BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
22 0
14

Digitized by Google

TOMI TERTII

# TRACTATUS

SEXTUS

DE

*VITIIS ET PECCATIS.*

Digitized by Google

Digitized by Google

# INDEX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

## *Titulorum Tractatûs ſexti Tomi tertii Theologiæ univerſalis, de Vitiis & Peccatis.*


*Procemium* - - *Num.* 1.

Pars I. *De peccato originali* 14.

*Cap. I.* Utrum exiſtat peccatum originale. - 15.

*Cap. II.* Quid ſit peccatum originale, & in quo conſiſtat. - - 69.

§. I. *Quid de eſſentia peccati originalis ſentiant Acatholici.* - - - 71.

§. II. *Exponuntur opiniones Theologorum Catholicorum circa eſſentiam peccati originalis.* - - - 95.

*Cap. III.* Quomodò traducatur peccatum originale. - - - 100.

*Cap. IV* Utrum peccatum primi parentis tranſeat ad omnes ſine exceptione homines, qui viâ ordinariâ ex ipſo naſcuntur. - - 105.

*Cap. V.* De pœnis peccati originalis. - - 122.

§. I. *De pœnis peccati originalis in hac vita.* - - ibid.

§. II. *De pœnis peccati originalis in altera vita ſeu poſt mortem.* - - - 136.

Pars II. *De peccato perſonali, ejusque ſubalternis, ſeu generalioribus ſpeciebus.* - - - - 166.

*Cap. I.* De iis, quæ generatim de peccatis expendere ſolent Theologi. 167.

§. I. *De diſtinctione peccatorum ab invicem.* - - ibid.

§. II. *De connexione peccatorum.* - - - 170.
§. III. *De peccatorum æqualitate.* - - - 171.
§. IV. *De effectibus peccatorum.* - - - 173.

*Cap. II.* De peccato commiſſionis, & omiſſionis, præcipuè autem de peccato Mortali, & Veniali. - - 174.
§. I. *Utrum detur peccatum mortale, & per quid conſtituatur.* - - - 175.
§. II. *Utrum peccatum mortale non condonatum puniatur ſuppliciis æternis; ſive, utrum pœnæ damnatorum ſint in æternum duraturæ.* - - - 177.
§. III. *Utrum detur peccatum ex natura ſua veniale* - 200.
§. IV. *De regulis, quibus peccatum veniale poteſt à mortali diſcerni.* - - 217.
§. V. *Utrum peccatum mortale nonnunquam poſſit fieri veniale, & viciſſim.* - 220.

*Cap. III.* De peccatis ignorantiæ, infirmitatis, & malitiæ, &c. - 223.
§. I. *De peccatis ignorantiæ.* 224.
§. II. *De peccatis infirmitatis.* 230.
§. III. *De peccatis malitiæ.* - 234.
§. IV. *De peccatis merè internis, ſeu cordis.* - 242.

Pars III. *De reliquis peculiarioribus peccatorum ſpeciebus.* - - - 254.
*Cap. I.* De vitiis ſeu peccatis Capitalibus. 255.
§. I. *De Superbia & ejus filiabus.* - - - 256.
§. II. *De Avaritia.* - 266.
§. III. *De Gula.* - - 268.
§. IV. *De Luxuria.* - - 278.
§. V. *De Ira.* - - 316.
§. VI. *De Invidia.* - - 319.
§. VII. *De Acedia.* - - 323.

*Cap. II.* De peccatis, quæ oppoſita ſunt Virtutibus Theologicis. - 326.
§. I. *De peccatis Fidei oppoſitis.* 327.
§. II. *De peccatis Virtuti Spei oppoſitis.* - - - 347.
§. III. *De peccatis Virtuti Charitatis oppoſitis.* - 353.

*Cap. III.* De peccatis Virtuti Religionis oppoſitis. 402.
*Sect. I.* De Superſtitione, & ejus ſpeciebus. - - 403.
§. I. *De Idololatria.* - 408.
§. II. *De Divinatione.* - - 410.
§. III. *De vana Obſervantia.* 420.
§. IV. *De Magia.* - - 423.
§. V. *De Maleficio.* - 427.
*Sect. II.* De Irreligioſitate. - 431.
§. I. *De Blaſphemia.* - 432.
§. II. *De Tentatione Dei.* - 440.
§. III. *De Sacrilegio.* - 443.
§. IV. *De Perjurio.* - 453.
§. V. *De Simonia.* - 481.

TO-

Digitized by Google

# TOMI TERTII
# THEOLOGIÆ UNIVERSALIS
# TRACTATUS SEXTUS
## *De Vitiis & Peccatis.*

## *PROOEMIUM.*

1 EXpenſis prioribus hujus tertii Theologiæ noſtræ Tomi Tractatibus, Actibus humanis, eorumque regulis Conſcientiâ & Legibus, item virtutibus Theologicis, Religione, & virtutibus illis moralibus, quæ Cardinales nuncupantur; modò inſtituti noſtri & rerum ordo poſtulare videtur, ut priusquàm quartum Tomum, qui de Sacramentis erit, aggrediamur, de vitiis ſeu peccatis differamus, atque præter ea, quæ hac de re paſſim jam, ubi ſcilicet tulit occaſio, delibavimus, quî actus humani, conſcientia, legesque per delicta labefactari poſſint oſtendamus; atque ea exponamus vitia, quæ memoratis virtutibus oppoſita ſunt. Ut ſic eorum expoſita & detecta turpitudine, ad ea vitanda tantò faciliùs impellamur, atque proximum noſtrum, tùm exemplô, tùm verbô, pro miniſterii noſtri ratione, ab iis ſervemus incolumem, aut ſaltem retrahere valeamus.

Peccatum igitur generatim definiri poteſt, *libera violatio legis divinæ*, ſive *actus liberè factus vel omiſſus contra Legem Dei.*

1mo. Eſt divinæ legis violatio, ex S. Ambroſio lib. de Paradiſo, c. 8. *Quid eſt peccatum, niſi prævaricatio legis divinæ, & cæleſtium inobedientia præceptorum.* Et ex S. Auguſtino lib. 22. contra Fauſtum c. 27. ubi deſcribit peccatum, quòd ſit *factum, vel dictum, vel concupitum aliquid contra Legem Dei æternam.* Ubi ſub facto, dicto, concupito comprehenditur omiſſio: nam nomine

 actûs

actûs in moralibus intelligitur etiam omiſſio, quia hæc habetur ut actio in ordine ad mores & culpam; & omittens id, quod facere tenetur, cenſetur moraliter facere contra id quod tenetur facere. Imò omiſſio pura libera, ſi detur, eſt moraliter & interpretativè operatio, quatenus eſt virtuale & interpretativum libertatis exercitium, ut patet. Igitur, quia omnis & ſola violatio libera legis divinæ eſt offenſa Dei, peccatum verò eſt offenſa Dei, peccatum eſt libera legis divinæ violatio.

2 Nec valet ſi dicas Multa eſſe peccata, quæ non ſunt offenſa Dei, ut 1mo. Peccatum merè philoſophicum, quod ſcilicet ſoli rationi, non legi divinæ adverſatur. 2do. Peccatum veniale, quod non eſt contra, ſed præter legem divinam. 3tio. Multi peccant contra leges humanas duntaxat.

Nam 1mo. Falſum eſt, quòd detur, aut dari poſſit peccatum merè philoſophicum; nam qui peccat contra rectam rationem, ſimul & indiviſibiliter peccat contra legem Dei, & ſic Deum offendit; quia dictamen rectæ rationis eſt intimatio legis divinæ æternæ neceſſariò vetantis quidquid rationalem naturam dedecet, & præcipientis quidquid neceſſarium eſt ad vivendum decenter ac conformiter naturæ rationali ut rationali. Et aliundè nemo ignorare poteſt, ſaltem invincibiliter, quidquid diſconvenit naturæ rationali ut rationali eſſe prohibitum à Deo ſupremo auctore ac rectore naturæ rationalis. Quoties enim recta ratio dictat aliquid diſconvenire naturæ rationali, ſimul, ſaltem confuſè, dictat illud idem diſplicere ſupremo enti, naturæ rationalis auctori & rectori, cujus eſt eam convenienter ſapientiæ ac ſanctitati ſuæ regere. Hinc Alexander VIII. ut erroneam damnavit hanc propoſitionem: *Peccatum philoſophicum ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens natura rationali, & rectæ rationi: Theologicum verò & mortale eſt transgreſſio libera legis divinæ. Philoſophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum; ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æternâ pœnâ dignum.*

Porro peccatum philoſophicum eſt actio vel omiſſio mala, conſiderata ſolùm, ut eſt difformis rectæ rationi, & diſconvenit naturæ rationali. Sic dicitur, quia Philoſophorum eſt actus morales conſiderare relatè ad rationem & naturam rationalem. Peccatum verò Theologicum eſt actio vel omiſſio mala, conſiderata, ut diſconvenit ſeu adverſatur legi divinæ, & eſt offenſa Dei; quia Theologorum eſt res relatè ad Deum conſiderare. Tamen omne peccatum philoſophicum eſt ſimul re vera Theologicum; nam omne peccatum ſimul rectæ rationi & legi divinæ diſconvenit, & eſt re vera offenſa Dei.

2do. Peccatum veniale eſt verè contra Legem Dei: nam eſt actio vel omiſſio mala, ſi enim eſſet bona vel indifferens, jam non eſſet peccatum. Atqui omnis actio vel omiſſio mala adverſatur legi divinæ naturali, & per eam prohibetur: nam adverſatur rectæ rationis dictamini, quod eſt intimatio legis divinæ naturalis; & omne malum à Deo prohibetur. Ergo peccatum veniale eſt contra legem Dei, & ejus offenſa, ſed levis & compoſſibilis cum charitate. 3

3tio. Qui legem humanam violat, ſimul etiam violat legem divinam, quæ omnis præcepti humani legitimi obſervationem præcipit.

2do. Dicitur in definitione, quòd peccatum ſit *libera violatio &c.* ſcilicet vel in ſe, vel in ſua cauſa, aut periculo morali, 4

Digitized by Google

rali, ita ut non ſit ex ulla neceſſitate phyſica intrinſeca, antecedente, & verè potuerit vitari. Nam, ut in Tract. de Act. Hum. oſtenſum eſt, ad demeritum ſeu peccatum, quod imputetur, requiritur libertas ab omni neceſſitate ſimplici. Ratio eſt, quia peccatum propriè dictum ſeu imputabile eſt actio vel omiſſio, propter quam agens vel omittens eſt dignus vituperiô & pœnâ: nemo autem poteſt eſſe dignus vituperiô & pœnâ propter actionem vel omiſſionem ei non liberam, ſed planè neceſſariam, ut per ſe patet. Prætereà omnes obligantur ad vitandum peccatum: nemo autem obligari poteſt ad impoſſibile.

5 Peccatum ſic definitum generatim 1mo. dividitur in *peccatum Angeli & hominis.* De peccato Angeli egimus Tomo 2. Tract. 2. ubi de Angelis &c.

Peccatum hominis dividitur in *originale*, quod in ipſa noſtra origine ab Adamo protoparente noſtro in nos transmiſſum contrahimus; & *perſonale* quod peccantis voluntate phyſicè propriè committitur.

Peccatum perſonale ſubdividitur in *actuale* & *habituale.* Peccatum *actuale* eſt peccatum ſpectatum ut actu exiſtens, ſeu ut actu committitur. *Habituale* eſt peccatum ſpectatum ut jam actu commiſſum eſt, & phyſicè præteritum, ſed permanens moraliter; ſeu eſt macula ex actuali peccato conſequens, & in anima remanens.

6 Peccatum actuale ſubdividitur 1mo. in peccatum commiſſionis, & peccatum omiſſionis. Prius eſt, quo præceptum negativum violatur, & conſiſtit in actu aliquo prohibito; tale eſt v. g. mendacium. Alterum eſt, quo præceptum affirmativum violatur, & conſiſtit in omiſſione culpabili alicujus actus præcepti; tale eſt v. g. non audire Sacrum die feſto, non jejunare tempore Quadrageſimæ.

Item peccatum actuale 2do. aliud eſt *veniale*, aliud *mortale.* Peccatum mortale eſt illud, quod reddit hominem Deo odibilem, & dignum pœnâ æternâ. Dicitur mortale, quia affert mortem ſpiritualem animæ, privando illam gratiâ ſanctificante, in qua ſpiritualis animæ vita conſiſtit. Peccatum veniale eſt illud, propter quod Deus homini indignatur leviter tantùm, & quod tantùm inducit reatum pœnæ temporalis, in hac vel altera vita exſolvendæ. Veniale dicitur, quia non diſſolvit amicitiam hominis cum Deo, nec affert mortem animæ: non enim eſt incompoſſibile cum charitate, ſed ſolùm fervorem ejus minuit; neque excludit à cœleſti beatitudine, ſed ſolùm retardat illius aſſecutionem.

3tio. Peccatum actuale aliud eſt *carnale*, aliud *ſpirituale.* Iſtud ultra delectationem ſpiritualem non progreditur, ſed in ſola anima perficitur; talis eſt invidia, ſuperbia, &c. Carnale eſt, quod ex anima profectum ſenſus afficit, atque materialis organi actione conſummatur; ut peccatum luxuriæ, gulæ, &c.

4to. Peccatum actuale aliud eſt *cordis*, quod in corde, ut odium Dei; aliud *oris*, quod voce, ut perjurium; aliud *operis*, quod opere, ut furtum, conſummatur.

5to. Aliud eſt ex *ignorantia*, quod ſcilicet ab ignorantia culpabili tanquam à cauſa per accidens procedit. Aliud ex *infirmitate*, quod ſcilicet procedit ex motione appetitûs materialis trahentis voluntatem ad conſenſum, non tamen libertatem tollentis. Et aliud ex *malitia*, quod fit ex pura & plena libertate; ſive quod neque ex ignorantia aliqua, neque ex infirmitate ſeu paſſione antece-

den-

dente, ſed ex mera voluntatis electione committitur.

7 6to. Dividitur in peccatum *contra Deùm*, ſeu quod Deum ut primam veritatem, ut ſummum bonum, & ut ſupremum Dominum, directè impetit, cujusmodi eſt hæreſis, qua fides; odium Dei, quo charitas; & ſuperſtitio, qua Religio evertitur, & læditur Divina Majeſtas: deinde in peccatum *contra proximum*, quo alteri fit, quod nemo ſibi factum vult: tùm & in peccatum *contra ſe ipſum*, quod ſoli peccanti nocumento eſt.

8 7mo. Alia dantur peccata actualia; quæ ſunt in *Spiritum ſanctum*; alia in *cælum clamantia*; alia denique, quæ dicuntur *capitalia*. Peccatum in Spiritum ſanctum eſt peccatum ex malitia procedens, quo repelluntur impugnanturve ſpiritualia gratiæ dona, quæ cùm ſint effectus amoris Dei erga homines, appropriantur Spiritui ſancto, utpotè qui ratione proceſſionis ſuæ ſit amor Patris & Filii. Sex hujusmodi peccata numerantur, nempe deſperatio, præſumptio, impœnitentia, obſtinatio, impugnatio veritatis agnitæ, & invidentia fraternæ gratiæ; Peccata hæc non remitti neque in hoc Sæculo neque in futuro ait ipſe Chriſtus Matth. 11. ſcilicet, ut explicat S. Thomas, hìc art. 3. quomodò morbus corporalis per ſe ſanabilis, tùm curari non poteſt, cũ phreneticus non admittit ſalubria remedia. Nam ex S. Auguſtino lib. 1. de Serm. Dom. in monte, qui ſic peccat, humilitatem deprecandi non ſubit, nec ſpe veniæ, nec timore pœnæ movetur ad pœnitentiam, ſed vel de ſe præſumit, vel deſperatione dejicitur: non acquieſcit ſanis conſiliis, ſed obſtinatô animô veritati reſiſtit, aut detrahit: non accenditur aliorum exemplis, ſed eorum gratiæ invidet. Porrò ſi ne minima quidem peccata absque pœnitentia remitti queunt, quantò minùs graviora.

Peccata in cœlum clamantia dicuntur ea, quæ præ cæteris manifeſtam improbitatem continent, divinamque provocant ultionem. Ea verò quatuor numerantur in Scripturis, nempè homicidium voluntarium Geneſ. 4. Peccatum Sodomiticum, Geneſ. 3. 18. & 19. Oppreſſio pauperum, Exod. 22. Et Mercedis operariorum defraudatio, Deut. 24. & Jac. 5.

Peccata Capitalia, ſic dicta, quòd ad ea cætera, tanquam ad radices, referantur, ſeptem numerantur. Primum eſt *Superbia*, quæ definitur animi elata inflatio, ſe omnibus præcellere, & omnia ſibi deberi cenſentis: hunc arrogantis affectum paucis exponit Sapiens Prov. 38. v. 9. ubi ſuperbum ſic exclamantem inducit: *Quis eſt Dominus*? Secundum, *Avaritia*, quæ dicitur ab Apoſtolo *Idolorum ſervitus*, & definitur immoderata res terrenas retinendi vel ſibi comparandi cupiditas. Tertium, *Luxuria*, quæ eſt inordinatus libidinis, præſertim venereæ, præter Dei & naturæ leges affectus & uſus. Quartum, *Invidia*, quæ eſt vehemens de bono alieno mœror, quo fit, ut collatas aliis dignitates, nominis famam, virtutum ſplendorem, & ipſas virtutes torvis & lividis oculis conſpiciat quis; imò & odiô immani proſequatur. Quintum, *Gula*, quæ definitur effrenata cibi potûsque luxuries & cupiditas. Sextum, *Ira*, quæ eſt ulciſcendi libido, ſeu ardor animi perturbatione incitati ad vindictam. Septimum *Acedia*, quæ eſt de bono ſpirituali divinitùs ſibi commiſſo animi acerbitas propter conſequentis indè laboris metum, aut vitæ inertis & voluptuariæ dimittendæ neceſſitatem.

Alia item ſunt peccata, quæ *aliena* nuncupantur; quia nimirum aliorum operâ perficiuntur, & tamen nobis velut propria imputantur, quòd ſcilicet jubenben- 9

bendo, ſuadendo, &c. illorum cauſa eſſe cenſeamur & re ipſa ſimus: undè eorum malitiæ rei ſimus, non ſecus ac ſi à nobis ipſis perpetrarentur; atque novem modis hiſce duobus verſibus comprehenſis perficiuntur:

*Juſſio, conſilium, conſenſus, palpo, recurſus,*
*Mutus, participans, irritans, & nihil obſtans.*

prout tùm in Tractatu de Doctrina Chriſtiana part. 2. c. 2. §. 9. tùm autem præcipuè & fuſiùs in Appendice ad Tract. de Virtutibus Cardinalibus, part. 1. c. 3. ubi de cooperantibus ad damnum proximi diſſeruimus, explicatum eſt.

10 Ad hæc omnia peccatorum genera reducuntur etiam ea vitia, quæ tùm Virtutibus Theologicis, tùm Moralibus opponuntur, ut ſunt infidelitas ſpecificè ſumpta, Hæreſis & Apoſtaſia, quæ Fidei; Præſumptio, Deſperatio, & Incuria ſalutis, quæ Spei; Odium, Invidia, Diſcordia, Contentio, Schiſma, Rixa, Seditio, Bellum, & Scandalum, quæ ſub odio Dei & proximi continentur, atque Charitati opponuntur. Irreligioſitas, ſub qua velut ſub ſuo genere ſpecies continentur Blaſphemia, Tentatio Dei, Sacrilegium, Perjurium, & Simonia; ac Superſtitio, cujus hæ ſunt ſpecies præcipuæ, ſcilicet Idololatria, Divinatio, vana Obſervantia, Magia, & Maleficium; quæ Virtuti Religionis adverſantur.

Ex his enumeratis peccatorum generibus, quædam (præter alia, de quibus hîc nullam mentionem facere duximus) ſunt de quibus jâ alibi diſſeruimus, præſertim in cit. Append. ad Tract. de Virtutibus Cardinalibus; cætera hîc diſcutere animus eſt. Atque ut omnia ordine fiant 1mo. de peccato originali tractabimus; deinde de peccato actuali & habituali, eorumque ſubalternis ſpeciebus; demùm de aliis infimis peccatorum ſpeciebus ſingillatim diſputabimus. Quocircà Tractatum noſtrum in tres partes diſpeſcemus.

Priusquam tamen rem ipſam aggrediamur, præmittenda eſſe cenſuimus ea, 11
quæ vulgò Theologi de peccatis in genere tractare ſolent: Ut, quænam ſit cauſa efficiens peccati; item quodnam ſit ejus Subjectum, quodnam illius Objectum tùm materiale tùm formale, ſeu materia & forma.

Quantùm ad 1mum. dicendum, quòd propriè & directè ſola voluntas ſit cauſa efficiens peccati.

Prob. 1mo. ex Scriptura. Matth. 15. & Marc. 7. *De corde enim*, inquit Chriſtus, *exeunt mala cogitationes.... furta, &c.* Ubi aſſerit hominem non coinquinari, niſi actus exeat ex corde, hoc eſt, ex voluntate.

Prob. 2do. ex S. Auguſtino lib. 2. de Civ. c. 6. ubi ſic ſcribit: *Mala voluntas efficiens eſt operis mali, malæ autem voluntatis efficiens eſt nihil.* Et c. 7. *Nemo quærat cauſam malæ voluntatis, non enim eſt efficiens* (nempè mala voluntas) *ſed deficiens, quia nec illa effectio eſt, ſed defectio. Deficere namque ab eo, quod ſummè eſt, ad id quod minùs eſt, hoc eſt habere malam voluntatem.*

Prob. 3tio. Ratione. Illud ſolum poteſt eſſe cauſa directa & efficiens peccati, quod poteſt phyſicè movere voluntatem ad peccatum: vel enim voluntas moveretur à Deo, vel ab Objecto, vel à judicio rationis, vel à Diabolo, vel ab hominibus, vel denique à concupiſcentia, ſeu appetitu ſenſitivo. Atqui à nullo ex his moveri ſic poteſt voluntas.

1mo. Non à Deo, quia ex dictis in Tract. de Deo part. 1. c. 9. §. 1. in reſponſ. ad Object. non poteſt eſſe Auctor peccati;

cati ; id enim repugnat infinitæ bonitati & ſapientiæ ipſius, ut patet.

2do. Non ab Objecto, nec à judicio rationis, quia voluntas eſt facultas libera, quæ, poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poteſt ſe determinare ad agendum vel non agendum. Atqui unum ex requiſitis ad actum voluntatis eſt Objecti perceptio; voluntas enim non poteſt ferri in incognitum. Ergo nec ratio proponens Objectum, nec Objectum propoſitum phyſicè voluntatem determinant.

3tio. Non etiam à Diabolo, nce ab hominibus ſeu mundo voluntas phyſicè moveri poteſt ad peccatum; quia Diabolus, & homines ſeu mundus voluntatem eatenùs trahunt ad malum, quatenùs ſuadendo eidem illud proponunt. Atqui, ex mox dictis, voluntas hominis viatoris quocumque propoſito bono aut malo libera eſt, & ſui ipſius determinativa. Ergo nec à Diabolo, nec ab homine phyſicè movetur, &c.

4to. Non denique à concupiſcentia; quamvis enim judicium rationis, & uſum libertatis valdè impediat, abſolutè tamen non tollit; quia concupiſcentiæ nomine vel intelligitur ipſe fomes peccati, ſeu inordinatio radicalis ex peccato originali, etiam in renatis, permanens, quæ dicitur à S. Thoma lect. 2. in c. 7. ad Rom. generale malum, communiter ſe habens ad omnia peccata, ſive ſpi'tualia, ſive carnalia; vel preſſiùs ſumitur pro motibus inordinatis appetitûs ſenſitivi, quo ſenſu ab eodem S. Doctore vocatur *ſenſualitas.* Atqui Concupiſcentia neutro modo phyſice movet voluntatem: Non priori, quia ut ſic eſt veluti merus habitus ſine actu & cauſalitate, ut in parvulis & dormientibus: Non poſteriori, & quatenùs in actu; vel enim motus ejus ita præveniunt rationem, ut voluntas illos præcavere non potuerit, & tunc non ſunt peccata, niſi materialiter; vel ſubſequuntur rationis advertentiam & judicium, & tunc voluntas poteſt eis reſiſtere, juxta illud Geneſ. 4. *Sub te erit appetitus ejus* (peccati ſcilicet) *& tu dominaberis illius.* Et Jac. 1. *Unusquisque verò tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus: deindè concupiſcentia cùm conceperit, parit peccatum; peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.* Quibus verbis Apoſtolus docet, motus concupiſcentiæ eſſe tentationes duntaxat, donec ipſa conceperit; concipit autem antecedente voluntatis conſenſu, ut interpretatur S. Auguſtinus lib. 6. contra Julian. c. 5. Ergo ſola voluntas eſt propriè & directè cauſa efficiens peccati.

Nihil tamen obeſt, quin dicamus Mundum ſeu homines, & Diabolum, necnon Concupiſcentiam, imò Ignorantiam eſſe improprias, indirectas, & morales peccati cauſas. 12

Mundus enim, ſeu homines mundi amatores ad peccatum movent perverſis colloquiis, malis exemplis, externa vultûs ſpecie: hujusmodi enim illiciis mores vel optimos corrumpi quotidianâ docemur experientiâ.

Diabolus verò ad peccatum movet 1mo. transfigurando ſe in Angelum lucis, & ſub ea forma conſilia maximè nociva hominibus nonnunquam dedit. 2do. Licèt animam ſeu voluntatem immediatè movere non poſſit, tamen ſenſus interiores & appetitum ſenſitivum immediatè & directè afficit, Deo ità permittente, phantaſiæ ſpecies, quæ ſunt cogitationum ſemina, commovet, ſicque efficit, ut objecta velut præſentiſſima in imaginatione recurrant; ſpiritus quoque animales, & alios humores exagitando, appetitum ſenſitivum ad libidinem, iram, & alios inordinatos

tes motus acccendit; quamvis voluntati nullam inferat neceſſitatem.

Concupiſcentia etiam, quatenus eſt motus inordinatus appetitûs ſenſitivi movet voluntatem ad peccatum, quatenùs ſuâ vehementiâ eam ad illud trahere ſuis illiciis conatur, ut loquitur S. Jacobus mox citatus.

Ignorantia autem dici etiam poteſt cauſa moralis peccati, quatenùs removet cognitionem, quæ ſi adeſſet, voluntas ad actum, qui à parte rei eſt contra legem, non ferretur, juxta illud Apoſtoli 1. Cor. 2. v. 8. *Si enim cognoviſſent, Dominum gloriæ nunquam crucifixiſſent.*

Quæ autem ignorantiæ ſpecies ſint hujusmodi cauſa peccati, & quæ ipſa ſit peccatum, jam ex parte indicavimus in Tract. de Act. Hum. ubi expendimus, quænam augeant, minuant, & tollant voluntarium; atque etiamnum dicemus infrà, ubi de ſingulis peccati ſpeciebus ſermo erit.

13 Quantùm ad 2dum. dicendum 1mo. Quòd materiale peccati ſit quilibet actus humanus. 2do. Formale verò privatio debitæ rectitudinis. 3tio. Voluntas autem ſubjectum peccati formaliter ſumpti.

Ratio 1mi eſt; quia peccatum ex actu humano phyſicè conſtat; imò eſſentialiter eſt actus humanus, cui, ut mox dicetur, deeſt debita rectitudo. Ratio 2di eſt; quia debita rectitudo actûs humani non eſt aliud, quàm conformitas actûs cum regulis morum; hæcque rectitudo & conformitas eſt formale actûs humani boni. Ergo privatio hujus rectitudinis eſt formale peccati. Undè S. Auguſtinus ſuprà laudatus, *voluntas mala*, inquit, *non eſt efficiens ſed deficiens*, &c. Defectus autem aliud non eſt, niſi privatio illius, cujus eſt defectus. Ratio 3tii. eſt; quia peccatum, utpotè actus vitalis, recipitur in ea facultate, à qua producitur; ideò enim actus vitales dicuntur immanentes, quia manent in potentia vitali, ut cognitio in intellectu, & volitio in voluntate. Atqui, ex priùs dictis, ſola voluntas eſt cauſa efficiens peccati. Ergo ſola voluntas eſt ſubjectum peccati formaliter ſumpti.

Diximus, *formaliter ſumpti*; quia ſi peccatum materialiter ſumatur, ſedem haber in aliis potentiis, & maximè in intellectu, necnon in appetitu ſenſitivo. Unde Theologi vulgò agnoſcunt peccata in ratione & ſenſualitate.

Cætera, quæ hîc adhuc de peccatis in genere diſcutere ſolent Theologi, commodiùs expediemus, ubi de peccato actuali nobis ſermo erit.

# PARS PRIMA.

14 
## *De Peccato originali.*

TAntò accuratiùs hæc de peccato originali quæſtio nobis pertractanda venit, quòd in mente S. Auguſtini Ep. 157. aliàs 89. cæterorumque Eccleſiæ Doctorum, notitia peccati originalis, & Fides Redemptionis humanæ per Chriſtum, ſint duo velut cardines, circa quos vertitur Chriſtiana Religio. Enimverò nemo, qui ſe ſanum exiſtimat, Medicum admittet; nec Redemptorem agnoſcet, qui neſcit ſe fuiſſe captivum. Ut ergo ſciamus, quæ & quanta nobis attulerit Chriſtus, priùs noſcamus oportet, quid in Adam amiſerimus.

Hæc autem circa peccatum originale, nobis ſunt inveſtiganda: 1mo. Utrum re vera exiſtat. 2do. Quid ſit, & in quo conſiſtat. 3tio. Quomodò traducatur in Adæ poſteros. 4to. Utrum ità neceſſariò in omnes transmittatur, ut nullus excipi poſſit, ac de facto exceptus non fuerit. 5to. Quæ ſint illius pœnæ, tùm in præſenti vita, tùm in futura. Quæ ſingulis Capitibus abſolvemus.

## CAPUT PRIMUM

### *Utrum exiſtat peccatum originale.*

15 S. Auguſtinus lib. de Hær. n. 88. docet Pelagium, Cæleſtium & illius Diſcipulos negaſſe exiſtentiam peccati originalis, & docuiſſe 1mo. Adamum peccando ſibi ſoli nocuiſſe, non poſteris. 2do. Morbos, mortem, & concupiſcentiam non eſſe effectus illius peccati, ſed naturales humanæ naturæ defectus.

Poſteà tamen, ut refert idem S. Auguſtinus lib. 4. contra duas epiſt. Pelag. c. 2. & 4. Catholicorum argumentis oppreſſi, fateri coacti ſunt, mortem corporis ex Adamo trahi; at ſemper negârunt mortem animæ ſeu peccatum ex eo trahi.

Cùm Pelagio originale peccatum negârunt poſteà, Sæculò nempe XIII. Albigenſes, teſte S. Antonino in Sum. Theol. Sæculò autem XVI. Anabaptiſtæ, Sociniani, & Zvvinglius. Porro Anabaptiſtæ planè ſentiunt & loquuntur cum Pelagio, negantes peccatum, mortem, & alia mala ex Adamo trahi. Zvvinglius verò quadantenùs ab eo diſcrepat: Nam docet 1mo. ex Adami peccato ad ejus poſteros derivari propenſionem ad malum. 2do. Propenſionem hanc eſſe peccatum metonimicè, quatenus eſt effectus & cauſa peccati. 3tio. Peccatum originale in hac propenſione conſiſtere, proindeque peccatum originale non eſſe niſi impropriè peccatum. Contra hos omnes ſit

CON-

## CONCLUSIO.

16 Datur peccatum originale ab Adamo commiſſum, & per generationem transfuſum in ejus poſteros, qui viâ naturali ab eo deſcendunt, quo peccato conſtituuntur in ſe verè & propriè peccatores, Deo odibiles, & æternæ damnationi obnoxii.

Prob. 1mo. Ex S. Scriptura. Job. c. 14. *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? Nonne tu, qui ſolus es?* Ubi ſignificatur immunditia animæ, quippe quæ dicitur à ſolo Deo tolli poſſe, & hujus immunditiæ cauſa affertur ſemen immundum, id eſt, immunditia ex ipſa origine contracta. Ergo exiſtit peccatum in ipſa origine contractum. Quare Septuaginta Interpretes ſic hoc expreſſerunt: *Nemo mundus erit à ſorde, nec infans, cujus eſt unius diei vita.* Niſi per immunditiam illam & ſordem ineptè aliud intelligi velis, quàm peccatum; cùm tamen nullius rei natura per ſe ſordida ſit & immunda; nam, *Vidit Deus*, inquit Scriptura Gen. 1. v. 31. *cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona.*

Pſal. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* In Hebræo legitur, *In iniquitate & peccato. Quid eſt*, inquit S. Auguſtinus in hunc locum (*a*), *quod ſe dicit in iniquitate conceptum, niſi quia trahitur iniquitas ex Adam?* Septuaginta autem verterunt in numero plurali, tùm quia illud unum peccatum originale eſt omnibus & ſingulis hominibus, ideoque multiplex transfuſione & imputatione: tùm quia illud unum peccatum eſt fons & origo omnium aliorum peccatorum perſonalium, maximè propter concupiſcentiam ex eo contractam, quæ ad omnia peccata impellit, unde eſt cauſaliter multiplex.

Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.* Ergo per unum hominem omnes homines conſtituti ſunt rei peccati, morti obnoxii, quia verè omnes, Adamo peccante, peccaverunt.

Nec dicant Pelagiani & Sociniani, peccatum ibi ſumi impropriè & metaphoricè. Vel peccatum intraſſe in mundum imitatione tantùm, non propagatione. Vel peccatum in mundum intraſſe per Adamum, quia Adamo peccante peccatum cœpit in mundo eſſe.

Nam contrà eſt 1mo. Quia Apoſtolus ibi loquitur de peccato, propter quod omnes ſunt morti obnoxii: ſolum autem peccatum propriè dictum parit mortem, juxta illud ejusdem Apoſtoli Rom. 6. v. 23. *Stipendia peccati mors.* 2do. Si peccatum imitatione tantùm intraſſet in mundum, Apoſtolus debuiſſet dicere *per duos homines*, non autem *per unum hominem*: nam homines peccando, non ſolùm Adamum, ſed etiam Evam, quæ prior peccavit, imitantur. Item debuiſſet dicere, *per diabolum*, non *per unum hominem*, ſiquidem diabolus prior peccavit, & ad peccatum induxit ab initio: *Ab initio diabolus peccat*, 1. Joan. c. 3. v. 8. Deindè mors intravit per peccatum; cùm ergo ipſa in parvulos deſæviat, ſequitur peccatum in eos fuiſſe transmiſſum non imitatione, quatenùs ſcilicet Adamus ſuô exemplô eos ad peccandum induxit, ſed propagine. 3tio. Antequam peccaret Adamus, peccatum jam erat



(*a*) Enarrat. in Pſal.

erat in mundo : nam ante Adamum peccavit Eva, & ante Evam diabolus.

17 Prob. 2do. ex omnibus Conciliis, quæ in Oriente & Occidente necnon Africâ contra Pelagianos celebrata errorem, quem impugnamus, proſcripſerunt (*b*). *Ubique diffuſus Chriſti exercitus*, inquit S. Auguſtinus lib. 3. contra Julian. c. 1. *debellavit apud Carthaginem Cœleſtium quando ipſe non eram, & rursùs Conſtantinopoli longè à regionibus Africanis.* Adde & Dioſpoli in Palæſtina, ubi ſequentes Pelagii propoſitiones anathemate ſunt percuſſæ: 1ma. *Quòd peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit.* 2da. *Quòd infantes nuper nati in illo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante prævaricationem.* 3tia. *Quòd neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur.* 4ta. *Quòd infantes, etſi non baptizentur, habeant vitam æternam.* Concilium Arauſicanum II. an. 529. Can. 2. ſic habet: *Si quis ſoli Adæ prævaricationem ſuam, & non ejus propagini aſſerit nocuiſſe, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna eſt peccati, non autem & peccatum, quod eſt mors animæ, per unum hominem in omne genus hominum tranſiſſe teſtatur, injuſtitiam Deo dabit, contradicens Apoſtolo dicenti, Per unum hominem &c.* tacemus & plura alia Concilia particularia, ut & Oecumenica, putà Epheſinum in ſua Synodica Epiſtola ad Cœleſtinum Papam; Florentinum in ſua definitione; quæ conſtanter eadem contra Pelagianos ſanciverunt. Unicum Tridentinum audiiſſe ſufficiat, quod contra Anabaptiſtas & Zvvinglianos Seſſ. 5. Can. 2. ſic loquitur: *Si quis Adæ prævaricationem ſibi ſoli & non ejus propagini aſſerit nocuiſſe .... aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatum, quod eſt mors animæ anathema ſit.*

Omittimus etiam ſummos Pontifices, à quibus Pelagii errores, ubi primùm innotuêre, damnati ſunt, ſcilicet ab Innocentio I. in Ep. ad Concilium Milevitanum, Zozimo in Ep. ad totius orbis Epiſcopos; & Cœleſtino in Ep. 1. ad Epiſcopos Galliæ, &c.

Prob. 3tio. ex SS. Patribus, qui ante S. Auguſtinum floruêre; in confeſſo enim eſt, quotquot à ſancti illius Doctoris ætate tùm in Oriente, tùm in Occidente floruerunt, agnoviſſe in hominibus, qui viâ ordinariâ generantur, peccatum originale; ergo nonnullos duntaxat Patrum, qui tribus prioribus Eccleſiæ Sæculis ſcripſerunt, textus referemus ex eodem S. Auguſtino, quos ipſe variis in locis, ſed præſertim lib. 1. contra Julianum c. 3. & aliis, congeſſit, ut Pelagianorum, qui ipſum circa exiſtentiam peccati originalis novitatis inſimulabant, calumniam depelleret. 18

Nem-

(*b*) Certè pro illuſtranda hac veritate nihil poteſt adduci validius, quàm totius Eccleſiæ adversùs Pelagianos reclamatio, ubi prodire cœpit eorum hæreſis, quæ primùm, accuſante Paulino Diacono Carthaginenſi, damnata fuit Carthagine an 412. Dioſpoli an. 415. & iterùm Carthagine, Aurelio Præſide, an. 416. Milevi in Numidia eodem anno, Præſide Silvano. Item Romæ ab Innocentio I Conſtantinopoli ab Attico Conſtantinopolitano. Theſſalonicæ à Ruffo. Alexandriæ à S. Cyrillo. Antiochiæ à Theodoſio. Annô 431. à Concilio Epheſino. Annô 529. ab Arauſicana Synodo II. Can. 2. à Moguntino, Can. 5. à Synodo Florentina in Decreto unionis Et tandem à Tridentina Seſſ. 5. Can. 2. Undè verò tam unanimis fuit Antiquorum, & omnium Eccleſiarum conſenſus: niſi quia ita omnes à deceſſoribus ſuis inſtituti fuerant, & Traditio à SS. Patribus laudata erat in aperto?

Nempe laudat hic S. Doctor 1mo. Cyprianum, qui Ep. 59. ſic loquitur: *Quantò magis prohiberi non debet infans* (à baptiſmate) *qui recens natus nihil peccavit, niſi quòd ſecundùm Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit. Qui ad remiſſionem peccatorum accipiendam hoc ipſo faciliùs accedit, quòd illi remittuntur, non propria, ſed aliena peccata.*

Laudat 2do. Reticium Epiſcopum Auguſtodunenſem, qui in Opuſculo, quod jam non extat, aſſerit, *ignorantiæ priſca delicta per baptiſmum in infantibus deleri, eosque in illo veterem hominem cum ingenitis ſceleribus exuere.*

Laudat 3tio. Hilarium Pictavienſem, qui de hac Apoſtoli ſententia, *In quo omnes peccaverunt*, ſic loquitur: *In quo, id eſt, in Adam omnes peccaverunt. Manifeſtum in Adam omnes peccaſſe quaſi in Maſſa; ipſe enim per peccatum corruptus, omnes, quos genuit, nati ſunt in peccato.*

Laudat 4to. S. Ambroſium, qui lib. 1. in Lucam aſſerit, *parvulos per baptiſmum à malitia reformari.*

Laudat 5to. S. Irenæum, qui lib. 4. adversùs hæreſes c. 5. & 6. aſſerit, *homines non ſalvari ab antiqua ſerpentis plaga niſi per fidem in Chriſtum; nonniſi per eam fidem reſolvi eos vinculis, per quæ protoplaſti peccatô alligati eramus.*

Laudat 6to. S. Athanaſium, qui in Opere de Incarnatione Verbi, ſic loquitur: *Ut lapſô Adamô in omnes homines peccatum dimanavit: ita Domino præcedente rigor ille in nos tandem transmeabit.*

Laudat 7mo. S. Baſilium, qui Serm. 1. de jejunio, hæc ſcribit: *Si jejunaſſet à ligno Eva, non iſto indigeremus jejunio: non enim opus habent valentes medicô, ſed malè habentes.*

Laudat 8vo. S. Gregorium Nazianzenum, qui in Oratione in Natalem Chriſti pauló poſt initium ſic loquitur: *Sicut in Adam omnes mortui ſumus: ità in Chriſto omnes vivificamur.*

Laudat 9no. S. Joanem Chryſoſtomum, qui in ſua ad Olympiam Epiſtola ſic loquitur: *Quando enim Adam peccavit, illud grave peccatum, & omne genus humanum in commune damnavit. &c.*

His Patribus adjungi poteſt Tertullianus, qui in libro de teſtimonio animæ c. 3. ſic de Adamo loquitur: *Exinde totum genus humanum de ſuo ſemine infectum, ſuæ etiam damnationis traducem fecit.* In libro de anima, c. 2. ſcribit, ex fidelibus natos eo ſenſu ab Apoſtolo *Sanctos* vocari, quòd parentum fidelium curâ baptiſmate ſint abluendi. In libro 1. contra Marcionem, c. 22. ſupponit, & ſibi & Marcioni perſuaſum eſſe, quòd omnes per primi parentis peccatum, peccati maculam contraxerint.

Adjungi etiam poteſt S. Juſtinus Martyr, qui in Dialogo cum Tryphone expreſsè aſſerit, *totum genus humanum per Adam in mortem, ſeductionemque ſerpentis concidiſſe.* Et in Apologia 2da. ad Antoninum ait, *unumquemque in baptiſmo renaſci.*

Origenes, lib. 2. Periarchon c. 9. Pelagianis quoad originalis peccati exiſtentiam faviſſe quidem videtur, ubi hujus vitæ miſerias non in peccatum originale, ſed ad ſuperiorem vitam in peccatis actam, quorum pœnas poſteà animæ in corpore darent, refundit. Verùm multis aliis in locis Catholicam de peccato originali doctrinam profitetur. Ut Hom. 8. in Leviticum, ubi expreſsè docet, *uno excepto Chriſto, quemlibet hominem in peccato naſci*: addit, *baptiſma parvulis dari in remiſſionem peccatorum*

*rum*; hincque concludit eſſe aliquid in infantibus, quod indulgentiâ & remiſſione indigeat: *Cùm utique*, ait, *ſi nihil eſſet in parvulis, quod ad remiſſionem deberet & indulgentiam pertinere, gratia baptiſmi ſuperflua videretur.* Item Hom. 14. in Lucam, *Parvuli*, inquit, *baptizantùr in remiſſionem peccatorum: quorum peccatorum? vel quo tempore peccaverunt? aut quando poteſt ulla lavacri in parvulis ratio ſubſiſtere? niſi juxta illum ſenſum, de quo paulò antè diximus, nemo mundus à ſorde, nec ſi unius diei &c.* Et lib. 4. contra Celſum *In Adamo*, ait, *omnes moriuntur, & damnati ſunt in ſimilitudine prævaricationis Adami, nec tam de uno quopiam, quàm de toto humano genere Scriptura divina loquitur.*

19 Prob. 4to. Rationibus. 1ma. Chriſtus mortuus eſt pro omnibus hominibus etiam parvulis. Ergo omnes homines etiam parvuli mortui ſunt per peccatum: nam Chriſtus nonniſi pro iis, qui mortui ſunt, mortuus eſt: *Si unus pro omnibus mortuus eſt*, inquit Apoſtolus (c), *ergo omnes mortui ſunt. Et pro omnibus mortuus eſt Chriſtus.* Hanc rationem ex hoc Apoſtoli textu depromptam urgebat S. Auguſtinus adversùs Julianum (d). *Si autem*, ajebat, *ſecundùm Apoſtolum, ſicut putas, nullum delictum habent parvuli; undè ergo ſecundùm Apoſtolum mortui ſunt? quia, & ſecundùm te, etiam pro ipſis mortuus eſt Chriſtus: unus enim pro omnibus, ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt* . . . . . Et c. 138. *Quacumque te vertas, ab originali peccato non alienabis parvulos, niſi eos negaveris mortuos: quod ſi feceris, mortuum pro eis Chriſtum negabis: ſi autem, ne hoc neges, mortuos parvulos confiteris; profectò in Adam mortuos non negabis.*

2da. Baptiſmus eſt omnibus hominibus non ſolùm adultis, ſed etiam infantibus, ad ſalutem neceſſarius, ut conſtat tùm ex illo Chriſti Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*: tùm ex perpetuo ſenſu & uſu Eccleſiæ, quæ ſemper ſumma ſollicitudine curavit, ut infantes de vita periclitantes baptizarentur. Unde & ipſi Pelagiani hanc Baptiſmi neceſſitatem non negârunt (e). Ergo omnes etiam infantes indigent effectu Baptiſmi: nam Baptiſmus non eſt neceſſarius, niſi propter ejus effectum. Atqui effectus Baptiſmi eſt ablutio & remiſſio peccati, ut patet ex illo Epheſ. 5. *Mundans lavacrô aquæ in verbo vitæ*; & ex ipſa forma Baptiſmi: *Ego te baptiſo, &c.* Hoc eſt, *Ego te abluo.* Ergo omnes homines etiam infantes indigent ablutione & remiſſione peccati. Ergo contraxerunt verè peccatum, quod ſcilicet ab Adamo in eos per generationem naturalem transfuſum eſt.

Ad hoc argumentum Pelagiani reſpondebant, parvulos baptizandos eſſe, non ut remittatur illis peccatum aliquod, & vitam æternam conſequi poſſint; cùm illis, utpotè innocentibus, debeatur, & re ipſa ſit retribuenda, etiamſi moriantur ſine Baptiſmo; ſed ut regnum cœlorum ingrediantur, quia ſolis baptizatis hujus regni ingreſſus patebit.

Verùm cavillationem hanc eruditiſſimè confutavit S. Auguſtinus Serm. 14. de Verb. Apoſt. oſtenditque regnum cœlorum nihil aliud eſſe præter vitam æternam:

(c) 2. Cor. 5.
(d) Lib. 2. Oper. imperf. contra Julianum c. 133.
(e) Apud S. Auguſtinum, Serm. 14. de verb. Apoſt.

Digitized by Google

nam : quod enim Chriſtus *regnum cælorum* nuncupavit Matth. 25. v. 34. *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis Regnum &c.* Id *vitam æternam* ibidem v. 46. appellat, cùm ſententiæ executionem ſignificat his verbis: *Ibunt* ( impii, quos ſub hœdorum nomine indicat ) *hi in ſupplicium æternum, Juſti autem in vitam æternam. Ergo*, inquit ibidem S. Auguſtinus, *eſt æterna vita extra regnum cælorum? Primus hic error averſandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc novum prius in Eccleſia inauditum eſt, eſſe vitam æternam præter Regnum Dei.* Prætereà in præſenti ſtatu nihil impedit Regnum cœlorum, niſi peccatum.

3tiam. Repetit idem S. Auguſtinus (*f*) ex cæremoniis in Baptiſmo adhiberi ſolitis. Ubi parvulis Baptiſmus confertur, ex perpetuo uſu Eccleſiæ, adhibentur exorciſmi & ſufflationes, quibus Diabolus ab infantibus baptizandis expellitur. Ergo juxta perpetuum Eccleſiæ ſenſum infantes ante Baptiſmum ſunt ſub poteſtate dæmonis, & conſequenter ante Baptiſmum inquinati ſunt peccato aliquo, propter quod ſunt ſub poteſtate dæmonis : nam nemo ſervus dæmonis efficitur niſi per peccatum. Atqui peccatum illud, quo, ſecundùm perpetuum Eccleſiæ ſenſum, inquinati ſunt infantes ante Baptiſmum, non poteſt eſſe niſi peccatum originale, id eſt, peccatum ex origine contractum : nam infantes peccati perſonalis ſeu actualis capaces non ſunt. Ergo juxta perpetuum Eccleſiæ ſenſum infantes naſcuntur cum peccato originali, & conſequenter extat peccatum originale.

Porro has cæremonias nunquam negare auſi ſunt Pelagiani ipſi, ut conſtat ex S. Auguſtino lib. 6. contra Julianum, cap. 5. ubi eum ſic exagitat : *Id tu commemorare timuiſti, tanquam ipſe ab orbe toto exſufflandus eſſes, ſi huic exſufflationi, qua Princeps mundi à parvulis ejicitur foras, contradicere voluiſſes.* Neque etiam negare potuerunt illas adhiberi ad dæmonem abigendum. Nam, ut Idem S. Doctor lib. 2. Oper. imp. n. 181. ait : *Propter hoc & infantes, cùm baptizantur, eruuntur de poteſtate tenebrarum: alioquin cum magna injuria Dei, ſicut jam diximus, & ſæpè dicendum eſt, exorcizatur & exſufflatur imago Dei, ſi non ibi ille exorcizatur & exſufflatur Princeps mundi, qui mittitur foras, ut ſit illic habitatio Spiritûs ſancti.*

4ta. Petitur ex miſeriis & calamitatibus tùm animæ, tùm corporis, quas unusquiſque à nativitate ſua experitur. Atqui hæ miſeriæ & calamitates, quæ tot mala ſunt, utique ſub juſto & omnipotente Deo non irrogarentur homini, qui eſt ejus imago, ſi nulla ex parentibus mala merita traherentur ; ſcilicet culpa originalis, inquit S. Auguſtinus lib. 3. contra Julianum cap. 3. Ergo cùm infantes ipſi his miſeriis & malis ſint obnoxii, certè ſubjacent peccato originali; nam ſub juſto Deo innocens miſer eſſe non poteſt. *Si enim propterea morimur*, ait idem S. Doctor lib. 4. ad Bonifacium cap. 4. *quia ille* ( *nempe Adam* ) *mortuus eſt ; ille autem mortuus eſt, quia peccavit ; pœnam dicunt tranſire ſine culpa, & innocentes parvulos injuſtò judiciò puniri, trahendo mortem ſine meritis noſtris.* Et lib. 4. contra Julianum, c. ult. *Quid igitur reſtat, niſi ut cauſa iſtorum malorum*, ( tùm animæ tum corporis, quæ à nativitate Adæ poſteri perferre coguntur ) *ſit aut iniquitas vel impotentia Dei, aut pœna pri-*



(*f*) Lib. 1. de peccatorum merit. & remiſſ. c. 34. Item lib. 1. de Nuptiis & concupiſc. c. 26. necnon lib. 6. contra Julian. c. 2.

*mi, veteriſque peccati? Sed quia nec injuſtus, nec impotens eſt Deus: reſtat quod non vis, ſed cogeris fateri, quòd grave jugum ſuper filios Adam à die exitûs de ventre matris eorum usque in diem ſepulturæ in matrem omnium non fuiſſet, niſi delicti originalis meritum præceſſiſſet.*

19 *Solvuntur Objectiones*

*Ex S. Scriptura petitæ.*

Ob. 1mo. Illud Ezechiel. 18. v. 20. *Anima quæ peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris &c.* Atqui ſi daretur peccatum originale, filius portaret iniquitatem patris. Ergo.

Reſp. 1mo. Neg. min. Cùm homines ob peccatum originale puniuntur, portant iniquitatem propriam: nam peccatum originale, licèt ſit ab Adamo, eſt tamen unicuique homini proprium ac intrinſecum; & totuplex eſt, quot ſunt homines, qui per viam naturalem ab Adamo deſcendunt, niſi quis ex ſpeciali privilegio ab eo præſervetur.

Reſp. 2do. Diſt. maj. Filius non portabit iniquitatem actualem Patris, conc. originalem, neg. maj. Ezechielem non de iſta, ſed de illa tantùm loqui evidens eſt; ſcilicet conſolari voluit Judæos, apud quos invaluerat hoc proverbium: *Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt.* At ea ratione Judæos ſolatur, ut ſi parentes iniquos non imitentur, pœnâ, ſaltem æternâ, qua parentes caſtigati ſunt, ipſi minimè caſtigandi ſint: *Si autem*, inquit, *impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, &c. vitâ vivet, & morte æterna non morietur.*

20 Ob. 2do. Scriptura paſſim dicit, quòd *Deus reddet unicuique ſecundùm opera ejus.* Atqui id falſum eſt, ſi detur peccatum originale; nam tunc Deus unicuique reddet ſecundùm opera alterius, nempe Adami, qui ſolus malum operatus eſt, per ſuam inobedientiam. Ergo.

Reſp. 1mo. neg. min. Nam, ut primùm dictum, peccatum originale, quo habitualiter maculantur infantes, eſt moraliter opus illorum, quatenus eſt violatio præcepti facta voluntate Adami, quæ moraliter erat omnium poſterorum viâ naturali ab eo deſcendentium voluntas in ordine ad obſervationem vel violationem præcepti de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali. Undè peccatum Adæ, quod origine unum eſt, & prorogatione transfuſum omnibus, ineſt unicuique proprium, ut ait Concilium Tridentinum Seſſ. 5. Can. 3.

Reſp. 2do. neg. ſuppoſ. Nam in iis locis Scriptura loquitur de adultis; quibus ſingulis Deus juxta opera eorum retribuet vel mercedem vel ſupplicium.

Ob. 3tio. Rom. 4. v. 15. *Ubi non eſt Lex*, ait Apoſtolus, *nec prævaricatio.* Atqui infantes nulla lege tenentur. Ergo nec peccatô. 21

Reſp. Diſt. min. Atqui infantes nulla lege tenentur, quam voluntate phyſicè propria violare poſſint, conc. quam violare poſſint, & re ipſa violaverint voluntate primi parentis, quæ moraliter illorum propria erat, neg. Quare infantes tenentur & rei ſunt prævaricationis voluntate primi parentis, quæ moraliter erat illorum propria, commiſſæ: qua quidem prævaricatione conſtituuntur peccatores à primo inſtanti animationis.

Ob. 4to. Rom. 5. *Regnavit mors*, inquit Apoſtolus, *ab Adam usque ad Moyſen, etiam in eos, qui non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ.* 22

Digitized by Google

*Adæ.* Ergo mortem duntaxat, non peccatum, omnes ex Adamo trahimus.

Reſp. Diſt. textum. ſeu ant. *Regnavit &c.* qui non peccaverunt voluntate phyſicè propria ſeu peccatô perſonali, &, ut loquitur Apoſtolus, in ſimilitudinem prævaricationis Adæ, conc. Qui non peccaverunt ſimpliciter & voluntate Adami, quæ moraliter omnium ejus poſterorum erat propria, neg. ant. Solutio patet ex jam dictis. Et verò mors, quæ regnavit usque ad Moyſen eſt pœna juſta. Atqui non eſſet juſta, niſi ſupponeret peccatum. Undè Apoſtolus expreſsè dicit, *Uſque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputabatur*, id eſt, non agnoſcebatur; per legem enim cognitio peccati, ait S. Auguſtinus lib. 6. contra Julianum, cap. 4.

23 Ob. 5to. Ibidem ſubdit Apoſtolus: *Si unius delictô multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei.... in plures abundavit.* Ex quibus ſic licet argumentari: Plures ſunt, juxta Apoſtolum, qui in Chriſto juſtificantur, quàm qui in Adamo peccaverunt. Atqui plures illi in Chriſto juſtificati pauciſſimi ſunt reſpectu Infidelium, & eorum, qui ſine Baptiſmo decedunt. Ergo pauciſſimi admodùm ſunt, ad quos peccatum Adami transmittitur.

Reſp. ad Arg. neg. maj. Nam 1mo. In Græco non habetur *plures*, ſed *multos* πολλοὺς. 2do. Termini illi *multi, plures, omnes*, promiſcuè hîc uſurpantur ab Apoſtolo, ut legenti patebit; ait enim, *in omnes homines mors pertranſiit: in quo* (Adamo) *omnes peccaverunt.* Item, *Si unius delictô multi mortui ſunt, per unius Juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Et paucis interjectis, *Per unius obedientiam juſti conſtituentur multi.* Ad quæ, *Cùm dictum eſt*, inquit S. Auguſtinus lib. 6. contra Julianum c. 24. *per unum in omnes tranſiſſe peccatum; & poſteà, per unius inobedientiam peccatores conſtitutos multos, ipſi ſunt multi, qui & omnes.* Nec ſingulare eſt Apoſtolo voces illas, promiſcuè uſurpare; nam, ut ibidem obſervat S. Doctor, Deus ſic illas uſurpavit Gen. 22. ubi dictum eſt Abrahæ: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, & patrem multarum gentium poſui te.* Hìc quippe *eaſdem omnes, multas*, inquit idem S. Doctor, *& eaſdem multas, omnes eſſe monſtratum eſt.* Porro ſenſus Apoſtoli eſt: ſcilicet Redemptionem Chriſti per ſe majus ac utilius beneficium eſſe, quàm Adæ peccatum pernicioſum fuerit. Nam ſi Adami peccatô omnes mortui ſunt, hoc eſt, incurrerunt reatum mortis tùm animæ tùm corporis; longè tamen majora bona & dona nobis contulit Chriſti redemptio, quàm Adam abſtulit; nec, ſicut Adam uno peccato omnes perdidit, ita redemptio ac gratia Chriſti omnes, quibus fuerit applicata, ab uno ſolo peccato liberat, ſed à multis & variis peccatorum generibus, quæ Adami poſteri addiderunt, & addent ejus peccato. Item dici poteſt cum Eſtio, per vocem *plures*, Apoſtolum non attendere ad multitudinem eorum, qui Chriſti gratiæ participes fiunt, ſed ad copiam gratiæ, quæ ſuperabundavit, adeò ut plus nobis reſtituerit Chriſtus, quàm in Adamo perdiderimus, ſcilicet donum perſeverantiæ, auxilia efficacia; hæc enim non fuerunt in ſtatu innocentiæ.

Ob. 6to. Iterum Rom. 5. *Per unius hominis inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi.* Ergo homines ſola imitatione conſtituti ſunt peccatores per peccatum Adami: nam ſi propagatione, omnes, non tantùm multi dicerentur conſtituti peccatores. 24

Reſp. neg. conſ. Quia vox *multi* non excludit *omnes*, ſed, ut primùm à nobis

bis dictum eſt, has voces promiſcuè uſurpat Apoſtolus. Sicut Scriptura dicit Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, & pro multis; quia re vera illi omnes, pro quibus Chriſtus mortuus eſt, multi ſunt, & multi omnes ſunt. Vide dicta in ſolutione ad præcedentem Objectionem.

25 Ob. 7mo. 1. Cor. 7. *Sanctificatus eſt vir infidelis*, ait idem Apoſtolus, *per mulierem fidelem, & ſanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii veſtri immundi eſſent: nunc autem ſancti ſunt.* Ergo ſaltem infantes fidelium immunes ſunt à reatu peccati originalis per non imputationem, ut docent Calviniſtæ.

Reſp. neg. conſ. Quia vox *immundi* ibi ſignificat idem, quod *illegitimi*, & vox *ſancti* idem ac *legitimi*. Vel ad ſummum ibidem ſignificatur ſanctitas quædam moralis propter fidem unius parentis Deo per Baptiſmum conſecrati & ſanctificati. Nam filii ibi dicuntur ſancti in eo ſenſu, in quo dicitur vir infidelis eſſe ſanctificatus per mulierem fidelem, nempè morali quadam denominatione per conjunctionem cum uxore ſancta: ſimiliter filii parentum Chriſtianorum ſunt ſancti denominatione quadam morali & intrinſeca, quatenus oriuntur à parentibus Deo conſecratis, & vi ſtatûs ſui ſanctis, quique per fidem diſponuntur ad procurandam per Baptiſmum veram liberis ſuis ſanctitatem: nam ibi Apoſtolus rationem affert, cur conjuges fideles non debeant deſerere conjuges infideles pacificè cohabitare volentes, quia ſcilicet matrimonium non fit illegitimum per converſionem unius conjugis, nec polluitur per infidelitatem alterius; ſed potiùs conjux infidelis per alterius conjugis fidem & ſanctitatem morali quadam ſanctitate conſecratur, ſicut res prophana per contractum rei ſacræ ſanctificatur: alioquin liberi ex ejusmodi matrimoniis nati, eſſent illegitimi: quod certè falſum eſt, nam ſunt legitimi, & per parentis fidelis fidem morali quadam ſanctitate conſecrati.

Porrò hic Calviniſtarum error, quo 26
contendunt, infantes fidelium immunes eſſe à reatu peccati originalis per non imputationem, evidenter refellitur 1mo. Ex S. Scriptura: nam Pſal. 50. David, qui ex parentibus fidelibus natus erat, teſtatur, ſe conceptum fuiſſe in peccato originali: *Ecce*, inquit, *in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Ubi pluralis numerus pro ſingulari ponitur per Synecdochen Hebræis familiarem. Et Apoſtolus Epheſ. 2. de ſe & aliis fidelium parentum filiis dicit: *Eramus naturâ filii iræ ſicut & cateri:* hoc eſt, eramus origine rei peccati, & digni odiò Dei & vindictâ. 2do. Ex perpetuo uſu & ſenſu Eccleſiæ, quæ ſemper judicavit Baptiſmum neceſſarium eſſe omnibus omninò infantibus etiam parentum Chriſtianorum. Item ex unanimi Patrum conſenſu. 3tio. Ex Concilio Tridentino Seſſ. 5. Can. 4. ubi ait: *Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiamſi fuerint à baptizatis parentibus orti; aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod generationis lavacrô neceſſè fuerit expiari ad vitam æternam conſequendam .... anathema ſit.* Ratio eſt; quia illi omnes naſcuntur rei peccati originalis, qui peccaverunt in Adamo, niſi primô inſtanti conceptionis gratiâ ſanctificante ex ſpeciali privilegio præveniantur. Atqui omnes omninò homines, etiam infantes ex parentibus fidelibus orti, peccaverunt in Adamo, ut teſtatur Apoſtolus Rom. 5. *In quo* (Adamo) *omnes peccaverunt.* Nam peccatum Adami fuit ſecundùm moralem æſtimationem peccatum actuale omnium, quorum erat caput morale.

In-

27 Inſtant Calviniſtæ : Nemo poteſt transfundere id, quod non habet ; Sed parentes fideles non habent peccatum originale. Ergo.

Reſp. enim Diſt. maj. Nemo poteſt transfundere per modum cauſæ id, quod non habet, conc. Per modum conditionis, qua poſita fit transfuſio, & qua non poſita non fieret transfuſio, neg. maj. Parentes ſolùm transmittunt peccatum originale ponendo conditionem, quam merè per accidens ſequitur transmiſſio peccati originalis. Hæc autem conditio eſt generatio naturalis.

28 Ob. 8vo. 1. Cor. 15. Apoſtolus hanc comparationem Adamum inter & Chriſtum inſtituit: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* Atqui non omnes in Chriſto vivificabuntur. Ergo neque in Adamo omnes moriuntur.

Reſp. neg. min. In hoc quippe ſita eſt Apoſtoli comparatio : Sicut quotquot ex Adamo generantur, ii reatum peccati & mortis contrahunt ; ita quotquot in Chriſto regenerantur, ii juſtitiam & vitam ſupernaturalem percipiunt; &, ſi perſeverent, felicitatem æternam: & è converſo, ſicut qui ex Adamo viâ ordinariâ non naſcitur, quemadmodùm Chriſtus, in Adamo non moritur ; ita qui in Chriſto non renaſcitur, ſpiritualiter non vivificabitur.

29 Ob. 9no. 2. Cor. 15. *Omnes*, inquit idem Apoſtolus, *nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti, ut referat unusquisque propria corporis ſui, prout geſſit, ſive bonum ſive malum.* Atqui parvuli nihil mali in corpore geſſerunt. Ergo nullam pœnam referent.

Reſp. 1mo. Extorquendo arg. contra Adverſarios : Parvuli, qui decedunt ſive ante, ſive poſt Baptiſmum, nihil boni in proprio corpore geſſerunt. Ergo nullum præmium recipient, nec regnô cœlorum, nec vitâ æternâ donabuntur ; quod eſt longè abſurdiſſimum, etiam in ſententia Adverſariorum.

Reſp. 2do. Cum S. Auguſtino lib. 6. Contra Julianum c. 10. Apoſtolum hîc loqui de adultis baptizatis, ut patet ex verbis immediatè præcedentibus : *Ideò contendimus, ſive abſentes, ſive præſentes placere illi. Omnes enim nos manifeſtari oportet, &c.* Prætereà hæc verba, *ut referat unusquisque propria corporis*, non ſunt excluſiva ; nec enim dicitur, ut referat unusquisque tantùm propria corporis.

## *Solvuntur Objectiones*

### *Ex Patribus petitæ.*

Ob. 1mo. Juſtinus Martyr quæſt. 88. dicit, illud Job: *Nemo mundus à ſorde :* non pertinere ad infantes. Ergo cenſet peccatum originale in parvulis non reperiri. 30

Reſp. 1mo. Librum illum non eſſe foetum Juſtini, qui circa medium Sæculi ſecundi floruit (g) : nam meminit Origenis, qui octoginta annis poſt Juſtinum vixit, ut & Irenæi, qui primùm circa annum 202. ſuperfuit.

Reſp. 2do. neg. conſ. Ratio eſt ; quia Auctor cit. quæſt. 88. ait de peccato perſonali : *Porrò*, inquit, *naturâ ad peccandum natus eſt, qui per liberi arbitrii delectum ſibi ipſi dux eſt* : ac proinde mirum non eſt, quòd aſſeruerit, textum ex Job petitum ad infantes non pertinere, hoc eſt, non probare eum, infantes eſſe alicujus perſonalis peccati reos.



(g) Obiit an. 165.

31 Ob. 2do. Tertullianus lib. de anima c. 39. ait : *Sic & omnibus genii deputantur, quod dæmonum nomen eſt. Adeò nulla fermè nativitas munda eſt, utique Ethnicorum. Hinc enim & Apoſtolus ex ſanctificato alterutro ſexu Sanctos procreari ait, tam ex ſeminis prærogativa, quàm ex inſtitutionis diſciplina.* Ergo ex Tertulliano fidelium infantes carent peccatô originali.

Reſp. neg. conſ. Quia Tertullianus ibi ſolùm vult, nativitatem infantium Ethnicorum eſſe propter ſuperſtitiones in ea uſitatas immundam ſpeciali immunditiâ, qua caret nativitas infantium apud Chriſtianos. Nam fidelium infantes procreantur ſancti hoc ſenſu, quòd ex intentione & uſu fidelium procreentur, ut poſteà ſanctificentur per Baptiſmum : & eorum nativitas ſancta eſt, quatenus Ethnicorum ſuperſtitionibus caret, & per cæremonias ſacras ii ad cultum Dei deputantur : prout patet ex iis, quæ adductis in Objectione verbis ſubdit. Præterea Tertullianus eodem libro agnoſcit omnes omninò infantes ante Baptiſmum inquinatos eſſe peccatô originali ; nam cap. ſequenti ſic ait : *Ita omnis anima eousque in Adam cenſetur, donec in Chriſto recenſeatur : tamdiu immunda, quamdiu recenſetur : peccatrix autem, quia immunda.*

32 Inſt. 1mo. Tertullianus lib. de Baptiſmo, cap. 18. ait : *Veniant ergo dum adoleſcunt, veniant dum diſcunt, dum quo veniant docentur, fiant Chriſtiani, cùm Chriſtum noſſe potuerint. Quid feſtinat innocens ætas ad remiſſionem peccatorum?* Ergo innuit parvulos eſſe innocentes, adeòque à peccato omni, etiamque originali, immunes eſſe.

Reſp. neg. conſ. Solùm vult magis expedire, ut citra mortis periculum Baptiſmus nonniſi adultis conferatur, quò illum majore cum fructu recipiant. Infantiam autem appellat ætatem innocentem, non quia ab omni peccato eſt immunis, ſed quia peccatis perſonalibus caret.

Inſt. 2do. Idem lib. de Reſurrectione carnis cap. 47. mortem quidem corporis refert in Adami prævaricationem, ſed ad eandem non refert mortem animæ ſeu maculam animæ. Ergo Tertullianus non alium ſaltem effectum peccati Adami agnovit, quàm carnis, non autem animæ mortem. 33

Reſp. Diſt. ant. Tertullianus lib. de reſurrect. carnis, animæ maculam non refert in Adami peccatum, & tamen refert alibi, conc. Et non refert alibi, neg. ant. Ideò in loco, qui nobis objectus eſt, Tertullianus de ſola corporis morte loquitur, quòd ad quæſtionem, de qua eo loci agebat, conferret, ſeu ad quæſtionem de corporis reſurrectione, quam negabat Marcion, quamque Tertullianus probandam ſuſceperat : In eo autem poſitum eſt illius argumentum, quòd ſicut antiquus Adam corpori mortem intulerat ; ita & novus, qui eſt Chriſtus, vitam illi collaturus ſit. Jam verò quòd idem Tertullianus animæ mortem ſeu maculam refuderit in Adami peccatû ſuperiùs variis ex ipſo laudatis teſtimoniis oſtenſum eſt; quibus & addi poteſt illud cap. 8vi. lib. 7. de Reſurrectione carnis, ubi *Caro*, inquit, *in Baptiſmate abluitur, ut anima emaculetur.*

Ob. 3tio. Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum apertè negat peccatum originale. Scribens enim ibidem adversùs Encratitas ſive Tatianos, negat Adami peccatum infantibus imputari; quem quidem articulum ſcilicet de exiſtentia peccati originalis, ſuo dogmati tanquam baſim ſubſternebant : ex eo enim concludebant nuptias, ſeu actum conjugalem, 34

Digitized by Google

galem, per quem tantum malum propagaretur, eſſe malum: *Dicant ergo nobis* ( Encratitæ ſive Tatiani ) inquit, *ubi fornicatus eſt infans natus? vel quomodo ſub Adæ cecidit execrationem, qui nihil operatus eſt? Reſtat ergo eis, ut videtur, conſequenter ut dicant malam eſſe generationem, non ſolùm eam, quæ eſt corporis, ſed etiam quæ eſt animæ, propter quam etiam corpus.* Addit, Davidem ex conceptu nullum traxiſſe peccatum: *Et quando dixit David: In peccatis conceptus ſum, dicit propheticè quidem matrem Evam, ſed Eva mater fuit viventium: & ſi in peccatis fuit conceptus, ſed non ipſe in peccato, neque verò ipſe peccatum.* Ergo.

Reſp. ad 1. neg. ant. ad 2. neg. quòd Encratitæ peccatum originale tanquam baſim ſuo dogmati ſubſtraverint: è contrà dogmati ſuo ſubſternebant peccatum perſonale in ſuperiore vita commiſſum, & in cujus pœnam animæ corporeis vinculis illigarentur; idque etiam apertè demonſtrant verba, quibus Clemens Encratitas urget: *Dicant ergo nobis, ubi fornicatus eſt infans natus?* Unde hæc alia ejusdem Clementis verba: *Quomodò ſub Adæ cecidit execrationem?* intelligenda ſunt de execratione, in quam per peccatum perſonale, quod in ſuperiore vita, hoc eſt, ante unionem animæ cum corpore, admiſſum fuerit. Eadem ratione explicari debent hæc alia: *Sed non ipſe David in peccato*, intelligenda ſunt de peccato perſonali, de quo Clementem inter & Encratitas erat quæſtio, non autem de peccato originali, de quo non agebatur.

35 Ob. 4to. Origenes Commentariô in Epiſtolam ad Romanos inter alia illud Apoſtoli *peccatum in hunc mundum intravit*, ſic interpretatur, ut velit per mundum intelligendos homines terrenos, qui exemplô & in ſimilitudinem Adæ propria voluntate legem transgrediuntur. Enimverò quomodò Origenes peccatum originale agnoſcere potuiſſet, cùm docuerit, animas deliquiſſe, priusquam infunderentur in corpora tanquam in carceres? Ergo.

Reſp. 1mo. Origenis auctoritas parvi eſt momenti, cùm conſtet eum plures graves errores docuiſſe; aitque S. Hieronymus Pelagii doctrinam ramuſculum fuiſſe Origenis; necnon Pelagianos, qui ejus auctoritate gloriabantur, hiſce ſugillat lib. 1. contra Pelag. *Tranſite ad Amaſium veſtrum, qui præterita in cælis & antiqua delicta ſolvi dicit in Baptiſmo.*

Reſp. 2do. neg ant. Origenes quippe in illo Commentario verba Apoſtoli pro more allegoricè exponit: allegoria autem non deſtruit ſenſum litteralem, quem luculenter confirmavit locis ſuprà in Concluſione prob. 3tiâ laudatis. Unde in ejus ſententia priora animarum delicta, & peccatum originale in Baptiſmo ſimul delentur.

Ob. 5to. S. Gregorius Nyſſenus in 36
Oratione de infantibus præmatura morte abreptis, ab Hierio quæſitus, an infantes illi ad univerſale judicium vocandi eſſent, reſpondet, exclamans: *O altitudo! puellulus infans ſimplex, omnis malitiæ expers, ſanitate, qua per purgationem contingit, non indigens.* Ergo Gregorius &c.

Reſp. neg. conſ. Gregorius Nyſſenus eo loci loquitur de infantibus baptizatis, & de purgatione pœnitentiæ à perſonalibus peccatis; ut patet ex iis, quæ ibidem diſſerit. Nec obſtat, quòd dubitaverit, an, qui infantes mortui ſunt, in univerſali judicio ſiſtendi ſint coram Chriſto Judice. Nam ſicut tempus, quo futurum eſt univerſale Judicium, incertum eſt; ita & Gregorio in-

Digitized by Google

incertus fuit modus, quo Judicium illud fieri debet; undè cum Apoſtolo exclamandum duxit, *O altitudo!* Sed ſi Gregorii ſententia ex aliis ejus operibus inveſtigetur, evidenter patebit, ei perſuaſum fuiſſe, exiſtere peccatum originale. Inſtar omnium ſint hæc ejus verba in libro de vita Moſis : *Occultior quædam*, inquit, *traditio & verus ſermo ad nos uſque deſcendit, quo creditur, poſteaquàm in peccatum natura noſtra lapſa eſt, non omninò à Clementia divina neglectam, neque abſque ſuo patrocinio dimiſſam.*

37 Ob. 6to. S. Joannes Chryſoſtomus hom. 1. ad Neophitos, ſcribit infantes ideò baptizari, ut eis addatur ſanctitas, non autem ut abluantur à peccato: *Hac de cauſa*, inquit, *etiam infantes baptizamus, cùm vel quamvis non ſint coinquinati peccatô, ut eis addatur ſanctitas, juſtitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Chriſti, ut ejus membra ſint.* Ergo &c.

Reſp. Diſt. ant. S. Joannes Chryſoſtomus ſcribit, infantes baptizari, quamvis non ſint coinquinati peccatô perſonali, conc. Peccatô originali, neg. ant. Ratio eſt, quia græca Chryſoſtomi verba non habent *peccatô* in ſingulari numero, ſed *peccatis* in plurali: ſic enim latinè reddi debent: *Ideò & infantes baptizamus, quamvis peccata non habentes.* Ita reſpondet S. Auguſtinus lib. 1. contra Julianum cap. 3. Quærenti verò Juliano, cur, ſi ea mens fuerit Chryſoſtomi, non addiderit, *propria*, hiſce verbis reſpondet Auguſtinus: *Quia diſputans in Catholica Eccleſia, non ſe aliter intelligi arbitrabatur: tali enim quæſtione nullius, vel nullus pulſabatur, & vobis nondum litigantibus ſecuriùs loquebatur.* Certè in textu objecto ſupponere videtur peccatum originale, & illud agnoſcere in infantibus: nam agnoſcit parvulos ante Baptiſmum eſſe in ſtatu, quo carent ſanctitate, juſtitia, & adoptione; cùm ait eos baptizari, ut eis addatur, id eſt, conferatur ſanctitas, juſtitia, &c. proinde agnoſcit eos eſſe in ſtatu peccati, & damnationis æternæ; cùm non detur medium, inter ſtatum peccati, & ſtatum ſanctitatis ac adoptionis, in quo conſtituuntur infantes per Baptiſmum. Hîc S. Chryſoſtomus, exemplô infantium, qui baptizantur, refellit quoſdam, qui dicebant in Baptiſmo ſolùm condonari peccata perſonalia per condonationem extrinſecam, ſine infuſione gratiæ ſanctificantis.

Inſt. 1mo. Chryſoſtomus hom. 10. in Ep. ad Rom. docet, mortem ex Adamo quidem in ejus poſteros transmiſſam fuiſſe, non verò peccatum inobedientiæ, cujus factus eſt reus: *Adamo*, inquit, *peccante, ac mortali effecto, & qui ex eo orti ſunt, eos tales eſſe nihil abſurdum. At ex illius inobedientia alterum peccatorem extitiſſe, id verò quam, obſecro, congruentiam, conſequentiamque habet? .... Quid igitur hoc locô verbum hoc, Peccatores, ſignificat? Mibi videtur tantumdem ſignificare, quantum illud, Supplicio Obnoxii & Mortis Rei.* Ergo &c. 38

Reſp. Diſt. ant. Chryſoſtomus docet perſonale peccatum inobedientiæ, cujus Adamus factus eſt reus, in nos transmiſſum non fuiſſe, conc. Nam alioquin, ut ibidem ait Chryſoſtomus, ei, qui non peccaſſet, pœna infligeretur. Peccatum quod ſit perſonalis peccati Adami effectus, neg. ant. Mors ex Chryſoſtomo eſt pœna, quæ omnibus hominibus infligitur. Ergo ſupponit demeritum quod præceſſerit; pœna enim eſt correlativa ad demeritum: illud autem demeritum non eſt perſonale, cùm infantes, qui tamen morti obnoxii ſunt, incapaces ſint alicujus actus. Ergo eſt ori-

originale tantùm & habituale. Igitur S. Chryſoſtomus ſolùm vult, quòd per unius perſonalem inobedientiam non poſſint alii conſtitui actu & perſonaliter peccatores. Nec negat, imò quoad ſenſum aſſerit, per unius peccatum poſſe alios conſtitui peccatores originaliter & habitualiter: nam ibi aſſerit, per unius peccatum poſſe alios conſtitui peccatores originaliter & habitualiter; ſcilicet, per unius inobedientiam multos conſtitui ſupplicio, ideoque ôdio Dei obnoxios ac mortis reos. Per unius autem peccatum multos conſtitui peccatores originaliter & habitualiter nihil aliud eſt, quàm propter unius peccatum multos ex eo deſcendentes conſtitui obnoxios odio Dei, ſupplicio æterno, & mortis reos. Undè ſolùm negat, propter perſonalem. Adami inobedientiam ejus poſteros conſtitui actu & perſonaliter peccatores. Prætereà eadem Homiliâ clarè docet peccatum originale, ut infrà dicemus; ut & Epiſtolâ ad Olympiam, prout ſuprà prob. 3tiâ. oſtendimus.

39 Inſt. 2do. Hom. 17. in 1. ad Cor. ait: *Quid igitur faciam, inquis, propter illum* (Adamum) *pereo? Minimè propter illum: neque enim tu ſine peccato permanſiſti. Quòd ſi non idem peccatum tamen aliud commiſiſti.* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Hîc alloquitur homines baptizatos: ac proindè rectè dicit, illos non poſſe perire propter Adami peccatum, cùm originale peccatum iis per Baptiſmum jam condonatum eſſet, ſed perire tantùm propter peccata voluntate phyſicè propria admiſſa. Rectè etiam dicit eos idem peccatum Adami non commiſiſſe, ſoli enim Adam & Eva illud perſonaliter & actu commiſerunt, atque in nos transmiſerunt, &c.

40 Inſt. 3tio. Hom. 39. in eandem Epiſt. *Quid igitur, dic mihi, num omnes in Adam morte peccati mortui ſunt? Quomodò ergo Noë vir juſtus Sæculò ſuô fuit? Quomodo Abraham? Quomodo Job?* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Ibi loquitur de morte peccati irreparabilis, & ſolùm vult, non omnes in Adam irreparabili morte peccati mortuos eſſe, ut patet ex exemplis, quæ affert: alioqui malè ratiocinaretur. Nam ex eo, quòd omnes in Adam peccaverint, non ſequitur, aliquos ejus poſteros non potuiſſe eſſe juſtos ac ſanctos; ſiquidem hoc peccatum aliquo remedio à Deo inſtituto condonari poteſt, & re ipſa condonatur iis, quibus applicatur Baptiſmus.

Inſt. 4to. Hom. 24. in Epiſt. ad Epheſ. 41
*Corruptibile, inquit, nobis corpus, ſed incorruptilis anima. Ne igitur & ipſam corrumpamus. Hoc primum primi hominis peccatum fecit: quod autem poſt lavacrum fit, etiam animam corrrumpere poteſt.* Ergo in mente hujus S. Doctoris anima per peccatum Adæ minimè corrupta fuit ſeu maculata.

Reſp. neg. conſ. Ibi loquitur de baptizatis & ſenſus eſt: in nobis baptizatis eſt quidem corpus corruptibile, id eſt, neceſſariò corrumpendum, ob moriendi neceſſitatem, quam Adami peccatum fecit, & quam Baptiſmus relinquit. At anima etſi Adæ peccatô maculata fuerit, non tamen ita corrupta fuit, ut, quemadmodùm corpus, neceſſariò periret & moreretur; nec modò etiam neceſſariò eſt corrumpenda morte peccati, ſed poteſt manere incorrupta, ſi velimus gratiam baptiſmalem diligenter conſervare, vitando quamlibet culpam mortalem, ſicut poteſt corrumpi per peccatum mortale, nam Baptiſmus minimè inculpabiles nos reddit.



Digitized by Google

Harum omnium reſponſionum veritas confirmatur ex eo, quòd S. Chryſoſtomus peccatum originale clarè docuerit pluribus locis, ut 1mo. Epiſt. ad Olimpiam ſeu Olimpiadem ſupra prob. 3tiâ. citatam. Item ibidem, *Cùm Adamus*, inquit, *grave illud peccatum admiſiſſet, atque commune hominum omnium genus condemnaſſet, labore tùm mulctatus eſt.* 2do. Hom. 10. in Epiſt. ad Rom. ubi ait: *Quod Chriſto crux & ſepulchrum, hoc nobis baptiſma fuit, quamvis non iiſdem in rebus. Ille enim carni & mortuus & ſepultus eſt, nos autem peccato utrumque.* Ubi diſertè dicit eos, qui baptizantur, mori & ſepeliri peccato per Baptiſmum: ac proinde agnoſcit infantes, qui baptizantur, mori & ſepeliri peccato, ideoque habere peccatum, non certè perſonale, cujus ſunt incapaces, ergo originale. 3tio. Eadem Hom. ait: *Liquet, quòd non ipſum peccatum, quod à legis transgreſſione ortum eſt, ſed illud, quod ab Adami inobedientia, ipſum illud, inquam, peccatum erat, quod omnia perdebat.* Ubi præter peccatum perſonale agnoſcit peccatum ab Adæ inobedientia ortum, quod omnes perdit, eos ſcilicet efficiendo obnoxios odio Dei, & damnationi æternæ. 4to. Hom. ad Neophitos. *Venit ſemel Chriſtus*, inquit, *invenit noſtrum chirographum paternum, quod ſcripſit Adam.* Sanè chirographum illud paternum, quod ſcripſit Adam, & quod noſtrum eſt, nihil aliud eſſe poteſt, quàm peccatum ab Adamo ut morali capite noſtro admiſſum, quod etiam noſtrum eſt, eò quòd ejus voluntas eſſet moraliter noſtra: & ſic nos habitualiter à primo exiſtentiæ noſtræ inſtanti maculat, ac reddit debitores mortis.

42 Ob. 7mo. Theodoretus lib. 5. Hæreticarum fabularum cap. 18. *Quorsùm*, inquit, *infantes baptizamus, qui peccatum nondum guſtârunt.* Item textus Scripturæ peccatum originale ſignificantes, ad mentem Pelagianorum explicat. Denique in libris Hæreticarum fabularum, omiſit eam, quæ peccatum originale negat. Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Loquitur adducto textu Theodoretus de peccatis perſonalibus ſimul & originali; agit enim contra Meſſalianos hæreticos, qui contendebant ſola peccata perſonalia & actualia tolli per Baptiſmum, quaſi adhibitâ novaculâ, originale verò non per Baptiſmum, ſed per orationem dimitti; quod quidem abſurdum eſſe Theodoretus probat ex praxi Eccleſiæ, quæ infantes abluit, quamvis rei ſint ſolius originalis peccati; ergo contendit non ſolùm peccatorum perſonalium & actualium, ſed etiam originalis remiſſionem eſſe effectum Baptiſmi. Neque etiam omnes Scripturæ textus, quibus probatur peccatum originale, expoſuit, ut Pelagiani exponebant. Et quocumque ex motivo prætermiſerit hæreſim negantium peccatum originale, certè hujus peccati exiſtentiam agnovit; nam in expoſitione capitis 5. Epiſt. ad Rom. ſic ait: *Dicit itaque divinus Apoſtolus, quòd, cùm Adam peccaviſſet, & mortalis propter peccatum factus eſſet, utrumque ad genus pervenit* (id eſt peccatum & mors) *ad omnes enim mors pervaſit, quatenus omnes peccaverunt: non enim propter primi hominis peccatum, ſed propter ſuum* (quia ex Concilio Tridentino eſt unicuique proprium) *unusquiſque mortis decretum ſuſcepit.* Etiam infantes, quamvis voluntate phyſicè propria non peccaverint.

*Sol-*

## *Solvuntur Objectiones*

### *A ratione petitæ.*

43 Ob. 1mo. Chriſti juſtitia non prodeſt iis, qui non credunt. Ergo neque peccatum Adæ nocet non peccantibus. Atqui infantes non peccant, cùm ſint expertes libertatis. Ergo.

Reſp. Diſt. ant. Chriſti juſtitia non prodeſt iis, qui non credunt voluntate tùm phyſicè tùm moraliter propriâ, conc. Qui non credunt voluntate ſaltem moraliter propria, licèt phyſicè aliena, neg. ant. Diſt. pariter conſ. Ergo nec peccatum Adæ nocet non peccantibus voluntate tùm phyſicè tùm moraliter propria, conc. voluntate ſaltem moraliter propria, licèt phyſicè aliena, neg. conſ. Reſponſio patet ex paſſim dictis; eſtque S. Auguſtini lib. 3. de peccat. meritis cap. 2. ubi docet, quòd ſicut juſtitia Chriſti prodeſt voluntate phyſicè aliena credentibus, eorum nimirum, à quibus aut offeruntur, aut baptizantur, aut ipſius Eccleſiæ: ita Adami iniquitas nocet iis, qui voluntate phyſicè aliena, in primo ſcilicet hominum parente, peccârunt.

44 Ob. 2do. Homines baptizati carent originalis peccati culpâ. Ergo etiam in poſteros eam transmittere non poſſunt: nemo enim dat, quod non habet.

Reſp. Huic objectioni jam ſatisfecimus ſuprà in Reſponſionibus ad Objectiones ex S. Scriptura petitas in Reſp. ad Ob. 7. &c. n. 27. & neg. conſ.

45 Ob. 3tio. Si peccatum originale exiſteret, matrimonium, & ejus uſus eſſent mala, nam eſſent cauſa peccati. Falſum conſequens. Ergo.

Reſp. neg ſequel. maj. & prob. Nam peccati, quod per generationem naturalem transfunditur, cauſa eſt ſola voluntas Adami ut moralis capitis omnium hominum ab eo per viam naturalem deſcendentium: quæ proinde voluntas in æſtimatione morali fuit voluntas omnium hominum per viam naturalem ab Adamo deſcendentium.

Inſt. 1mo. Peccatum originale ſequitur ex uſu Matrimonii. Ergo talis uſus eſt illius cauſa. 46

Reſp. diſt. ant. Sequitur per accidens, conc. Per ſe, neg. ant. & conſ. Peccatum originale non ſequitur per ſe ex uſu conjugii: nam in ſtatu innocentiæ fuiſſet illius uſus, nec tamen fuiſſet peccatum originale. Sed ſequitur tantùm per accidens: nam reſpectu conjugii & uſûs illius per accidens eſt, quòd peccatum ab Adamo, ut morali generis humani capite, commiſſum fuerit moraliter peccatum eorum, qui per uſum conjugii generandi erant, & hoc pactô per viam naturalem ab Adamo deſcenſuri, & ſic peccatô illius à primo animationis inſtanti coinquinandi.

Inſt. 2do. Sine uſu conjugii non contraheretur peccatum originale. Ergo. 47

Reſp. neg conſ. Quia indè ſequitur tantùm, quòd uſus conjugii ſit per accidens conditio *ſine qua non* reſpectu peccati originalis, quatenùs Adamus relatè ad præceptum de non comedendo certo fructu, illos ſolùm repræſentavit, & ſic pro illis tantùm peccavit, qui ab eo per generationem naturalem deſcenſuri, ideoque per uſum conjugii generandi erant. Non idcircò autem privantur homines jure naturali, quod habent, matrimonium contrahendi.

Ob. 4to. Non peccat iſte, qui naſcitur, cùm electionis capax non ſit; non peccat iſte, qui generat, alioqui illicitus eſt conjugii uſus, quod primùm negatum eſt; non peccat ille qui condidit: per quas ergo rimas inter tot 48

præſidia peccatum fingis ingreſſum, ajebat Julianus apud S. Auguſtinum lib. 2. de Nupt. & Concup. cap. 18.

Reſpondet S. Auguſtinus: *Quid quæris latentem rimam, cùm habeas apertiſſimam januam? Per unum hominem, ait Apoſtolus, per unius delictum, ait Apoſtolus, per unius hominis inobedientiam, ait Apoſtolus. Quid quæris amplius? quid quæris apertius? quid quæris inculcatius?* Igitur Diſt. 1mum membrum ant. Non peccat iſte qui naſcitur voluntate phyſicè propria & perſonaliter, conc. Non peccat, id eſt, non habet peccatum voluntate phyſicè aliena, & quæ tamen moraliter ſit ejus propria, neg. ant. Voluntas & libertas Adami fuit ſecundùm moralem æſtimationem voluntas ac libertas infantium & omnium poſterorum ab eo viâ naturali deſcendentium, in ordine ad violationem, ſicut & ad obſervationem præcepti de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali. Unde Adamo liberè tale præceptum violante, omnes ab eo per generationem naturalem deſcenſuri cenſentur illud violaſſe, & graviter peccaſſe, & re ipſa à primo conceptionis inſtanti, gravi peccatô inficiuntur, niſi quis gratia ſanctificante eodem inſtanti donetur.

49 Inſt. 1mo. Peccatum eſt actio vel omiſſio libera contra legem Dei. Atqui infantes nihil poſſunt liberè facere vel omittere. Ergo nec peccare.

Reſp. Diſt. min. Nihil poſſunt liberè facere vel omittere voluntate phyſicè propria, conc. voluntate phyſicè aliena, ſed quæ moraliter ſit ipſorum voluntas, neg. min. Equidem, ut jam ſæpiùs dictum, infantes voluntate phyſicè propria legem Dei violare non poſſunt, cùm careant uſu rationis, ac proindè non poſſunt habere peccatum actuale ſeu perſonale: At etiam antequam eſſent, potuerunt violare, & re ipſa violârunt præceptum Dei, voluntate alterius, nempe primi parentis, ut capitis moralis omnium ab eo per naturalem generationem deſcenſurorum, quæ voluntas moraliter, ſeu ſecundùm æſtimationem prudentem erat eorum voluntas: ita ut illo violante præceptum de non comedendo certo fructu, illi ſecundùm prudentem æſtimationem cenſeantur idem præceptum violaſſe: ac proinde habent peccatum voluntate alterius commiſſum, quo à primo conceptionis inſtanti maculantur, ſicque habent peccatum originale. In infantibus ergo ineſt, non quidem actus peccati, ſed reatus & macula duntaxat peccati, & ſic habitualiter peccatum originale, quod eſt verè ac propriè peccatum habituale.

Inſt. 2do. Infantes nullum habent 50 uſum libertatis. Ergo nullum habere poſſunt peccatum.

Reſp. neg. conſ. Huic objectioni jam ſatisfecimus ſup. in Reſp. ad Ob. 1. & alibi paſſim. Infantes quidem nullum habere poſſunt peccatum voluntate phyſicè propria commiſſum & perſonale. At poſſunt habere, & re ipſa habent peccatum voluntate phyſicè aliena, quæ tamen moraliter ſit eorum propria, commiſſum, & originale.

Inſt. 3tio. Quando Adam peccavit, nondum erant poſteri ejus. Ergo illo peccante non potuerunt peccare.

Reſp. Diſt. ant. Ejus poſteri nondum erant phyſicè & in ſe ſeu ſecundùm entitatem ſuam, conc. Nondum erant moraliter, ſeu ſecundùm prudentem æſtimationem in ipſo Adamo relatè ad præceptum de non comedendo certo fructu, neg. ant. Adamus licèt eſſet unus in ſe, tamen omnes erat homines æquivalenter, & ſecundùm prudentem æſtimationem in ordine ad præceptum de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali: nam omnes homines repræſen-

tabat

tabat in ordine ad ejus obſervationem & violationem. Undè illo uno hoc præceptum obſervante vel violante, omnes cenſebantur illud obſervare vel violare.

51 Ob. 5to. Nullum peccatum trahitur ab Eva prima omnium matre, & priùs peccante. Ergo nec ab Adamo primo omnium parente: nam nulla potior ratio afferri poteſt pro peccato Adami.

Reſp. neg. conſ. Ratio autem, cur peccatum originale à ſolo Adamo trahatur, non ab Eva, eſt; quia ſolus Adamus, non Eva, conſtitutus eſt à Deo caput morale generis humani, & ſolus humani generis perſonam repræſentavit, ac ſuſtinuit in ordine ad præceptum de non comedendo certo fructu. Hinc ſolo Adamo non peccante non fuiſſet, & eo ſolo peccante fuiſſet peccatum originale. Et verò præceptum Adamo impoſitum fuit ante formationem Evæ.

52 Inſt. 1mo. Eccli. 25. dicitur: *A muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes moriuntur.* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Id dicitur Eccli. 25. quia mulier fuit cauſa impulſiva peccati Adami: nam Eva Adamum induxit ad peccandum, quo peccante omnes peccavimus, & peccando facti ſumus rei mortis animæ & corporis.

53 Inſt. 2do. Peccatum aliorum parentum non imputatur ſuis liberis. Ergo nec peccatum Adami imputari debet ſuis poſteris.

Reſp. neg. conſ. Diſparitas eſt, quòd voluntas ſolius Adami, non autem aliorum parentum, ſit moraliter voluntas poſterorum ſuorum relatè ad violationem & obſervationem præcepti de non comedendo certo fructu; quia ſolus Adamus à Deo conſtitutus fuit caput morale poſterorum ſuorum relatè ad hoc præceptum, & quidem ſolum: undè nullum fuiſſet peccatum originale, ſi Adamus hoc præceptum ſervaſſet, quamvis omnia alia præcepta violaſſet.

Inſt. 3tio. Non eſt potior ratio, cur violatio præcepti de non comedendo certo fructu fuerit peccatum poſterorum, & non fuiſſet violatio aliorum præceptorum. Ergo &c. 54

Reſp. neg. ant. Ratio eſt, quia ſolum illud præceptum in perſona Adami impoſitum fuit iis, qui ab eo per generationem naturalem deſcenſuri erant: & ſic voluntas Adami non fuit moraliter voluntas poſterorum, niſi relatè ad violationem & obſervationem præcepti de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali: ac proinde ſola hujus præcepti violatio ſecundùm moralem æſtimationem fuit & eſſe potuit omnium Adami poſterorum ab eo viâ naturali deſcendentium transgreſſio. Deus autem illud præceptum, non aliud, generi humano in perſona Adami impoſuit, quia ita voluit, & quidem ſapientiſſimè, nam in hoc magis elucet hominis dependentia à Deo.

Ob. 6to. Si peccatum aliquod per generationem traheretur, illud eſſet vitium naturale. Falſum conſeq. Nam alioqui adſcribendum eſſet Deo, utpotè omnium naturalium auctori. Ergo. 55

Reſp. Diſt. ſequel. maj. Eſſet vitium naturale, id eſt, eſſet vitium, quod omni homini ab Adamo per generationem naturalem deſcendenti ineſt, ſecluſa ſpeciali præſervatione, conc. Id eſt, eſſet vitium, quod eſſet pars vel proprietas naturæ humanæ, neg. ſeq. maj. Peccatum originale non eſt vitium naturæ, niſi in hoc ſenſu, quòd ſecluſò privilegiò, omnes Adami poſteri à primo conceptionis inſtanti eo inquinentur, & cum eo naſcantur; quia, Adamo peccante, omnes ejus poſteri ſecundùm moralem

ralem æſtimationem peccârunt eodem actu illo, quo peccavit cùm ejus voluntas eſſet ſecundùm moralē æſtimationē voluntas omniū ejus poſterorum ab eo per viam naturalem deſcenſurorum. Ac proindè peccato illo omnes Adami poſteri, ubi primùm poſſunt, hoc eſt, à primo inſtanti conceptionis ſuæ inquinantur, & eo inquinati naſcuntur, niſi quis eorum ſpeciali privilegiô per gratiam ſanctificantem præſervetur, quod ſemper ſubintelligi debet. Quare peccatum originale non Deo, ſed Adamo, tanquam au-
56 ctori, adſcribendum eſt.

Ob. 7mo. Peccatum ab Adamo commiſſum, comedendo fructum vetitum, fuit ei condonatum, antequam filios gigneret. Ergo transfundi non poteſt in poſteros.

Reſp. Diſt. ant. Fuit condonatum Adamo, quatenùs erat peccatum ipſius, conc. Quatenùs erat peccatum poſterorum ejus. neg. ant. Peccatum illud condonari potuit, ut erat peccatum Adami, quamvis non condonaretur, ut erat peccatum poſterorum ejus: ſicut nunc condonari poteſt, & re ipſa condonatur, prout eſt peccatum unius hominis, licèt non condonetur, prout eſt peccatum alterius. Ratio eſt, quia peccatum illud, quod Adamus, ut caput morale generis humani, commiſit, ita fuit unicum phyſicè, ut fuerit moraliter & æquivalenter multiplex, & totuplex, quot erant homines ab Adamo per generationem naturalem deſcenſuri; ſiquidem ii omnes, Adamo peccante, ſecundùm moralem æſtimationem ſinguli peccârunt, & peccatum contrahunt ipſo animationis inſtanti; niſi quis eorum ſpeciali privilegiô ab eo per gratiam ſanctificantem præſervetur.

57 Ob. 8vo. Poſteri Adami non potuerunt verè ac propriè peccare in Adamo peccante. Ergo.

Reſp. neg. ant. Itaque omnes poſteri Adami, per viam naturalem ab eo deſcendentes, verè ac propriè peccârunt in ipſo violante præceptum de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali: nam id expreſſè ſignificatur his verbis Apoſtoli, Rom. 5. *In quo omnes peccaverunt.* Et cap. 3. *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei.* Omnes igitur etiam infantes peccaverunt, & egent Chriſto Redemptore. Ratio eſt, quia voluntas ac libertas Adami relatè ad violationem ſicut & ad obſervationem præcepti de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali fuit ſecundùm moralem æſtimationem voluntas ac libertas omnium hominum ab eo per naturalem generationem deſcenſurorum. Undè, Adamo hoc præceptum violante, omnes ejus poſteri ſecundùm moralem æſtimationem illud violârunt, ſicque verè ac propriè peccaverunt in primo parente, ut capite morali, & perſona illos repræſentante (*b*). Dicimus, *omnes ejus poſteros in Adamo, ut morali eorum capite, peccaſſe*; non enim in eo peccaverunt, ut in capite phyſico eorum ſeu generis humani, quatenùs ſcilicet præcisè ab eo per viam naturalem deſcenſuri erant: alioqui enim peccaſſent omnibus ejus peccatis etiam venialibus, cùm non eſſet potior ratio pro uno Adami peccato, quàm pro aliis. Igitur omnes in Adamo peccante peccaverunt, quia in eo continebantur ut in capite morali & perſona illos repræſentante vi decreti divini quoad violationem & obſervationem ſolius præcepti de non comedendo fructu arboris ſcientiæ bôni & mali.

Inſt.

(*b*) Ita S. Auguſtinus pluribus in locis, & præſertim, lib. 3. de peccat. merit. & remiſſ. c. 7.

58 Inſt. 1mo. Gratis dicitur voluntas ac libertas Adami fuiſſe voluntas moraliter propria poſterorum ejus. Ergo.

Reſp. neg. ant. Ratio eſt, quia Deus in ordine ad obſervationem & violationem præcepti de non comedendo certo fructu incluſit in voluntate Adami voluntates poſterorum ejus, qui ab eo per generationem naturalem deſcenſuri erant: ita ut ſi præceptum obſervaret, cenſerentur ipſi obſervare; ſi verò violaret, cenſerentur violare. Deus autem id juſtè potuit: nam ſi Principes juſtè poſſunt includere voluntates ſubditorum ſuorum in voluntate unius in ordine ad aliquos actus & effectus morales juriſdictionem ſuam non excedentes, ut patet in pupillis, quorum voluntas in tutorum voluntate jure civili incluſa eſt in ordine ad certos effectus. A fortiori Deus, qui ſupremum & illimitatum in res omnes dominium habet, potuit in voluntate Adami includere voluntates poſterorum ejus in ordine ad quoslibet effectus, ac proinde in ordine ad obſervationem & tranſgreſſionem præcepti de non comedendo fructu.

59 Inſt. 2do. Gratis dicitur Deus incluſiſſe in voluntate Adami voluntates poſterorum ejus in ordine ad obſervationem & violationem præcepti de non comedendo fructu. Ergo.

Reſp. neg. ant. Nam hoc ipſo incluſit, quod abſolutè & efficaciter voluit, ut Adamus poſteros ſuos relatè ad tale præceptum apud ſe repræſentaret, ut, ſive obſervaret, ſive violaret, nomine omnium & pro omnibus obſervare vel violare cenſeretur, & verè per eum poſteri ejus illud obſervare, vel violare cenſerentur. Deus autem hoc voluiſſe, ſufficienter nobis declaravit hoc ipſo, quòd revelavit in Adamo peccante omnes ejus poſteros peccaſſe; ſiquidem aliter explicari ac intelligi nequit revelata hæc veritas.

Inſt. 3tio. Si Deus incluſit in voluntate Adami voluntates poſterorum ejus, id fecit dependenter à conſenſu Adami. Falſum conſ. Ergo. 60

Reſp. neg. ſequel. maj. Itaque Deus independenter à conſenſu Adami voluit, ut ipſe eſſet caput morale generis humani, & omnes ejus poſteros apud ſe repræſentaret relatè ad præceptum de non comedendo fructu arboris ſcientiæ boni & mali. Nam hic modus volendi magis decet ſupremam Dei majeſtatem, & ſupremum ejus in omnes creaturas dominium. Porrò quamvis ad hujus divini decreti efficaciam neceſſarium non fuerit, ut Adamo innoteſceret, cùm Deus ratione ſupremi ſui in omnes creaturas dominii potuerit in voluntate Adami etiam neſcientis & renitentis poſterorum voluntates includere: re ipſa tamen videtur Deus hanc ſuam voluntatem Adamo revelaſſe, quo efficaciùs ad obſervandum præceptum excitaretur, eamque ſignificaſſe his verbis, Geneſ. 2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris*: quibus Adamo & poſteris ejus tùm animæ tùm corporis mortem intentavit.

Inſt. 4to. Si ita eſt, peccatum originale meritò imputabitur Deo ut auctori. Atqui &c. Ergo &c. 61

Reſp. neg. maj. Quia Deus in Adami voluntate voluntates poſterorum ejus non incluſit ea intentione, ut eo peccante peccarent, ſed ex ſincera voluntate, ut Adamus non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro poſteris præceptum obſervans, illis mereretur juſtitiam originalem.

Inſt. 5to. Deus injuſtè incluſit in voluntate Adami voluntates poſterorum. Ergo. 62

Reſp.

Reſp. neg. ant. Nam cùm Deus ſupremum habeat in omnes creaturas dominium, potuit juſtiſſimè omnium hominum voluntates includere in voluntate unius relatè ad actum, à quo pendere volebat juſtitiæ originalis transfuſionem. Nam injuſtum non eſt, ut unius, qui ſit aliorum caput morale, culpa etiam aliis tribuatur relatè tùm ad carentiam bonorum aliàs indebitorum, quæ fuerant præparata in alio cum conditione, ut ille alius non peccaret: tùm etiam ad alios effectus morales. Et verò ſi inter homines non eſt iniquum, ut bonum vel malum, virtus vel culpa unius ad alios, quibuscum conjunctus eſt, quodam modo pertineat relatè ad honores, beneficia, privilegia, vel relatè ad infamiam, privationem bonorum, exilium, pericula, & alios effectus morales: à fortiori non eſt iniquum, ut, &c.

63 Inſt. 6to. Deus Adami peccatum prævidens, non debebat illum conſtituere caput morale poſterorum. Ergo &c.

Reſp. neg. ant. Nam ejus & totius poſteritatis lapſum juſtô, licèt occultô, judiciô permittere potuit & voluit, ut ex hoc malo majus bonum eliceret, & ex ejus occaſione plures perfectiones ſuas illuſtriùs commendaret.

64 Inſt. 7mo. Saltem hæc incluſio non decebat bonitatem Dei. Ergo.

Reſp. neg. ant. Nam id per ſe & ex intentione Dei hominibus maximè erat utile: per hoc enim inſtituebat viam facilem, ut omnes homines juſtitiâ originali donarentur, eorum voluntates in voluntate unius, quem maximis donis cumulaverat, includendo relatè ad præceptum obſervatu tam facile, & ad quod implendum maximis auxiliis eum præmunivit, adjuvitque propoſitô tantô ſibi & poſteris ſuis obedientiæ præmiô. Quod ſi in Adamo peccârunt omnes poſteri, id non evenit ex intentione Dei, qui hoc peccatum duntaxat permiſit.

Inſt. 8vo. Ergo Deus iniit pactum aliquod cum Adamo & ejus poſteris. Ergo. 65

Reſp. Deus non neceſſariò iniit pactum propriè & ſtrictè dictum, quod conſiſtit in conſenſu duorum vel plurium in idem. Nam independenter à conſenſu Adami & poſterorum ejus includere potuit voluntates omnium hominum in ejus voluntate. Undè ſufficere poterat pactum quoddam virtuale, conſiſtens in voluntate efficaci Dei, æquivalente pacto propriè dicto, qua independenter à conſenſu Adami abſolutè & efficaciter vellet, ut Adamus eſſet caput morale poſterorum ſuorum, eosque repræſentaret in obſervatione vel violatione præcepti de non comedendo fructu, ea lege, ut, ipſo præceptum obſervante, infunderetur illis juſtitia originalis propter obſervationem præcepti, quæ ſecundùm moralem æſtimationem eſſet illorum: eo verò præceptum violante, omnes cenſerentur illud violare, & ideò conciperentur ſine juſtitia originali, & obnoxii odio Dei, ac damnationi æternæ propter transgreſſionem primi parentis, quæ ſecundùm moralem æſtimationem eſſet illorum transgreſſio. De hoc pacto virtuali intelligi debet S. Auguſtinus, lib. 16. de Civ. c. 27. in hæc verba Geneſ. 17. *Pactum meum irritum fecit.* Ubi ait: *omnes in illo uno teſtamentum Dei diſſipaverunt, in quo omnes peccaverunt.*

Inſt. 9no. Ergo Chriſtus debuit contrahere peccatum originale, nam eſt ex Adami poſteris. Atqui &c. Ergo &c. 66

Reſp. neg. maj. & ejus ſequel. Quia Chriſtus non deſcendit ex Adamo per generationem naturalem, quemadmodum cæteri homines, adeoque non eadem ratione

tione, ac illi, eſt ex Adæ poſteris; ſed ſupernaturali Sancti Spiritus operatione conceptus eſt. At ii ſoli peccatum originale contrahunt, qui ab Adamo, non qualicumque modo, ſed per generationem naturalem deſcendunt, ut conſtat ex Concilio Tridentino Seſſ. 6. c. 3. ubi ait: *homines niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur injuſti.* Ratio eſt, quia illorum duntaxat, non aliorum voluntates in Adami voluntate incluſæ erant.

67 Ob. 9no. Non naſcimur ex Adamo ſecundùm animam, cui peccatum ineſt. Ergo ab eo non contrahimus peccatum.

Reſp. neg. conſ. Nam ad peccatum illud contrahendum ſufficit, quòd homo, cujus pars eſt anima, oriatur ab Adamo. Nam Deus voluit, ut voluntates omnium hominum, qui ex Adamo per viam generationis orirentur, includerentur in voluntate Adami tanquam capitis moralis generis humani in ordine ad obſervationem vel violationem præcepti de non comedendo certo fructu.

68 Ob. 10mo. Quidquid ſit de Dei omnipotentia, ejusque ſupremo in omnes creaturas dominio; tamen non poteſt facere, quod repugnat. Atqui repugnat actionem ab alio elicitam ſine meo conſenſu, quin & invincibiliter me ignorante, ex diſpoſitione Dei ita eſſe in me voluntariam, ut ex ea ſim vel laudandus & præmiô donandus, ſi bona ſit; vel vituperandus & damnandus, ſi mala. 1mo. Quia voluntarium definitur *id, quod fit à principio interno cognoſcente ſingula, in quibus eſt actio.* Hinc actio alterius, quam non approbo, non eſt voluntaria reſpectu mei, quia eſt à principio mihi extraneo. Similiter, quod facio per ignorantiam invincibilem, non eſt in me voluntarium, multò minùs quod fit ab alio, me prorsùs ignorante. 2do. Quid abſurdius, magisque repugnans fingi poſſit, quàm me ideò vituperandum, & damnandum eſſe propter blaſphemiam hominis apud Indos conſtituti; quia Deus pro ſuo ſupremo in omnium voluntates dominio, meam in illo homine repoſuit, me non conſentiente & ignorante? Ergo.

Reſp. His Objectionibus jam paſſim occurrimus; & certè ſi nulla eſſet difficultas in explicando peccato originali, traductio ejus non eſſet myſterium, nec fide indigeremus ad illud credendum. Hîc ergo ſicut in aliis myſteriis, agnoſcenda eſt imbecillitas ingenii humani, exclamandumque cum Apoſtolo Rom. 11. *O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius ejus fuit?* Nimirùm ut rationem reddat eorum omnium, quæ infinita ſapientia ſua profert de theſauris ſuis.

Porrò argumenta in Objectione adducta concludunt duntaxat pro peccato perſonali, non pro peccato naturæ, quale eſt peccatum originale. Equidem ad peccatum perſonale requiritur uſus & libertas propriæ voluntatis: ſed ad peccatum naturæ, ſufficit voluntas naturæ, ſeu capitis in quo erat natura. Ita S. Thomas in 2. diſt. 30. q. 2 a. 2. ubi ſic ſcribit: *Oportet quòd ſecundùm hoc, quòd aliquid rationem habet culpæ, ſecundùm hoc ratio voluntarii reperiatur. Sicut autem eſt quoddam bonum, quod reſpicit naturam, & quoddam quod reſpicit perſonam; ita etiam eſt quædam culpa naturæ, & quædam perſonæ. Undè ad culpam perſonæ requiritur voluntas perſonæ, ſicut patet in culpa actuali, quæ per actum perſonæ committitur: ad culpam verò naturæ non requiritur, niſi voluntas in natura illa.*

Juxta quam doctrinam, & conformiter ad jam paſſim dicta in forma ad Objectionem Diſt. min. Repugnat actionem ab alio elicitam ſine meo conſenſu, eſſe in me voluntariam voluntate perſonali; conc. voluntate naturæ, neg. min. Quid enim repugnat naturam in capite peccatricem, ideoque vituperabilem ſpoliari donis ſupernaturalibus, vulnerari in naturalibus, quatenùs nempè propter peccatum originale appetitus ſenſitivus, & inferiores potentiæ ſinuntur acriùs impetere rationem, quàm ſi homo in puris naturalibus conditus fuiſſet? Quòd ſi cui durum nimis videatur, propter hujusmodi peccatum naturæ homines æterno igne cruciandos eſſe, reſponſio eſt in promptu, quòd id fides à nobis non exigat, liceatque unicuique credere cum pluribus Catholicis, parvulos propter peccatum originale privandos duntaxat æterna beatitudine; ſed de pœnis peccati originalis infrà agemus, ſcilicet Cap. 5tô.

## Caput II.

### *Quid ſit peccatum originale, & in quo conſiſtat.*

69 Ex dictis Cap. præcedenti habetur Peccatum originale eſſe peccatum ab Adamo ut morali totius humani generis capite eſu fructûs arboris ſcientiæ boni & mali vetito commiſſum, & per generationem transfuſum in omnes ejus poſteros, qui via naturali ab eo deſcendunt, niſi quis eorum ſpeciali Dei privilegiô ab eo ſit immunis. Originale dicitur, quia poſteros Adami, ſecluſô ſpeciali privilegiô, ab origine, hoc eſt, à primo animationis inſtanti maculat, & peccatores efficit, hoc eſt, Deo odibiles, & obnoxios æternæ damnationi, tanquam reos culpæ mortalis, quam, peccante primo parente, ſecundùm moralem æſtimationem commiſerunt.

Quando igitur hîc quærimus, quid ſit peccatum originale, in id duntaxat inveſtigamus, in quo ſcilicet præcisè conſiſtat, & quodnam ſit illius conſtitutivum? ſeu quænam illius eſſentia? Qua de re, inquit S. Auguſtinus lib. de mor. Eccleſ. c. 22. Equidem *hoc peccatô antiquô nihil eſt ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum ſecretius.* Hinc naſcitur opinionum diverſitas circa eſſentiam peccati originalis; nam ex Tertulliano varietas opinionum venit ex ignorantia veritatis. Certè ultrò profiteri nos non pudet, nonniſi fidei divinæ adminiculô intelligi poſſe labis originalis exiſtentiam, proindè etiam indubitanter fatemur imperviam nobis eſſe illius naturam ſeu eſſentiam; cùm de illa ſileant Scripturæ, ſileat & Apoſtolica traditio. Ideoque libenter de hac quæſtione taceremus, aut obiter duntaxat de ea ageremus, niſi Acatholici, qui hîc, ſicut & circa multa alia Doctrinæ Chriſtianæ capita, in immenſum aberrare videntur, nobis eſſent refutandi. Igitur 1mo. eorum errores circa eſſentiam peccati originalis referendi & eliminandi ſunt; Quid de ea ſentiant Catholici, & quomodò in promendis opinionibus inter ſe ſe varient, poſteà exponendum. 70

### §. I.

### *Quid de eſſentia peccati originalis ſentiant Acatholici.*

Ex Acatholicis Matthias Illyricus Lutheranus, & non ultimus ex Centuriatoribus Magdeburgenſibus, in libello de juſtitia originali docuit, peccatum originale eſſe quandam malam ſubſtantiam, 71

in

in quam, per primi parentis inobedientiam, anima poſterorum illius immutata fuit; ita ut ex ſubſtantiali imagine Dei, facta fuerit ſubſtantialis imago Diaboli. Cæteri verò Lutherani & Calviniſtæ docent communiter, peccatum originale per ſe & ex natura ſua eſſe naturæ corruptionem, conſiſtentem in ignorantia, difficultate ad bonum, & præſertim in concupiſcentia ſeu propenſione ad bona ſenſibilia contra rectam rationem, qualis etiam reperitur in baptizatis & juſtificatis, licèt credentibus non imputetur ad damnationem. Contra quos ſit

## CONCLUSIO I.

72 Peccatum originale non eſt ſubſtantia quædam à Diabolo producta &c.

Prob. 1mo. ex S. Scriptura, Joan. 1. *Omnia per ipſum facta ſunt* (id eſt, per Verbum) *& ſine ipſo factum eſt nihil.* Ergo nulla datur ſubſtantia, niſi ſit à Deo. Ergo peccatum originale non eſt ſubſtantia; alioqui eſſet à Deo, quod dicere impium & blaſphemum eſt.

Prob. 2do. Ex S. Auguſtino Concione 1. in Pſal. 68. ubi ſic ait: *Quia per iniquitatem homo lapſus eſt à ſubſtantia, in qua factus eſt* (*iniquitas quippe ipſa non eſt ſubſtantia; non enim iniquitas eſt natura, quam formavit Deus: ſed iniquitas eſt perverſitas, quam fecit homo*) *venit Filius Dei ad limum profundi, & non eſt ſubſtantia: omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: Naturæ omnes per ipſum factæ ſunt, iniquitas per ipſum facta non eſt; quia iniquitas facta non eſt.*

Prob. 3tio. Quia illa impia ſententia olim damnata eſt ab Eccleſia in Manichæis, qui teſte S. Auguſtino volebant malum eſſe aliquam ſubſtantiam naturæ noſtræ admixtam.

Prob. 4to. Ratione. 1mo. Quia peccatum reduplicativè prout eſt peccatum, non eſt ens, ſed debitæ rectitudinis privatio: hoc principiô uſus eſt S. Auguſtinus contra Manichæos agens, ut probaret, non exiſtere primum aliquod ſubſtantiale principium nequam, ex quo mala omnia naſcerentur. 2do. Quia indè ſequeretur, peccatum originale non auferri per Baptiſmum, cùm in illo nulla auferatur forma ſubſtantialis. 3tio. Matthias Illyricus falsò ſupponit, animam ſubſtantialiter per primi parentis peccatum immutatam fuiſſe: ſcilicet, mutatio in ſubſtantia ſpirituali fieri poteſt tantùm per mutationem voluntatis aut intellectûs: at illa mutatio non poteſt ſubſtantialiter animam immutare; ſiquidem non mutatur voluntas niſi per mutationem affectuum, nec intellectus niſi per ſubſtractionem, aut augmentum luminis: ſed nec affectuum mutatio, nec ſubſtractio luminis poſſunt ſubſtantialiter animam immutare: ſunt enim variæ modificationes, quæ ſubſtantiæ in ſuo eſſe phyſico remanenti de novo accidunt; Ergo &c.

## CONCLUSIO II.

Concupiſcentia non eſt per ſe & ex natura ſua peccatum originale. 73

Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Rom. 8. *Nihil ergo*, inquit Apoſtolus, *damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu.* Et c. 6. *Qui mortui ſumus peccato, quomodo vivemus in illo?* Item 1. Joan. 1. *Sanguis ejus emundat nos ab omni peccato.* Quæ omnia falſa eſſent, ſi concupiſcentia eſſet per ſe & formaliter peccatum originale, nam ſic, quia ipſa remanet, etiam remaneret peccatum, & ſic in nobis quidpiam damnationis eſſet, nec peccato mortui eſſemus, aut ab illo emundati, &c.

Nec dicant Adverſarii, nihil eſſe damnationis in renatis, quia peccatum, quod ipſis ineſt, per Juſtitiam Chriſti tegitur, nec imputatur. Nam Apoſtolus Coloſſ. 3. dicit nos exuere veterem hominem, & induere novum, *expolientes vos*, inquit, *veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes novum.*

Deinde c. 6. v. 2. & 4. Ep. ad Rom. confert renovationem, quæ fit in Baptiſmo cum reſurrectione Chriſti, *Mortui ſumus peccato*, inquit; *ut quomodo Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Atqui Chriſtus reſurgens corruptionem carnis & mortalitatem non texit per indumentum gloriæ, ſed prorſùs depoſuit. Ergo pariter in mente Apoſtoli ita Chriſtum in Baptiſmo induimus, ut omnem prorsùs peccati maculam exuamus. Plura vide in Tract. de Gratia c. 4. de Gratia habituali ſeu ſanctificante à num. 51. Tom. 2. Theol. noſtræ.

74 Prob. 2do. Ex Concilio Tridentino Seſſ. 5. Can. 5. ubi ſic definit: *Si quis per Jeſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in Baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram & propriam rationem peccati habet, ſed illud dicit tantùm radi, aut non imputari; anathema ſit .... Manere autem in Baptizatis concupiſcentiam vel fomitem, hæc Sancta Synodus fatetur, & ſentit; quæ cùm ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, ſed utiliter per Chriſti Jeſu gratiam repugnantibus non valet.... Hanc concupiſcentiam, quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat, Eccleſiam Catholicam nunquam intellexiſſe peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium ſenſerit, anathema ſit.*

Prob. 3tio. Ex S. Auguſtino lib. 1. de nupt. & concupiſ. c. 23. ubi ſic habet: *Nam ipſa quidem concupiſcentia non eſt peccatum in regeneratis, quando illi ad opera illicita non conſentitur, atque ut ea perpetrent à regina mente membra non dantur: ut ſi non fit, quod ſcriptum eſt, Non concupiſcas, fiat ſaltem quod alibi legitur, Poſt concupiſcentias tuas non eas. Sed quia modo quodam loquendi peccatum vocatur, quod & peccatô factum eſt, & peccatum (ſi vicerit) facit; reatus ejus valet in regenerato: quem reatum Chriſti gratia per remiſſionem omnium peccatorum in regenerato (ſi ad mala opera ei quodammodo jubenti non obediat) valere non ſinit. Sic autem vocatur peccatum, quia peccatô facta eſt, cùm jam in regeneratis non ſit ipſa peccatum, ſicut vocatur lingua locutiô, quam facit lingua, & manus vocatur ſcriptura, quam facit manus. Itemque ſic vocatur peccatum, quia peccatum (ſi vincit) facit, ſicut vocatur frigus pigrum, non quòd à pigris fiat, ſed quòd pigros faciat.* 75

Et lib. 6. contra Julianum c. 16. ubi ſic eum alloquitur: *Tu autem, qui putas, quòd ſi malum eſſet concupiſcentia, careret eâ, qui baptizatur, multùm erras. Omni enim peccatô caret, non omni malô.* Et lib. 1. contra duas Ep. Pelagianorum c. 10. *Dicimus Baptiſma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere.*

Prob. 4to. Ratione. Si concupiſcentia eſſet per ſe & ex natura ſua peccatum originale, cùm in renatis remaneat concupiſcentia, tunc peccatum originale non deleretur per Baptiſmum. Conſequens repugnat fidei: nam ùt dicit Apoſtolus locô citatô, *nihil damnatione* 76

Digitized by Google

*ne dignum eſt in iis , qui per Baptiſmum regenerati ſunt. &c. Ergo , &c.*

## *Solvuntur Objectiones*

77 Ob. 1mo. contra 1mam. Concluſionem. Peccatum originale hominem conſtituit Diaboli filium. Atqui homo non conſtituitur Diaboli filius , niſi per ſubſtantiam Diabolicæ ſimilem : ſcilicet filius gerere debet ſubſtantialem patris ſimilitudinem. Ergo , &c.

Reſp. cum S. Auguſtino lib. contra Adimantum c. 5. aliquem tribus modis poſſe eſſe alterius filium : 1mo. quidem per naturam , ſic Adamus eſt omnium hominum Pater : 2do. Per doctrinam ; eo ſenſu Apoſtolus Corinthios vocat filios ſuos : 3tio. Denique per imitationem , & in hoc ultimo ſenſu peccatum originale hominem conſtituit Diaboli filium ; juxta quem ſenſum diſtinguenda eſt Major propoſitio.

78 Ob. 2do. Sunt actus eſſentialiter mali & peccata formaliter , ut Blaſphemia; qui ſecundùm eſſe materiale & phyſicum ſunt à Deo , ſecundùm verò moralem inordinationem à mala voluntate. Ergo à pari , abſque injuria creatoris poteſt dari aliqua ſubſtantia eſſentialiter mala, producta quidem à Deo , ſi ſpectetur ejus entitas phyſica , quia ut ſic eſt creatura : producta verò à voluntate mala ſive Dæmonis , ſive primi parentis , ſi nempe ratio habeatur moralis inordinationis , quæ in ipſa ineſt.

Reſp. 1mo. Retorq. Argum. contra Illyricum : Omnis actus inordinatus ſecundùm entitatem & phyſicè ſpectatus , eſt bonus. Ergo & omnis ſubſtantia. Ergo nulla eſt natura ſubſtantialiter mala , nec proinde peccatum formaliter.

Reſp. 2do neg. conſ. & parit. Inordinatio conſequens naturam humanam in origine vitiatam eſt ipſamet concupiſcentia , quæ, quatenùs legi & rationi repugnans , eſt mala ; ſed ut ſic non eſt ſubſtantia ſed defectus , nec poteſt dici peccatum originale , niſi materialiter ; quia manet in renatis , in quibus deleta eſt macula peccati originalis.

Inſt. Ex præcedentibus malis actibus generatur habitus erroris & vitii. Ergo & ſubſtantia mala. 79

Reſp. neg. conſ. & ſuppoſitum. Sanè quæſtio eſt inter Philoſophos , an habitus mali ſint qualitates realiter diſtinctæ; plures negant , contenduntque eſſe meras modificationes. Dato tamen , quòd ſint qualitates etiam realiter diſtinctæ , certè non ſunt peccata formaliter , ſed propenſiones duntaxat ad peccatum , utpotè quæ aliquamdiu remaneant in homine à peccatis juſtificato : Quod autem ſunt habitus vitioſi , idipſum eſt habitualis inordinatio concupiſcentiæ , adeoque habitûs rationem habet , non ſubſtantiæ.

Ob. 3tio. Peccatum originale dicitur radix omnium peccatorum , corpus peccati , *Vetus homo noſter* , inquit Apoſtolus Rom. 6. *ſimul crucifixus eſt , ut deſtruatur corpus peccati.* Atqui radix & corpus denotant ſubſtantiam. Ergo. 80

Reſp. neg. min. Namque 1mo. Cupiditas , quæ ſanè ſubſtantia non eſt , dicitur ab Apoſtolo 1. Tim. 6. *Radix omnium malorum.* 2do. Corpus peccati propriè eſt collectio plurium peccatorum , quæ deſtruitur per gratiæ adjectionem , non per ſubſtantiæ interitum , ut loquitur Tertullianus lib. de Reſurrectione carnis c. 47. *Uti evacuatur corpus delinquentiæ per emendationem vitæ, non per interitum ſubſtantiæ.*

81 Ob. 4to. Quod eſt divinæ legi contrarium, illud eſt peccatum propriè dictum. Atqui natura humana per peccatum originale vitiata eſt legi contraria. Ergo eſt peccatum propriè dictum.

Reſp. Diſt. min. eſt contraria propter peccatum ipſi inhærens, conc. Eſt contraria per ſeipſam & propriam ſubſtantiam, neg. min. & conſ. Solutio patet.

82 Ob. 5to. Imago Dei eſt ſubſtantia. Ergo & imago Diaboli. Atqui peccatum originale non eſt aliud quàm imago Diaboli. Ergo peccatum originale eſt ſubſtantia.

Reſp. neg. conſ. & parit. Ratio diſparitatis eſt; quia imago Dei in homine eſt vis illius intellectiva: homo enim eſt imago Dei in quantùm eſt ſubſtantia intellectu & voluntate prædita: è contrà verò imago Diaboli aliud non eſt, quàm inordinatio voluntatis, hoc eſt, converſio ad bonum commutabile, & averſio à bono incommutabili: illa autem converſio, illa averſio non ſunt ſubſtantia aliqua de novo producta, ſed accidentales tantùm animæ modificationes ſeu qualitates.

83 Inſt. Atqui natura humana creata fuit imago Dei. Sed peccatum originale deſtruxit hanc Dei imaginem. Ergo &c.

Reſp. diſt. min. Deſtruxit imaginem Dei accidentalem, quæ conſiſtit in donis ſupernaturalibus, conc. Imaginem ſubſtantialem, quæ conſiſtit in anima rationali, quæ ſpiritalis eſt, intellectu & voluntate prædita, ut diximus, ſicut & ipſe Deus, neg. min.

## *Solvuntur Objectiones*

### *Contra ſecundam Concluſionem.*

Ob. 1mo. Concupiſcentia prohibetur hac lege, *Non concupiſces.* Ergo eſt peccatum. 84

Reſp. neg. ant. Nam non prohibetur id, quod non poſſumus vitare, nec eſt in noſtra poteſtate, ut eo careamus. Sed per hanc legem prohibetur liber conſenſus motibus inordinatis concupiſcentiæ, & quodlibet malum deſiderium. *Fruſtrà dictum eſt, poſt concupiſcentias tuas non eas, ſi jam quiſque reus eſt, quòd tumultuantes & ad mala trahere nitentes ſentit eas*, inquit S. Auguſtinus lib. 5. cont. Julian. c. 3.

Inſt. Id quod per ſe impellit ad peccatum, prohibetur eodem præcepto, quo prohibetur peccatum. Atqui concupiſcentia per ſe impellit ad peccatum. Ergo prohibetur eodem præcepto, quo prohibetur peccatum. 85

Reſp. Diſt. maj. Si illud, quod ad peccatum impellit, ſit in noſtra poteſtate, ita ut poſſimus pro noſtro arbitrio illud aſſumere vel rejicere, conc. Si non ſit in noſtra poteſtate, ita ut illo carere non poſſimus, quantumvis id velimus, neg. maj. Concupiſcentia autem ſeu pronitas ad malum, quacum naſcimur, non eſt in noſtra poteſtate; & velimus, nolimus, illâ carere non poſſumus; nam etiam inviti experimur motus inordinatos ad peccatum nos impellentes.

Ob. 2do. Concupiſcentia àb Apoſtolo Rom. 7. vocatur peccatũ. *Jam non ego* inquit, *operor illud, ſed quod habitat in me peccatum*, id eſt, concupiſcentia; Ergo &c. 86

Reſp. Diſt. ant. Vocatur peccatum metaphoricè tantùm & impropriè, conc.

Verè

Digitized by Google

Verè & propriè, neg. ant. Concupiſcentia ab Apoſtolo impropriè duntaxat & metaphoricè vocatur peccatum, quia nempè eſt à peccato Adami, quod moraliter noſtrum eſt, & ad peccatum inclinat: ſicque eſt effectus peccati, & ſimul cauſa impulſiva peccati. Sæpè autem in Scriptura nomen effectus pro cauſa & viciſſim ponitur per metonymiam(*t*).

87 Ob. 3tio. Debemus odiſſe concupiſcentiam, nec poſſumus eam expetere propter bonum aliquem finem. Atqui ſolum peccatum tenemur odiſſe, nec illud expetere poſſumus etiam propter bonum finem aliquem. Ergo concupiſcentia eſt peccatum.

Reſp. neg. min. Quia licèt concupiſcentia propriè peccatum non ſit; tamen tenemur illam odiſſe, nec illam expetere poſſumus, quia eſt languor animæ, & aliquid inordinatum, atque ad peccatum allicit, & inducit.

88 Ob. 4to. Concupiſcentia eſt difformis legi mentis, cui repugnat. Ergo &c.

Reſp. Diſt. ant. Eſt difformis & repugnat legi mentis, prout eſt impulſio ad malum, quæ non eſt culpabilis, quandiu non eſt voluntaria, conc. prout peccatum propriè dictum ſeu culpa eſſe fingitur, neg. ant. Concupiſcentia licèt ſit affectus inordinatus non eſt peccatum, niſi in quantùm eſt libera & voluntaria, liberumque malum deſiderium.

89 Ob. 5to. Deus omnia fecit præter peccatum. Atqui non fecit concupiſcentiam. Ergo &c.

Reſp. Diſt. min. Deus non fecit concupiſcentiam poſitivè, quatenus nempè non fuit auctor peccati, cujus concupiſcentia eſt effectus, conc. Non fecit quaſi negativè, nempe hoc ſenſu, quòd propter peccatum hominem ſpoliaverit juſtitiâ originali, qua caro Spiritui perfectè ſubjiciebatur, & in homine ſic ſpoliato rebellavit caro adversùs Spiritum, neg. min. Hìc nobis duntaxat ſermo eſt de concupiſcentia, prout eſt propenſio inordinata & contra rectam rationem in bonum ſenſibile. Nam concupiſcentia, prout eſt propenſio ad bonum ſenſibile, quatenus conveniens naturæ rationali & honeſtum, eſt à Deo, necnon ab eo diligitur; ut ſic enim eſt bonum quoddam naturale, & conſentaneum naturæ rationali, atque etiamnum Adamo in ſtatu innocentiæ competebat.

Ob. 6to. Chriſtus concupiſcentiam non aſſumpſit, non niſi, quia peccatum eſt. Ergo &c. 90

Reſp. neg. ſeq. ant. Non quaſi concupiſcentia peccatum eſſet, Chriſtus eam non aſſumpſit, ſed ideò, quia repugnabat plenitudini gratiarum, ac donorum, quæ ei debebatur, & ad redemptionem noſtram per ſe nihil proderat; ſed potiùs oberat. Sic idem Chriſtus non aſſumpſit ignorantiam, quamvis non ſit peccatum, quamdiu eſt involuntaria.

Ob. 7mo. S. Auguſtinus docet concupiſcentiam in non regeneratis habere reatum, quo reum facit hominem, & debitorem æterni ſupplicii. *Nos eam* (concupiſcentiam) *malam dicimus*, inquit, *& manere tamen in baptizatis, quamvis reatus ejus, non quo ipſa erat rea, neque enim aliqua perſona eſt; ſed quo reum hominem originaliter faciebat, fuerit remiſſus atque vacuatus.* Et lib. 1. de nuptiis c. 32. *Hæc itaque remiſſio peccatorum, quan-* 91

(*t*) *Metonymia* figura Rhetorices, qua unum pro alio ponitur, v. g. cauſa pro effectu, & viciſſim.

*quandiu non ſit in prole , ſic ibi eſt lex iſta peccati , ut etiam in peccatum imputetur , id eſt , ut etiam reatus ejus cum illa ſit , qui eum teneat æterni ſupplicii debitorem.* Ergo ex S. Auguſtino concupiſcentia ante baptiſmum eſt peccatum ; conſequenter etiam poſt Baptiſmum , cùm eadem omninò maneat quoad ſubſtantiam poſt Baptiſmum.

Reſp. Diſt. ant. S. Auguſtinus docet concupiſcentiam in non regeneratis habere reatum, &c. & qui ab ipſa oritur & in ipſa fundatur ; ita ut , qui eam habet, reus ſit, & æterni ſupplicii debitor , præciſè quia eam habet , neg. ant. Et qui non ab ipſa oritur, neque in ipſa fundatur , ſed in quo ipſa facta eſt, & à quo ſeparari poteſt ; ita ut , ipſa permanente , tolli poſſit ille reatus, conc. ant. & Diſt. 1. conſ. Ergo ex S. Auguſtino , concupiſcentia ante Baptiſmum peccatum eſt per reatum, qui ab ipſa oritur , & in ipſa fundatur , neg 1. conſ. Per reatum, qui ab ipſa non oritur, nec in ipſa fundatur , ſed quo facta eſt , & à quo ſeparari , ac ſine quo exiſtere poteſt , necnon poſt Baptiſmum etiamnum exiſtit , conc. 1. conſ. & neg. 2dam. conſequentiam.

92 Inſt. 1mo. S. Auguſtinus docet concupiſcentiam ante Baptiſmum imputari in peccatum ; ut patet ex loco primùm adducto. Ergo ex S. Auguſtino , ante Baptiſmum re vera peccatum eſt.

Reſp. Diſt. ant. S. Auguſtinus docet concupiſcentiam ante Baptiſmum imputari in peccatum per ſe & ratione ſui præciſè , neg. Imputari in peccatum ratione alterius , nempe reatûs , quo facta eſt , & quocum ante Baptiſmum conjuncta eſt, conc. ant. & diſt. conſ. Ergo ex S. Auguſtino , concupiſcentia ante Baptiſmum re vera peccatum eſt per ſe & ratione ſui præciſè , neg. Ratione alterius, nempè ratione reatûs , quo facta eſt , & quocum conjuncta eſt ante Baptiſmum , conc. conſ.

Inſt. 2do. S. Auguſtinus docet remitti concupiſcentiam per Baptiſmum ; non niſi quia peccatum eſt ante Baptiſmum : *Hæc concupiſcentia*, inquit lib. 1. de nupt. cap. 23. *quæ ſolo Sacramento regenerationis expiatur , profectò peccati vinculum trajicit in poſteros , niſi ab illo & ipſi regeneratione ſolvantur.* Ergo , &c. 93

Reſp. Diſt. ant, S. Auguſtinus doce concupiſcentiam remitti in Baptiſmo per condonationem reatûs , qui ex ipſa oritur , & in ipſa fundatur , neg. Per condonationem reatûs , quo facta eſt, & ſine quo eſſe poteſt , conc. ant. Igitur juxta mentem S. Auguſtini concupiſcentia remittitur in Baptiſmo quoad imputabilitatem ſcilicet , quatenùs per Baptiſmum deſinit eſſe imputabilis ad vituperium & pœnam æternam , & reddere hominem Deo odioſum. Deſinit autem per Baptiſmum eſſe imputabilis ad vituperium & pœnam , & reddere hominem Deo odioſum , quatenus per Baptiſmum tollitur reatus , quo facta eſt , id eſt, quatenùs per Baptiſmum remittitur homini culpa , cujus concupiſcentia eſt effectus & pœna , & quæ culpa in homine tamdiu perſeverat moraliter, quandiu per Baptiſmum non condonatur, id eſt , quandiu homini jus Deus non relaxat , eum juſtificando per Sacramentum regenerationis , quod habet ad odiendum & puniendum eum pœnâ æternâ.

Inſt. 3tio. S. Auguſtinus concupiſcentiam etiam poſt Baptiſmum vocat peccatum. Ergo &c. 94

Reſp. Diſt. ant. vocat concupiſcentiam peccatum verè , propriè & formaliter, neg. impropriè duntaxat & metapho-

phoricè, conc. ant. S. Auguſtinus ideò concupiſcentiam in renatis vocat peccatum, quia nempè eſt pœna peccati in Adamo commiſſi, & cauſa impulſiva peccatorum perſonalium, cùm extorquet conſenſum. Hæc omnia patent ex laudato cap. 23. lib. 1. *de nupt. & concupiſc* (*k*).

Igitur ſecundùm S. Auguſtinum concupiſcentia non eſt peccatum per ſe & ratione ſui; quia propenſionem habitualem ad malum habere præcisè, & ſublatâ omni culpâ, cujus ſit effectus, non eſt aliquid homini imputabile ad vituperium, odium Dei, & pœnam; ſed eſt tantùm peccatum ratione alterius, nempe peccati à nobis voluntate Adami, quæ moraliter noſtra erat admiſſi, & idcircò nobis à primo inſtanti conceptionis proprii & intrinſeci moraliter: nam ſumus digni odiô Dei, & pœnâ æternâ, eò quòd noſtrâ gravi culpâ, quandiu ſcilicèt ea non remittitur, habeamus propenſionem habitualem ad malum. Hinc ex S. Doctore concupiſcentia, quæ per ſe & ratione ſui eſt duntaxat malum, languor, infirmitas, impulſio ad peccatum, eſt in nobis peccatum, quandiu nobis non remittitur peccatum voluntate Adami à nobis commiſſum, quo ipſa procurata eſt, & quo moraliter conſtituitur in eſſe peccati; quia concupiſcentia ad vituperium, odium Dei, & pœnam æternam tandiu jure nobis imputatur à Deo, quandiu in nobis moraliter permanet gravis culpa, cujus eſt effectus. Sed hac gravi culpa per Baptiſmum condonata, concupiſcentia jam ſolam rationem mali, languoris, & infirmitatis habet, non peccati, quamvis eadem omninò quoad ſubſtantiam remaneat; quia per condonationem illam ſublata eſt ejus imputabilitas ad vituperium, odium Dei, & pœnam æternam.

## §. II.

### *Exponuntur opiniones Theologorum Catholicorum circa eſſentiam peccati originalis.*

95 Catholici exploſis Acatholicorum erroneis circa eſſentiam peccati originalis opinionibus, ipſimet de ea inter ſe ſe non conveniunt, ſed in varias abeunt ſententias; quas expoſuiſſe ſufficiet; cùm enim, ut initiô præſentis Capitis jam monuimus, imperviam nobis eſſe peccati originalis naturam & eſſentiam ultrò fateamur; neque, in quo ea conſiſtat, vel earum opinionum ulla ſatis clarè definire nobis videatur, temerè quodammodò agere meritò videremur, ſi uni præ alia manus dare, magis verò, ſi eas probare, quæ modò communi Theologorum cenſurâ velut erroneæ minusque ſolidæ rejiciuntur, in animum induceremus.

Porrò Quatuor præcipuè numerantur. Prima eſt eorum, qui reponunt peccatum originale in morbida quadam qualitate, quæ ex carne per peccatum infecta derivatur in animam. Verùm hæc opinio ab aliis rejicitur, quòd illa morbida qualitas prorſus fictitia & impoſſibilis ſit; vel enim, inquiunt, naturaliter produceretur ex actuali Adæ peccato, vel ſupernaturaliter: non naturaliter; nihil enim ſpeciale habuit prævaricatio Adami, quod non habeant cæteræ prævaricationes. Atqui aliæ prævaricationes, putà homicidia, adulteria, non producunt qualitatem morbidam in corpore peccantis, quæ tranſeat ad ejus poſteros. Ergo neque prævaricatio Adami. Non ſupernaturaliter; quia ſi ſupernaturaliter à Deo produceretur, Deus eſſet auctor peccati, quod impium eſt dicere.



(*k*) Suprà Concluſ. 2dâ. Prob. 3tiâ.

96 Secunda eſt eorum, qui definiunt peccatum originale eſſe denominationem extrinſecam petitam ab actuali prævaricatione Adami, in quo omnes eramus. Suamque opinionem fulcire ſatagunt auctoritate Apoſtoli qui ſcribens ad Romanos aſſerit 1mo. Omnes peccaſſe uno Adami peccato. 2do. Judicium eſſe ex uno delicto in condemnationem. 3tio. Per unius hominis inobedientiam, & per unius delictum peccatores conſtitutos eſſe multos. Quæ loquendi formulæ ſignificare videntur, unum in individuo eſſe peccatum Adami & poſterorum ejus, quibus per modum denominationis extrinſecæ duntaxat inhæret.

Verùm rejicitur communiter hæc opinio velut erronea, & in fide periculoſa, quin & à quibusdam tanquam hæretica. Nam 1mo. adverſatur S. Scripturæ. *Per unum hominem*, ait Apoſtolus Rom. 5. *peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Atqui peccatum actuale Adami, cùm fuerit actus immanens non intravit in mundum. Ergo præter peccatum actuale Adami, datur aliquid intrinſecum ad poſteros ejus tranſiens. Deinde Apoſtolus ibidem docet, peccatum, ſicut mortem, in omnes tranſiſſe. Ergo ſicut mors eſt in unoquoque, ita & peccatum; neque enim quis poteſt magis dici peccator peccatò alterius, quàm mortalis alterius mortalitate. Denique Apoſtolus eo loci comparat peccatum, quod trahimus ex Adamo, cum juſtitia, quam haurimus ex Chriſto. Atqui illa juſtitia non eſt formaliter ipſa Chriſti juſtitia, à qua extrinſecè juſti denominemur, ſed eſt juſtitia intrinſecè nobis inhærens. Ergo peccatum originale non eſt actuale Adami peccatum, à quo parvuli formaliter denominantur peccatores.

2do. Eſt contraria Concilio Tridentino, quod Seſſ. 5. Can. 3. ſic definit: *Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum eſt, propagatione, non imitatione transfuſum omnibus ineſt, unicuique proprium ..* Atqui ipſum actuale Adami peccatum non eſt unicuique proprium. Eadem Sacra Synodus ibid. can. 4. definit, *parvulos in remiſſionem peccatorum baptizari, ut in eis regeneratione mundetur, quod ex generatione contraxerunt.* Ergo in parvulis non eſt ſola denominatio extrinſeca petita ex præterito Adami peccato, ſed verum aliquod & reale peccatum.

Eæ loquendi formulæ, quas in ſuæ opinionis patrocinium adducunt memorati Theologi, non ſignificant ipſummet actuale Adami peccatum, eſſe formaliter ipſum poſterorum ejus peccatum, ſed Adami peccatum actuale eſſe duntaxat cauſam peccati originalis, quod ſingulis illius poſteris inhæret, eſtque illis proprium.

Quamvis, ut dictum, hæc opinio communiter velut erronea, &, ſi non hæretica, ſaltem in fide periculoſa rejiciatur; tamen benignam interpretationem ſuſcipere poteſt hoc ſenſu, quòd illi auctores docuerint, peccatum originale ita eſſe denominationem extrinſecam à peccato actuali Adami petitam, ut non negaverint indè conſecutam maculam habitualem, quæ in unoquoque ineſt, niſi renaſcatur in Chriſto.

Tertia eſt plurium Theologorum, & 97
maximè Thomiſtarum, qui docent peccatum originale materialiter eſſe concupiſcentiam habitualem ſeu inordinatam ad ſenſibiles & carnis voluptates propenſionem & pronitatem; formaliter verò defectum juſtitiæ originalis. In quam ſententiam inclinare videtur S. Thomas, 1. 2. q. 82. a. 3.

Sed contra hanc ſententiam aliis videtur facere, 1mo. quia concupiſcentia in

in omnium ſententia eſt pœna peccati originalis. Atqui omnis pœna præſupponit peccatum, & eſt quid ad illud conſequens. 2do. Quia concupiſcentia, ex Concilio Tridentino, manet in renatis, nec per Baptiſmum tollitur. Atqui, ex eodem Concilio, per Baptiſmum tollitur omne, quod habet rationem peccati. Ergo concupiſcentia non habet rationem peccati, nec propriè eſt eſſentialis ejus materia.

98 Quarta denique ſententia in Scholis admodùm communis, ſtatuit peccatum originale materialiter eſſe privationem juſtitiæ originalis ſeu gratiæ ſanctificantis; formaliter verò eſſe ipſummet peccatum actuale, quod in Adamo & voluntate ipſius commiſimus, quodque moraliter in unoquoque permanet, tanquam vera macula, donec Baptiſmô fuerit abſterſa. Namque, inquiunt illi Theologi, peccatum originale eſt in poſteris Adami per modum habitûs. Ergo de eo idem ſentiendum, quod de peccato habituali. Atqui peccatum habituale, ut infrà dicetur, eſt privatio gratiæ ſanctificantis propter actum malum, qui præceſſit: *Homicidium*, inquit S. Auguſtinus, *tranſit actu, ſed remanet reatu*, hoc eſt, licèt percuſſio injuſta præterita ſit, præſens tamen eſt illius macula, à qua percuſſor denominatur homicida & peccator; nec deleri poteſt niſi per infuſionem gratiæ ſanctificantis. Ergo ſimiliter peccatum originale, cùm ſit habituale, eſt privatio gratiæ ſanctificantis propter actualem prævaricationem, cujus rea eſt poſteritas Adami, in quo omnes unus homo erant, quæque in non renatis moraliter manet. Preſſiùs dici poteſt in hac ſententia peccatum originale eſſe privationem juſtitiæ originalis, quatenùs eſt averſio habitualis à Deo propter prævaricationem, quæ præceſſit in Adamo.

Verùm quia S. Auguſtinus videtur conſtituiſſe partialiter peccatum originale in concupiſcentia ut parte illius materiali; quidam Theologi propter auctoritatem hujus S. Doctoris, eam hîc addi poſſe arbitrantur ut imputabilem ad odium Dei & pœnam æternam per reatum à ſe ipſa diſtinctum, nempè per culpam à nobis in Adamo commiſſam: quia nempè illa concupiſcentia eſt quædam deformitas, quæ nobis eſt culpabilis ratione peccati à nobis voluntate Adami commiſſi, & conſequenter nobis imputabilis ad odium & pœnam. Undè tunc peccatum originale tria complectetur, ſeu tria habebit conſtitutiva, ſcilicet peccatum à nobis voluntate Adami commiſſum ut conſtitutivum formale, privationem juſtitiæ originalis ſeu gratiæ ſanctificantis, & concupiſcentiam ut conſtitutiva materialia. Sed tunc dici debet, quòd per Baptiſmum tollatur tota culpabilitas & imputabilitas concupiſcentiæ, ſicque per Baptiſmum concupiſcentia non habeat ampliùs veram ac propriam peccati rationem. 99

Quamvis autem poſt Baptiſmum remaneat id, quod fuit pars materialis peccati originalis, tamen dici debet, quòd non remaneat pars materialis peccati originalis; quia concupiſcentia jam non manet in ratione partis materialis peccati originalis. Nam concupiſcentia ideò ſolùm ante Baptiſmum erat pars materialis peccati originalis, quia culpabilis erat & imputabilis ratione peccati Adami in nobis moraliter exiſtentis: undè, remiſſô per Baptiſmum peccatô Adami nobis moraliter intrinſecô ac propriô, concupiſcentia deſinit eſſe culpabilis & imputabilis, ideoque deſinit eſſe pars materialis peccati originalis. Enimverò cùm concupiſcentia per ſe ac ratione ſuî non ſit peccatum, nec habeat imputabilitatem, ſed [illegible]m ratione peccati

 Adami

Adami in nobis moraliter exiſtentis, donec condonetur, eo condonato concupiſcentia non habet rationem peccati, nec ullam imputabilitatem.

## CAPUT III.

### *Quomodò traducatur peccatum originale?*

100 JAnſenius lib. 1. de Statu naturæ lapſæ cap. 6. & multis ſequentibus, negat peccatum originale traduci per generationem naturalem & ſeminalem propagationem, docetque unam cauſam, eamque phyſicam & neceſſariam transfuſionis peccati originalis eſſe libidinem, ſeu parentum concupiſcentiam in uſu conjugii: merum autem commentum eſſe pactum illud ſive virtuale, ſive formale, quòd à multis Theologis dicitur initum fuiſſe à Deo cum Adamo, ut capite morali totius poſteritatis ſuæ; atque in Eccleſia Dei incognitum fuiſſe ante Scholaſticorum tempora. Hanc autem doctrinam Janſenius mutuatus eſt à Luthero in Pſal. 51 & à Calvino lib. 1. Inſtit. cap. 1.

Catholici verò omnes tuentur peccatum originale traduci per generationem naturalem & ſeminalem propagationem; ſi fortè unum aut alterum excipias (*l*).

#### CONCLUSIO.

Peccatum originale non traducitur ſeu transfunditur per libidinem; ſed per generationem naturalem.

Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Rom. 5. *Per unum hominem*, inquit Apoſtolus jam aliàs relatus, *peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.* Hoc eſt, omnes homines naſcuntur peccatores & injuſti, quia omnes ſecundùm moralem æſtimationem peccaverunt in uno homine, nempe in Adamo, quando ſcilicet comedit fructum vetitum; adeoque cauſa mortis, cui obnoxium factum eſt genus humanum, eſt peccatum originale; originalis verò peccati cauſa fuit unus ille homo, qui fuit primus Adam. Ergo ſecundùm Apoſtolum cauſa transfuſionis peccati originalis in Adami poſteros non eſt libido, quacum concipiuntur; ſed Adamus ipſe, quatenùs ſcilicet relatè ad præceptum de non comedendo fructu fuit morale caput eorum, qui ab eo per naturalem generationem deſcenſuri erant; adeoque peccatum originale traducitur in poſteros Adæ per generationem, & ſeminalem propagationem. Atque maniſeſtè contradicunt Apoſtolo Lutherus, Calvinus, & Janſenius, cùm cauſam peccati originalis in parvulis conſtituunt in libidine, quacum generantur.

Prob. 2do. Ex Concilio Tridentino 101
Seſſ. 6. c. 1. ubi, *Sicut*, inquit, *re vera homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur injuſti, cùm ea propagatione per ipſum, dum concipiuntur, propriam injuſtitiam contrahunt.* Ergo, ex Concilio Tridentino, propagatione per ipſum Adamum, dum concipiuntur homines, injuſtitiam, ideoque peccatum originale contrahunt. Ergo

(*l*) Franciſcus le Feu Tractatu de Peccatis, q. 3. a. 4. & Gaſpar Juenin Oratorii Gallicani Presbyter Inſt. Theologicarum Tom. 6. Diſſert. 7. de peccato origin. Quæſt. 3. tuentur cum Janſenio, Calvino & Luthero per concupiſcentiam ſeu libidinem propagari & traduci peccatum originale. Aſt non placet hæc opinio; nam ſic facilè argui poſſet, concupiſcentiam eſſe peccatum; quod tamen apertè falſum & erroneum eſt.

go peccatum originale ab hominibus contrahitur, ideoque in ipſos transfunditur propagatione per ipſum Adamum ex ejus ſemine, non verò per libidinem.

102 Prob. 3tio. Auctoritate S. Thomæ, qui 1. 2. q. 81. a. 4. *Peccatum originale*, inquit, *à primo parente traducitur in poſteros, in quantùm moventur ab ipſo per generationem, ſicut membra moventur ab anima ad peccatum actuale. Non autē eſt motio ad generationem, niſi per virtutem activam in generatione. Undè illi ſoli peccatum originale contrahunt, qui ab Adam deſcendunt per virtutem activam in generatione originaliter ab Adam derivatam, quod eſt ſecundùm ſeminalem rationem ab eo deſcendere; nam ratio ſeminalis nihil aliud eſt, quàm vis activa in generatione. Si autem aliquis formaretur virtute divina ex carne humana, manifeſtum eſt, quòd vis activa non derivaretur ab Adam; undè non contraheret peccatum originale; ſicut nec actus manûs pertineret ad peccatum humanum, ſi manus non moveretur à voluntate hominis, ſed ab aliquo extrinſeco movente.* Hinc ſi Eva ex coſta Adæ poſt ejus peccatum formata fuiſſet, peccatô originali non fuiſſet inquinata; quia non extitiſſet in Adam ſecundùm ſeminalem rationem. Ergo juxta S. Thomam peccatum originaliter traducitur per generationem naturalem & ſeminalem propagationem; non verò per libidinem.

103 Prob. 4to. Ratione. Si duo conjuges ſpeciali Dei beneficiô generarent ſine ardore libidinis, nihilominùs transfunderent in prolem peccatum originale; & è contrà ſi duo conjuges de novo crearentur, quamvis cum ardore libidinis generarent, proles tamen peccatum originale non contraheret, ut patet ex Concilio Tridentino loc. cit. Unde ſic conficitur Argumentum. Per illud non traducitur peccatum originale, quo poſito, poteſt non eſſe, & quo ſublato poteſt eſſe peccatum originale. Atqui poſito ardore libidinis in generatione, poteſt non eſſe; & ſublato, poteſt eſſe peccatum originale. Nam in primo caſu adhuc eſſet, & in ſecundo non eſſet. Ergo peccatum originale non per libidinem, ſed per generationem & ſeminalem propagationem in Adæ poſteros traducitur & transfunditur. Perperam igitur ad libidinem recurrunt Adverſarii.

Objicitur S. Auguſtinus, qui paſſim docet non per generationem, ſed per libidinem traduci peccatum originale. 104

Reſp. S. Doctorem non ita loqui, quòd velit libidinem eſſe cauſam phyſicam & neceſſariam traductionis peccati originalis; ſed ut ſignificet, peccatum originale traduci non præcisè per generationem naturalem (nam in ſtatu innocentiæ, ut & naturæ puræ fuiſſet generatio naturalis, nec tamen fuiſſet tunc peccatum originale) ſed per generationem naturalem ex natura corrupta & vitiata, cujus certiſſimum indicium eſt ardor libidinis, ſine quo etiam ſanctiſſimi conjuges non ſolent generare. Unde cùm S. Doctor inter alia lib. 5. contra Julianum, c. 9. ait conceptionem Chriſti Domini fuiſſe ſine peccato, quia in ea nullus fuit motus concupiſcentiæ; ex uno alterum certò concludit ſuppoſito hocce rerum ſtatu: cùm ergo conceptio Chriſti Domini fuerit ſine ullo concupiſcentiæ motu, S. Doctor colligit fuiſſe quoque ſine peccato.

Vera itaque & propria ratio, cur Chriſtus Dominus non peccaverit in Adamo, nec ab eo peccatum in ſua conceptione traxerit, ea eſt, quòd in Adamo fuerit materialiter duntaxat, quemadmodùm ipſe Adamus fuit in limo, ex

quo formatus eſt, & Eva in coſta Adami, ex quo educta eſt. Ita S. Anſelmus de Conceptu Virginis cap. 23.

Cæterùm S. Auguſtinus nunquam ſibi ipſi potuit ſatisfacere circa traductionem, ſeu cauſam & modum transfuſionis peccati originalis, ut patet ex lib. 5. contra Julian. c. 4. ubi ait: *Aut utrumque* (nempe anima & corpus) *vitiatum ex homine trahitur: aut alterum* (nempe anima) *in altero* (ſcilicet corpore) *tanquam in vaſe vitiato corrumpitur; ubi occulta juſtitia divinæ legis includitur. Quid autem horum ſit verum, libentiùs diſco, quàm dico; ne audeam docere, quod neſcio.* Prima opinio, nempe animam unà cum corpore ex homine per generationem traduci, certò falſa eſt, prout in Metaphyſica noſtra oſtendimus, atque à S. Thoma judicatur hæreticum; nam animæ à Deo ereantur ſingulæ in ſingulis corporibus. Altera igitur vera eſt, nec ideo recurrendum ad libidinem: nam anima peccatô inquinatur hoc ipſo, quòd uniatur corpori ex ſemine Adæ naturaliter producto; quia tunc fit homo, qui eſt filius Adæ per generationem naturalem, qui proinde peccatum in Adamo ab ejus poſteris commiſſum contrahit.

## CAPUT IV.

### *Utrum peccatum primi parentis tranſeat ad omnes ſine exceptione homines, qui viâ ordinariâ ex ipſo naſcuntur?*

105 CErtum eſt Deum poſſe ſpeciali privilegiô aliquem eximere ab hac communi lege; quia qu mvis ſtatutum ſit omnibus ſemel mori, doceatque Apoſtolus, Rom. 6. mortem ab Adamo in omnes homines pertranſiiſſe, liberum tamen eſt Deo, ſtante illa lege, quempiam à morte ſervare; quidni ſimiliter & à peccato? ſed difficultas eſt, utrum de facto aliquem tantô privilegiô donaverit, nempe Beatam Dei genitricem Virginem Mariam.

Qua de re notandum 1mo. Tribus modis poſſe dici aliquem in Adamo peccaſſe 1mo. Quatenùs erat in lumbis Adæ ſecundùm rationem ſeminalem, quando transgreſſus eſt legem. 2do. Quatenùs in prima conceptione, priusquam anima rationalis infunderetur, vi generationis ſuæ fuit peccato obnoxius, utpotè viâ ordinariâ ſeminatus. 3tio. Quatenùs conceptione jam perfecta, accepit animam rationalem juſtitiâ originali nudatam, & à Deo averſam.

Extra dubium poni debet Beatam Virginem Mariam primô & ſecundô modô peccaſſe in Adam. Habetur 1mo. ex S. Scriptura, quæ aſſerit omnes omninò puros homines, qui ſcilicet per generationem naturalem ab Adamo deſcendunt, in ipſo Adamo peccaſſe, ut Rom. 5. *In quo omnes peccaverunt* Et c. 3. *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei*, id eſt, *Redemptore*. Item 2. Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt.* Ergo omnes omninò, pro quibus mortuus eſt Chriſtus, mortui ſunt, nullo excepto, ut fide conſtat, ideoque pro beata Virgine. Ergo omnes omninò mortui ſunt, ideoque etiam B. Virgo mortua eſt in Adamo, quando ſcilicet, primô & ſecundô modô à nobis expoſitô, in ipſo peccavit, id eſt, quatenus ipſo peccante peccavit, quia voluntas Adami relatè ad violationem præcepti de non comedendo fructu eratmoraliter voluntas B. Virginis, ſicut & cæterorum omnium, qui ab eo per generationem naturalem deſcenſuri erant.

Ratio

Ratio ſuffragatur. B. Virgo verè & propriè à Chriſto redempta eſt : nam Chriſtus verè & propriè Redemptor fuit B. Virginis. Atqui B. Virgo non fuit propriè redempta à Chriſto, niſi quia Chriſtus ei meruit remiſſionem peccati, & pro eo ſatisfecit : nam Chriſtus propriè redemit homines, quatenùs eis meruit remiſſionem peccatorum, & pro eis ſatisfecit. Ergo Chriſtus meruit B. Virgini remiſſionem peccati alicujus, nempe peccati ab ea in Adamo commiſſi.

Quæſtio igitur eſt, num B. Virgo tertiò modò in Adam peccaverit, atque perfecta jam conceptione animam rationalem acceperit juſtitiâ originali nudatam & à Deo averſam, atque primùm poſteà gratia ſanctificante ornata, & ſic à Chriſto redempta fuerit; an verò animam rationalem acceperit gratia ſanctificante ornatam & ab omni peccati macula immunem ?

Catholici ferè omnes modò tuentur, Beatam Virginem primò quidem & ſecundò modô, prout jam diximus, peccaſſe in Adamo, ſed à Chriſto redemptam fuiſſe, quatenùs anima ejus in primo ſuæ creationis inſtanti fuit ornata gratia ſanctificante, & ita à peccati macula liberata, quam quidem actu & de facto non incurrit, ſed quam incurriſſet, niſi gratiâ Dei per merita Chriſti fuiſſet præventa. Redempta eſt igitur: *Quemadmodùm*, inquit S. Auguſtinus in Pſal. 85. *ſi Medicus videat tibi imminentem ægritudinem fortè ex aliquo labore, & dicat, parce tibi, requieſce: rectè dicis Medico, liberaſti me ab ægritudine, non in qua jam eras, ſed in qua futurus eras. Neſcio quis habens cauſam moleſtam, mittendus erat in carcerem; venit alius, defendit eum. Gratias agens, quid dicit? Eruiſti animam meam de carcere. Suſpendendus erat debitor, ſolutum eſt pro eo, liberatus dicitur de ſuſpendio.* Similiter beata Virgo in Adamo contraxit debitum; voluntas ejus, ſicut cæterorum hominum, continebatur in voluntate Adami, vi conceptionis ſuæ, quæ fuit per generationem naturalem & viam ſeminalem, contractura erat peccatum; ſed per Chriſti merita actu & de facto non contraxit; quia in primo inſtanti unionis animæ cum corpore jam organizato ſanctificata eſt.

Notandum 2do. Eccleſiam hactenus non definiviſſe, an B. Virgo eo, quo expoſuimus, modo immunis fuerit à peccato originali, fueritque ſine eo & immaculatè concepta. Habetur 1mo. Ex Sixto IV. qui Conſtitutione lata an. 1483. ſub Anathematis pœna prohibuit tùm affirmantibus tùm negantibus B. Virginem immunem fuiſſe ab originali peccato, ne ſibi invicem cenſuræ alicujus theologicæ notam inurant.

Hanc Bullam, quæ incipit *Grave nimis*, confirmavit Concilium Tridentinum Seſſ. 5. ubi ſic loquitur: *Declarat hæc ipſa Synodus, non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem, ſed obſervandas eſſe Conſtitutiones felicis recordationis Sixti Papæ IV. ſub pœnis in eis Conſtitutionibus contentis, quas innovat.*

Sixtus IV. & proinde Concilium Tridentinum liberam cuique reliquerunt facultatem tenendi hac in quæſtione partem affirmantem vel negantem, prout vel magis pium, vel magis probabile judicaverit. Idem docent Pius V. in Bulla edita an. 1570. quæ incipit *Super ſpeculam*, §. 1. Paulus V. in Conſtitutione, quæ incipit, *Regis pacifici* editâ an. 1616. §. 6. & Gregorius XV. in De-

Decreto edito an. 1622. quod incipit *Sanctiſſimus* §. 2.

Circa prædictas Bullas advertendum tamen, quòd, cùm diſſenſiones & diſcordiæ circa Conceptionem beatæ Mariæ Virginis Eccleſiam turbarent, graviaque ſcandala excitarent, Sixtus IV. primò prohibuerit ſub pœna excommunicationis, ut jam adnotavimus, ne quis crimen hæreſeos impingeret aſſerentibus immaculatam Beatæ Virginis Conceptionem. Deinde Pius V. prohibuit ſub pœna ſuſpenſionis, ne publicè, ubi promiſcua virorum & mulierum multitudo convenire ſolet, ſententia negans immaculatam Conceptionem propugnaretur: id tamen permiſit in publicis Academiæ diſputationibus, ubi nulla ſubeſt ſcandali occaſio. Idipſum poſteà præſcripſit Paulus V. Sed cùm ex ejusmodi diſputationibus pax turbaretur, tandem Gregorius XV. prohibuit ſub iisdem pœnis, ne in Scholis & privatis colloquiis quisquam auderet aſſerere beatam Virginem in peccato fuiſſe conceptam, *niſi*, inquit, *aliquibus fuerit ſpecialiter indultum.* Cavent autem omnes illi Pontifices, ne quis ex prædictis Bullis & Conſtitutionibus colligat contrariam ſententiam ab iis eſſe damnatam, aut improbatam. His prænotatis, ſit cum omnibus ferè Catholicis Theologis & Academiis

## CONCLUSIO

106 B. Virgo Dei genitrix Maria non contraxit peccatum originale, ſed ab eo per gratiam ſanctificantem, ejus animæ primò ſuæ exiſtentiæ inſtanti infuſam, præſervata fuit per merita Chriſti.

Prob. 1mò ex S. Scriptura Geneſ. 3. *Inimicitias ponam inter te & mulierem... Ipſa conteret caput tuum.* Ubi per *mulierem* ex communi interpretatione intelligitur B. Virgo, inter quam & dæmonem perpetuum fore bellum, & quam dæmonis poteſtati nunquam fore ſubjectam teſtatur Deus. Sed ſi B. Virgo peccatô originali vel uno inſtanti inquinata fuit, aliquando poteſtati dæmonis ſubjecta fuit, & dæmonis ſerva. Ergo. Luc. 1. *Ave gratiâ plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Quæ verba ex communi Doctorum ſenſu ſignificant B. Virginem a Deo accepiſſe omnia privilegia & gratiæ dona, quæ Dei Matrem decebant. At certè immunitas à peccato originali Dei matrem maximè decebat; & alioqui ſubſtantia, ex qua filii Dei corpus formatum eſt, fuiſſet aliquando peccatô inquinata; Decebat, inquam, cùm B. Virgo ſit tabernaculum, ex quo tanquam ſponſus egreſſus eſt Chriſtus: *Sanctificavit autem tabernaculum ſuum Altiſſimus*, Pſal. 45. v. 5. Cùm ſit domus, quam ſapientia ſibi ædificavit: *Domum autem tuam decet ſanctitudo Domine in longitudinem dierum*, Pſal. 92. Cùm ſit arca de lignis Setim imputribilibus, Exod. 25. Et Porta, quæ nunquam aperta eſt ad peccatum, Ezech. 44. Cùm denique Regina ſit, de qua dictum eſt, Eſther 15. *Non pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.* Et Cant. 4. *Tota pulchra es, & macula non eſt in te.* Quis enim non piè ſentiat, Deum eam contuliſſe ſanctitatem ſuo Templo atque Tabernaculo, quod non tantùm divinam Majeſtatem erat contenturum, ſed & ex quo corpus & humanam naturam ſe accepturum decreverat? Quamobrem paſſus non videtur Deus vel leviſſimâ maculâ tale Tabernaculum violari: & proinde Virginem ſanctiſſimam ab originali peccato præſervavit.

Prob. 2do. Ex Patribus. Origenes 107
Hom. 1. de variis, ubi pluries B. Virginem

ginem vocat immaculatam. S. Ambroſius, Serm. 22. in Pſal. 118. ubi de B. Virgine dicit, quòd ſit *Virgo per gratiam ab omni labe peccati integra.* S. Hieronymus in hæc verba Pſal. 77. *Deduxit eos in nube diei*, dicit nubem illam eſſe B. Virginem, addens: *pulchrè dixit, diei, quia nubes illa non fuit in tenebris, ſed ſemper in luce.* S. Sophronius, Ep. ad Sergium (*m*) ait, *B. Virginem Sanctam fuiſſe, & ab omni contagione liberatam & corporis & animæ.* Certè iſta Patrum verba ſunt generalia, & excludunt à B. Virgine omne peccatum, ideoque etiam originale; & quamvis fortè de peccato actuali intelligi poſſent, ex iis tamen eruitur immunitas à peccato originali; cùm tùm ex Scriptura, tùm ex Patribus conſtet, neminem ex iis, qui concepti ſunt in iniquitatibus, eſſe ſine peccato actuali. Nec deſunt ex Antiquis, qui B. Virginem expreſſè eximant à labe originali. Sedulius 5tô Sæculô hæc lib. 3. Paſchalis operis de ea cecinit:

*Et velut è ſpinis mollis roſa ſurgit acutis,*

*Nil, quod lædat, habens.*

S. Joannes Damaſcenus Orat. 1. de natali B. Virginis ſic loquitur: *Natura gratiam antevertere auſa non eſt, ſed tantiſper expectavit, dum gratia fructum ſuum produxiſſet ... ô beatos Joachimi lumbos, è quibus immaculatum ſemen effluxit! ô præclaram Annæ vulvam, in qua tacitis incrementis formatus fuit ſanctiſſimus Fœtus! ô Sanctiſſima, quæ Principatus & Poteſtates feſelliſti, immaculata conſervata in Dei ſponſam.* Ergo B. Virgo à primo ſuæ exiſtentiæ puncto per gratiam ſanctificata fuit.

Auctor cognomentô Idiota, qui initiô octavi Sæculi ſcripſit, c. 2. in contemplatione B. Mariæ, ait: B. Virginem totam pulchram eſſe, non in parte, ſed in toto, & maculam peccati in ea non extitiſſe, ſive mortalis, ſive venialis, ſive originalis.

In libro de Operibus Cardinalibus inter Opera S. Cypriani, Mater Dei dicitur à cæteris differre, *quia naturâ communicabat, non culpâ.*

S. Anſelmus lib. de conceptu virginali, c. 18. ſic ait: *Decens erat, ut ea puritate, qua major ſub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium ſuum ... ita dare diſponebat, ut naturaliter eſſet unus idemque communis Dei Patris & Virginis Filius.* At ſi B. Virgo inquinata fuit peccatô originali, certè facilè excogitari poſſet major puritas eâ, quam habuiſſet, nempè puritas ab omni labe peccati tùm perſonalis ſeu actualis, tùm originalis.

Neque prætereundus eſt S. Auguſtinus præclarum illud Eccleſiæ lumen. Igitur Sanctus hic Doctor lib. de natura & grat. c. 36. poſtquam docuit ex peccato originali factum eſſe, ut nemo vel ſanctiſſimus poſſit eſſe ſine peccato actuali, ab hac communi ſorte eximit B. Virginem his verbis: *Excepta ſancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsùs, cùm de peccatis agitur, habere volo quæſtionem. Inde enim ſcimus, quòd ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac parere meruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum.*

Nec dicas, S. Auguſtinum agere duntaxat de peccato actuali. Namque 1mo. Nul-



(*m*) Hæc Epiſtola lecta eſt in Concilio generali VI. quod celebratum fuit an. 680.

Nullam vult habere quæſtionem de B. Virgine, ubi de peccatis agitur: Hæc autem exceptio eſt generalis, atque tam ad originale, quàm actuale peccatum ſe extendit. 2do. S. Doctor B. Virginem excipit propter honorem Domini. Atqui honor Domini non minùs poſtulare videtur, ut Mater ejus fuerit immunis à peccato originali, quàm ab actuali etiam veniali. 3tio. In mente S. Auguſtini non minùs eſt univerſalis hæc precandi formula, *Dimitte nobis debita noſtra*, quàm iſta fidei regula, *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum.* Atqui S. Auguſtinus non vult aſſerere illam precandi formulam beatæ Virgini fuiſſe præſcriptam. Ergo in ejus mente hæc fidei regula peccatum originale ſpectans patitur in eadem B. Virgine aliquam exceptionem.

Denique idem S. Doctor ex peccato originali colligit illam impotentiam moralem, quæ ineſt in ſingulis, vitandi omnia & ſingula peccata venialia. Ergo cùm concedat eam gratiam B. Virgini collatam, qua ex omni parte vinceret peccatum actuale, ſupponit ſimilem ei negatam non fuiſſe, qua vitaret peccatum originale. *Propterea*, inquit lib. 5. contra Julianum c. 9. *nullus eſt hominum præter ipſum* (Chriſtum) *qui peccatum non fecerit grandioris ætatis acceſſu; quia nullus eſt hominum præter ipſum, qui peccata non habuerit infantilis ætatis exortu.* In priori comparationis membro non continetur B. Virgo, quia ipſa nullum peccatum actuale etiam grandioris ætatis acceſſu unquam admiſit, ut fatetur S. Auguſtinus cit. lib. de nat. & grat. Ergo nec in poſteriori, adeoque nec infantilis ætatis exortu, ſeu in conceptione, peccatum originale habuit.

108 Prob. 3tio. Ex Concilio Tridentino, cujus Decretum ſuprà retulimus pag. 47. ubi vide; & quo declarat ſuæ intentionis non eſſe in ſuo de peccato originali decreto comprehendere B. Virginem. Si Concilium iſtud Oecumenicum B. Virginem non comprehendit in decreto ſuo doctrinali de peccato originali, certè hoc ipſo eam tacitè excipit, aut ſaltem meritò excipiendam judicat. Quis ergo fidelium eam in univerſali numero hominum peccatô originali inquinatorum comprehendat? Ergo B. Virgo meritò ab univerſali peccati originalis macula eſt excipienda.

Idem Concilium Tridentinum Indulgentias Fidelibus Feſtum immaculatæ Conceptionis B. Virginis celebrantibus à Sixto IV. conceſſas approbat, & confirmat, & approbando ac confirmando inducit Fideles ad hoc feſtum devotè celebrandum. At ſi B. Virgo inquinata fuiſſet peccatô originali, Concilium induceret ad cultum objecti falſi, aut ſaltem approbaret & confirmaret gratias, quæ ad cultum objecti falſi, inducunt, quod eſt moraliter ad illum inducere: quod ſanè repugnat infallibilitati abſolutæ Eccleſiæ in rebus ad fidem, mores, & cultum divinum pertinentibus.

His adde quòd Patres omnes Concilii Tridentini, exceptis pauciſſimis, iiſque, præter unum aut alterùm, Dominicanis, ſuffragium dederint, ut ederetur decretum de immaculata B. Virginis Conceptione: quod tamen vulgatum non fuit ob inſtantiſſimas preces paucorum Epiſcoporum, & Theologorum Dominicanorum dilationem rogantium. Hoc conſtat ex Actis originalibus Concilii, quæ in Caſtro S. Angeli Romæ aſſervantur. Quare Concilium hanc quæſtionem non definivit, & pro hac vice contentum fuit declaratione ſuprà allata.

Ad-

Adjungi hîc etiam poteſt auctoritas Concilii Baſileenſis; quod licèt ut Oecumenicum ab Eccleſia nullatenùs agnoſcatur, non omnia tamen, quæ ſanxit ac definivit ab ipſa rejiciuntur, ſed potiùs approbantur, inter quæ eſt præcipuè ipſius de Immaculata B. Virginis Conceptione decretum, quod nedum à Summis Pontificibus & ſubſequentibus Conciliis fuit reprobatum, quin ſolemniter confirmatum. Sic ergo Concilium iſtud Seſſ. 36. de Conceptione B. Virginis ſtatuit, an. 1439. *Doctrinam illam diſſerentem glorioſam Virginem Dei genitricem Mariam præveniente & operante divini Numinis gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubjacuiſſe originali peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali, & actuali culpa, ſanctamque & immaculatam, tanquam piam, & conſonam cultui Eccleſiaſtico, fidei Catholicæ, rectæ rationi, & Sacræ Scripturæ ab omnibus Catholicis approbandam, tenendam, & amplectendam definimus, & declaramus, nullique de cætero licitum eſſe in contrarium prædicare, & docere.*

109 Prob. 4to. Ex decretis Summorum Pontificum, quibus tùm à quibuscumque actibus publicis, tùm etiam à privatis colloquiis proſcripta eſt opinio negans B. Virginis immunitatem à peccato originali, dum intercà totius Orbis Catholicis Epiſcopis ubique approbantibus ſententia affirmans immaculatam B. Virginis Conceptionem proponitur, defenditur, & probatur voce, Scriptô, in ſcholis, & ſacris pulpitis magno cum gaudio ac fructu totius populi Chriſtiani, propoſitis indulgentiis in gratiam eorum, qui feſtum immaculatæ Conceptionis B. Virginis devotè celebraturi ſunt. Nam 1mo. Sixtus IV. an. 1476. Conſtitutionē *Cùm præexcelſa*. imaculatāB. Virginis Conceptionē devotè celebrantibus conceſſit eaſdem Indulgentias, quas Urbanus IV. conceſſerat devotè celebrantibus Feſtum Corporis Chriſti. Quam Conſtitutionem approbavit & innovavit Concilium Tridentinum ſuprà laudatum. 2do. Paulus V. an. 1617. graviſſimis pœnis vetuit quibuscumque perſonis, ne in quibuscumque actibus publicis aſſererent B. Virginem conceptam fuiſſe cum peccato originali. 3tio. Gregorius XV. hanc Pauli V. prohibitionem an. 1622. ſub iisdem pœnis extendit etiam ad privata colloquia, ſolis Dominicanis conceſſa de contraria opinione privatim & inter ſe diſſerendi & conferendi facultate. 4to. Alexander VII. an. 1662. Conſtitutione, quæ incipit *Sanè vetus*. poſtquam aſſeruit Sixti IV. Pauli V. & Gregori XV. Conſtitutiones editas eſſe in favorem ſententiæ aſſerentis B. Virginem à peccato originali præſervatam fuiſſe: Piam ac laudabilem eſſe hanc ſententiam, & pium ac laudabile ſecundùm illam B. Virginem colere: In Romana Eccleſia olim ſolemniter celebratum fuiſſe, & etiamnum celebrari Feſtum Immaculatæ Conceptionis, per illam intelligendo ſanctificationem B. Virginis primò inſtanti creationis animæ & ejus infuſionis in corpus: ideoque ſanctificationem B. Virginis pro primo illo ſuæ exiſtentiæ inſtanti eſſe Objectum cultûs, ad quem Eccleſia Fideles omnes præceptô celebrandi Feſtum Conceptionis B. Virginis obligat: Quæ omnia rectè perpenſa veritatem Immaculatæ Conceptionis B. Virginis efficaciter probant; tandem ſub graviſſimis pœnis quibuscumque perſonis, nulla facta exceptione, prohibet, ne ſub quovis prætextu, quovis excogitabili modo, directè vel indirectè, ſive ſcriptô, ſive voce, ſive publicè, ſive privatim ſententiam de Immaculata B. Virginis Conceptione, aut Feſtum ſeu cultum ſecundùm hanc piam ſententiam exhibitum impugnent. Atque clauſulam à Paulo V. & Gregorio XV. de,

de non inferendo præjudicio contrariæ opinioni ( directè ſcilicet , & vi ſuæ prohibitionis ) prætermiſit. Atqui fieri non potéſt , ut error ita approbetur in Eccleſia , & ut ad illum amplectendum tantis beneficiis à Summis Pontificibus invitentur Fideles omnes , conſentientibus totius orbis Epiſcopis, atque ut veritatis oppoſitæ prædicatio ſub graviſſimis pœnis prohibeatur. Ergo &c.

110 Prob. 5to. Ex praxi & facto Eccleſiæ. Eccleſia Græca quidem jam à mille & pluribus annis ; Latina verò jam à ſexcentis celebrat ſolemne feſtum Conceptionis B. Virginis. Et quamvis dici poſſit , Feſtum illud fuiſſe inſtitutum in gratiarum actionem , quòd Deus per hujus Virginis Conceptionem viam paret ad promiſſa complenda : quo ſenſu Conceptio Beati Joannis Baptiſtæ olim fuit feſtiva , maximè cùm Gregorius XV. in ſua Conſtitutione caveat , ne in officio illius Feſti voci *Conceptionis* quidquam addatur , quale eſſe poſſet nomen adjectivum *immaculata ;* negari tamen non poteſt , quin Feſtum illud maximè faveat ſententiæ affirmanti Immaculatam B. Virginis Conceptionem. Quin S. Bernardus Epiſt. 174. ſcribit, ejusmodi feſtivitatem eſſe profeſſionem publicam , B. Virginem ſine peccato fuiſſe conceptam , quod privilegium illi abjudicat ; undè totis viribus inſurgit in Canonicos Lugdunenſes , qui contra antiquum morem Feſtum illud inſtituerant. At prævaluit horum Canonicorum ſententia & bona cauſa triumphavit , atque honor Immaculatæ Conceptionis B. Virginis in totum Chriſtianum & Catholicum orbem propagatus eſt , ita ut Eccleſia non ſolùm Fideles omnes ad cultum B. Virginis ut primô ſuæ exiſtentiæ inſtanti ſanctificatæ,& è peccato originali præſervatæ Indulgentiis invitet , ſed etiam cultum illum præcipiat , Feſtô ad hunc finem inſtitutô & præceptô , ut patet ex Conſtitutione Alexandri VII. citata. Ergo cultus ille eſt cultus objecti veri , ideoque verum , B. Virginem primò ſuæ exiſtentiæ inſtanti ſanctificatam , & à peccato originali præſervatam fuiſſe : Eccleſia namque non poteſt conſulere , minùs præcipere cultum Objecti falſi , adeoque cultum falſum , vanum , & ſuperſtitioſum ; quia eſt ſancta, & infallibilis in rebus fidei & morum , ad quos pertinet virtus Religionis , & cultus Dei per preces & ſacrificium , &c.

Ex hactenus adductis & probatis ſatis clarè , nî vehementer fallimur , patet , piam hanc ſententiam de Immaculata B. Virginis Conceptione , quamvis ab Eccleſia ſolemni decreto aliquo , prout initiô annotavimus , tanquam de fide nondum definita ſit , proximè tamen ad fidem accedere. Imò velut tacitè & intrinſecè definita jam videtur , ut quæ ſit concluſio deducta ex duabus præmiſſis , quarum una eſt de fide , nempe iſta: Eccleſia eſt infallibilis in rebus Fidei & morum , nec poteſt conſulere , & multò minùs præcipere cultum falſum & ſuperſtitioſum ; altera eſt evidens & certa ex decretis Summorum Pontificum ; quibus per Indulgentias invitant fideles ad cultum B. Virginis ut primô ſuæ exiſtentiæ inſtanti ſanctificatæ , & à peccato originali præſervatæ , & hunc cultum præcipiunt , præcipiendo celebrationem Feſti Conceptionis B. Virginis, intellectæ de primo inſtanti creationis animæ & ejus infuſionis in corpus (*n*).

Sol-

(*n*) Vid. inf. ad calcem hujus Tract. Manualis Sfonderatus , &c.

Digitized by Google

## *Solvuntur Objectiones*

111 Ob. 1mo. De fide eſt B. Virginem in Adamo peccaſſe, & per Chriſtum fuiſſe redemptam: At enim Apoſtolus, Rom. 3. *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei.* Et c. 5. v. 12. *In quo* (Adamo) *omnes peccaverunt.* Et v. 18. *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Item 1. Cor. 15. *In Adam omnes moriuntur.* Et 2. Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt.* Ergo falſa eſt ſententia, quæ negat eam non contraxiſſe peccatum originale, utpote ex qua ſequatur eam nec à Chriſto redemptam fuiſſe.

Reſp. Huic objectioni nos jam ſatisfeciſſe ſupra Not. 1. à num. 105. ubi explicavimus, qua ratione B. Virgo in Adamo peccaverit, atque à Chriſto Domino redempta fuerit, ubi vide. Igitur B. Virgo peccavit in Adamo quatenus erat in lumbis Adæ ſecundùm rationem ſeminalem, quando transgreſſus eſt legem, & quatenùs in prima conceptione, priusquam anima rationalis ipſius corpori infunderetur, vi generationis ſuæ viâ ordinariâ ſeminata erat, atque ſic contraxit in Adamo debitum; nam voluntas ejus, ſicut cæterorum hominum, continebatur in voluntate Adami, atque vi conceptionis ſuæ, quæ fuit per viam ſeminalem, contractura erat peccatum; ſed per Chriſti merita actu & de facto non contraxit; quia in primo inſtanti ſecundæ conceptionis, ſeu unionis animæ ipſius cum corpore organizato, ſanctificata eſt, & ita à peccati macula liberata, adeoque à Chriſto Domino verè redempta. Unde ad objectionem conc. ant. & textibus Apoſtoli: neg. conſ.

Diximus B. Virginem contraxiſſe in Adamo debitum peccati originalis; non quòd habuerit in ſe debitum contrahendi peccatum originale: nam cùm primô ſuæ exiſtentiæ inſtanti ſanctificata fuerit, eodem illo inſtanti ei remiſſum fuit peccatum in Adamo ab ea commiſſum, ac proinde etiam debitum contrahendi peccati originalis. At debitum contrahendi peccati originalis habuit in Adamo, quia in Adamo peccavit ſicut cæteri homines, ut jam diximus; & ſic niſi à macula & reatu culpæ originalis per gratiam ſanctificantem præſervata fuiſſet, illam culpam & maculam re ipſa contraxiſſet, ſicut cæteri contrahunt.

Ob. 2do. Heb. 7. *Talis decebat*, inquit Apoſtolus, *ut nobis eſſet Pontifex, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus.* Ergo ſolus Chriſtus caruit omni peccato. 112

Reſp. ut priùs. & diſt. conſ. Solus Chriſtus caruit omni peccato, ita ut nec peccatum nec debitum peccati, in quod incurriſſet, niſi ab eo præſervatus fuiſſet, habuerit, conc. Solus Chriſtus caruit omni peccato actuali & originali, neg. conſ. Nam etſi B. Virgo contraxerit debitum peccati originalis; tamen peccatum ipſum non contraxit, ſed ab eo præſervata fuit per merita Chriſti. Chriſtus non ſolùm vi unionis hypoſtaticæ, ſed etiam vi generationis ſuæ ſupernaturalis, & quidem ſolus caruit peccatô originali & ejus debitô; quia ſolus non per viam ordinariam, ſed per ſupernaturalem Spiritûs Sancti operationem conceptus eſt, ſicque ſolus in Adamo non peccavit, nec proindè contraxit debitum contrahendi peccati originalis. At B. Virgo peccatô originali non caruit vi generationis ſuæ, utpotè naturalis: undè verè peccavit in Adamo, habuitque debitum contrahendi culpam originalem, à qua immunis non fuit,

niſi ex meritis Chriſti, & ex ſpeciali privilegio.

113 Ob. 3tio. Si B. Virgo caruit peccatô originali, tunc nunquam fuit ſub captivitate peccati. Ergo nec à Chriſto redempta.

Reſp. trans. ant. neg. conſ. Nam B. Virgo per merita Chriſti redempta fuit à captivitate, in quam ex debito lapſura erat, niſi ab ea præſervata fuiſſet per gratiam Chriſti Redemptoris, quamvis à captivitate, in quam re ipſa inciderit, redempta non fuerit; nam re ipſa in nullam incidit.

114 Inſt. 1mo. Ad veram redemptionem requiritur captivitatis actualis liberatio. Atqui ex dictis in nullam actualem captivitatem incidit B. Virgo. Ergo nec redempta eſt, &c.

Reſp. neg. maj. Duplex quippe redemptionis genus eſt, unum per modum liberationis, quo nempe quis liberatur à captivitate, in quam incidit: alterum verò per modum præſervationis, quo nempè quis eximitur à captivitate, in quam neceſſariò lapſurus erat, niſi ab ea præſervaretur. Hoc redemptionis genus eſt vera redemptio, & altero perfectius. Sic ſi Princeps Chriſtianus magnam auri vim Turcarum Imperatori præberet, ut Chriſtianos aliquos à captivitate, in quam certò lapſuri erant, eximeret, quamvis in eam nondum inciderint; an non illi Chriſtiani à tali Principe verè redimerentur, & quidem perfectiùs, quàm ſi redempti fuiſſent, poſtquam jam in captivitatem incidiſſent? Hoc autem perfectiore redemptionis modo redempta eſt B. Virgo.

115 Inſt. 2do. Zoſimus Papa apud S. Auguſtinum Epiſt. 157. ſic ait: *Nullus niſi qui peccati ſervus eſt, liber efficitur: nec redemptus dici poteſt, niſi qui verè per peccatum fuerit ante captivus.* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Senſus adducti ex Zoſimo textûs eſt, nullum redemptum dici poſſe, niſi qui verè per peccatum anteà captivus fuerit vel re ipſa, vel debito certo. Nam qui debet eſſe, & certò futurus fuiſſet captivus, niſi liberatoris beneficiô à captivitate exemptus fuiſſet, is verè ac propriè redemptus dici poteſt, ut rectè docet S. Auguſtinus in Pſal. 85. ad hæc verba: *Eruiſti animam meam de inferno inferiori.* ſuprà relatus Not. 1. pag. 47.

Ob. 4to S. Ambroſius lib. 2. Comment. in Lucam ait: *Solus per omnia ex natis de fœmina Sanctus Dominus Jeſus eſt, qui terrenæ contagia corruptelæ immaculati partûs novitate non ſenſerit, & cœleſti majeſtate depulerit.* Ergo &c. 116

Reſp. neg. conſ. S. Ambroſius ſolùm vult unum Chriſtum vi generationis ſuæ, quæ ſupernaturalis fuit, caruiſſe peccatô originali: cæteros verò omnes vi naturalis ſuæ generationis, qua ab Adamo deſcendunt, illud contrahere, vel, ſi quis non contrahat, vi generationis ſuæ contrahere debere, nec, niſi per gratiam, ab eo præſervari poſſe.

Sic etiam intelligi debet Euſebius Emiſſenus, vel Gallicanus, cùm hom. 2. de natali Domini dicit: *A peccati veteris nexu per ſe non eſt immunis, nec ipſa genitrix Redemptoris.* Nam B. Virgo per ſe, & vi generationis ſuæ, utpotè naturalis, non eſt immunis à macula culpæ originalis, ſed per merum gratiæ beneficium. Vel illi & aliqui alii Patres, cùm aſſerunt omnes, præter Chriſtum, fuiſſe obnoxios peccato originali, loquuntur de peccato originali ſpectato etiam quoad debitum; vel intendunt omnes ei obnoxios fuiſſe vi generationis ſuæ, ita ut nullus ab eo eximatur, niſi ex ſpeciali privilegio per gratiam Chriſti ab eo præſervatus fuerit.

Ob.

117 Ob. 5to. Aliqui Patres agnoſcunt in Dei Matre purgationem, liberationem, ſolutionem à peccato factam per Dei gratiam. Ergo etiam in ea agnoſcunt peccatum originale.

Reſp. neg. conſ. Patres illi hoc intelligunt de purgatione, liberatione, & ſolutione à peccato originali quoad debitum, nôn quoad ipſum peccatum originale re ipſa contractum, ſive à peccato in Adamo commiſſo, quod in ſe contrahere debebat, & à quo liberata fuit in ſe, ſeu præſervata per gratiam ſanctificantem. Nam hoc unum Patres intendunt, ſcilicet omnes eguiſſe gratiâ Chriſti, ſine qua omnes peccatô ſunt inquinati.

118 Ob. 6to. S. Auguſtinus lib. 5. contra Julianum c. 15. ait: *Si ſine dubio caro Chriſti non eſt caro peccati, ſed ſimilis carni peccati; quid reſtat, ut intelligamus, niſi eâ exceptâ, omnem reliquam humanam carnem eſſe peccati?* Et lib. de perfectione juſtitiæ ſub finem: *Quisquis fuiſſe vel eſſe in hac vita aliquem hominem, vel aliquos homines putat, excepto uno Mediatore Dei & hominum, quibus neceſſaria non fuerit remiſſio peccatorum, contrarius eſt divinæ Scripturæ.* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Ad 1mum textum S. Auguſtini: Caro B. Virginis fuit caro peccati, non quia peccatô originali inquinata fuit, ſed quia viâ naturali concepta fuit, ſicque peccati debitum contraxit, & peccatum ipſum ſine gratia præſervante contraxiſſet. Ad 2dum. Peccati remiſſio verè neceſſaria fuit B. Virgini, quippè quæ in Adamo peccaverit: unde hujus peccati maculâ fuiſſet polluta, niſi primô exiſtentiæ ſuæ punctô illud ex meritis Chriſti per gratiam ſanctificantem remiſſum fuiſſet.

119 Ob. 7mo. S. Fulgentius lib. de Fide ad Petrum, c. 26. ait: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites omnem hominem, qui per concubitum viri & mulieris concipitur, cum peccato originali naſci.* Ergo &c.

Reſp. neg. conſ. Hoc, quod dicit S. Fulgentius, intelligi debet, ſecluſô aliquô gratiæ beneficiô. Et ſenſus eſt, omnes homines, qui ab Adamo per generationem naturalem deſcendunt, vi ſuæ generationis peccatum originale contrahere, & cum illo naſci, ſecluſô ſcilicet ſpeciali privilegiô, quo per gratiam ſanctificantem ab illo præſerventur, vel liberentur, antequam naſcantur. Nam certum eſt aliquam exceptionem in illo textu ſubintelligendam eſſe, cùm conſtet Joannem Baptiſtam in utero materno ſanctificatum fuiſſe, ideoque ſine peccato natum fuiſſe; Quidni dicatur B. Virgo ſine peccato non modò nata, ſed etiam concepta fuiſſe.

Ob. 8vo. S. Bernardus, qui Epiſt. 174. contra Canonicos Lugdunenſes, qui ut ibidem innuit, novitate aliqua & contra morem antiquum Conceptionis B. Virginis celebritatem invexerant, tuetur eandem B. Virginem non eſſe immaculatè conceptam. Item S. Thomas, qui pluribus locis docet B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe. 120

Reſpondent nonnulli quantùm ad S. Bernardum, piiſſimum hunc Patrem voluiſſe duntaxat B. Virginis conceptionem in ſuis primordiis, & ante infuſionem animæ rationalis fuiſſe vitiatam: non verò in ipſo termino, hoc eſt, in ipſa infuſione animæ rationalis. Verùm nec verba nec ſcopus epiſtolæ pati videntur benignam ejusmodi interpretationem. Sanctus quippe Bernardus probare intendit contra Canonicos Lugdunenſes Conceptionem B. Virginis non eſſe veneratione, aut ullo cultu dignam, ex eo, quòd non ſit ſancta, *Quo pacto*, inquit,

quit, *Sanctus aſſereretur conceptus, qui de Spiritu Sancto non eſt, ne dicam, de peccato eſt? aut feſtus habebitur, qui minimè ſanctus eſt?* Atqui ejusmodi ratio nullius eſſet ponderis in hypotheſi, quòd anima non fuerit infuſa ſine gratia ſanctificante; in promptu enim fuiſſet Canonicorum excuſatio, ſe non celebrare immundam ſeminationem, in qua nondum erat B. Virgo, ſed ſanctificationem, à qua cœpit exiſtere.

Pari ratione S. Thomæ textus illos, qui Immaculatæ Conceptioni B. Virginis contrarii eſſe videntur, interpretantur nonnulli, atque demonſtrare conantur, adductos ex eo textus eâdem ac S. Bernardi Epiſtolam eſſe intelligendos. Imò ſunt, qui variis ex eodem S. Doctore congeſtis momentis evincere allaborant, eum pro ſententia Immaculatæ Conceptionis B. Virginis [illegible]tiſſe; inter quos facilè præcipuus videtur Cardinalis Sfonderati Benedictinus Sangallenſis, in præſtanti ac præcellenti opere ſuo, cui titulum fecit *Innocentia Vindicata, &c.* à nobis jam ante triginta & ampliùs annos in compendium contracto, quod in piorum B. Virginis Immaculatè conceptæ Clientum gratiam ad hujus Tractatus calcem ſubjicimus.

Verùm quidquid tùm de S. Bernardi, tùm S. Thomæ, tùm aliorum, qui ipſorum ætate florebant, Eccleſiæ Doctorum, & Scholæ Principum, ut Ruperti, S. Anſelmi (quem tamen pro noſtra ſententia ſuperiùs adduximus) item Alberti Magni, Alexandri Alenſis, & S. Bonaventuræ, &c. hac in re opinione ſit; certiſſimum tamen eſſe debet, eos, ſi hoc tempore, quo Eccleſia doctrinam Immaculatæ Conceptionis B. Virginis non modò recipit, ſed & ſolemni ritu celebrat, illam ultrò ſuſcepturos atque culturos.

Profectò S. Bernardus non impugnat noſtram ſententiam tanquam pernicioſam, & periculoſam in fide, ſed ſobriè, &, ut ita dicam, ſubdubitanter contra eam ſcribit: ſic enim Epiſtolam ſuam concludit: *Quæ autem dixi, absque præjudicio ſanè dicta ſint ſaniùs ſapientis: Romanæ præſertim Eccleſiæ auctoritati & examini totum hoc, ſicut & cætera, quæ ejusmodi ſunt, univerſa reſervo; ipſius ſi quid aliter ſapiat, paratus judiciô emendare.* Quæ certiſſimam fidem faciunt, eum, quidquid priùs ſenſiſſet, ſi modò viveret, Eccleſiæ Feſtum iſtud tanta ſolemnitate celebranti ultrò aſſenſurum eſſe.

S. Thomas verò 3. part. q. 27. a. 1. *Sed contrà eſt*, inquit, *quòd Eccleſia celebrat nativitatem B. Virginis. Non autem celebratur Feſtum in Eccleſia, niſi pro aliquo Sancto. Ergo B. Virgo in ipſa ſua nativitate fuit ſancta. Fuit ergo in utero ſanctificata.* Unde ſi nunc viveret, & videret Immaculatam B. Virginis Conceptionem ab Eccleſia celebrari, eodem modo pro ea diſſereret, ſcilicet: Eccleſia celebrat Conceptionem B. Virginis: non autem celebratur Feſtum in Eccleſia, niſi pro aliquo Sancto. Ergo B. Virgo in ipſa ſua Conceptione fuit Sancta. Ergo primô ſuæ Conceptionis punctô ſanctificata fuit.

Ob. 9no. Mors eſt pœna peccati ori- 121
ginalis, dicente Apoſtolo Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors.* Atqui B. Virgo mortem ſubiit. Ergo B. Virgo incurrit pœnam peccati. Atqui omnis pœna neceſſariò ſupponit peccatum. Ergo B. Virgo contraxit peccatum originale.

Reſp. Diſt. maj. Mors eſt pœna peccati originalis, vel actu, vel quoad debitum contracti, conc. Actu, & de facto contracti, neg. maj. Porrò ex dictis B. Virgo contraxit debitum peccati originalis.

Inſt.

Inſt. Sublatâ cauſâ tollitur effectus. Atqui peccatum originale eſt cauſa mortis. Ergo ſublatô peccatô originali tollitur moriendi neceſſitas, ut quæ ſit effectus peccati originalis.

Reſp. Diſt. min. Cauſa mortis eſt peccatum originale, vel in actu, vel in debito conc. In actu, neg. min. Quanquam illud axioma non eſt univerſaliter verum; ſunt enim effectus, qui cùm non indigeant continuo cauſæ influxu, permanent etiam ſublatâ cauſâ; Domus enim ſtat defunctô Artifice: qui percuſſus & mutilatus eſt à latrone, ipſo morte mulctato, manet mutilus. Undè abſurdum non eſt, quòd & parvulus, deletô per Baptiſmum peccatô originali, ſit in natalibus vulneratus, & B. Virgo, licèt in Conceptione immaculata, ſit morti obnoxia propter debitum peccati, quod in Adamo contraxerat.

## CAPUT V.

122 ## *De pœnis peccati originalis.*

Pœnæ ſeu effectus peccati originalis alii ſpectant corpus, alii animam, alii mortalem hanc vitam, alii futuram. Primò de pœnis peccati originalis, quæ tùm corpus tùm animam in hac vita ſpectant, agemus. Poſteà eas expendemus, quæ alterius vitæ ſunt.

### §. I.

### *De pœnis peccati originalis in hac vita &c.*

Effectus ſeu pœnæ peccati originalis in hac vita aliæ, ut primùm dictum, corpus, aliæ animam ſeu mentem afficiunt. Circa pœnas corporis ſit

### CONCLUSIO I.

Morbi, labores, & cæteræ calamitates, imò & ipſa mors ſunt pœnæ corporis in hac vita ob peccatum originale hominibus à Deo inflictæ.

Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Geneſ. 3. à Protoparentibus noſtris infracta & violata Dei, de non edendo fructu vetito, lege, ſic Deus Evam alloquitur, v. 16. *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries, &c.* Ad Adam verò ait, v. 17. *Quia audiſti vocem uxoris tuæ.... maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.... In ſudore vultûs tui veſceris pane &c.* Indè Adam morti factus eſt obnoxius, v. 19. *Quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Sap. 2. *Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illum, invidiâ autem Diaboli mors intravit in orbem terrarum.* Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Item Eccli. 40. *Jugum grave ſuper filios Adam à die exitûs de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ.* Per jugum autem intelliguntur omnes ærumnæ, ut morbi, aëris intemperies, ſterilitas terræ, &c.

Prob. 2do. ex Patribus. Pro omnibus 123
ſint Tertullianus, qui lib. de anima, c. 52. ſic habet: *Qui autem primordia hominis novimus, audenter determinamus mortem non ex natura ſecutam hominem, ſed ex culpa, ne ipſa quidem naturali* (o). Et S. Auguſtinus, qui lib. 1. de peccat. merit. c. 2. ſic ait: *Si non peccaſſet Adam,* non



(o) Ait hic Tertullianus mortem non ex natura ſecutam fuiſſe hominem, non quòd homini mors connaturalis eſſet, ſed quia Deus hominem innocentem & in juſtitia originali creatum ita ſupra naturalem ſtatum ſuum evexerat, ut immortalitate eum donaſſet, niſi peccaſſet; ſed ab ipſo culpâ admiſſâ, eum ad connaturalem ſtatum ſuum depreſſit.

*non erat expoliandus corpore , ſed ſuperveſtiendus immortalitate & incorruptione.* Et lib. 4. contra Julianum, c. ult. *Quid igitur reſtat , niſi ut cauſa iſtorum malorum ſit aut iniquitas , vel impotentia Dei , aut pœna primi veteriſque peccati ? Sed quia nec injuſtus , nec impotens eſt Deus , reſtat quod non vis , ſed cogeris confiteri , quòd grave jugum ſuper filios Adam à die exitûs de ventre matris eorum usque in diem ſepulturæ in matrem omnium , non fuiſſet , niſi delicti originalis meritum præceſſiſſet.*

124 Prob. 3tio. Ex Conciliis, Dioſpolitanô, Carthaginenſi, Milevitanô & Romanô, necnon Arauſicanô II. Quæ Pelagium & Cæleſtium negantes mortem eſſe pœnam peccati originalis, atque Adamum, etſi in ſtatu innocentiæ permanſiſſet, tamen morti obnoxium fuiſſe aſſerentes, damnârunt. Denique ex Concilio Tridentino, quod Seſſ. 5. ſic definit : *Si quis non confitetur primum hominem .... incurriſſe ... per offenſam prævaricationis mortem... quam anteà illi comminatus fuerat Deus.... anathema ſit.*

Equidem, ut benè docet S. Auguſtinus, lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. c. 5. Si ex illa, in qua creatus fuerat, innocentiæ felicitate non decidiſſet homo, mortalis quidem fuiſſet, ſed non moriturus. Aliud eſt enim mori , & aliud poſſe mori ; ſicut aliud eſt vulnerari , aliud poſſe vulnerari : non enim ideò vulneribus ſubjiciuntur, qui ſunt vulneribus obnoxii. Poterat quidem anima hominis à corpore ſejungi ; ſed nunquam hæc ſejunctio contigiſſet, niſi pro hominis arbitrio : donatus enim fuerat alimentô ad reſtaurandas vires idoneô, nempe arboris vitæ fructu. Ubi autem in peccatum lapſus eſt, pœnam illam expertus eſt.

## CONCLUSIO II.

Effectus ſeu pœnæ peccati originalis, quibus ſubjacet anima hominis in hac vita, ſunt privatio donorum ſupernaturalium & gratuitorum, & vulneratio ejusdem in naturalibus. 125

Igitur homo per peccatum originale ſpoliatus eſt ſupernaturalibus & gratuitis donis, quæ complectebatur juſtitia originalis, qua privatus eſt, ut ſunt gratia ſanctificans , & omnes virtutes infuſæ, ſcientia, ſapientia, fides, prudentia, charitas, quibus perficiebatur ejus intellectus & voluntas, obedientia partis inferioris ad ſuperiorem, & membrorum corporis ad nutum voluntatis : his, inquam, omnibus donis ſupernaturalibus & gratuitis homo per peccatum originale ſpoliatus fuit ; prout ex hactenus dictis conſtat, omneſque Catholici ultrò concedunt & fatentur.

Deinde homo per peccatum originale vulneratus fuit in naturalibus ; hujusmodi autem vulnera naturæ hominis inflicta, atque naturæ ipſius depravationem conſequentia, quatuor à S. Thoma 1. 2. q. 85. a. 3. recenſentur : ſcilicet recedente lumine *ignorantia* ſubit intellectum. Item rectitudine ſubverſa in voluntate, *iniquitas* ſeu *malitia* oritur. Partis quoque inferioris erga ſuperiorem ſubjectione ſeu ordinatione deſtructa, exurgit *in appetitu ſenſitivo defectio*, ſeu *concupiſcentia.* Tandem anima robore ſibi conceſſo deſtituta, ſeu innocentiæ dotibus privata , infirmatur, & in calamitates incidit.

Prob. hæc 2da pars Concluſionis ſecundæ contra quosdam , qui adversùs communem Theologorum doctrinam , negant hominem per peccatum originale vulneratum fuiſſe in naturalibus , atque contendunt eum naſci in eo ſtatu, 126

in

in quo natus eſſet, ſi conditus fuiſſet in puris naturalibus. Ex S. Auguſtino, lib. de nat. & grat. c. 19. ubi, *Videte quæſo*, inquit, *quomodo neſciens* (Pelagius) *nitatur evertere medicinalium eloquiorum voces ſaluberrimas; ego dixi, Domine, miſerere mei, ſana animam meam, quia peccavi tibi. Quid ſanatur, ſi nihil eſt vulneratum, nihil ſauciatum, nihil debilitatum, atque vitiatum?* Et lib. 22. de Civit. Dei c. 22. *Omnium mortalium progeniem fuiſſe damnatam, hæc ipſa vita, ſi vita dicenda eſt, tot & tantis malis plena teſtatur. Quid enim aliud indicat horrenda quædam profunditas ignorantiæ ex qua omnis error exiſtit, qui omnes filios Adam tenebroſo quodam ſinu ſuſcipit, ut homo ab illo liberari ſine labore, dolore, timore non poſſit? Quid amor ipſe tot rerum vanarum, atque noxiarum, & ex hoc mordaces curæ, perturbationes, mærores? Quis ignorat, cum quanta ignorantia veritatis, quæ etiam in infantibus manifeſta eſt, & cum quanta abundantia vanæ cupiditatis, quæ incipit in pueris apparere, homo veniat in hanc vitam; ita ut ſi dimittatur vivere, ut velit, & facere, quidquid velit, in hæc facinora & flagitia, quæ commemoravi, vel cuncta, vel multa perveniat? Quid eſt, quòd cum labore diſcimus, ſine labore neſcimus, cum labore meminimus, ſine labore obliviſcimur, cum labore ſtrenui, ſine labore inertes ſumus? Nonne hîc apparet in quid velut pondere ſuo proclivis & prona ſit vitioſa natura, & quanta ope, ut hinc liberetur, indigeat?*

## *Solvuntur Objectiones.*

127 Ob. 1mo. Contra 1mam Concluſionem. Si peccatum originale eſſet mortis cauſa; ſanè illo ſublato in baptizatis, in illis etiam tolleretur mortis neceſſitas: ſublatâ enim cauſâ, tollitur effectus. Atqui in Baptizatis minimè tollitur mortis neceſſitas. Ergo &c.

Reſp. huic objectioni jam ſuprà Cap. præcedenti in Reſp. ad Ob. 9. num. 121. quodammodò ſatisfecimus, ubi diximus & oſtendimus, axioma iſtud, *ſublatâ cauſâ tollitur effectus* univerſaliter verum non eſſe. Reſp. adhuc neg. ſequel. maj. Nam condonata etiamnum originali labe, mortis tamen neceſſitas à Deo miſericorde variis de cauſis non tollitur; cùm præſertim ex S. Auguſtino lib. 2. de peccat. merit. & remiſſ. c. 31. tùm ad fidei exercitationem, tùm ad removenda mala plurima, v. g. hypocriſim, conducat. Plures enim ad fidem accederent, aut pœnitentiam lapſi amplecterentur declinandæ mortis expectatione potiùs, quàm vitæ æternæ deſideriô. *Quid enim*, inquit, *magnum erat, videndo non mori eos, qui crederent, credere ſe non moriturum? Quantò eſt majus, quantò fortius, quantò laudabilius ità credere, ut ſe ſperet moriturus ſine fine victurum?* Item non ſublata eſt moriendi neceſſitas, ne ſcilicet ſcelus fieret immortale, atque peccatum nunquam intermoreretur, vel deſtrueretur, ſicque homo in æternum Deo exoſus eſſet; verbô ut vehementi mortis timore concutiamur, melioriſque vitæ deſideriô teneamur.

Inſt. Si morbi & aliæ calamitates eſſent pœnæ peccati originalis, omnibus æquè reis infligerentur, & æquales remanerent poſt Baptiſmum. Atqui hoc falſum eſt. Ergo. 128

Reſp. neg. ſequel. maj. Pœnæ ejuſmodi variis de cauſis ſunt inæquales, tùm ob temperamenti diverſitatem; tùm ob inſigniorem ſanitatis neglectum; tùm ob privatorum peccata in variis graviora, & longè plura; tùm denique ad uberiorem exercitationem, & ut ampliori & majori merito ſit locus.

129 Ob. 2do. Mors & morbi naturæ mortalis ſunt conditiones : ideò enim mortalis eſt homo, & morbis obnoxius, quia ex qualitatibus contrariis componitur. Ergo non ſunt pœnæ peccati originalis.

Reſp. neg. ant. Homo quidem, ut ſuprà Concluſione 1ma ſub finem num. 124. ex S. Auguſtino retulimus, ex natura ſua mortalis fuiſſet, non verò fuiſſet moriturus, licèt ex elementis ſibi invicem oppoſitis conſtaret. Ea enim erat virtus animæ integræ, ut corpus ab interitu, & à morbis ſervare poſſet, & uſu arboris vitæ ſtatûs ſui perennitatem adversùs varias elementorum commotiones tueri.

130 Ob. 3tio. Geneſ. 2. dicitur, Deum poſuiſſe hominem in paradiſo, ut operaretur. Ergo homo terram coluiſſet, etiamſi peccatum non præceſſiſſet. Ergo &c.

Reſp. Diſt. conſ. Coluiſſet honeſta animi voluptate, & in oblectationem, conc. Coluiſſet cum labore, & cum ſudore, ac ex neceſſitate vitæ ſuſtentandæ, neg. conſ.

131 Ob. 4to. Contra 2dam Concluſionem. Peccatum originale eſt privatio & defectus. Atqui privatio non poteſt producere effectum poſitivum, quale eſt vulnus. Ergo &c.

Reſp. Diſt. min. Privatio non poteſt producere effectum poſitivum poſitivè influendo, conc. Negativè, & quatenus eſt ſubtractio boni neceſſarii, quam ſequitur naturæ corruptio, quemadmodùm ſubtractio alimentorum ſolvit laudabilem corporis habitudinem, & inducit mortem, neg. min. Hæc ſolutio eſt S. Auguſtini, lib. de Nat. & Grat. c. 2.

132 Inſt. 1mo. Atqui illud vitium naturæ eſt ipſamet ſpoliatio juſtitiæ originalis, & donorum ſupernaturalium. Ergo nulla ſolutio. Prob. anteced. Quia ſicut tenebræ nihil aliud ſunt, quam privatio lucis; ita nec ignorantia aut mentis cœcitas aliud concipitur, quàm ſubtractio ſapientiæ & intelligentiæ, quæ ex ſuperiùs dictis ſunt dona ſupernaturalia, quæ juſtitia originalis complectebatur. Ergo.

Reſp. neg. ant. ſubſumpti. Ad ejus prob. diſt. ant. Ignorantia & mentis cœcitas nihil aliud ſunt, quàm ſubtractio luminis ſapientiæ, & intelligentiæ ſtatui hominis conſentaneæ, & neceſſariæ in ordine ad ultimum finem, ad quem inſtitutus eſt, conc. Minimè conſentaneæ, nec pertinentis ad ejus ſtatum, neg. ant. Nam ignorantia & cœcitas non eſt, ſed mera neſcientia, non cognoſcere ea, quæ ad ſtatum noſtrum non pertinent (*p*). Porro per peccatum originale homo non ſolùm ſpoliatus eſt donis ſupernaturalibus, ut rerum ſupernaturalium ſapientiâ

---

(*p*) Dona ſupernaturalia & gratuita, quibus homo per peccatum originale ſpoliatus eſt, ad ipſius ſtatum naturalem non pertinent, nec neceſſarii ſunt in ordine ad ſuum ultimum finem naturalem, ad quem inſtitutus eſt; unde pro illo naturali ſtatu ſubtractio illorum donorum ſupernaturalium, qualia ſunt ſapientia & intelligentia rerum ſupernaturalium, &c. non poteſt dici ignorantia & mentis cœcitas, ſed mera neſcientia; proindè dici non poteſt, eum quoad ea vulneratum fuiſſe in ſua natura. Benè autem vulneratus eſt in bonis & virtutibus naturalibus, ſcientiâ ſcilicet & ſapientiâ naturali, quas inter naturales intellectûs humani virtutes in Logicæ noſtræ prooemio §. 3. recenſuimus. Alia igitur eſt ſcientia & ſapientia rerum ſupernaturalium, qua homo ſpoliatus eſt per peccatum originale, alia verò ſcientia & ſapientia rerum naturalium, in qua vulneratus eſt duntaxat per peccatum originale, ut diximus in contextu. Vide etiam infra in Reſp. ad Inſt. 3.

Digitized by Google

tiâ & intelligentiâ, ſed etiam damnum paſſus eſt in naturalibus ſuis dotibus, quales ſunt rerum naturalium & ſtatui ſuo conſentanearum, & ad ultimum ſuum finem naturalem aſſequendum neceſſariarum ſapientiâ & intelligentiâ; prout ſuprà ex Auguſtino oſtendimus.

133 Inſt. 2do. Fingi non poteſt animam rationalem vulnerari ſive in ſua ſubſtantia, ſive in ſuis potentiis naturalibus; niſi quatenùs intelligeretur deperdere aliquid pertinens ad ſuam integritatem, quemadmodùm vulneratur tibia, ſi os frangatur; vel recipere qualitatem pravam poſitivè eam ad malum inclinantem, qualis poteſt eſſe habitus erroris, & vitii; vel denique amittere aliquam perfectionem extrinſecùs ei ſuperadditam. Atqui anima rationalis primô modô vulnerari nequit; eſt enim ſubſtantia ſpiritalis, ſimplex, nec compoſita ex partibus integrantibus, nec potentiæ ipſi congenitæ ſuſcipiunt majus aut minus: Unde auctor de divinis nominibus c. 4. ſcribit, naturalia in Dæmonibus manere integra. Neque etiam ſecundô modô anima rationalis vulnerari nequit; quis enim eſſet auctor illius pravæ qualitatis, niſi Deus, qui intentator malorum eſt, Jacob. c. 1. Reſtat ergo ut dicamus, animam vulneratam eſſe tertiô modô, quatenus nempe nudata eſt donis gratuitis.

Reſp. neg. totum argumentum, & dicimus animam rationalem vulneratam fuiſſe in bonis naturalibus, in quantùm ſcilicet naturalis ipſius ad virtutem inclinatio imminuta eſt. Notandum igitur cum S. Thoma 1. 2. q. 85. a. 1. duplex eſſe bonum naturæ: primum ſunt principia naturalia, ex quibus natura ipſa conſtituitur; & proprietates à principiis fluentes, nempe naturales animæ potentiæ. Secundum eſt inclinatio ad virtutem, quæ dici poteſt bonum naturæ rationalis; quia naturaliter inclinat natura humana ad vivendum ſecundùm rationem, ac proindè ſecundùm virtutem; agere enim ex ratione idem plane eſt ac agere ex virtute. Porro bonum prioris generis nec tollitur nec minuitur per peccatum; undè & manet integrum in Dæmonibus. Bonum verò poſterioris generis, nempè naturalis ad virtutem inclinatio, minuitur per peccatum, quatenùs Deus in pœnam illius ſinit cauſas ſecundas ſævire in filios iræ, ſolvere debitam appetitus ſenſitivi temperiem, ex quo contingit nonnullos naſci cum indole adeò prava, ut ad bonum vix flecti queant.

Inſt. 3tio. Homo ſine peccato conditus in puris naturalibus, hoc ipſo, quo careret omnibus donis gratuitis, pateretur tenebras ignorantiæ, & inordinatos motus concupiſcentiæ, gereretque corpus mortale, & doloribus obnoxium, nec propterea dicendus eſſet vulneratus in naturalibus bonis, cùm haberet, quidquid ad naturæ humanæ conſtitutionem pertineret. Ergo à pari neque propterea dicendus eſt homo per peccatum in his naturalibus vulnerari. 134

Reſp. neg. ant. Nam homo ſine peccato in puris naturalibus conditus, non haberet quidem notitiam rerum ſupernaturalium, ut qui ad eas non eſſet ordinatus; ſed eam intelligentiam haberet, unde ſe ipſum poſſet excolere, in virtute proficere, & ultimum finem adipiſci; repugnat enim ſapientiæ divinæ, negare creaturæ innocenti media, ſine quibus finem, ad quem illam ordinavit, conſequi non poſſet. Deus igitur ſicut Angelos inſtruxit ſpeciebus, ſine quibus nequidem objecta naturalia cognoſcerent; ita provideret homini in ſtatu naturæ puræ conſtituto, nec effrenis &



Digitized by Google

& impotens concupiſcentia mentem obnubilaret & ſenſum perverteret, ut contingit in ſtatu naturæ corruptæ, *in quo quidam tantæ ſunt fatuitatis*, inquit S. Auguſtinus, Ep. 166. aliàs 28. *ut non multum à pecoribus differant.* Cæterùm dolores, &c. item mors, quibus homo, in puris naturalibus conditus, eſſet obnoxius, eſſent ipſi connaturales, & meræ pœnalitates: At in ſtatu naturæ corruptæ & lapſæ ſunt veræ pœnæ ob peccatum originale inflictæ, quia nempe Deus ſtatuerat, hominem ab iis, quamvis ei eſſent connaturales, contra naturæ exigentiam, ſervare immunem, ſi non peccaſſet. Vid. dicta Tom. 2. Theol. noſt. Tract. 4. de gratia, cap. 3. §. 2. in Reſp. ad Inſt. 2. & 3. Ob. 1.

135 Ob. 5to. Ignorantia eſt conditio purè naturalis; & proindè in primi hominis peccatum non eſt referenda: non enim exigit infantilis ætas organa ad cognitionem humanam idonea, ſed quæ decurſu temporis apta fiant. Nihil quippe aliud à Deo naturalis ordinatio poſtulat, quàm ut infundendo animam Creator illam in corpore collocet quandoque futuro idoneo, ubi videlicet adoleverit, & organa debitam perfectionem fuerint aſſecuta.

Reſp. Hanc differendi rationem ex hominis ſtatu præſenti, non verò ex prima ordinatione repeti: Nam homo rectus creatus, in perfectione ſibi conceſſa perſeverans, ratione ſua fuiſſet uſus, ſuiſque naturalibus facultatibus; nullamque nec in diſcendo, nec in retinendo moleſtiam paſſus fuiſſet, quamvis infans; etſi ætate perfecta in lucem non prodiiſſet. Sed luce deſerta ſibi derelictus cœcutiat neceſſe eſt. Calamitoſus igitur hominis ſtatus in unicam hominis defectionem referri debet, qui ſibi ipſi tam felicis ſtatus commoda & dignitatem volens eripuit.

## §. II.

### *De pœnis peccati originalis in altera vita ſeu poſt mortem.* 136

Quæſtio hîc volvitur de parvulorum, qui ſine Baptiſmo ex hac vita decedunt, ſtatu poſt mortem; an videlicet, & quibusnam pœnis afficiantur.

Porro circa hunc parvulorum ſine Baptiſmo decedentium in altera vita ſtatum quinque à Theologis recenſeri ſolent opiniones. Prima promittit illis regnum cœlorum, contra expreſſum Chriſti teſtimonium Joan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ita olim ſenſit quidam nomine Vincentius, quem refellit S. Auguſtinus lib. 1. de anima & ejus origine, c. 9. & lib. 3. c. 13. Hanc opinionem tenet Zvvinglius ut probabilem de filiis infidelium, & ut certam de fidelium parvulis, quod ſecundum amplectuntur Calvinus, Bucerus, & alii Sectarii.

Secunda excludit quidem parvulos ſine Baptiſmo mortuos à regno cœlorum, atque à vita beata Sanctis promiſſa, ſed eis tribuit vitam æternam, & naturalem beatitudinem, abſque ullo dolore vel moleſtia, procul à regno cœlorum & damnatorum carcere. Ita ſenſiſſe Pelagianos ſcribit S. Auguſtinus lib. de hæreſ. c. 88. ubi de illis ita loquitur: *Nam etiamſi non baptizentur* (infantes) *promittunt eis extra regnum quidem Dei, ſed tamen æternam & beatam quandam vitam ſuam.* Per hanc autem æternam & beatam vitam, non intelligebant Pelagiani ſupernaturalem, quæ in intuitiva Dei viſione conſiſtit, ſed naturalem beatitudinem: non enim parvulis illis promittebant vitam æternam ſimpliciter, ſed ſolùm *quandam ſuam vitam æternam.* Hanc tamen opinionem S. Auguſti-

guſtinus Pelagianam hæreſim appellat, lib. 1. de anima & ejus orig. c. 9. Ad hanc Pelagianorum opinionem accedunt Catharinus & Pighius, quibus ſe adjunxiſſe videtur noſter Cardinalis Sfondcratus in ſuo Nodo prædeſtinationis &c. contendentes parvulos illos poſt judicium extremum & generale habitaturos ſuper faciem terræ, tanquam in Paradiſo terreſtri, plenos ſapientiâ & virtutibus moralibus, itidemque fruituros conſortiô Angelorum, &c.

138 Tertia ſententia docet parvulos ſine Baptiſmo decedentes, æterna morte plecti in inferis, ſed ita puniri pœnâ damni, quæ in privatione viſionis beatificæ conſiſtit (*q*), ut nullum ſive internum ſive externum dolorem patiantur. Ita docet S. Thomas q. 5. de malo, a. 2. & 3. & cum eo aliquot alii.

139 Quarta docet infantes ſine Baptiſmo decedentes non ſolùm puniendos eſſe pœnâ damni, ſed etiam internum animi dolorem ex privatione beatitudinis æternæ percepturos, immunes tamen fore à pœna ſenſûs, quæ in cruciatu ignis & vermis poſita eſt. Ita Magiſter Sententiarum lib. 2. ſent. Diſt. 33. & cum eo alii non pauci.

140 Quinta denique ſententia parvulos raptos ante Baptiſmum docet in inferis propter peccatum originale utrâque pœnâ, damni ſcilicet & ſenſûs, in æternum cruciandos. Hanc eſſe S. Auguſtini & aliorum Patrum ſententiam probat Gregorius Ariminenſis, in 2. ſent. diſt. 33. q. 3. & cum eo alii Scholaſtici Doctores, quos recenſet Cardinalis Noriſius, in Vindiciis Auguſtinianis, c. 3. §. 5. In hac ſententia re ipſa fuiſſe videntur Patres Latini poſt exortam hæreſim Pelagianam, ut infrà exponemus. Quid nos circa has ſententias & opiniones ſentiamus, modò aperiendum. Sit igitur

## CONCLUSIO I.

Parvuli, qui moriuntur ſine Baptiſmo, poſt hanc vitam in altera neque ſupernaturali neque naturali beatitudine fruentur. 141

Prob. 1ma pars ex S. Scriptura Joan. 3. v. 5. *Niſi qui renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei.* Ergo infantes, qui non renati ex aqua & Spiritu Sancto, ſeu non baptizati ex hac vita decedunt, non poterunt introire in Regnum Dei, adeoque frui beatitudine ſupernaturali, utpotè quæ eſt in Regno Dei ſeu cœlorum.

(*r*) Prob. 2da. pars. 1mo. Ex S. Scriptura Epheſ. c. 2. *Eramus naturâ filii iræ ſicut & cæteri.* Ergo infantes omnes etiam Fidelium ab origine ſua ſunt propter peccatum originale filii iræ, hoc eſt, obnoxii Dei odio & vindictæ, quam evadere non poſſunt niſi per hujus peccati remiſſionem. Sed qui ſunt obnoxii pœnis

(*q*) Privatio viſionis Dei intuitivæ ſimpliciter à Theologis vocatur pœna damni; quia eſt privatio ſummi boni; ſicut enim Deus dicitur ſimpliciter ipſum bonum, non verò hoc aut illud bonum ſed quidquid concipi poteſt nomine boni: ſic privatio Dei non eſt quoddam peculiare damnum, quemadmodùm pœna ſenſûs, ſed eſt ipſum damnum virtualiter complectens quidquid ſignificatur nomine damni. Tale quippè eſt damnum cum proportione, quale eſt bonum, quo privamur. Majus eſt v. g. damnum, graviorque pœna privari oculis, quàm digitô; quia oculi ſunt quid digitô præſtantius. Atqui Deus eſt omne bonum, ſeu bonum ipſum. Ergo privatio Dei eſt virtualiter omne malum, & damnum ipſum.

(*r*) Sequentes probationes etiam valent pro prima parte Concluſionis. Si enim parvuli decedentes ſine Baptiſmo nulla naturali beatitudine fruuntur, multò minùs ſupernaturali gaudere poterunt.

nis privantur omni beatitudine. Ergo. Item Apocalyp. 20. *Qui non inventus eſt in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.* Ergo infantes ſine Baptiſmo mortui, qui proindè non ſunt ſcripti in libro vitæ, detinentur in ſtagno ignis: & conſequenter nullatenus ſunt beati.

142 Prob. 2do. Ex Concilio Carthaginenſi apud S. Auguſtinum Ep. 90. ubi ſic definit: *Quicumque negat parvulos per Baptiſmum Chriſti à perditione liberari; & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit.* Item ex Concilio Florentino in Decreto Fidei, ubi declarat, *illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas.* Sed animæ, quæ ſunt in perditione, & quæ in inferno puniuntur pœnis, carent ſanè beatitudine non ſolùm ſupernaturali, ſed etiam naturali: nam beatitudo generatim ſumpta, & prout præſcindit à ſupernaturali & naturali, excludit omne malum. Ergo &c.

143 Prob. 3tio. Ex SS. Patribus; pro omnibus ſit S. Auguſtinus, cæteri videri poſſunt apud Bellarminum lib. 6. de ſtatu peccati. Igitur hic S. Doctor lib. 1. de anima & ejus origine, c. 9. *Non baptizatis*, inquit, *parvulis nemo promittat, inter damnationem regnumque cælorum, quietis vel felicitatis cujuslibet, atque ubilibet quaſi medium locum: hoc enim eis hæreſis Pelagiana promiſit.*

## CONCLUSIO II.

144 Probabilius videtur parvulos, qui ſine Baptiſmo decedunt, paſſuros eſſe internum animi dolorem propter privationem cœleſtis beatitudinis.

Prob. 1mo ex S. Scriptura Rom. 5. *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem.* Certè condemnatio ſignificat pœnæ inflictionem, quæ ſine dolore eſſe non poteſt. Item ex Apocalyp. 20. *Qui non ſunt ſcripti in libro vitæ, miſſi ſunt in ſtagnum ignis.* Nemo autem poteſt detineri in igne tartareo, quin indè dolorem ſaltem internum percipiat.

Prob. 2do. ex S. Auguſtino, qui lib. 145
1. de anima & ejus orig. c. 9. primùm citatò docet, parvulos ſine Baptiſmo decedentes nullum habere locum cujuslibet quietis: At ſi nullum dolorem, ne internum quidem, paterentur, magna quiete in æternum fruerentur. Et lib. 6. contra Julianum c. 10. de parvulis illis hæc ait: *Si hoc eis non erit malum* (quòd ſcilicet in æternum excludantur à regno cœleſti) *non ergo amabunt Regnum Dei tot innocentes imagines Dei? Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent Regnum ejus, à quo ad ipſius imaginem creantur, nihil ne mali de hac ipſa ſeparatione patientur?* Infantes illos vocat innocentes, vel quia carent omni peccatô perſonali, vel quia Julianum ſugillare vult, atque ex ejus doctrina loquitur, atque ejus verba aſſumit.

Adducuntur adhuc ab aliquibus alii Patres; ut S. Fulgentius lib. de Fide ad Petrum c. 3. ubi dicit infantes ſine Baptiſmo mortuos interminabilia ignis æterni ſuſtinere ſupplicia. S. Gregorius Magnus lib. 9. Moral. c. 12. ubi ait eos perpetua tormenta percipere. Sed hæc & ſimilia non ſolum animi dolorem, ſed pœnam ſenſûs etiam innuunt.

Prob. 3tio. Ratione. Quia dolor in- 146
ternus per ſe ac naturaliter ſequitur ex beatitudinis privatione, & ex detentione perpetua in carcere infernali.

Abſurdum proinde eſt, Deum miraculosè impediturum, atque ſuum concurſum

ſum denegaturum, ne parvuli ex hac damnatione internum animi dolorem ac triſtitiam percipiant; ſi enim permittit parvulos ob ſolum peccatum originale cruciatus corporis in hac vita ſuſtinere, à fortiori credendum eſt, eos in altera vita dolere ob amiſſam beatitudinem.

Multò minùs veriſimile eſt, parvulos ſine baptiſmo defunctos ignorare ſe propter peccatum excludi ab æterna felicitate; nam ratio naturalis dictat, eum, qui punitur, conſcium eſſe debere peccati, propter quod pœnam meretur, alioquin videretur ipſi injuſta. Hinc parvuli ſtatim à morte ſubeunt Dei judicium, interim reſervati ad univerſale, in quo ſupremus Judex ſententiam publicè proferet in omnes peccatores, puſillos & magnos, quemadmodùm docet S. Auguſtinus Ep. 166. cap. 8. & Serm. 294. aliàs 14. de verbis Apoſtoli.

## CONCLUSIO III.

147 Infantes ſine Baptiſmo decedentes, immunes ſunt à pœna ſenſûs ſeu à cruciatu ignis ſenſibilis. Ita Theologi communiter à Sæculo XIII (s).

Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Quia ex Apoc. c. 18. v. 7. illicitæ delectationi perceptæ reſpondere videtur pœna ſenſûs; *Quantùm glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum & luctum.* Atqui infantes illi nullam experti ſunt voluptatem. Ergo pœnis illis non videntur obnoxii. Item Iſaiæ ult. & Marci 9. v. 45. ignis, quo damnati torquentur, conjungitur cum verme, ſeu cum conſcientiæ morſu: *Vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Atqui nullo conſcientiæ ſtimulo torqueri poſſunt infantes illi. Ergo.

Prob. 2do. ex SS. Patribus & Doctoribus. S. Gregorius Nazianzenus orat. 40. de infantibus ſine Baptiſmo decedentibus ait: *futurum exiſtimo, ut poſtremi nec cœleſti gloriâ, nec ſuppliciis à juſto Judice afficiantur, utpotè licèt Baptiſmô conſignati non fuerint, improbitate tamen* (perſonali) *carent.* Ibi tamen non negat eos plecti pœnâ damni; ſed potiùs id agnoſcit, cùm ait eos cœleſti gloriâ privari, quam privationem per ſe & naturaliter ſequitur dolor internus animi. 148

S. Gregorius Niſſenus, Orat. de iis, qui prœmaturè abripiuntur, in fine ait: *Immatura mors infantium, neque in doloribus ac mæſtitia eſſe eum, qui ſic vivere deſiit, intelligendum eſſe nobis ſuggerit.* Ibi non excludit mœſtitiam ac dolorem internum, qui per ſe & naturaliter ex beatitudinis privatione ſequitur, ſed dolores à Deo inflictos per cruciatum ignis, & mœſtitiam indè ortam.

S. Thomas, q. 5. de malo, a. 2. *In peccato originali*, inquit, *non eſt converſio* (ad creaturam) *ſed ſola averſio* (à Deo) *vel aliquid averſioni reſpondens, ſcilicet deſtitutio animæ à juſtitia originali; & ideò peccato originali non debetur pœna ſenſûs, ſed ſolùm pœna damnî, ſcilicet carentia viſionis beatificæ.*

S. Bonaventura, in 2. Diſt. 33. a. 3. q. 1. ubi expoſitâ oppoſitâ ſententiâ, quam paucorum eſſe dicit, ſic loquitur: *Sed cùm valdè durum illud dicere videatur, quòd Deus tam durè & tam aſperè agat cum parvulis ſic decedentibus, qui omninò non potuerunt vitare nec mortem culpæ, nec mortē naturæ: præſertim cùm videamus Deum cum impiiſſimis & ſceleratiſſimis peccatoribus*



(s) Gaſpar Juenin Inſtit. Theolog. Tom. 6. Diſſert. 7. de peccato originali q. 5. c. 2. contrarium tuetur.

*ribus in multis miſericorditer agere* ; *ideò eſt alia poſitio mitior* , *quæ magis concordat pietati fidei* , *& judicio rationis* , *quòd quia parvuli decedentes cum originali* , *carent juſtitiâ* , *& Spiritûs ſancti gratiâ* , *quæ eſt pignus hæreditatis æternæ* , *privantur in æternum Dei viſione* ; *quia verò in carne fuit fœditas* , *ideò ponentur in loco vili* , *utpotè infernali* : *ſed quia non habuerunt in ſe actualem delectationem peccati nec in ſpiritu* , *nec in carne* , *ideò non ſentiunt pœnæ ignis acerbitatem. Hunc modum dicendi magis approbant Magiſtri communiter.* Eandem ſententiam amplectitur Scotus in 2. Et in Scholis communis evaſit.

149 Prob. 3tio. Ex Cap. *Majores* de Baptiſmo. ubi Innocentius III. Pontifex doctiſſimus ſic ait : *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei*, *actualis verò peccati eſt* ( inſuper ) *gehennæ perpetuæ cruciatus.* Ubi diſcrimen ſtatuit inter ſpecies pœnarum peccati originalis , & actualis ſeu perſonalis ; & dicit , pœnam peccati originalis eſſe carentiam viſionis Dei , & conſequenter dolorem , qui per ſe ex ea naturaliter ſequitur : pœnam verò peccati perſonalis eſſe inſuper cruciatum ignis.

150 Prob. 4to. Ex Concilio Florentino , in litteris unionis definiente , *illorum animas* , *qui in actuali mortali peccato* , *vel ſolo originali decedunt* , *mox in infernum deſcendere* , *pœnis tamen diſparibus puniendas.* Quibus verbis ſatis ſignificat utriusque peccati pœnas eſſe ſpecie , & non tantùm intenſione , diverſas ; dicit enim *pœnis diſparibus* , non *æqualibus.*

Denique hanc doctrinam videtur ſupponere diſciplina Eccleſiæ , quæ nullam in baptizandis adultis ſatisfactionem exigit. Si enim peccatum originale pœnis ſenſûs ſubditum fuiſſet ; certè pœnarum immunitatem omnibus baptizatis non indulſiſſet Eccleſia , nec eos aliâ lège exciperet ac ſuſcepiſſet , quàm illos ſuſcipiat , qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt.

## *Solvuntur Objectiones.*

Ob. 1mo. Contra Concluſionem 1mam. 151 S. Auguſtinus , lib. 3. de lib. arb. c. 23. ſic ſcribit : *Quis novit* , *quid ipſis parvulis in ſecreto judiciorum ſuorum bonæ compenſationis reſervet Deus* ? Ergo S. Auguſtinus agnovit poſſibilem eſſe medium locum inter regnum cœlorum & damnationem.

Reſp. neg. conſ. Eo loci S. Auguſtinus contra Manichæos diſputat , qui duo rerum principia ſtatuebant , unum bonum , malum alterum : ex pœnis autem , quas patiuntur parvuli , & ex præmatura eorum morte inferebant exiſtentiam mali principii. Sanctus verò Auguſtinus hac ratione eorum argumentationem diluit, nempè Deum optimum maximum propter ejusmodi pœnas temporales & tranſitorias remunerare poſſe parvulos in altera vita , ac proinde providentiam ejus in hac parte eſſe laudandam , nedum vituperandam. Sed nullatenùs attingit quæſtionem de peccato originali , quia nondum nata erat illa controverſia. Ita ſe ipſum explicat Ep. 166. olim 28. ad S. Hieronymum. *Nam & de Baptiſmo parvulorum* , inquit , *in eodem libro non quidem ſufficienter* , *ſed quantùm illi operi ſatis eſſe videbatur* , *utcunque reſpondi .... non tamen de damnatione eorum parvulorum* , *qui ſine illo* ( Baptiſmo ) *ex hac vita migrant* , *tunc aliquid dicendum putavi* : *quia non* , *quod nunc agitur*, *agebatur.* Cumque Semipelagiani eundem ipſum librum contra S. Auguſtinum poſteà urgerent, S. Doctor lib. de dono perſev. c. 12. ſic reſpondet : *Fruſtrà itaque mihi de illius libri mei vetuſtate præſcribitur .... Si enim quando libros de libero arbitrio Laicus cœpi* , *Presbyter explicavi*, *adhuc de damna-*

*natione infantium non renaſcentium liberatione dubitarem, nemo, ut opinor, eſſet tam injuſtus, atque invidus, qui me proficere probiberet, atque in hac dubitatione remanendum mibi eſſe judicaret.*

152 Ob. 2do. Contra Concluſionem 2dam. Parvuli ſine Baptiſmo decedentes non patientur pœnam ſenſûs juxta nos. Ergo nec dolorem internum, ſeu triſtitiam.

Reſp. neg. conſ. & parit. Diſparitas eſt, quia nulla poſt hanc vitam eſſe poterit ſenſûs pœna, niſi à Deo directè infligatur. Arbitramur autem non convenire juſtitiæ & bonitati divinæ, ut directè infligatur pœna ei, qui non peccavit voluntate phyſicè propria, ſed tantùm voluntate aliena, quæ independenter ab eo fuit ei moraliter propria, nec ullam habuit voluptatem, juxta illud Apoc. 18. *Quantùm glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum & luctum.* At dolor animi ex beatitudinis privatione ortus, non propriè ac directè infligitur, ſed per ſe & naturaliter ex ea ſequitur.

153 Ob. 3tio. Infantes ſine Baptiſmo decedentes nec aptitudinem, nec jus habent ad Dei viſionem beatificam, ut patet. Ergo de illius privatione dolere non poſſunt.

Reſp. Diſt. ant. non habent aptitudinem proximam &c. trans. ſaltem remotam, neg. ant. Eſto parvuli illi non habuerint aptitudinem proximam ad viſionem &c, quia non fuerunt Baptiſmi gratiam aſſecuti: attamen habuerunt ſemper remotam. Dei enim gratiâ donari potuerunt, cùm Deus eis gratias præparavit: imò & in eis erat jus ad illam viſionem, ſaltem in primo homine adhuc innocente.

154 Ob. 4to. Parvulis Viſio Dei intuitiva, utpotè donum ſingulare naturaliter ignotum, nota non erit. Ergo nec de ejus privatione dolere poterunt: ſicut enim nulla movet ignoti libido; ita nec moleſtiam infert boni non cogniti natura.

Reſp. neg. ant. Equidem divinâ tantùm gratiâ in viſionis divinæ cognitionem venimus; illo tamen dono in primi parentis pœnam orbari ſe intelligunt infantes ſine Baptiſmo mortui ex judicio divino. Ut enim habet S. Auguſtinus lib. 3. contra Julian. c. 12. Exigit juſtitiæ ordo, ut qui judicium ſubit, Judicis audiat ſententiam, & ſententiæ æquitatem, & proindè quæ pœna ſit ſuſtinenda, & quam ob cauſam; prout jam ſuprà Concluſ. 2. prob. 3. circa finem annotavimus.

Inſt. Si parvuli illi poſt hanc vitam intellecturi ſint juſta Dei ordinatione & judicio ſe privari beatitudine cœleſti, tunc vel hoc ipſo non dolebunt; vel ſi doluerint, perverſæ erunt voluntatis, & de divinis judiciis murmurabunt. Atqui perverſæ non erunt voluntatis, nec de divinis judiciis murmurabunt. Ergo nec dolebunt. 155

Reſp. neg. ſequel. maj. quoad utrumque membrum. Nam neceſſe non eſt, ut qui juſtum Dei judicium in ſua afflictione cognoſcunt, aut non doleant, aut de eo obmurmurent: poreſt enim fieri, ut verè patiantur, ſed patienter, & ſine querimonia. Enimverò etiam animæ in Purgatorio cognoſcunt ſe juſtô Dei judiciô pœnas acerbiſſimas, quas ſentiunt, luere; nec tamen inordinatè agunt patiendo dolorem ex retardatione beatitudinis, nec de Deo conqueruntur.

Ob. 5to. Infantium pœna poſt hanc vitam erit mitiſſima, ut docet S. Auguſtinus lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. c. 16. ubi, *Poteſt*, inquit, *rectè dici parvulos ſine Baptiſmo de corpore exeuntes in damnatione omnium mitiſſima futuros.* 156

Ddddd 2 Idem

Idem docet Enchirid. c. 93. Atqui talis non eſſet infantium pœna ob privationem viſionis intuitivæ Dei; nam ex illius privatione profectus dolor ſummus non eſſe nequit, Ergo.

Reſp. Diſt. maj. Pœna infantium erit mitiſſima comparatè ad pœnam adultorum, qui peccato originali peccata perſonalia ſeu actualia addiderunt, conc. Abſolutè & ſecundùm ſe, neg. maj. Equidem inter dolores, qui in infernis ſuſtinentur, graviſſimus eſt ille, qui ex Dei viſionis privatione oritur: *Perire à Regno Dei*, inquit laudatus S. Auguſt. Enchirid. c. 112. *exulare à civitate Dei, alienari à vita Dei, carere tam magna multitudine dulcedinis Dei, quam abſcondit timentibus ſe, perficit autem ſperantibus in ſe, tam grandis eſt pœna, ut ei nulla poſſint tormenta, quæ novimus comparari.* Infantium tamen cum originali peccatô decedentium pœna ab eodem S. Auguſtino dicitur omnium leviſſima; quia nemo, præter illos, in inferis eſt, qui pœnæ adeò mitiſſimæ ſubjiciatur. Pœna autem hæc parvulorum comparatè duntaxat ad pœnam adultorum mitiſſima erit; idque triplici de cauſa: 1mo. Quia adulti reprobi punientur pœnâ tùm damni tùm ſenſûs; infantes autem pœnâ ſolius damni. 2do. Adulti pœnæ damni annexum habebunt vermem conſcientiæ, quo parvuli carebunt. 3tio. Adulti dolorem ex jactura beatitudinis graviſſimum percipient, infantes verò reſpectu illorum leviſſimum. Tantò enim dolor de re amiſſa gravior eſt aut levior, quantò quis majorem aut minorem ad eam rem conſequendam diſpoſitionem ſeu poteſtatem habuit. Nulli autem damnatorum minorem poteſtatem ad cœleſtem beatitudinem habuerunt, quàm ii, qui ante uſum rationis de vita migrârunt.

157 Ob. 6to. S. Auguſtinus lib. 3. de lib. arb. c. 23. *Non enim metuendum eſt*, inquit, *ne vita eſſe potuerit media quædam inter rectè factum & peccatum, & ſententia Judicis media eſſe non poſſit inter præmium atque ſupplicium.* Ergo.

Reſp. neg. conſ. Huic objectioni jam ſatisfecimus hic in reſponſ. ad Ob. 1. S. Doctor ibi ſolùm vult poſſibilem eſſe hypotheſim, in qua parvuli, antequam mereri & demereri poſſint, ex hac vita decedentes, nec præmiô nec ſuppliciô afficiantur. Tunc autem de pœnis infantium tractare noluit, quia hoc neceſſarium non erat ad refellendum errorem Manichæorum de duarum naturarum contrariarum permixtione, ut ipſemet teſtatur, lib. de dono perſeverantiæ, c. 12. his verbis: *Cùm verò rectiùs poſſit intelligi, non me propterea de hac re dubitaſſe credi oportere, quia, contra quos mea dirigebatur intentio, ſic mihi viſi ſunt refellendi, ut ſive pœna eſſet peccati originalis in parvulis, quod veritas habet; ſive non eſſet, quod nonnulli errantes opinantur; nullo modo tamen, quam Manichæorum error inducit, duarum naturarum, boni ſcilicet & mali, permixtio crederetur.* Vide dicta in Reſp. ad Ob. 1.

## *Solvuntur Objectiones*

### *Contra Concluſionem tertiam.*

Ob. 1mo. Matth. 3. de Chriſto dicitur: *Permundabit aream ſuam, & congregabit triticum ſuum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Atqui parvuli ſine Baptiſmo morientes, non ſunt triticum in horreum inferrendum. Ergo ſunt paleæ ignis æterni pabulum futuræ. 158

Reſp. neg. ſuppoſit. Nam hic textus non ſpectat infantes non baptizatos; quia nomine areæ intelligitur Eccleſia Catholica, in qua ſunt boni malis admixti, ut grana paleis, & in qua nunquam fuerunt infantes non baptizati.

Ob.

159 Ob. 2do. Matth. 13. dicitur: *Sic erit in conſummatione Sæculi; exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio juſtorum, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & ſtridor dentium.* Atqui parvuli non baptizati erunt de numero malorum. Ergo ſeparabuntur de medio juſtorum, ut mittantur in caminum ignis, ubi erit fletus & ſtridor dentium.

Reſp. iterum neg. ſuppoſ. Nam hic locus non ſpectat infantes ſine Baptiſmo mortuos: ſed ibi Scriptura loquitur de judicio extremo, prout ſpectabit eos, qui fuerint in Eccleſia. Nam verba citata ſunt concluſio parabolæ ſagenæ miſſæ in mare bonos & malos piſces congregante; quæ ſagena non mundum univerſum, ſed ſolùm Eccleſiam ſignificat, in qua ſunt boni & mali, & in qua nuſquam fuerunt infantes ſine Baptiſmo mortui.

160 Ob. 3tio. Matth. 25. Dicturus eſt Dominus in ſiniſtra collocatis: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum &c. . . Ibunt in ſupplicium æternum.* Et Apocal. 20. *Qui non inventus eſt in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.* Atqui parvuli non renati in ſiniſtra ſunt futuri, nec ſunt ſcripti in libro vitæ. Ergo cum cæteris in ignem æternum detrudentur, atque in ſtagnum ignis mittentur.

Reſpondent aliqui, laudata Scripturæ verba non de infantibus ſine baptiſmo decedentibus, ſed de ſolis adultis eſſe intelligenda: hæc quippè ſola damnationis cauſa profertur Matth. 25. *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare, &c.* Ejuscemodi verò criminis conſcii nequeunt eſſe infantes. Et Apocalypſis 20. inquit textus: *Judicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris ſecundùm opera eorum . . . judicatum eſt de ſingulis ſecundùm opera ipſorum . . . . qui non inventus eſt in libro vitæ ſcriptus &c.* Nam parvuli non habent opera propriâ voluntate facta, ſecundùm quæ judicentur; hîc autem ſermo eſt de operibus propria voluntate perpetratis.

Reſpondent alii, & fortè melius, parvulos non baptizatos mittendos quidem eſſe in ſtagnum ignis, in ignem æternum, non ut ibi comburantur, ſicut adulti reprobi, ſed ut captivi detineantur in æternum.

Ob. 4to. Pelagiani docebant infantes ſine Baptiſmo mortuos excludi à Regno cœleſti, & per vitam æternam, quam eis tribuebant, intelligebant ſolam immunitatem ab omni pœna ſenſibili. Ergo noſtra doctrina eſt Pelagiana. 161

Reſp. neg. ultimum membrum anteced. Nam P lagiani per vitam illam æternam, quam infantibus illis tribuebant, intelligebant naturalem quandam beatitudinem, quæ ſanè non poteſt conſiſtere in ſola immunitate ab omni pœna ſenſibili, nec ſtare cum interno animi dolore orto ex privatione beatitudinis cœleſtis, & ex detentione in tenebricoſo inferni carcere, quo dolore dicimus infantes illos in æternum cruciatum iri in vindictam peccati originalis.

Ob. 5to. Infantes ſine Baptiſmo mortui habebunt corpora paſſibilia, non glorioſa. Ergo in inferno ignis actionem patientur. 162

Reſp. neg. conſ. Quia licèt damnatorum omnium corpora futura ſint paſſibilia, tamen non patientur, niſi ſecundùm ordinationem divinæ juſtitiæ, & ſupernaturaliter. Nam cùm poſt judicium extremum ceſſabit ortus & interitus rerum naturalium, tolletur à corporibus vis agendi in alia corpora: undè ſi agent, agent tantùm ut divinæ juſtitiæ inſtrumenta. Quare cùm divinæ juſtitiæ ratio non exigat, ut infantium corpora ignem pa-

patiantur, immunia erunt à cruciatu ignis, quamvis alioqui non glorioſa, ſed cæterorum damnatorum corporibus ſimilia ſint futura.

163 Ob. 6to. Infantes in hac vita puniuntur pœna ſenſûs propter originalem culpam: nam ideò ſunt obnoxii fami, ſiti, morbis, aliisque miſeriis. Ergo in altera vita ſic punientur.

Reſp. neg. ant. Nam moleſtiæ quæ renatis infantibus in hac vita obveniunt, non tam pœnæ locum habent, ſeu Judicis imaginem referunt, quàm paternam Dei benignitatem commendent, utpotè quæ proſint parvulis. Nam caſtigationibus illis parentes, ſi piè ſenſerint, monentur, qua ſollicitudine infantibus ſit conſulendum, ut à peccatis, quæ tot calamitates invehunt, perpetrandis ſerventur, & quantô ſtudiô ſaluti propriæ ſtudere debeant. Vel negari etiam poteſt conſ. Quia quamvis in tempore multis pœnis ſenſibilibus juſtè puniantur, tamen divinam bonitatem, æquitatem, ac benignitatem non decet eos in æternum punire cruciatibus à Deo ipſo directè inflictis. Adde, quòd dolor, quem ex detentione in igneo & tenebricoſo inferni carcere patientur, ſit æquivalenter quædam pœna ſenſûs.

164 Ob. 7mo. Infantes baptizati fruuntur non ſolùm poſſeſſione Dei, ſed etiam bonis corporis, quæ Beatorum dotes vocantur. Ergo à contrario infantes non baptizati non ſolùm privatione Dei, ſed etiam pœnis ſenſibilibus corporis cruciabuntur.

Reſp. neg. conſ. Diſparitas eſt, quia infans per gratiam ſanctificantem in Baptiſmo acceptam conſtituitur filius Dei adoptivus, hæres Regni cœleſtis, & Cohæres Chriſti: unde jus habet non ſolùm ad poſſeſſionem fruitivam Dei, ſed etiam ad dotes omnes corporum Beatorum, quæ connaturaliter illis debentur. At infans non baptizatus, propter peccatum originale ſufficienter punitur privatione poſſeſſionis Dei, & detentione in igne tartareo, nec inſuper ei debetur cruciatus ſenſibilis ignis æterni.

Objiciuntur denique 8vo. Patres latini, qui magno conſenſu partem affirmativam, nempè infantes ſine Baptiſmo mortuos non ſolùm pœnâ damni, ſed etiam pœnâ ſenſûs & ignis æternùm cruciandos fore, poſt exortam Pelagianorum hæreſim, tenuêre. Ut 1mo. S. Auguſtinus variis in locis præſertim Serm. 14. de Verbis Apoſt. c. 3. ubi, *Venturus eſt Dominus, & judicaturus de vivis & mortuis..... Siniſtris dicturus: Ite in ignem æternum, qui paratus &c. Dextris dicturus: Venite benedicti.... Nullus eſt relictus medius locus, ubi ponere queas infantes; de vivis & mortuis judicabitur. Alii erunt ad dextram, alii ad ſiniſtram; non novi aliud.... Si ergo dextra erit & ſiniſtra, & nullum medium locum in Evangelio novimus.... Quid erit in ſiniſtra? Ite in ignem æternum...... Certè habere non poteſt vitam æternam, qui non baptizatur; non erit in dextra, id eſt, in regno non erit.... Extrema autem ſententia, ut doceret, quid ſit regnum, & quid ſit ignis æternus, tunc, inquit, abibunt iſti in combuſtionem æternam, juſti autem in vitam æternam. Ecce expoſui tibi, quid ſit Regnum, & quid ignis æternus, ut quando confiteris parvulum non futurum in regno, fatearis futurum in ignem æternum.* Ergo ex S. Auguſtino infantes ſine baptiſmo mortui ibunt in combuſtionem æternam. 165

2do. S. Hieronymus in tertio contra Pelagianos dialogo, ſub nomine Critobuli hanc Pelagianorum contra Catholicos refert querimoniam: *Non poſſum ultrà differre. Omnis vincitur patientia veſtrorum iniquitate verborum. Oro te quid infantuli peccavêre? ... Peccare*

non

*non poſſunt , & poſſunt perire. Genua labant , vagitus verba non explicant , balbutiens lingua non videtur , & æterna miſeriæ cruciatus miſeris præparantur.* Ad hanc autem querelam reſpondens Hieronymus , non negat hanc eſſe ſuam & aliorum Catholicorum ſententiam , quòd parvulos non baptizatos in altera vita maneant æternæ miſeriæ cruciatus, ſeu æternum ignis ſupplicium ; nam nihil aliud per æternæ miſeriæ cruciatus videtur intelligere. Sed totus eſt in probando , *omnes homines , aut antiqui propagatoris Adam , aut ſuo nomine teneri peccatô obnoxios.* Quod non videtur facere , niſi ut oſtendat parvulos non baptizatos æternæ miſeriæ cruciatibus , ſeu æternô ignis ſuppliciô dignos eſſe.

3tio. Auctor Hypognoſtici apud S. Auguſtinum lib. 5. contra Julian. inter cœleſtem beatitudinem , & ignis æterni gehennam nullum fore medium aſſerit & inculcat. *Primum locum* , inquit , *fides Catholicorum divina auctoritate regnum credit eſſe cælorum , unde , ut dixi , non baptizatus excipitur : Secundum gehennam , ubi omnis Apoſtata , vel à Chriſti fide alienus , æterna ſupplicia experietur: tertium penitus ignoramus , imò nec eſſe , in Scripturis ſanctis inveniemus. Finge, Pelagiane, locum ex officina perverſi dogmatis tui , ubi alieni à Chriſti gratia , vitam requiei & gloriæ poſſidere parvuli poſſint. Dextera eſt juſti ſedentis Judicis , & ſiniſtra ; regnum eſt & gehenna, vita eſt & mors , juſti ſunt & iniqui. In dextera igitur juſti ſunt conſtituti , in ſiniſtra operarii inquitatis. In regno requies baptizatorum , in gehenna pœna incredulorum. Vita ad lætitiam gloriæ , mors ad fletum & ſtridorem dentium. Juſti in regno Patris cum Chriſto , iniqui in igne æterno , parato diabolo & Angelis ejus. Sed hæc dicens , non diviſiones multorum locorum dedi , niſi duorum tantùm : quoniam ad duo , regnum videlicet & gehennam , hæc omnia referuntur , etiamſi plura dicantur.*

4to. S. Avitus Viennenſis in carmine ad ſororem Fuſcinam ſic de parvulo ſine Baptiſmo moriente ait*:*

*Quique genitricis cùm ceſſat filius eſſe ,*
*Perditionis erit : triſtes tunc edita nolunt ,*
*Quæ flammis tantùm genuerunt, membra parentes.*

Ecce apertè dicit parvulos non baptizatos , eſſe filios perditionis , & flammis urendos in inferno.

5to. S. Fulgentius , lib. de Fide ad Petrum c. 27. ſic ait *: Firmiſſimè tene & nullatenùs dubites .... parvulos , qui.... ſine Sacramento ſancti Baptiſmatis moriuntur , ignis æterni ſempiternô ſuppliciô cruciandos : quia etſi peccatum propriæ actionis nullum habuerunt , originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione & nativitate traxerunt.*

6to. Quindecim Epiſcopi Africani , in Sardinia exules , & quorum unus erat ipſe Fulgentius , non minùs apertè loquuntur in lib. de Incarn. & Grat. apud eundem Fulgentium c. 30. aſſeruntque parvulos *ſine Baptiſmo mortuos æternis cruciatibus damnari , eoſque interminabili deputatos incendio.*

7mo. S. Gregorius Magnus lib. 9. moral. c. 12. ait parvulos, *quos à culpa originis ſacramenta ſalutis non liberant, & qui hîc ex proprio nihil egerunt , illuc* ( in altera vita ſcilicet ) *ad tormenta pervenire.... perpetua quippe tormenta* ( nempè ignis æterni cruciatus ) *percipiunt , qui nihil ex propria voluntate peccaverunt.*

8vo. S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 1. differ. Spir. num. 26. hæc habet*: Illud tamen tenendum eſt , parvulorum animas nexu*

*nexu peccati originalis eſſe aſtrictas, quæ niſi percipiant Baptiſmatis Sacramentum, regni cœleſtis participes eſſe non poſſunt; ſed cum carne & commune habebunt peccatum, & pari judiciô damnabuntur in ignem æternum*, id eſt, ad cruciatum ignis æterni.

9no. S. Anſelmus, lib. de conceptu Virginis & peccato originali c. 22. ſic loquitur: *Sed cùm nemo dubitet, quia par pœna non ſequatur imparia peccata, in hoc tamen ſimilis eſt & perſonalis & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus eſt homo, niſi per mortem Chriſti, ſine qua non redditur, quod pro Adæ peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri* (id eſt igne cruciari) *mereantur. Nam poſt diem judicii nullus erit Angelus aut homo, niſi aut in regno Dei aut in inferno.*

10mo. S. Ælredus Abbas in Anglia, qui floruit Sæculô XII. lib. 1. Speculi charitatis, c. 15. ubi agit de juſta parvulorum non baptizatorum punitione per ignem inferni, ſic loquitur: *Quid enim? injuſtum æſtimas, ut lignum inutile & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quæſo, totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum in ipſa radice vitiatum, utpotè venenô antiqui ſerpentis inficiatum, juſtiſſimè addictum flammis, igni deſtinatum, adjudicatum damnationi.*

Reſpondent plerique (t) adductis locis, tùm S. Auguſtinum, tùm cæteros Patres, qui illius ſententiam amplexi eſſe videntur, ſolùm intendere, infantes ſine Baptiſmo mortuos igne æterno cruciatum iri ſive per detentionem, ſive etiam per combuſtionem, quod non definiunt. Atque re vera tormenta paſſuros eſſe, tùm ex privatione cœleſtis beatitudinis, tùm ex ſua in igne æterno detentione cum dæmonibus & aliis reprobis.

Verùm nimis aperta videntur eſſe eorum adducta teſtimonia, quàm ut hanc interpretationem ſuſcipere facilè poſſint. Undè dici poſſe arbitramur, quòd, quia hîc non de re, quæ ad fidem pertineat & dogma Catholicum, utpotè ab Eccleſia nondum definita, ſed velut de privato aliorum ſenſu agitur, & cùm ſententia noſtra auctoritate Eccleſiæ Patrum S. Auguſtinô antiquiorum fulta ſit, prout oſtendimus; necnon brevî poſt Sæculum XII. ſic invaluerit, ut eam omnes, aut ferè omnes Doctores Scholaſtici ſint amplexi, meritò deſeri poſſint S. Auguſtinus, & qui illius amplexi ſunt opinionem Patres reliqui; neque in hoc aliud præſtamus, niſi quod ipſe Auguſtinus præſtitit, & præſtandum ſignificavit, cum de privato aliorum ſenſu, non de dogmate Catholico ageretur: *Alios*, inquit Ep. 19. *ita lego, ut quantalibet ſanctitate doctrinaque præpolleant, non ideò verum putem, quod ipſi ita ſenſerunt.* Et Epiſt. 111. *Talis ego ſum in Scriptis aliorum; tales volo eſſe intellectores meorum.*

Certè videtur S. Auguſtinus, aliàs manſuetiſſimi ingenii pater, non omninò ſua ſponte in hanc paulò duriorem ſententiam deſcendiſſe; ſed ea duntaxat ratione, ne videlicet indè quid detri-

(t) Poſt S. Bonaventuram in 2. diſt. 33. art. 3. q. 1. ubi, *Dicendum*, inquit, *quòd Auguſtinus in verbis illis*, quæ nos adduximus *non intendit dicere, quòd parvuli ſenſibiliter crucientur: ſed intendit eorum pœnam manifeſtare quantum ad carentiam viſionis Dei, & quantùm etiam ad vilitatem loci. Et hoc valde abundanter exprimit, plus dicens, & minùs volens intelligi.* Et S. Thomas q. 5. de malo a. 2. ad 1. *Dicendum*, ait, *quòd nomen tormenti, ſupplicii, gehennæ, & cruciatûs, vel ſi quid ſimile in dictis Sanctorum inveniatur, eſt large accipiendum pro pœna, ut ponatur ſpecies pro genere.*

Digitized by Google

trimenti res Catholica pateretur; & ne Pelagiani ad arripiendum quidquid partibus ſuis favere utcumque videretur, induſtrii & paratiſſimi, exindè vel conficere poſſent, infantes non renatos quadam felicitate frui; quòd nimirùm nullis ſubjacerent pœnis. Ut igitur Juliano & cæteris Pelagianis, qui demortuos absque Baptiſmo infantes à vita æterna non removebant, ſubterfugium omne præcluderet, & medium quietis & ſalutis locum, quem propugnabant, uberiùs confutaret; aut pœnam æternam infligi, aut æternam vitam concedi ait. Non alia ergo de cauſa hanc ſententiam amplexus eſt S. Auguſtinus, niſi ut Pelagianis omnem cavillandi locum præriperet, ſimulque conficeret, infantes ob peccatum originale ſub Dæmonis poteſtate jacere, vitâque æternâ, quemadmodùm & regnô cœlorum privari. Non ſine cauſa (inquit S. Bonaventura in 2. diſt. 33. a. 3. q. 1. *loquitur ſic* (S. Auguſtinus) *hoc enim facit ad extirpandam illam hæreſim* (Pelagianorum) *quæ dicebat parvulos nullâ pœnâ puniri. Undè ſicut in moribus documentum eſt, quòd, qui vult ab uno extremorum pervenire ad medium, quaſi debet declinare ad aliud extremum: ſic etiam Beatus Auguſtinus, ut illam hæreſim extirparet, quæ dicebat parvulos ab omni pæna immunes, & ad medium reduceret, videlicet ad pœnam carentiæ viſionis Dei, ſimpliciter aſſeruit eos cum aliis peccatoribus æternaliter damnari. Iſtum autem ſuum intellectum explanavit in Enchiridio, ubi dixit pœnam eorum eſſe mitiſſimam.* Et S. Thomas quæſt. de malo 5. a. 2. ad 1. *Ideò autem Sancti* (Patres illi qui infantes non renatos gehennæ & cruciatibus æternis deputare viſi ſunt) *tali modô loquendi uſi ſunt, ut deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in parvulis nullam eſſe peccatum, nec eis aliquam pœnam deberi.*

Et quidem hanc ſuam opinionem eo fidentiùs tuebantur, quòd ad eam ſtabiliendam in S. Scriptura invenire poſitiva argumenta viderentur; cùm tamen noſtra ex eadem S. Scriptura nonniſi negativum fundamentum cruat, quatenùs nullus in ea locus reperitur, qui cogat ad dicendum parvulos non baptizatos, pœnâ ſenſûs in æternum puniendos eſſe.

Abſit porrò à nobis, ut hanc ſententiam noſtram velut fidei dogma propugnare intendamus, ut quam ſolùm opinionem Scholæ eſſe ultrò fateamur, quamque ea ſolummodo ratione cum communi Scholaſticorum amplexi ſumus, quia videlicet experientiâ conſtat, fideles ægrè admodum audire, parvulos ſine Baptiſmate decedentes, mitti in ignem æternum cruciandos, & propter hujusmodi ſermones ſcandala interdum oriri in Eccleſia.

Poterunt tamen animarum curatores data occaſione prudenter uti ſeveriori opinione contra matres, quæ ex negligentia, vel alio quovis modo fœtus in utero ſuffocant, aut præmaturè effundunt: benigniore verò lenient dolorem earum, quæ acerbiùs lugent filios ſuos ſine gratia Chriſti deceſſiſſe.

166 # PARS SECUNDA.

## *De Peccato Perſonali ejuſque ſubalternis, ſeu generalioribus Speciebus.*

SUprà in procemio noſtri hujus Tractatus peccatum Hominis generatim diviſimus in *Originale* & *Perſonale*. Dé Originali hactenùs egimus; modò igitur de Perſonali nobis tractandum venit. Iſtud ibidem diviſimus in *Actuale* & *Habituale*. Actuale diximus eſſe peccatum ſpectatum ut actu exiſtens, ſeu prout actu committitur: Habituale verò eſſe peccatum ſpectatum ut jam actu commiſſum, & phyſicè præteritum, ſed permanens moraliter, ſeu eſſe maculam ex actuali peccato conſequentem, & in anima remanentem. Undè nihil obſtat, quominùs dicamus peccatum Originale etiam rationem habere peccati habitualis, prout jam alibi animadvertimus: nam originale peccatum ſpectatur quoque ut jam actu commiſſum, ab Adamo nempè, & phyſicè præteritum; ſed tamen in ejus poſteris moraliter permanens; ſeu eſt macula ex actuali Adæ peccato conſequens, & in poſterorum ejus anima remanens, donec per Baptiſmum deleatur. Ratio peccati habitualis igitur non modò peccatò perſonali, ſed etiam originali convenire dignoſcitur. Hìc autem illud ſumimus prout ab Actuali profluit; nec ab illo diſtinguitur, niſi quod phyſicè præteritum ſit, moraliter autem adhùc exiſtat ac in anima remaneat, velut macula, qua ipſa fœdatur, &c. De peccato igitur perſonali hac ſecunda Tractatus hujus parte acturi ſolius actualis nomen uſurpabimus; pauca admodùm de habituali differturi, ubi nempè de effectibus peccatorum generatim loquemur: ſcilicet mox Cap. 1. in quo ea expendemus, quæ de peccatis actualibus generatim diſcutere ſolent Theologi; deinde ad generaliores eorundem ſpecies, ordine ſuprà in Tractatûs noſtri procemio indicato, deſcenſuri.

### CAPUT PRIMUM.

167 ### *De iis, quæ generatim de peccatis expendere ſolent Theologi.*

QUatuor potiſſimùm generatim de peccatis actuallbus expendere hìc ſolent Theologi, ſcilicet 1mo. Eorum ab invicem diſtinctionem. 2do. Eorum connexionem. 3tio. Eorum inæqualitatem. 4to. Denique eorum effectus. De quibus ſingulis Paragraphis agemus.

§. I.

## §. I.

### *De diſtinctione peccatorum ab invicem.*

Ex dictis in Tractatu de Actibus humanis, Actus ab invicem diſtingui poſſunt, vel numero, vel ſpecie: Numerô quidem in quantùm ſunt actus individuales: ſpecie verò in quantùm diverſis ſpecie virtutibus opponuntur: Sic furtum differt ab alio furto tantùm numericè; ſic è contra furtum ſpecie differt ab adulterio.

Ex eodem Tractatu c. 3. plura ſunt ex quibus peti poteſt ſive numerica, ſive ſpecifica peccatorum diſtinctio; nempe interruptio, Objectum materiale, finis operantis, & circumſtantiæ.

168 Diſtinctio numerica peccatorum ſumitur aut ex interruptione, aut ex objecto materiali circa quod peccata verſantur. Nam 1mo. quantùm ad interruptionem: Ab eo ſumitur diſtinctio numerica peccatorum, ex quo fit, ut actus non unus ſit ſed multiplex. Atqui ex interruptione fit, ut actus ſit multiplex: ſic, qui hodie furatur, diſtinctum numerô peccatum admittit ab eo, quod heri admiſit furando; nec mirum, actus enim, qui moraliter interruptus fuit, non cenſetur perdurare uſque ad tempus, quo alius actus elicitus eſt.

Porrò illa moralis interruptio cenſetur accidere 1mo. Cùm prioris actus voluntas revocata fuit aut per contrariam voluntatem, aut per pœnitentiam. 2do. Cùm ea voluntas licèt habitualiter permanens, actu tamen deſiit per cogitationem voluntariam de re aliqua, quæ nullam habet cum priori voluntate connexionem. 3tio. Cùm inter unum & alium actum tantùm temporis intercedit, ut, prudentum judiciô, unus actus cum alio actu non colligetur; ſic qui odiô in fratrem ante ſomnum exarſit, & expergefactus eundem odii actum renovat, duplex peccatum admittit. Excipiendus tamen eſt ab ea regula vir, qui in actu, quem elicuit, virtualiter perſeverat; ut patet in eo, qui manè proficiſcitur, ut ſerotinis horis inimicum interficiat; is enim, quamvis in itinere cogitet de variis rebus, quæ ad inimici necem nulla ratione referuntur, non duplicis tamen, ſed unius tantùm numericè peccati reus eſt.

2do. Quantùm ad Objectum materiale, ſeu diſtinctionem numericam peccatorum ſumi quoque ex diſtinctione objectorum materialium, quæ intra eandem ſpeciem ſunt multiplicia, patet ex eo, quòd ille triplicis peccati reus ſit, qui tres homines uno ictu perimit; quia actus, quo interficiuntur illi homines, verſatur circa triplex Objectum materialiter & numericè diſtinctum.

Eandem ob cauſam, hoc eſt, propter multiplicationem objectorum materialium, impius apud Sacerdotem accuſare tenetur varios tactus impudicos, aut moroſas delectationes, quæ fornicationem ſubſecutæ ſunt: non enim dicunt ordinem ad fornicationis actum priùs habitum, nec ex illo ſequuntur, ſed oriuntur ex mera operantis malitia: ſecùs de iis dicendum eſt, quæ brevî fornicationem præceſſerunt; unum nempe actum cum illa conſtituunt, utpotè quæ ad eam tanquam proxima diſpoſitio eſſe cenſeantur.

Specifica autem peccatorum diſtinctio petitur 1mo. ex Objectis ſpecie diverſis, circa quæ peccata verſantur. 2do. Aliquando à fine operantis. 3tio. Nonnunquam etiam à circumſtantiis, quæ actum peccati comitantur. 169

Ratio 1mi eſt 1mo. Quia ideò, qui v. g. furatur, committit peccatum ſpecie diverſum ab eo, qui mentitur, quòd furtum verſetur circa Objectum ſpecie diverſum ab Objecto, circa quod mendacium verſatur. 2do. Quia peccatum ab eo

eo ſumit diſtinctionem ſpecificam, à quo ſumit privationem ſpecie diſtinctam; ſcilicet peccatum poſitum eſt in privatione rectitudinis, quæ actui humano debita ſit. Atqui privatio ſpecie diſtincta ſumitur ab Objecto ſpecie diverſo: objecta enim ſpecie diverſa, ſi mala ſint, privationem includunt ſpecie diverſam, ſcilicet privationem rectitudinum, quæ in virtutibus, quibus illa objecta opponuntur, includuntur: ſic perjurium eſt ſpecie diverſum à furto, quòd perjurium dicat privationem ſpecificæ rectitudinis, quæ continetur in virtute Religionis, per quam perjurium prohibetur.

Ratio 2di eſt; Quia ſpecifica diſtinctio peccatorum ſumitur ab eo, quod in peccato principem obtinet locum. Atqui finis operantis ſpecie diverſus ab Objecto peccati, nonnunquam in actu peccati principem tenet locum: cùm nimirùm actus peccati ſumitur non quidem prout elicitus, ſed prout ex volitione finis ſpecie diverſi imperatur. Undè qui furatur, ut poſtea ſe commaculet adulteriò, potiùs adulter, quàm fur apellatur.

Ratio 3tii denique eſt; Quia ab eo petitur ſpecifica diſtinctio peccatorum, per quod actus peccati privatur honeſtate ſpecie diverſa ab ea, qua, ratione actûs peccaminoſi, privatur. Atqui actus peccati ratione circumſtantiarum aliquando privatur honeſtate ſpecie diverſa ab honeſtate, qua privatur ratione ſui: idque patet in furto, quod quis in Templo committit: in eo nimirùm furto non ſolùm eſt privatio honeſtatis, quam juſtitiæ virtus præſcribit, ſed etiam eſt privatio honeſtatis, quam virtus Religionis imperat. Verùm de his jam fusè actum in Tractatu de Actibus humanis cit. c. 3. ubi vide.

## §. II.

### *De Connexione peccatorum.*

Quæſtio hîc eſt; an peccata ſint ita inter ſe connexa, ut qui unius eſt reus, eo ipſo neceſſariò ſit reus aliorum. Sit

### Conclusio.

Peccata non ſunt inter ſe connexa; 170. Undè qui unius reus eſt, neceſſariò reus non eſt aliorum.

Prob. 1mo. Ex Scriptura S. qua docemur homines juſtos reos eſſe plurium peccatorum venialium; quamvis tamen immunes ſint à quolibet peccato mortali. 2do. Objecta peccatorum non ſunt inter ſe connexa. Ergo nec ipſa peccata. 3tio. Peccata ſpeciem ſumunt à privatione honeſtatis, quæ eſt in virtutibus, quibus opponuntur. Atqui ejuſmodi privatio non eſt connexa cum aliis privationibus: ſiquidem privatio illius honeſtatis, quæ eſt in miſericordia, nullam habet connexionem neceſſariam cum privatione illius honeſtatis, quæ in juſtitia reperitur.

Dices 1mo. Virtutes omnes, ſaltem in ſtatu perfecto ſumptæ, inter ſe invicem connexæ ſunt. Ergo peccata pariter ſunt inter ſe connexa.

Reſp. conc. ant. neg. conſ. Ratio diſparitatis eſt, quia, ut obſervat S. Thomas, virtutes omnes in uno tertio conveniunt, in charitate ſcilicet, quæ quidem totum operantis affectum colligit: Peccata verò, cùm ſint creaturarum amor, tantùm abeſt, ut in unum colligant totum operantis affectum, quin è contrà ad multa, & quidem oppoſita, Objecta ſenſibilia, diſtrahunt.

Dices 2do. Si peccata non eſſent inter ſe connexa, fieri poſſet, ut qui unum admiſiſſet, non eſſet aliorum omnium

nium reus. Atqui id falſum eſt; ſiquidem contrarium docet Apoſtolus Jacobus Epiſt. Can. c. 2. cùm ait: *Quicumque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus.* Ergo &c.

Reſp. ad 1. neg. min. ad ejus prob. diſt. ant. ſeu textum: Factus eſt omnium reus, hoc eſt, non ſervat totam legem, conc. Factus eſt omnium reus, hoc eſt, infringit omnia & ſingula præcepta legis, neg. ant. Ratio eſt 1mo. Quia ipſe Jacobus expreſſè aſſerit loqui ſe de homine, qui aliqua legis præcepta ſervaverit: *Quod ſi*, inquit, *non mœchaberis, occides autem, factus es transgreſſor legis.* Ratio eſt 2do. Quia Jacobus eo loci probare vult, eum, qui reus eſt vitii acceptionis perſonarum, de quo paulò antè locutus fuerat, eſſe verè transgreſſorem legis; ac proindè incurrere maledictionem, quam Lex vel unius ex ſuis præceptis transgreſſoribus minatur, ut poſt Moyſen hisce verbis teſtatur Paulus Galat. 3. *Maledictus omnis, qui non permanſerit in omnibus, quæ ſcripta ſunt in libro legis, ut faciat ea.* At ut Jacobus probaret eum, qui reus eſt vitii acceptionis perſonarum, in illud Legis maledictum incurrere, neceſſe non fuit, ut doceret, eum reum eſſe aliorum omnium legis mandatorum, ſed è contrà ſatis fuit, ut oſtenderet, hominem illum verè eſſe transgreſſorem Legis; ac proindè ſubjici maledictioni, quam Lex minatur ei, qui eam etiam collectivè, hoc eſt, ſecundùm omnia & ſingula præcepta, quæ continet, non ſervaverit. Vide Auguſtinum Ep. 29. ad Hieronymum veteris editionis.

## §. III.

### *De peccatorum æqualitate.*

Stoicis olim viſum eſt, peccata omnia eſſe inter ſe æqualia; ità ut non minùs reus ſit, qui leve, quàm qui grave peccatum committit. Sit

CONCLUSIO 171

Omnia peccata non ſunt inter ſe æqualia.

Prob. 1mo. ex Scriptura S. quæ expreſſè aſſerit, aliqua peccata eſſe aliis graviora; Thren. 4. *Major eſt iniquitas filiæ populi mei peccatò Sodomorum.* Joan. 19. Idem dicitur de peccato Judæ proditoris reſpectu peccati, quod à Pilato in damnatione Chriſti admiſſum eſt: *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Præterea iisdem Scripturis docemur, peccata quædam eſſe, quæ graviùs caſtigantur, quàm alia: nam Geneſ. 4. Lamech graviùs caſtigatur, quàm Cain; Matth. 11. Tyriis & Sidoniis remiſſius erit in die judicii, quàm Judæis. Matth. 5. Quidam in peccato gradus conſtituuntur, quibus homo fit reus judicii, concilii, aut gehennæ, Ergo &c.

Prob. 2do. Ratione. Peccatum eſt receſſus ab ordine, quem recta ratio præſcribit, quemque Lex æterna conſervari jubet, perturbari vetat. Atqui receſſus ab illo ordine non eſt æqualis: nimirùm receſſus ille oritur ex inordinata converſione ad creaturam: illa verò converſio non eſt in omnibus peccantibus æqualis, è contrà modò eſt major, modò minor, eò quòd inter eos, qui creaturam inordinatè diligunt, nonnulli ſint, qui tenaciùs & intenſiùs, quàm alii, eam amant. Præterea ut mox oſtendemus, peccatum aliud eſt mortale, aliud veniale; illudque eſt gravius, iſtud verò levius. Ergo &c.

Dices. Peccatum poſitum videtur formaliter in privatione debitæ rectitudinis. Atqui privatio debitæ rectitudinis eſt æqualis in omnibus peccatis: non enim datur privatio quæ ſit aliâ major, vel minor, cùm & ratione & ex-

Reſp. 1mo. macula illa non eſt poſita in ſola obligatione ad pœnam: ſiquidem obligatio ad pœnam præſupponit maculam peccati: ſcilicet ideò quis obligatur ad pœnam, quia peccati maculam contraxit. Præterea etiamſi Deus ſtatuiſſet nullam peccatori pœnam infligere; peccator tamen peccati maculam contraxiſſet. 2do. Macula peccati non eſt poſita ſimpliciter in *peccaſſe*; nempe ipſum *peccaſſe* manet in homine etiam poſtquam per Sacramentum pœnitentiæ delevit contractam ex peccato maculam. 3tio. Non eſt quoque in ſola inordinatione voluntatis, hoc eſt, in habituali prædominante creaturarum amore: ſiquidem per actum imperfectæ contritionis tollitur prædominans creaturarum amor; & tamen, niſi pœnitentiæ Sacramentum actu fuerit receptum, contracta per peccatum macula non tollitur. 4to. Dicendum igitur, maculam peccati non aliud eſſe, quàm ipſam Dei offenſam, quæ licèt actu tranſierit, nondum tamen per Sacramentorum virtutem eſt remiſſa. Ratio eſt, quia cretura rationalis ratione offenſæ nondum remiſſæ odio habetur à Deo, exoſa eſt illi, & gratia ſanctificante deſtituta. Et hanc maculam peccatum habituale vocamus; quippe qua creatura eſt habitualiter ſeu permanenter inimica ac odioſa Deo; in quo propriè ratio peccati habitualis conſiſtit.

Secundò. Reatus pœnæ, hoc eſt, debitum ſeu obligatio ad pœnam (*u*), eſt etiam effectus peccati. Nam illud eſt effectus peccati, quod per peccatum contrahitur. Atqui per peccatum contrahitur debitum, ſeu obligatio ad pœnam: quemadmodùm enim per actum virtutis homo juſtus meretur præmium; ita per actum peccati creatura rationalis contrahit obligationem ad pœnam. Quænam autem pœna peccato debeatur, dicemus infrà, ubi de peccato mortali & veniali agemus.

Tertio denique, Quædam ſunt, quæ ſimul ſunt peccata, & peccatorum pœna. Id probat S. Auguſtinus lib. 5. contra Julianum c. 3. multiplici argumentô. Ac 1mo. laudat hæc Apoſtoli verba Rom. 1. v. 23. *Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrũ, & quadrupedum, & ſerpentium: propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Ad quæ ſic ait: *Et hic utique vides cauſam, propter quam traditi ſunt, ſine ulla ambiguitate monſtratam. Dixit quippè quid mali antè feciſſent, & adjunxit: propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum. Proinde præcedentis eſt hæc pœna peccati, & tamen etiam ipſa peccatum, quod verbis conſequentibus explicat.* 2do. adducit plura alia tùm Veteris tùm Novi Teſtamenti teſtimonia: ut illud ubi dicitur, *Dominus miſcuit illis ſpiritum erroris, & ſeduxerunt Ægyptum in omnibus operibus ſuis &c.* Item illud Prophetæ: *Quid errare feciſti nos Domine à via tua?* Et illud: *Non audivit Amaſias* (Regem Iſrael benè monentem, ne procederet ad bellum) *quoniam à Deo erat, ut traderetur in manus, quoniam quæſierunt Deum Edom.*

Poſt hæc & alias, quæ adducit ex Scriptura ſententias, hiſce concludit: *Et multa alia commemorare poſſumus, in quibus liquidò apparet, occultô Dei judiciô fieri perverſitatem cordis, ut non audiatur quod verum dicitur, & nunc peccetur, & ſit ipſum peccatum præcedentis*

(*u*) Pœna propriè dicta, eſt malum ſeu incommodum aliquod, naturæ vel voluntati contrarium, quod eo fine infligitur, ut culpa aliqua vindicetur.

*dentis etiam pœna peccati* : *Nam credere mendacio* , *& non credere veritati* , *utrumque peccatum eſt. Venit tamen ab ea cæcitate cordis* , *quæ occultô judiciô Dei* , *ſed tamen juſtô* , *etiam pœna peccati monſtratur. Quale eſt etiam illud, quod ad Theſſalonicenſes ſcribit Apoſtolus* ; *Pro eo quòd dilectionem veritatis non receperunt, ut ſalvi fierent* , *& ideò mittet illis Deus operationem erroris ut credant mendacio. Ecce pœna peccati peccatum eſt. Utrumque claret* , *breviter dictum eſt* , *apertè dictum eſt* , *ab eo dictum eſt* , *cujus alia verba in tuam ſententiam*( Julianum alloquitur ) *fruſtrà detorquere conatus es.* Hæc S. Auguſtinus.

Porro peccatum, ſumptum pro reatu culpæ, non eſt ex parte Dei pœna, quæ præcedentibus peccatis infligatur: ſcilicet culpa à Deo efficienter eſſe non poteſt, ut tamen eſſe deberet, ſi ex parte Dei eſſet pœna peccatori inflicta: è contrà peccatum ſumptum pro eo, quod ipſum non impedit, eſt ex parte Dei pœna præcedentis peccati: hoc eſt, Deus peccata præcedentia caſtigat aliis peccatis, in quantùm eum, à quo deſertus eſt, deſerit, non quidem impertiendo malitiam, ſed ſubtrahendo gratiam. *Cùm ergo* ( inquit idem S. Doctor loc. cit. ) *dicitur homo tradi deſideriis ſuis* , *inde fit reus* , *quia deſertus à Deo cedit eis atque conſentit* ; *vincitur* , *capitur* , *trahitur* , *poſſidetur* : *à quo enim quis devictus eſt* , *huic & ſervus addictus eſt* : *& fit ei peccatum conſequens præcedentis pœna peccati*

## Caput II.

### *De peccato commiſſionis & omiſſionis, præcipuè autem de peccato Mortali, & Veniali.*

174 IN proœmio hujusce Tractatus noſtri primô locô peccatum actual ſubdiviſimus in peccatum *commiſſionis* , & peccatum *omiſſionis*. Prius diximus eſſe illud, quo præceptum negativum violatur, atque conſiſtere in actu aliquo prohibito: Alterum eſſe id, quo præceptum affirmativum violatur, atque conſiſtere in omiſſione culpabili alicujus actus præcepti. Circa peccatum *commiſſionis* nulla occurrit difficultas. At circa peccatum *omiſſionis* præcipuè quæri ſolet, num aliquem actum includat?

Verùm Reſpondemus, quòd licèt peccatum illud in ſe nullum actum includere videatur, ut vi nominis ipſius fit apertum; tamen actum aliquem ſemper ſupponere videatur, qui ſit cauſa vel occaſio illius omiſſionis; tùm quia fieri non poteſt, ut v. g. qui die Dominica Sacro non intereſt, cùm per illum ſtat, haud ita ſit affectus, ut nec velit, nec nolit audire Sacrum, aut nihil exoptet, undè præcepti omiſſio proficiſcatur; aliàs illa omiſſio voluntaria non eſſet, nec proindè peccatum: tùm quia peccatum omiſſionis eſt officii erga legem aut ſtatutum prætermiſſio ex inordinato creaturarum amore orta, prout benè ab aliquibus definitur: quamobrem qui officio deeſt, cuidam ſemper obſequitur affectui, quo Deus creaturæ poſtponitur; nec ex juſtitia decidit, niſi mutatô voluntatis ſtudiô. Hinc, ut fuſiùs S. Baſilius exponit Hom. de Judicio; & lib. 2. de Bapt. q. 6. æqualiter infringitur Divina Lex præcepti prætermiſſione, ac præcepti cujusdam infractione. Ideoque maledictô, & igni æterno traduntur, qui pauperibuss auxilio non fuerunt, juxta illud Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum* : *eſurivi enim* , *& non dediſtis mihi manducare.* Item de ſervo, qui talentum terræ mandavit, conſtituitur: *Inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores.* Ex quo etiam habetur, quid ad inutilem & jejunam quæſtionem, quam movent aliqui; an videlicet dari poſ-

poſſit aliqua præcepti omiſſio pura, id eſt, omni voluntatis actu carens, quæ tamen libera ſit? reſpondendum ſit, ſcilicet eam eſſe impoſſibilem; quod ſi tamen per impoſſibile daretur, eam tamen fore culpabilem; quoniam ex Tract. de Act. hum. c. 1. §. 3. poſt concluſ. 3tiam num. 55. in fin. talis omiſſio pura eſſet virtuale & interpretativum libertatis exercitium, adeoque interpretativè voluntaria. Nam ſi poſitis omnibus ad agendum requiſitis voluntas abſtinet ab omni actu, tunc liberè non vult, liberè non agit, ac perindè ſe habet, ac ſi poſitivè nollet, & poſitivè vellet non agere, &. ideoque peccaret.

Verùm operoſior eſt quæſtio, quæ de peccatis mortali & veniali movetur; de qua proindè diſtinctis Paragraphis agere animus eſt; atque primò de peccato mortali.

## §. I.

### *Utrum detur peccatum mortale, & per quid conſtituatur?*

Peccatum mortale dicitur illud, quod mortem animæ affert, privando illam vitâ ſupernaturali, atque pœnam æternam per ſe meretur.

### CONCLUSIO I.

175 Eſt de fide extare peccatum mortale. Prob. 1mo. ex S. Scriptura, qua docemur multa eſſe peccata, quæ à regno Dei excludunt: *Qui talia agunt*, ait Apoſtolus Galat. 5. *Regnum Dei non conſequentur*. Docemur, multa eſſe peccata, in quæ Deus per æternam pœnam animadvertet; *Ite maledicti in ignem æternum*, Matth. 25. inquit Chriſtus, *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare*. Et Apocal. 21. *Homicidis & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus*, hoc eſt, fraudatoribus, *pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda*. Docemur denique, nonnulla eſſe, quæ præſentem mortem animæ inferunt: Sap. *Os, quod mentitur, occidit animam*. Rom. 6. *Stipendia peccati mors*. Et c. 8. *Si ſecundùm carnem vixeritis moriemini*. Item, *Qui non diligit*, inquit Joannes Epiſt. 1. c. 3. *manet in morte*. Peccata illa, quorum effectus modò enumeravimus, in Traditione vocantur *Scelera, Flagitia, Crimina*. Ergo Scriptura apertè definit extare peccatum mortale: ac proindè fide Catholica certum eſt dari tale peccatum.

### CONCLUSIO II.

Peccatum mortale tale eſt ex eo potiſſimùm, quòd ſit gravis offenſa Dei, & ejus contemptus ſaltem virtualis & interpretativus. 176

Prob. Nam peccatum mortale tale eſt ex eo potiſſimùm, quia tùm privationem gratiæ ſanctificantis, quæ eſt ſupernaturalis vita animæ, tùm pœnam æternam meretur. Atqui hoc utrumque per ſe non meretur præcisè, quia naturam rationalem dedecet graviter; ſed potiſſimùm, quia eſt gravis offenſa Dei, & quidam divinæ majeſtatis contemptus, ſaltem virtualis & interpretativus. Ergo.

Verùm eo ipſo, quòd peccatum mortale dignoſcatur rationem naturalem graviter dedecere, eique omninò repugnare, cujus auctor & vindex eſt Deus; necnon rectæ rationis dictamen ſit intrinſecum & eſſentiale complementum legis divinæ naturalis; impoſſibile eſt, ut dictet aliquid naturæ rationali graviter repugnare, quin ſimul & indiviſibiliter dictet ſaltem confusè, illud eſſe à ſupremo Legiſlatore graviter prohibitum; adeoque eſſe gravem Dei offenſam.

ſenſam. Undè Concluſio potiùs rei concipiendæ modum, quàm rem ipſam ſpectat; vultque tantùm in peccato mortali priùs concipi debere gravem Dei offenſam, quàm naturæ rationalis repugnantiam; quamvis re ipſa illud, quod naturæ rationali graviter repugnat, eamque offendit, eo ipſo etiam Majeſtatem divinam graviter offendat, ejusque contemptum connotet, ac proindè gravis ſit illius offenſa.

## §. II.

### *Utrum peccatum mortale non condonatum puniatur ſuppliciis æternis: ſive, utrum pœnæ damnatorum ſint in æternum duraturæ?*

177 Omittimus tractare hîc gravem illam, ſi Superis placet, controverſiam, quæ Thomiſtas pleroſque inter & Scotiſtas viget; num ſcilicet peccatum mortale in ratione offenſæ Dei habeat malitiam ſeu gravitatem ſimpliciter, an verò ſecundùm quid tantùm infinitam? Primum plerique Thomiſtæ tuentur; Secundum Scotiſtæ mordicitùs propugnant. Id nos duntaxat ſcire profitemur, ſcilicet, quòd, cùm juxta illud morale effatum: *injuria eſt in injuriato, & honor in honorante*, id eſt, menſura injuriæ gravis perſonalis eſt ipſa perſona offenſa, ſicut menſura honoris eſt potiſſimùm dignitas perſonæ honorantis, necnon Deus, qui eſt dignitatis infinitæ, per peccatum mortale graviter offendatur, manifeſtum ſit, illud etiam in ratione gravis offenſæ habere malitiam & gravitatem infinitam; parùm ſolliciti, num ea malitia & gravitas dici debeat infinita ſimpliciter, an verò ſecundùm quid duntaxat.

178 Hîc ergo in id duntaxat inquirimus, an peccato mortali non condonato, cùm ſit infinitæ malitiæ, etiam debeatur infinita pœna, id eſt, in æternum duratura.

Origenes, ut teſtatur S. Auguſtinus lib. de hæreſ. hæreſi 43. docuit, pœnas damnatorum non fore æternas, ſed dæmones, & homines reprobos poſt aliquod tempus ab iis liberatum iri. Quem errorem amplexi ſunt Sociniani.

Nota, Quodlibet peccatum mortale duplici pœnâ præcipuâ mulctari, nempe pœnâ damni, & pœnâ ſenſûs: pœna damni, ut alibi jam annotavimus, conſiſtit in privatione beatitudinis, nempè fruitionis Dei ſummi boni: pœna verò ſenſûs in dolore, quem efficit ignis infernalis. Utraque pœna exprimitur, Matth. c. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Hanc utriusque pœnæ rationem affert S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 4. Quia peccatum mortale eſt averſio à Deo, & converſio ad creaturam. Æquum eſt autem, ut qui ſe avertit à Deo, ejus fruitione privetur; & qui ſe convertit ad creaturam cum gravi Creatoris injuria, ſupplicium patiatur à creatura. Modò ſit

### CONCLUSIO.

Damnatorum pœnæ ſunt æternæ. 179
Eſt de Fide.

Prob. 1mo. Ex Scriptura Iſai. 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus ſempiternis?* Et c. 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Matth. 3. *Paleas autem comburet igni inextinguibili.* Et c. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternum... Et ibunt hi in ſupplicium æternum, Juſti autem in vitam æternam.* Marci 9. *Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis: ubi vermis*

*vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* 2. Theſſ. 1. *Pœnas dabunt in interitu æternas.* Apoc. 14. *Fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum.* Et c. 20. *Cruciabuntur die ac nocte in ſæcula ſæculorum.* Nec juvat Adverſarios, quòd dicant æternitatem in Scripturis ſæpè ſumi tantùm pro longiſſima aliqua duratione: nam ſumitur etiam pro duratione finem nunquam habitura; & in hoc ſenſu ſumi, cùm de pœnæ damnatorum duratione agitur, non ſolùm docet Traditio & perpetuus Eccleſiæ ſenſus, ſed etiam ipſa Scriptura, cùm dicit, *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Paleas comburet igni inextinguibili. Ibunt hi in ſupplicium æternum.* Ubi voces *æternum, æternam* ſumuntur ſane in eodem ſenſu. Item cùm dicit, *fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum.* Et *cruciabuntur in ſæcula ſæculorum.*

180 Prob. 2do. Ex Conciliis generalibus. Nam 1mo. Concilium V. ut ſcribit Nicephorus Calliſti lib. 7. c. 27. & 28. damnavit Origenem, quòd doceret, *omnium impiorum hominum, ipſorumque etiam dæmonum tormenta finem habitura.* 2do. Concilium Lateranenſe IV. cap. *Firmiter* docet *reprobos cum diabolo pœnam perpetuam recepturos eſſe.* 3tio. Concilium denique Tridentinum Seſſ. 6. Can. 25. damnatorum pœnas vocat *æternas.* Et Seſſ. 14. Can. 5. dicit per peccatum contrahi *amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum* Concilia autem hæc æternitatem pro longiſſima tantùm duratione accipere, & ita vocem illam in ſignificatione tantùm impropria ſumere, dici non poteſt ſine pervicacia.

181 Prob. 3tio. ex unanimi Patrum conſenſu. Pro omnibus hîc ſufficiant, S. Juſtinus Martyr, Apol. 2. *Injuſtos in perpetuo ſenſu unà cùm malis geniis in ignem mittet ſempiternum.* S. Irenæus, lib. 4. c. 47. *Pœna eorum, qui non credunt verbo Dei, & contemnunt ejus adventum, & convertuntur retrorsùm, adampliata eſt, non ſolùm temporalis, ſed & æterna facta.* Tertullianus Apologet. c. 45. *Nos, qui ſub Deo omnium ſpeculatore diſpungimur, quique æternam ab eo pœnam providemus, merito ſoli innocentiæ occurrimus .... & pro magnitudine cruciatûs non diuturni, verùm ſempiterni eum* (Deum) *timentes* Lanctantius, lib. 7. c. 26. *Eodem tempore fiet ſecunda illa, & publica omnium reſurrectio, in qua excitabuntur injuſti ad cruciatus ſempiternos.* S. Chryſoſtomus, Hom. 9. in 1. ad Cor. *Non eſt hæc parva, quæ proponitur quæſtio .... an finem habeat ignis gehennæ? Nam quòd non habeat, Chriſtus pronuntiavit, dicens: Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non deſinet... Et Paulus quoque id dicit, oſtendens immortale ſupplicium, & quòd peccatores dabunt pœnas exitioſas & æternas.* S. Auguſtinus lib. 24. de Civ. c. 9. *Quod de ſempiterno ſupplicio damnatorum per ſuum Prophetam Deus dixit, fiet omninò, & vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Et c. 17. dicit, ab Eccleſia meritò reprobatam fuiſſe oppoſitam Origenis ſententiam. S. Leo Magnus Serm. 4. de Collectis, c. 3. *Quis iſtam ſortem æternorum cruciatuum non paveſcat? quis mala nunquam finienda non timeat?* Et S. Fulgentius lib. 2. de remiſſione peccat. c. 13. *Permanebit cruciamentorum perennis ſenſus in mortuis, ubi miſeris mori non conceditur in pœnis. . . . Per hoc ſemper cum corpore morietur anima, cum quo ſine ſine cogetur æterna communicare tormenta.* Certum eſt autem hos Sanctos Patres per æternitatem intelligere durationem nunquam finem habituram, ut intelligitur ſecundùm communem uſum in Eccleſia receptum.



Prob.

182 Prob. 4to. Ex ſenſu & perpetua Traditione tùm ſcriptâ, quam produnt adducta tùm Conciliorum tùm Patrum teſtimonia, tùm orali Eccleſiæ; quæ de manu ad manum, & de ore ad os hunc ſuum ſenſum ad nos uſque pertulit.

183 Prob. 5to. Ratione. Quia peccatum mortale habet malitiam infinitam, prout ſuprà annotavimus. Ergo meretur pœnam acerbiſſimam, & infinitam ſaltem in duratione.

### *Solvuntur Objectiones.*

184 Objiciuntur 1mo. Multi textus Scripturæ. 1mo. Illud Pſal. 102. *Non in perpetuum iraſcetur, neque in æternum comminabitur.*

Reſp. Hic textus ſpectat præſentem vitam, in qua Deus præcipuè miſericordiam exercet, & peccatoribus pœnitentiam agentibus condonat peccata.

2do. Illud Iſai. 24. *Congregabuntur... in lacum, & claudentur ibi in carcere, & poſt multos dies viſitabuntur.*

Reſp. Hæc ultima verba ſignificant impios in æternum puniendos: nam hæc vox *viſitare* ſæpè in Scripturis ſumitur in malam partem, nempe pro *punire* & *percutere*, ut patet ex eodem Propheta c. 26. ubi ait: *Viſitaſti & contriviſti eos.* Eodem autem ſenſu hîc accipitur, ac perindè eſt, ac ſi diceretur: *In æternum punientur.*

3tio. Illud Marci, c. 12. ubi de Scribis ſeu Phariſæis dicitur: *accipient prolixius judicium.* Quo ſignificari videtur pœnas damnatorum æqualiter non duraturas, nec in æternum, ſed alias aliis prolixiores, id eſt, longiùs duraturas fore duntaxat.

Reſp. Hoc locô dici Scribas ſeu Phariſæos accepturos eſſe judicium prolixius, non quantùm ad durationem, cùm pœnæ impiorum in inferno ſint æquales in duratione; ſed quantùm ad acerbitatem.

4to. Illud Jacob. c. 2. *Superexaltat autem miſericordia judicium.*

Reſp. Equidem Deus in hac vita magis miſericordiam, quàm juſtitiam exercet. In inferno autem ſuam juſtitiam præcipuè, non tamen in toto rigore, exercet, infligendo quidem pœnam æternam, ſed minùs acerbam, quàm in rigore mereatur peccatum.

5to. Illud Apoc. c. 20. *Beatus & Sanctus, qui habet partem in reſurrectione prima, in his ſecunda mors non habet poteſtatem.* Atqui hæc ſecunda mors non poteſt eſſe, niſi impiorum annihilatio. Ergo tandem annihilabuntur, ac proinde in æternum non cruciabuntur.

Reſp. Per ſecundam mortem intelligitur mors æterna, quæ in ſuppliciis inferni æternis conſiſtit. Porrò nomen mortis in Scriptura identidem pro tormentis & cruciatibus uſurpatur.

Ob. 2do. S. Juſtinus Martyr in Dia- 185
logo cum Tryphone, *Quæ digna ſunt*, inquit, *ut coram Deo appareant* (animæ) *non moriuntur ampliùs; illæ autem* (nempè impiorum animæ) *excruciantur, quoad eas & eſſe, & excruciari vult Deus.* Idem loquitur S. Irenæus lib. 2. adv. hær. c. 64. ubi *Omnia*, ait, *quæ facta ſunt, initium quidem facturæ ſuæ habent, perſeverant autem, quoad uſque ea Deus & eſſe, & perſeverare voluerit.* Quibus verbis inſinuant, animas impiorum non eſſe immortales, ſed aliquando annihilandas.

Reſp. Hi Patres locis illis neque negant, neque affirmant immortalitatem animarum impiorum; at illam locis in probatione allatis expreſſè agnoſcunt, cùm in damnatis admittunt pœnarum æternitatem, quæ ſine animarum immortalitate eſſe nequit.

Dices:

186 Dices: S. Irenæus eodem cap. 64. ait: *Qui ſervaverit datum vitæ, & gratias egerit ei, qui præſtitit, accipiet & in ſæculum ſæculi longitudinem dierum. Qui autem . . . . ingratus extiterit factori.... & non cognoverit eum qui præſtat, ipſe ſe privat in ſæculum ſæculi perſeverantiâ.* Id eſt, annihilabitur, nec in æternum vivet, aut durabit.

Reſp. Solùm vult, malos & erga Deum ingratos privare ſe bona æternitate, ſeu, ut communiter loquimur, vitâ æternâ, & mortem ſecundam, quæ in tormentis & cruciatibus inferni conſiſtit, meritò ob ſcelera ſua incurrere.

187 Ob. 3tio. S. Gregorius Nyſſenus pluribus locis negat pœnarum æternitatem, ut lib. de anima & reſurrectione paulò ante medium. *Vitioſitate*, inquit, *longis ſæculorum anfractibus & circuitionibus aliquando abolita atque extincta, nihil præter bonum relinquetur. Sed etiam dæmones concorditer & conſentienter dominationem Chriſti confitebuntur.* Et Orat. Catechetica c. 26. *Cùm per longum*, inquit, *temporis ambitum ablatum fuerit naturæ malum, quod nunc eſt eis immiſtum & coalitum, & eorum, qui nunc jacent in malis, in antiquum ſtatum facta fuerit reſtitutio, una voce agentur gratiæ ab univerſa creatura, & ab iis, qui caſtigati fuerint in purgatione, & ab iis, qui ne omninò quidem opus habuerunt, ut purgarentur.* His & aliis ſimilibus locis clarè videtur docere dæmones & impios homines, poſt longiſſimum aliquod à reſurrectione corporum tempus, tormentis expurgatos, tandem ſalvatum iri. Ergo &c.

Reſpondent aliqui, Gregorium Nyſſenum hac in parte implicatum fuiſſe erroribus Origenis. Sed videtur potiùs dicendum cum S. Germano Patriarcha Conſtantinopolitano apud Photium in Bibliotheca, S. Gregorii Nyſſeni Opera hac in parte ab Origeniſtis fuiſſe corrupta. Et ſane S. Germani & Photii virorum Græcorum ſuffragium prævalere debet ſuffragio aliquorum recentiorum hominum Latinorum; qui verba à nobis relata ipſi Gregorio ideò duntaxat attribuunt, quòd ſtylum ipſius & dicendi characterem referant; quaſi verò hæretici non potuerint ad amuſſim imitari ſtylum & dicendi characterem Scriptoris Catholici; aut quaſi de ſtylo & dicendi charactere ſaniùs Latini, quàm Græci judicare potuerint.

Ob. 4to. S. Baſilius, in c. 4. Iſai. ait: 188
*Qui poſt acceptam Dei notitiam, conſultò ac ſtudio ſe ipſos reddunt obnoxios ſanguini, utique tales opus eſt purgari per ignem.* Ergo &c.

Reſp. S. Baſilium hîc loqui metaphoricè, nec aliud velle, quàm tales graviùs puniendos fore per ignem, quia graviùs peccaverunt. Et verò Hom. in Pſal. 33. aſſerit, *reprobos paſſuros eſſe probrum & verecundiam ſempiternam.*

Ob. 5to. S. Gregorius Nazianzenus 189
orat. 39. in *ſancta lumina*; negat pœnarum æternitatem. Ergo &c.

Reſp. Ibi eum loqui de purgatorii igne, quem vocat poſtremum Baptiſmum.

Ob. 6to. Idem tueri videtur S. Am- 190
broſius in Pſal. 118. Serm. 20. num. 22.

Reſp. Ibi quidem obſcurè loquitur, ſed alibi pœnarum æternitatem clarè docet, ſcilicet lib. de lapſu Virginis conſecratæ c. 8. ubi ait: *Ego tamen, qui ſcio graviora facinoroſis ſervari tormenta, & ſine fine impias animas cruciatus manere, non temporales utique, ſed æternos, aliis te volo cruciatibus affici, profuturis utique, non animam perdituris.*

Ob. 7mo. S. Hieronymus in primo 191
Dialogo contra Pelagianos ſub perſona

Attici ſic loquitur : *Illud verò, quod in ſequenti ponis capitulo, in die judicii iniquis & peccatoribus non parcendum, ſed æternis eos ignibus exurendos, ferre quis poteſt, & interdicere te miſericordiam Dei, & ante diem judicii judicare ?.... Denique Eſaias, de quo ponis teſtimonium ( comburentur peccatores & iniqui ſimul ) non addidit : In æternum, &c.... Si autem Origenes omnes rationabiles creaturas dicit non eſſe perdendas, & diabolo tribuit pœnitentiam, quid ad nos, qui & diabolum & ſatellites ejus, omneſque impios, & prævaricatores dicimus perire perpetuò, & Chriſtianos ſi in peccato præventi fuerint, ſalvandos eſſe poſt pœnas.* Quibus verbis videtur S. Hieronymus docuiſſe ſolos infideles cum diabolo & Angelis ejus æternis ignibus exurendos in inferno ; Chriſtianos verò omnes, etiam eos, qui poſt gravia peccata commiſſa, & ante actam pœnitentiam morte præventi fuerint, poſt pœnam ignis, diù pro qualitate & numero criminum toleratam, tandem à cruciatibus liberandos & ſalvandos eſſe.

Alludere ad S. Hieronymum videtur aliquibus S. Auguſtinus, cùm in Enchiridio c. 67. ait : *Creduntur à quibuſdam etiam ii, qui nomen Chriſti non relinquunt, & ejus lavacrô in Eccleſia baptizantur, nec ab ea ullo ſchiſmate vel hæreſi præciduntur, in quantislibet ſceleribus vivant, quæ nec diluant pœnitendo, nec eleemoſynis redimant, ſed in eis uſque ad hujus vitæ ultimum diem pertinaciſſimè perſeverent, ſalvi futuri per ignem, licèt pro magnitudine facinorum flagitiorumque, diuturno, non tamen æterno, igne puniri ; ſed qui hoc credunt, & tamen Catholici ſunt, humana quadam benevolentia mihi falli videntur : nam Scriptura divina aliud conſulta reſpondit, &c.*

192 Reſp. igitur 1mo. Tempore SS. Hieronymi & Auguſtini, ut ex his poſtremis S. Auguſtini verbis liquet, hanc de duratione pœnarum Chriſtianorum in peccato mortali defunctorum quæſtionem, adhuc velut inter Adiaphora repoſitam fuiſſe, atque, quòd omnes omninò, qui in ſtatu peccati mortalis decedunt, igne æterno exurendi ſint in inferno, non fuiſſe rem ita certam & exploratam in Eccleſia, ut contrarium defendi non poſſet ſine nota hæreſis, & caruerit omni omninò veriſimilitudine. Bona igitur fide & licitè hanc opinionem tueri potuit, licèt re ipſa eſſet erronea, Hieronymus.

Reſp. 2do. Etſi S. Hieronymus in hunc errorem ex infirmitate humana impegiſſet, prout fatentur aliqui Catholici, hæc ejus opinio nihil Catholicæ veritati officere poteſt. Nam quamvis unanimis Patrum conſenſus, utpotè totius Eccleſiæ conſenſus, ſit infallibilis, tamen ſinguli Patres ſeorſim ſumpti errare poſſunt, & non pauci aliquando errârunt.

Reſp. 3tio. Multi Doctores Catholici, imò plerique, S. Hieronymum ab hoc errore jure meritò vindicant. Itaque S. Doctor verbis objectis ſolùm intendit non omnes iniquos & peccatores æternis ignibus exurendos, per iniquos & peccatores intelligendo cujuſcumque peccati reos ; quia non omnia peccata ſunt mortalia, nec omnia damnationem æternam inducunt, ut docebat Pelagius, quem ibi refellit, & arguit, quòd diceret generaliter *in die judicii iniquis & peccatoribus* ( hoc eſt, cujuſcumque iniquitatis & peccati reis ) *non parcendum, ſed æternis eos ignibus exurendos.* Quod rectè colligitur ex his verbis ejuſdem loci : *Si peccatores & iniqui æternis ignibus exuruntur, non times ſententiam tuam, qui iniquum & peccatorem te eſſe dicis ? Et argumentaris hominem non eſſe ſine peccato, ſed eſſe poſſe. Ergo ſolus ille ſalvetur, qui nunquam*

*quam fuit, nec eſt, ſed futurus eſt, aut forſitan nec futurus, & pereant omnes, quos retrò fuiſſe legimus .... Si juſtus es, & humilitate ſimulas peccatorem, mirabimur, atque gaudebimus habere te ſolum & poſſidere cum ſociis, quod nec Patriarcharum, nec Apoſtolorum quiſpiam habuit. Si autem Origenes &c.* ut ſuprà in textu objecto. Per juſtum autem Pelagium intellexiſſe eum ſolum, qui omni omninò peccatô immunis eſſet, facilè colligitur ex mox adductis S. Hieronymi verbis, vel ſaltem quòd hic S. Doctor crediderit, aut vehementer ſuſpicatus fuerit, eum in ea ſententia fuiſſe.

Igitur hæc eſt S. Hieronymi contra Pelagium argumentatio: Si generaliter verum eſt, iniquos & peccatores, id eſt, cujuſcumque peccati reos, æternis ignibus exurendos, omnes homines, qui hactenùs extiterunt, ne Patriarchis quidem & Apoſtolis exceptis, æternis ſuppliciis cruciari neceſſe eſt; nam nullus hominum omni omninò peccatô etiam perſonali hactenùs caruit, præter B. Virginem. Unde ſatis patet, S. Doctorem reprehendere Pelagium, non quòd omnes omninò etiam fideles in gravi ſeu mortali peccato decedentes æternis ſuppliciis addiceret, ſed quia indefinite, ideoque generaliter æternis ignibus exurendos diceret quoſcumque peccatores, ideoque etiam ſolorũ venialiũ reos.

193 Confirmatur hæc noſtra reſponſio, quia S. Hieronymus expreſſè docet, omnes peccatores gravium ſcilicet peccatorum reos, cum diabolo & angelis ejus æterno igne cruciatum iri. Nam in cap. 3. Jonæ, ubi Origenis errorem confutat, ſic ait: *Hoc quia Scriptura ſancta non dicit, & evertit penitùs timorem Dei; dum facilè homines labuntur in vitia, putantes etiam diabolum, qui author malorum eſt, & omnium peccatorum fons, actâ pœnitentiâ poſſe ſalvari, de noſtris mentibus abjiciamus; & ſciamus peccatores in Evangelio mitti in ignem æternum, qui præparatus ſit diabolo & Angelis ejus, & de his dici: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Et infrà. *Si .... longô poſt circuitu, atque infinitis ſæculis omnium rerum reſtitutio fiet, & una dignitas militantium; quæ diſtantia erit inter Virginem & proſtibulum .... finge quodlibet, annos & tempora duplica, & infinitas ætates congere cruciatibus: ſi finis omnium ſimilis eſt, præteritum omne pro nihilo eſt, quia non quærimus, quid aliquando fuerimus, ſed quid ſemper futuri ſimus.*

Inſt. 1mo. S. Hieronymus locô citatô 194
videtur textus Scripturæ, quibus peccatores dicuntur æternô ſuppliciô plectendi, reſtringere ad ſolos impios, hoc nomine intelligendo eos tantùm, qui nunquam crediderunt, vel à fide defecerunt.

Reſp. Solùm vult, loca à Pelagio allegata, aut perperam citari ad probandum ignem æternum, aut generaliter intelligenda non eſſe de omnibus peccatoribus, ſeu de cujuſvis peccati reis.

Inſt. 2do. S. Hieronymus ibid. ait: 195
*Aliud eſt gloriam perdere reſurgendi, aliud perire perpetuò.*

Reſp. Ibi per gloriam reſurgendi intelligit ſpecialem ac eximiam gloriam, quacum reſurgent homines eximia ſanctitate præditi; & ſenſus eſt: aliud eſt perdere eximiam gloriam viris eximiè ſanctis deſtinatam, quam re vera perdunt homines multorum venialium rei, & aliud perire in perpetuum. Nam ibi per peccatores non intelligit graves peccatores quos potiùs ſignificat nomine impiorum & adverſariorum Dei, ſicut per juſtos intelligit viros eximia ſanctitate ornatos. Hoc patet ex toto loco Objectionis,

ubi

Digitized by Google

ubi ait: *Scriptum eſt, multa flagella peccatoris; & non interitus ſempiternus, & per omnia flagella & cruciatus emendatur Iſrael. Quem enim diligit Dominus, corripit; flagellat autem omnem filium, quem recipit. Aliud eſt cædere magiſtri & parentis affectu, aliud contra adverſarios crudeli animò deſævire. Quam ob cauſam in primo Pſalmo cantur: quoniam non reſurgent impii in judicio; jam in perditionem ſunt præjudicati; neque peccatores in concilio Juſtorum: aliud enim eſt gloriam perdere reſurgendi, aliud perire perpetuò.* Ubi per peccatores, quos dicit non reſurgere in concilio Juſtorum, id eſt, cum gloria eximia Sanctorum propria, non intelligit gravium peccatorum reos, quos potiùs intelligit nomine impiorum & adverſariorum Dei, atque jam in perditionem præjudicatos aſſerit; ſed homines multorum venialium reos, quos dicit non reſurgere cum eadem gloria, quacum reſurgunt homines eximiè ſancti, quos nomine juſtorum intelligit; atque de hujusmodi peccatoribus multorum venialium reis intelligit hæc verba: *Quem enim diligit Dominus corripit. Flagellat autem omnem filium, quem recipit. Aliud eſt cædere, &c* Igitur nomine peccatoris & iniqui non intelligebat S. Hieronymus, ſicut nos intelligimus, eum, qui mortalis peccati reus eſt; ſed præcisè intelligebat eum omnem, qui alicujus peccati reus, & propterea aliqua Dei indignatione ac pœna dignus erat. Unde peccatores in duas claſſes dividebat; in prima conſtituebat eos, qui gravium peccatorum rei eſſent, quales ſunt infideles omnes: in ſecunda verò eos, qui venialiter tantùm peccarant, & ſic ſolis pœnis temporalibus digni erant, quales ſunt multi & ſoli fideles.

196 Inſt. 3tio. S. Hieronymus locô objectô dicit, *Chriſtianos, ſi in peccato præventi fuerint, ſalvandos eſſe poſt pœnas.*

Reſp. Loquitur de ſolis Chriſtianis, qui cum ſolis peccatis venialibus moriuntur. Nam Chriſtianos, de quibus loquitur, diſtinguit à prævaricatoribus, id eſt, gravium peccatorum reis, quos aſſerit perire perpetuò. Pelagium autē reprehendit, quòd Fideles cum Infidelibus confunderet; quia non omnes Fideles in peccato mortali moriuntur, ſicut omnes Infideles: nam multi ex Fidelibus cum ſolis culpis venialibus decedunt, ideoque non mulctandi ſuppliciis æternis, ſicut Infideles omnes.

Porro illud, quod ſuprà ex Enchiridio S. Auguſtini retulimus, ubi ait: Quosdam eſſe Catholicos qui velint eos, qui cùm peccatis mortalibus ex hac vita deceſſerint, æternis ſuppliciis non puniri, non pertinet ad S. Hieronymum, ſed ad eos, de quibus ipſe S. Hieronymus loquitur in Commentario ad ultimum Iſaiæ verſiculum, cùm ait: *Qui volunt ſupplicia aliquando finiri, & licèt poſt multa tempora tamen terminum habere tormenta, his utuntur teſtimoniis . . . quæ omnia replicant, aſſeverare cupientes poſt cruciatus atque tormenta futura refrigeria.* Quam ſententiam refert non ut ſuam, ſed ut alienam, ut patet ex ipſius verbis. Cùm autem hæc ſubjicit: *Sicut diaboli & omnium negatorum atque impiorum, qui dixerunt in corde ſuo, non eſt Deus, credimus æterna tormenta: ſic peccatorum atque impiorum, & tamen Chriſtianorum, quorū opera in igne probanda ſunt, moderatam arbitramur & mixtam clementiæ ſententiam Judicis.* Vel loqui videtur de Chriſtianis, quos ſupponit pœnitentiam ante mortem egiſſe, ideoque in Purgatorii igne pœnas luere: vel ſolùm vult Chriſtianos impios in inferno infra condignum puniendos, quia in fide Chriſtiana uſque ad mortem perſeverârunt.

Et hæc ſunt momenta, quæ ad vindicandum circa hanc de duratione ſup-

ſuppliciorum infernalium quæſtionem ab errore S. Hieronymum adducunt Theologi illi; quanquam, ut quod ſentimus, candidè fateamur; non omne dubium omninò tollere nobis videantur.

197 Ob. 8vo. S. Auguſtinus in Enchiridio cap. 110. docet fidelium preces, Miſſas, eleemoſynas & alia pietatis opera prodeſſe damnatis. Ergo.

Reſp. neg. ant. Imò expreſſè dicit eas nulla eſſe adjumenta reproborum. Cùm autem addit per eas tolerabiliorem fieri damnationem, loquitur non abſolutè, ſed ex hypotheſi, quòd iis proſint. Itaque ibi docet ſacrificia & pietatis opera non poſſe reprobos à pœnis omninò liberare: quòd ſi tamen iis proſint, non prodeſſe niſi ut levamenti aliquid iis afferant. Nam ibi ſic ait: *Cùm ergo ſacrificia ſive altaris, ſive quarumcumque eleemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur, pro valdè bonis gratiarum actiones ſunt, pro non valdè malis propitiationes ſunt; pro valdè malis etiamſi nulla ſunt adjumenta mortuorum, qualeſcumque vivorum conſolationes ſunt. Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, ut ſit plena remiſſio, aut certè tolerabilior fiat ipſa damnatio.*

198 Ob. 9no. Eccleſia ſic orat in Miſſa pro defunctis: *Libera Domine animas omnium Fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu; libera eas de ore leonis, ne abſorbeat eas tartarus.* Ergo.

Reſp. His verbis Eccleſia ſolùm intendit petere à Deo, ut animæ Fidelium in gratia defunctorum à pœnis Purgatorii liberentur. Et verò Eccleſia in Officio Defunctorum dicit: *In inferno nulla eſt redemptio.*

199 Ob. 1mo. Pœna æterna repugnat infinitæ Dei bonitati & clementiæ. Ergo.

Reſp. neg. ant. Nam divina juſtitia pœnam æternam ut mortali peccato debitam exigit: Divina autem attributa minimè inter ſe pugnant. Porrò ſolius juſtitiæ Divinæ eſt pœnas in Deum illatis debitas infligere.

## § III.

### *Utrum detur peccatum ex natura ſua veniale.*

Circa peccatum veniale varii fuerunt 200 errores hæreticorum. Jovinianus docuit omnia peccata eſſe paria, & ſuppliciò æternò digna. Ita teſtatur S. Hieronymus, lib. 2. contra Jovinian. Pelagius, prout §. præcedenti ex eodem S. Hieronymo vidimus, idem docere viſus eſt, atque proindè quolibet peccato gratiam ſanctificantem amitti aſſeruit: undè contendebat hominem in hac vita abſque omni peccato eſſe poſſe, & re ipſa eſſe quemlibet juſtum, quamdiu juſtus eſt. Joannes Wicleffus docebat omnia peccata eſſe mortalia, ſi per mortale intelligatur illud, quod mortem æternam inducere poteſt; ſi verò per mortale intelligatur id, quod re ipſa mortem inducit, omnia reproborum peccata eſſe mortalia, electorum verò venialia. Lutherus docuit omnia peccata ex natura ſua mortalia eſſe, venialia verò ex ſola Dei miſericordia, ea credentibus non imputantis, imputantis verò non credentibus ad damnationem æternam: putavit enim homines ſola fide juſtificari poſſe. Luthero conſenſit Calvinus, cum hoc tamen diſcrimine, quòd voluerit nulla peccata imputari electis, reprobis verò imputari omnia; in quo Wicleffo aſſenſus eſt.

Inter Catholicos Doctores Joannes Gerſon celebris ille Academiæ Pariſienſis Cancellarius, Sæculò decimò quintò contra communem Theologorum ſententiam lib. de vita ſpirituali, lect. 1. cum Wicleffo docuit peccata venialia ex natura



Digitized by Google

tura ſua mereri damnationem æternam, adeoque eſſe mortalia, tribuendumque miſericordiæ Dei, quòd non ita ſeverè puniantur.

Michael Bajus Lovanienſis Theologus Sæculô 16tô plures edidit propoſitiones, inter quas hæc fuit vigeſima cum cæteris damnata à Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. *Nullum eſt peccatum naturâ ſuâ veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

201 Porro per peccatum veniale, prout jam in procœmio hujus Tractatus annotavimus, intelligimus illud, propter quod Deus homini indignatur leviter tantùm, & quod ſolummodò inducit reatum pœnæ temporalis in hac, vel altera vita exolvendæ. Atque ideò *Veniale* dicitur, quia non diſſolvit amicitiam hominis cum Deo, nec affert mortem animæ; non enim eſt incompoſſibile cum charitate, ſed ſolùm fervorem ejus minuit; neque excludit à cœleſti beatitudine, ſed ſolùm retardat illius aſſecutionem. Sit modò

## CONCLUSIO.

202 De fide eſt dari peccata, quæ ex natura ſua ſunt venialia.

Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Quæ variis in locis docet, dari peccata, quæ cum juſtitia conſiſtere poſſunt; ita ut idem homo & juſtus ſit, & peccator, vitâ æternâ dignus, & quibusdam pœnis obnoxius; quæque ideò venialia nuncupantur. Nam Ecclis. 7. v. 21. *Non eſt homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Prov. 24. v. 16. *Septies in die cadet juſtus.* 1. Joan. 1. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Jacob. 3. v. 2. *Si quis ſuperædificat ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fœnum, ſtipulam . . . . detrimentum patietur: ipſe autem ſalvus erit.* Matth. 5. *Qui iraſcitur fratri ſuo*, inquit Chriſtus, *reus erit judiciô; qui dixerit fratri ſuo, Raca, reus erit conciliô; qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis.* Quibus verbis tres iracundiæ gradus recenſet. Primus ita levis eſt, ut in nullam vocem erumpat. Secundus paulò quidem gravior eſt, at non erumpit in apertum convitium. Tertius graviſſimus eſt, & parit manifeſtum convitium. Atqui ex his tribus iracundiæ gradibus tertium tantùm manifeſtè ſignificat mereri pœnam æternam, ac proindè tantùm eſſe mortale peccatum. Ergo manifeſtè ſignificat duos priores iracundiæ gradus eſſe peccata per ſe venialia. Ergo dantur peccata ex natura ſua & per ſe venialia. Iterum Luc. 6. *Quid vides*, inquit, *feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo eſt, non conſideras?* Ubi peccatum mortale comparans cum trabe, quæ non ſolùm oculum deſtruit, ſed etiam totum corpus opprimit; veniale verò cum feſtuca, quæ oculum non deſtruit, ſed leviter tantùm lædit, nec corpus opprimit, ſed leviter portatur; clarè oſtendit, ſe loqui de diſcrimine, quod inter mortale peccatum & veniale ex natura rei intercedit, & quidem cum proportione aliqua tantùm, quantùm eſt ex natura rei inter trabem & feſtucam. Item Jacobi Epiſt. Can. cap. 1. ſic dicitur: *Unusquisque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus. Concupiſcentia verò, cùm conceperit, parit peccatum. Peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.* Ubi Apoſtolus tres concupiſcentiæ motus diſtinguit; unum ſcilicet planè involuntarium, quo quis absque ullo ſuo conſenſu ad peccandum provocatur: *Unusquisque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus.* Et hunc motum non eſſe peccatum ait Apoſtolus, ſed cauſam peccati, quod poſteà



Digitized by Google

ſteà, accedente conſenſu, ſequitur. Secundum voluntarium, ſed imperfectè tantùm: *Concupiſcentia verò, cùm conceperit, parit peccatum.* Hunc autem motum vult Apoſtolus eſſe peccatum, ſed veniale tantùm; cùm illum vocet peccatum, & diſtinguat à peccato conſummato, quod mortem generat. Tertium denique perfectè voluntarium, quod proindè generat mortem, ſicque mortale peccatum eſt: *Peccatum verò, cùm conſummatum fuerit, generat mortem.* Quòd autem Apoſtolus per peccatum conſummatum intelligat motum concupiſcentiæ perfectè voluntarium, dubium eſſe non poteſt: non enim dici poteſt per peccatum conſummatum intelligere peccatum opere perpetratum: alioqui deſideria graviter illicita, niſi opere complerentur, non eſſent peccata mortem generantia, quantumvis perfectè voluntaria eſſent; quod eſt falſum, & ab ipſomet Chriſto damnatum Matth. cap. 5. ubi ait: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Idem Apoſtolus cap. 3. ait: *In multis offendimus omnes.* Ergo concludendum, eſſe & dari peccata, quæ per ſe non privant gratia ſanctificante, nec proindè ſunt æternis ſuppliciis digna. Ergo dantur peccata per ſe venialia.

203 Prob. 2do. Auctoritate ſummorum Pontificum Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. qui, ut jam ſuprà adnotavimus, hanc 20mam. Baji propoſitionem damnârunt: *Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

204 Prob. 3tio. Ex Patribus. Pro omnibus ſit S. Auguſtinus, lib. de nat. & grat. c. 38. ubi, *Quia ſæpè*, inquit, *in leviſſimis & aliquandò incautis obrepit peccatum, & juſti fuerunt, & ſine peccato non fuerunt.* Hic admittit peccata leviſſima, quæ juſtis imputantur, ac proindè quæ non ſunt venialia eò quòd non imputentur; prout ineptè contendit Lutherus. Et Enchirid. c. 71. *De quotidianis*, inquit, *brevibus, levibusque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio ſatisfacit. Eorum enim eſt dicere, Pater noſter, qui es in Cœlis, qui jam Patri tali regenerati ſunt ex aqua & Spiritu ſancto. Delet omninò hæc oratio minima & quotidiana peccata.* Et in Pſal. 5. *Duo ſunt omninò genera mendaciorum, in quibus non magna culpa eſt; cùm aut jocamur, aut, ut proſimus, mentimur.* Item lib. 19. de Civit. c. 27. ait, *Juſtos facilè peccare, ſi non facili operatione, certè labili locutione, aut volatili cogitatione.* Sunt igitur in ipſis juſtis peccata ex ſe levia, quæ Dei amicitiam non dirimunt, & quæ regni æterni jacturam, aut exhæreditationem non inferunt.

Prob. 4to. Ratione. Nam lumine naturali ſatis patet, aliqua peccata eſſe ex natura ſua gravem Dei offenſam, ut odium Dei, homicidium: & aliqua per ſe duntaxat eſſe levem Dei offenſam, ut verbum otioſum. Enimverò quis Sapiens dicat, verbum otioſum, vel mendacium merè officioſum ex natura ſua mereri diſſolutionem amicitiæ divinæ, & pœnam æternam? Certè levis offenſa non poteſt per ſe ullius perſonæ ſapientis amicitiam diſſolvere, multò minus Dei infinitè ſapientis & boni. 205

## *Solvuntur Objectiones.*

Ob. 1mo. Scriptura Sacra docet omnia indiſcriminatim peccata eſſe ex natura ſua mortalia, atque quibuslibet tribuit inimicitiam Dei, maledictionem, mortem, &c. ut 1mo. Deut. 27. *Maledictus, qui non permanet in ſermonibus legis hujus*, cujus tamen ſermones ſeu præ- 206

præcepta non omnia erant gravia. 2do. Ezechielis 18. *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Sive dein leviter, ſive graviter peccaverit, nam hîc nullum diſcrimen ponitur. 3tio. Matth. 5. *Qui ſolverit unum de mandatis iſtis minimis,* inquit Chriſtus, *minimus vocabitur in regno cælorum*, id eſt, nullus, prout interpretatur S. Thomas. Ergo omnia peccata ſunt mortalia. 4to. Joan. 13. ità S. Petro comminatur Chriſtus: *Si non lavero te, non habebis partem mecum*, id eſt, æternum à meo conſortio excluderis, ſeu æternum damnaberis: nec tamen, niſi leviter peccaſſe S. Petrum palam fit ex his ſubſequentibus Chriſti verbis, v. 10. *Qui lotus eſt, non indiget, niſi ut pedes lavet.* Ergo quodlibet peccatum, licet videatur leviſſimum, mortale tamen dicendum eſt. 5to. Rom. 6. *Stipendia peccati mors;* hîc iterum nullum peccatum excipitur. Ergo, &c. 6to. Jacobi c. 2. *Quicumque*, ait Apoſtolus, *totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus.* Ergo, &c.

Reſp. neg. ant. Ad textus Reſp. & quidem ad 1mum. Per ſermones Legis intelliguntur præcepta in illo capite tradita, quæ ex genere ſuo gravia ſunt: ac proindè eorum violatio ex genere ſuo eſt peccatum mortale: nam ibi vetantur idololatria, homicidium, adulterium, & alia ſimilia peccata, quæ ex ſe ſunt gravia, utpotè contra Religionem, charitatem & juſtitiam.

Ad 2dum. Hîc loquitur Propheta de peccatis idololatriæ, homicidii, &c. quæ abſolutè & ex natura ſua ſunt gravia.

Ad 3tium. Eo loci Chriſtus non dicit ſimpliciter, *Qui ſolverit*, ſed addit, *Et docuerit ſic homines*: grave autem peccatum eſt verbum Dei adulterare, & corrumpere etiam in minimis. Neque etiam hîc loquitur de minimis ex ſua natura peccatis, ſed comparatè ad graviora Dialogi præcepta, & ad mentem Scribarum, apud quos grave quidem erat adulterium, amicorum odium: leve verò concupiſcentia uxoris alienæ, odium inimicorum, ira interna, &c. quamvis hæc habeant materiam ſecundùm ſe gravem, atque re vera ſint peccata mortalia.

Ad 4tum. Eo nihil aliud ſignificatur, niſi S. Petri obſiſtentiam, aliundè ex humili & æquiſſima demiſſione profectam, laudabilem non eſſe, ſed venialem culpam. Noſtrûm enim eſt ſimplici animô, quæ divinitùs nobis injunguntur, exequi, nec quæ divina ſunt noſtro ſenſu metiri. Ideò autem tantam pœnam S. Petro interminatus eſt Chriſtus Dominus, quia, niſi morem geſſiſſet, pertinaci obſiſtentiâ ſuâ graviſſimè peccaſſet.

Ad 5tum. Apoſtolus hîc non loquitur de quibuslibet peccatis, ſed de gravibus, putà adulterio, fornicatione, & aliis ejusmodi, de quibus erubeſcebant Ethnici recens ad fidem converſi.

Ad 6tum. Apoſtolus ibi loquitur de peccatis ex natura ſua gravibus, qualia ſunt homicidium, adulterium, &c. ut patet ex verbis immediatè ſequentibus: *Qui enim dixit, Non mæchaberis, dixit &, Non occides. Quòd ſi non mæchaberis, occides autem, factus es transgreſſor legis.* Nec enim alia ratione ſolius homicidii reus univerſæ legis infractor haberi poteſt, niſi quia homicidiô infringitur Charitas, quæ univerſam legem complectitur, quemadmodùm docet Chriſtus Matth. 22. v. 40.

Ob. 2do. S. Baſilius in Regulis bre- 207
vioribus docet, nulla peccata exiſtimanda eſſe minuta, nec differentiam minorum & majorum peccatorum reperiri in Evangelio. Ergo.

Reſp. 1mo. Dubium eſt quibusdam, an opus illud ſit S. Baſilii. 2do. Auctor,

ſive

ſive ſit S. Baſilius, ſive quivis alius, vult duntaxat peccatum veniale non eſſe contemnendum, tanquam aliquid leve; probatque ex Scriptura, quæ indiſcriminatim deterret à quolibet peccato tanquam à malo præ cæteris temporalibus fugiendo. In novo quoque teſtamento ſic fides peccatorum levium & venialium ſtabilitur, ut ſimul ab iis committendis lectores vehementer deterreantur. *De verbo otioſo*, inquit Chriſtus Matth. 12. *rationem reddent in die judicii. Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio.* Matth. 5. *Væ vobis qui ridetis.* Luc. 6. *Attendite, ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem.* Matth. 6. *Habeo adversùs te pauca... pœnitentiam age: ſi quominùs, veniam tibi citò.* Apoc. 2. Hunc ſcribendi modum de peccatis venialibus ſic tenuerunt SS. Patres in Scriptis ſuis, ut ex iis lectores reddantur timidiores ad iſta committenda, quod inprimis obſervare debent Theologi morales, ubi definiunt peccatum aliquod eſſe leve & veniale. Enimverò non ſine magno animarum periculo hæc legerentur: peccata levia in quolibet numero non excludunt ab amicitia Dei, nec à Regno Cœlorum, facilè eorum obtinetur remiſſio, non neceſſariò in confeſſione Sacramentali ſunt declaranda, abſolutè non reddunt ſacrilegam Sacramentorum perceptionem, aut adminiſtrationem, charitatem non extingunt, ſed fervorem & devotionem duntaxat impediunt: levia autem peccata ſunt ſuperbia, ambitio, vanitas, avaritia, voluptas, modò in iis finis ultimus non conſtituatur. Hæc quidem veriſſima ſunt; ſed deſtruunt potiùs, quàm ædificant, niſi ulteriùs progrediatur libri auctor, ſparſimque doceat exemplô SS. Patrum, imò & ipſiusmet Chriſti Domini, quàm grave ſit malum, quàmque timendum, Deum etiam in minutiſſimis offendere; quàm horrendæ pœnæ maneant eos, qui iſta leviora negligunt, & in quanto periculo verſetur eorum ſalus. Hoc quippè ſcribendi modô mens lectoris illuſtratur, & voluntas ad proficiendum accenditur.

Ob. 3tio. S. Auguſtinus videtur variis locis docere homines damnari ob minuta & levia peccata. Ut 1mo. lib. 9. Confeſſ. c. 34. *Væ etiam*, inquit ibi, *laudabili vitæ hominum, ſi remotâ miſericordiâ diſcutias eam.* 2do. Ep. 29. *Cùm Rex juſtus ſederit in throno, quis gloriabitur caſtum ſe habere cor? aut quis gloriabitur, mundum ſe eſſe à peccato? Quæ igitur ſpes eſt, niſi ſuperexaltet miſericordia judicium?* 3tio. In Pſal. 142. in quo ita Dominum precatur Propheta: *Et non intres in judicium cum ſervo tuo; quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens;* ſic loquitur: *Migraret abſque ſpe ſalutis æternæ adipiſcendæ, niſi accederet miſericordia Dei.* Similia habet lib. 2. de peccat. merit. & remiſſ. c. 3. ubi *Quis*, inquit, *cum aliqua ſpe adipiſcendæ ſalutis æternæ de hac vita migraret, manente illa ſententia, quòd quicumque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus, niſi poſt paululum ſequeretur.... Superexaltat autem miſericordia judicium.* 4to. Tract. 1. in Epiſt. Joan. *Iſta levia*, inquit, *quæ dicimus, noli contemnere: ſi contemnis, quando appendis; expaveſce, quando numeras. Levia multa faciunt unum grande. Multa guttæ implent flumen.* 208

Reſp. 1mo. eodem modo, quo priùs ad auctoritatem S. Baſilii, ſeu cujuscumque auctoris illius, qui librum regularum breviorum ſcripſit; ſcilicet hæc ita ſcripſit S. Auguſtinus, ut à peccatis venialibus lectores ſuos deterreret &c.

Reſp. 2do. Ad ſingulos textus: & quidem ad 1mum. Ibi loquitur de pœna Purgatorii, quæ acerbiſſima eſt; & ſolùm

 vult

vult vix ullum hominem ita ſanctum eſſe, ut pœnam illam ſine magna Dei miſericordia vitare poſſit. Quod patet, quia his verbis : *Væ etiam laudabili vitæ*, &c. rationem reddit, cur oraturus ſit pro matre ſua, quam ibi plurimùm laudat. Igitur S. Doctor ſignificare vult ſolùm, homines etiam ſanctos non carere peccatis venialibus, ob quæ, niſi ea illis miſericorditer condonentur, graviſſimas pœnas in Purgatorio perſoluturi ſunt.

Ad 2dum. Eadem eſt Reſponſio. Nam ibi loquitur de judicio cuisque hominis, & dicit neminem poſſe gloriari ſe purum eſſe ab omni labe & reatu culpæ venialis, & ſine magna Dei miſericordia nullam eſſe ſpem beatitudine ſtatim poſt mortem fruendi.

Ad 3tium. Senſus utriusque textus eſt, neminem cum ſpe beatitudinis aſſequendæ mori poſſe, niſi ſciret Deum eſſe maximè miſericordem, & ab eo peccatorum veniam ſperaret, quia ad damnationem æternam ſufficit unum grave peccatum, & nemo certò ſcit ſe nullum unquam tale admiſiſſe, aut ſi admiſerit, illud ſibi à Deo condonatum eſſe.

Ad 4tum. Senſus eſt, quòd multa venialia, ſi negligantur, nec emendentur, ſenſim ad mortale admittendum diſponant. Undè multa levia non faciunt formaliter, ſed tantùm diſpoſitivè unum grave peccatum.

209 Ob. 4to. Grave peccatum eſt nòn diligere Deum ex toto corde. Atqui omnis peccans, etiam mendaciô officioſô, non diligit Deum ex toto corde : *Quæ enim vitioſa cogitatio obrepet in hominis animo*, inquit Calvinus, *ſi totus Dei amore occupetur*. Ergo nullus leviter peccare poteſt. Ergo non datur peccatum veniale.

Reſp. cum S. Auguſt. Diſt. maj. Grave eſt peccatū non diligere Deum ex toto corde, præponendo, aut æquando ipſi aliud quidpiam, conc. Non diligere actu continuo & intenſiſſimo, neg. maj. Primus modus diligendi Deum ex toto corde eſt proprius juſtorum in terris peregrinantium : Secundus Beatorum in Cœlo regnantium ; hic excludit omne peccatum etiam veniale ; ſed eſt impoſſibilis in hoc vitæ ſtatu, & ideò non præcipitur : proponitur tamen tanquam finis & ſcopus, ad quem peregrinantes tendere debent quotidie proficiendo, & quotidianos defectus minuendo : charitas enim naſcitur ut creſcat ; creſcit, donec perficiatur.

Ob. 5to. Peccatum veniale infinitam Dei majeſtatem offendit. Ergo eſt malitiæ infinitæ, ac proindè æternâ pœnâ dignum. 210

Reſp. Diſt. ant. Offendit ſecundùm quid, & in re leviſſima, conc. Offendit ſimpliciter, & in re gravi, neg. ant. Neque enim neceſſe eſt quamlibet offenſam tantam habere malitiam, quanta eſt dignitas in perſona, quæ læditur, ut videre eſt in Aulico, qui propter leve aliquod dictum vel factum Regi minùs acceptum, non dicitur reus læſæ majeſtatis.

Ob. 6to. Non licet ullum peccatum committere propter ullum bonum etiam infinitum : non niſi, quia omne peccatum habet malitiam infinitam, ſicque meretur pœnam æternam. Ergo. 211

Reſp. neg. cauſalem ant. Itaque nullum peccatum vel leviſſimum unquam licitum eſſe poteſt etiam ob bonum infinitum ; quia omne peccatum, ut peccatum, eſt eſſentialiter illicitum, ideoque nunquam ob ullum bonum poteſt eſſe licitum : nam eſſentiæ rerum mutari abſolutè non poſſunt.

Ob. 7mo. Peccatum quodlibet eſt majus malum, quàm ſit pœna æterna. Ergo hac puniri poteſt, & eam meretur.

Reſp. neg. conſ. Quamvis enim culpa vel leviſſima ſit majus malum, magisque vitandum, quàm qualibet pœna vel graviſſima non ideò culpæ leviſſimæ debetur pœna maxima : ſed ſolùm malo culpæ debetur malum pœnæ ei proportionatum, ità ut gravi culpæ gravis pœna, graviori gravior ; è contra minùs gravi 212

mi-

minùs gravis, levi levis pœna reſpondeat; idque exiguunt juſtitiæ leges.

213 Ob. 8vo. Quamdiu peccatum veniale non eſt remiſſum, tamdiu puniri poteſt. Atqui ſine gratia remitti non poteſt. Ergo quòd non ſemper puniatur, miſericordiæ divinæ eſt tribuendum.

Reſp. Diſt. maj. Quamdiu peccatum veniale non eſt remiſſum, tamdiu puniri poteſt pœna temporali, conc. Pœnâ æternâ, neg. maj. & conc. min. Diſt. conſ. Miſericordiæ divinæ eſt tribuendum, quòd gratiam juſto concedat ad ſatisfaciendum pro venialibus, conc. Quòd juſtum in æternum non puniat, neg. conſ. Neque enim Aulico Regi acceptiſſimo debetur pœna perpetua propter leviorem offenſam, ex eo, quòd veniam ſperare non poſſit, niſi ex indulgentia Principis.

214 Ob. 9no. Minima opera bona juſti merentur vitam æternam. Ergo & minima peccata ſupplicium æternum.

Reſp. Diſt. ant. Minima opera juſti merentur vitam æternam ex gratuita Dei promiſſione, & propter motivum & imperium charitatis, ex qua proficiſcuntur, conc. Per ſe & ex natura ſua, neg. ant. & conſ. Deus ultra condignum remunerare poteſt, utpotè infinitè miſericors, punire verò non poteſt, cùm juſtitiæ ejus repugnet; proindè levia peccata non merentur per ſe & ex natura ſua pœnam æternam.

215 Ob. 1mo. Omne peccatum eſt contra Legem Dei. Ergo per ſe eſt mortale.

Reſp. Diſt. Ant. Omne peccatũ eſt contra Legem Dei graviter vel leviter aliquid præcipientem vel vetantem, conc. Contra Legem Dei graviter præcipientem, &c. neg. ant. Non omne peccatum eſt contra Legem Dei graviter præcipientem vel vetantem; ſunt enim peccata contra legem aliquam leviter præcipientem aut vetantem, ut leve furtum. Imò non omne peccatum contra legem graviter præcipientem aut vetantem eſt plenè voluntarium, nec proindè imputabile ad gravem culpam & pœnam.

Ob. 11mo. Peccatum veniale nunquam remittitur in reprobis cum eo morientibus. Ergo æternâ pœnâ punitur. 216

Reſp. Diſt. ant. Peccatum veniale &c. & hoc fit per accidens, conc. Per ſe, neg. Peccatum veniale per accidens nunquam remittitur in reprobis cum eo morientibus, quia non poſſunt elicere actum, quo deleatur peccatum veniale: non ideò tamen ob peccatum veniale pœnam æternam ſubeunt; quia etſi pro eo ſatisfacere nequeant, tamen ſatis pati poſſunt.

## § IV.

### *De regulis, quibus peccatum veniale poteſt à mortali diſcerni.*

Ex hactenùs dictis conſtat non omnia 217 peccata eſſe mortalia, ſed præter peccatum mortale, dari etiam peccatum veniale, quod à mortali in eo diſcrepet, 1mo. quòd mortale ſit amor creaturæ uſque ad contemptum Dei; veniale autem ſit quidem amor rei creatæ paulò tenacior, quàm par eſt, non ita tamen, ut deſtruatur cum Deo conjunctio: ut enim alibi diximus, veniali peccatô imminuitur quidem charitas, ſed non perimitur. 2do. Quòd peccatô mortali reatus æternæ pœnæ contrahatur; ob veniale autem temporalis hîc & in purgatorio pœna ſolummodò irrogetur. 3tio. Quòd veniale poſſit abſtergi charitatis internæ officiis, precibus aut deſideriis: hinc Prov. 24. legitur, *Septies cadet juſtus, & reſurget: impii autem corruent in malum.* Verbô, quòd mortale finem *ſimpliciter* ultimum, hoc eſt, finem omnibus animæ affectibus prædominantem in creatura conſtituat; proinde graviter Deum offendat & contemnat ſaltem virtualiter & interpretativè; Veniale è contrà

trà non conſtituat finem *ſimpliciter* ultimum in creatura, ſed tantùm *ſecundùm quid*: ſcilicet quamvis venialiter ſolùm peccans excludat actualem ſui ipſius relationem ad Deum; non tamen excludit habitualem: undè licèt habeat affectum ad peccatum veniale, non amittit tamen charitatem habitualem, quæ omnibus animæ affectibus prædominetur; proindè levis duntaxat eſt Dei offenſa, quæ nec amicitiæ divinæ privatione, nec æternâ pœnâ ſit digna; ſecùs verò peccatum mortale, quod ob gravitatem ſuam per ſe mortem animæ inducit, atque pœnam æternam meretur.

218 Utrum verò hoc vel illud peccatum mortale ſit, difficillima videtur hæc indagatio, quod ſic expreſſit S. Auguſtinus, lib. 21. de Civit. c. 8. *Difficillimum eſt invenire, periculoſiſſimum definire. Ego certè uſque ad hoc tempus, cùm inde ſatagerem, ad eorum indaginem pervenire non potui; & fortaſſis propterea latent, ne ſtudium proficiendi ad omnia peccata cavenda pigreſcat.* Nec niſi ex Scripturis repeti poſſe diſcrimen illud ait Enchir. c. 78. & 79. *Quæ ſint levia*, inquit, *quæ gravia peccata, non humanô ſed divinô ſunt penſanda judiciô.*

Iſtæ porrò hujus difficultatis rationes afferri poſſunt. Nam 1mo. Mens circa mortalia longè magis cœca eſt, quàm circa alia omnia. 2do. Voluntas per peccatum corrupta inducit intellectum ad judicandum prout eſt affecta: undè fit, ut ſæpè non ex regula veritatis, ſed ex cupiditate rem metiatur. 3tio. Non rarò fit ut peccata, quamvis multùm gravia, cùm in conſuetudinem venerint, aut levia, aut nulla eſſe credantur: *Uſque adeò*, inquit S. Auguſtinus, Enchirid. c. 8. *ut non ſolùm tunc occultanda, verum etiam prædicanda, aut diffamanda videantur.*

219 Nihilominus ad dignoſcendum quinam actus ſint peccata mortalia; qui verò venialia tantùm, hæ quatuor regulæ ſtatui ſolent: 1ma. Diſcrimen peccati venialis à mortali non ex humana ratione per peccatum corrupta, ſed, prout tradit S. Auguſtinus ſuprà laudatus, ex Scriptura & Traditione, quantùm fieri poteſt, peti debet. 2da. Quæ in Scripturis dicuntur excludere à regno Cœlorum, aut quæ morte æterna caſtigantur, ſunt ſemper peccata mortalia. 3tia. Quæ juſtis legibus civilibus, aut Canonicis gravi pœnâ mulctantur, non ſunt venialia. 4ta. Ea, quibus grave damnum, aut operanti, aut alteri tertio ex ſe inferunt, non ſunt delicta, ſeu peccata venialia; ſed ſunt crimina, hoc eſt, peccata mortalia.

## §. V.

### *Utrum peccatum mortale nonnunquam poſſit fieri veniale, & viciſſim.*

Ex alibi dictis peccatum, ſive mortale ſive veniale, duobus modis conſiderari poteſt, ſcilicet vel in ſe, vel per accidens; hoc eſt, vel independenter à quibusdam circumſtantiis extrinſecis, ſeu ſecundùm ſuam naturam; vel dependenter à quibusdam exterioribus circumſtantiis, quæ ſe teneant aut ex parte levitatis materiæ, aut ex parte peccantis. 220

Certum eſt, peccatum mortale ex ſe nunquam fieri poſſe veniale, nec viciſſim. Nam quod ex ſe eſt mortale, naturâ differt ab eo, quod ex ſe eſt tantùm veniale: porrò natura rei alicujus in naturam alterius mutari non poteſt; conſequenter quod ex ſe & ex natura ſua eſt peccatum mortale fieri non poteſt veniale.

Nec obſtat, quòd S. Auguſtinus, Ep. 108. dicat: *Timenda ſunt parva peccata, quæ humanæ fragilitati, quamvis*

*vis parva, tamen crebra, ſubrepunt. Quæ collecta ſi contra nos fuerint, ita nos gravabunt & opprimant, ſicut unum aliquod grave peccatum.*

Nam, ut §. præced. in Reſp. ult. ad Ob. 3. ex S. Auguſtino petitam jam inſinuavimus; minimè ſignificare hîc vult S. Doctor, quaſi peccata venialia etiam in unum collecta, re ipſa effectivè & formaliter nos gravent & opprimant ſicut grave peccatum aliquod, ſed quòd diſponant ad illud. Certè peccata venialia minuunt charitatis fervorem; ac proindè augent cupiditatem, juxta illud ejuſdem S. Auguſtini, *Decrementum charitatis eſt incrementum cupiditatis.* Præthereà Deo dant locum ſubtrahendi lumen uberius, & auxilium efficax, quod ad actualem præceptorum obſervationem in ſtatu naturæ lapſæ requiritur: undè eſt illud S. Bernardi: *Argumentum ſuperbiæ, privatio gratiæ.* Meritò ergo ait hîc S. Auguſtinus multa peccata venialia ſimul collecta gravare non ſecùs, ac mortale aliquod peccatum, quamvis non tantum inferant animæ damnum, quantum peccatum mortale (x).

221 Nihilominùs peccatum mortale poteſt per accidens fieri veniale; & viciſſim veniale poteſt per accidens fieri mortale. Primum habetur 1mo. ex eo, quòd peccatum ex genere ſuo mortale, fieri poſſit abſque plena ad actum ipſum deliberatione, ſed tamen ex aliqua levi negligentia: at tunc eſt tantùm veniale, eò quòd non ſit perfectè liberum; hujuſmodi ſunt ſubiti & indeliberati motus infidelitatis, iræ, impudicitiæ, &c. qui ita mentem perturbant, ut voluntas eos non ſtatim comprimat. 2do. Idem peccatum quod ex ſuo genere eſt mortale, nonnunquam in individuo ſumptum verſatur circa levem, ſeu parvi momenti materiam: ſed in eo caſu fit in individuo veniale, ut patet in furto unius pomi, aut in detractione, quæ ex ſe non poteſt grave damnum inferre proximo. Excipiendi tamen ſunt ab ea regula actus, in quibus reperitur integra in divinam Majeſtatem irreverentia: ii enim non fiunt peccata venialia ex levitate materiæ, ſi ex plena deliberatione fiant, ut videre eſt in perjurio aſſertorio reſpectu rei levis; & in Simonià, per quam res aliqua ſpiritualis, licèt parvi videatur eſſe momenti, venditur.

Quod autem viciſſim veniale poſſit fieri mortale declaratur enumeratione caſuum, in quibus peccatum, quod ex ſe eſt tantùm veniale, poteſt per accidens fieri mortale. 222

1mo. Id contingit ratione conſcientiæ erroneæ, qua ſcilicet quis exercet actum, quem judicat, licèt falsò, eſſe peccatum mortale. Hac de re videnda ſunt ea, quæ in Tract. de Act. hum. diſſeruimus, ubi de conſcientia erronea egimus.

2do. Id quoque contingit ratione gravis ſcandali, & id videre eſt in iis, qui, ut ait Apoſtolus 1. Cor. 10. idolothyta coram infirmis edebant. Cenſetur autem dati ſcandali reus non tantùm is, qui expreſſè intendit alios ad peccatum impellere, ſed is etiam, qui poteſt abſtinere ab actu, quem prævidet aut prævidere poteſt eſſe futurum alteri homini ſcandalo, nec ad id agendum te-



(x) Reſpondent aliqui, S. Auguſtinum dicere, quòd peccata venialia, ſi collecta contra nos fuerint, nos gravent & opprimant, non quòd peccati venialis natura mutetur, ſed quòd affectu immodico rei creatæ cum Deo conjunctio tandem evertatur; ergo nos gravent & opprimunt ſcilicet propter negligentiam & contemptum.

tenetur aut ratione officii, aut alicujus alterius neceſſitatis.

3tio. Id contingit ratione contemptûs in Legiſlatorem, cujus lex infringitur, non quidem interpretativi tantùm; is enim reperitur in quolibet peccato: ſed formalis, ut cùm quis infringit legem, ut legiſlatorem injuriâ afficiat.

4to. Id quoque contingit ratione finis ultimi: cùm ſcilicet operans in actu ſuo, ex ſe alioquin veniali, finem ſimpliciter ultimum conſtituit; ſeu cùm ita in ipſum affectus eſt, ut paratus ſit Deum potiùs deſerere, quàm ab eo actu temperare: ſic fuit affectus Eſau, cùm Jacob fratri ſuo primogenita vendidit: *Eſau*, inquit Auguſtinus Ep. 86. *non eſca, ſed uſque ad contemptum ſacramenti, quod in primatu ſuo habebat, concupita eſca damnavit.*

5to. Id etiam contingit ratione ordinationis ad finem moraliter malum: hujuſmodi verò foret verbum jocoſum, quod aliquis proferret, ut mulierem aliquam ad adulterium provocaret.

6to. Id denique contingit aliquando ratione proximi periculi peccati mortalis; cùm ſcilicet quis tali proximo peccati mortalis periculo per peccatum, quod ex ſe eſt veniale tantùm, ſe ſe exponit: qui enim amat periculum, peribit in illo; & qui vult cauſam, vult efficaciter effectum, quem prævidet aut prævidere potuit ac debuit ex ea cauſa ſecuturum.

## CAPUT III.

### *De peccatis ignorantiæ, infirmitatis, & malitiæ, &c. &c.*

221 IN proœmio hujusce Tractatus noſtri ulteriùs peccatum actuale ſubdiviſimus in Carnale, & Spirituale. In peccatum Cordis, Oris, & Operis. In peccatum contra Deum, & contra proximum. Sed cùm de his peccatorum generibus, utpote, quæ ad ſpecialiora peccatorum genera ſeu ſpecies reducuntur, prout patet tùm ex eorum definitionibus, tùm ex aliis magis particularibus peccatorum ſpeciebus ibidem allatis & recenſitis; hinc non eſt, quod de iisdem hîc quidquam ultrà memoremus, prolixiùs ea parte 3tia. expenſuri. Solùm igitur in hac ſecunda Tractatus noſtri parte nobis adhuc expendenda ſunt peccata ignorantiæ, infirmitatis, & malitiæ &c. &c. In has namque velut generaliores ſpecies peccatum in ſæpè dicto proœmio noſtro etiamnum diviſimus. Quatuor igitur §§. præſens Caput abſolvemus; in quorum 1mo. de peccatis ignorantiæ; in 2do. de peccatis infirmitatis; in 3tio. de peccatis malitiæ; & in 4to. denique de peccatis merè internis agemus.

## §. I.

### *De peccatis ignorantiæ.*

Ex Tractatu de Actibus humanis cap. 1. 224
§. 2. Ignorantia ſtrictè ſumpta, prout ibidem loquebamur, generali diviſione diſpeſcitur in *invincibilem*, & *vincibilem*; priorem vocavimus *inculpabilem*; alteram poſſumus vocare *culpabilem*; eſtque ea, quæ, ut ibidem diximus, ſufficienti adhibitâ diligentiâ depelli poteſt; cùm contrà invincibilis, ſeu inculpabilis ea ſit, quæ, ſufficienti etiam adhibitâ diligentiâ nequaquam depelli aut vinci poteſt (y). Cùm igitur hîc nobis ſermo eſt de peccato ignorantiæ, illud duntaxat intelligimus, quod, ut jam in proœmio noſtro adnotavimus, ab ignorantia vincibili & culpabili tanquam à cauſa per accidens procedit. Sit

CON-

(y) Reliquæ Ignorantiæ ſpecies ibid. enumeratæ ſunt; ubi vid.

Digitized by Google

## CONCLUSIO

225 Fide Catholica certum eſt dari quædam ignorantiæ peccata.

Prob. 1mo. ex Scriptura, qua docemur 1mo. injuncta fuiſſe Judæis ſacrificia pro obtinenda indulgentia eorum, quæ malè fiebant ex ignorantia, & quæ proindè erant peccata. *Anima, quæ peccaverit per ignorantiam*, inquit ſacer textus Levit. 5. *offeret arietem immaculatum de gregibus Sacerdoti juxta menſuram, æſtimationemque peccati: qui orabit pro eo, quòd neſciens fecerit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum.* Et Num. 15. *Quòd ſi anima una neſciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato ſuo, & deprecabitur pro ea Sacerdos, quòd inſcia peccaverit coram Domino.* Docemur 2do. Sanctos tùm in Veteri tùm in Novo Teſtamento pro ſuis ex ignorantia delictis veniam à Deo popoſciſſe: *Delicta juventutis meæ & ignorantias meas ne memineris*, inquit David Pſal. 24. Et Apoſtolus 1. ad Tim. 1. *Blaſphemus fui*, inquit, *& perſecutor, & contumelioſus. Sed miſericordiam Dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate.* Docemur 3tio. Judæos, qui Chriſtum cruci affixerunt per ignorantiam deliquiſſe: *Scio*, ait Petrus ad illos Act. 3. v. 17. *quia per ignorantiam feciſtis.* Ergo apertè conſtat ex Scripturis dari ignorantiæ peccata.

226 Prob. 2do. ex Traditione 1mo. Synodus Paleſtina Dioſpoli habita, & cui unanimis acceſſit omnium orbis Eccleſiarum conſenſus, hanc Pelagii propoſitionem damnavit: *Ignorantia & oblivio non ſubjacent peccato, quoniam non ſecundùm voluntatem eveniunt, ſed ſecundùm neceſſitatem.* 2do S. Auguſtinus in ſuis adverſùs Pelagianos operibus non ſemel docet, ad fidem catholicam pertinere articulum, quo docetur dari quædam ignorantiæ peccata. *An nullum eſt ignorantiæ malum*, inquit lib. 1. de pecc. mer. & remiſſ. c. 36. *& ideò nec purgandum? Et quid agit illa vox, Delicta juventutis meæ & ignorantiæ meæ ne memineris? Etſi enim damnabiliora peccata ſunt, quæ ab ſcientibus committuntur; tamen ſi ignorantiæ peccata nulla eſſent, hoc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis meæ, &c.* Et lib. 6. contra Julian. c. 16. *Nunquid caret* (homo baptizatus) *ignorantiæ malo, per quod à neſcientibus innumerabilia perpetrantur mala?* Et Epiſt. 154. *Si quis bonum putaverit eſſe, quod malum eſt, & fecerit hoc putando, utique peccat, & ea ſunt omnia peccata ignorantiæ, quando quiſque benè fieri putat, quod malè fit.* Hæc adeò clara ſunt, ut nulla expoſitione egeant. 3tio. S. Hieronymus, referens, lib. 1. contra Pelagianos eorum querelam adversùs Catholicos ſub perſona Critobuli: *Rogo*, inquit, *quæ iſta juſtitia, ut in peccato tenear erroris, cujus reatum non habet conſcientia? Neſcio me peccaſſe, & ejus rei, quam neſcio, pœnas luo! Et quid plus faciam, ſi ſponte peccavero.* Hanc autem Pelagianorum querelam refellit hoc locò S. Hieronymus, varios Scripturæ textus allegando; atque inter alia, *In Proverbiis*, inquit, *legimus: Eſt via, quæ videtur recta apud homines, & noviſſima ejus veniunt in profundum inferni. Ecce & hic ignorantia manifeſtè condemnatur, cùm aliud putat homo, & ſub ſpecie veritatis ad inferna delabitur.* 4to. S. Bernardus Epiſt. 77. ad Hugonem à S. Victore, in qua eum, qui negare auderet, dari poſſe peccata ignorantiæ, impugnat his verbis: *Si peccatum ignorantiæ nullum eſt, non ergo peccavit Saulus, quòd perſecutus eſt Eccleſiam Dei, quoniam quidem ignorans hæc fecit, manens in incredulitate..... Non ergo debuit dicere: Miſericordiam conſecutus ſum, ſed mercedem recepi, quippe quem ignorantia*

tenetur aut ratione officii, aut alicujus alterius neceſſitatis.

3tio. Id contingit ratione contemptûs in Legiſlatorem, cujus lex infringitur, non quidem interpretativi tantùm; is enim reperitur in quolibet peccato: ſed formalis, ut cùm quis infringit legem, ut legiſlatorem injuriâ afficiat.

4to. Id quoque contingit ratione finis ultimi: cùm ſcilicet operans in actu ſuo, ex ſe alioquin veniali, finem ſimpliciter ultimum conſtituit; ſeu cùm ita in ipſum affectus eſt, ut paratus ſit Deum potiùs deſerere, quàm ab eo actu temperare: ſic fuit affectus Eſau, cùm Jacob fratri ſuo primogenita vendidit: *Eſau*, inquit Auguſtinus Ep. 86. *non eſca, ſed uſque ad contemptum ſacramenti, quod in primatu ſuo habebat, concupita eſca damnavit.*

5to. Id etiam contingit ratione ordinationis ad finem moraliter malum: hujusmodi verò foret verbum jocoſum, quod aliquis proferret, ut mulierem aliquam ad adulterium provocaret.

6to. Id denique contingit aliquando ratione proximi periculi peccati mortalis; cùm ſcilicet quis tali proximo peccati mortalis periculo per peccatum, quod ex ſe eſt veniale tantùm, ſe ſe exponit: qui enim amat periculum, peribit in illo; & qui vult cauſam, vult efficaciter effectum, quem prævidet aut prævidere potuit ac debuit ex ea cauſa ſecuturum.

## CAPUT III.

### *De peccatis ignorantiæ, infirmitatis, & malitiæ, &c. &c.*

223 IN procemio hujusce Tractatus noſtri ulterius peccatum actuale ſubdiviſimus in Carnale, & Spirituale. In peccatum Cordis, Oris, & Operis. In peccatum contra Deum, & contra proximum. Sed cùm de his peccatorum generibus, utpote, quæ ad ſpecialiora peccatorum genera ſeu ſpecies reducuntur, prout patet tùm ex eorum definitionibus, tùm ex aliis magis particularibus peccatorum ſpeciebus ibidem allatis & recenſitis; hinc non eſt, quod de iisdem hîc quidquam ultrà memoremus, prolixiùs ea parte 3tia expenſuri. Solùm igitur in hac ſecunda Tractatus noſtri parte nobis adhuc expendenda ſunt peccata ignorantiæ, infirmitatis, & malitiæ &c. &c. In has namque velut generaliores ſpecies peccatum in ſæpè dicto procemio noſtro etiamnum diviſimus. Quatuor igitur §§. præſens Caput abſolvemus; in quorum 1mo. de peccatis ignorantiæ; in 2do. de peccatis infirmitatis; in 3tio. de peccatis malitiæ; & in 4to. denique de peccatis merè internis agemus.

### §. I.

#### *De peccatis ignorantiæ.*

Ex Tractatu de Actibus humanis cap. 1. §. 2. Ignorantia ſtrictè ſumpta, prout ibidem loquebamur, generali diviſione diſpeſcitur in *invincibilem*, & *vincibilem*; priorem vocavimus *inculpabilem*; alteram poſſumus vocare *culpabilem*; eſtque ea, quæ, ut ibidem diximus, ſufficienti adhibitâ diligentiâ depelli poteſt; cùm contrà invincibilis, ſeu inculpabilis ea ſit, quæ, ſufficienti etiam adhibitâ diligentiâ nequaquam depelli aut vinci poteſt (y). Cùm igitur hîc nobis ſermo eſt de peccato Ignorantiæ, illud duntaxat intelligimus, quod, ut jam in procemio noſtro adnotavimus, ab ignorantia vincibili & culpabili tanquam à cauſa per accidens procedit. Sit 224

CON-

(y) Reliquæ Ignorantiæ ſpecies ibid. enumeratæ ſunt; ubi vid.

Digitized by Google

## CONCLUSIO

225 Fide Catholica certum eſt dari quædam ignorantiæ peccata.

Prob. 1mo. ex Scriptura, qua docemur 1mo. injuncta fuiſſe Judæis ſacrificia pro obtinenda indulgentia eorum, quæ malè fiebant ex ignorantia, & quæ proindè erant peccata. *Anima, quæ peccaverit per ignorantiam*, inquit ſacer textus Levit. 5. *offeret arietem immaculatum de gregibus Sacerdoti juxta menſuram, æſtimationemque peccati: qui orabit pro eo, quòd neſciens fecerit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum.* Et Num. 15. *Quòd ſi anima una neſciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato ſuo, & deprecabitur pro ea Sacerdos, quòd inſcia peccaverit coram Domino.* Docemur 2do. Sanctos tùm in Veteri tùm in Novo Teſtamento pro ſuis ex ignorantia delictis veniam à Deo popoſciſſe: *Delicta juventutis meæ & ignorantias meas ne memineris*, inquit David Pſal. 24. Et Apoſtolus 1. ad Tim. 1. *Blaſphemus fui*, inquit, *& perſecutor, & contumelioſus. Sed miſericordiam Dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate.* Docemur 3tio. Judæos, qui Chriſtum cruci affixerunt per ignorantiam deliquiſſe: *Scio*, ait Petrus ad illos Act. 3. v. 17. *quia per ignorantiam feciſtis.* Ergo apertè conſtat ex Scripturis dari ignorantiæ peccata.

226 Prob. 2do. ex Traditione 1mo. Synodus Paleſtina Dioſpoli habita, & cui unanimis acceſſit omnium orbis Eccleſiarum conſenſus, hanc Pelagii propoſitionem damnavit: *Ignorantia & oblivio non ſubjacent peccato, quoniam non ſecundùm voluntatem eveniunt, ſed ſecundùm neceſſitatem.* 2do S. Auguſtinus in ſuis adversùs Pelagianos operibus non ſemel docet, ad fidem catholicam pertinere articulum, quo docetur dari quædam ignorantiæ peccata. *An nullum eſt ignorantiæ malum*, inquit lib. 1. de pecc. mer. & remiſſ. c. 36. *& ideò nec purgandum? Et quid agit illa vox, Delicta juventutis meæ & ignorantiæ meæ ne memineris? Etſi enim damnabiliora peccata ſunt, quæ ab ſcientibus committuntur; tamen ſi ignorantiæ peccata nulla eſſent, hoc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis meæ, &c.* Et lib. 6. contra Julian. c. 16. *Nunquid caret* (homo baptizatus) *ignorantiæ malò, per quod à neſcientibus innumerabilia perpetrantur mala?* Et Epiſt. 154. *Si quis bonum putaverit eſſe, quod malum eſt, & fecerit hoc putando, utique peccat, & ea ſunt omnia peccata ignorantiæ, quando quiſque benè fieri putat, quod malè fit.* Hæc adeò clara ſunt, ut nulla expoſitione egeant. 3tio. S. Hieronymus, referens, lib. 1. contra Pelagianos eorum querelam adversùs Catholicos ſub perſona Critobuli: *Rogo*, inquit, *quæ iſta juſtitia, ut in peccato tenear erroris, cujus reatum non habet conſcientia? Neſcio me peccaſſe, & ejus rei, quam neſcio, pœnas luo! Et quid plus faciam, ſi ſpontè peccavero.* Hanc autem Pelagianorum querelam refellit hoc locô S. Hieronymus, varios Scripturæ textus allegando; atque inter alia, *In Proverbiis*, inquit, *legimus: Eſt via, quæ videtur recta apud homines, & noviſſima ejus veniunt in profundum inferni. Ecce & hic ignorantia manifeſtè condemnatur, cùm aliud putat homo, & ſub ſpecie veritatis ad inferna delabitur.* 4to. S. Bernardus Epiſt. 77. ad Hugonem à S. Victore, in qua eum, qui negare auderet, dari poſſe peccata ignorantiæ, impugnat his verbis: *Si peccatum ignorantiæ nullum eſt, non ergo peccavit Saulus, quòd perſecutus eſt Eccleſiam Dei, quoniam quidem ignorans hæc fecit, manens in incredulitate..... Non ergo debuit dicere: Miſericordiam conſecutus ſum, ſed mercedem recepi, quippe quem ignorantia à pec-*



Digitized by Google

*à peccato reddebat immunem, inſuper & æmulatio remunerabilem judicabat. Si, inquam, ignorantiâ nunquam peccatur; quid ergo cauſamur adversùs occiſores Apoſtolorum, quandoquidem non ſolùm malum eſſe neſcierunt interficere illos, ſed inſuper quoque id faciendo arbitrati ſunt obſequium ſe præſtare Deo.... Nunquid non ex his ſatis apparet, in quantis jaceat ignorantiæ tenebris, qui ignorat peccari poſſe interdùm per ignorantiam* (z)?

227 Prob. 3tio. Ratione. Qui ponit deliberatè actum aliquem malum, ſed cujus malitiam ignorat, propter negligentiam addiſcendi ea, quæ poteſt, & tenetur ſcire, à peccato excuſari non poteſt, etiamſi actum illum ponat absque omni dubio vel ſcrupulo de ejus malitia, imò etiamſi actum illum ponat cum firma perſuaſione de ejus bonitate, atque ita ponendo illum, ad ejus malitiam nec advertat, nec advertere poſſit. Atqui hoc eſt peccare peccatô ignorantiæ. Ergo. Minor patet. *Maj. Prob.* Nam ſi excuſari poteſt à peccato taliter agens, tunc vel quia actus, quem ponit, non eſt actus humanus: at hoc non: nam, ut ſupponitur deliberatè agit: omnis autem actio deliberata eſt actio humana. Vel quia ignorat malitiam actûs, quem ponit. Sed nec iſtud: culpabilis enim ignorantia excuſare non poteſt; alioqui melior eſſet conditio negligentis addiſcere ea, quæ poteſt & tenetur ſcire, quàm adhibentis debitam ad ea addiſcenda diligentiam: quod eſt abſurdum. Vel quia firmam, quamvis falſam, habet perſuaſionem de bonitate actûs, quem ponit. At hoc non: nam hæc perſuaſio eſt error culpabilis, quia eſt effectus culpabilis ignorantiæ, proindeque ad excuſandum valere non poteſt. Vel denique quia nequidem poteſt hîc & nunc advertere ad malitiam actûs quem ponit. Sed & nec iſtud: nam hæc impotentia eſt effectus culpabilis ignorantiæ. Unde ſi quis poteſt à peccato excuſari propter hanc impotentiam, excuſabitur re ipſa propter culpabilem ignorantiam. Uno verbo, hæc impotentia non eſt naturalis, ſed voluntaria, proindeque juſtam excuſationis cauſam præbere non poteſt. Ergo qui deliberate ponit, &c.

Cætera quæ hîc de peccatis ignorantiæ diſputari & diſſeri ſolent facilè intelligi poſſunt ex iis, quæ in Tract. de Actibus humanis cit. c. 1. & c. 4. §. 2. ubi de Conſcientia erronea; ubi & præcipua, quæ hîc objici poſſent diſſolvuntur. Pauca duntaxat hîc ſubjicimus, quæ fortè alibi non meminimus.

Objicitur igitur 1mo. Omnibus peccantibus datur gratia actualis. Ergo omnibus peccantibus cognita eſt malitia operis, quod ab eis exercetur: ſcilicet gratia actualis poſita eſt, ſaltem ex parte, in mentis illuſtratione, qua bonum aut malum opus detegatur. Ergo nulla dantur ignorantiæ peccata. 228

Reſp. Neg. conſeq. Ratio eſt, quia gratia actualis & ſufficiens, non ſemper efficit, ut operans ſui operis malitiam actu, & de facto advertat; ſed aliquando efficit tantùm, ut eam advertere potuerit, vel ad orationem confugiendo, qua lumen neceſſarium impetretur, vel non conſentiendo occultæ aut apertæ cupiditati, qua mens hominis per ignorantiam peccantis excœcata eſt.

Ob. 2do. Nihil eſt actu volitum, niſi fit actu cognitum. Atqui in peccatis, quæ ignorantiæ peccata dicuntur, malitia ab operante non eſt actu cognita. Ergo 229

(z) His SS. Patribus addi poſſunt SS. Chryſoſtomus, & Baſilius infrà adducendi.

Ergo nec actu volita : ac proinde peccatum, quod ignorantiæ dicitur, non eſt peccatum, ſaltem, ut vocant, formaliter, cum voluntarium ſit eſſentiale peccato, prout rectè docet S. Auguſtinus, lib. de vera Religione, c. 4. ubi, *Uſque adeò*, inquit, *peccatum voluntarium eſt, ut nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium.*

(a) Reſp. neg. maj. Ratio eſt : quia ut actus ſit peccatum etiam *formaliter*, ſatis eſt, ut illius malitia, ſaltem remotè, cognoſci potuerit ac debuerit. Unde malitia, licèt actu cognita non ſit, eſt tamen, ſaltem indirectè, voluntaria ; quatenùs nimirùm operans vult actum, cum quo malitiam eſſe conjunctam ſcire potuit ac debuit: hoc autem ipſum eſt, quòd S. Auguſtinus, lib. 1. Retract. c. 15. vocat voluntarium voluntate facti, non autem voluntate peccati : *Ita*, inquit, *nec tale peccatum ſine voluntate eſſe potuit, ſed voluntate facti, non autem voluntate peccati.* Undè meritò à Sede Apoſtolica per Alexandrum VII. an. 1658 hæc propoſitio : *Sine libertatis uſu peccatum non eſt ; nec liberè vitatur peccatum, niſi ab eo, qui novit peccatum, quod menti proponitur.* Si enim peccans noſſe debeat ſe peccare, ad quid clamat David Pſal. 18. v. 23. *Delicta quis intelligit ? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo.* Ad quid clamat Apoſtolus 1. Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum : ſed non in hoc juſtificatus ſum.* Nullius peccati ſibi conſcius erat Apoſtolus, quia nihil agebat, niſi ex firma perſuaſione, quòd licitè aut rectè ageret, attamen non idcircò putabat ſe immunem eſſe ab omni culpa : quia licèt certus eſſet ſe non habere peccata malitiæ, at certus non erat ſe non habere peccata ignorantiæ. Sic Apoſtolum interpretatur S. Chryſoſtomus, Hom. 1. in 1. ad Cor. c. 4. *Quamnam*, inquit, *ob cauſam, ſi ſibi nihil fuit conſcius, non fuit juſtificatus ? Quoniam contingebat, ut ab ipſo quadam peccata eſſent admiſſa, neque tamen ſciret eſſe peccata.* Et S. Baſilius in Conſt. Monaſt. c. 2. *Cùm in multis rebus offendamus omnes, majorem tamen offenſarum partem ne intelligimus quidem. Idcircò Apoſtolus dicebat : Nihil mihi conſcius ſum, ſed in hoc juſtificatus non ſum. Quod idem eſt, ac ſi diceret : Multa delicta committo, quæ committere me non intelligo.*

Certè jam à Sæculo quinto univerſali, quod vidimus, conſenſione reprobata fuit hæc inaudita ad illa tempora propoſitio : hoc enim erat ſubtiliter à Pelagianis excogitatum adversùs originis maculam principium ; ita ut cum illis ſentiret nunc, qui ab illius propoſitionis doctrina ſtare vellet.

## §. II.

### *De peccatis infirmitatis.*

Suprà in proœmio hujus Tractatus 230
diximus peccatum infirmitatis eſſe illud, quod procedit ex motione appetitus materialis ſeu ſenſitivi trahentis voluntatem ad conſenſum, non tamen libertatem tollentis. Hæc autem motio nihil aliud eſſe videtur, quàm *Concupiſcentia*, quæ etiam *Paſſio* nuncupatur : enimverò in Tract. de Act. hum. c. 1. §. 2 Paſſionem ſeu Concupiſcentiam definivimus, quòd ſit *animæ ſenſitivæ, ſeu appetitûs ſenſitivi* ( id eſt voluntatis prout verſatur circa ſenſibilia ) *proſequens bonum ſenſibile*



(a) Vide etiam ea, quæ hac de re diximus ſup. in Tract. de Act. hum. c. 3. §. unicò, n. 142. & ſeq.

*bile* ſeu ſenſibus externis perceptibile. Unde hìc Paſſio, Concupiſcentia, & Infirmitas idem ſignificare videntur.

Nemini dubium eſt, quin dentur infirmitatis peccata: nimirùm certum eſt, hominem plerumque peccare ex motu paſſionis ſeu concupiſcentiæ, quam ipſe ex malitia non excitaverit, ſed quæ prævenerit uſum rationis, & cui poſteà ipſe conſenſerit. Quæri tamen poteſt 1mo. Utrum paſſio ſeu infirmitas vel concupiſcentia excuſet à peccato: 2do. An ſaltem minuat illius malitiam.

231 Citatô c. 1. §. 2. Tract. de Act. hum. diviſimus concupiſcentiam in antecedentem, conſequentem, & concomitantē. Nec non ſtatuimus concupiſcentiā quamcumque augere voluntariū (*b*), tamen minuere libertatem; quæ hîc ſuppoſita volumus.

Certum eſt 1mo. Inordinatos Concupiſcentiæ motus, ſi libera voluntate excitentur, eſſe peccata mortalia in materia gravi, & venialia in levi: quia ſunt inordinati & plenè voluntarii & liberi. Ergo nihil illis deeſt ad culpam materiæ commenſuratam.

2do. Inordinati Concupiſcentiæ motus, quamvis à Dæmone excitati, vel ſua ſponte neceſſariò exurgentes, accedente aliqua advertentia imperfecta, & imperfecto voluntatis conſenſu, ſunt peccata venialia: quia homo non poteſt abſque culpa ullatenùs, etiam imperfectè admittere, vel approbare quod ex ſe malum ac inordinatum eſt, & diſconvenit naturæ rationali. Non ſunt tamen mortalia, etiamſi ſint de re graviter illicita. propter imperfectionem actûs. Accedente verò perfecta advertentia, ſi voluntas eos velit vel approbet, ſunt peccata mortalia. quia peccatum mortale eſt velle perfectè & approbare quod graviter ex Objecto eſt inordinatum, & dedecet naturam rationalem.

3tio. Certum eſt; Motus indeliberatos Concupiſcentiæ, rationem ac voluntatem prævenientes, licèt graviter inordinati ſint, non eſſe peccata imputabilia, nullo accedente voluntatis conſenſu, etiam interpretativo. Conſtat 1mo. ex Trident. Seſſ. 5. c. 5. docente Concupiſcentiam non poſſe nocere non conſentientibus; quin imò coronatum iri, qui legitimè certaverit. 2do. Ex his Baji propoſitionibus damnatis à Pio V. & Gregorio XIII. 50ma. *Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præceptô, Non concupiſces.* 51ma. *Concupiſcentia ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.* 3tio. Quia tales motus nullo modo ſunt voluntarii ac liberi voluntate ac libertate ad demeritum perſonale requiſita: non enim poſſumus illos non habere pro arbitrio voluntatis. Vide dicta ſuprà part. 1. de peccato originali, c. 4.

Quod de indeliberatis Concupiſcentiæ motibus diximus, etiam dicendum venit de omnibus pravis cogitationibus, & aliis motibus internis graviter ex Objecto malis. Nam ſi actus illi ſint penitùs indeliberati ac involuntarii etiam in cauſa, & à voluntate improbentur, nullatenùs ſunt peccati, quia nullatenùs ſunt voluntarii. Quod ſi ſint imperfectè deliberati ac voluntarii, ſunt peccata venialia ob imperfectionem actus: ii verò plenè deliberati ſint, & approbentur à voluntate, ſunt peccata mortalia in materia gravi, quia ſunt plenè 232

(*b*) Concupiſcentia auget voluntarium ordinariè loquendo. Nam ſi contingeret ex parte intellectûs quem excæcat, dici poteſt minuere voluntarium. Vid. dicta ibid.

nè voluntarii, & graviter mali. His ita præmiſſis, ponitur

## CONCLUSIO.

233 Obſequi paſſioni etiam antecedenti, hoc eſt, quam voluntas non excitat ſeu imperat, quando non tollit uſum rationis, nec omnem deliberationem eſt peccatum. Illa tamen paſſio antecedens, minuit peccati malitiam. Ita docet S. Thomas. (c)

Prob. 1ma. pars 1mo. ex Scriptura. Daniel. 13. *Concupiſcentia ſubvertit cor.* Et Rom. 7. *Paſſiones peccatorum operabantur in membris noſtris, ut fructificarent morti.*

Prob. 2do. Ratione. Paſſio non tollit omnem rationis uſum, nec omnem deliberationem, ut ſupponitur. Ergo non impedit, quin voluntas liberè illius motibus obſequatur; adeoque peccet liberè amplectens quid inordinatum & naturæ rationali repugnans.

Prob. 2da pars. Illud minuit malitiam peccati, quod minuit cognitionem ac deliberationem requiſitam ad libertatem, ideoque libertatem ipſam. Atqui concupiſcentia ſeu paſſio antecedens minuit &c. Nam facit, ut Objectum delectabile appareat magis conveniens, & ut intellectus magis conſideret rationem boni delectabilis, quàm rationem illiciti, quæ voluntatem à conſenſu avertere poſſet. Ergo, &c. Verùm non ita malitiam minuit, ut ex mortali veniale faciat in motibus deliberatis; ut quando ex paſſione aliquis procedit ad actum peccati, vel ad conſenſum deliberatum; quia tunc voluntas poteſt ſimpliciter non conſentire, & non obſequi paſſioni, cùm habeat ſufficientem ad id deliberationem. Ita S. Thomas, a. 8.

Diximus in Concluſione 1mo. *Quando non tollit uſum rationis &c.* Nam ſi talis paſſio tollat totaliter uſum rationis vel advertentiam omnem impediat, etiam peccatum impedit; quia tunc id, quod ex illa fit, non eſt liberum, nec voluntarium in ſe neque in ſua cauſa. Si tamen motus illi fuerint voluntarii in cauſa, in qua prævideri potuerint, ut in ebrietate, tunc actus mali ex iis ſequentes imputantur ad culpam; cùm ſint indirectè & interpretativè voliti.

Diximus 2do. *Illa paſſio antecedens minuit peccati malitiam.* Nam ſi conſequens ſit, ſeu liberè excitata, vel voluntaria in prava conſuetudine non retractata, non minuit, ſed potiùs auget peccatum, quod ex illa fit: quia non minuit, ſed auget voluntarium & intenſionem affectûs. Ita S. Thomas, a. 6. ubi hæc inde infert: *Et ſic verum eſt, quòd quantò aliquis majori libidine vel concupiſcentia peccat, tantò magis peccat.*

Porrò peccatum ex infirmitate ſeu paſſione ex ſuo genere gravius eſt, quàm peccatum ex ignorantia vincibili non affectata; quia talis ignorantia minuit liberum, & voluntarium at concupiſcentia ſeu paſſio antecedens minuit quidem liberum, ſed auget voluntarium ſeu voluntatis propenſionem, nam illius intenſionem ac conatum auget.

## §. III.

### *De peccatis Malitiæ.*

In ſæpè memorato hujus Tractatus 234 procemio peccatum malitiæ diximus eſſe illud, quod fit ex pura & plena libertate, ſive quod neque ex ignorantia aliqua, neque ex infirmitate ſeu paſſione

(c) 1. 2. q. 77. a. 6.

Digitized by Google

ne antecedente, ſed ex mera voluntatis electione committitur.

Nemini dubium eſſe poteſt, quin dentur hujusmodi malitiæ peccata: ſcilicet ratum eſt, peccare quosdam de induſtria, atque paſſiones ex electione excitare, quarum motibus ſuum præbent conſenſum; juxta illud Job. 34. *Quaſi de induſtria receſſerunt à Deo, & vias ejus intelligere noluerunt.* Non quòd in homine lapſo, quemadmodum infirmitatis peccata, ex libidine & concupiſcentia non naſcantur; ſed quòd peccans ex malitia liberè excitet innatæ nobis libidinis motus, eisque deditâ operâ & absque contrarii actûs, etiam inefficaci, voluntate ſuum conſenſum præbeat: undè obſequitur ille non tantùm paſſioni antecedenti, quæ peccatû infirmitatis, ſed etiam conſequenti, quæ peccatû malitiæ inducit, utpotè quam de induſtria excitat, ut majori niſu pravô, quod ſibi proponit, Objectô fruatur: hincque fit, ut graviora ſint peccata malitiæ, quàm peccata, quæ infirmitatis ſunt. *Paſſio conſequens* inquit S. Thomas, loc. cit. *non diminuit peccatum, ſed magis auget, vel potiùs eſt ſignum magnitudinis ejus, in quantum ſcilicet demonſtrat intenſionem voluntatis ad actum peccati; & ſic verum eſt, &c.* prout nos §. præcedenti indicavimus. Unde eſt, quòd peccatum procedens ex paſſione conſequente ſeu liberè excitata etiam ſit peccatum ex malitia, aut ei æquivaleat; cùm ejus prima radix ſit ſola prava voluntas, quæ paſſionem procurat, nec libertatem minuit. Idem dicendum de ignorantia affectata, propter ſimilem rationem; necnon de peccatis ex prava conſuetudine commiſſis; de quibus poſteà. Priùs nempè ſolvenda venit quæſtio, an videlicet peccata malitiæ ſimpliciter & abſolutè ſint irremiſſibilia. Id quidem nonnulli ex antiquis hæreticis ſenſêre; contra quos ponitur

CONCLUSIO.

Nullum datur peccatum, etiamſi 239. malitiæ ſit, irremiſſibile, ſeu cujus venia non poſſit obtineri.

Prob. 1mo. Ex Scriptura, quæ nos docet, nullum eſſe peccatum, quod ſanguine Chriſti non abluatur: Joan. 1. v. 29. *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Item 1. Joan. c. 2. v. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis totius mundi.* Quibus verbis nullum excipitur peccatum. 2do. In qua omnes omninò peccatores ad pœnitentiam & ſpem veniæ hortatur Deus. Ezech. c. 18. v. 21. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis .... vitâ vivet, & non morietur.* Et c. 33. v. 11. *Nolo mortem impii, ſed ut convertatur impius à via ſua & vivat.* Matth. 11. v. 28. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Joan. 3. v. 16. *Sic Deus dilexit mundum...., ut omnis, qui credit in eum non pereat.* Rom. 3. v. 22. *Juſtitia Dei per fidem Jeſu Chriſti, in omnes, & ſuper omnes, qui credunt in eum.* 3tio. In qua Chriſtus generalem, nulliſque finibus præſcriptam, à peccatis ſolvendi, poteſtatem in Eccleſia ſua reliquit, Matth. 18. v. 18. his verbis: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo.* Item Joan. 20. v. 23. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis retenta ſunt.* Cùm ergo peccatoribus ad veniam via ſit aperta; cùm omnes ad pœnitentiam, ſpe condonationis factâ, vocentur; cumque tandem credentibus omnibus & invocantibus ſalutis ſpes fuerit promiſſa; cùm Chriſtus nullum peccatum à venia excipiat; certè nullo peccato ad veniam aditus intercluditur. Hinc pejor Cainô fieret, qui cum illo diceret Gen. 4. v. 13. *Major eſt iniquitas mea, quàm ut veniam merear.* Denique probatur

ex

Digitized by Google

ex tam ſolemnis pollicitationis executione. Graviſſimis etenim peccatoribus condonatum fuiſſe legimus tùm in Veteri Teſtamento, ut Manaſſi Regi Juda, quandoque divini cultûs hoſti infenſiſſimo; tùm in Novo, ut S. Petro, qui Chriſtum negavit, & Saulo Chriſtianorum perſecutori acerrimo, ipſique inceſtoſo Corinthiaco.

Prob. 2do. Auctoritate Eccleſiæ, quæ Montaniſtas & Novatianos, qui hanc dimittendorum quorumdam ſaltem peccatorum auctoritatem Eccleſiæ negabant, ut hæreticos proſcripſit.

Prob. 3tio. Ratione ex adductis Scripturæ textibus deducta. Qui in malitiæ peccatum lapſus eſt, poteſt utique pœnitere; illius enim voluntatem Deus efficaciſſimâ ſuâ gratiâ emollire poteſt ad contritionem (quod nemo ſanæ mentis negare poteſt) ac poſtea ſe ſubjicere abſolutioni Sacramentali, cujus virtus ſe ſe extendit ad omnia peccata, quæ poſt Baptiſmum admiſſa fuerint. Ergo.

236 Porro ad peccata malitiæ reducuntur peccata commiſſa ex conſuetudine, quam quis emendare non curat. Ita S. Thomas, 1. 2. q. 78. a. 2. ubi, *Manifeſtum eſt*, inquit, *quòd quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.* Ratio eſt, quia peccans ex conſuetudine ſeu habitu peccat ex majori inclinatione, & intenſione voluntatis; nam, ut ait idem S. Thomas, habitus vertitur in naturam. Nec conſuetudo tollit deliberationem ſaltem citam ſeu promptam, quæ ſicut ad rectè agendum, ita ad actu peccandum ſufficit, licèt ſit imperceptibilis ob facilitatem & promptitudinem agendi; ut patet in homine aſſueto ad amandum Deum, qui audito ejus nomine ſtatim prorumpit in amorem ex cita deliberatione.

Et quamvis talis peccator ex minùs perfecta deliberatione peccaret, hoc tamen ejus peccati malitiam non minuit; quia defectus ille eſt ei voluntarius in cauſa, nempè in conſuetudine efficaciter non retractata, & in negligentia illam tollendi. Stultè igitur aliqui conantur excuſare ſua peccata, eò quòd ex pravo habitu oriantur; cùm tamen indè augeantur. Unde Concilium Lateranenſe III. ſub Alexandro Papa III. an. 1179. celebratum, c. 7. ait: *Tantò graviora ſunt crimina, quantò diutiùs animam infelicem tenuerint.*

Undè conſuetudine mortaliter peccandi implicatus, tenetur ſub mortali peccato illam efficaciter retractare & emendare. Ita communis: quia mala conſuetudo eſt occaſio proxima & periculum morale peccandi, imò & neceſſitas quædam moralis, in quam homo voluntariè ſe conjecit: *Dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas,* inquit S. Auguſtinus, lib. 8. Confeſſ. c. 5. Quippe conſuetudo mala vehementer pertrahit ad ſimiles actus malos. Atqui quisque, ſub mortali, tenetur vitare, & à ſe removere occaſionem proximam, ac morale periculum peccandi mortaliter; cùm teneatur velle efficaciter vitare peccatum: alioqui cenſetur velle, ſaltem interpretativè, peccatum. Imò talis toties actu peccat, quoties ad pravam illam conſuetudinem advertens, non proponit efficaciter illam corrigere. Nam tunc voluntariè retinet in ſe occaſionem proximam peccati, & vult, ſaltem interpretativè, in morali periculo peccandi immorari, adeoque vult ipſum peccatum. Adde, quòd pravus habitus, quem quis non ſtatim curat evellere, neceſſitatem moralem peccandi augeat, & pariat cordis duritiam, obſtinationem, deſperationem, ac demum impœnitentiam finalem. 237

Hæc procedunt etiam de conſuetudine circa actus quosdam malos exter- 238

nes, v. g. blaſphemiam, juramentum falſum, licèt abſque advertentia & animo blaſphemandi, aut jurandi prolata. Nam, ex communi, gravis eſt obligatio etiam ejusmodi conſuetudinem tollendi; quia talia verba, etiam ſic prolata, habent gravem turpitudinem ac difformitatem objectivam, ob quam graviter diſconveniunt naturæ rationali, & ratione cujus homo tenetur ea non velle, neque in ſe neque in cauſa: quippe exteriùs ſonant blaſphemiam aut juramentum, & eum ſenſum generant apud audientes. Igitur ſicut illicitum eſt Deum blaſphemare, vel adducere in teſtem falſitatis, aut cum periculo falſitatis, & uſurpare verba, quæ exteriùs ſonant & ſignificant audientibus blaſphemiam vel perjurium: ita illicitum eſt velle in cauſa ponere illos actus; & præcipitur deſtructio cauſæ illorum, nempè conſuetudinis: quæ conſuetudo voluntariè permiſſa eſt grave peccatum. Non velle autem illam efficaciter emendare, eſt velle indirectè, & ſaltem interpretativè, actus illos illicitos ex ea ortos. Adde, quòd iſta grave ſcandalum parere apta ſint.

Neque etiam alii ſubiti motus graviter inordinati, qui ex prava conſuetudine quaſi inadvertenter accidunt, à mortali excuſantur, quamdiu non adhibetur diligentia & conatus, ut præcaveantur, & conſuetudo corrigatur: quia ſi non in ſe, certè in cauſa, nempe in mala conſuetudine non retractata, vel in negligentia ſufficienter noti ſunt & voluntarii.

## *Solvuntur Objectiones*

### *Contra poſitam Concluſionem.*

239 Ob. 1mo. Matthæi 12. v. 32. Chriſtus aſſerit peccata in Spiritum ſanctum nec in hoc Sæculo nec in futuro dimittenda eſſe. Quod idem repetitur Luc. 12. v. 10. Atqui inter peccata in Spiritum ſanctum numerantur ea, quæ dicuntur peccata malitiæ. Ergo.

Reſp. 1mo. cum S. Auguſtino lib. de corrept. & grat. c. 12. & Ep. 50. hæc Chriſti verba de impœnitentia finali, ſeu de cordis uſque ad vitæ finem duritia exponi debere: *Nullum intelligatur*, inquit lib. expoſitionis inchoatæ in Epiſt. ad Rom. *niſi perſeverantia in nequitia, & in malignitate cum deſperatione indulgentiæ Dei.* Hac expoſitione omnis tollitur difficultas: enimverò extra dubium eſt, perſeverantiam in peccato omni ſpe veniæ eſſe deſtitutam, utpotè de qua ſcriptum eſt: *In peccato veſtro moriemini.* Non quòd peccatoribus illis condonationis ſpes adimatur, ſed quia peccator Deum miſericordem deſpicit.

Reſp. 2do. Cum S. Thoma in 4. Sent. diſt. 20. q. 1. a. 1. quæſtiunc. 1. ad 1. diſt. maj. Chriſtus aſſerit, peccata in Spiritum ſanctum eſſe irremiſſibilia, moraliter loquendo, conc. Abſolutè & ſimpliciter loquendo, neg. maj. *Sicut aliquis morbus*, inquit laudatus Doctor Angelicus, *dicitur incurabilis ſecundùm naturam morbi, per quem tollitur id, per quod morbus poteſt curari, putà cùm morbus tollit virtutem naturæ, vel inducit faſtidium cibi, vel medicinæ, licèt Deus morbum poſſit curare: ita etiam peccatum in Spiritum ſanctum dicitur irremiſſibile ſecundùm ſuam naturam, in quantum excludit ea, per quæ fit remiſſio peccatorum, auxilia ſcilicet gratiæ, quorum largitio Spiritui ſancto ſpecialiter adſcribitur; per hoc tamen non præcluditur via remittendi & ſanandi omnipotentiæ & miſericordiæ Dei, per quam aliquando tales quaſi miraculosè ſanantur.*

Ob.

240 Ob. 2do. 1. Joan. c. 5. v. 16. hæc leguntur : *Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.*

Reſp. 1mo. cum S. Auguſtino ſuprà laudato; per peccatum ad mortem etiam hîc intelligi finalem impœnitentiam, illud ſcilicet peccatum, quod cum corporis morte conjungitur : ac proindè quod conjunctam habet æternam hominis mortem : undè cùm ſe extra viæ ſtatum extendat, non licet pro illius remiſſione divinam indulgentiam deprecari.

Reſp. 2do. Nullis peccatoribus, ſi verè conterantur, expectationem veniæ abjudicaſſe S. Joannem, ſed vanam quorumdam peccatoribus adulantium fiduciam compreſſiſſe, qui cùm apud Deum nulla auctoritate valeant, apud peccatores nomen ſibi faciunt, ſuarum ſcilicet precum virtute commendata; quaſi ſe, Moyſis inſtar, vel pro graviſſimis peccatis coram Deo ſiſtere poſſent : Imò verò tantùm abeſt, ut de neganda peccatoribus ullis veniæ ſpe cogitaverit unquam S. Joannes, ut pro juvene, qui ad latronum caſtra profugerat, & apud eos principatum ut ſceleſtiſſimus obtinuerat, non tantùm oraverit, ſed pœnitentiæ labores pro ipſo amplexurum pollicitus ſit.

Nec verò negamus fruſtraneas eſſe ſæpiùs orationes pro induratis, qui beneficium divinum omne proculcant, & derident. Quidam etiam aliquandò fruſtrà orant non audiendi, ut Antiochus, lib. 2. Machab c. 9. v. 13. quia peccati odium ad preces eos non impellit, ſed vitæ præſentis amor intenſiſſimus.

241 Ob. 3tio. S. Hieronymus, Ep. 149. ad Marcellam, adversùs Novatianum contendit quidem, Chriſti negationem tormentorum metu extortam condonari poſſe; ſed convenit aliud peccati genus Chriſti verbis Matth. 12. deſignatum hîc nullatenùs remitti, nempè iniquitatem, qua quis Chriſti opera tribuit Dæmoni, ſeu Beelzebub, & Chriſtum nomine Beelzebub compellare non dubitat : *Doceat* ( Novatianus ) *aliquem negatorem, Beelzebub vocaſſe Chriſtum, & ultrò referam gradum, negatorem non poſſe conſequi veniam poſt ruinam.* Paulò ante dixerat : *Manifeſtum eſt, peccatum in Spiritum ſanctum ideò non poſſe dimitti, quòd habeat blaſphemiam, ut cum videas in virtutibus Deum, Beelzebub calumniaris in factis.* Ergo &c.

Reſp. 1mo. S. Hieronymo opponimus S. Auguſtinum ſuprà laudatum, qui hæc Chriſti verba de finali impœnitentia exponit. Opponimus S. Ambroſium & alios Patres, qui hæc Chriſti verba de maligno affectu tribuentium Dæmoni Beelzebub, quod Dei eſt opus, ſeu miracula illa tam ſplendida, quæ patrabat Chriſtus, qui horrendum illud ſcelus locô laudatô carpit, exponunt. Cui tamen ſceleri non omnem aufert veniæ ſpem; cùm ibidem calumniatoribus ſuis auctor ſit, ut operibus operam collocent; ſubjungit enim v. 33. *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum &c.* Sed difficillimè veniam obtineri indicat; quia videlicet nullam excuſationis, quæ vel ex infirmitate, vel ex ignorantia ducatur, ſpeciem prætexere poteſt tam gravis ſceleris reus.

Reſp. 2do. Nulli peccato veniam negatam voluiſſe S. Hieronymum. Confutabat ſcilicet argumenta Novatiani, qui tùm ex Matth. 12. v. 32. tùm ex iſtis Heb. 6. v. 4. verbis : *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtaverunt etiam donum cæleſte . . . . & prolapſi ſunt, rursùs renovari ad pœni-*

 ten-

*tentiam* (*d*): falſò colligebat, non poſſe veniam lapſis concedi, quique ejuſmodi peccatores à renovationis expectatione repelli conclamabat, quòd non infirmitatis, ſed puræ malitiæ eſſent fidei ejurationes. Quæ argumentorum genera Marcellæ moleſtiam faceſſebant; idcoque illorum ſolutionem à S. Hieronymo poſtulárat; cujus votis ipſe annuens oſtendit 1mo. ibi non agi de baptizatis, qui tormentorum acerbitate ad Dominum negandum impelluntur; cùm de Judæis, qui opera ipſius in Dæmonem, ſeu Beelzebub referebant, ageret Chriſtus. 2do. Non poſſe à Novatiano probari lapſos omnes Chriſti opera tribuiſſe Dæmoni, nec proin blaſphemos eſſe in Spiritum ſanctum; quod ſi poſſet exequi, *tunc poterit*, inquit, *approbare irremiſſibilem eſſe in Spiritum ſanctum blaſphemiam.* In perſecutione lapſi contra filium hominis delinquunt quidem, ut addit, ſed non blaſphemant in Spiritum ſanctum. Nam undè Chriſtus Matth. 12. oppoſuiſſet peccatum in Filium Hominis peccato in Spiritum ſanctum? Seu undè duo diverſa peccatorum genera ibi conſtituiſſet? Quamobrem ita concludit S. Hieronymus: *Doceat igitur, aliquem negatorem Beelzebub vocaſſe Chriſtum, & ultrò referam gradum, negatorem non poſſe veniam conſequi poſt ruinam.* Quam tamen illationem, videlicet, non poſſe remitti blasphemiam in Spiritum ſanctum, non concedit ipſe S. Hieronymus, licèt concedere videatur; ſed Antiquorum more, qui ne cavillationibus locus daretur, in confutandis, quæ opponebantur, operam omnem collocabant. Ideò autem hanc quæſtionem, an peccatum in Spiritum ſanctum remitti non poſſit, prætermittit, quia per tempus ſibi non licebat illam excutere, nec aliundè ſui copiam poterat amicis negare, quemadmodùm ipſe ſcribit ſub finem ejusdem Epiſtolæ. Ideoque ſi Marcellæ in votis eſſet, aliquandò illius peccati naturam edoceri, ſe ſuum ſtudium illi non eſſe negaturum ſpem fecit.

## § IV.

### *De peccatis merè internis, ſeu Cordis.*

In ſæpè memorato hujus Tractatus 242
prooemio peccatum cordis illud eſſe diximus quod in corde conſumatur; adeoque quod in ſolo actu interno, absque ullo opere aut ſigno externo, conſiſtit. Hujusmodi autem actus peccaminoſi interni & cordis duplicis generis eſſe dignoſcuntur: alii enim ſunt, quibus voluntas Objectum aliquod averſatur, ut odium Dei, &c. Alii, quibus Objectum aliquod proſequitur, & hi deſideria vocantur; de quibus duntaxat hîc agere animus eſt, atque internis delectationibus.

Porro voluntas triplici actu illicitum Objectum proſequi poteſt. Primus eſt volitio efficax Objecti, qua voluntas vult adhibere media, quæ ſunt in ejus poteſtate, ad illud Objectum aſſequendum, ſeu opus volitum exequendum. Secundus eſt deſiderium inefficax. Tertius eſt ſimplex delectatio, ſeu mera complacentia de Objecto ſeu opere apprehenſo, absque propoſito exequendi, & deſiderio aſſequendi; quæ eſt ſimplex quidam voluntatis affectus, quo res apprehenſa tan-

(*d*) Hunc textum luculenter expoſuimus Tom. 1. Theol. noſt. Tract. de S. Script. part. 2. c. 3. in reſp. ad Ob. 6.

tanquam jucunda placet, & grata atque accepta habetur. His prænotatis, ponuntur ſequentes ſolutiones.

243 I. Quodlibet deſiderium rei vel actionis malæ, etiam inefficax, illicitum eſt, utpote prohibitum præceptô, *Non concupiſces*, juxta ſenſum Eccleſiæ; & habet malitiam mortalem vel venialem, ac eandem ſpeciem, quam habet res vel actio, in quam fertur.

Prob. 1mo. Ex Scriptura. Prov. 15. *Abominatio Domini cogitationes malæ.* Et Pſal. 10. *Qui diligit iniquitatem odit animam ſuam.* & Oſee 9. *Facti ſunt abominabiles ſicut ea, quæ dilexerunt.* Quod indefinitè & generaliter dictum intelligi debet de omni affectu etiam inefficaci, cùm hic etiam tendat in Objectum ſuum.

Prob. 2do. Ex conſenſu omnium Eccleſiæ Patrum, Doctorum & Theologorum, qui unanimiter idem, quod nos tuemur, docent.

Prob. 3tio. Ratione. Quia turpe ac inhoneſtum eſt velle & deſiderare quovis modo aliquid turpe ac illicitum. Item omnis affectus & deſiderium alicujus rei graviter malæ, graviter diſconvenit naturæ rationali, & legi divinæ prohibenti tale Objectum ſeu talem rem, ſumitque malitiam ac ſpeciem ab objecto malo ratione cujus opponitur rectæ rationi & legi: Objectum autem voluntatis eſt id omne, in quod ipſa fertur. Et verò ad mortale non requiritur conſenſus efficax in opus: alioqui approbans crimen alterius, ſine voluntate illud patrandi, non peccaret mortaliter, contra illud ad Rom. 1. *Digni ſunt morte, non ſolùm qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.*

Hinc deſiderium, licèt inefficax, occidendi, fornicandi, &c. eſt peccatum mortale injuſtitiæ, luxuriæ, &c. Deſiderium verò leviter nocendi proximo, eſt veniale duntaxat: nam omnis actus internus ſumit malitiam & ſpeciem ab actu externo tanquam ab Objecto.

II. Deſiderium conditionatum, ſeu 244
conſenſus conditionatus rei vetitæ, per ſe loquendo, non eſt mortale, ſi conditio appoſita auferat totam, vel ſaltem gravem operis malitiam. Ita communiter Theologi. Quia talis affectus non eſt graviter inordinatus, neque ſecundùm ſe, neque ex Objecto, à quo, per conditionem, gravis malitia verè excluditur. Non eſt autem per ſe peccatum deſiderare præcisè Objectum, à quo vera ſublata eſt malitia.

Si tamen, ut ſæpè fit, inducat periculum probabile conſensûs abſoluti, erit mortale ratione talis periculi: quia mortale eſt ſe exponere periculo probabili peccandi mortaliter; nam eſt velle interpretativè mortale peccatum. Imò ſeclusô tali periculô, ejusmodi deſideria raró vacant culpâ, ſaltem veniali, ratione inutilitatis, otioſitatis, aut alicujus inordinati affectus.

Quòd ſi conditio non aufert malitiam, tale deſiderium vel delectatio in re gravi eſt culpa mortalis, in levi venialis; quia talis affectus tendit in Objectum malum, & quidem abſolutè, cùm appoſita conditio non verè tollat malitiam ab Objecto, etiam ut repræſentato: & ſic malitia Objecti in actum voluntatis tota transfunditur: ſive tunc eſt affectus admittendi malum, vel delectatio de illo, remanente tota objecti malitia.

Conditio autem aufert malitiam mor- 245
talem Objecti, quando vel re ipſa ſubeſt, vel poſſibilis eſt, & eâ poſitâ res, ſeu actio non eſt ampliùs mala, ſaltem graviter;

viter; ut contingit 1mo. in iis, quæ ſolo jure poſitivo vetita ſunt: hinc non peccat mortaliter, qui dicit, vellem comedere, ſeu comederem carnes die Veneris, ſi id Eccleſia non vetuiſſet; vel optarem, ne hodie prohibitus eſſet eſus carnium, ut illis veſci poſſem. 2do. In prohibitis quidem jure naturali, ſed tamen in aliqua circumſtantia licitis, ſi hæc pro conditione apponatur, v. g. ſi eſſem Judex, hunc homicidam morte mulctarem, &c. Rectè tamen monent Doctores, ejuſmodi deſideria eſſe periculoſa, & vitanda, atque fatuas, ut quidam eorum ajunt, & diabolicas tentationes. Et re vera ſunt plerumque occaſio peccati, præſertim in materia periculoſa, ut ex multorum lapſu conſtat: ut ſi dicas vellem uxorem ducere ſi non eſſem Religioſus, Sacerdos, &c.

246 At malitiam conditio non tollit, quando eâ appoſitâ adhuc manet Objectum graviter inordinatum, ut ſi dicas: inimicum occiderem, ſi non eſſem Sacerdos: Undè peccas mortaliter, perindè ac ſi non poneretur conditio. Item quando conditio per ſe eſt impoſſibilis, ut ſi ea, quæ intrinſecè mala ſunt, ponantur non eſſe vetita, ut ſi dicas: vellem furari, niſi eſſet peccatum, vel niſi Deus id prohiberet. Imò hoc optare eſt gravis culpa; nam eſt velle, ut id, quod eſt per ſe malum, ſit licitum, nec à Deo prohibeatur; ac proindè ut ordo naturæ pervertatur, & lex æterna immutetur, necnon ut natura rationalis non ſapienter à Deo regatur: quod deſiderium eſt graviter inordinatum, & pejus eſt quàm ſemel furari; nam pejus eſt furtum licere, quàm ſemel committi.

247 III. Delectatio appetitûs ſenſitivi de Objecto graviter malo, etiam ſub conditione, ſub qua eſt licitum, v. g. delectatio carnalis de copula cum fœmina, ſi eſſet uxor, eſt mortalis; quia appetitus ſenſitivus ſemper fertur in Objectum, ut eſt in ſe, & omni conditione deſtitutum: nam imaginatio, ex cujus apprehenſione movetur, & quam ſolam ſequitur, nullam conditionem apponere poteſt, nec præſcindere malitiam ab Objecto. Imò juxta varios, quævis delectatio de Objecto intrinſecè malo perindè mala eſt, poſita quacumque conditione, ac foret illâ ſublatâ; quia delectatio eſt affectus complacentiæ de objecto ut præſenti, qui unicè pendet ex eo, quod ut delectabile in Objecto apprehenditur. Ergo ſi Objectum ſit malum, delectatio erit mala. Conditio autem quævis appoſita nihil operatur ad delectationem, nec tollit ejus malitiam, niſi tollat rationem, quæ delectat, ſeu ipſam delectabilitatem.

IV. Igitur præceptô, *Non concupiſces*, 248 prohibetur tùm quodvis deſiderium, & complacentia Objecti ſeu actûs mali, & conſenſus pravis concupiſcentiæ motibus, tùm etiam deſiderium habendi quodvis bonum proximi, ſive uxorem, ſive ſervum, ſive fundum, &c. juxta illud Deut. 5. *Non concupiſces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum, & univerſa, quæ illius ſunt.* Ita ut ſit mortale, proximi bonum notabile expetere cum ejus damno, vel appetere proprium comodum aut lucrum cum gravi damno proximi: nam hoc repugnat charitati vetanti, ne alteri fieri velis, quod tibi non vis fieri. Hinc ut ait Catechiſmus Romanus, & nos in Tract. de Jure & Juſtitia adnotavimus; *Graviter peccant mercatores, qui rerum penuriam, annonæque caritatem expetunt; atquè id ægrè ferunt, ut alii præter ipſos ſint, qui vendant, aut emant, quò cariùs vendere aut viliùs emere poſſint. Item qui alios egere cupiunt, ut ipſi*

*ipſi aut vendendo aut emendo lucrentur. Medici item, qui morbos deſiderant. Judices, Advocati, Procuratores, Scribæ, qui cauſarum litiumque vim & copiam concupiſcunt, &c.*

249 V. Simplex etiam delectatio moroſa ſeu deliberata, id eſt, deliberatè admiſſa, de quolibet Objecto, vel opere mortaliter malo, eſt peccatum mortale, etiam ſecluſô omni deſideriô, propoſitô, conatu & periculo illud efficiendi; ſumitque ſpeciem & malitiam à tali Objecto. Ita communiter Doctores. Et conſtat 1mo. ex Prov. 2. *Qui lætantur, cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis, quorum viæ perverſæ ſunt, & infames greſſus eorum.* Et Sap. 1. *Perverſæ cogitationes ſeparant à Deo.* 2do. Ex S. Auguſtino, lib. 12. de Trin. c. 12. *Totus homo damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per Mediatoris gratiam remittantur.* 3tio. Naturæ rationali & legi divinæ diſconvenit ac repugnat, quòd voluntas gratum & acceptum habeat id, quod naturæ rationali diſſentaneum eſt, atque Deo diſplicet, & ab eo prohibetur. Ergo eſt peccatum grave vel leve, pro gravitate vel levitate malitiæ Objecti. 4to. Delectatio deliberata ſeu moroſa de Objecto malo eſt affectus complacentiæ, & inclinatio appetitûs in illud: nemo enim delectatur de eo, quod non amat. Atqui omnis affectus in rem vel actionem mortaliter malam eſt mortalis: nam graviter naturæ rationali ac legi divinæ adverſatur, & ſumit totam Objecti malitiam, ex Oſee 9. *Facti ſunt abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt.* Ergo. Ita S. Thomas 1. 2. q. 74. a. 8. ubi, *Nullus delectatur*, inquit, *niſi in eo, quod eſt conforme appetitui ejus. Quòd autem aliquis ex deliberatione eligat, quòd affectus ſuus conformetur his, quæ ſecundùm ſe ſunt peccata mortalia, eſt peccatum mortale. Undè talis conſenſus in delectationem peccati mortalis eſt peccatum mortale.* Idque verum eſt, quamvis delectatio ſit propter bonum finem, quia finis, quantumvis bonus, non tollitur malitiam Objecti.

Hinc mera complacentia de actu ſeu Objecto mortali contra juſtitiam, v. g. de furto, vel homicidio à ſe aut ab alio patrato, eſt peccatum mortale contra juſtitiam; eſt tamen minùs grave, quàm ipſe conſenſus efficax in tale opus, ut docet S. Auguſtinus loc. cit. Nam conſenſus efficax habet longè plus determinationis. Item mortale eſt contra caſtitatem, gaudere ſe amari amore libidinoſo ab alio, quamvis non ſic readamato. Delectatio verò de actu vel Objecto veniali eſt venialis.

Non eſt tamen mortale gaudere præcisè de Objecto ex ſe non malo, ſed ſola lege poſitiva vetito, quatenùs non eſt de ſe malum, v. g. de cogitato eſu carnium die Veneris, non ut tali die poſito aut ponendo. Nam neque Objectum iſtud de ſe illicitum eſt, neque ipſe actus delectationis merè internæ eſt prohibitus ab Eccleſia. Hæc tamen delectatio eſt venialis, quia includit affectum quemdam intemperantiæ.

Not. deliberata triſtitia ſeu diſplicentia de opere bono eſt peccatum: nam opponitur virtuti, cujus eſt actus; & naturæ rationali ac legi divinæ diſconvenit odiſſe bonum, & amare malum ei oppoſitum; gaudere de malo, & dolere de bono ejus contrario.

VI. Eſt mortale gaudere de actu ex 250
ſe mortali, ſed à culpa excuſato ratione ignorantiæ invincibilis, vel defectûs libertatis, ut de homicidio in ſomno patrato,

Digitized by Google

trato, de violatione jejunii ex ignorantia, &c. Quia eſt delectatio voluntaria de Objecto graviter illicito, cùm talis actus ſit ex Objecto mortalis. Nec delectatio excuſari poteſt: nam ideò actus non fuit culpabilis, quia non fuit voluntarius: ſed nunc voluntas liberè eum approbat, & de eo gaudet ſine ignorantia, quod graviter diſconvenit naturæ rationali ac legi. Quare hæc regula, *Talis eſt delectatio, quale eſt Objectum*, intelligi debet, quando eadem cauſa opus excuſans reperitur in delectatione.

251 VI. Ex communi Delectatio deliberata de ſolo artificio modò patrandi malum, qui ex ſe malus non eſt, vel de aliqua ejus circumſtantia inſolita, ſed non mala, per ſe loquendo, non eſt mortalis. Quia 1mo. in parabola Luc. 16. *Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter feciſſet.* 2do. Ex ſenſu communi hominum, qui crimini non vertunt, quòd quis delectetur de modo, quo ebrius tremulè incedit, quo quis ex equo decidit, vel de induſtria, qua fur ſubtiliter crumenam emungit, &c. & aliis non malis actuum malorum circumſtantiis, qui actus ſimul quoad ſubſtantiam diſplicent. 3tio. Quia Objectum talis delectationis non eſt malum.

Poteſt tamen conſenſus in ejusmodi delectationem eſſe culpa venialis, ratione otioſitatis, curioſitatis, aut ſimilis inordinationis; imò & mortalis ratione ſcandali, vel periculi conſentiendi in delectationem de ipſo malo actu. Quòd ſi circumſtantia vel modus eſſet malus, non liceret de eo delectari.

VII. Per ſe loquendo licet gaudere 252
de effectu bono, qui ex peccato ſecutus eſt, non tamen prout à peccato eſt; quia Objectum talis gaudii non eſt malum, nec proinde ipſum gaudium. Sic Eccleſia gaudet de Redemptione per Chriſtum ex peccato Adami ſecuta, *O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem!*

VIII. Delectatio de ſola cogitatione 253
ſeu cognitione rei etiam graviter illicitæ non eſt peccaminoſa, modò abſit periculum conſenſus in Objectum; quia rei malæ cognitio, quæ eſt Objectum talis delectationis, non eſt ſecundùm ſe mala; & Deus ipſe cognoſcit omnia mala & obſcœna. Imò hæc cognitio ſæpè eſt neceſſaria vel utilis Confeſſario, aut Medico. Delectatio autem ſpecificatur à ſuo Objecto directo & immediato. Quare ſi cognitio ſeu cogitatio ſit vana vel inutilis, delectatio de ea erit venialis. Si verò cognitio ſit utilis aut neceſſaria, delectatio de ea per ſe non erit culpa. Ita S. Thomas 1. 2. q. 74. a. 8.

Hinc licet gaudere de ſcientia rei obſcœnæ ob bonum finem, putà ad fungendum officiô Confeſſarii, Medici. At cognitio rei obſcœnæ ex affectu veniali, putà ex curioſitate, etiam abſente delectatione & omni periculo, eſt venialis; mortalis verò, ſi ſit ex affectu graviter inordinato, vel cum periculo gravi, aut referatur ad finem graviter malum.

PARS

# PARS TERTIA.

## 254 *De reliquis peculiaribus Peccatorum Speciebus.*

MOdò ad ea ſpecialia peccatorum genera, de quibus in procemio noſtro mentionem fecimus, transeundum; ac primò loco occurrunt peccata in Spiritum ſanctum, tùm ſequuntur peccata in cœlum clamantia. Verùm de quibusdam eorum jam alibi diſſeruimus, de aliis verò agemus, ubi ſermo erit de vitiis ſeu peccatis, quæ virtutibus oppoſita ſunt. De reliquis verò non eſt, quòd præter ea, quæ tùm in dicto procemio noſtro, tùm in Tractatu de doctrina Chriſtiana Philoſophiæ noſtræ præfixo jam de iis dicta ſunt, quidquam memoremus. Primò igitur de vitiis capitalibus loquemur, poſteà de reliquis.

## CAPUT PRIMUM.

### 255 *De vitiis ſeu peccatis Capitalibus.*

PEccata capitalia, prout in ſæpè dicto hujus Tractatus procemio annotavimus, ea ratione ſic nuncupantur, quod cætera peccata ad ea tanquam radices referantur, atque, prout in cit. Tract. de Doctrina Chriſtiana part. 2. c. 2. §. 8. dictum, ſint fontes & capita, nec non cauſa impulſiva eorum. Septem, ut ibi dictum numerantur à Theologis poſt S. Gregorium. ſcilicet Superbia, Avaritia, Gula, Luxuria, Ira, Invidia, Acedia; de quibus ſingulis paragraphis agemus.

### §. I.

### 256 *De Superbia, & ejus Filiabus.*

*Superbia* definitur *animi elata inflatio, ſe omnibus præcellere, & omnia ſibi deberi conſentis*; ſeu breviùs, *eſt inordinata cupiditas propriæ excellentiæ & celſitudinis*; vel prout in Tractat. de Doctrina Chriſt. dictum, inordinatus appetitus ſupra alios excellendi.

Ejus actus ſunt 1mo. Inordinata ſui 257
æſtimatio, qua quis ſe ipſum æſtimat ſupra id, quod eſt, & afficitur erga ſe ipſum tanquàm aliquid excellentius, quàm re vera ſit. 2do. Finem ſuum ultimum in propria excellentia conſtituere; necnon virtutem, ſcientiam, & alia ad excellentiam ſpectantia non appetere propter Deum, ſaltem ultimatè, nec ad ejus gloriam referre, ſed unicè & ultimatè propter ſuam ſatisfactionem ac excellentiam. 3tio. Ab aliis velle magni fieri, honorari, laudari; ſi id non faciant, dolere, iraſci. 4to. Judicio proprio pertinaciter adhærere. 5to. Alios & aliena parvi facere, vel velle videri ſingulariter habere quæ poſſidentur. 6to. Si putes te habere bona, quæ non habes, vel majora, quàm habeas, aut in eo ponas excellentiam, ubi non eſt, & inde te extollas. 7mo. Si

Si bona tuâ æſtimes, quaſi ex te habeas, & non à Deo. 8vo. Si bona tua accepta quidem à Deo credas, ſed ea æſtimes tanquam meritis propriis debita, vel ea ad Dei gloriam non referas, atque ita te geras, & animô extollas, perindè ac ſi ea à Deo non haberes. 9no. Nolle ſe ſubjicere ſuis Superioribus, quaſi id ſit indignùm. 10mo. Nolle etiam ſe Deo ejuſque præceptis ſubmittere, id æſtimans tanquam contrarium dignitati ſuæ, & volens ſuo arbitratu vivere, quaſi Deô non indigeat, aut ab eo nullatenus pendeat.

258 Superbia ex genere ſuo eſt peccatum mortale. Nam ad Rom. 1. *Superbi & elati* numerantur inter eos, *qui digni ſunt morte.* & Prov. 8. *Deus arrogantiam & ſuperbiam deteſtatur.* Ratio eſt, quia Superbia adverſatur charitati Dei, ejus honori, majeſtati & excellentiæ; atque etiam eſt radix omnis peccati, ex Eccli. 10. *Initium omnis peccati eſt ſuperbia; qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & ſubvertet eum in finem.* Et ex S. Auguſtino lib. 2. de pecc. mer. & rem. c. 17. *Vitiorum namque humanorum cauſa ſuperbia eſt.*

Hinc ſuperbia perfecta eſt ſemper culpa mortalis, ut 1mo. Quando præ ſuperbia, quis ſubjici Deo renuit, vel Superioribus, eorumve præceptis etiam in re minima. 2do. Cùm quis bona ſua æſtimat à ſe ipſo habere, vel eſſe propriis meritis debita, vel ſolis viribus acquiſita. 3tio. Quando finis ultimus ponitur in propria excellentia, vel in rebus graviter malis propria excellentia conſtituitur, aut ex illis quæritur.

Imperfecta tamen ſuperbia, qua quis ſine Dei & aliorum contemptu, nec renuens Superioribus ſubjici, ſolùm plus juſto ſe effert, eſt venialis: quia gravis non eſt inordinatio, nec graviter repugnat charitati. Sanè, ſi mortalis diceretur ac probari poſſet, pauci in Religioſis Communitatibus invenirentur, qui hoc peccatô non detinerentur; Nihilominùs illud quoque omni ſtudio vitandum eſt; non modò quia peccatum ſaltem veniale eſt, ſed inſuper, quia aliorum invidiæ præbet occaſionem.

Porro Superbiæ remedia generatim eadem ſunt, quæ humilitatis adjumenta: ſpeciatim verò hæc: 1mo. Sæpè humilitatem à Deo petere. 2do. Sæpè conſiderare ſuum nihilum, ſuam effrenatam ad malum propenſionem, ſuas pravas cupiditates, ſua peccata, vitia, defectus, miſerias tùm corporis, tùm animæ, infirmitatem, impotentiam ſine Dei gratia actuali ad quemlibet actum ſalutarem; item infinitam Dei excellentiam, ad quam ſi omnia comparentur, ſunt inſtar nihili; omnia, quæ habemus, eſſe à Deo, noſtra merita eſſe illius dona. *Quis .. te diſcernit? Quid habes, quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* 1. Corinth. 4. Atque ex horum conſideratione complacentiam ſui coërcere, ſe ipſum contemnere, & ex ſui ipſius contemptu humiliationes, & quaſvis afflictiones tanquam ſibi propter peccata debitas, libenter pro Chriſto ſuſcipere & ſuſtinere. 3tio. Meditari ſuperbiæ pœnas, & humilitatis præmia. 1. Pet. 5. *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Et Matth. 23. *Qui ſe exaltaverit, humiliabitur: & qui ſe humiliaverit, exaltabitur.* Item & maximè exempla Chriſti, qui humiliavit ſemetipſum factus obediens usque ad mortem crucis, & opprobriis ſatiatus eſt, quemque imitari debemus: *Fruſtrà enim appellamur Chriſtiani*, inquit S. Leo Magnus Serm. 5. de Nativit. *ſi non ſimus imitatores Chriſti, qui ideò ſe viam dixit eſſe, ut converſatio Magiſtri, forma eſſet Diſcipuli; & illam humilitatem eligeret ſervus, quam ſectatus eſt Dominus.* 4to. Omnia ſua bona ac opera ad Dei gloriam ſæpiſſimè actu referre, & crebrò exercere actus internos & externos humilitatis, 259

atque

atque opera ac miniſteria vilia & abjecta obire, infimum locum eligere, hoſpitalia viſitare, pauperibus & ægrotis miniſtrare, &c.

260 Superbiæ tres præcipuè numerantur filiæ, ſcilicet Præſumptio, Ambitio & Vana gloria: Hæc ultima ſeptem alias filias parit, nimirùm Inobedientiam, Jactantiam, Hypocriſim, Contentionem, Pertinaciam, Diſcordiam, & Inventionem novitatum; hæc enim ſeptem peccata ex ea immediatè oriuntur, unde Vana gloria à S. Thoma poſt S. Gregorium etiam inter peccata capitalia numeratur, quamvis propriè duntaxat ſit Superbiæ filia, atque ab ea derivetur.

*Præſumptio* hìc eſt appetitus inordinatus faciendi aliquid facultatem ſuam excedens. Mortalis eſt 1mo. Ratione gravis injuriæ Dei, ut cùm Lucifer dicere præſumpſit: *Aſcendam, & ſimilis ero altiſſimo.* 2do. Ratione gravis damni proprii vel alieni, aut periculi talis damni: ut ſi præſumas exercere ſine ſufficienti peritia officium Medici, Advocati, Judicis, Confeſſarii, &c. 3tio. Cùm uſurpatur dignitas, vel poteſtas, vel officium ſæculare aut Eccleſiaſticum: ut ſi audias confeſſiones, aut judices, aut exerceas actum ordinis ſine poteſtate legitima. De præſumptione oppoſita Spei dicemus infrà.

*Ambitio*, eſt inordinata cupiditas honoris, vel dignitatis, aut potentiæ. Eſt autem inordinata 1mo. Si appetas honorem, quem non mereris, vel majorem, quàm merearis; vel ob rem, qua cares, ut ſi honorari cupias ob doctrinam, nobilitatem, virtutem, &c. qua cares: item ſi aſpires ad officium, munus, quo es indignus. 2do. Si appetas honorem propter ſe, non illum referendo ad Dei gloriam, vel utilitatem proximi. 3tio. Si appetas honorem ex re illicita v. g. duello. 4to. Si nimio affectu honorem appetas.

Ambitio ſæpè eſt mortalis, nempè vel ratione materiæ graviter malæ, vel damni gravis, quod proximo infertur, vel periculi peccati gravis, vel medii graviter illiciti, quod adhibetur, vel finis mortalis, ad quem refertur, vel affectûs graviter inordinati, ut ſi quis paratus ſit peccare mortaliter ad honorem vel dignitatem obtinendum & tuendum.

*Vana gloria* eſt inordinata cupiditas humanæ exiſtimationis ac laudis. Proprius ejus actus eſt inordinata manifeſtatio propriæ excellentiæ ſive veræ ſive fictæ. Eſt autem inordinata illa cupiditas, dum gloria quæritur ex ſimulata doctrinæ, peritiæ, aut virtutis excellentia, vel ex rebus malis aut indifferentibus, aut major, quàm par ſit, aut præcisè propter ſe, non referendo illam ad honorem Dei.

Vana gloria mortalis eſt eodem modo, quo de Ambitione diximus, ut ſi quis velit gloriam, vel laudes admittat, de re mortali, v. g. fornicatione, gravi vindictâ, &c. Si in gloria humana ponatur finis ultimus, omnia ad illam referendo, &c. Sæpè tamen eſt ſolùm venialis, quia ſæpè non graviter repugnat charitati, nec gravem continet inordinationem.

Cæterùm debitum honorem, gloriam, laudem, favorem hominum, non propter ſe, ſed propter honorem Dei, vel bonum proximi, acceptare, aut moderatè expetere non eſt peccatum, ſed actus charitatis ex S. Thoma. (*e*)

*Inobedientia*, formalis ſcilicet & ſpecialis, eſt peccatum, quo violatur præceptum Superioris ex contemptu, ſive quia præceptum eſt. Ex communi ſemper 261

Kkkkk 2 eſt

(*e*) 2. 2. q. 132. a. 1.

eſt mortalis, etiam in re minima: quia tunc contemnitur Superior, ut Superior, & Miniſter Dei, ideoque Deus ipſe, juxta illud Luc. 10. *Qui vos ſpernit, me ſpernit.* Et quia tunc quis ita affectus eſt, ut nullo modo velit obſequi Superiori, quidquid præcipiat.

Violatio autem præcepti non ex contemptu, ſed ex alio motivo, putà ob delectationem, vel utilitatem, aut difficultatem, eſt ex S. Thoma inobedientia generalis pertinens ad aliam ſpeciem peccati; proindè vanæ gloriæ non deputatur. Eſtque mortalis vel venialis prout præceptum, quod violatur, ſub mortali vel veniali obligat: atque etiam prout motivum graviter, vel leviter malum eſt, cùm actus participet malitiam finis, utpotè per eum voliti.

262 *Jactantia* eſt, quà quis inordinatè verbis prædicat de ſe id, quod gloriam ac laudem apud alios parit, vel falsò parere putat, vel gloriatur de peccato. *Quandoque eſt peccatum veniale*, ait S. Thomas, q. 112. a. 2. *quandò ſcilicet aliquis de ſe talia jactat, quæ neque ſunt contra Deum, neque contra proximum.* Eſt verò culpa mortalis, 1mo. Si quis de ſe proferat aliquid contra gloriam Dei, ut illud Ezech 28. *Elevatum eſt cor tuum, & dixiſti, Deus ego ſum.* 2do. Ratione gravis ſcandali, damni, contumeliæ, vel contemptûs proximi. 3tio. Si ſit de actione mortaliter mala: quia includit approbationem actûs mali, quæ eamdem cum illo ſpeciem habet; & quia ſicut laudare opus mortale, v. g. duellum, ita & de illo gloriari eſt mortale; opponiturque eidem virtuti opus illud vetanti; nam quævis virtus non ſolùm obligat ad actum, quem directè præcipit, ſed etiam indirectè obligat, & vetat, ne ipſa contemnatur, aut irreverenter tractetur; contemnitur autem virtus, cùm quis gloriatur de ejus violatione, vel cum ejus violatio in alio laudatur. Hinc glorians de peccato aliquo, vel illud laudans, contrahit ſpeciem talis peccati.

*Hypocriſis* eſt ſimulatio virtutis, hoc 263 eſt, factum, quo quis mentitur ſe virtutem ſeu ſanctitatem habere, quam non habet, vel majorem, quàm habeat. Undè ſemper eſt peccatum ſaltem veniale, cùm ſit mendacium facti. Sed mortale eſt, ſi habeat conjunctum vel contemptum virtutis, vel grave damnum proximi; item ſi ſimuletur ſanctitas ob finem graviter repugnantem charitati Dei aut proximi, putà ut falſam doctrinam quis diſſeminet, ut decipiat proximum in re gravi, vel ut adipiſcatur Beneficium Eccleſiaſticum, aut quodvis officium, etiam ſæculare, quo indignus eſt. Si autem abſit contemptus virtutis, ac damnum proximi, vel honoris Dei, nec finis intentus graviter repugnet charitati, erit ſolùm veniale. Ita S. Thomas, qu. 111. art. 4.

*Pertinacia* eſt perſeverantia in propria 264 ſententia contra veritatem cognitam, vel ſufficienter propoſitam. Mortalis eſt, quandò illa veritas ad fidem, vel bonos mores, pietatem, pacem, grave bonum proximi pertinet; nam tunc materia eſt gravis.

*Inventio*, ſeu *Præſumptio novitatum* 265 eſt, cùm quis ex inani gloria præſumit nova excogitare. Novitatum inventio vel uſus eſt mortalis, ſi Fidei, bonis moribus, pudicitiæ adverſetur, vel pariat ſcandalum, aut grave damnum proximo. De aliis dicetur infrà.

Contra Præſumptionem, Ambitionem, Vanam gloriam ejusque filias eadem ſunt adhibenda remedia, quæ contra earundem matrem Superbiam præſcribuntur.

## §. II.

### *De Avaritia.* 266

*Avaritia* eſt inordinatus appetitus divitiarum, hoc eſt, pecuniæ, & rerum pecuniâ

pecuniâ æſtimabilium, ut ſunt agri, domus, pecora, &c. Mortalis eſt 1mo. Cùm in divitiis finis ultimus ponitur, ex illo Epheſ. 5. *Avarus, quod eſt idolorum ſervitus, non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.* 2do. Cùm quis ad divitias acquirendas, augendas, vel conſervandas adhibet media graviter illicita, & injurias; vel paratus eſt peccare mortaliter, aut ita peccat, v. g. injuſtè alienum accipiendo, retinendo, eleemoſynas debitas omittendo, &c. Hinc illud Eccli. 10. *Avarò nihil eſt ſceleſtius .... nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniam.* Eſt peccatum capitale, quia eſt fons & origo multorum aliorum. *Nam qui volunt divites fieri*, inquit Apoſtolus 1. Timoth. 6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas.*

*Si autem*, inquit S. Thomas, 2. 2. q. 118. a. 4. *inordinatio amoris intra hoc ſiſtat, ut ſcilicet homo, quamvis ſuperfluè divitias amet, non tamen præfert earum amorem amori divino, ut ſi propter divitias non velit aliquid facere contra Deum & proximum, ſic avaritia eſt peccatum veniale.*

267 Præcipua Avaritiæ remedia ſunt oratio, meditatio bonorum cœleſtium, periculi ac vanitatis bonorum terreſtrium, paupertatis Chriſti, mortis, &c. Crebra & larga eleemoſynarum elargitio, reſignatio in jactura bonorum, &c.

Avaritiæ filiæ ſunt, ex S. Gregorio, 1mo. *Obduratio cordis contra miſericordiam*, miſeris & egenis non compatiendo, non opitulando, eos objurgando, debita durè exigendo à debitore, qui ſolvendo par non eſt, &c. Hæc obduratio mortalis eſt, quoties ex ea præceptum eleemoſynæ vel charitatis graviter violatur. 2do. *Inquietudo cordis*, quæ eſt inordinata & anxia applicatio mentis ad acquirendas vel conſervandas divitias, cum inani timore ne non acquirantur, aut ne amittantur. Mortalis eſt, quandò retrahit à ſpiritualibus vel aliis officiis, ad quæ graviter obligamur; vel cùm quis divinæ providentiæ diffidit. 3tio. *Violentia*, qua res aliena, per vim injuſtam, uſurpatur. Mortalis eſt ex genere ſuo contra juſtitiam. 4to. *Fallacia* ſive *dolus*, qui eſt alterius deceptio, ſive verbis ſive factis, & *Fraus*, quæ eſt aſtuta deceptio proximi per ſola facta. Utraque eſt ex genere ſuo mortalis contra juſtitiam, & ſæpè confunditur. 5to. *Perfidia*, qua fides in promiſſis, pactis, & rebus creditis violatur. Mortalis eſt in re gravi contra juſtitiam. 6to. *Proditio*, quæ eſt manifeſtatio rei alicujus, vel perſonæ, in damnum proximi contra fidem el debitam. Mortalis eſt ex genere ſuo contra charitatem & juſtitiam; & contingit tripliciter; 1mo. Circa perſonam, quo modo Judas Chriſtum prodidit. 2do. Circa res, ut ſi miles declaret hoſti modum capiendi arcem, quam obſidet; vel ſi alterius veſtem, pecuniam, &c. abſconditam prædoni oſtendas. 3tio. Prodendo alterius ſecretum ſuæ fidei commiſſum.

## §. III.

### *De Gula.* 268

*Gula* eſt inordinatus appetitus vel uſus cibi aut potûs. Undè opponitur abſtinentiæ & ſobrietati. Sumitur aliquandò ſtrictiùs prout continet inordinationem ſolùm in cibo & potu non inebriante.

Ex S. Gregorio communiter committitur quinque modis. 1mo. Si edas ante tempus. 2do. Si nimis exquiſita, id eſt, pretioſiora, quàm conveniat tuo ſtatui vel neceſſitati. 3tio. Si plus juſtô. 4to. Si voraciter. 5to. Si nimis exquiſitè præparata, juxta hunc verſum:

*Præproperè, lautè, nimis, ardenter, ſtudioſè.*

Quod ſpectat ad qualitatem cibi & potûs, hæc debet eſſe accommodata ſtatui, conditioni, facultati, infirmitati, neceſſitati perſonarum, & loco ac tempori.

Circa quantitatem cibi & potûs hæc tradit S. Antoninus part. 2. tit. 6. cap. 1. quæſt. 5. ubi, *De quantitate cibi & potûs*, inquit, *non poteſt dari una certa regula omnibus ſecundùm eandem menſuram. Sed plus & minus exigitur ſecundùm varietatem complexionum & fatigationum. Unus etiam & idem plus indiget uno tempore, quàm alio, ſecundùm diſpoſitionem ſui corporis . . . tantum ergo poteſt & debet quis comedere & bibere, quantum credit ſe indigere ad ſuſtentationem & executionem eorum, quæ ſibi incumbit agenda; ita ut non usque ad nauſeam ſumat, ſed cum aliquali adhuc appetitu finem faciat. Cùm autem ex delectatione cibi vel potûs plus ſumit, quàm ſibi dictat conſcientia opportunum, tunc peccat.* Peccat, inquam, etiamſi viliſſimi ſint cibus & potus, ut idem S. Antoninus paulò antè notat poſt S. Auguſtinum, qui lib. Confeſſ. 10. cap. 31. ait: *Hoc me docuiſti, quemadmodùm medicamenta, ſic alimenta, ſumpturus accedam.*

269 Peccatum Gulæ mortale eſt in multis caſibus; undè, ad Galat. 5. comeſſationes inter opera excludentia à Regno Dei numerat Apoſtolus. Et 1mo quidem ratione affectûs graviter inordinati, quo quis ita inhæret oblectationibus cibi vel potûs, ut in iis finem ſuum ultimum conſtituat juxta illud ad Philipp. 3. v. 19. *Quorum Deus venter eſt.* Idque quamvis ſolùm interpretativè, ut cùm quis ex affectu gulæ paratus eſt peccare mortaliter: nam hoc ipſo quòd mortaliter peccet, Deum propter voluptatem deſerit, hancque illi ſuô factô præfert. Item cùm quis nihil aliud quærit, quàm edendi & bibendi voluptatem, ad id cogitationes & curas ferè omnes referendo, nam is vitæ ſuæ finem in delectatione cibi & potûs ponit. 2do. Si quis bibat ad ebrietatem. 3tio. Si quis ob ſolam voluptatem cibo & potu usque ad vomitum ſcienter ſe ingurgitet: nam hoc, ſecluſis etiam ſcandalo & ebrietate, continet gravem inordinationem, ac periculum lædendi ſanitatem, & graviter reprehenditur ab Iſaia cap. 28. *Omnes menſæ repletæ ſunt vomitu, ſordiumque.* Idem dic, ſi quis poſtquam multùm comedit, ad vomitum ſe excitet, ut iterùm ob ſolam voluptatem edat: nam hoc graviter dedecet naturam rationalem præſertim elevatam, eſtque plusquàm beſtiale. 4to. Ratione gravis nocumenti, quod quis ob gulam ſibi, aut familiæ ſuæ, aut creditoribus infert, ſanitatem corporis graviter lædendo, ſe reddendo impotem ad ſolvenda debita, filios vel filias in ſtatu convenienti non collocando; item non opitulando gravem neceſſitatem patienti; aut ſi indè notabiliter fiat ineptus ad functiones aliquas, ad quas ſub mortali tenetur, &c. 5to. Si quis, ſaltem extra neceſſitatem extremam, carne humana aut ſanguine veſcatur; nam hoc eſt contra honorem defunctis debitum, & contra ordinem ac inſtinctum naturæ: undè ab hoc tanquam à re valde inordinata & extremæ feritatis abhorruere gentes omnes non penitùs barbaræ. Licet tamen uti carne humana in medicamentis, quia tunc ſic alterata eſt, ut dici nequeat carnis humanæ ſumptio. 6to. Ratione gravis ſcandali, vel periculi peccandi graviter.

Extra hos caſus peccatum Gulæ eſt ſolùm veniale. Ita S. Thomas 2. 2. quæſt. 148. art. 2.

Remedia verò adversùs Gulam hæc 270 ſunt, 1mo. Conſiderare Gulæ incommoda ac damna: quippe intellectum obnubilat, mentem deprimit, bona deſideria extinguit, aggravat animam, reddit hominem ineptum ad ſua officia, & exercitia

citia ſpiritualia ; impedimenta apponit gratiæ divinæ , & gaudiis ſpiritualibus, vitam minuit , morbos & multa peccata parit ; aditum vitiis aperit , & intercludit virtutibus. Item cogitare, quàm citò tranſeat cibi & potûs delectatio , gravia autem mala ex Gula orta maneant. 2do. Vitare occaſiones. 3tio. Sectari in omnibus temperantiam , nihil ultra neceſſitatem convenientem edendo & bibendo. 4to. Semper ſibi in menſa ſubtrahere aliquid modicum , quod adhuc licitè ſumi poſſet, & præſertim quod magis arridet palato.

271 Quoniam ſuprà n. 2. diximus illum peccare mortaliter, qui ad ebrietatem usque bibit, operæ pretium arbitramur , hîc de iſthoc turpi ebrietatis vitio, quod præſertim in Germania noſtra apud omnis ætatis & conditionis homines, ne quidem viris Eccleſiaſticis , & Religioſis exeptis , ſi non pleroſque , ſaltem non paucos , hodiedum adhuc viget, paulò fuſiùs diſſerere.

Igitur Ebrietas eſt exceſſus in potu usque ad violentam privationem rationis, ejusque poteſtatis proximæ. Eſt peccatum mortale, ut inter omnes conſtat 1mo. Ex Iſai. 5. *Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam.* Et 1. Cor. 6. *Neque ebrioſi Regnum Dei poſſidebunt.* Et Galat. 5. Ebrietas recenſetur inter opera carnis, quæ excludunt à Regno Dei. 2do. Ex conſenſu Patrum & Doctorum. 3tio. Quia eſt gravis inordinatio & diſformitas violenter ſibi adimere poteſtatem proximam utendi ratione ; exercendi opera virtutum , & ſua munera ; vitandi malum , faciendi bonum , & ſubveniendi neceſſitatibus ſubitis animæ & corporis ; atque ita ſe ad brutorum ſtoliditatem abjicere, & imaginem Dei deturpare. Ebrietate autem hæc poteſtas ſic adimitur.

Quare non licet ſe inebriare , ſive ad vitandam mortem ab altero intentatam : nam, ut ait S. Auguſtinus, Serm. 231. vel S. Cæſarius, *Etiamſi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris, Melius erat, ut caro tua ſobria occideretur, quàm per ebrietatem anima occideretur.* Nam ebrietas, ſicuti fornicatio, non eſt medium ex ſe ordinatum ad vitandam mortem. Sive in medicamentum, quod tamen raro, imò ferè nunquam eſſe poteſt, cùm, teſte Hypocrate, ebrietas ſit valdè periculoſa corporis ſanitati. *Non excuſaretur*, inquit S. Antoninus part. 2. tit. 6. cap. 3. *per hoc quis ab ebrietate ſecundùm Thomam, quamvis faceret causâ medicinæ : & per conſequens peccat mortaliter & ſumens, niſi credere ex illo potu non poſſe inebriari ; & Medicus, vel alius, qui hoc ſibi ſcienter conſuleret, & propinaret hoc exiſtimans.* Ebrietas enim quovis modo intenta ac procurata, ſemper graviter disconvenit naturæ rationali quà rationali, cùm violenter rationem perturbet, adimat poteſtatem eâ utendi, & ſubveniendi neceſſitati animæ ac corporis, Dei imaginem fœdet, atque hominem ad ſtatum bruti redigat.

Igitur ebrietas non tantùm conſiſtit 272
in exceſſu vini voluptatis causâ duntaxat commiſſi : nam etſi voluptas in nimio potu non intendatur, tamen effectus recenſiti ſemper ſequuntur ; & temperantia violatur, cui immoderata potûs vel cibi ſumptio, præciſo hoc vel illo fine, opponitur : neque enim ad violandam aliquam virtutem neceſſe eſt agere ex voluptate. Enimverò ſi duo propoſitô præmiô inter ſe contenderent, uter illorum plus vini biberet , & usque ad privationem rationis biberent absque voluptate, imò cum moleſtia, ſaltem quantùm ad exceſſum ; an non contra temperantiam peccarent, atque ebrietatis malitiam contraherent ? Et ideò SS. Patres exceſſum vini ſine ulla exceptione ſemper damnant.

Ut

Digitized by Google

273 Ut autem ebrietas ſit mortalis, ſufficit, quòd ſit voluntaria indirectè vel interpretativè. Quarè peccat mortaliter 1mo. Qui expreſsè quidem ſe inebriare non vult, ſed tamen tantum bibit, quantum poteſt, non ſatis attendens, an ſequatur privatio rationis, necne. 2do. Qui probabiliter putans, vel ſuſpicans ſecuturam privationem rationis, ſi pergat bibere; vel de hoc dubitans, adhuc bibit; quia ſaltem ſe exponit periculo ebrietatis, & vult ebrietatem ſaltem interpretativè. Item ſi hoc periculum advertere poſſit, & negligat, etiamſi privatio rationis ſolùm eventura ſit poſt unam alteramve horam, cùm nempe ad aërem prodibit. 3tio. Qui ex amicitia vel urbanitate alium invitat ad hauſtus, quibus probabiliter prævidet inebriandum; quia invitat ad id, quod alter ſine mortali facere nequit, & eum verè inducit in ebrietatem, vel ejus periculum. Idem dicendum de iis, qui alios ad æquales actus incitant, vel cogunt, aut ſe invicem obligant, ex cap. 14. *De vita & honeſt. Cler.* Nam ſaltem alios vel ſe conjiciunt in periculum probabile ebrietatis. Similiter de iis, qui ebrioſis, vel ebrietati proximis vinum ſubminiſtrant; & de iis, qui non impediunt, ne alius inebrietur, cùm commodè impedire poſſunt.

274 Porro ita eſt peccatum grave reſpectu omnium, ut tamen gravius ſit in quibusdam perſonis, ſcilicet 1mo in Mulieribus ob turpitudinis & luxuriæ periculum tùm in ſe, tùm in aliis. 2do. In iis, qui debent ex officio alios regere, ut ſunt Patresfamilias, Magiſtratus, &c. 3tio. In Clericis, præſertim ſacro Ordine inſignitis, & maximè Curatis, ac præprimis in Religioſis, tùm propter ſcandalum majus, tùm quia ebrietas eſt libidinis fomes ac nutrix, tùm propter damna, quæ indè aliis oriri poſſunt, cùm Sacerdos ebrius fungi nequeat officiò in neceſſitate occurrente: undè à multis Conciliis ſub gravibus pœnis ebrietas ſpeciatim illis prohibita eſt. In viris Religioſis autem, præter ea, quæ jam commemoravimus, tantò gravius eſt hoc ebrietatis peccatum, quòd vi ſui, quod profeſſi ſunt, inſtituti, frugalitatem & ſobrietatem in omnibus, & tam in cibo quàm in potu omninò ſectari teneantur.

Ebrietas autem perfecta cognoſcitur 275 1mo. Quando quis non novit diſcernere inter licitum & illicitum; vel non poteſt ſolita officia exequi. 2do. Quando quis poſtridiè non meminit, quid dixerit, egerit, quomodò domum redierit, &c. 3tio. Si ea fecit, quæ nunquam integra mente ſolet: ut ſi turpia vel abſurda protulerit, cùm aliàs ſit pudicus & prudens; ſi juraverit, blaſphemaverit, vel ſamiliam perturbaverit, cùm aliàs ſit modeſtus & benignus, &c.

Mala quoque & peccata in ebrietate 276 commiſſa, ut cædes, vulnera, blaſphemiæ, &c. ſi præviſa ſint, ut veriſimiliter ſecutura, vel prævideri potuerint, imputantur ad culpam; juxta communem Theologorum ſententiam. Ratio eſt; quia ſunt ſufficienter voluntaria: qui enim vult cauſam, vult conſequenter effectum ſaltem interpretativè; ſi hunc cognoſcat, vel ſaltem cognoſcere poſſit probabiliter ex ea ſecuturum: ad culpam autem mortalem ſufficit voluntarium indirectum & interpretativum. Ita S. Thomas, 1. 2. quæſt. 77. art. 7. ubi, *Aliquid*, ait, *poteſt eſſe voluntarium vel ſecundùm ſe, ſicut quando voluntas directè in ipſum fertur; vel ſecundùm ſuam cauſam, quando voluntas fertur in cauſam, & non in effectum, ut patet in eo, qui voluntariè inebriatur: ex hoc enim quaſi voluntarium ei imputatur, quod per charitatem committit.*

Imò peccata, quæ probabiliter ſecutura novit ebrius, vel prævidere potuit, ei

ei coram Deo imputantur, etiamſi re ipſa poſtmodùm non ſequantur: quia iſtud eſt per accidens defectu Objecti. Et quia ſe exponere periculo probabili peccati mortalis, etiamſi illud non perficiatur, eſt peccatum mortale ejusdem ſpeciei cum illo peccato, cujus probabile periculum adire voluit: nam hoc ipſo tale peccatum indirectè, vel ſaltem interpretativè volitum eſt. Secùs dicendum de peccatis, quæ nullo modo prævideri potuerunt, quia nullo modo ſunt voluntaria.

277 Filiæ peccati Gulæ ex parte animæ ſunt, juxta S. Gregorium, 1mo. Hebetudo mentis, ſeu ſtupiditas orta ex crapula. Eſt mortalis, quando quis ex intemperantia fit ineptus ad intelligenda vel præſtanda ea, quæ ei ſunt ad ſalutem neceſſaria, aut ad quæ graviter obligatur. *Attendite vobis*, inquit Chriſtus ipſe Luc. 21. *ne fortè graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis hujus vitæ: & ſuperveniat in vos repentina dies illa, &c.* 2do. Inepta lætitia, quæ movet ad cantiones obſcœnas, actus turpes, choreas inhoneſtas, &c. mortalis eſt, quando inducit ad conſenſum, vel actum, vel delectationem mortalem, aut ad aliquid ſcandalum pariens. 3tio. Multiloquium, in quo invenietur ſtultitia, nec deerit peccatum, juxta illud Prov. 10. *In multiloquio non deerit peccatum.* 4to. Scurrilitas, quæ excitat ad indecora, vel turpia agenda aut dicenda, riſûs movendi causâ.

## §. IV.

## 278 *De Luxuria.*

*Luxuria* eſt inordinatus appetitus vel uſus venereorum, ſeu voluptatis venereæ. Eſſe peccatum mortale ex genere ſuo conſtat 1mo. ex Apoſtolo Galat. 5. *Opera carnis*, inquit ibi, *quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria . . . quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.* 2do. Quia cùm uſus rei venereæ ex natura ſua ſit inſtitutus ac neceſſarius ad conſervationem & propagationem generis humani, cenſetur res gravis. Ergo inordinatio in hac materia eſt in re gravi; ergo mortalis.

*Luxuria* dividitur in *perfectam* ſeu 279 *conſummatam*, quæ conſiſtit in voluntaria effuſione ſeminis; & in *non conſummatam*, in qua non intervenit effuſio ſeminis. *Conſummata* duplex eſt; alia *naturalis*, quæ eſt voluntaria ſeminis effuſio, in qua ſervantur conditiones, quas poſtulat natura actûs ad hominis generationem apti vel requiſiti: alia *non* ſeu *innaturalis*, vel *contra naturam*, in qua conditiones illæ non ſervantur.

Species luxuriæ conſummatæ natura- 280 lis ſex ex jam dictis in Appendice ad Tract. de Juſtitia & Jure c. 2. §. 9. numerantur, *Simplex fornicatio*, *ſtuprum*, *raptus*, *adulterium*, *inceſtus*, & *ſacrilegium*, quarum quinque ultimæ habent ſpecialem, & notabiliter diverſam inter ſe difformitatem ſuperadditam luxuriæ.

I. Simplex fornicatio, ut loc cit. di- 281 ctum, eſt copula ſoluti cum ſoluta non virgine ex mutuo conſenſu extra matrimonium: ſolutos vocamus, qui nullo vinculo ſeu impedimento ab ineundo inter ſe matrimonio prohibentur. Diximus, *Non virgine*, nam ex S. Thoma, q. 154. art. 6. *Fornicatio eſt concubitus, qui fit cum mulieribus jam corruptis.* Fornicationem eſſe ſemper per ſe peccatum mortale fide conſtat ex Apoſtolo ad Epheſ. 5. *Omnis fornicator non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.* Item 1. Cor. 6. & Galat. 5. ſuprà cit. Eſſe verò intrinſecè graviter malam, patet ex eo, quòd per ſe graviter repugnet bonæ ac debitæ educationi prolis; hæc enim requirit operam viri & fœminæ, qui ſint inter ſe con-

conjuncti lege matrimonii: alioqui ex natura rei incerta eſſet & periculo expoſita prolis inſtitutio. Undè ejusmodi inordinatio eſt gravis, utpotè in re magni momenti, qualis eſt bona prolis inſtitutio. Et quamvis hoc incommodum poſſet impediri in aliquo caſu, id eſſet per accidens, & nihilominùs debuit à Deo auctore naturæ generaliter prohiberi pro omni caſu; nam alioqui homines cupiditate excœcati facilè ſibi fingerent & promitterent, illud incommodum ceſſaturum in multis caſibus, in quibus non ceſſaret, cum magno prolis damno. Imò nunquam poteſt ceſſare hoc damnum & incommodum, quod eſt naſci extra matrimonium, & à parentibus lege matrimonii non obligatis ad curandam & rectè educandam prolem. Undè Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Tam clarum videtur, fornicationem ſecundùm ſe nullam involvere malitiam, & ſolùm eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omninò rationi diſſonum videatur.*

282 Cæterùm fornicatio cum concubina eſt cæteris gravior: quia in concubinatu homo non ſolùm peccat, ſed etiam manet in ſtatu peccati, & in continua voluntate ſaltem virtuali peccandi. Quare concubinarius, quamvis mors immineat, abſolvi non debet, quin priùs concubinam ejecerit, niſi ejiciendi tempus omninò deſit, tunc enim ſufficit verum ejiciendi propoſitum. Imò etiam ſi eam domi non retineat, extra mortis articulum non eſt abſolvendus, niſi priùs habeatur experientia de ejus continentia.

283 Item fornicatio fidelis cum infideli eſt juxta omnes longè gravior, quàm cum Catholica. Imò juxta aliquos hæc circumſtantia mutat ſpeciem: quia prohibitô ab Eccleſia matrimoniô cum infideli in honorem Religionis Catholicæ, atque ob periculum malæ educationis prolium, & nimii amoris erga infidelem, & defectionis à vera fide: ita ob idem motivum cenſetur prohibita ab Eccleſia quævis copula cum infideli, quæ ſemper vergit in dedecus Religionis. Ac proindè talis fornicatio eſt non ſolùm contra caſtitatem, ſed etiam contra virtutem Religionis, ac cultûs veri Dei.

Item fornicatio in Chriſtianis habet peculiarem deformitatem. Nam corpora noſtra per Baptismum & Euchariſtiam facta ſunt membra Chriſti, & Templa Spiritûs ſancti. 1. *Cor.* 6.

Copula verò cum alterius Sponſa præter luxuriam continet malitiam mortalem injuſtitiæ, poſitam in eo, quòd fides data violetur, & res alteri promiſſa, & ex juſtitia debita notabiliter corrumpatur. Quod idem de Sponſo affirmant multi; quia pariter violat in re gravi fidem datam.

II. Stuprum eſt concubitus, quo mu- 284
lier Virgo extra matrimonium defloratur, ſeu corrumpitur. Qui concubitus ſi fiat Virgine coacta, vel per dolum ſeu fraudem deducta, præter malitiam fornicationis continet duplicem injuriam mortalem, unam factam Virgini, cui honor virginitatis per vim vel fraudem adimitur; alteram ejus Patri, in cujus cuſtodia manet.

Quòd ſi nec invita nec ſeducta fuerit, tamen ejus defloratio, præter fornicationis malitiam, continet tùm injuriam illatam parentibus, qui jus habent tuendi integritatem corporalem ſuæ Virginis, donec nuptui collocetur, juxta illud Eccli. 7. *Filiæ tibi ſunt? ſerva corpus illarum.* Tùm malitiam contra pietatem illis debitam, præbendo iis graviſſimam mœſtitiæ ac ignominiæ cauſam, & ob periculum augendi dotem, vel innuptam retinendi filiam. Item conſtituit fœminam in gravi periculo deinceps peccandi, & aufert ſignaculum virginitatis: cui multiplici malitiæ cooperatur Stuprator. Quare circumſtantia defloratæ virginitatis fœminæ, etiam abſque vi, dolo, falſis

falſis perſuaſionibus, debet in confeſſione exprimi, præſertim cùm ſit verum ſtuprum, ex S. Thoma 2. 2. quæſt. 154. art. 6.

285 III. Raptus eſt, cùm perſona aliqua per vim abducitur ab uno loco in alium, concubitûs illiciti, vel alterius libidinis, aut etiam matrimonii causâ, ſive ſit mas, ſive fœmina, nupta aut innupta, virgo aut corrupta: ſive vis inferatur ſoli perſonæ abductæ, ſive ſolis parentibus, ſive utrisque. Undè duplicem continet malitiam mortalem, unam contra caſtitatem, alteram contra juſtitiam, ob injuriam illatam perſonæ abductæ invitæ, vel ſaltem invitis ejus parentibus & tutoribus, dùm conſtituta ſub ipſorum cuſtodia extrahitur ipſis rationabiliter invitis. Graviſſimæ pœnæ in utroque Jure contra Raptores ſtatuuntur.

286 IV. Adulterium eſt concubitus perſonarum, quarum alterutra, vel utraque eſt conjuncta matrimoniò cum alia tertia. Præter malitiam luxuriæ continet gravem injuriam tùm contra conjugem; nam vir non habet poteſtatem corporis ſui, ſed uxor; nec uxor ſui, ſed vir; ut ait Apoſtolus 1. Cor. 7. tùm contra matrimonii ſtatum & ſanctitatem.

Quòd ſi conjux adulterantis conſentiat, adhuc concubitus erit contra juſtitiam: quia eſt ſemper contra jus conjugii, & conjugis, ut conjux eſt, quo cedere validè non poteſt, eò quòd ei competat non ad bonum privatum, ſed ratione ſtatûs, qui communis eſt. Undè cùm ceſſio juris ſit nulla, jus manet, & ſic tunc violatur: ideoque ſemper eſt verum adulterium. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium: adeoque ſufficit in confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.*

287 Adulterium triplex eſt. Nam vel eſt copula conjugati cum ſoluta, vel ſoluti cum conjugata, vel conjugati cum conjugata. Si fœmina ſit conjugata, gravius eſt peccatum, quàm ſi vir tantùm, propter incommoda graviora, nempe incertitudinem prolis, ſuppoſitionem prolis alienæ cum damno mariti & veri hæredis, & ſæpè impedimentum generationis. Undè hæc circumſtantia declarari debet in Confeſſione etiam ab adultero, quia ipſe cooperatur fœminæ ad illam gravitatem majorem, & ad pericula ac damna indè ſequentia, aut nata ſequi. Si verò uterque ſit conjugatus, adhuc gravius eſt, quia eſt duplex adulterium, & duæ injuriæ mortales in utriusque conjugem, etiam in Confeſſione exprimendæ.

V. Inceſtus eſt copula perſonarum 288 conſanguinearum vel affinium intra gradum prohibitum. Opponitur caſtitati, & pietati; nam, præter luxuriæ fœditatem, continet turpitudinem contrariam reverentiæ conſanguineis vel affinibus debitæ. Eò gravius eſt ſcelus, quò gradus eſt propinquior, qui proindè in Confeſſione exprimi debet: nam conſanguineis & affinibus pro diverſitate graduum diverſus honor ac pietas debetur, & tunc violatur.

Item multò gravior eſt inceſtus cum conſanguinea, quàm cum affine, v. g. cum propria ſorore, quàm cum ſorore uxoris: quia vinculum illud eſt multò arctius, nam plus eſt eſſe conjunctum ex proprio ſanguine, quàm ratione ſanguinis uxoris; & conſanguinitatis propinquitas, utpotè immediata ac naturalis, major eſt propinquitate affinitatis, quæ eſt duntaxat mediata & voluntaria. Imò inceſtus in conſanguinitate differt ſpecie ab inceſtu in affinitate: Nam reverentia debita conſanguineis, quæ violatur, eſt notabiliter diverſa à reverentia debita affinibus, cùm habeat motivum notabiliter diverſum, nempe communionem ſanguinis & originem ab eodem ſtipite: ac proindè hi duo inceſtus habent turpitudinem notabiliter diverſam.



Digitized by Google

Inceſtus verò ſpiritualis, qui eſt copula illicita inter perſonas impeditas ob cognationem ſpiritualem ortam ex Baptiſmo vel Confirmatione, continet tùm malitiam propriam inceſtûs, quatenùs eſt copula inter perſonas vinculò ſpirituali conjunctas, cujus conjunctionis intuitu Eccleſia prohibuit inter illas matrimonia; tùm malitiam Sacrilegii, eò quòd prohibitio iſta facta ſit propter reverentiam debitam Sacramento, quæ reverentia violatur per talem copulam. Undè in Confeſſione debet explicari cognatio ſpiritualis in ſpecie, ut innoteſcat utraque malitia.

289 VI. Sacrilegium venereum eſt violatio rei ſacræ per actum luxuriæ. Undè duplicem continet malitiam mortalem, unam contra caſtitatem, & alteram contra Religionem, qua gravis irreverentia Deo irrogatur. Res autem ſacræ, quæ ſic violari ſolent, ſunt perſona votô caſtitatis, etiam ſimplici obſtricta, & locus ſacer.

Quare Sacrilegium eſt 1mo. Omnis actus tùm externus, tùm etiam merè internus luxuriæ, ſive conſummatæ ſive non conſummatæ, à perſona votô caſtitatis obſtricta, vel ab alia cum illa aut circa illam commiſſus: ut ſunt pollutio, copula, oſcula, tactus, deſideria, delectatio moroſa, &c. Nam per tales actus violatur ſanctitas perſonæ, quæ per votum caſtitatis corpus ſuum, & omnes ſuos affectus quoad voluptatem veneream Deo conſecravit. Quòd ſi utraque perſona ſit ſacra, erit duplex Sacrilegium. 2do. Omnis actus venereus illicitus exterior etſi occultus, ut fornicatio, pollutio, & tactus impudici in loco ſacro, nempe in Eccleſia, vel cemeterio. Nam ſunt contra reverentiam loci ſacri, & ejus intuitu ab Eccleſia prohibentur. Item copula conjugalis etiam occulta, quam non permittit ſanctitas loci, & quæ in ejus reverentiam ab Eccleſia prohibetur. Porro tantò gravius eſt Sacrilegium, quantò fœdior eſt luxuria, quia tantò magis repugnat reverentiæ rebus ſacris debitæ.

Not. Peccatum luxuriæ Confeſſarii cum ſua pœnitente continet malitiam duplicis ſacrilegii tùm contra votum caſtitatis, tùm contra reverentiam Sacramenti, quod per hoc redditur odioſum & ſuſpectum, maximè ſi ſumatur ut medium ad peccandum. Imò licèt tale peccatum non ſit propriè inceſtus, quia non contrahitur cognatio ſpiritualis, niſi ex Baptiſmo & Confirmatione, *Cap. 3. de cognat. Spirit. in 6.* tamen habet etiam malitiam velut inceſtûs ſpiritualis: nam eſt inceſtus quidam ſimilitudinarius, ex Cap. *Non debet*, 30. q. 1. ubi dicitur: *Sic pœniteat, quomodò de filia ſpirituali.* Et ex Cap. *Omnes* eodem tit. *Quia per pœnitentiam contrahitur quoddam fœdus inter Sacerdotem & mulierem confitentem ſimile cognationi ſpirituali, ut tantum peccet eam carnaliter cognoſcens, ac ſi eſſet ſua ſpiritualis filia*, inquit S. Thomas, in 4. diſt. 42. q. 1. a. 2. ad 8. Hinc circumſtantia hæc in confeſſione exprimi debet. Hæc de Luxuria conſummata naturali ejuſque ſpeciebus. Modò nobis agendum de Luxuria conſummata contra naturam & ejus ſpeciebus.

Cùm peccata luxuriæ conſummatæ 290 contra naturam ſint ea, in quibus non ſervantur conditiones, quas natura actûs venerei poſtulat, ut ex eo poſſit conceptio hominis fieri; & hæ conditiones quinque ſint, ſcilicet conjunctio duorum; eadem in utroque ſpecies; ſexus diverſus; organa ſeu vaſa apta; & debitus modus: ideò ſunt quinque ejuſmodi peccata his quinque conditionibus oppoſita. 1mo. Mollities ſeu pollutio formaliter ac propriè ſumpta, quæ eſt voluntaria ſeminis effuſio ſine ullo concubitu: ſive illud foras effundatur, ut in maribus, ſive intùs diffluat in matricem, ut in fœminis. 2do. Inordinatus concumbendi modus,

modus, quo ſemen extra vas effunditur, ac effundendi periculum infertur. Eſt peccatum mortale (*f*), cùm repugnet generationi, ad quam & ſemen ex natura ſua ordinatum eſt; & quidem gravius pollutione, cùm ei ſuperaddat inordinatum congreſſum. Quòd ſi modus debitus non ſervetur, ſed vir ſuccumbat, vel aversè accedat more pecorum, vel à latere ſtet aut ſedeat, tunc modò diligenter avertatur periculum effuſionis extra vas, juxta communem ſententiam non eſt peccatum per ſe mortale, ſed veniale grave, nec contra, ſed præter naturam. Dicimus, *per ſe*, quia poteſt eſſe, & plerumque eſt ſignum concupiſcentiæ mortalis, cùm fit ex ſola libidine ſine causâ, ut dicit S. Thomas. Sed nullum erit peccatum, ſi hoc fiat ex neceſſitate, cùm ſcilicet ob diſpoſitionem alterutrius corporis conjuges non poſſunt ſervare modum ordinarium; nam tunc alter modus non eſt incongruus reſpectu illorum, ſed conveniens, modò diligenter avertatur periculum effuſionis extra vas. 3tio. Sodomia imperfecta, quæ eſt commixtio maris cum fœmina non ſervatis debitis organis, ſeu inſtrumentis naturalibus. 4to. Sodomia perfecta, quæ eſt commixtio duorum ejuſdem ſexus, ut maris cum mare, vel fœminæ cum fœmina. Præter malitiam mortalem pollutione graviorem, poteſt habere alias adjunctas, ut adulterii, ſi fiat à perſona conjugata, vel cum illa; Sacrilegii, ſi cum ſacra; inceſtûs ſi cum conſanguinea aut affini, &c. Debet autem pœnitens explicare in confeſſione, an fuerit agens, vel patiens, quia ex parte agentis intervenit pollutio propria, quæ fortè non intervenit ex parte patientis (quamvis plerumque interveniat utrimque; & cùm ſic interveniſſe noſcitur, exprimi debet) nam diverſa ſunt peccata voluntariè pollui, & ſolùm cooperari pollutioni alterius: aliud enim eſt non cohibere delectationem propriam illicitam, aliud procurare alienam.

Hæc Sodomia eſt diverſæ ſpeciei ab imperfecta. Nam non ſervare in copula carnali debitum ſexum eſt deformitas contra rectam rationem notabiliter diverſa à deformitate, quæ ineſt congreſſui, quo non ſervatur debitum inſtrumentum ſeu vas, ſervato debito ſexu.

5to. Beſtialitas, quæ eſt concubitus cum beſtia, ſive ejuſdem, ſive diverſi ſexûs. Eſt ſcelus cæteris gravius, nam magis dedecet naturam rationalem ad Dei imaginem factam; & diverſitas ſpeciei magis repugnat inſtituto naturæ. (*g*) Ad hoc revocatur congreſſus cum Dæmone in forma hominis vel bruti, qui præter malitiam luxuriæ contra naturam, eſt etiam contra virtutem Religionis, propter commercium & ſocietatem cum capitali hoſte Dei.

Porro hæc omnia peccata inter ſe ſpecie differunt, nam ſingula habent ſpecialem & notabiliter diverſam deformitatem caſtitati repugnantem. Hinc Alexan-



(*f*) Etiam in conjugatis.

(*g*) Congreſſum hunc cum Dæmone fictum aſſerit, & merum eſſe imaginationis vulneratæ effectum ait Auguſtinus Calmet Abbas Senonienſis Ord. S. B Diſſert. de apparitione Spirituum c. 32. eò quòd, inquit, Dæmones ſint ſubſtantiæ merè ſpirituales Verùm hæc ratio conſtare non videtur cum iis, quæ poſteà eadem diſſertatione c. 40. pag. 336. profert, ſcilicet ſubſtantias ſpirituales poſſe juſſu aut permiſſione Dei apparere hominibus, ipſisque exhibere corpora ſenſibilia & vera, in quibus & per quæ ea agunt, quæ ab ipſis fieri videntur; & quòd ut hujuſmodi corpora exhibeant, & agere, loqui, ambulare, edere &c. faciant, debeant producere corpora ſenſibilia, ſive aërem condenſando, ſive ſubſtituendo alia corpora terreſtria, ſolida, & idonea ad ſimiles functiones corporeas peragendas. Et c. 41. & 42. ſolvit id quod c. 32. dixerat.

xander VII. damnavit hanc propoſitionem : *Mollities, Sodomia, & Beſtialitas, ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ, ideoque ſufficit dicere in confeſſione, ſe procuraſſe pollutionem.* Sunt etiam graviota aliis ſpeciebus luxuriæ naturalis in ratione luxuriæ : nam per ſe ſunt magis contra naturam & finem generationis. Aliquæ tamen ex his ſpeciebus poſſunt eſſe graviores culpæ ex alia parte, ut ſcilicet involvunt malitiam alterius ſpeciei, contra juſtitiam, pietatem, religionem : nam ſimplex pollutio non eſt abſolutè majus crimen, quàm concubitus cum matre, vel cum moniali. De pollutione autem ſequentia veniunt reſolvenda.

291 I. Pollutio voluntaria eſt per ſe ſemper peccatum mortale Conſtat imo ex Apoſtolo 1. Corinth. 6. *Neque adulteri, neque molles Regnum Dei poſſidebunt.* Et Epheſ. 5. *Omnis fornicator, aut immundus non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei.* Pollutio autem eſt vera immunditia ac impuritas, & quidem ſpecialis. 2do. Quia eſt intrinſecè mala, & crimen ſimplici fornicatione gravius : nam graviter repugnat generationi & propagationi generis humani, ad quam ex natura ſua ordinatum eſt ſemen humanum : ideoque gravem continet inordinationem, quam Scriptura indicat Geneſ. 38. ubi de Onan fundente ſemen in terra ait : *Et idcircò percuſſit eum Dominus, quòd rem deteſtabilem faceret.* 3tio. Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem : *Mollities jure naturæ prohibita non eſt, undè ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpè eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.*

292 Quare ſecundùm communem Doctorum ſententiam, nullo caſu, etſi non voluptatis, ſed ſolius mortis vitandæ causâ, licet in ſe, vel in alio, quovis modo, pollutionem voluntariè procurare, admittere, vel intendere, aut aliquid ſumere, ea intentione, ut, etiam in ſomno duntaxat, accidat. Nam ipſe actus pollutionis independenter à delectatione, ſecundùm ſe graviter repugnat generationi, quæ ſola eſt finis humani ſeminis. Et ideò neque licet præbere aut ſumere medicamentum ad corrumpendum ſemen, illudque emittendum viâ ordinariâ ſine delectatione.

Porro de diſtillatione, quæ eſt fluxus 293
humoris quaſi medii inter urinam & ſemen, idem ſentiendum eſt quod de pollutione, ſi fiat cum ſenſu delectationis venereæ. Cùm autem fit ſine ulla commotione ſpirituum genitalium, & abſque omni carnali delectatione, de ea non eſt magis curandum, quàm de ſudore.

Verùm dura nimis aliquibus fortè 294
videtur hæc ſententia, ſcilicet, neque mortis vitandæ gratiâ licere pollutionem in ſe vel in alio voluntariè procurare, admittere, &c. ajuntque : licet corporis ſui partes abſcindere ad vitæ ſuæ conſervationem. Ergo & in hunc finem licebit pollutionem in ſe vel in alio procurare &c.

Sed negatur conſ. & paritas. Diſparitas eſt, quòd partes corporis per ſe & primariò ordinentur ad totum conſtituendum : undè de illis diſponere licet ad totius conſervationem. At ſemen ſolùm inſtitutum eſt & ordinatum ad ſpeciei propagationem; ideoque eo uti non licet, niſi modò ad ſpeciei propagationem convenientem idoneô, & intra matrimonium.

Certè ſi ullo caſu liceret ſeminis effuſionem procurare extra actum conjugii, periculum eſſet, ne ob vehementem voluptatem, quæ in ea ſentitur, homines paſſione excœcati & illecti eam licentiam facilè extenderent ad plures alios caſus in detrimentum ſpeciei humanæ, & ſæpiſſimè illum caſum adeſſe ſibi falsò perſuaderent. Nam ſi ſimul voluptate

frui,

frui, & onera educandæ prolis vitare liceret, impediretur propagatio generis humani. Undè ad commune bonum, & ad occurrendum periculis aliàs futuris, debuit pollutio jure naturali prohiberi in omni caſu. At cum abſciſſio membri ſit de ſe moleſta, periculum non eſt, ne extendatur ultra caſus à natura conceſſos.

295 II. Diximus, quòd pollutio voluntaria ſit per ſe ſemper peccatum mortale. Quia ſi non ſit voluntaria nec in ſe nec in ſua cauſa, ut ſæpè fit in ſomno, vel quando ex cauſis naturalibus licitis oritur, non eſt peccatum, ſecluſo conſenſu in delectationem. Nam omne peccatum, ut imputari poſſit, eſſentialiter voluntarium eſſe debet vel directè vel indirectè, aut interpretativè vel in ſe, vel in alio.

Pollutio tamen in ſomno facta mortalis eſt, ſi antè directè procurata eſt, vel ſi poſt ſomnum in ipſa evigilatione cum plena advertentia placuit ob delectationem veneream. Aliàs non eſt peccatum, niſi indirectè procurata fuerit in exceſſu cibi vel potûs; quia nemo poteſt peccare in ſomno defectu libertatis. Ita S. Thomas, in 4. diſt. 9. art. 4. Quòd ſi (ut multi docent) liceat evigilanti non impedire, ſed permittere abſolvi pollutionem jam in ſomno cœptam ad vitandum morbum (modò abſit periculum conſentiendi in delectationem veneream, ad quod opus eſt oratione) quia, inquiunt, eſt præcisè pati ex neceſſitate effuſionem ſeminis, non autem illam procurare; tunc ſaltem eſt obligatio reprimendi delectationem per poſitivam diſplicentiam internam, nam non licet ſe habere indifferenter ad illam. Certò autem peccat, qui expergefactus promovet pollutionem in ſomno cœptam, addendo conatum: quia non præcisè patitur, ſed poſitivè illam continuat.

Not. Sæpè pollutio, præter propriam malitiam, habet aliam in confeſſione exprimendam, petitam vel ex qualitate perſonæ ſe polluentis, ſi eſt ſacra vel conjugata: vel ex affectu ad aliam, cum qua deſideratur concubitus, quæ ſi ſit ſoluta, malitiam habet fornicationis; ſi ſacra, Sacrilegii; ſi ejusdem ſexus, Sodomiæ; ſi conjugata, adulterii; &c. vel ex modo, quo ſe polluit, ſi nempè fiat per tactus mutuos cum alia perſona; nam hæc circumſtantia pertinet ad ſpeciem Sodomiæ, ſi ambo ſint ejusdem ſexus; ad inceſtum, ſi ſint conſanguinei aut affines; &c. Idem dic de aliis luxuriæ peccatis.

III. Deſiderare pollutionem in ſomno contingentem, ut natura levetur, ſeu ſanetur, dummodò non intendatur ipſa pollutio, nec delectatio venerea, nec aliquid adhibeatur, ut pollutio in ſomno ſequatur, peccatum non eſſe affirmat S. Antoninus 2. part. tit. 6. cap. 5. ubi ait: *Appetere habere pollutionem propter alleviationem naturæ tantùm ſine peccato, id eſt, ſine hoc, quòd det operam, ſed via naturali, non eſt peccatum.* Eum ſequuntur alii; & ratio eſt, quia talis pollutio non procurata, ſed via naturali proveniens, nullatenus eſt actus hominis, nec ejus voluntati ſubjectus, ſed actus quidam & evacuatio naturalis, ſicut ſudor. Neque etiam peccatum eſſe credit S. Thomas de pollutione in ſomno inculpabiliter eveniente gaudere præcisè ob levamen naturæ & ſalutem corporis. *Si autem*, inquit S. Doctor, in 4. diſt. 9. a. 4. q. 1. ad 5. *placeat* (pollutio hujusmodi) *ut naturæ exoneratio, vel alleviatio, peccatum non creditur.* 296

IV. Eſt mortale ponere ſine urgenti neceſſitate actionem, ex qua tanquam cauſa propinqua prævidetur ſecutura pollutio, vel delectatio venerea, quamvis neutra aliundè intendatur, imò adſit propoſitum illos motus comprimendi, cùm inſurgent. Quia 1mo. Lex naturalis obligans ad non procurandam pollutionem & delectationem veneream, ſimul obligat gravi- 297

graviter ad vitandas & auferendas cauſas horum motuum proximè excitativas, & per ſe in illos notabiliter influentes, ubi abeſt neceſſitas tales cauſas cohoneſtans. 2do. Meritò effectus cenſetur voluntarius, & imputatur ponenti cauſam propinquam ſine neceſſitate eam cohoneſtante. Hinc graviter teneris ejuſmodi actionem inchoatam deſerere ſtatim ob inſurgentem pollutionem, vel delectationem veneream: nam ſi pergas in illa actione, effectus ſecutus cenſetur in illa volitus, volitio enim continuandi cauſam eſt virtualiter & moraliter volitio effectûs.

Cauſæ autem ſeu diſpoſitiones propinquæ horum motuum excitativæ ſunt actiones, quæ per ſe ſunt turpes, & natæ excitare motus venereos, aut turpitudinis ſpeciem habent, niſi propriæ vel alienæ neceſſitatis titulô cohoneſtentur, ut aſpectus & tactus partium pudendarum proprii vel alieni corporis, præſertim diverſi ſexûs: lectio, auditio, locutio rerum valdè obſcœnarum, & ad libidinem allicientium, quamvis ex ſola curioſitate fiat.

298 Diximus, *ſine neceſſitate*, nam aſpectus & tactus partium pudendarum alterius corporis ob neceſſitatem medendi, non eſt peccatum, ſecluſo affectu pravo & periculo conſenſûs in delectationem veneream. Nam in tali caſu pollutio fortè ſecuta non cenſetur voluntaria in cauſa, ſed ſolùm permiſſa; quia adeſt juſta ratio ponendi cauſam illam; & proſequenti jus ſuum non imputatur effectus præter intentionem ſecutus. Neque enim tenemur motus illos naturales & per ſe involuntarios impedire, cùm adeſt juſta cauſa non impediendi, & abeſt periculum conſenſûs. Sic Chirurgus exercens ſuam artem circa mulierem non peccat, etſi prævideat pollutionem indè ſecuturam, modò abſit periculum conſenſûs in delectationem.

299 V. Ex communi non eſt mortale contra caſtitatem, ponere actionem, ex qua, tanquam causâ, ſeu diſpoſitione remota, & per accidens, prævidetur ſecutura pollutio, vel delectatio venerea; modò neutra intendatur, & abſit periculum conſenſûs in delectationem veneream. Quia 1mo. Cùm illi motus facillimè & frequenter inſurgant naturaliter, in æſtimatione prudenti non cenſentur ſufficienter voluntarii in cauſa remota, ut imputentur illam ponenti ex alio fine; ſed à ſola natura corrupta oriri cenſentur: alioqui enim homo teneretur abſtinere à multis actionibus licitis ac neceſſariis, ne illos motus experiretur. Nec cauſæ illæ remotæ cenſentur moraliter illorum cauſæ; nec in illas conſentiens cenſetur velle talem effectum, propter ſummam facilitatem, qua illi motus excitantur ex naturæ corruptione. 2do. Quia jus ſuum proſequenti non imputatur effectus per accidens & præter intentionem ſecutus.

Communiter tamen docent Doctores, tales cauſas ſine juſta cauſa ponere eſſe veniale etiam contra caſtitatem: quia aliquantulum adverſatur caſtitati, quòd ſine utilitate honeſta cogente ponatur cauſa remota & per accidens motuum caſtitati inimicorum, & ad malum incitantium.

Cauſæ autem remotæ & per accidens horum motuum ſunt eæ, quæ nec ſunt per ſe turpes, nec ad luxuriam, ſed ad alios fines licitos per ſe ordinantur, nec turpitudinis ſpeciem habent; ſed vel per ſe honeſtæ ſunt, ut auditio confeſſionum; vel indifferentes, ut equitatio, eſus calidorum, Studium Medicinæ, & Caſuum conſcientiæ, medicamenta, &c. Quare hæc accedente honeſta & utili cauſa, & ſecluſô periculô conſenſûs, ſunt licita, quamvis præter intentionem ex iis ſequatur pollutio vel delectatio venerea: nam tunc illi motus cenſentur ſolùm permiſſi, non voliti; eò quòd nulla ſit obligatio relinquendi opus honeſtum & utile, propter motum inordinatum & indeli-

indeliberatum occaſione illius ex naturæ corruptione, præter intentionem, & ſecluſô periculô conſenſûs exurgentem.

Quòd ſi eſſet periculum probabile conſentiendi in delectationem veneream (ut ſi pluries quis in tali occaſione conſenſerit) tunc is, ex communi, tenetur ab illa actione, quantumvis honeſta, & utili, v. g. auditione confeſſionum, abſtinere: nam non licet ſe probabili peccandi periculo exponere.

300 VI. Qui cogitationes de rebus venereis non expellit, ſed iis cum plena advertentia immoratur, ſi adſit delectatio venerea, quæ non reprimatur, vel periculum conſenſûs in illam, aut in rem cogitatam, peccat mortaliter ratione talis delectationis vel periculi: venialiter verò, ſi advertentia ſit ſolùm imperfecta, ac ſemiplena, qualis eſt in ſemidormiente. Qui autem de talibus rebus cogitat ex juſta & honeſta cauſa, v. g. ut tales res meliùs diſcernat ad Confeſſarii vel Medici munus rectè obeundum, non peccat ſecluſô periculô conſenſûs in rem cogitatam & delectationem: quia talis cogitatio non eſt mala, neque in ſe, neque in effectu, aut ratione periculi. Erit autem venialis culpa, ſi hoc ex mera curioſitate fiat, ſecluſis delectatione venerea, & periculô conſenſûs in rem cogitatam, & affectu in ipſam: quæ tamen omnia rarò abſunt in cogitante de his rebus abſque fine honeſto; nam hæc materia eſt valde lubrica & periculoſa.

Hæc de Luxuria conſummata contra naturam, & ejus ſpeciebus dicta ſufficiant. Modò de peccatis Luxuriæ non conſummatæ dicendum; quod etiam diſtinctis numeris præſtabimus.

301 I. Peccata Luxuriæ non conſummatæ ſunt deſideria, delectatio moroſa venerea, aſpectus, amplexus & tactus impudici, oſcula, verba obſcœna; geſtus turpes, &c. ſine effuſione ſeminis. Ex dictis part. 2. c. 3. §. 4. jam conſtat, deſiderium ſimplex etſi inefficax actûs luxurioſi habere malitiam mortalem ejuſdem ſpeciei: ſic deſiderium ſimplex copulæ cum conjugata vel conſanguinea habet malitiam adulterii vel inceſtus. Nunc ergo de cæteris duntaxat agendum.

II. Omnis delectatio moroſa ſeu deliberata venerea, vel etiam minima, extra conjugium quæſita aut admiſſa, eſt mortale peccatum, nec poteſt eſſe veniale ex levitate materiæ. Ita communiter Doctores. Antequam probetur aſſertum: 302

Not. 1mo. Delectatio moroſa, ut jam alibi dictum, eſt delectatio deliberata, ſive delectatio poſt ſufficientem advertentiam admiſſa ſeu approbata, etſi unicô inſtanti. Dicitur enim moroſa, non à mora temporis, quo durat, cùm peccatum mortale unicô inſtanti committi poſſit; ſed à mora voluntatis, quæ poſt advertentiam ſufficientem ei immoratur, eam acceptando aut non rejiciendo. Hinc poteſt eſſe delectatio moroſa, quamvis inſtantanea, ſi nempè voluntas in eam advertenter per unicum inſtans conſenſerit.

Not. 2do. Triplex eſt delectatio, nempè ſpiritualis, merè ſenſibilis, & venerea. Spiritualis eſt ea, quæ in ſola voluntate reſidet ſine ullo motu ſenſibili in corpore, ſive quæ eſt independens ab omni motu ſenſibili in corpore: Hæc delectatio, ſi ſit de actu mortali, eſt mortalis, & ſumit ſpeciem ſuam ab illo ut objectô. Delectatio merè ſenſibilis eſt, quæ oritur ex proportione ac conformitate rei ſenſibilis cum organo ſenſûs, ſine ulla commotione ſpirituum genitalium circa partes venereas: qualis eſt delectatio, quæ percipitur ex tactu rei blandæ, ex guſtu, ex Muſica, &c. Delectatio venerea eſt ea, quæ ſentitur circa partes venereas ex commotione ſpirituum genitalium, ſeu gene-

rationi inſervientium ; & de qua eſt Aſſertum noſtrum , quod ſic

Prob. 1mo. Quia omnis delectatio venerea ex natura ſua ordinatur ac tendit ad ſeminis effuſionem , eſtque inchoatio quædam illius : nam in omni delectatione venerea fit quædam reſolutio ſeminis , ejuſque deductio ad partes venereas ; ut teſtantur Medici omnes. Ergo cùm ſeminis effuſio voluntaria extra actum conjugalem ſit mortalis, ut patet ex dictis de pollutione & fornicatione, omnis actus ad illam ex ſe tendens & ordinatus , eſt per ſe mortalis : quippe diſpoſitio ſumit ſuam ſpeciem ac malitiam moralem à forma ad quam diſponit ; motus à termino, ad quem tendit; medium à fine ; cauſa à ſuo effectu.

Prob. 2do. Inter omnes conſtat, moraliter & practicè loquendo , minimam delectationem veneream quæſitam , vel deliberatè admiſſam extra conjugium habere annexum periculum proximum peccati mortalis; eò quòd difficillimum ſit, & moraliter impoſſibile in re tam lubrica dijudicare ac determinare materiam levem , & , ob ſummam naturæ corruptæ in talia propenſionem , ſiſtere in certa delectationis parvitate, ita ut animus leviore delectatione illectus graviorem non appetat, nec admittat. Ergo certum eſt etiam ſpeculativè delectationem veneream vel minimam, quæſitam aut admiſſam , eſſe mortalem: cùm certum ſit etiam ſpeculativè omnem actionem , cui per ſe annexum eſt periculum morale peccati mortalis , eſſe mortaliter malam ; nam *qui amat periculum , in illo peribit* , Eccli. 3. & qui vult morale periculum peccati , vult ſaltem interpretativè ipſum peccatum.

Sed dices. In furto , in exceſſu cibi & potûs dari levitatem materiæ ; ergo etiam in materia venerea datur talis levitas.

Reſp. neg. conſ. & parit. Diſparitas eſt, quòd rei vilis ablatio , levis exceſſus in cibo & potu per ſe non ordinetur ad actum mortalem , nec inducat periculum graviter peccandi. At delectatio venerea vel minima ex ſe ordinatur ad effuſionem ſeminis mortaliter malam extra conjugium, & per ſe inducit periculum conſentiendi majori delectationi.

III. Qui poſt ſufficientem adverten- 303
tiam negativè ſe habet ad delectationem veneream, eam neque approbando neque reprimendo ; tamen peccat mortaliter. 1mo. Quia voluntas tenetur reprimere poſitivè motus illicitos delectationis & ſenſualitatis , ſaltem per actum diſplicentiæ. Ita S. Antoninus , & alii communiùs cum S. Thoma, 1. 2. q. 74. a. 6. ubi ait : *contingere peccatum eſſe in ratione dupliciter. Uno modo , quando imperat illicitas paſſiones . . . Alio modo quando non reprimit illicitum paſſionis motum : ſicut cùm aliquis , poſtquam deliberavit , quòd motus paſſionis inſurgens eſt inordinatus , nihilominùs circa ipſum immoratur , & ipſum non expellit.* 2do. Quia Concilium Tridentinum Seſſ. 5. Can. 5. definit concupiſcentiam non poſſe nocere *non conſentientibus, ſed viriliter per gratiam repugnantibus.* Ergo ut non noceat, non ſufficit mera negatio conſenſûs , ſed requiritur repugnantia ſeu diſplicentia poſitiva. 3tio. Tales motus ſunt ex Objecto graviter inordinati , cùm juxta omnes mortale ſit illis poſitivè conſentire ; item ſunt ex natura ſua diſpoſitiones proximæ ad opus mortale, ad quod valdè pertrahunt & alliciunt appetitum. Ergo graviter diſconvenit naturæ rationali & legi divinæ ſe habere indifferenter ad illos ; & voluntas , cujus eſt regere paſſiones ſecundùm rectam rationem ac legem divinam, tenetur illos expreſſè ac poſitivè reprobare per formalem diſplicentiam. 4to. Sicut non licet

cet ſe habere indifferenter ad actus turpes ab alio circa ſe exercitos : ita nec ad motus turpes à Dæmone, vel ex naturæ corruptione in ſe excitatos. 5to. Illis motibus per ſe annexum eſt periculum intrinſecum rei mortaliter malæ, & conſenſûs in delectationem : nam ex ſe ſunt diſpoſitiones proximæ ad actum mortalem, nempè effuſionem ſeminis, & per ſe vehementer alliciunt voluntatem ad conſenſum per ſympathiam appetitûs ſenſitivi cum rationali. Ergo requiritur poſitiva diſplicentia ad impediendum voluntatis conſenſum, ſine qua non tollitur periculum conſentiendi, cùm moraliter impoſſibile ſit voluntatem diu ſe negativè habere circa Objectum vehementer alliciens. Hinc illud Prov. 4. *Omni cuſtodiâ ſerva cor tuum.*

Imò ſolla illa diſplicentia non ſufficit, ſed illi motus prorsùs ſunt expellendi, præſertim deſerendo actionem, quæ eos excitat, niſi obſtet cauſa juſta. Tùm quia tunc ſola diſplicentia non videtur ſatis ſincera, cùm vix diſcerni poſſit, utrum ſit vera diſplicentia, an fallacia voluntatis ſibi imponentis, & illis motibus frui volentis. Tùm quia homo tenetur impedire & expellere motus per ſe graviter inordinatos, ſaltem cùm abeſt juſta cauſa eos permittendi. Hinc teneris ſub mortali actiones etſi leviter turpes, ut ſunt viſus, locutio, lectio rerum leviter obſcœnarum ex ſola curioſitate, dimittere ſtatim atque excitant in te pollutionem, vel delectationem veneream vehementem. Ubi autem adeſt juſta cauſa non ſic expellendi, ut ſi probabilis timor ſit, ne ex majore reſiſtentia magis augeantur, aut illis depulſis majores inſurgant, vel ſi ad illos motus expellendos dimittenda eſſet actio honeſta neceſſaria vel utilis, v. g. auditio confeſſionum, ſtudium caſuum conſcientiæ; tunc ſufficiet diſplicentia vera : alioquin homines deberent ſemper eſſe anxii, & multa bona omittere.

Porro medium aptiſſimum compeſcendi motus illos eſt mentem ſtatim aliò avertere; & ſi perſeverent, orare, ſignô crucis ſe munire, oculos ad imaginem Chriſti Crucifixi convertere, cogitare de ejus Paſſione, de igne æterno, morte, &c. Interdùm de re indifferenti, aut negotio, quod animum applicet, & à tali Objecto avocet.

IV. Delectatio moroſa de actu luxuriæ, v. g. copula cogitata contrahit non ſolùm malitiam ſubſtantiæ operis, ſed etiam circumſtantiarum cognitarum ei annexarum, & ſpeciem mutantium. Ita S. Antoninus & alii poſt ipſum. Ratio eſt; quia talis delectatio verſatur circa opus ut cogitatum. Ergo illius Objectum eſt id omne, quod cognoſcitur; ac proindè non ſolùm opus, ſed etiam circumſtantiæ illi annexæ & cognitæ, ſunt ejus Objectum. Actus autem ſumunt ſpeciem ac malitiam à toto ſuo Objecto : & ad illam contrahendam ſufficit voluntarium indirectum ac interpretativum. Hinc ſimplex delectatio deliberata de copula cogitata cum conjugata vel conſanguinea pertinet ad ſpeciem adulterii vel inceſtus. 304

V. Oſcula, aſpectus, tactus impudici, imò amplexus, oſcula, & tactus partium etiam honeſtarum, ut faciei, manûs, ſunt culpa mortalis, ſi extra conjugium fiant ob delectationem veneream, quæ poteſt ex illis ſequi etiam ibi ſiſtendo : idem dicendum de tactu partium proprii corporis. Eſt communis, & conſtat ex dictis : nam mortale eſt extra conjugium quærere aut advertenter admittere quamlibet delectationem veneream vel minimam, cùm hæc parvitatem materiæ non admittat, & ex ſe tendat ad ſeminis effuſionem, ideoque ad pollutionem vel fornicationem in non conjugato. 305



Digitized by Google

Hinc, ut docet S. Antoninus, eſt etiam mortale permittere ſe tangi, etiam in facie vel manu ab eo, qui noſcitur ad id moveri amore libidinoſo: quia eſt cooperari & conſentire alterius culpæ mortali. Digni autem ſunt morte, non ſolùm qui mala faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, Rom. 1.

306 VI. Tactus partium pudendarum aut pudendis proximarum corporis diverſi ſexûs ſunt mortales, ſi fiant, vel admittantur ſine neceſſitate medendi, etſi non ob delectationem veneream, ſed ex ſola curioſitate vel joco. Quia 1mo. Hi tactus ad delectationem veneream ex ſe tendunt, illamque valdè excitant, & ſic ſunt cauſa illius proxima. Imò ex ſuapte natura ad effuſionem ſeminis referuntur. Ergo ſimul cum illa graviter prohibentur; nam prohibita graviter re aliqua, prohibentur etiam graviter omnia, quæ per ſe ad illam excitant, & ordinantur. Deinde cauſa participat malitiam ſui effectûs. 2do. Hi tactus ſunt impudici, & comprehenduntur nomine impudicitiæ, quæ Galat. 5. ab Apoſtolo dicitur excludere à Regno Dei. Hinc, ſecluſa neceſſitate medendi, tactum partium inhoneſtarum in ſe permittere ab alio fieri, eſt mortale; & quiſque tenetur, quantùm poteſt, talia omninò in ſe impedire, & illis reſiſtere, cùm ſint intrinſecè mala.

Item mortale eſt propria pudenda ſine neceſſitate tangere, ſi delectatio venerea ex eo tactu oriatur & prævideatur: quia per ſe tendit ad pollutionem. Secùs ſi tactus ille ex curioſitate, & levitate duntaxat, abſque libidine & delectationis ac pollutionis periculo fiat; quia deficit animus libidinoſus, nec intervenit ea turpitudo, quæ in tactu alieno, nec idem periculum. Hoc tamen non omninò vacat periculò, nec peccatò: Undè etiam ejuſmodi tactus vitandi ſunt.

VII. Aſpectus partium pudendarum 307 alterius ſexus, item concubitus viri cum fœmina, quamvis non animô libidinoſô, ſed ex ſola curioſitate vel levitate mortalis eſt; quia ad veneream libidinem & pollutionem in hac naturæ corruptione per ſe multum excitat, & periculum morale conſentiendi in delectationem veneream affert, & honeſtati naturali valdè adverſatur.

Aſpectus verò pudendorum ejuſdem ſexus, vel proprii corporis, aut coitûs animalium ex ſola curioſitate vel levitate, ſecluſis affectu venereo, ſcandalo & periculo pollutionis, ac delectationis venereæ, juxta multos eſt ſolùm venialis; quia nec graviter honeſtati adverſatur, nec adeò ad luxuriam per ſe incitat. Poteſt tamen eſſe mortalis ratione periculi, ſpectata aſpicientis ſpeciali fragilitate; quod non raro adeſt in juvenibus, quare ab his graviter deterrendi ſunt. Et certò mortalis eſt, ſi fiat ex voluptate deliberatè quæſita.

VIII. Amplexus, tactus, & oſcula 308 etiam in partibus honeſtis, ob ſolam delectationem merè ſenſibilem, & nondùm actu veneream, ſunt culpa mortalis inter perſonas diverſi ſexûs libidinis capaces, ſaltem ſi fiant cum mora vel repetitione, quamvis expreſsè delectatio venerea non intendatur; quia illi actus ſic exerciti per ſe non parùm excitant commotionem ſpirituum genitalium, & delectationem veneream, quæ phyſica quadam neceſſitate oritur ex tali delectatione ſenſibili, ſaltem repetita vel diuturna; & quia ſuppoſita propenſione naturæ inordinata in voluptates carnis non poſſunt ſic uſurpari abſque delectatione moroſa venerea: aut ſaltem in hac naturæ corruptione ingerunt periculum morale delectationis venereæ, & conſenſûs in illam: & ſic ſunt cauſaliter libidinoſi, utpotè libi-

Digitized by Google

libidinis cauſa. Malitia autem talium actuum non ſolùm ex fine, ſed etiam ex effectu, quem pariunt, ſumi debet. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem : *Eſt probabilis opinio, quæ dicit tantùm eſſe veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſò periculô conſenſus ulterioris, & pollutionis.*

309 IX. Amplexus, contactus manuum, oſcula in facie, ſi juxta morem patriæ fiant urbanitatis, aut benevolentiæ honeſtæ cauſâ, non ſunt peccata per ſe; quia non ſunt impudica, nec per ſe tendunt in actum venereum, & fiunt ob rationabilem cauſam. Ita communis cum S. Thoma 2. 2. q. 154. a. 4. Si verò iſta fiant ex aliqua vanitate, joco, levitate, petulantia veniali, juxta multos ſunt ſolùm venialia, modò abſit omnis affectus libidinoſus, & periculum peccati gravis tam in ſe, quàm in alio, nec, habita ratione conſtitutionis perſonarum, delectationem veneream multùm excitent.

Si autem iſta ſine cauſa exercita & patrata ſint longiora, aut crebrò fiant inter perſonas libidinis capaces, ſunt mortalia; quia arguunt affectum ad libidinem, & excitant delectationem veneream, afferuntque morale periculum conſenſûs in illam. Nam in materia tam lubrica, quæ de ſe eſſent ſolùm venialia, ſi repetantur, aut diutiùs protrahantur, fiunt mortalia, curioſitate aut levitate in libidinem degenerante.

Quare admittens oſcula moroſa aut crebra aut indecentia, item tactus mamillarum, peccat mortaliter; quia cooperatur affectui libidionoſo alterius, qui ſatis per iſta indicatur.

310 Not. Oſcula, amplexus ob delectationem veneream, tactus & aſpectus impudici mortales ſuprà dicti, ex communi ſententia ſunt ejuſdem ſpeciei mortalis ac actus conſummatus, ſeu concubitus, ad quem ſuâpte naturâ referuntur, quamvis actus iſte non intendatur; quia ſunt diſpoſitio proxima ad concubitum, & media per ſe ad illum tendentia; quippe diſpoſitio & media ſumunt malitiam à ſuo termino & fine; ac proindè iſta omnia contrahunt diverſam ſpecie malitiam, pro diverſitate perſonarum, à quibus, & circa quas exercentur; ut malitiam Sodomiæ, ſi cum ſimili ſexu exerceantur; adulterii, ſi cum conjugata aliena; inceſtûs, ſi cum cognata, &c. Nam cùm opera circa eas perſonas differant ſpecie; ita etiam actus, qui ſunt diſpoſitio & media per ſe ad illa tendentia: quare circumſtantia agentis & patientis exprimi debet in confeſſione. Impudicus verò ſui ipſius tactus ad mollitiem pertinet, niſi aliò referatur ex intentione agentis.

X. Loqui, canere, legere, vel audire turpia & obſcœna eſt mortale, ſi 311
fiat extra conjugium ob delectationem veneream, aut cum probabili periculo illius in ſe vel in aliis, aut cum animo ſe oblectandi rebus illis. Ita communis cum S. Antonino. Ratio eſt; quia delectatio venerea extra conjugium eſt ex Objecto mortalis, cùm ſit mortale ei conſentire. Ergo eſt mortale intendere vel procurare illam, aut ejus periculum probabile in ſe vel aliis. Delectatio verò de actu turpi apprehenſo eſt per ſe mortalis: ergo à fortiori & illam verbis fovere.

Secluſo autem omni affectu venereo, & periculo delectationis venereæ ac ſcandali, turpia loqui, vel canere ſolùm ex levitate, vel legere aut audire ex mera curioſitate, eſt ſaltem veniale.

Nam hæc adverſantur caſtitati, & prohibentur Epheſ. 4. his verbis: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat, &c.* Et c. 5. *Fornicatio autem, & omnis immunditia nec nominetur in vobis: ſicut decet ſanctos; aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas.* Tamen juxta S. Antoninum & alios non eſt mortale, quia non eſt per ſe gravis inordinatio. *De hoc*, inquit S. Antoninus part. 2. tit 5. c. 1. §. 8. *nulli dubium eſt, quòd, qui dicit verba turpia & laſciva hac intentione, ut ſe vel alium provocet ad luxuriam, vel ſe mente delectandi in locutione & cogitatione turpium, extra matrimonium, mortaliter peccat.... Sed ubi talia verba turpia dicuntur ex quadam levitate ad ſolatium, quamvis de ſe non videantur mortalia, quia peccata oris ſecundùm Thomam permaximè judicantur quoad gravitatem peccati ex intentione proferentis: tamen per accidens poteſt eſſe mortale ibi, ratione ſcandali ſeu ruinæ indè ſequentis in mente alicujus, ut cùm audientes ſunt debiles ſpiritu, & verba eſſent multùm laſciva. Idem videtur dicendum de facientibus, vel cantantibus cantilenas plenas laſciviis.*

Sed quia in praxi rarò abeſt periculum turpis deſiderii aut complacentiæ, ſive in proferente ac legente, ſive in audientibus; ſermones, cantiones, vel lectiones rerum turpium ac laſcivarum in vel coram juvenibus aut aliis infirmis ſpiritu rarò vacant culpâ mortali: nam *corrumpunt mores bonos colloquia mala*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 15. Et *præbent verba ad res ipſas ingreſſum*, ait S. Athanaſius. Hinc obſcœna proferens tenetur in confeſſione exprimere numerum eorum, quibus fuit occaſio turpis deſiderii vel delectationis. Qui verò alteri præbet occaſionem ſermonis turpis continuandi cum aliorum periculo, vel præſtat auctoritatem verbis turpibus, peccat mortaliter, etiamſi rem narratam interiùs non approbet: nam complacentia vel approbatio exterior rei mortalis eſt mortalis. Idem eſt de geſtibus turpibus ac de turpiloquiis, cùm ſint etiam ſigna ad luxuriam incitantia; & de turpibus ſpectaculis & comœdiis. Qui autem libros turpes & amatorios habent, non ſunt abſolvendi, niſi illos comburant.

X. Omnis delectatio venerea, aſpe- 312
ctus, & tactus turpis ſeu partium pudendarum & quivis actus luxuriæ ſunt mortales in viduis & ſponſis. Ita communis Ratio eſt; quia cùm omnis delectatio venerea & actus libidinoſus ſuâpte naturâ ordinetur ac tendat ad effuſionem ſeminis & copulam, eſt mortalis in non conjugatis; cùm effuſio ſeminis & copula ſit in ipſis mortalis: nam medium à fine, & actio à termino, ad quem tendit, malitiam ac ſpeciem ſumit. Cùm ergo copula tam ſit ſponſis, ac viduis illicita, quàm aliis ſolutis; tam etiam iis illicitus eſt omnis actus turpis & impudicus. Et verò cùm ſponſalia ſint ſolùm promiſſio futuri matrimonii, non verò corporum traditio; nullum tribuunt jus præſens in corpus alterius in ordine ad copulam hîc & nunc exercendam, nec proinde ad actus, qui ad illam per ſe ordinantur; ſicuti munus Judicis exercere hodie non licet ei, cui præcisè promiſſum eſt. Itaque ſponſis ſolùm licent amplexus & oſcula honeſta, juxta morem patriæ, amoris honeſti ſignificandi & fovendi causâ. Hinc ſponſi non debent relinqui ſoli, ob periculum actuum impudicorum, vel etiam copulæ, ut S. Carolus & Doctores paſſim rectè monent.



Digitized by Google

313 XI. In ſponſis ac viduis mortalis eſt voluntaria delectatio carnalis, ſeu delectatio appetitûs ſenſitivi de copula futura aut præterita, vel de copula apprehenſa ſub conditione, ſi adeſſet matrimonium. Ita communis. Ratio eſt, Quia delectatio carnalis, quæ ex cogitatione futuræ vel præteritæ copulæ, vel conditionalis, oritur, eſt delectatio abſoluta, præſens, & conjuncta cum actuali commotione ſpirituum genitalium per ſe ordinata ad copulam præſentem: ſive carnalis illa delectatio eſt delectatio venerea præſens & voluntaria, quæ ex ſe ordinatur ad copulam præſentem, ideoque ſemper mortalis eſt in non conjugatis: nam copula præſens ſeu actualis ſemper eſt mortalis in non conjugatis, ergo & omnis actus ad illam ex ſe ordinatus ac tendens. Et verò appetitus ſenſitivus ſequitur imaginationem, quæ non poteſt præſcindere, nec apponere conditiones.

Porro ſunt qui docent poſſe excuſari à mortali eos, qui absque commotione venerea apprehendunt actum conjugalem ut præteritum vel futurum, approbantes, quòd illum exercuerint, aut exercituri ſint; eò quòd non approbent illud opus, niſi quatenùs fuit vel erit eis licitum, ſed monent, talem mentis apprehenſionem, cùm vix poſſit eſſe ſine delectatione venerea, eſſe ſtatim rejiciendam, & nunquam accerſendam. Neque enim eſt in noſtra poteſtate ſiſtere in delectatione merè ſpirituali, dum certa objecta apprehendimus.

314 Filiæ Luxuriæ octo recenſentur à SS. Gregorio & Thoma. Quatuor ex parte intellectûs, nempè cœcitas mentis, præcipitatio, inconſideratio, & inconſtantia: quæ ſunt mortales, quando per eas præceptum aliquod in re gravi violatur. Et quatuor ex parte voluntatis. 1mo. Amor ſui inordinatus, quo luxurioſus carnem ſuam & carnis voluptates ita diligit, ut in iis finem ultimum ponat, ſuas cogitationes ac curas ad illarum aſſecutionem referendo. 2do. Odium Dei, qui voluptates illas graviter vetat & punit. 3tio Affectus præſentis ſæculi, hoc eſt, vitæ præſentis & rerum eam oblectantium, quo ita iſtis inhæret, ut contentus eſſet in hoc mundo ſemper manere, de cœleſtis beatitudinis conſecutione haud ſollicitus. 4to. Horror & deſperatio futuri ſæculi: horror quidem, quia ſcit ſe poſt mortem impuris voluptatibus privatum iri, & earum locô ſupplicia acerbiſſima ſubiturum. Deſperatio verò, quia obſcœnas voluptates deſerere quaſi impoſſibile reputat. Hæc quatuor ſunt mortalia.

Remedia autem contra Luxuriam 315 ſunt iſta. 1mo. Oratio humilis & frequens: nemo enim poteſt eſſe caſtus, niſi Deus det, Sap. 8. v. ult. 2do. Mortificatio & cuſtodia ſenſuum, maximè viſûs. *Virginem ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius . . . Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit.* Eccli. 9. Et S. Auguſtinus Epiſt. 109. ait: *Oculi veſtri etſi jaciuntur in aliquem, figantur in neminem . . . nec ſolo tactu, ſed affectu quoque & aſpectu appetitur, & appetit fœmina. Nec dicatis vos habere animos pudicos, ſi habeatis oculos impudicos.* 3tio. Sobrietas ſeu uſus moderatus vini, quod non ſolùm modicum, ſed etiam aquâ permixtum ſit, præſertim in juvenibus: nam *Luxurioſa res vinum*, inquit Sapiens Prov. 20. Item abſtinentia ſeu moderatus

Digitized by Google

tus eſus ciborum ; nam copia nimia humorum & ſanguinis ſuppeditat materiam tentationum carnis : temperantia autem ſuperfluitatem humorum impedit ac tollit. Unde Ezech. 16. dicitur : *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ , ſuperbia , ſaturitas panis , & abundantia , & otium ipſius & filiarum ejus . . . & fecerunt abominationes coram me.* 4to. Vitatio occaſionum ; quales ſunt familiaritates & colloquia inter perſonas diverſi ſexûs , frequentatio improborum , lectio librorum obſcœnorum & amatoriorum , choreæ , comœdiæ , ſpectacula , &c. Hoc vitium namque fugiendo vincitur. *Contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam* , ait S. Auguſtinus. Et *qui amat periculum , in illo peribit.* Eccli. 3. Quocirca monendi ſunt parentes , ne unquam lectum communem permittant liberis diverſi ſexûs , etiam fratribus & ſororibus ; nec patiantur ſecum liberos decumbere in eodem lecto ; nec , ſi grandiores ſint , in eodem cubiculo. Hoc enim perniciosum eſt eorum caſtitati , ut experientiâ conſtat. 5to. Fuga otii , *Multam enim malitiam docuit otioſitas.* Eccli. 33. 6to. Frequens Confeſſio & Communio cum debitis diſpoſitionibus. 7mo. Carnis macerationes , & jejunia , cilicium , catena ferrea , &c. Nam *hoc genus non ejicitur niſi per orationem & jejunium.* Matth. 17. Et contraria contrariis curantur. 8vo. Eleemoſynæ , & alia charitatis opera , quæ valent ad obtinendas à Deo uberiores ac potentiores gratias. 9no. Aſſidua piorum librorum lectio , & meditatio Paſſionis Chriſti , ac æternorum. *In omnibus operibus tuis memorare noviſſima tua , & in æternum non peccabis.* Eccli. 7. 10mo. Occurrente tentatione cogitare Deum adeſſe præſentem , juſtum peccati vindicem , & virtutis remuneratorem ; & ſæpè animô volvere illud S. Gregorii : *Momentaneum eſt quod delectat , æternum quod cruciat.* 11mo. Initio tentationis fortiter reſiſtere , ſtatim avertere cogitationem ad quidvis aliud licitum primò occurrens , ſed præſertim ad Paſſionem Chriſti , &c. *Diabolus ſerpens eſt lubricus , cujus ſi capiti , hoc eſt , primæ ſuggeſtioni non reſiſtitur , totus interna cordis , dum non ſentitur , illabitur;* ait S. Hieronymus in Eccleſ. cap. 9. Et Jacob. 4. *Reſiſtite diabolo , & fugiet à vobis.* Si nihilominùs tentatio duret , orare , cogitare de morte , de pœnis inferni , &c. Intueri imaginem Chriſti patientis , vel eum animô contemplari , ſignô crucis cor munire ; conſiderare neminem quantacumque fame prematur , ſumpturum eſſe cibum , ſi ſciret venenum ei eſſe admixtum , quo ſumpto certò periturus eſſet : *Nunquid poteſt aliquis guſtare, quod guſtatum affert mortem* ? Job. 6. Quantò magis metus certæ mortis animæ terrorem incutere debet. 12mo. Naſcentem voluptatis ſenſum præſenti aliquo dolore accito extinguere.

Denique multum juvabit habere ſtabilem Confeſſarium pium ac prudentem , ejusque pia conſilia ſequi : nam ſuggeret remedia , quæ pœnitenti erunt utiliora , & huic tentationi ſuperandæ aptiora.

Cæterùm hæc remedia non tantùm valent contra carnis & Luxuriæ vitium , ſed etiam adhiberi poſſunt adversùs quæcumque alia vitia & tentationes.

§ V.

Digitized by Google

## §. V.

316 *De Ira.*

Ira ex procemio noſtro eſt ulciſcendi libido, ſeu eſt ardor animi perturbatione incitati ad vindictam; vel breviùs, eſt inordinatus appetitus ad vindictam.

Ira eſt inordinata dupliciter. 1mo. Ex parte Objecti, cùm quis vindictam optat ei, qui non meruit, vel majorem quàm meruit, vel inferendam ſine legitima auctoritate; vel licèt ſit juſta, non tamen eam appetit, ut juſtam, ſed ut ſatiativam animi ſui malevoli. Ira ſic inordinata eſt peccatum mortale ex genere ſuo, cùm ſit contra charitatem & juſtitiam. Hinc ad Galat. 5. Ira numeratur inter opera carnis excludentia à regno Dei. Poteſt tamen eſſe venialis ob defectum ſufficientis advertentiæ, vel ob levitatem materiæ.

2do. In modo iraſcendi: *Utpote*, ait S. Thomas q. 158. a. 3. *ſiquis nimis ardenter iraſcatur interiùs, vel ſi nimis exteriùs manifeſtet ſigna iræ.* Poteſt tamen eſſe mortalis ratione ſcandali, blaſphemiæ, injuriæ, convitii, maledicti, &c. Quæ ex nimia iræ commotione oriuntur.

317 Filiæ iræ ſunt 1mo. Indignatio, quæ eſt animi commotio contra alium ob malum ab illo acceptum, quia hoc indignum reputat. Sæpè venialis eſt: mortalis verò ratione maledicti, contumeliæ, gravis odii, contemptûs, vindictæ, vel ſcandali. 2do. Tumor mentis, qui eſt æſtus quidam excandeſcentis animi, & excogitantis diverſas vindictæ vias. Mortalis vel venialis eſt, pro qualitate vindictæ excogitatæ & expetitæ. 3tio. Clamor, qui eſt inordinata & confuſa locutio. Poteſt eſſe mortalis ratione convitii, maledicti, ſcandali, &c.

Denique Blaſphemia, contumelia, maledictio, rixa, pugnæ, ſeditiones, vulnera, homicidium. Quæ omnia ſunt ex genere ſuo mortalia, utpotè contra charitatem & juſtitiam.

Iræ remedia ſunt conſiderare quàm 318
ſit injuſta & pernicioſa; orare; meditari manſuetudinem Chriſti; nihil unquam agere & loqui ex motu vel in motu iræ, ſed ſolùm poſtquam ſedatus eſt; omni cura impedire iræ motum, & excitatum ſtatim reprimere; exercere frequentes actus charitatis, manſuetudinis, patientiæ, humilitatis, &c.

## §. VI.

*De Invidia.* 319

Invidia eſt triſtitia ſeu vehemens mœror de bono alieno, quatenùs videtur imminuere gloriam vel excellentiam noſtram, quia nempè in eo bono à proximo noſtro æquamur vel ſuperamur. Ad eam revocatur gaudium de malo alieno, quatenus id bonum invidentis æſtimatur. Moralis eſt ex genere ſuo, nam directè opponitur charitati, cujus eſt de bono proximi gaudere, & de illius malo triſtari; & Galat. 5. Invidia dicitur excludere à regno Dei. Eſtque diabolicum vitium: *Invidiâ Diaboli mors introivit in orbem terrarum: imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius.* Invidia autem ſumpta pro habitu eſt vitium inclinans ad talem triſtitiam, & ad gaudium prædictum.

Juxta S. Thomam 2. 2. q. 36. a. 2. 320
Triſtitia de bono alieno poteſt contingere quatuor modis. 1mo. Cùm quis dolet de bono alicujus v. g. poteſtate, quantùm ex eo ſibi vel aliis damnum timet: talis triſtitia eſt licita, ſi indè timeas malum certò injuſtè inferendum, ob quod liceret eum privare tali bonô, ſi haberes poteſtatem ad id legitimam: ſecùs eſt illicita. 2do. Poteſt quis dolere de bono alterius, non ex eo, quod ipſe



Digitized by Google

ipſe habeat bonum, ſed ex eo, quòd ſibi deſit bonum illud, quod alter habet, ità ut minimè cupiat alterum illo carere. Et hoc non eſt invidia, ſed æmulatio, quæ, ſi fit circa bona ſpiritualia & honeſta, laudabilis eſt: ſi autem ſit de bonis temporalibus, poteſt eſſe cum culpa, & ſine culpa, prout bonum eſt dolenti proportionatum & neceſſarium; vel improportionatum & ſuperfluens, & prout refertur ad bonum vel malum finem. 3tio. Cùm quis dolet de bono alterius, quia is eo indignus eſt. Quæ triſtitia mortalis eſt, ſi ſit de bonis ſupernaturalibus; vel ſi quis Dei providentiam arguat, quòd peccatoribus bona temporalia largiatur, & bonos affligat; nam eſt Blaſphemia. 4to. Cùm quis dolet de bonis alicujus, in quantùm alter æquat, aut ſuperat ipſum bonis illis. Hoc eſt propriè invidia: *Et iſtud ſemper eſt pravum*, ait S. Thomas, *quia dolet de eo, de quo gaudendum eſt, ſcilicet de bono proximi.*

321 Invidiæ Filiæ ſunt 1mo. Odium. 2do. Detractio. 3tio. Gaudium in malis proximi. 4to. Suſurratio, quæ, ut alibi jam adnotavimus, eſt ſermo, quo ſine juſta cauſa refertur alicui de alio aliquid aptum ad diſſolvendum ejus amicitiam cum illo. Mortalis eſt contra juſtitiam; quia per illam grave damnum proximo injuſtè infertur. Nam quiſque habet jus, ne per injuriam, ſeu ſine juſta cauſa privetur amicitiâ alterius, quæ eſt magnum bonum juxta illud Eccli. 6. *Amicus fidelis protectio fortis: qui invenit illum, invenit theſaurum. Amico fideli nulla comparatio, &c.* Hinc illud Eccli. 28. *Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.* Ad ſuſurrationem mortalem ſufficit, quòd ſine juſta cauſa referatur alicui de alio aliquid aptum ad diſſolvendam ejus amicitiam cum illo, licèt referatur ſine intentione eam diſſolvendi; quia tunc ponitur injuſtè & voluntariè cauſa diſſolutionis amicitiæ. Quare, ut jam alibi obſervavimus, Suſurro tenetur reſtituere, in quantum poteſt, amicitiam injuſtè ab ipſo ablatam, & alia damna inde ſecuta, perindè ac detractor famam, cum ſit cauſa injuſta talium damnorum.

Alia, nempe odium, detractio, & gaudium in malis proximi, ſunt etiam mortalia ex genere ſuo. Undè ad Rom. 1. inter eos, qui digni ſunt morte, recenſentur: *Pleni invidiâ, malignitate, ſuſurrones, detractores, ſine affectione, &c.*

Invidiæ remedia præter orationem ſunt 1mo. Conſiderare te non ideò minus habere; invidiam invidenti nil prodeſſe, nam non ideò alter carebit bonô, quod tu ei invides, nec tu illud obtinebis, etiamſi eo careat: quin imò graviſſimum inferre malum, privando invidum gratiâ ac amicitiâ Dei & beatitudine æterna: è contrà gaudendo de bono proximi propter Deum, te mereri augmentum gloriæ æternæ, quod eſt bonum infinitè majus omnibus bonis temporalibus. 2do. Sæpè gaudere de bono proximi, quia eſt proximus, quem ſicut te ipſum diligere debes propter Deum. 3tio. Gratificari ei, cui invides, illum laudare, orare Deum pro ejus bono, & gratias agere Deo propter beneficia ab eo in ipſum collata, &c. 4to. Humilitas & contemptus gloriæ ac honoris humani. *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi*, inquit Apoſtolus Galat. 5. *invicem provocantes, invicem invidentes.* 322

## §. VII.

### *De Acedia.* 323

Acedia dupliciter ſumitur, latè ſcilicet, & ſtrictè. Acedia latè ſumpta eſt quodvis tædium, ſeu animi remiſſio in exercitio virtutum, ob laborem ſeu moleſtiam

leſtiam ac difficultatem adjunctam. Sic ſumpta non eſt vitium ſpeciale, ſed generale: quia, ut ait S. Thomas, omne vitium refugit bonum virtutis oppoſitæ; eſtque contra illam virtutem, cujus actus refugit. Eſt autem peccatum mortale vel veniale, prout ex illa violatur præceptum in re gravi vel levi.

Acedia ſtrictè ſumpta eſt triſtitia & tædium de divina amicitia apprehenſa ut mala, propter adjunctam difficultatem illius obtinendæ & conſervandæ per laborioſa virtutum exercitia, & voluptatum illicitarum fugam: undè fit, ut quis amicitiam illam non curet. Sic ſumpta eſt vitium ſpeciale, & per ſe mortale; nam ſpecialiter & graviter charitati Dei repugnat. Utramque hanc Acediæ ſpeciem, data illius à nobis in proœmio noſtro definitio comprehendere videtur.

324 Acediæ Filiæ ſunt 1mo. Malitia; qua quis odit bona ſpiritualia, & vellet ea non eſſe; aut qua ipſum pœnitet bonum feciſſe; aut qua contemnit Dei beneficium, v. g. cupiendo non agnoviſſe Chriſtum, non fuiſſe Religionem profeſſum &c. ob difficultates, quæ in Dei obſequio ſuperandæ ſunt. Eſt mortalis ex genere ſuo. 2do. Puſillanimitas. 3tio. Deſperatio. 4to. Rancor, qui eſt indignatio & faſtidium adversùs eos, qui ad virtutum opera & fervorem inducunt, ideoque eos refugit. 5to. Torpor, qui eſt languor animi, quo bonum vel omittitur, vel negligenter fit. Eſt mortalis, ſi bonum ſit graviter præceptum; & ſemper valdè periculoſus eſt, diſponitque ad mortale. 6to. Evagatio mentis in oratione, aliisve exercitiis ſpiritualibus. Mortalis eſt in oratione vel exercitio ſpirituali graviter præcepto, ſi in parte notabili voluntariè duret: venialis verò in oratione non præcepta, niſi ſit circa Objecta graviter illicita, quæ placeant.

325 Præcipua Acediæ remedia ſunt Oratio; Omnia Religionis & pietatis exercitia; Quotidiana Meditatio rerum Cœleſtium; Laborum ac Paſſionis Chriſti & Sanctorum; Perfectionum ac beneficiorum Dei; Præmiorum fervidæ Charitatis; Brevitatis laborum, æternæ beatitudinis; Damnorum teporis, &c. Lectio librorum Spiritualium; Quotidiana Miſſæ auditio; Frequens Confeſſio & Communio cum debitis diſpoſitionibus; Temperantia; Fuga otii; Macerationes carnis, &c.

## CAPUT II. 326

## *De peccatis, quæ oppoſita ſunt Virtutibus Theologicis.*

QUemadmodùm tres numerantur virtutes Theologicæ, nimirùm Fides, Spes, & Charitas: ità etiam triplicis generis peccata iisdem oppoſita recenſentur. Alia enim virtuti Fidei, alia virtuti Spei, alia denique virtuti Charitatis opponuntur. De hoc igitur triplici peccatorum genere diſtinctis paragraphis hìc nobis diſſerendum venit. In primo de peccatis Fidei oppoſitis; in ſecundo de peccatis Spei contrariis; & in tertio denique de peccatis, quæ Charitati adverſantur, tractabimus.

### §. I.

### *De peccatis Fidei oppoſitis.* 327

Generatim unicum peccatum Fidei opponitur, nempè Infidelitas, quæ eſt carentia Fidei; quæ trifariam dividitur, ſcilicet in Infidelitatem ſpecificè ſumptam, Hæreſim, & Apoſtaſiam. Infidelitas ſpecificè ſumpta eſt carentia ſeu privatio fidei in eo, qui fidem ſeu Baptiſmum nunquam ſuſcepit, ut Pagani, qui idola colunt; Mahumetani, & Judæi. Hæreſis eſt carentia fidei in eo, qui ex parte recedit à fide, quam amplexus fuerat in Catechumenatu vel Baptiſmo. Apoſtaſia verò eſt privatio fidei in catechumeno vel Bapti-

zato, qui totaliter fidem, & auctorem ejus Chriſtum abjicit, tranſitque ſive ad Paganiſmum, ſive Mahumetiſmum, ſive Judaiſmum.

Additur ab aliquibus quarta peccati contra fidem ſpecies, nempè Atheiſmus, quo quis nullum agnoſcit Deum, ne quidem falſum cum Paganis. Verùm ut alibi jam adnotavimus, verum Atheiſmum impoſſibilem judicamus.

328 Infidelitas triplex eſt: ſcilicet, negativa, privativa, & poſitiva. Infidelitas purè negativa & carentia ſeu privatio fidei in eo, qui de fide nunquam vel minimum audivit; peccatum non eſt, ſed tantùm pœna peccati, ut inquit S. Thomas q. 10. a. 1. Et conſtat ex Joan 15. *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo*, Infidelitatis ſcilicet. Nec non ex hac Baji propoſitione damnata: *Infidelitas purè negativa in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.* Ratio eſt; quia omne peccatum eſt voluntarium vel in ſe vel in alio. Atqui hæc infidelitas non eſt voluntaria neque in ſe, utpotè in ſe non cognita; neque in alio, quia nil faciunt infideles illi, undè cognoſcant, aut cognoſcere poſſint ſequi infidelitatem illam. Quare ejusmodi infideles damnabuntur quidem propter peccatum originale & peccata perſonalia contra legem naturalem commiſſa, non tamen propter infidelitatem.

329 Infidelitas privativa eſt carentia fidei in eo, qui vel fidem ſeu Evangelium non vult audire, vel ſufficienter propoſitæ non aſſentitur, vel non inquirit, quando eſt ſufficienter propoſita, ità, ut teneatur inquirere, quamvìs nec poſitivè diſſentiat, nec errorem Fidei aut Evangelio contrarium aſſerat. Eſt peccatum mortale ex Joan. 3. *Qui non credit, jam judicatus eſt.* Nam eſt omiſſio voluntaria medii ad ſalutem neceſſarii, & à Deo præcepti.

Infidelitas poſitiva eſt privatio fidei 330 in eo, qui Evangelium ſufficienter audivit, & ei contradicit poſitivè, ſcilicet vel negando veritatem Fidei ſeu Evangelii, vel erorrem eidem contrarium aſſerendo. Eſt mortale peccatum contra fidem; nam continet gravem injuriam ac contemptum primæ veritatis, ſeu auctoritatis Dei revelantis.

Ad infidelitatem poſitivam reducitur 331 Hæreſis, quæ definitur, hominis Chriſtianiſmum profitentis error pertinax contra veritatem immediatè à Deo revelatam, & ab Eccleſia propoſitam.

Dicitur 1mo. *Hominis Chriſtianiſmum profitentis;* quia ex dictis, hæreſis eſt fidei jam ſuſceptæ eſuratio.

Dicitur 2do. *Error pertinax* id eſt in deliberata voluntate diſſentiendi, & contradicendi conſtitutus, id enim de ratione pertinaciæ eſt. Fides namque amittitur per hæreſim ſeu pertinacem errorem, non per errorem ſimpliciter, ut patet in aliquibus Sanctis, qui erraruntcirca aliquas fidei veritates. *Qui ſententiam ſuam, quamvis falſam atque perverſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt . . . . corrigi parati, cùm invenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi*, inquit S. Auguſtin. ep. 43. aliàs 162. relata Cap. *Dixit Dominus* 24. q. 2. Ergo qui ex ignorantia etiam craſſa, aut affectata aliquid fidei contrarium credit, quamvis ob negligentiam culpandus ſit, hæreticus tamen non eſt; quia error illius eſt ſine pertinacia. *Errare potero*; ait S. Auguſtinus, *ſed hæreticus non ero*, nimirùm quia ſe ſentiebat paratum deferre judicio Eccleſiæ.

Dicitur 3tio. *Contra veritatem immediatè revelatam;* quia ſi quis affirmet aut neget contra concluſionem aliquam Theologicam, quæ mediatè tantùm revelata eſt, propoſitio ejus dicitur erronea, non autem hæretica: ſi contra communem Theologorum ſententiam, pro-

propoſitio eſt temeraria: ſi verba tendant ad ſolvendam Eccleſiæ unitatem, turbasque excitandas, propoſitio eſt Schiſmatica: ſi in peccatum inducant, & ab officiis pietatis avertant, propoſitio eſt ſcandaloſa.

332 Denique ex dictis Apoſtaſia eſt etiam ſpecies Infidelitatis; atque definitur, totalis defectio ſeu receſſus à fide Chriſtiana per Baptiſmum ſuſcepta. Non differt ab hæreſi niſi accidentaliter, ſcilicet ſecundùm magis & minus. Apoſtaſia quippe eſt totalis deſertio fidei & auctoris ejus: Hæreſis verò eſt deſertio duntaxat quorumdam dogmatum. Imò hæ ambæ ab ipſa etiamnum infidelitate accidentaliter duntaxat differunt; quatenus ſcilicet una ſe ad plura extendit quàm alia, atque in diverſo ſubjecto reperitur. Sic v. g. Apoſtaſia à fide ad plura ſe extendit, quàm hæreſis, & reperitur in alio ſubjecto quàm infidelitas. Eſſentialiter verò minimè inter ſe differunt; nam omnes pugnant contra unam ſpecie virtutem Fidei, & contra unicum ejus Objectum formale, nimirum revelationem divinam ab Eccleſia propoſitam. Baptizatus tamen in Confeſſione Sacramentali teneretur exprimere, an à Fide receſſiſſet per Apoſtaſiam, vel per Atheiſmum, poſitô, quòd talis dari poſſit, vel per hæreſim duntaxat; quia duo priora peccata longè ſunt graviora. Adde, quòd Apoſtaſia vulgò ſit tranſitus ad profeſſionem falſæ & Chriſtianæ Religioni prorsùs oppoſitæ Religionis, putà ad Paganiſmum, vel Mahumetiſmum, vel Judaiſmum. Porro ſuperſtitioſi hi cultus ſunt peccata ſpecie diſtincta.

333 Præter hanc à fide Apoſtaſiam, quæ propriè Apoſtaſiæ nomine venit; adhuc tres aliæ numerantur, ſcilicet Apoſtaſia ab obedientia, à Religione, ab Ordine.

Apoſtaſia ab obedientia eſt ea, qua quis præcepta Prælati non ſolùm negligit, quod eſt inobedientia, ſed inſuper iis formaliter ſe opponit, eaque contumax abjicit.

Apoſtaſia à Religione, eſt criminoſa receſſio à quolibet Ordinis Religioſi inſtituto, cum propoſito non revertendi, ſive retineatur habitus, ſive abjiciatur.

Dicitur 1mo. *Criminoſa receſſio*, quia qui licitè recedit, ut electus ad dignitatem Epiſcopalem, non eſt Apoſtata. Dicitur 2do. *A quolibet Ordinis Religioſi inſtituto:* Si quis enim ſine diſpenſatione recedit ad laxiorem Ordinem ſeu Religionem, quamvis graviter peccet, imò excommunicationem incurrat, ſi ſit ex Ordine Mendicantium, ex *Extravag. 1. de Regularibus*; non eſt tamen Apoſtata. Dicitur 3tio. *Cum propoſito non revertendi:* Qui enim habet animum redeundi, aut permanendi in ſtatu Religioſo, vagus eſt, non Apoſtata, etiamſi habitum ad tempus dimiſerit. Sed Religioſus profeſſus habitum temerè dimittens, incurrit excommunicationem, *cap. Ut periculoſa, tit. Ne Clerici vel Monachi in 6to.* Cenſetur autem habitum dimittere, qui omninò abſcondit, ità ut nullum ſignum præſeferat, quo Religioſus deprehendi poſſit.

Apoſtaſia ab Ordine eſt ea, qua quis à ſacris Ordinibus, dimiſſo habitu, tranſit ad ſtatum laicæ converſationis, ut putà conjugii.

His ita circa triplicem infidelitatem virtuti Fidei oppoſitam poſitis & explicatis, modò reſolvendæ ſunt ſequentes quæſtiones.

I. Quæritur, num debeant à Principibus tolerari Infidelium ritus? 334

Reſp. Vel infideles ſunt politicè ſubditi: vel non ſunt ſubditi. Si primum, poſſunt impediri eorum ritus, quia Principes jus habent impediendi in ſuo Regno ea, quæ pugnant adversùs legem naturæ, ut idololatria; vel adversùs veram Religionem, ut hæreſis; ſermo enim infidelium ut cancer ſerpit, & facilè pacem Reipublicæ perturbat. Hinc

 leges

Digitized by Google

leges tùm Conſtantini de claudendis Paganorum Templis, & Sacrificiis abolendis; tùm aliorum Imperatorum de Hæreticis puniendis. Princeps tamen Chriſtianus juſta de cauſa poteſt tolerare ritus infidelium ſubditorum; quia *humanum regimen*, inquit S. Thomas, q. 10. a. 11. *derivatur à divino regimine, & ipſum debet imitari. Deus autem, quamvis ſit omnipotens & ſummè bonus, permittit tamen aliqua mala fieri in univerſo, quæ prohibere poſſet; ne eis ſublatis, majora bona tollerentur; vel etiam pejora mala ſequerentur. Sic ergo in regimine humano illi, qui præſunt, rectè aliqua mala tolerant, ne aliqua bona impediantur, vel etiam ne aliqua mala pejora incurrantur, ſicut Auguſtinus dicit in libro de Ordine, aufer meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus.*

Si verò ſecundum, ſi nempe infideles hujuſmodi ſubditi non ſint, tolerari debent, nec licet eis bellum inferre præcisè ob injuriam illatam Deo per idololatriam, inceſtus, adulteria, &c. quia ad horum vindictam ſumendam requiritur jurisdictio, qua carent Principes Chriſtiani in non ſubditos.

Diximus, *præcisè:* nam ſi illa Dei injuria in ſubditos Regis aut Principis redundaret v. g. contumeliis fidem illorum proſcinderent, filias aut uxores eorum pellicerent, bona invaderent, Princeps Chriſtianus illos licitè ac juſtè puniret.

335 II. Quæritur, an infideles poſſint cogi ad fidem ſuſcipiendam?

Reſp. 1mo. Infideles Baptizati, ſive Hæretici, ſive Apoſtatæ, poſſunt cogi ad fidem Catholicam ſuſcipiendam, & ſervandas leges Eccleſiaſticas, quamvis baptizati ſint in infantia, vel in adulta ætate ex metu compulſi: quia omnis baptizatus eſt ſubditus Eccleſiæ, quoad ea, quæ ad ſalutem & Religionem ſpectant.

Reſp. 2do. Infideles non baptizati, ſive ſint ſubditi Principibus Chriſtianis, ſive non, compelli directè non poſſunt ad amplectendam Religionem Catholicam. Prob. 1mo. ex *cap. 3. de Bapt.* Et *cap. 9. de Judæis.* 2do. Ex praxi Eccleſiæ, quæ nunquam tali coactione ſive per ſe, ſive per Principes Chriſtianos uſa eſt, quamvis id facilè potuiſſet obtinere à Principibus Religioſiſſimis, putà Conſtantinô Magnô, Theodoſiô, & aliis, quibus innumeri Infideles ſubjecti erant. 3tio. Quia Eccleſia nullam habet poteſtatem in non baptizatos, ex illo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris ſunt, judicare?* Et ex Tridentino Seſſ. 14. c. 2. Poteſtas verò ſæcularis, utpotè merè politica ac temporalis, non extenditur ad ſupernaturalia, ut eſt Fidei ſuſceptio. Adde, quod Fidei ac Baptiſmi ſuſceptio debeat eſſe voluntaria, alioqui non eſſet vera, ſed ficta & ſacrilega. Illud autem Chriſti, Luc. 14. *Compelle intrare* ſignificat adhortationibus adducendos eſſe homines ad fidem.

Diximus *Directè;* Nam, ut jam ſuprà obſervavimus, poſſunt Principes 1mo. Vetare Infidelibus ſubditis cultû Idololatriæ: quia, ut ibidem diximus, poſſunt prohibere id, quod legi naturali repugnat, & cogere ad illius obſervationem, & præſertim ad ea, quæ ad publicam morum honeſtatem ſpectant. 2do. Cogere illos ad audiendam Fidei Doctrinam, negando illis jus habitandi in ſuis Provinciis, vel exigendo ab iis majus tributum (juſtum tamen) quàm ab aliis, niſi fidei Doctrinam audiant; vel negando privilegia & gratias aliis conceſſas. Sic Gregorius XIII. *Conſtitut.* 92. ſtatuit, ut Judæi ad audiendam ſingulis hebdomadibus Concionem de rebus noſtræ Fidei cogerentur ab Ordinariis Locorum ſub pœna Interdicti cum Fidelibus commercii, vel aliis mulctis.

Reſp. 3tio.

Reſp. 3tio. Juxta S. Thomam 2. 2. q. 10. a. 8. Eccleſia poteſt per Principes Chriſtianos compellere Infideles, ut non impediant prædicationem & propagationem Fidei: quia habet jus & poteſtatem prædicandi Fidem per totum orbem, Marci 16. *Prædicate Evangelium omni creaturæ.* Sed qui habet jus ad aliquid faciendum, habet etiam poteſtatem non ſolùm illud exequendi, ſed etiam compellendi per ſe vel per alios, ut non impediatur juris executio.

336 III. Quæritur, an liceat cum Infidelibus communicare?

Reſp. Non licet in eorum ritibus, Sacrificiis, orationibus, cultu ſuperſtitioſo &c. quia illa ſunt per ſe mala, & ab Apoſtolo expreſsè prohibita, 2. Cor. 6. *Nolite ducere jugum cum infidelibus . . . quæ autem conventio Chriſti ad Belial, aut quæ pars fidelis cum infideli.* Et quia talis communicatio eſt exterior quædam profeſſio & approbatio falſæ Religionis, ac proindè virtualis negatio veræ. At licet in civilibus, modò abſit ſcandalum, vel periculum perverſionis; id enim permittit Apoſtolus 1. Cor. 10. v. 27. *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire; omne, quod vobis apponitur, manducate.* Et Tertullianus lib. de Idololatria c. 14. *Licet*, inquit, *convivere cum Ethnicis, commori non licet: convivamus cum omnibus, colletemur ex communione naturæ, non ſuperſtitionis: pares animâ ſumus, non diſciplinâ, compoſſeſſores mundi, non erroris.*

Cùm autem Judæi præ cæteris infidelibus infeſti ſint Religioni Chriſtianæ, & ſoliti eam blaſphemiis proſcindere, Jure Canonico Cap. *Omnes*, cap. *Nullus*, 28. q. 1. & cap. *Judæus*, extrà tit. *de Judæis.* tùm ad tuendam Chriſtianæ Religionis dignitatem, tùm ad vitandum perverſionis periculum per familiaritatem cum Judæis, prohibentur Chriſtiani cum eis habitare, comedere, in balneo lavári, ab eis medicinam accipere, & in ipſorum famulatu ſeu ſervitio commorari. Item ne officia publica lis committantur.

IV. Quæritur, an licita ſit diſputatio de rebus Fidei cum Hæreticis? 337

Reſp. Prohibita eſt omnibus Laicis c. 2. *de Hæretic.* in 6. *Inhibemus, ne cuiquam Laicæ perſonæ liceat pulicè vel privatim de fide Catholica diſputare. Qui verò contrà fecerit, excommunicationis laqueô innodetur.* Circa quod

Not. 1mo. Ibi comprehenduntur etiam Laici docti, nam nullus excipitur. 2do. Hæc prohibitio locum non habet in caſu neceſſitatis, ſi Laicus ſit Doctus, ut ſi quis Hæreticus Fideles perverteret, nec adeſſent Clerici Docti, qui fidem tuerentur. Imò tunc lege divina teneretur, ut ſaluti proximi conſuleret, & ſidem deſpectam defenderet. Hoc multi extendunt ad caſum magnæ utilitatis evidentis, quam lex impedire non intendit. 3tio. Dicunt hanc prohibitionem in locis, ubi Hæretici graſſantur, & Catholicis ſunt permixti, per contrariam conſuetudinem eſſe abrogatam, ſcientibus & non contradicentibus Prælatis.

Tamen jure naturali prohibita eſt talis diſputatio cuilibet indocto etſi Clerico: quia cùm non poſſint fidem rectè tueri, nec Objectiones ſolidè diluere, hæc diſputatio Hæreticos in errore confirmaret, & Catholicis dubitationem injiceret; & res Fidei periculo contemptûs & minoris exiſtimationis exponeret.

Item omnibus illicita eſt diſputatio de rebus Fidei coram Catholicis indoctis & ſimplicioribus; quia imminet periculum, ne illi, auditis Hæreticorum argumentis, in Fide vacillent; nam facilè vim Objectionum percipere ſolent, & rarò ac difficilè ſolutionum; cùm res Fidei ſint obſcuræ & ſupra rationem humanam: Unde illud ad Tim. 1. *Noli contendere verbis; ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium.* Excipe niſi ſimpliciores ab Hæreticis ſollicitarentur.

V. Quæ-

Digitized by Google

338 V. Quæritur, an licita ſit lectio librorum Hæreticorum?

Reſp. Jure naturali iis interdicitur librorum Hæreticorum lectio quibus ex tali lectione imminet periculum perverſionis, quales ſunt infirmi in fide, ac præſumuntur eſſe rudiores, & in rebus fidei parùm eruditi; nam quiſque ex charitate Dei ac ſui tenetur periculum morale peccati, & ſalutis admittendæ vitare. Imò ſeclusò periculò perverſionis eſt graviter illicita etiam doctis, & firmis in fide, quandò eſt prohibita ab Eccleſia ſimpliciter & abſolutè: quia Eccleſia eam prohibet non ſolùm ob periculum perverſionis, ſed etiam in odium & pœnam Hæreſis ac auctoris Hæretici. Deinde lex fundata in præſumptione periculi, obligat omnes qui non excipiuntur.

Porro hujusmodi librorum Hæreticorum lectio & retentio ſemper ab Eccleſia prohibita fuiſſe perhibetur. Sic Concilium Nicænum I. Arii libros prohibuit, ut refert Nicephorus lib. 8. hiſt. cap. 18. Imperatores quoque ſuam auctoritatem interpoſuêre, ut ejusmodi libri ex hominum memoria prorsùs delerentur. Conſtantinus apud Socratem lib. 1. hiſt. cap. 6. Arii ſcripta cremari juſſit, vetuitque ſub pœna capitis, ne retinerentur, aut legerentur. Idipſum præſtitère Theodoſius & Valentinianus lege 3tia. *de SS. Trinitate.* Epheſinum Neſtorii Scripta legi vetuit, Chalcedonenſe Eutychetis; Nicænum II. Iconoclaſtarum. Conſtantienſe Wiclefi. Leo X. & Paulus III. Lutheranorum libros vetârunt. Et Pius IV. aliique Pontifices indice edito, & in Bulla Cœnæ lectionem & retentionem Librorum quorumcumque Hæreticorum ſub pœna excommunicationis prohibuerunt.

Ex his facilè intelligitur, quàm periculoſa, quamque noxia ſemper viſa fuerit Patribus & Eccleſiæ Paſtoribus, ſummiſque Pontificibus lectio librorum Hæreticorum, præſertim indoctis & ſemidoctis hominibus, ſive Laicis, ſive Clericis. Enimverò ſi quivis litigans per Scriptum, in quo momenta ſuæ cauſæ exponi, & argumenta partis adverſæ explodere nititur, lectorem in ſuam ſententiam facilè trahit, aut ſaltem inclinat; quomodò non commovebitur ſemidoctus ex captioſis & fallacibus argumentis vafrorum Hæreticorum? namque ex Apoſtolo, 2. Tim. 2. verſ. 17. *Sermo eorum ut cancer ſerpit.* Hinc paſtoralis ſollitudo hactenùs cavit, ne ejusmodi libri manibus tererentur niſi eorum, quorum officium eſt ſanam Doctrinam tueri, & contradicentes refellere.

Sed non minùs, imò multò magis 339
periculoſa ſunt Scripta fucatis quibusdam luminibus reſperſa pſeudo-politicorum, & impiorum hominum, quos Libertinos (*b*) vocant, ut qui Fidem ſibi fabricare præſumant, & ab Eccleſia eam recipere dedignentur, homines mente corrupti, modicæ, &, ut veriùs dicatur, nullius Religionis: Religio quippe ita vocatur, quia mentes auctoritati divinæ ſubjicit, & ligat Eccleſiæ, per quam divina oracula nobis panduntur. Illi autem, ſpretis credibilitatis motivis, quibus tanquam validiſſimis vinculis æterna ſapientia prudentes quosque doctrinæ Catholicæ aſtrictos tenet, ſaniora, ut illis videtur, quàm ſcripſerint Apoſtoli, meditantur, alteram Religionem, eamque præſtantiorem excogitare ac delineare non verentur, & fallaci ingenii acumine, ac fucatâ ſcribendi facundiâ ita legentium oculos perſtringunt, ut

(*b*) Gallicè *Libertins*, id eſt, Religionis contemptores.

Digitized by Google

ut difficilè reperiatur, qui eorum conſuetudine, vel ex frequenti Scriptorum ab illis vulgatorum, lectione non fluctuet circa fidem, qui jam judicata non retractet, atque ex proprio ſenſu temerè definiat. Quamobrem nihil in Religione ac moribus magis peſtiferum infeſtumque, quàm ejusmodi libri. Sub gravibus pœnis, non ſecus ac Hæreticorum libri, in Bulla, quæ dicitur *Cœnæ Domini*, & in Indice, prohibentur. Atque mortaliter peccant, qui ejusmodi peſtiferos libros legunt, legi audiunt, aut retinent, ſicut & qui quoscumque Hæreticorum libros de Religione vel Fide tractantes legunt, legi audiunt, aut penes ſe retinent. Neque proindè Bibliopolis licet hujusmodi libros prohibitos emere & vendere: quia per hoc moraliter diſſeminant errores, ſuntque multis occaſio peccandi.

340 Non modò Libertinorum & Hæreticorum librorum lectionem Eccleſia omni tempore, ob rationes à nobis memoratas, prohibuit, ac etiamnum prohibet, quamprimùm tales in publicum vulgari novit; Sed etiam Pius IV. in Indice ipſius auctoritate edito Sacrorum Bibliorum in vulgarem linguam translatorum lectionem vetat: Atque rationem affert ibidem his verbis: *Cùm experimentô manifeſtum ſit, ſi ſacra Biblia paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus ob hominum temeritatem detrimenti, quàm utilitatis oriri, hac in parte judicio Epiſcopi aut Inquiſitoris ſtetur, ut cum conſilio Parochi vel Confeſſarii à Catholicis auctoribus verſorum lectionem in vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint, ex ejusmodi lectione non damnum, ſed fidei ac pietatis augmentum capere poſſe.* Circa quam regulam nonnulla notanda veniunt.

341 1mo. Lectio ſacræ Scripturæ hac ſanctione ne ipſis quidem mulierculis ac rudioribus abſolutè interdicitur; ſed iis duntaxat, qui ex ea plus detrimenti, quàm utilitatis acciperent, ut legenti perſpicuum fiet.

2do. Conſtat experientiâ lectionem ſacræ Scripturæ quibusdam eſſe noxiam, ac primò quidem Hæreticis, & aliis nimium de ſe præſumentibus; nam ex S. Auguſtino Tract. 10. in Joan. *Neque natæ ſunt hæreſes, niſi dum Scriptura bonæ intelliguntur non benè, & quod in eis non benè intelligitur, etiam temerè, & audacter aſſeritur.* 2do. Nonnullis etiam Catholicis, quos comperimus vel lapſos, vel gravibus tentationibus agitatos ex lectione quorumdam capitum Geneſeos & Ezechielis, quæ apud Judæos juvenibus non licebat legere, ſicut nec Canticum Canticorum. Denique, an non cum evidenti ſalutis periculo legerent Epiſtolam ad Romanos illi, qui jam præcipites ruunt in deſperationem, quique vix divelli queunt à præconcepta opinione, quòd conditi ſint ad pœnas æternas, nec ſit eis liberum declinare à malo & facere bonum? 342

Tertiò, detrimenta illa ſpiritualia non naſcuntur ex ſacris Scripturis, quemadmodùm ex Hæreticorum, & aliorum impiorum hominum libris; ſed ex temeritate, & malè affecta legentium voluntate; nam ex Apoſtolo 2. Tim. 3. v. 16. & 17. *Omnis Scriptura divinitùs inſpirata, utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia; ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus.* Abſit, ut credatur, verba à Spiritu ſancto dictata poſſe ad aliud incitare, quàm ad amorem Dei, & fugam peccati. Sed quemadmodùm Sacramenta, ad ſanctificandos Fideles per ſe efficacia, obſunt malè diſpoſitis; ita & lectio ſacrarum litterarum. Quæ autem animi præparatio ad eas legendas ſit afferenda, expoſuimus in Tract. de S. Scriptura part. 1. cap. 6. 343

Quartò ſpectandum eſt, qua occaſione fuerit præſcripta ejusmodi regula, 344

nempè cùm Novatores palàm & ubique deblaterarent quemlibet privatum interiùs edoceri à Spiritu ſancto, quis ſit Scripturæ ſenſus, adeò ut Cerdones & Sartores eam non lectitarent modò, ſed etiam enucleare, & ex ea diſputare præſumerent, non ſine magna Eccleſiæ perturbatione, & evidenti infirmorum periculo. Quid verò in ejusmodi anguſtiis conſultius facere potuit vigilantia paſtoralis, quàm primùm confirmare Canones, quibus prohibetur Laicis ſub pœna excommunicationis ferendæ, diſputare de rebus Fidei, ut Cap. *Quacunque §. Inhibemus.* Tit. *de Hæreticis in 6.* Deindè è manibus indoctorum auferre ſacra Biblia vulgari linguâ edita? Sed abſurdiſſimo errore cum ſuis Auctoribus nunc anathemate percuſſo, & procul ejecto, amotum eſt periculum, quod Eccleſiæ filiis imminebat, Paſtoresque liberiùs repetunt priſtinum morem, quo ſubditos urgebant, maximè eos, qui ſæcularibus negotiis diſtendebantur, ut ſacras Litteras frequentiùs legerent, ac meditarentur: *Tuum eſt magis, qui negotiis vacas*, inquit S. Chryſoſtomus Hom. 3. de Lazaro, *perpetuò ſtas in acie, frequentes accipis plagas. Non poteſt fieri, non poteſt, inquam, ut quiſquam ſalutem aſſequatur, ni perpetuò verſetur in lectione ſpiritali.*

345 Quintò. Cùm laudata regula ad conſilium Confeſſarii referat, qui ex lectione ſacrorum Librorum non damnum, ſed fidei ac pietatis augmentum capere poſſint, ſatis intelligitur ipſius officii eſſe, ut exploret, num pœnitentes ſacræ Scripturæ vacent, vel non. Si lectitent, inquiret, quo fine, an gloriæ & honorum cupiditate, aut curioſitate, nempe ut litteram duntaxat, quæ occidit, aſſequantur, nullatenus ſolliciti promereri Spiritum, qui ſolus vivificat. Si negligant: ſicut ad frequentem Sacramentorum uſum, ſic ad ſacram lectionem hortabitur, maximè Clericos: ideò quippè Scriptura ſacra dicitur à Patribus Liber Sacerdotalis, ſeu Manuale, quia nunquam excidere debet ex eorum manibus; quin ejus lectionem, ſi neceſſe ſit, imponet eis velut in penſum quotidianum, indoctisque indicabit, quas Bibliorum partes majori cum fructu legere debeant. Sed quia ſancta ſanctè tractanda ſunt, imprimis ſuas curas conferet, ut ſinguli eâ, qua par eſt, reverentiâ, pietate, ac ſtudiô ſacræ illi lectioni incumbant.

VI. Denique quæritur, quænam ſint 346
Hæreticorum pœnæ?

Reſp. Sunt 1mo. Excommunicatio major ipſo facto lata, Cap. *Achatius*, 24. quæſt. 1. Et Cap. 9. & 13. *de Hæret.* Ex conſenſu Doctorum ſufficit Hæreſis occulta, modò ſit externa, hoc eſt, verbô, ſignô, vel factô, quamvis nemine præſente, declarata; nam tunc eſt verè externa, & per ſe exteriùs cognoſcibilis. 2do. Irregularitas. 3tio. Infamia juris, ſi Hæreſis ſit notoria. 4to. Privatio Beneficiorum, & dignitatum, Cap. 12. *de Hæret. in 6.* Item juriſdictionis ſpiritualis, Cap. *Audivimus*, 24. quæſt. 1. & Cap. *Apertè* ibid. 5to. Bonorum confiſcatio, Cap. 10. *de Hæret.* Sed hoc non ubique viget. 6to. Privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, Cap. 2. *de Hæret.* in 6. Ubi excommunicantur ii, qui Hæreticos ſcienter tradunt ſepulturæ Eccleſiaſticæ.

Not. Credentes, receptatores, defenſores, & fautores Hæreticorum ipſo facto in excommunicationem incidunt, & privantur ſepulturâ Eccleſiaſticâ, Cap. 13. *de Hæret.* ex Concilio generali Lateranenſi IV.

## §. II.

### *De peccatis virtuti Spei oppoſitis.* 347

Peccata Spei Theologicæ oppoſita duo præcipuè numerantur, Deſperatio ſcilicet, & Præſumptio.

Deſpe-

Deſperatio eſt diffidentia aſſequendi beatitudinem & obtinendi media ad illam neceſſaria, putà pœnitentiam, & alia bona opera.

348 Præſumptio verò eſt temeraria expectatio beatitudinis, & mediorum illius aſſequendæ.

Dicitur temeraria, id eſt, vana, futilis, & carens omni fundamentô. Ejusmodi autem expectatio ſeu fiducia dupliciter poteſt eſſe temeraria, 1mo. quidem, quia non innititur divinæ miſericordiæ & omnipotentiæ, ſed viribus humanis ſive propriis ſive alienis. 2do. Quia inordinatè confidit in divina miſericordia & omnipotentia expectando ſcilicet ea, quæ Deus nedum promiſit, ſed imò ſe negaturum minatus eſt. Vana illa expectatione & fiducia deluduntur, qui ſibi meritum per bona opera in Deo facta comparare negligunt, & pœnitentiam ad mortem differunt, interim cupiditatibus ſuis laxantes habenas, quia ita audiunt, quod ſcriptum eſt Ezech. 33. v. 12. *Impietas non nocebit ei* (impio) *in quacumque die converſus fuerit ab impietate ſua*; ut aures ſuas obturent ad ea, quæ alibi dicuntur: *Dies Domini ſicut fur in nocte*, 1. Theſſal. 5. v. 2. *Qua hora non putatis, Filius hominis veniet*, Luc. 12. v. 39. *Ne tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem, ſubitò enim veniet ira illius*, Eccli. 5. v 8. *Iniqui Regnum Dei non poſſidebunt, nolite errare*, 1. Cor. 6. v. 9.

Unde S. Auguſtinus Serm. 21. novæ edit. *Si*, inquit, *mihi legis de libro ſancto, ſicut indulgentiam tibi promiſſam eſſe converſo, ſic tibi promiſſum craſtinum diem, differ ad craſtinum. Prorsùs quando te converteris, dabit: ſed ipſum quando, quando eſt?* Nusquam promittitur, ac proindè vana eſt illius expectatio.

349 Ergo Deſperatio contra Spem pugnat per defectum: Præſumptio verò per exceſſum, ſcilicet ex parte ſubjecti ſperantis quod Deus non promiſit.

Eis addi poteſt Incuria ſalutis; qua quis 350
media, quibus beatitudinem æternam obtinere poſſit, adhibere negligit. Ad eam pertinet ea animi abjectio, qua quis vellet bonis terrenis perpetuò frui, quam §. 4. Capitis præcedentis inter Luxuriæ filias tertiô locô repoſuimus.

Hæc peccata ſunt per ſe mortalia, 351
cùm ſint oppoſita virtuti Theologicæ, quæ habet Deum pro Objecto; adeoque, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 20. a. 3. directè & principaliter importent averſionem à Deo, proindè ipſi graviter ſint injurioſa. Unde, *Iſta duo occidunt animas, aut Deſperatio, aut perverſa Spes*, ait S. Auguſtinus, Serm. 87. de verb. Evang. nov. edit.

Hinc mortale eſt 1mo. Non velle efficaciter, nec optare poſſeſſionem Dei. 2do. Deliberatè cupere perpetuò manere in hac vita, & magis amare bona creata, quàm Dei poſſeſſionem. 3tio. Ex nimio damnationis metu, & diffidentia de Dei gratia & miſericordia, abſolutè cupere annihilari, vel nunquam fuiſſe. 4to. Deſperare de obtinenda vita æterna & venia peccatorum, emendatione vitæ, vel auxiliis gratiæ neceſſariis. 5to. Sperare ſalutem ſine bonis operibus ex gratia factis, vel ut debitam ob dotes, aut opera naturalia, aut veniam peccatorum ſine pœnitentia. 6to. Velle perſeverare diu in peccatis ex ſpe miſericordiæ divinæ, aut poſt lapſum in unum mortale multa alia committere, eò quòd æquè facilè ſit obtinere veniam multorum, quàm unius; quaſi Deus ſuâ miſericordiâ eſſet fautor criminum, contra illud ad Rom. 2. *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundùm autem duritiam tuam & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ, &c.* Nam hæc & ſimilia ſunt divinæ bonitati, miſericordiæ, vel potentiæ, vel gloriæ, vel providentiæ ordinationi, vel juſtitiæ graviter injurioſa. Undè peccata in

Spiritum ſanctum nominantur, ut quæ ſpecialiter pugnent contra bonitatem Dei, & ſpiritualia gratiæ ejus dona, quæ cùm ſint effectus amoris Dei erga homines, Spiritui ſancto appropriantur, utpotè qui ratione proceſſionis ſuæ ſit amor Patris & Filii.

352 Cauſæ Deſperationis & Præſumptionis juxta S. Thomam, ſunt Acedia, hoc eſt faſtidium boni ſpiritualis, præſertim divini, & Superbia ac inanis gloria. Illa quidem Deſperationis; Superbia verò & inanis gloria Præſumptionis. Unde adversùs eas eadem ſunt adhibenda remedia, quæ adversùs Superbiam & Acediam Cap. præcedenti §§. 1. & 7. præſcripſimus.

## §. III.

### 353 *De peccatis virtuti Charitatis oppoſitis.*

Omnia peccata dici poſſunt charitati oppoſita, ſaltem indirectè: mortalia quidem, quia charitatis & habitum & actum excludunt: venialia autem, quia etſi non deſtruant charitatis habitum niſi diſpoſitivè, ejus tamen actum excludunt. Sunt tamen, quæ illi ſpecialiter & directè opponuntur: qualia ſunt odium, acedia, invidia, diſcordia, contentio, ſchisma, rixa, ſeditio, bellum, ſcandalum: quæ ſunt ex genere ſuo mortalia, cùm directè ac ſpecialiter opponantur Charitati, & excludant à Regno Dei, ait Apoſtolus Galat. 5. De acedia & invidia egimus cap. præcedenti; de reliquis modò ſingulis titulis dicendum.

## I.

### 354 *De Odio Dei & proximi.*

Odium generatim eſt averſio Objecti. Duplex eſt, unum inimicitiæ, quo alicui ex ejus diſplicentia volumus malum, quatenùs ejus malum eſt; alterum abominationis, quo rem vel perſonam averſamur ut malam præcisè, vel ut malam nobis & aliis.

Odium ſic generatim diviſum aliud 355 eſt Dei, aliud proximi. Omne odium inimicitiæ erga Deum eſt peccatum omnium graviſſimum; quia per ſe immediatè, directè & formaliter avertit à Deo, & opponitur directè actui charitatis Dei, qui eſt actus omnium præſtantiſſimus, & ejus habitui: nam illud eſt peſſimum, quod eſt optimo contrarium. Item omne odium abominationis erga Deum eſt intrinſecè malum & mortale; quia eſt graviter injurioſum Deo, quaſi in eum cadere poſſit aliqua malitia, vel defectus, ſeu ratio, ob quam averſione dignus ſit; cùm tamen Deus ſit eſſentialiter in omni ratione infinitè bonus & perfectus. Hinc graviſſimum ſcelus eſt optare, ut Deus non ſit, ut careat aliqua perfectione, v. g. ſcientiâ, juſtitiâ, omnipotentiâ, &c. aut de illa dolere. Item gaudere de offenſa Dei ut tali, ſeu prout præcisè eſt offenſa Dei.

Odium inimicitiæ erga proximum eſt 356 peccatum mortale ex genere ſuo, nam directè opponitur charitati proximi, & graviter prohibetur præceptô diligendi proximum ex 1. Joan. 3. *Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt: & ſcitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in ſemetipſo manentem.* Poteſt tamen eſſe veniale ex levitate materiæ, ut ſi ex levi diſplicentia perſonæ leve malum optetur. Aliud eſt de odio Dei, quod ſemper eſt mortale, nec admittit levitatem materiæ, cùm vel leviſſimum malum Deo optare ſit Deo graviter injurioſum; quaſi in eo reperiatur aliqua ratio averſionis.

Odium verò abominationis erga proximum, ſi ſine juſta cauſa & inordinatè concipiatur, eſt culpa gravis vel levis, pro gravitate vel levitate materiæ. Interdum tamen culpâ vacat, & eſt laudabile, dum ſcilicet non adverſatur Charitati,

ritati, ſed procedit ex amore benevolentiæ erga Deum, vel ipſum, quem ſic averſamur, aut alterum proximum, ſervato ordine debito charitatis: ut cùm quis averſatur peccatorem, non qua homo eſt, ſed qua peccator eſt, ſeu quòd peccator ſit, in eo averſando ejus peccatum ut ejus malum eſt, juxta illud Proverb. 29. *Abominantur juſti virum impium.* Nam ſic odiſſe nihil aliud eſt, quàm odiſſe peccatum in ipſo; & tale odium conjunctum eſt cum charitate, quia eidem volumus ſalutem & ejus media, ac alia bona, quibus indiget.

357 Porro nunquam licet optare & imprecari malum proximo, quatenùs ejus malum eſt, vel gaudere de ejus malo ut tali, vel dolere de ejus bono, ut ejus bonum eſt; quia hæc ſunt actus odii, & inimicitiæ, necnon repugnant Charitati; ideoque ſunt mortalia ex genere ſuo, nec poſſunt eſſe venialia, niſi ob defectum ſufficientis advertentiæ, vel ob levitatem mali optati.

Item non licet optare etiam inefficaciter malum proximi, licèt non ut malum illius, aut gaudere de eo etſi inculpatè advenienti, vel dolere de ejus bono; quamvis non ex diſplicentia perſonæ, ſed præcisè propter bonum minus noſtrum vel alterius proximi; quia hi actus repugnant debito ordini charitatis, ex qua tenemur bonum proximi majus & altioris ordinis præferre noſtro minori, & inferioris ordinis. Idque conſtat ex his propoſitionibus ab Innocentio XI. damnatis: 13tia. *Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, vel de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare: non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.* 14ta. *Licitum eſt abſolutè deſideriô cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirùm ei obventura eſt pinguis hæreditas.* 15ta. *Licitum eſt filio gaudere de parricidio à ſe in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.*

Nihilominus, *Quia Charitas ordinem habet*, inquit S. Thomas in 3. diſt. 30. art. 1. ad 4. *& plus debet diligere quisque ſe, quàm alium, & propinquos, quàm extraneos, & amicos, quàm inimicos, & bonum commune multorum quàm bonum privatum unius; poteſt aliquis, ſalva Charitate, optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, aut Eccleſiæ. Similiter de malo temporali ejus, ſecundùm quod per malum pœna impeditur frequenter malum culpæ ejus.* 358

Igitur 1mo. Licet deſiderare affectu inefficaci aliquod malum temporale alteri v. g. morbum, & de illo gaudere præcisè propter ejus bonum ſpirituale v. g. ut peccare deſinat, & reſipiſcat: quia ſecundùm ordinem Charitatis bonum ſpirituale præfertur bono temporali.

2do. Licet ſic optare mortem juſtè obventuram hæreſiarchæ vel malefactori Reipublicæ noxio, & de ea gaudere, non quatenùs ipſius malum eſt, ſed quatenùs per illam mortem majora mala impediuntur, & ob multorum bonum, quod præferendum eſt bono unius privati.

3tio. Licitè optas victoriam de hoſtibus in bello juſto, vel Turcarum excidium, ob ingens bonum juſtum tuæ communitatis, vel Eccleſiæ; quia bonum Eccleſiæ, vel Communitatis tuæ præferre debes bono alterius Communitatis.

4to. Licet optare malefactori pœnam meritam per Judicem infligendam, vel ut ipſe aut alii coerceantur ab injuria inferenda tibi aut aliis; nam hoc eſt conſentaneum Charitati; vel quia expedit Reipublicæ & bono communi, nam



Digitized by Google

eſt actus pietatis erga Rempublicam; vel ut jus læſum reſarciatur nam eſt actus juſtitiæ. At, ut dictum, nunquam licet optare aliis vel ſibi majus malum ad vitandum minus; quia hoc eſt contra debitum ordinem Charitatis. Hinc peccant mortaliter, qui deliberatè mortem ſibi optant, ex impatientia, ad vitandas aliquas leves moleſtias.

359 Quod ſpectat ad Maledictiones 1mo. Ex dictis conſtat eſſe peccatum mortale proferre Maledictionem gravem ex animo, ut malum grave eveniat, v. g. *Diabolus te rapiat; utinam mortuus eſſes, &c.* Imò ſibi vel aliis malum grave ex ira imprecari, quamvis ſine animo ut eveniat, ſæpè mortale eſt, ſive ratione gravis contumeliæ, ſpectata perſonæ qualitate; ſive ratione ſcandali: ſic parentes graviter peccant liberis ſuis præſentibus grave malum oretenùs ex ira imprecando; nam ſuô exemplô eos docent ſibi invicem vel aliis grave malum imprecari, & iræ ſervire: nec à mortali excuſatur, qui durante paſſione, ſeu iræ affectu, grave malum evenire deliberatè voluit, etſi ſtatim poſteà noluiſſet, imò doluiſſet, ſi tale malum eveniſſet; quia re vera paſſioni iræ deliberatè conſentit in re gravi. Item mortale eſt, ſe ipſum ex ira deliberatè Dæmoni devovere ob fœditatem ac perverſitatem rei. *Contingit tamen*, ait S. Thomas, 2. 2. q. 76. a. 3. *verbum maledictionis prolatum eſſe peccatum veniale, vel propter parvitatem mali, quod quis alteri maledicendo imprecatur; vel etiam propter affectum ejus, qui profert maledictionis verba, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex ſubreptione aliqua, talia verba profert: quia peccata verborum maximè ex affectu penſantur.* Hinc confitens maledictionē interrogari debet, an ex animo malum grave ſibi vel alteri imprecatus fuerit, an cum ſcandalo vel contumelia; & quale malum in ſpecie optaverit; nam maledictiones ſunt diverſæ ſpeciei, pro diverſitate malorum optatorum; actus enim voluntatis mali ſumunt ſpeciem etiam ex Objecto materiali.

2do. Maledictio gravis effuſa in non 360 ſubditum præſentem non ſolùm Charitati, ſed etiam Juſtitiæ repugnat; nam eſt gravis & injuſta læſio honoris proximi, ſeu contumelia, ideoque obligat ad ſatisfactionem.

Not. Maledicere creaturis irrationabilibus, quatenùs ſunt utiles homini, eſt æquivalenter maledicere homini. Maledicere illis in quantum ſunt creaturæ Dei eſt blaſphemia. Maledicere verò eis ſecundùm ſe conſideratis, *eſt otioſum & vanum, & per conſequens illicitum*, inquit S. Thomas, quæſt. 76. art. 2. Hoc tamen ultimum cenſetur ſolùm veniale per ſe; ut ſi ruſticus equis ſuis mortem vel diabolum optet.

## II.

### *De Diſcordia, Contentione, Schismate, Rixa, & Seditione.* 361

I. Diſcordia eſt contrarietas voluntatum, ſeu diſſenſio voluntatis unius à voluntate alterius in iis, quæ quis tenetur velle ex charitate Dei vel proximi. Opponitur Concordiæ, quæ conſiſtit in voluntatum conſenſione, ſeu cordium unione, ut nomen ipſum *Concordiæ* ſonat. Eſt peccatum mortale ex genere ſuo. Habetur ex Apoſtolo Galat. 5. ubi *Diſſenſiones* numerantur ab ipſo *inter opera carnis*, de quibus ibi dicit: *qui talia agunt, Regnum Dei non conſequentur.* Tùm quia Prov. 6. Deus *deteſtatur eum, qui ſeminat inter fratres diſcordias.* Tùm quia ſpecialiter opponitur Charitati, cujus eſt voluntates unire, ſeu conjungere.

Verùm ut Diſcordia Charitati ſit oppoſita, adeoque peccatum, requiritur, 362 ut quis ſcienter diſſentiat à voluntate alterius circa bonum Dei aut proximi, in

Digitized by Google

in quo conſentire tenetur, ut docet S. Thomas quæſt. 37. art. 1. ubi inter alia hæc addit, ſcilicet, non eſſe peccatum diſcordiæ, cùm unus æſtimat hoc eſſe bonum, & pertinere ad honorem Dei, vel utilitatem proximi; alius autem habet opinionem contrariam: niſi hujusmodi diſcordia ſit cum errore circa ea, quæ ſunt de fide aut neceſſitate ſalutis, vel pertinacia indebitè adhibeatur. Et quæſt. 29. art 3. ad 3. *Ad amicitiam* (ſeu Charitatis concordiam) *non pertinet*, inquit, *concordia in opinionibus, ſed concordia in bonis conferentibus ad vitam, & præcipuè in magnis; quia diſſentire in parvis, quaſi videtur non eſſe diſſenſus. Et propter hoc nihil probibet aliquos charitatem habentes in opinionibus diſſentire .... ſimiliter exiſtente etiam concordia in principalibus bonis* (quæ ſunt de neceſſitate ſalutis) *diſſenſio in aliquibus parvis, non eſt contra charitatem; procedit enim talis diſſenſio ex diverſitate opinionum, dum unus æſtimat hoc, de quo eſt diſſenſio, pertinere ad illud bonum* (putà ad gloriam Dei, utilitatem proximi, quam uterque intendit) *alius æſtimat non pertinere.* Et cit. quæſt. 37. art. 1. ad 3. ſcribit, diſcordiam, quæ interceſſit inter SS. Paulum & Barnabam Act. 15. fuiſſe abſque peccato; quia uterque intendebat bonum; ſed abſque pertinacia & contentione, *uni videbatur bonum hoc eſſe, & alteri aliud, quod ad defectum humanum pertinebat.*

363 II. Contentio eſt altercatio verborum, quibus inordinatè quis alteri contradicit; undè in eo præciſè à Diſcordia differt, quòd hæc dicat contrarietatem voluntatum, contentio verò contrarietatem verborum & ſermonis cum inordinata acrimonia & modo indebito, putà clamoribus, & dictis mordacibus: *Contentio*, inquit Gloſſa in cap. 1. ad Rom. v. 29. *eſt impugnatio veritatis cum confidentia clamoris.* Ex genere ſuo eſt peccatum mortale, ſicut alia, quæ ſunt contra Charitatem. Undè Galat. 5. *Contentiones* numerat Apoſtolus inter opera carnis excludentia à Regno Dei. Semper autem eſt mortalis 1mo. Si impugnetur veritas ad fidem, bonos mores, pietatem, juſtitiam, vel grave bonum proximi ſpectans: Si tamen veritas non impugnetur feriò, ſed ſolùm exercitii causâ, ad illuſtrandam explicandamque veritatem, vel ad explorandam doctrinam alterius, ſeclusô ſcandalô, & modô inordinatô, non eſt peccatum. 2do. Si contentio fiat cum periculo ſcandali, vel cum gravibus maledictis, conviciis, contumeliis. Eſt autem ſolùm venialis, ſecluſis conviciis ac ſcandalô, ſi materia ſit levis, vel inordinatio ſit ſolùm in modo, v. g. ſi ſolùm fiat cum nimia acrimonia, clamoribus, aut ex ſolo ſtudio vincendi adverſarium.

III. Schiſma eſt ſeparatio ab unitate 364 Eccleſiæ, cujus partes tanquam membra unius & ejusdem corporis charitatis veluti ſpirituale vinculum copulat ac conſtringit. Læditur quidem illa unitas per quamlibet inobedientiam, qua quis præcepta Prælati ſui contemnit; ſed abſolutè non ſolvitur, niſi inobedientiæ addatur rebellio & contumacia, qua inobediens non vult ſubeſſe Eccleſiæ, vel Summo Pontifici ejus in ſpiritualibus Capiti. Unde non omnis inobediens eſt Schiſmaticus. Porro omnes Hæretici ſunt etiam Schiſmatici, cùm ab unitate Eccleſiæ ſe ſeparent, contrariam doctrinam ſectando.

Eſt autem Schiſma graviſſimum ſcelus, ut conſtat ex Patribus, cùm lædat præclariſſimum quoddam bonum commune, nempè ipſam Eccleſiæ unitatem. Vid. S. Thom. quæſt. 39. art. 1. & Tom.

Tom. 1. Theolog. noſtræ Tract. 3. de Eccleſia, ubi de Schiſmate & Schiſmaticis egimus.

365 IV. Rixa eſt pugna manuum & verberum inter privatos, cùm ſcilicet aliqui ex ira invicem ſe percutiunt auctoritate privata. Igitur ex diſcordia, ſeu oppoſitione voluntatum, naſcitur contentio, quæ eſt pugna verborum; ex contentione rixa, quæ, ut dictum, eſt pugna manuum & verberum. In aggreſſore eſt peccatum ex genere ſuo mortale, quia eſt contra Charitatem & juſtitiam, & Galat. 5. *Rixa* numerantur inter opera carnis excludentia à regno Dei. In repugnante verò, ſeu in eo, qui ſe defendit, licita eſt, ſi ſervet moderamen inculpatæ tutelæ; illicita verò & peccatum ſi non ſervet, vel veniale, vel lethale, ſecundùm iræ, odii, & appetitûs vindictæ exceſſum. Ita S. Thomas 2. 2. q. 41. a. 1.

366 V. Seditio eſt tumultus ad pugnam, cùm ſcilicet cives tumultuantur, pacem civitatis turbant, & arma ſumunt ad pugnandum, non contra extraneos hoſtes, ſed contra ſe invicem, vel adversùs Principem. Eſt ſemper mortalis, nam ſemper graviter adverſatur unitati, paci, ac bono communi, & etiam juſtitiæ; quia auctoritas bellandi reſidet in ſolo Principe vel in Republica libera.

## III.

### 367 *De Bello.*

I. Bellum etiam offenſivum poteſt eſſe licitum. Quia 1mo. Deus ipſe leges Belli gerendi dedit Deut. 23. Item Luc. 3. S. Joannes Baptiſta rogatus à militibus, quid ipſis eſſet agendum, ut ſalutem adipiſcerentur, non juſſit ipſos militiam deſerere, ſed ne quemquam concuterent: unde S. Auguſtinus Epiſt. 138. aliàs 5. Si, inquit, *Chriſtiana diſciplina omnia bella culparet, hoc potiùs militibus conſilium ſalutis petentibus in Evangelio diceretur, ut abjicerent arma, ſeque omninò militiæ ſubtraherent. Dictum autem eſt eis: Neminem concuſſeritis, nulli calumniam feceritis, ſufficiat vobis ſtipendium veſtrum, Luc 3.* 2do. Cuique privato licet jus ſuum tueri, bona ſua à raptoribus in judicio repetere cum eorum capitis & vitæ periculo. Ergo à fortiori licebit Principi ſummo & Reipublicæ liberæ jus ſuum tueri ac repetere. Cùm autem careant Superiore, à quo jus ſuum obtinere poſſint, debuit iis jure naturæ competere poteſtas ad jus ſibi dicendum, & cogendam partem adverſam ad ſibi ſatisfaciendum: alioqui non poſſet Communitas perfecta in pace conſervari.

Bellum autem defenſivum licere per ſe patet; cùm jure naturali unicuique liceat injuſtam vim vi repellere, cum debita moderatione.

II. Ex S. Auguſtino lib. 22. contra 368
Fauſtum cap. 44. & 75. & ex S. Thoma 2. 2. q. 40. & communi Doctorum ſententia, ut Bellum ſit licitum hæc tria requiruntur. 1mo. Poteſtas ſuprema, quæ reſidet vel in Republica libera, vel in Principe ſupremo, cui cura Reipublicæ commiſſa eſt: Nam qui habent Superiorem, poſſunt ejus auctoritatem implorare ad injuriæ compenſationem; ſicque Bellum iis licitum eſſe non poteſt. 2do. Cauſa juſta, quæ eſt duntaxat graviſſima injuria Principi vel ſubditis illata, quam tollere, vel pro ea ſatisfacere pars adverſa recuſet. *Bella juſta*, inquit S. Auguſtinus lib. quæſt. ſuper Joſue q. 10. *definiri ſolent, quæ ulciſcuntur injurias, ſi qua gens, vel civitas, quæ bellô petenda eſt, vel vindicare neglexerit, quod à ſuis improbè factum eſt, vel reddere quod per injuriam ablatum eſt.*

Si

Si enim litibus alios premere non licet abſque neceſſitate, multò minùs, urbes & provincias devaſtare cum plurimi ſanguinis effuſione, prout in bello evenit. Sed iſta ponderare eorum eſt, quos Princeps adhibet ad conſilium, & quibuscum, antequam bellum inferat, de illius juſtitia indagare tenetur; non verò ſubditorum. 3tio. Recta intentio, ut non geratur bellum ex odio, avaritia, inordinata cupiditate amplificandi imperii, ſed ad publicam quietem ac juſtitiam ſervandam, vel ad opitulandum injuſtè oppreſſis.

369 Porrò licet etiam aliis tanquam ſociis auxilium præbere Principi habenti juſtam cauſam bellandi, & huic aliorum uti auxiliô, quamvis ſint diverſæ Religionis (*i*), modò abſit ſcandalum & periculum Fidei ac Sacrilegiorum. Nam, per ſe loquendo, licet alium in re juſta juvare. At non licet in bello etiam juſto advocare Infideles in auxilium, vel iis opem ferre, quia adeſt periculum ſcandali, ſacrilegiorum, & detrimenti veræ Religionis; & quia ſalus æterna proximi, & præſertim multorum, præferenda eſt cuilibet bono temporali; & Principes tenentur ſupra omnia Chriſto ſervire, ejusque regnum, quod eſt Eccleſia Catholica, quam ſanguine ſuo acquiſivit, quantùm poſſunt, integrum conſervare, imò & amplificare. Vid. inf. *Exercit. J. U. 16. n.* 49.

Porro licèt non poſſit dari bellum utrimque juſtum ex natura rei, cùm circa idem non poſſint eſſe jura contraria: fieri tamen poteſt, ut neutra pars peccet bellando, ob ignorantiam invincibilem.

370 III. Ante bellum tenetur Princeps rem diligenter examinare cum viris probis ac peritis, & habere certitudinem ſaltem moralem de juſtitia cauſæ; nam cùm ex bello graviſſima ſequantur mala, ac incommoda, etiam innocentibus; Charitas & Juſtitia exigunt, ut non inferatur, niſi planè conſtet de cauſa juſta & ſufficienti. Quòd ſi juſtitia cauſæ ſit dubia, & alter ſit in poſſeſſione, certa injuſtitia eſt bellare: quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis. Deindè tenetur parti adverſæ juſtitiam cauſæ ſuæ, & prætenſiones ſuas proponere, ut illa poſſit ſatisfacere injuriæ illatæ vel reſtituere ablata ſine alio damno: nam bellum ſine neceſſitate geri licitè nequit, propter ingentia mala, quæ cum eo conjuncta eſſe ſolent. Ex S. Auguſtino relat. in cap. *Noli* 23. q. 1. *Pacem habere debet voluntas, bellum neceſſitas.* Hinc æqua ſatisfactio oblata acceptari debet: aliàs bellum ſine juſta cauſa & neceſſitate fieret.

IV. In bello juſto licita ſunt ea om- 371
nia & ſola, quæ juxta conſuetudinem Chriſtianorum neceſſaria ſunt ad aſſequendum finem belli, ſcilicet vel ad recuperanda injuſtè ablata, vel injuriam juſtè vindicandam, & ad ſecuritatem Reipublicæ ſtabiliendam. Nam cùm finis licitus ſit, licita ſunt etiam media per ſe ad illum neceſſaria, non autem alia, quæ proximo nocent; cùm nemini ſine juſta cauſa damnum inferre liceat.

Hinc 1mo. licet occidere hoſtes pugnantes, & reſiſtentes; non tamen innocentes, qui non pugnant, ut ſunt Clerici, ſenes, mulieres, pueri, ruſtici, opifices, &c. quamvis ſint partes Reipublicæ hoſtilis; quia nunquam licet directè occidere innocentes. Neque enim Reſpublica poteſt puniri in ſuis membris, niſi ſecundùm id, quod ejus dominio ſubeſt, qualis non eſt vita civium. Indirectè tamen & per accidens poſſunt interfici, ut



(*i*) Chriſtianæ tamen.

ut cùm urbs expugnari, vel nocentes ſeu milites vinci nequeunt, niſi cum periculo & occiſione innocentum: quia bonum publicum, quod ex victoria ſperatur, eſt majus bonum quàm vita aliquorum, quorum mors præter intentionem ſequitur. Et alioqui non poſſet contra nocentes bellum geri, & ſic cauſa bellantium fruſtrà eſſet juſta. 2do. Licet ſpoliare bonis cives etſi non pugnantes, qui ſunt membra Reipublicæ hoſtilis, ſi hoc neceſſarium ſit ad finem belli: quia cùm ſint pars Reipublicæ ipſa juſtè punitur in illis, & debilitatur privatione bonorum, quæ ejus Dominio ſubjiciuntur. 3tio. Licet uti inſidiis & ſtratagematibus, ex Joſue cap. 8. & cap. *Dominus* ſup. cit. quia non ſunt mendacia, ſed occultatio veritatis. 4to. Civitas capta dari, ſine gravi neceſſitate, non poteſt in prædam, propter multa ſcelera & mala, quæ in tali deprædatione committi ſolent. Et ſi detur, tenentur. Duces diligentiſſimè curare, ne ſcelera committantur. 5to. Ea, quæ caveri nullâ prudentiâ poſſunt, ut venenô inficere puteos, aquas, glandes, non licent; quia ſunt contra jura belli & gentium. Item Chriſtiani à Chriſtianis capti non poſſunt fieri ſervi; nam id ex conſuetudine gentis Chriſtianæ receptum eſt in honorem Religionis Chriſtianæ, & libertatis, quam per Chriſtum conſecuti ſumus: unde eſſet contra jus gentis Chriſtianæ. 6to. Non licet victori retinere urbes captas, & alia bona immobilia hoſtium, niſi quatenùs debitam compenſationem vel ſatisfactionem non excedunt, vel neceſſaria ſunt ad ſecuritatem in poſterum contra victos ſtabiliendam; nam compenſatio debet eſſe commenſurata debito, & pœnæ culpæ, alioqui eſt injuſta. 7mo. Princeps tenetur inchoatum bellum finire, ſi æqua ſatisfactio offeratur, ſecuritas ſufficiens præſtetur, & compenſentur impenſæ belli: quia tunc ceſſat cauſa continuandi belli, quod proindè jam foret illicitum.

V. Jure naturali nihil fieri licet contra juſtititiam, jus gentium, fortitudinem, Charitatem, & veram Religionem. Et fides data hoſtibus ſervanda eſt, ex S. Auguſtino in cap. *Noli.* Nam hæc obligat jure naturali & gentium; & hoc neceſſarium eſt ad pacem & bonum commune regnorum. Si enim fœdera publica inter regna & Principes non obligarent, nec neceſſariò ſervanda eſſent; nulla pax aut ſocietas inter genus humanum conſiſtere poſſet. Quod intellige, niſi hoſtes ipſi fidem fregerint: nam tunc eſt quædam compenſatio, & pacta cenſentur fieri ſub hac conditione, ſi alter promiſſis ſteterit, nec fidem fregerit. 372

VI. Tenentur Principes & ejus Duces militibus juſta ſtipendia ſolvere, & impedire omnia crimina, quæ impediri moraliter poſſunt; necnon curare, ne proprii ſubditi iniquis vexationibus graventur: alioqui tenentur ad compenſanda damna ſecuta ex omiſſione ſolutionis, vel diligentiæ debitæ; cùm ſint eorum cauſa contra proprium officium & juſtitiam. 373

VII. Ex communi ſententia Bona juſtô bellô capta, ſi ſint immobilia, cedunt Principi aut Reipublicæ; ſi ſint mobilia, ſunt capientium; niſi ex conſuetudine regionis ea dividenda ſint inter milites, aut una pars cedat Principi. Tamen bona injuſtè acquiſita ab hoſtibus, reſtitui debent eorum Dominis, ex Leg. 20. ff. *de Captivis*, cùm jus habeant in illa. 374

VIII. Repreſſaliæ, poſitis certis conditionibus, ſunt licitæ: quia auctoritate publica uſurpari poſſunt, per compenſationem, bona ſubjecta Dominio Reipublicæ, quæ in culpa eſt, dum non procurat 375

curat reparationem injuriæ à ſuis membris illatæ alterius Reipublicæ civibus. Conditiones autem ad hoc requiſitæ ſunt iſtæ: 1mo. Ut conſtet de injuria illata. 2do. Ut Princeps vel Magiſtratus civium nocentium rogatus debitam ſatisfactionem deneget. 3tio. Ut fiant auctoritate Principis civium læſorum. 4to. Ne plus damni inferatur, quàm juſta ſatisfactio requirit. 5to. Ut non fiant in perſonas Eccleſiaſticas, & earum bona, *Cap. Un. de injuriis in 6.*

376 IX. Diximus ſuprà ſubditorum non eſſe, examinare aut ponderare, num belli cauſa juſta ſit: attamen ſi ſubditus certò & evidenter noverit belli cauſam omninò injuſtam eſſe, tunc planè arma ad injuſtam hanc cauſam tuendam ſumere ei nullatenus licet. Si verò de cauſæ juſtitia dubitet, tunc tenetur ſuum dubium deponere, quod facilè poterit, præſertim cùm illius non ſit omnes belli, quod fortè Princeps alteri Principi vel Reipublicæ infert, cauſas & rationes rimari, nec eas examinare poſſit aut debeat. Depoſitô igitur dubiô, num belli causa juſta ſit nec ne, arma jubente Principe ſumere poteſt & debet, ſed eo animo, quo Chirurgus e. g. ad nutum Medici ferrum & ignem adhibet, nimirum ad ſananda Reipublicæ vulnera, & ſtabiliendam publicam pacem, quæ eſt regni ſalus. Quid enim tam alienum à Chriſtianis moribus, aut tam inhumanum & crudele, quàm contra hoſtes inſurgere, veluti ſi avis rapax, aut canis venaticus ruat ad prædam, devictum adverſarium, qui ſecundùm jus gentis Chriſtianæ, & militiæ leges ſervandus eſſet captivus, interficere, eum ſpoliandi causâ, quomodò venator captam feram occidit, ut pellem detrahat? Hæc & ſimilia Confeſſarius inquiret non ſolùm à gregariis militibus, ſed & à militiæ Præfectis, quibus, ut ipſimet palam teſtantur, pax & tranquillitas publica oneri eſt, & bellum in votis, utpotè occaſio vel captandæ gloriæ, vel rei familiaris amplificandæ; eò ſanè pejores Judice & Medico, quorum ille diſſidia in civitate ad multiplicandas lites; iſte verò ægritudines exoptaret, ut ſic ambo ex alienis malis opes colligere poſſent; quò urbium ſubverſiones, & innumeræ interneciones ſunt quid longè gravius ruinâ unius aut alterius familiæ.

## IV.

### *De Scandalo.*

I. *Scandalum* vox græca ſecundùm nominis etymon idem ſignificat ac Offendiculum, ſeu pedis offenſionem, ut lapis in via, ad quem viator, incautè offendens, prolabitur. Translatum autem ad mores græcum hoc nomen ſignificat quidquid nobis ad beatitudinem tendentibus eſt cauſa ruinæ ſpiritualis; quo ſenſu Chriſtus dicitur 1. Pet. c. 2. *Lapis offenſionis, & petra ſcandali*, nempe incredulis & carnalibus. 377

Generatim duplex eſt, alterum activum, quod ſcilicet datur: paſſivum alterum, quod ſcilicet accipitur, eſtque effectus ſcandali activi, ſeu peccatum, cujus cauſa fuit ſcandalum activum ſeu datum. 378

Scandalum activum definiturà S. Thoma 2. 2. q. 43. a. 1. & ab aliis communiter Theologis ex S. Hieronymo in c. 15. Matth. *Dictum vel factum minùs rectum præbens alteri occaſionem ruinæ ſeu peccandi.*

Dicitur 1mo. *Dictum vel factum*; quia ſola voluntas, niſi exteriùs ſe prodat dictis vel factis, non poteſt eſſe aliis offenſio. Nomine autem *dicti & facti* intelligitur etiam externa omiſſio; qui enim omittit loqui vel agere, cùm deberet, v. g. ſubditum



Digitized by Google

ditum blaſphemantem corrigere, Sacrum audire die feſto, aliis eſt ſcandalo & offenſioni.

Dicitur 2do. *Minùs rectum*, ſive illud ſit per ſe malum, ſive habeat duntaxat ſpeciem mali; ſpecies enim mali æquè inducit ad peccandum ac malum ipſum: imò ſi malum haberet ſpeciem boni, non moveret alios ad peccandum. v. g. Fornicarius, qui domum mulieris frequenter ingreditur ſub ſpecie negotii neceſſarii, neminem ſcandalizat: contrà verò Clericus, qui apud ſe puellam retinet, quamvis caſtimoniam illibatè ſervet, nihilominùs aliis eſt malo exemplo & offendiculo; quia tactum ipſius habet ſpeciem mali.

Dicitur 3tio. *Prabens alteri occaſionem ruinæ*; quia neceſſe non eſt ad rationem ſcandali, ut ruina actù ſequatur ſeu peccatum, ſed ſatis eſt, ut ei detur occaſio.

379 Scandalum datum ſeu activum duplex eſt, ſcilicet directum, & indirectum. Directum eſt, cùm quis dictis vel factis proximum in ruinam impellere intendit, putà in fornicationem. Indirectum, cùm quis non intendens ruinam proximi, nonnulla dicit, aut facit in proprium commodum, aut animi oblectamentum, quæ tamen ſunt alteri occaſio peccati.

380 Scandalum paſſivum etiam duplex ſtatuitur; alterum dicitur puſillorum, quod ex proximi ignorantia aut infirmitate oritur; alterum Phariſæorum, ſeu Phariſaicum, quod naſcitur ex malitia accipientis: ideò autem dicitur Phariſæorum, quia inſignis fuit eorum malitia, qua ex dictis & factis Chriſti Domini peccandi occaſionem ſumpſerunt.

381 II. Dare ſcandalum directè, inducendo ſcilicet proximum ad peccandum, etſi non ex intentione expreſſa, ut peccet & pereat, ſicut facit Dæmon, ſed propter utilitatem vel voluptatem aliquam propriam aut alterius, eſt peccatum ex genere ſuo mortale, atque ſpeciale contra charitatem. Nam lex charitatis in Deum & proximum vetat, ne offenſam Dei & malum ſpirituale proximi quovis modo procuremus. Prætereà hoc directè opponitur præcepto correctionis fraternæ, cùm ſint contraria revocare proximum à peccato, & eum in illud inducere. Imò talis inductio habet duplicem malitiam in confeſſione exprimendam, unam contra charitatem, & alteram contra virtutem, cui repugnat illud opus malum; nam ſingulæ virtutes obligant directè ad ſuos actus eliciendos, & indirectè ad non procurandam ſui violationem in aliis. Prætereà inducens conſentit peccato, ad quod inducit: ergo illius reus eſt; nam juxta Apoſtolum Rom. 1. eâdem pœnâ æternâ digni ſunt, qui faciunt, & qui conſentiunt facientibus.

Hinc. 1mo. Nunquam licet petere ab alio vel ei ſuadere id, quod ipſe non poteſt ſine culpa præſtare; nam hoc eſſet inducere in peccatum. 2do. Qui fœminam induxit ad fornicationem, peccat tùm contra caſtitatem, tùm etiam contra charitatem, cùm fuerit ei cauſa ruinæ: undè hæc inductionis circumſtantia in Confeſſione eſt explicanda. Idque etiamſi ipſa fuerit parata ad malum: nam non eſt hîc & nunc in actuali voluntate peccandi, ſed ſolùm in habituali: unde ſine tua inductione hîc & nunc non committeret hoc peccatum. 3tio. Conſilium pravum ſpecificatur à peccato, quod conſulitur, & eſt etiam contra charitatem. 4to. Laudans alium de peccato commiſſo, vel illum vituperans, quòd non commiſerit, tenetur in Confeſſione explicare ſpeciem 382

pec-

peccati, circa quod fuit laus vel vituperium; nam illæ laudes vel vituperia ſunt exhortationes ex ſe inordinatæ ac aptæ ad peccatum admittendum, & ad complacendum de illo, ſi commiſſum eſt: quare ab illo ſumunt ſpecialem ſuam malitiam.

383 III. Dare Scandalum indirectè tantùm, non intendendo peccatū alterius, nec ad illud inducendo cum intentione, ſed præcisè faciendo vel dicendo coram illo aliquid malum, vel mali ſpeciem habens, eſt peccatum mortale ex genere ſuo, & ſpeciale contra charitatem. Ita omnes Theologi poſt S. Thomam 2. 2. q. 33. a. 3. & 4.

384 Prob. 1mo. ex S. Scriptura. Matth. 18. *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundū maris. Væ mundo à ſcandalis: Neceſſe eſt enim, ut veniant ſcandala: veruntamen væ homini illi, per quem ſcandalum venit.* Hîc Chriſtus loquitur de ſcandalo ſimpliciter & generatim, atque de eo, quod neceſſe eſt, ut præbeatur iis, qui in mundo degunt, ſi ſpectentur corrupti mores eorum, quibuscum verſari oportet. Atqui illud ſcandalum eſt indirectum; facilè enim vitari poſſunt, qui nos ad malum directè, v. g. conſiliis & ſuaſionibus inducere attentant; impoſſibile verò, quin in mundo multa videantur, & audiantur illicita, quæ videntibus & audientibus ſunt occaſio peccandi. Porro ſcandalum illud eſſe grave peccatum, colligitur ex pœna graviſſima, qua Chriſtus dicit fore puniendum. *Væ mundo*, inquit, *à ſcandalis.* 2do. Ex Apoſtolo Rom. 14. ubi, *Si propter cibum*, inquit, *frater tuus contriſtatur; jam non ſecundùm charitatem ambulas.* Hîc nempè loquitur de cibis vetitis lege veteri abrogata, ſed jam licitis, adeoque diſtinctè ac dilucidè de ſcandalo indirecto. Item 1. Cor. c. 8. & 10. Ibi quippe agit de iis, qui in fide plenè inſtructi idolothytis, id eſt, carnibus idolo immolatis veſcebantur, ut quæ nihil haurirent Religionis ab idolo, quod nihil eſt, cùm non ſit id, quod repræſentat. Sed quia hacce Evangelica libertate utebantur coram infirmis fratribus, qui cum conſcientia idoli, id eſt, putantes idolum ejusmodi carnes inficere, aliorum exemplô idolothytum quaſi pollutum & illicitum cibum manducabant, ideoque peccabant, quia ex conſcientia erronea id non licere arbitrabantur; manifeſtum eſt autem, quòd peccatum illud infirmorum eſſet præter intentionem firmorum, ut qui illud unum intenderent, hacce libertate fidem ſuam ac Religionem teſtatam facere in contemptum idolorum. Nihilominùs ſcandalum illud quantumcumque indirectum reprehendit Apoſtolus tanquam grave peccatum, *Et peribit*, inquit 1. Cor. 8. *in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt? Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum peccatis.* Quæ ſane non dicerentur de peccato veniali. Et ibid. c. 10. *Si quis autem dixerit: hoc immolatum eſt idolis: nolite manducare propter illum qui indicavit, & propter conſcientiam: conſcientiam autem dico, non tuam, ſed alterius &c.*

Prob. 2do. Ex SS. Patribus. S. Chryſoſtomus Hom. 21. in 1. ad Cor. de hujusmodi indirecto ſcandalo ait: *Eſt quovis vulnere gravius ſcandalizare, ſeu offenſionem afferre.* Et Auctor egregii libelli de ſingularitate Clericorum inter Opera S. Cypriani, in quo inſurgit adversùs Clericos, qui, prætextu charitatis, religioſas mulieres in ſuis domibus alebant, & contenti teſtimoniô propriæ conſcientiæ, contemnebant malas vulgi 385

Ppppp 3 ſuſpi-

ſuſpiciones, oblocutiones, & ſcandala: *Pudicitiæ bonum*, inquit, *fruſtrà intrinſecùs laborioſo agone cuſtodit, quod forinſecùs efficit infamari . . . Pejus eſt quàm mœchari, continentiam ducere criminoſam, & infamem ferre ſanctimoniam.*

386 Prob. 3tio. Ratione. Quia ſub peccato gravi tenemur amovere proximi miſeriam ſive corporalem per eleemoſynam, ſive ſpiritualem per correctionem fraternam, prout in Tract. de Virt. Theol. part. 3. oſtendimus. Ergo à fortiori tenemur cavere, ne illum per ſcandalum in ruinam ſeu peccatum, vel ejus periculum conjiciamus: pejus enim eſt proximum in malum conjicere, quàm illum jam lapſum non erigere.

387 Confirmatur à ſimili. Societas humana non patitur, ut quis in proprio fundo quidquam faciat in privatum commodum, & ornamentum domûs, quod ſit alteri nocivum, & ruinæ periculum. *Si quis*, ait Deus Exod. 21. v. 33. *aperuerit ciſternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos aut aſinus in eam, reddet Dominus ciſternæ pretium jumentorum.* Ergo à pari, qui ſcandalum ſive directè, ſive indirectè dederit, reus eſt illius damni & ruinæ ſeu peccati.

388 Imò ſcandalum indirectum, ex communi contrahit etiam malitiam peccati, cujus datur occaſio, exprimendam in Confeſſione. Tùm quia dans illud, vult ſaltem interpretativè tale peccatum alterius, volendo ſine juſta cauſa id, ex quo prævidet ſecuturum, vel ejus periculum: tùm quia quælibet virtus non ſolùm vetat actus ſibi contrarios, ſed etiam ne detur aliis occaſio illos ponendi.

389 Diximus ſcandalum indirectè datum eſſe peccatum ex genere ſuo mortale, ut innueremus aliquando eſſe veniale ob levitatem materiæ, cùm ſcilicet eſt occaſio peccati venialis duntaxat, modò tamen illud veniale peccatum non vergat in grave detrimentum proximi.

Eſt igitur mortale, ſi detur occaſio culpæ mortalis: veniale verò, ſi detur ſolùm occaſio venialis, ſecluſò periculò gravioris mali; nam licèt peccatum veniale ſit gravius malum quolibet temporali, eſt tamen leve in ſuo genere, & reparatu facile. Hinc peccant mortaliter contra Charitatem & Caſtitatem, 1mo. Qui imagines vel ſtatuas nudas faciunt, vel palam exponunt; nam hæ æquè ſaltem inducunt ad peccatum, quàm ſermo obſcœnus. 2do. Qui ſcribunt, imprimunt, recitant, tradunt libros amatorios, cantilenas turpes, &c. Item qui componunt vel agunt comœdias obſcœnas aut periculoſas ratione verborum, factorum, aut geſtorum. Nam hi omnes ſunt cauſa ruinæ multorum: nec refert, quòd eam non intendant; nam dant ei ſufficientem cauſam. Item qui ſuâ præſentiâ eas approbant, iis conſentiunt & cooperantur ſolvendo mercedem agentibus. 3tio. Fœminæ, quæ nudum pectus geſtant; nam hæc denudatio apta eſt ſcandalum parere infirmis, & Chriſtianæ modeſtiæ ac ſanctitati repugnat; nec poteſt excuſari conſuetudine, utpotè contrariâ præcepto divino. 4to. Puella, quæ ſine juſta cauſa ſe præbet conſpiciendam ei, à quo putat ſe turpiter concupiſcendam, licèt id faciat ex mera vanitate, & ſine animo ejus amorem excitandi.

Præterà obſervanda ſunt ſequentia. 390
1mo. Peccatum ſcandali, ut jam ſuprà adnotavimus, hoc ipſò committitur, quod detur proximo occaſio peccandi, quamvis is re ipſa non peccet: nam ad hoc ſatis eſt, quòd peccatum proximi ex tua actione vel omiſſione minùs recta in talibus circumſtantiis, ſpectata ejus fragilitate, ſequi

ſequi probabiliter poſſit. Nam tunc ei creas probabile periculum peccandi: & quod tunc non ſequatur peccatum, per te non ſtat, ſed per ipſum: ſicut mortaliter peccat, qui explodit catapultam cum periculo occidendi hominem, licèt nullus re ipſa occidatur. 2do. Peccatum coram aliis commiſſum habet malitiam ſcandali tunc ſolùm, quando eſt periculum probabile, ne ii, coram quibus committitur, indè impellantur ad peccandum. Hinc blaſphemiæ coram ſolis Religioſis non habent rationem ſcandali. Qui verò publicè peccat, tenetur eam ſcandali circumſtantiam confiteri, ratione periculi peccati, cui ſuô pravô exemplô multos exponit. 3tio. Cùm circumſtantiæ, prout in Tract. de Act. hum. oſtendimus, quandoque peccati ſpeciem mutent, hinc eæ, quæ peccatum ſcandali comitantur, etiam in Confeſſione ſunt explicandæ. Igitur ſatis non eſt, ut quis confiteatur ſe obſcœna colloquia habuiſſe, fornicatum, aut furatum fuiſſe cum aliis; ſed tenetur inſuper explicare, an auctor fuerit ejusmodi colloquiorum, aut fornicationis & furti aliorum; namque in hypotheſi quòd auctor fuerit, dupliciter peccavit 1mo. Contra charitatem per ſcandalum ab ipſo datum; 2do. Contra caſtitatem in primo & ſecundo exemplo, & contra juſtitiam in tertio. Imò ſcandali peccatum in eo multiplicatur pro numero eorum, quibus dedit occaſionem peccandi; quia ſicut qui uno ictu interficeret duos homines, reus eſſet duplicis homicidii; ità qui uno verbo obſcœno duobus, vel tribus, vel quatuor, &c. dat occaſionem peccandi, tot peccatorum reum ſe conſtituit. 4to. Actus venialis, vel ex Objecto indifferens poteſt eſſe mortalis ratione ſcandali, quandò à tali perſona & coram talibus fit, ut probabile ſit periculum, ne inde alii ex infirmitate vel ignorantia ſumant occaſionem peccandi mortaliter, ex cap. 2. *De novi operis nunt.* Nam ex Apoſtolo 1. Cor. 8. ſup. cit. comeſtio carnis idolo immolatæ, quæ per ſe licita eſt, fit mortalis ratione ſcandali. 5to. Cùm fit actio de ſe licita, quæ aliquam mali ſpeciem habet, tollitur ſcandalum declarando juſtam cauſam agendi, quando hoc ſufficit ad amovendam ſuſpicionem omnem mali. Sic comedens carnes die vetito ob rationem occultam, impedit ſcandalum, hanc aperiendo. 6to. Quamvis juxta multos liceat, non auferendo occaſionem peccati, permittere unum peccatum, ut impediantur plura, v. g. liceat hero non auferre occaſionem furandi famulis aut filiis, quos ad furandum propenſos ac paratos novit, ut ſic deprehenſi puniantur & reſipiſcant; eò quòd tunc rationabiliter permittat furtum unum, ut vitentur plura. Non licet tamen talia ultrò ponere, aut pericula objicere: quia eſſet poſitivè cooperari peccato, & occaſionem præbere, ac creare alteri periculum peccandi, quod non licet.

IV. Non tenemur omittere opus de 391
ſe non malum, nec ſpeciem mali habens, ad vitandum ſcandalum paſſivum aliorum ex malitia ipſorum ortum, quando adeſt rationabilis cauſa illud ponendi, ut utilitas magna noſtra vel aliena etiam temporalis. Ita S. Thomas, q. 43. a. 8. Quia cùm ſcandalum illud ex ſola malitia ſcandalizati oriatur, ei ſoli imputatur: alioquin quivis per ſuam malitiam poſſet impedire commoda aliorum. Si tamen nulla eſſet neceſſitas vel notabilis utilitas opus illud faciendi, omitti deberet: quia tenemur ex charitate impedire peccatum proximi, etſi ex ſola ejus malitia ſecuturum, cùm nulla adeſt juſta cauſa illud permittendi.

V. Ad vitandum ſcandalum paſſi- 392
vum ex infirmitate vel ignorantia ortum, id eſt, ſcandalum puſillorum, te-

tenemur omittere opus utile non malũ, nec mali ſpeciem habens, ſeu indifferens, vel ſaltem differre, donec proximus moneatur, ne ſcandalizetur, cùm id ſine gravi incommodo poſſumus: nam ex Lege charitatis tenemur impedire peccatum proximi infirmi, cùm poſſumus ſine gravi noſtro incommodo ſeu damno, ex illo Eccli. 17. v. 12. *Mandavit illis unicuique de proximo ſuo.* Hinc mulier, quæ prævidet aliquem in particulari ex ſuo aſpectu ſumpturum occaſionem peccandi ob infirmitatem, tenetur vitare ejus conſpectum, cùm poteſt ſine gravi incommodo. Non eſt tamen obligatio omittendi actionem de ſe licitam, nec habentem per ſe aut communi prudentum judició ſpeciem mali, ne quis generatim ac indeterminatè ſumat indè occaſionem peccandi: nam alioquin hoc eſſet onus intolerabile, & obnoxium innumeris ſcrupulis: hinc mulier ad vitandum periculum vagi ac indeterminati ſcandali, non tenetur abſtinere ab ornatu honeſto & ordinario ſecundùm ſuam conditionem: ſecùs de extraordinario nec convenienti.

393 VI. Ad vitandum ſcandalum paſſivum puſillorum ſeu infirmorum nunquam licet facere actionem prohibitam lege naturali, v. g. mentiri, pejerare, ſacrilegium committere, aut abſolutionem Sacramentalem indigno impertiri, ne ex illius denegatione longè deterior fiat; quia nunquam licet facere actionem intrinſecè malam, ſeu dedecentem naturam rationalem. Neque etiam licet omittere actum lege naturali præſcriptum in iis circumſtantiis, in quibus præcipitur; quia omiſſio talis actûs eſt intrinſecè mala, cùm lex naturalis non præcipiat niſi id, quod eſt neceſſarium ad honeſtatem morum, ſpectatis omnibus circumſtantiis. Conſtat etiam ob ſcandalum aliorum nunquam poſſe omitti ea, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate medii ad ſalutem: quia, ut ait S. Thomas q. 43. a. 7. *Secundùm ordinem Charitatis plus debet homo ſuam ſalutem ſpiritualem diligere, quàm alterius.* Item non licet ob ſcandalum paſſivum omittere opus bonum in detrimentum Fidei, vel boni communis ſpiritualis. Quo ſpectat illud S. Gregorii Hom. 7. in Ezech. *Si de veritate ſcandalum ſumitur, utiliùs permittitur naſci ſcandalum, quàm veritas relinquatur.*

VII. Ad vitandum grave ſcandalum 394 puſillorum, multi putant debere prætermitti præcepta merè poſitiva, præſertim humana, niſi ex ejusmodi omiſſione majus damnum immineret omittenti vel aliis. Sic ſi tibi ituro ad Sacrum die feſto audiendum excitanda ſit cædes, vel gravis rixa, non debes ire. Item ſi mulier prævidens in ſui aſpectu aliquem in particulari ſcandalizandum ex infirmitate, tenetur omittere Sacrum etiam die feſto ſemel aut iterum: quia cùm præcepta omnia charitati deſerviant, & ei tanquam fini ſubordinentur; non obligant in iis circumſtantiis, in quibus charitas dictat omittendam eorum obſervationem, ut impediatur grave peccatum proximi.

VIII. De bonis operibus, quæ ſunt 395 ſolùm conſilii, docet S. Thomas q. 43. a. 7. ea omitti non debere ad vitandum ſcandalũ Phariſaicum ſeu ex mera malitia acceptum, juxta illud Matth. 15. *Sinite illos, cæci ſunt, &c.* Nam Phariſæi ſcandalizabantur, quòd Chriſtus cum Publicanis & peccatoribus comederet, nec propterea id omiſit. Et alioquin quivis ſuâ malitiâ poſſet bona ſpiritualia aliorum impedire.

Si verò ſcandalum ex infirmitate aut ignorantia oriatur, occultari debet vel inter-

interdum differri, donec ratio ſic agendi propoſita ſit; nam ex lege Charitatis tenemur proximi ex infirmitate vel ignorantia lapſuri ruinam impedire, cùm facilè poſſumus. At tunc facilè poſſumus, cùm tale opus non ſit præceptum, nec neceſſarium, & illud differendo, vel etiam omittendo ad impediendum peccatum proximi, exerceamus actum Charitatis, quod magis meritorium eſt, quàm foret ipſum opus, quod omittitur. Quòd ſi poſt redditam rationem non deſinant indè ſcandalizari; tunc ſcandalum ex mera malitia oritur, atque Phariſaicum eſt; & ſic propter ipſum non ſunt dimittenda bona opera, ut docet S. Thomas, ibid.

396 IX. Suadere minus peccatum volenti committere gravius nunquam licet, quamvis aliter gravius illud impediri nequeat; loquendo ſcilicet de ſuaſione aut alia inductione directa. Tùm quia ſemper per ſe malum eſt inducere ad quodvis peccatum, etiam leve: nam nunquam licet facere malum, nec proindè illud conſulere, ne quidem ut eveniant bona, ex Apoſtolo Rom. 3. Tùm quia qui conſulit minus peccatum, etiamſi conſulat ad impediendum majus, in illud minus peccatum conſentit, illudque approbat, quod eſt intrinſecè malum. Tùm quia ſuadens eſſet moralis cauſa peccati minoris, ad quod alter non erat determinatus; ideoque ei meritò imputaretur. Porro illud effatum: *E duobus malis minus eſt eligendum*, non habet locum in peccatis, quæ liberè fiunt, & vitari poſſunt; ſed in iis ſolùm malis, quorum unum ſuſtinendi neceſſitas incumbit; prout in Tract. de Act. Hum. ubi de Conſcientia, dictum eſt.

Tamen volenti committere duo peccata inæqualia, ſuadere licet, ut, relictô graviori, contentus ſit minùs gravi; quia hoc non eſt propriè ſuadere minus peccatum, ſed ſolùm omiſſionem gravioris. Idem dicendum quando peccatum minus eſt pars incluſa in majori, ut ſi determinato ad furandum centum dicas, ut ſit contentus quinque; quia tunc ſolùm abducis à parte peccati; modò id fiat reſpectu ejusdem perſonæ: nam volenti furari Petro ſuadere non licet, ut minus furetur Paulo; quia hic æquè jus habet ad ſuum minus, quàm ille ad ſuum majus, & hoc jus tunc violares. Sicut non licet Petro eripere bonum, ut Paulo etſi egentiori detur.

X. Vendere vel dare alteri rem aut 397 operam de ſe licitam, qua malè uſurus prævidetur, vel probabiliter putatur, eſt peccatum ſcandali, quando res illa denegari poteſt ſine gravi damno; quia, ſecundùm omnes, quisque tenetur ex Charitate impedire peccatum proximi, ſi poteſt ſaltem ſine gravi incommodo; & à fortiori tenetur non ſuppeditare materiam vel operam, qua uſurus eſt ad peccandum: nam Charitatis eſt velle bonum dilecto, & removere malum illius. Deinde quisque tenetur peccantem corripere, ſcandalum amovere. Ergo & à fortiori materiam peccandi non præbere. Præterea talis meritò cenſetur ſaltem interpretativè velle ruinam alterius.

Hinc mortaliter peccant caupones, 398 qui ſecundam refectionem benè pranſis, vel carnes, die jejunii hoſpitibus præbent, quos ſciunt, vel prudenter judicant non habere diſpenſationem, niſi fortè ex denegatione graviſſimum malum ipſis immineat, ut mors, incendium, vulnera, &c. Secùs ſi iſta præbeant viris honeſtis petentibus, de quorum diſpenſatione etiamnum certò ipſis non conſtat: nam in dubio debent præſumere eſſe legitimè diſpenſatos. Item qui præbent vinum copioſum iis, quos eo inebriandos prævident; nam ſine juſta cauſa omittunt impedire peccatum proximi, imò materiam peccandi ſuppeditant, cùm mora-

moraliter poſſint & debeant iis denegare. Nec lucrum quærendum eſt ex caſu, in quo eſt alterius peccatum, nec eſt tanti momenti; cùm tamen ebrietas ſit animæ & corporis damnum maximum & ſcandaloſum, ac ſæpè occaſionem afferat & cauſam injuſtè aliis nocendi.

399 Idem dicendum de iis, qui venenum vendunt aliis, quos eo benè uſuros non conſtat, v. g. ad confectionem medicinæ, vel colorum; aut merces iis, qui illis abuſuri ſunt. Neque hi excuſantur eò quòd ſi non vendant, alii venditur ſunt; quia & iſti peccabunt vendendo: at non licet peccare, eò quòd cæteroquin alii ſint peccaturi; neque factum aliorum immutat tuam cooperationem. Neque etiam excuſantur eò quòd ii, quibus iſta tradunt, jam ſint animò parati ad peccandum; quia adhuc cooperantur actui externo malo, quo prava illa voluntas executioni mandatur. Atqui peccatum eſt non ſolùm velle malum facere, ſed etiam facere & exequi malum, & ejus executioni cooperari; nam lex non ſolùm voluntatem furandi, v. g. ſe inebriandi, &c. Sed etiam ipſum furtum actuale, ipſam ebrietatem ejusque cooperationem vetat; & actio externa, ſeu executio rei illicitæ dedecet naturam rationalem, eſtque illicita.

400 XI. Non licet præbere operam vel rem aliquam, quæ in talibus circumſtantiis proximè ad peccatum adjuvat, & ad illud determinatè ordinatur; quia tunc eſt moraliter cooperari peccato alterius. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propoſitionem: *Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties ei ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, putà ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.* Nam hæ actiones in talibus circumſtantiis proximè ad peccatum adjuvant & ordinantur.

XII. Licet rem & operam ex ſe licitam, nec per ſe & proximè ad peccatum concurrentem præbere eâ abuſuro, ſi adſit juſta cauſa & proportionata excuſans, & deſit intentio cooperandi ejus peccato, nec alter abutatur contra bonum Reipublicæ vel Eccleſiæ. Nam tunc iſta ſuppeditans, in æſtimatione prudenti, non cenſetur cooperari alterius peccato, ſed ſolùm illud permittere ex urgenti cauſa, ob quam non tenetur illud impedire; & peccatum ſoli malitiæ abutentis imputatur. Hæc autem cauſa tantò gravior & urgentior eſſe debet; 1mo. Quantò gravius eſt peccatum, quod non impeditur. 2dò. Quantò ſubminiſtratio tua minùs remotè illud attingit. 3tio. Quantò probabilius eſt te non ſuppeditante alterum non executurum peccatum. Item, ex communi, requiritur major cauſa, quando alter non eſt paratus ad peccandum, quia gravius malum patitur. 4to. Si abuſurus ſit contra juſtitiam: tunc enim requiritur tantum malum vitandum, quod ex Charitate non tenearis ſubire ad impediendum tale damnum tertii: nam ſtrictiùs tenemur impedire peccata alterius, quæ nocent aliis, quàm quæ non nocent; in his enim ſolus peccans damnum ſpirituale voluntariè ſubit, in illis autem inſuper innocens damnum invitus patitur. 401

Hinc 1mo. Parochus poteſt & debet Euchariſtiam miniſtrare peccatori occulto eam publicè petenti. 2do. Excuſantur Caupones vinum vendentes militibus eo abuſuris ad ebrietatem, ſi denegare non poſſint ſine damno vitæ, vel bonorum omnium. 3tio. In neceſſitate licet ab alio petere quod poteſt ſine peccato facere, quamvis prævideatur peccaturus, v. g. mutuum, quo indiget, ab uſurario.

CAPUT

402 # Caput III.

## *De peccatis Virtuti Religionis oppoſitis.*

PEccata virtuti Religionis oppoſita generatim duo duntaxat numerantur; unum, quod ei per exceſſum opponitur, non quòd nimium in vero Dei cultu excedi poſſit, ſed quia vitioſus eſt aliquando & inordinatus cultus, qui ei impenditur; & hoc peccati genus *Superſtitio* nominatur. Alterum quod ei opponitur per defectum, atque *Irreligioſitas* nuncupatur. Utriusque variæ ſunt Species, prout jam in proœmio noſtro annotavimus; de quibus ordine hîc agemus. Duæ igitur erunt hujus Capitis Sectiones, in quarum prima de Superſtitione, & ejus ſpeciebus; in ſecunda verò de Irreligioſitate ejusque ſpeciebus differemus.

403 ## Sectio I.

### *De Superſtitione & ejus Speciebus.*

Superſtitio eſt *cultus inordinatus ac vitioſus veri vel falſi numinis.* Dicitur autem *ſuperſtitio* vel à verbo *ſuperſto*; quia per eam redditur cultus indebitus & vanus iis rebus, quæ ſuprà nos ſtant, putà Soli, Lunæ, & aliis Sideribus: vel à ſuperſtite defuncti memoria, cui honores divini exhibentur in ejus imagine, ut legitur Sap. 14. à v. 15. usque ad finem.

404 Superſtitio generatim duplex eſt, una ex parte rei cultæ, qua cultus creaturæ tanquam Deo exhibetur, & dicitur cultus falſi numinis: alia ex parte modi colendi, qua verus Deus quidem colitur, ſed modô inordinatô, & dicitur vitioſus veri Dei cultus; hicque rurſus eſt duplex, ſcilicet falſus, & ſuperfluus. Cultus falſus eſt, cùm falſa miracula prædicantur, vel Scriptis mandantur in confirmationem veræ fidei, & ſic verorum fides enervatur; vel falſæ reliquiæ obtruduntur; vel cùm auctoritate propria proponitur aliquid tanquam inſtitutum à Deo vel ab Eccleſia, quod re ipſa non eſt; vel adhibentur cæremoniæ veteris Legis, quæ ſunt à Deo repudiatæ; nam ſignificabant Chriſtum venturum, quem tamen jam veniſſe fides docet; vel cùm Laicus Deum colit tanquam publicus Eccleſiæ Miniſter. Hæc Superſtitionis ſpecies eſt ſemper ex ſe mortalis; quia gravem irreverentiam Deo infert, graviterque repugnat ejus honori ac cultui, qui ſola veritate nititur. *Spiritus eſt Deus: & eos, qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare,* Joan. 4.

Cultus ſuperfluus eſt modus veri Dei colendi præter Dei & Eccleſiæ inſtitutionem, aut communem fidelium uſum, & inutilis ad honorem Dei, & ad excitandam ſpiritûs devotionem, vel domandam concupiſcentiam; ut orare adhibitô certô numerô, ſitu, colore cereorum; non nere die Sabbati in honorem B. V. interim aliis operibus ſervilibus inſiſtendo; certum quemdam Miſſarum numerum legere vel legi curare ad obtinendum quemdam peculiarem effectum, *qui numerus*, inquit Concilium Tridentinum Seſſ. 22. Decretô de vitandis in celebratione Miſſarum, *magis à ſuperſtitioſo cultu, quàm à vera Religione inventus eſt.* Nam ſuperfluum eſt medium, quod fini non congruit; finis autem divini cultûs eſt honor Dei per ſubjectionem mentis & corporis, inquit S. Thomas, q. 93. a. 2. & cùm exterior Dei cultus ad interiorem ordinetur, omnis ille, qui ad interiorem non conducit, ſuperfluus eſt, qualiscumque ſit illum adhibentis intentio. Hæc ſuperſtitio ſecluſô ſcandalô, & contemptu cæremoniarum Eccleſiæ, ac communis fidelium uſûs; & modò actio illa, quæ exhibetur, aliàs nulla lege ſit prohibita, 405

non eſt, niſi peccatum veniale; quia & materia levis eſt, & irreverentia non cenſetur gravis ob ſimplicitatem. Secùs ſi fiat poſt prohibitionem Superioris. Si tamen in Miſſa, vel in adminiſtratione Sacramentorum, relictis Rubricis, aliæ Cæremoniæ etiam pro ſua devotione, & ſecuſo contemptu, adhiberentur, videtur non poſſe excuſari à peccato mortali, ob materiæ gravitatem & periculum grave, gravemque præſumptionem.

406 Cultus dicitur etiam ſuperfluus ratione certitudinis vanæ, id eſt, non nixæ promiſſione divina; ut cùm quis certò credit ſe à tali morbo vel periculo liberandum, geſtando imaginem, vel Reliquias Sanctorum, vel verba Scripturæ, &c. Quia licèt hæc pia ſint, tamen à talibus nullus effectus abſolutè & infallibiliter expectari poteſt; cùm nullam habeant virtutem naturalem, nec divinam promiſſionem abſolutam.

Ad hunc ſuperfluum cultum etiam revocari poſſunt triginta Miſſæ illæ, quas Gregorianas, quòd à S. Gregorio Magno introductas ferat opinio, nuncupant; vi quarum ſcilicet, ſi continuis triginta diebus, nullo prætermiſſo, una poſt alteram, legantur pro anima cujuslibet recèns defuncti, eandem à pœnis Purgatorii illicò liberatum iri ajunt; verùm hæc vana & fictitia traditio eſt, & hiſtoria.

407 Ex parte Objecti quod colitur ſeu numinis falſi, generatim triplex eſt Superſtitionis ſpecies, nimirùm Idololatria, Divinatio, & Vana Obſervantia, ad quam revocantur Maleficium & Magia. Quinque ergo ſunt hujusmodi ſuperſtitionis ſpecies, de quibus ſingulis paragraphis nobis agendum.

## §. I.

### *De Idololatria.*

408 Idololatria eſt *ſupremus ac divinus cultus creaturæ exhibitus*, ſive eſt *actus, quo cultus ſupremus & ſoli Deo debitus tribuitur Creaturæ*; ut oblatio Sacrificii facta Idolo, & quodvis ſignum honoris, quo quis Creaturæ tanquam Deo ſe ſubmittere intendit: v. g. genuflexio, ſuffitus, &c. Maximum eſt peccatum, & omnium graviſſimum, 1mo. Quia prohibetur Exod. 20. v. 3. *Non habebis Deos alienos coram me.* Et infra, *Non adorabis ea, neque coles*; non adorabis, inquam, exteriùs, nec coles Interiùs, ut exponit Gloſſa. Undè qui tempore perſecutionis, etiam ex mortis metu, idola exteriùs veneraretur, tametſi Interiùs ſervaret fidem, non eſſet à mortali peccato immunis, prout unanimiter docent Theologi. 2do. Quia honorem ſoli Deo debitum ad viles creaturas transferre, peccatum eſt læſæ Majeſtatis divinæ, quo vix gravius ullum concipi poteſt.

(*k*) Sunt autem per ſe tria ſigna externa Latriæ, ſeu cultûs ſupremi ſoli Deo debiti, nempè Sacrificium, Templum, & Altare, quæ proindè ſine gravi crimine nulli Creaturæ offerri poſſunt. Alia verò ſigna, quibus Deus colitur, ut genuflexio, inclinatio capitis, etiam inferiori cultui convenire poſſunt, & ab intentione necnon circumſtantiis determinantur.

Idololatria triplex eſt; alia perfecta, qua quis divinum honorem Idolo defert, quia illud falsò putat eſſe Deum. Alia minùs perfecta; cùm quis Creaturæ cultum externum ſoli Deo debitum defert, non credens eam habere divinitatem, ſed 409

(*k*) Vide dicta in Appendice ad Tract. de Incarnat. Tom. 2. Theol. noſtræ ubi de cultu Sanctorum diſſeruimus.

ſed ex pravo affectu, v. g. ex odio veri Dei, vel cupiditate aliquid à Creatura illa, putà Diabolo, obtinendi. Hæc ob malitiam voluntatis eſt gravius crimen, quàm perfecta. Et alia denique ſimulata; cum ſcilicet quis ſine exiſtimatione divinitatis, & interno affectu colendi, ſed ex ſolo mortis metu, ſupremum cultum Creaturæ exteriùs ſolùm exhibet. Hæc, ut jam dictum, eſt ſemper peccatum mortale; nam continet gravem injuriam ac irreverentiam in Deum, deferendo Creaturæ honorem externum ſoli Deo debitum. Eſtque etiam crimen læſæ Majeſtatis divinæ; eſt etiam mendacium pernicioſum contra Religionem, ac Confeſſionem Fidei, cùm cultus exterior ſit ſignum interioris.

## §. II.

410 *De Divinatione.*

Divinatio ſic dicta videtur, quòd ſit quaſi quædam divinitatis æmulatio; atque definiri poteſt, *Inquiſitio cognitionis rerum occultarum ope dæmonis expreſsè vel tacitè invocati.*

Dicitur 1mo. *Inquiſitio cognitionis*, ſive ea cognitio de facto obtineatur, ſive non.

2do. *Rerum occultarum*, id eſt, earum rerum, quæ ab homine propriâ induſtriâ cognoſci nequeunt; ſive ſoli Deo cognitæ ſint, ut ſunt ſecreta cordis, & futura libera, ſive à Dæmone naturaliter ſciri poſſint, ut ſunt actus externi hominum præſentes vel præteriti.

3tio. *Ope Dæmonis:* nam cognitio occultorum cùm naturaliter hîc & nunc haberi non poſſit, vel expectatur à Deo, vel à Dæmone; non à Deo, qui non vult, ut homo res ejuſmodi cognoſcat, aut ſaltem ut earum notitiam non niſi naturalibus mediis aſſequatur. Ergo ſupereſt, ut expectetur à Dæmone.

4to. *Expreſsè vel tacitè invocati*, id eſt, ſive Dæmon expreſsè invocetur, ut eum invocare ſolent Magi; ſive tacitè, cùm ſcilicet obſervantur ea, quæ ad talem notitiam naturaliter non deducunt, ut faciunt Genethliaci, qui ex hora nativitatis, & Syderum inſpectione, futuram hominum conditionem præſagiunt; Chiromantii & Phyſionomi, qui ex manuum aut faciei lineamentis, vitæ diuturnitatem, morbos, animi indolem colligunt; Augures, qui ex avium garritu, aut animalium vocibus futura prædicunt.

Igitur Divinatio ex parte pacti eſt duplex: una quæ ſit cum expreſſa Dæmonis invocatione ſeu pactione cum eo: ut cùm quis verbis Dæmonem invocat, vel aliquid uſurpat, per quod putat Dæmonem cooperari. Altera quæ ſit cum tacita & implicita ejus invocatione: ut cum ad occultorum notitiam aſſequendam adhibentur media vana & improportionata. 411

Divinatio autem ex parte medii multiplex eſt, ſeu variis modis & mediis perficitur; ut per Præſtigium, cùm Dæmon variis apparitionibus oculos perſtringit; per Necromantiam, quæ ſit per mortuos in ſpeciem ſuſcitatos; per Chiromantiam, quæ, ut dictum, per lineas manûs; Aruſpicium, quod per motum, ſitum, aut numerum avium; Augurium, quod per garritum avium; Aſtrologiam judiciariam, quæ per ſitum ac concurſum Syderum; per Sortem divinatoriam, de qua mox plura; item per eam, quæ ſit per ſomnia, vel ſigna in aëre, aqua, igne, corporibus terreſtribus apparentia, &c. 412

Sed ex communi hæc omnia inter ſe morali ſpecie non differunt, cùm non 413

habeant malitiam notabiliter inter ſe diverſam, atque unum eſt æquè grave Divinationis peccatum ac alterum Porro Divinationem graviſſimum eſſe peccatum fatentur omnes, 1mo. Quia per eam homines fiunt ſocii dæmonum, quod ſeverè prohibet Apoſtolus, 1. Corinth. 10. 2do. Quia qui eam exercent, præcipua divinitatis inſignia ſibi arrogant, juxta illud Iſaiæ cap. 14. v. 23. *Annuntiate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dii eſtis vos.*

414 Not. 1mo. Aruſpicium & Augurium, quibus aliqui naturales effectus, v. g. ſerenitas, pluvia, tempeſtas conjiciuntur, non ſunt Divinationis peccata, nec ad eam pertinent; quia hi effectus non conjiciuntur ope Dæmonis, ſed ex cauſis naturalibus, nempe ex avium & animalium motu, garritu, volatu, qui ſunt proportionati cognitioni ſaltem probabili talium.

415 Not. 2do. Aſtrologiam judiciariam duntaxat inter Divinationis ſpecies reponimus, non verò Aſtrologiam naturalem. Duplex igitur eſt Aſtrologia naturalis una, Judiciaria altera. Naturalis eſt ea, qua ex Syderum concurſu prænuntiantur eclypſes, venti, pluviæ, frigus, æſtus, & alii ſimiles effectus, qui cum iſtis connexionem naturalem habent, ut frugum ubertas & ſterilitas: & hæc licita eſt. Judiciaria verò eſt ea, qua ex Syderum aſpectu & concurſu futura libera, & quæ à ſola hominis libertate pendent, ut matrimonia, dignitates, exilia, &c. prænuntiantur: & hæc prorsùs eſt illicita, atquè à S. Scriptura, Patribus, multis Conciliis, & utroque jure, necnon à Sixto V. Conſtit. 17. graviter damnatur, ac prohibetur; cùm actus liberi non poſſint per Aſtra cognoſci, quippe qui ab Aſtris non pendent, ſed à ſola voluntate libera.

Not. 3tio. Inter Divinationis ſpecies 416 etiam Sortem numeravimus, ſed quæ Divinatoria eſt. Nam Sortes ſunt triplicis generis 1mo. *Diviſoria*, quibus decernitur cui aliquid tribuendum ſit; & eæ ſunt licitæ, ſive in pœnis, ut cùm è reis pluribus unus aut alter puniendus eſt; ſive in functionibus oneroſis, ut cùm peſtis tempore Sacerdotes deſignandi ſunt, qui Sacramenta adminiſtraturi ſunt; ſive in bonorum partitione, cùm partes æquale ad ea jus habent, atque in ſortitionem conſentiunt: tunc enim *Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes quoque dijudicat*, Proverb. 18. Nam non ſunt ſuperſtitioſæ, quia non aſſumuntur ad inveſtigandum aliquid occultum; nec injuſtæ, cùm ordinentur ad quemdam contractum, in quo æqualis eſt contrahentium conditio, ut res fit illius, cui ſors obtigerit. Attamen ſortes diviſoriæ in Eccleſiaſticis electionibus ſunt prohibitæ Cap. 3. *de Sortibus.* Item Arg. *cap.* 1. *de R. I. in* 6. Nec licet etiam Officia Sæcularia ſorte diſtribuere ob periculum eligendi indignum, aut minùs dignum. Nam Beneficia & Officia tùm Eccleſiaſtica tùm Sæcularia conferri debent dignioribus, qui non ſorte, ſed diligenti rationis inquiſitione cognoſci poſſunt.

2do. *Conſultoriæ*, quibus inquiritur 417 quid in aliqua re obſcura ſit agendum; & eæ ſunt illicitæ, quia ſaltem continent tentationem Dei, & diabolicæ deceptionis periculum; ſolet enim Dæmon ſe iis immiſcere; undè ſub anathemate prohibentur Cap. *Sortes* 26. quæſt. 5. Licitæ tamen eſſe poſſunt, ſi vel ad eas impellat Deus, ut contigit in electione S. Matthiæ Act. 1. vel hæc concurrant, 1mo. Neceſſitas & humani conſilii defectus. 2do. Ut effectus à ſolo Deo expectetur. 3tio. Ut reverenter conſulatur. 4to. Ut ſit materia, circa quam prohibitum non

non ſit uti ſortibus; ſors enim, in Officiis tùm Eccleſiaſticis tùm Sæcularibus, ut primùm diximus, prohibita eſt. His conditionibus *Sortes . . . à Domino temperantur*, Prov. 16.

418 3tio. *Divinatoriæ*, quibus inquiritur rei occultæ vel futuræ cognitio; ut cùm ex cribri verſione divinantur fures, ſagæ, &c. aut ex taxillorum projectu prædicitur quis victoriam obtenturus ſit, &c. Hæ ſortes ſunt ſuperſtitioſæ & graviter illicitæ; ſunt enim medium vanum, & ad tales effectus improportionatum, ideoque tacitam dæmonis invocationem continent. Si tamen ad eas impellat Deus, quod vix unquam præſumi debet, licitæ eſſe poſſunt; ſicut licitè iis uſus eſt Joſue ad explorandum ſacrilegium Achan.

419 Not. 4to. Ex his colligi poteſt, quid ſentiendum ſit de divinatione per ſomnia; nam licet aliqua ſomnia à Deo immitti poſſint; qui tamen facilè & temerè ſomniis credit, non excuſatur à gravi culpa, etſi dicat ſe credere illa eſſe à Deo, quia morali periculo Dæmoniacæ deceptionis ſe exponit, & quantùm eſt ex ſe vult illis credere, etiamſi à Dæmone ſint; quia ex iis tamen effectus liberi prænoſci nequeunt; undè has divinationes prohibet Scriptura Levit. 19. *Non augurabimini, nec obſervabitis ſomnia.* Et Eccli. 34. *Multos errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperantes in illis.* Porro quando ſomnium ad peccatum vel ad aliquid imprudens, aut vanum impellit, aut poſt ſomnium homo remanet animò turbatò & minùs promptò ac propensò ad opera virtutum, certum eſt illud à Deo non eſſe.

## §. III.

### *De Vana Obſervantia.* 420

Vana Obſervantia eſt *ſuperſtitio, quâ ad effectum aliquem obtinendum adhibentur media vana, inutilia, & improportionata;* vel *quâ quis ex obſervatione eventûs fortuiti actiones ſuas vanè dirigit;* ut cùm quis certa verba profert, aut adhibet herbas in Vigilia S. Joannis Baptiſtæ collectas, &c. Non differt à divinatione, niſi quòd hæc ad cognitionem occultorum ordinetur, illa verò ad effectum externum, vel opus obſervantis. Quare quæ dicta ſunt de divinatione, debent cum proportione accommodari vanæ obſervantiæ.

Tres aſſignantur illius ſpecies, 1ma 421 eſt *Ars notoria*, qua quis ſcientiam vult acquirere ſine ſtudio & per media inutilia, vana, & improportionata, v. g. per verba ignota, certas preces, aliquam potionem, &c. Hac arte uti dicuntur Anabaptiſtæ, qui hauſtô Cœnæ ſuæ poculô ſcripturas ante ignotas legunt, dæmone hæc circa illos agente; undè hac ſcientia aliquando per Catholicorum exorciſmos privantur. 2da. Dicitur *Obſervantia ſanitatum*, cùm quis homines aut animalia ſanare, aut in iis aliquid operari conatur vanis & inefficacibus mediis, putà ſi quis vulneribus mederi, ſanguinem ſiſtere, dolores mitigare, hominem telis aut enſibus impervium reddere velit per certa ſigna, ceremonias inanes, ignota nomina, characterum impreſſionem; item ſi eos effectus producere intendat per media naturalia, aut etiam ſupernaturalia, ſed quibus, tanquam neceſſariæ, adjunguntur circumſtantiæ quædam frivolæ, aut incertæ, vel apocryphæ; ut quòd remedia componi debeant ex herbis tali die collectis; quòd jumentis aperiatur vena certo

certo die alicui Sancto dicata; quòd preces tali numerô & ordine recitentur; quòd qui eaſdem tali tempore recitat, aut Scapulare geſtat, non ſit ſine Confeſſione moriturus; & alia hujusmodi penè innumera.

3tia. Eſt *Obſervatio futurorum eventuum*, qua quis ex eventu ſortuito bonum aliquod aut malum ſibi vel aliis eventurum ominatur, & indè actiones ſuas dirigit; ut ſi quis pede ad limen offenſo malum aliquod ſibi portendi credat, & ideò domum regrediatur; vel ſi quis credat aliquos dies eſſe infauſtos, ideoque negotia omittat; alios verò fauſtos, quibus ea conficiat; quod prohibetur Cap. *Quis* 26. quæſt. 7. nam cùm iſta nullam habeant vim naturalem vel ſupernaturalem ad ea mala vel proſpera annuntianda, nec cum illis connexionem habeant, obſervantur ut ſigna vana, quibus cooperatur Dæmon, ut hominum animos talibus vanitatibus implicet, & à Deo ac virtutibus avertat.

422 Circa hæc & alia Superſtitionis genera hanc obſervandam eſſe regulam arbitramur: Dum aliqua fiunt ad eos effectus habendos, ad quos neque valent naturaliter, neque ex Dei aut Eccleſiæ inſtituto ſunt ordinata, procul dubio ſunt ſuperſtitioſa, adeoque in quacumque materia peccatum mortale, ob expreſſum vel tacitum, quod continent, cum Dæmone commercium. Et verò impium eſt verbis etiam ſacris, quæ ad aliquem effectum nec à Deo, nec ab Eccleſia inſtituta ſunt plus efficaciæ attribuere, quàm ipſiſmet Sacramentis; in hoc tamen errore verſantur, qui ſe per certa verba morbos ſanare putant: Sacramenta enim non proſunt ponentibus obicem; eæ verò ſuperſtitiones, à quocumque, etiam impiiſſimo, obſerventur, infallibilem effectum habent, ut ajunt, incendia extinguunt, morbos fugant, &c.

Attamen arbitrantur Theologi, ruſticos, mulierculas, perſonas ſimplices aliquando excuſari per bonam fidem, inadvertentiam, & ſimilia.

Nec condemnandi ſunt, qui proferunt verba Scripturæ, v. g. aut geſtant Reliquias, vel recitant quaſdam preces, quæ nec falſum, nec vanum continent, ad obtinendum aliquid à Deo, ſi ſaluti eorum expedire judicaverit, non tribuendo illis vim certam & abſolutè infallibilem: hoc enim pium ac bonum eſt, modò nullâ vanâ circumſtantiâ contaminetur pium iſtud exercitium.

## §. IV.

### *De Magia.* 423

Magia generatim eſt *ratio operandi mira, ſeu mirabiles quoſdam & inſolitos effectus*, hoc eſt, qui habent cauſam latentem ſed creatam, ac proindè quæ non ſuperant naturales hominis vel Angeli vires; & in eo mira diſtinguuntur à miraculis, quòd miraculum cauſa ſit ſupernaturalis, nec alia poſſit agnoſci, quàm Deus, qui ſolus poteſt movere creaturas ſupra earum vires ad producendum quemcumque voluerit effectum. Mira verò procedant ex naturali creaturæ virtute, ſed occulta, & à ſapientioribus duntaxat cognita, & idcirco idiotæ plura mirantur, quàm Philoſophi, qui apud Perſas dicuntur Magi; *Magia* quippe eſt nomen Perſicum, quod idem eſt ac *Sapientia*, ſeu *Philoſophia:* quo ſenſu dicitur Matth. 2. *Ecce Magi ab Oriente venerunt*, id eſt ſapientes, ſeu Aſtrologi. In Scripturis tamen *Magus* frequentiùs ſignificat eum, qui arte diabolica utitur, Levit. 19. v. 31. *Non declinetis ad Magos.* Act. 8. v. 9. de Simone dicitur: *Qui fuerat in civitate Magus, ſeducens gentem Samariæ.*

Igitur

424 Igitur Magia duplex eſt, *naturalis* ſcilicet & *ſuperſtitioſa.* Magia naturalis eſt *ratio operandi mira per cauſas naturales occultas induſtriâ humanâ absque Dæmonis opera.* Quando cauſæ illæ latentes arte quadam, putà medicâ, mathematicâ deprehenduntur, eſt Magia artificialis, licita, & nulli periculo obnoxia; periti ſiquidem in hac arte certi ſunt dæmonem in ſuis operationibus non admiſceri. Si autem cauſa operantem lateat, nec poſſit etiam à peritioribus ſufficienter explicari, ut de pulveris ſympatici effectibus narrant (*l*), periculoſiſſima eſt illa Magia naturalis, valdeque timendum, ne mirabiles illi effectus in tacita diaboli pacta & conventa potiùs, quàm in occultam naturæ virtutem referendi ſint.

Magia ſuperſtitioſa eſt *ratio operandi mira ope Dæmonis, ſive expreſsè invocetur, ſive implicitè tantum;* ut cùm quis ad aliquid faciendum utitur rebus & mediis, quæ nullam cum effectu proportionem habent, & naturæ legibus repugnant, ut cùm hîc pungitur figura, & alibi homo ſentit dolorem; cùm quis breviſſimo tempore in locum valdè remotum transfertur, &c. Eſt ſpecies vanæ obſervantiæ.

Dicitur 1mo. *Ratio operandi*, ut diſtinguatur à Divinatione, quæ eſt *ratio cognoſcendi.*

2do. *Mira*, non miracula; namque vera miracula ex dictis ſunt opera omnipotentiæ divinæ ſolius, quæ naturæ legibus non conſtringitur ſicut cauſæ ſecundæ, alioqui fidem noſtram inefficaciter probarent. Ergo magica arte non poteſt mortuus reſurgere, eadem numerò perſona in duobus locis diſtantibus ſimul præſens conſtitui, forma humanî corporis in beſtialem mutari; quia in natura nulla ſeminalis virtus ineſt ad iſta patranda. Quòd ſi talia aliquando videantur fieri, præſtigiæ ſunt & deceptiones. Utrum autem Dæmones in corpore aſſumpto generare poſſint, ut viſum eſt nonnullis è veteribus, controvertitur inter Philoſophos. Certum eſt, quòd id non poſſit, niſi mediante ſemine humano aliundè adducto, & conſervante nativum calorem, ab ipſis fieri.

Dicitur 3tio. *Ope dæmonis*, *&c.* Quo Magia ſuperſtitioſa à naturali diſtinguitur.

Porro tribus potiſſimùm indiciis colligitur, Magiam eſſe ſuperſtitioſam & diabolicam. 1mo. Si opera excedant vim naturæ. 2do. Si ea adhibeantur, quæ per ſe nullam habere poſſunt efficaciam ad effectum ponendum, ut characteres, certæ figuræ, verba ignota, falſa, abſurda, non cohærentia, vel etiam ſacra, tanquam per ſe efficacia, &, ut loquuntur, ex opere operatô. Sicut enim venefici poculum lethiferum condiunt mellitis liquoribus; ſic dæmon, ex Tertulliano, venenum erroris & impietatis rebus ſacratioribus admiſcere ſolet 425



(*l*) Ajunt quidem hos effectus per effluvia ſubſtantialia è pulvere ſympatico erumpentia atque per aërem ad corpus illud, in quo eos producunt, tranſeuntia fieri. Sed cùm effluvia illa ſint minutiſſima & inſenbilia corpuſcula, vix concipi poteſt, imò ne vix quidem, qui quandoque etiam ad corpora ab ipſo pulvere ſympatico pluribus leucis diſtantia & diſſita ſine ullo obice deferri poſſint, ita quidem, ut ab aliis interpoſitis corporibus nullatenùs impediantur, repellantur, aut ſaltem aliò divertantur. Sed poſſet hic dici, hæc eadem ratione fieri, qua, prout eſt Philoſophorum communis ſententia, profluvia magnetica ab uno mundi polo egreſſa ad magnetem in ſuperficie terræ poſitam deferuntur & ab illa, ſeu aliunde in alterum mundi polum demigrant.

Digitized by Google

ſolet. 3tio. Si ad efficaciam operis requirantur circumſtantiæ vanæ & ſuperfluæ, v. g. quòd fieri debeat tali die, horâ, numerô, à maſculo inter fratres ordine nativitatis ſeptimo, &c.

426 Magia, quemadmodùm & Divinatio, quævisque vana obſervantia, eſt ſemper de ſe mortale peccatum, ob commercium cum Dæmone; à quo ſola ignorantia invincibilis excuſat, qualis certè non eſt in rudibus, qui moniti ab iis non abſtinent, vel qui in dubio ea exercent. Undè Deut. 18. dicitur: *Cave, ne imitari velis abominationes illarum gentium. Nec inveniatur in te... qui Ariolos ſciſcitetur & obſervet ſomnia atque auguria, nec ſit maleficus, neo incantator, nec qui Pythones conſulat, nec divinos, aut quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter iſtiusmodi ſcelera delebit eos.*

Imò aliquando Magia eſt multiplex peccatum: undè Confeſſarii Magos interrogare debent: an non dæmoni ſacrificia aut preces fuderint, quod eſt idololatria; an non Deo aut Sanctis renuntiaverint, quod eſt Apoſtaſia; an non in Deum aut Chriſti humanitatem convitia pronuntiaverint, aut Sacramentis, præſertim Euchariſtiâ indignè abuſi ſint, quod eſt blaſphemia, & Sacrilegium, &c.

Nec obſtat, quòd quis teſtificetur, ſe renuntiare omni pacto cum dæmone. Quia renuntiatio facto contraria non excuſat, ſed eſt mera illuſio: ſed qui teſtificatur ſe omni pacto renuntiare, re ipſa facit contra teſtificationem ſuam, cùm mediis vanis & inutilibus utitur; quia media hæc nonniſi ex dæmonis operatione ea, quæ expectantur, producere poſſunt. Hinc cap. o. *de Sortileg.* præcipit Alexander III. ut Sacerdos, qui *non ea intentione, ut vocaret dæmonium, ſed ut inſpectione aſtrolabii furtum cujusdam Eccleſiæ poſſet recuperari*, furem detegere voluerat, ab Altaris miniſterio per annum ſuſpendatur, quòd graviſſimè peccaſſet.

## §. V.

### *De Maleficio.* 427

Maleficium eſt *ratio operandi mira & noxia ope dæmonis*; ſeu eſt *ſuperſtitio, qua quis ope dæmonis nocet alteri vel in ſe, vel in ſuis.* Eſt etiam ſpecies vanæ obſervantiæ nec à Magia differt, niſi quòd hæc exerceatur vel ad oſtentationem, vel commodum proprium aut alienum, atque ſimpliciter Magia nuncupetur; Maleficium verò ad nocendum aliis fiat, triplicemque malitiam contineat mortalem, ſcilicet contra Religionem, Charitatem & Juſtitiam.

Maleficium duplex eſt, *Amatorium*, 428
ſeu *Philtrum*, quo flectuntur homines ad amorem venereum, non quaſi dæmon voluntatem cogat: undè qui tentationibus ab eo per philtra inductis conſentiunt, mortaliter peccant; quia eæ quamvis importunæ per Dei gratiam vinci poſſunt; ſed quia ſpiritus immundus humores commovet, & phantaſiam concutit, adeoque exponit ruinæ, niſi ad orationem, jejunium, & Sacramenta recurratur. Et *Veneficium*, quo mors, morbi, dolores inferuntur; quò referri poteſt maleficium tùm circa copulam carnalem, tùm circa infantes etiam baptizatos, quibus nocent ſtriges & lamiæ, ut putat S. Auguſtinus lib. 3. de Civ. Dei cap. 14.

Utrumque Maleficii genus eſt grave peccatum, ut jam dictum, ac præter commercium cum diabolo ſæpè annexam habet hæreſim, apoſtaſiam, Sacrilegium, &c. Unde Magi, Malefici, & alii id genus nunquam abſolvendi ſunt, niſi omnem cum dæmone ſocieta-

Digitized by Google

cietatem abjurent, artis magicæ inſtrumenta, libros, ſchedas comburant, illata proximo damna reparent. Si tamen dæmoni chirographum dederint, neceſſe non eſt, ut illud repetant, ſed ſatis eſt, ſi pœnitentiæ lacrymis ipſum delere moliantur.

429 Porro Maleficium tollere licet 1mo. Remediis naturalibus, quæ petuntur ex herbis & pharmacis Medicorum; imò hæc remedia ab initio tentari convenit, ne quod naturæ opus eſt, dæmonis opus eſſe temerè credatur. 2do. Remediis ſupernaturalibus, ut ſunt oratio, jejunia, confeſſio, Euchariſtiæ ſuſceptio, aquæ benedictæ uſus, Reliquiæ Sanctorum, frequens nominis Jeſu, & B. Virginis invocatio, ſignum Crucis, cujus magna eſt vis contra omnes Sathanæ laqueos. Olim uſus fuit, ut deferretur è collo ſuſpenſum initium Evangelii ſecundùm Joannem, ut notat S. Hieronymus in v. 5. c. 23. S. Matth. In his tamen vitanda ſuperſtitio, & effectus omnis divinæ voluntati committendus. 3tio. Remediis moralibus, quo nomine intelligimus ea, quibus diſſolvi poteſt pactum, per quod dæmon homini nocet, quod fit amovendo, aut deſtruendò ſigna magica, ad quorum præſentiam diabolus nocumentum infert, dummodò hæc remedia nullam maleficii rationem habeant; nam ſolvere maleficium per aliud maleficium nullatenùs licet, nec proinde petere à maleficio etiam parato, ut maleficium per aliud maleficium tollat. Ratio eſt; quia non licet ab alio petere id, quod ab eo nullatenus fieri poteſt; hoc enim eſt conſentire rei intrinſecè malæ, quod nunquam licet ex Apoſtolo Rom. 1. ubi digni dicuntur morte non ſolùm qui talia faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. Atqui maleficium per aliud maleficium deſtrui benè & licitè non poteſt, quia poſterius maleficium, æquè ac prius, includit expreſſam vel tacitam dæmonis invocationem, quæ nunquam uſurpari poteſt. Ergo licèt deſtructio maleficii ſit aliquid in ſe bonum, prout tamen fit per commercium cum dæmone, eſt aliquid peſſimum.

At licitum eſt petere à malefico ut 430 tollat maleficium modô licitô; quia per ſe licitum eſt ab eo petere, ut injuſtè nocere deſinat, cùm ad id teneatur: Et hoc etiamſi à Dæmone modum illum licitum accepiſſet; quia eo uti malum non eſt. Sic ſi diabolus ipſe theſaurum abſconditum indicaſſet, liceret eum quærere, cùm non videatur illicitum uti ſcientiâ à dæmone acceptâ, quæ in ſe nihil mali habet, modò ſine recurſu ad dæmonem exerceri poſſit. Imò etiamſi petens probabiliter credat aut etiam moraliter certus ſit, maleficium à Mago illicitô potiùs, quàm licitô modô, deſtructum iri; quia tunc peto rem, quam petendi jus habeo, & quæ ab allo licitè præſtari poteſt. Unde non magis pecco, quàm cùm juramentum peto à Gentili, quem nonniſi per idola ſua juraturum certò ſcio; & mutuum ab Uſurario, quem nonniſi ſub uſuris illud mihi daturum novi. Et verò tametſi ex charitate teneamur proximi peccatum vitare, hoc ex malitia ſolùm operantis provenit; & aliàs nobis grave damnum ſalutis ex tali maleficio imminet. Atqui in præſenti caſu grave nobis imminet etiam ſalutis damnum, quot enim peccatis ſunt expoſiti, qui v. g. matrimonium conſummare nequeunt maleficiô præpediti, &c. Aliundè verò quòd maleficus maleficium peccando ſolvat, ex ejus ſolùm malitia provenit; cùm ſupponamus eum poſſe viâ licitâ maleficium ſolvere.

Aliud eſt, ſi ſcimus maleficum nullũ licitum deſtruendi maleficii modum cognoſcere; vel etiam dubitamus, num talem licitum modum noverit; tunc enim

non poſſumus ſine peccato maleficii diſſolutionem ab ipſo petere, ex ratione hîc ſuperiùs allata.

## Sectio II.

431 ### *De Irreligioſitate.*

Irreligioſitas eſt *peccatum, quo Deus in ſe, vel in rebus aut perſonis ſacris inhonoratur.* Quinque ſunt illius ſpeciet, ſcilicet Blaſphemia, Tentatio Dei, Sacrilegium, Perjurium, & Simonia. Quas ſingulis paragraphis expendimus.

### §. I.

432 ### *De Blaſphemia.*

Blaſphemia nomen græcum idem ſignificat ac nocens dictum ſeu maledictum, & definitur *Locutio contumelioſa in Deum.*

Dicitur 1mo. *Locutio* ſive externa & oris, ſive interna & animi, ut cùm *dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus,* Pſal. 13. ut diſtinguatur a contumelia, quæ factis irrogatur, qualis fuit Chriſti conſputatio, flagellatio, &c.

Dicitur 2o. *Contumelioſa;* quia fit contra Deum, in quem, utpotè ubique præſentem omnis maledictio vera eſt contumelia; & ſic diſtinguitur à detractione, quæ eſt maledictio perſonæ abſentis.

Dicitur 3tio. *In Deum. Jam enim vulgò,* ait S. Auguſtinus de moribus Manichæorum cap. 12. *Blaſphemia non accipitur, niſi mala verba de Deo dicere;* de Deo, inquam, vel in ſe, vel in creaturis quatenùs Dei ſunt, & in eis relucet divina ſanctitas, potentia, &c. Quòd ſi creaturæ abſolutè & in ſe ſumantur, maledictum in eas prolatum non eſt blaſphemia niſi latè ſumpta: quo ſenſu dicit Apoſtolus ad Titum cap. 2. *Admone illos . . . neminem blaſphemare.*

Blaſphemia dividitur 1mo. in inter- 433
nam & externam. 2do. In eam, quæ eſt contra Deum, & eam quæ eſt contra ejus creaturas, quatenus ejus ſunt, putà contra Sanctos, &c. De quibus primùm dictum eſt. 3tio. Præcipuè in hæreticalem, imprecativam, & merè dehoneſtativam. Hæreticalis eſt ea, quæ aliquid falſum de Deo pronuntiat, aut ei attribuendo, quod ei non convenit; ut ſi dicatur tyrannus, crudelis, injuſtus, &c. Item O miſerum Deum! aut de eo negando, quod ei convenit; ut ſi dicatur non eſſe omnipotens, bonus, miſericors, non curare noſtra, non proſpicere rebus humanis, non omnia ab eo eſſe benè ordinata, Dæmonem eſſe Deo meliorem, &c. Aut tribuendo creaturæ quod Deo proprium eſt, ut ſi dicatur Dæmon aliquid creaſſe, vel mundum regere, &c. Hæc blaſphemia dicitur *hæreticalis,* quia conjunctum exprimit errorem doctrinæ Catholicæ repugnantem.

Igitur Hæreticalis eſt hæc Blaſphemia, *Denego Deum, Chriſtum;* quia denegatur Deo exiſtentia aut dominium; & iſta, *Denego Evangelia;* quia denegatur Deo veritas infallibilis. Item ſi dicas: *Denego Deum, ſi hoc ita non eſt;* quia negare Deum etiam ſub conditione cujusvis Objecti, eſt negare quod Deo proprium eſt, ſcilicet exiſtentiam à quolibet Objecto creato independentem. Si tamen non crederetur error per blaſphemiam expreſſus, tunc non committeretur hæreſis, ſed grave duntaxat peccatum contra externam Fidei confeſſionem, & aliud contra Dei honorem.

Blaſphemia imprecativa eſt ea, qua 434
quis Deo malum imprecatur, ut *pereat Deus, ſit maledictus.* Hæc odium Dei con-

continet, atque in damnatis frequens eſt, & in deſperabundis.

Merè dehoneſtativa eſt ea, qua enuntiatur aliquid exiſtens in Deo, ſed indecenter & per modum contumeliæ ac contemptûs. Talis hæc Juliani Apoſtatæ blaſphemia fuit: *Viciſti Galilæe.* Talis etiam eſt eorum, qui indignabundi nominant Chriſti caput, viſcera, &c.

335 Rursùs Blaſphemia alia dicitur in Patrem, alia in Filium, alia in Spiritum Sanctum, ſecundùm perfectiones, quæ licèt communes ſint toti Trinitati, cuilibet tamen Perſonæ appropriantur, ut potentia Patri, Sapientia & ſcientia Filio, bonitas & charitas Spiritui ſancto. Hinc Blaſphemia, quæ ex infirmitate potiùs, quàm ex malitia procedit, dicitur eſſe in Patrem: quæ ex ignorantia in Filium: quæ ex malitia in Spiritum ſanctum; & hæc in iis præſertim reperitur, qui manifeſta Dei opera diabolo attribuunt, ut olim Phariſæi.

336 Ad Blaſphemiam revocantur alia ſigna contra Deum, licèt non adſint verba, ut in Cœlum ſpuere, infrendere dentibus, &c. Item vituperia & verba contumelioſa tùm contra res ſacras, cùm ad Deum, utpotè eorum auctorem, redundent; tùm contra Sanctos, quia, ut ait S. Thomas q. 13. a. 1. ſicut Deus in Sanctis ſuis laudatur, in quantùm laudantur opera, quæ Deus in Sanctis efficit; ita & Blaſphemia, quæ fit in Sanctos, redundat in Deum, qui in iis elucet; & ad hoc ſufficit virtualis habitudo ad Deum. Quare cap. 2. *de Maledict.* graviter punitur, *qui contra Deum, vel aliquem Sanctorum ſuorum, & maximè B. Virginem, linguam in Blaſphemiam publicè relaxare præſumpſerit.*

Imo Blaſphemia eſt, maledicere Crea- 437
turis irrationabilibus, quatenus ſunt creaturæ Dei vel ejus inſtrumenta ut tempeſtati: nam ſub hac ratione iis maledicere, eſt Creatori maledicere, ait S. Thom. q. 76. a. 2. Blaſphemia tamen immediatè in Deum prolata gravior eſt, quàm quæ in Sanctos, & hæc gravior eâ, quæ in Creaturas cæteras profertur.

Omnis Blaſphemia in quacumque 438
materia eſt peccatum mortale; quia quælibet Dei contumelia vel maledictio, utpotè Dei majeſtatem poſitivè deprimens, gravem Deo injuriam infert. Hinc ea Lex Levit. 24. *Qui blaſphemaverit nomen Domini, morte moriatur.* Et Pſal. 36. *Maledicentes ei diſperibunt.* Ergo *nihil horribilius Blaſphemiâ, quæ ponit in excelſum os ſuum,* inquit Sanct. Hieronymus *in Iſai. cap.* 18. (*m*). Ad hoc autem non requiritur formalis intentio Deum inhonorandi, ſed ſufficit virtualis, cùm quis v. g. ex ira aut indignatione, imò etiam ex joco ea profert, quæ ex communi in-



(*m*) In nova lege graves quoque pœnæ in blaſphemos decernuntur, tùm ab Eccleſiaſtica tùm à ſæculari poteſtate Cap. *Statuimus* tit de *Maledict.* ſic habetur: *Septem diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in manifeſto dum aguntur Miſſarum ſolemnia blaſphemus exiſtens, in ultimo illorum die Dominico, pallium & calceamenta non habeat: ligatus corrigiâ ad collum: ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane jejunet & aqua, Eccleſiam nullatenus ingreſſurus. Quolibet quoque prædictorum dierum, tres, ſi poterit, reficiat pauperes. . . cui etiam, ſi renuerit recipere, aut peragere pœnitentiam ſuprà dictam, Eccleſiæ interdicatur ingreſſus, & in obitu Eccleſiaſticâ careat ſepulturâ.* Leges quoque civiles graviter animadvertunt in blaſphemos, aliquando uſque ad pœnam capitis, utpotè Reipublicæ Chriſtianæ plurimùm noxios.

intelligendi modo, aut ex circumſtantiis Dei inhonorationem continent.

Ex his intelliget Confeſſarius, quid inquirere debeat ab iis, qui ſe reos blaſphemiæ accuſant. Quæret imprimis, quam blaſphemiam protulerint; quia rudiores juramentum cum blaſphemia confundere ſolent, ità ut dicant ſe blaſphemaſſe, cùm ſimplex protulerint juramentum. Deinde examinabit, qualis fuerit illa blaſphemia, an hæreticalis & ſenſu hæretico prolata, an imprecativa, ut aliquando contingit in altercatoribus, an dehoneſtativa duntaxat; circa quam etiam inquiret, an ex Dei odio prodierit, aut ſaltem ex tædio, vel indignatione contra divinam providentiam. In quo caſu eſt vera blaſphemia: ſi ex inadvertentia prolata ſit, blaſphemia non eſt, ex S. Thoma, q. 13. a. 2 ad 3. Non tamen à mortali excuſabit eos, qui quidem ſine pravo affectu in Deum, ſed in jurgio duntaxat, Chriſti mortem, caput, aut ſanguinem appellant; quia hæc vix dici poſſunt ſine Dei contemptu, vix audiri ſine ſcandalo & piarum aurium offenſione. Unde Pœnitentiale Romanum ſic jurantes gravi pœnæ ſubjicit his verbis: *Si jurasti per capillum Dei, aut caput ejus, vel alio modo blaſphemiâ uſus fueris; ſi ſemel neſciens feciſti, ſeptem dies in pane & aqua pœniteas.*

439 Supereſt dicendum de iis, qui quidem nec jurant, nec blaſphemant, ſed nomina Dei & Jeſu, ac Sanctorum ſingulis ferè verbis appellant, & ex quadam animi levitate, nonnunquam etiam ex impatientia, ſi quid novi aut inopinati occurrat, ſtatim exclamant, *Jeſu; Deus bone!* quod expreſsè prohibetur Eccli. 23. *Nominatio Dei non ſit aſſidua in ore tuo, & nominibus Sanctorum non admiſcearis; quoniam non eris immunis ab eis;* hoc eſt, propter irreverentem horum nominum appellationem non eris immunis à peccato. Enimverò, cùm nomen Dei ſit res ſacratiſſima & omnem ſanctitatem exuperans, aſſumi non debet ſine ſumma pietate & reverentia. *In nomine Jeſu*, inquit Apoſtolus. Philipp. 2. *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Peccant ergo, qui ſanctiſſimum & terribile illud nomen ſine ullo religionis ſenſu uſurpant, illudque fruſtrà intexunt in confabulationibus ſuis tanquam aliquid commune & merè profanum (*n*).

## §. II.

### *De Tentatione Dei.* 440

Tentationis nomen hîc non ſumitur pro inductione ad peccatum, ut quandò dicimur tentari, id eſt, ad peccatum induci à mundo, carne, & diabolo, & de qua Jacobus cap. 1. ait: *Deus neminem tentat:* ſed prout circa experimentum aliquod capiendum verſatur.

Igitur Tentatio Dei definitur *dictum vel factum vel omiſſio ad capiendum experimentum divinæ alicujus perfectionis, ut potentiæ, bonitatis, &c. per extraordinarium effectum à Deo temerè expectatum.* Atqui id fieri poteſt dupliciter, 1mo. expreſsè, ut fecit Monachus ille, de quo loquitur Caſſianus Collat. 2. qui ſe in puteum projecit, ratus ſibi adfuturos Angelos, qui eum in manibus portarent; quò etiam pertinent probationes, quæ olim fiebant candenti ferrô, aut aqua fervente, vel duel-

(*n*) Aſſidua etiam nominatio Dæmonis licèt ſine imprecatione, ſed per modum loquendi, cùm Chriſtianum non deceat, omninò vitanda eſt; & ratione ſcandali poteſt eſſe grave peccatum.

Digitized by Google

duellô (o). 2do. Implicitè, cùm quis ad obtinendum finem ordinariis mediis non utitur: ſic Deum tentant, qui remediis uti nolunt ad ſanitatem, cibô & potu ad vitæ conſervationem, qui ſine ullo ſtudio volunt docere aut concionari, &c.

441 Tentatio Dei eſt grave peccatum, 1mo. Quia prohibetur Deut. 6. & Matth. 4. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* 2do. Quia magna cenſetur irreverentia, quòd vilis creatura præſumat Deum leges providentiæ ſuæ ad nutum illius immutaturum, ac miracula operaturum. Fieri tamen poteſt, ut tentatio non ſit niſi veniale peccatum, ut ſi quis nec intendat, nec advertat ſeu cogitet actionem ſuam ad Dei tentationem pertinere. Imò contingere poteſt, ut Deus ſine peccato tentetur, ut cùm Geneſ. 15. Abraham ajebat ad Deum: *Domine Deus meus, undè ſcire poſſum, quod poſſeſſurus ſim* terram Chanaan? Et cùm neceſſitas urget, nec aliud ſuppetit medium; modò id fiat cum ſumma humilitate, reſque tota divinæ voluntati permittatur, exemplô trium juvenum Daniel. 3. verſ. 17. & Diſcipulorum Chriſti, Act. 4. verſ. 3. nec ſine cauſa ac ſine vivido Spiritus ſancti impulſu miracula à Deo petantur.

442 Tentatio Dei quandoque adjunctam habet infidelitatem, ut ſiquis dubitans de aliqua Dei perfectione, vel providentia, eam miraculô experiri cupiat. Quandoque eſt etiam contra Charitatem propriam, ut ſi conjuncta ſit cum periculo vitæ, aut gravis læſionis.

## §. III.

443 ### *De Sacrilegio.*

Sacrilegium eſt *violatio, ſeu indigna tractatio rei ſacræ*, hoc eſt, rei Deo dicatæ, ſeu ad Dei cultum ſpecialiter deſtinatæ.

Violatur autem res Sacra, cùm aliquid fit, quod peculiariter ſanctitati illius, vel reverentiæ illi debitæ ſeu Deo in illa debitæ repugnat: ſive violatio rei Sacræ eſt quælibet irreverentia in illam.

Cùm triplicis generis ſit res Sacra, 444
ſcilicet perſona, locus, & res aliæ, hinc etiam tres Sacrilegii ſpecies numerantur, nimirùm perſonale, locale, & reale.

Sacrilegium perſonale eſt, quo indignè tractatur perſona Sacra, ut Clericus, vel Religioſus: quod fit quatuor modis: 1mo. eos injuſtè percutiendo, aut quamlibet aliam actionem violentam ac contumelioſam in eos injuſtè exercendo, contra privilegium Canonis *Si quis ſuadente*. atque manus violentas ſuadente diabolo in illum injiciendo; Si v. g. veſtis ejus, aut pileus cum magna ejus dejectione & contumelia detrahatur; ſi conſpuatur, pulvere conſpergatur, injuſtè detineatur cum magno ejus dedecore. In his & ſimilibus caſibus excommunicatio incurritur, niſi materiæ levitas excuſet à peccato mortali, ut contingit in pueris Clericali tonſurâ initiatis, qui non cenſentur gravi contumeliâ ſe afficere, dum in rixa ſe propellunt, aut pugnô ſe percutiunt. 2do. Eos ſubjiciendo Tribunali ſæculari, vel eos ad illud provocando contra privilegium fori. 3tiò. Imponendo eis tributa, vel onera publica ſine legitima auctoritate contra immunitatem Eccleſiaſticam, nam hæc privilegia eis conceſſa ſunt intuitu Religionis. 4to. Omne peccatum contra caſtitatem à Religioſis vel Clericis Sacro Ordine Inſignitis commiſſum eſt Sacrilegium: quia per votum corpus ſuum & animam ſpecialiter Deo conſecrârunt quoad fugam omnis ac-

(o) Damnantur hæ probationes cap. *Mennam* 2. q. 5. & cap. ult. *de Purgat. Vulgar.*

actûs venerei. Hoc etiam incurrunt alii, qui cum ipſis peccant, cùm ei cooperentur. Item cujuslibet voti violatio eſt Sacrilegium; nam eo ipſo quòd res per votum Deo dicata ſit, jam eſt jure divino ad Dei cultum deſtinata, ideoque Sacra.

445 Sacrilegium locale eſt *violatio loci Sacri*, ut Templi, & Cœmeterii. Qualis eſt omnis actio irreverentiam loci includens, aut ſpecialem habens cum ſanctitate loci vel cultu divino repugnantiam ſive ex naturâ ſua, ſive ex prohibitione Eccleſiæ; ut 1mo. Effractio, ſpoliatio, incenſio Eccleſiæ, everſio Altaris, cap. 22. *de ſent. excom.* 2do. Homicidium, effuſio illicita ſanguinis aut ſeminis humani, ſepultura excommunicati non tolerati, aut non baptizati; nam his polluitur locus ſacer. 3tio. Uſus profanus Eccleſiæ tanquam vulgaris loci, ut ſi in ea fiant negotiationes, exercitium judiciorum ſæcularium, ſeditio, conclamatio, vana & profana colloquia, confabulationes quælibet tempore divini officii, vel quævis alia quæ cultum divinum turbare aut impedire poſſunt, aut oculos divinæ Majeſtatis offendere, cap. *Decet.* de immunit. in 6. ex Concilio Lateranenſi II. à quo hæc omnia prohibentur. 4to. Extractio violenta rei ſeu delinquentium in caſibus prohibitis è loco Sacro, ubi Lex aſyli viget; converſio materialium Eccleſiæ dirutæ in uſus profanos. 5to. Convitia fuſa in loco Sacro, cap. 4. Diſt. 42. 6to. Furtum ſive rei Sacræ, ſive profanæ in loco Sacro, quamvis ibi non depoſitæ, ut occulta crumenæ abſciſſio, &c. ex cap. *Quisquis.* 17. q. 4. ubi Joannes VIII. ait: *Sacrilegium committitur auferendo Sacrum de Sacro, vel non Sacrum de Sacro, ſive Sacrum de non Sacro.* Ubi autem lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; ſed generaliter & indiſtinctè accipiendum eſt, quod Lex generaliter dicit. Et ad reverentiam Eccleſiæ pertinet, ut res omnes in ea poſitæ à furtis & injuriis ſint liberæ.

Sacrilegium reale eſt *violatio ſeu indigna tractatio rei Sacræ diſtincta à perſona & loco.* Res autem illæ dicuntur Sacræ, quæ vel ſanctitatem producunt, ut Sacramenta: vel quæ Sacra ſignificant, ut verba Scripturæ: vel quæ Sacra repræſentant, ut Imagines Chriſti & Sanctorum, item Cæremoniæ Sacræ: vel quæ ſunt particulæ, aut res Sanctorum, ut Reliquiæ: vel quæ ad cultum Dei, & ejus Miniſtrorum ſuſtentationem, uſusque pios ſunt conſecrata ſeu deſtinata, ut Vaſa Sacra, Ornamenta; item bona temporalia Eccleſiæ, c. 4. & ſeq. 17. q. 4. & Cap. *Nulli* 12. q. 2. Et ex Concilio Lateranenſi Generali II. Can. 10. & aliis. 446

Porro Res Sacra dupliciter violatur, adeoque circa eam Sacrilegium dupliciter committitur, 1mo. poſitivè, cum ſcilicet re ipſa indignè tractatur. 2do. negativè, cùm eâ curâ, qua decet non cuſtoditur, ut ſi Vaſa Sacra, Pallæ, Corporalia præſertim, non teneantur ſatis munda; ſi permittantur ſpecies in pixide corrumpi; ſi Euchariſtia ſub clavi non aſſervetur, ex cap. 1. & 2. *de Cuſtod. Euchar. &c.* 447

Cùm autem in iis rebus diverſæ ſint habitudines ad Sanctitatem, ſeu diverſa ſit ratio ſanctitatis; ideò diverſas conſtituunt ſpecies rerum Sacrarum, & ſic earum violationes ſunt Sacrilegia diverſæ ſpeciei.

Ad hanc tertiam Sacrilegii ſpeciem quidam Theologi revocant violationem ſeu profanationem temporis Deo dicati, quale ſunt dies Dominici ac Feſti, eò quòd ſint menſura actionum Sacrarum, & ad illas deſtinati. At alii putant violationem diei Feſti non eſſe propriè Sacrilegiũ, ſed Irreligioſitatem quandam; quia, inquiunt, non propter tempus præcisè certæ actiones præcipiuntur, aut prohibentur die feſto, ſed propter myſterium, quod gratâ memoriâ die illo recolitur; cùm contrà nonnulla prohibeantur in loco Sacro, directè ob loci venerationem. 448

Igitur

Digitized by Google

449 Igitur ex dictis, Sacrilegium reale eſt indigna adminiſtratio vel ſuſceptio Sacramaentorum; profanatio Reliquiarum, Imaginum, Vaſorum Sacrorum, ut ſi quis utatur Calice ad potandum, Ornamenta ſacra ad uſus profanos adhibeat; abuſio Verborum S. Scripturæ non ſolùm ad errores confirmandos, ſed etiam ad res profanas: Undè Concilium Tridentinum Seſſ. 4. Verbi Dei violatores appellat, jubetque puniri, eos, qui verba & ſententias S. Scripturæ ad profana quæque convertunt, & torquent ad ſcurrilia, fabuloſa, vana, adulationes, detrationes, &c. Item invaſio bonorum ſive mobilium ſive immobilium, & jurium Eccleſiæ, ſuppreſſio piorum legatorum, defraudatio decimarum, &c. Nam hæc ad Dei cultum data ſunt.

450 Sacrilegium eſt peccatum ex genere ſuo mortale 1mo. Quia Deum inhonorat in rebus ſacris, quæ cùm ejus cultui conſecratæ ſint, violari non poſſunt quin ipſe Deus contemni cenſeatur. 2do. Quia graves pœnæ ab Eccleſia contra Sacrilegos decernuntur, ut excommunicatio contra percuſſores Clericorum; contra eos, qui infringunt & ſpoliant Eccleſias, aut eas incendunt, cap. 19. & 22. *De ſent excomm.* 3tio. Quia ratio ipſa dictat Sancta ſanctè & reverenter eſſe tractanda: eſt autem tantò gravius crimen, cæteris paribus, quantò res, quæ violatur, eſt ſanctior & ſacratior.

Poteſt tamen Sacrilegium non eſſe niſi veniale peccatum, tùm propter inadvertentiam, tùm propter tenuitatem materiæ, quæ non ita pugnet cum Sanctitate loci, ut ſi quis in tranſitu per Eccleſiam vendat aliquid aut emat ſine mora in paciſcendo aut unum aſſem ſurripiat in Eccleſia. Qui in Cœmeterio mercatus & nundinas exercent, non ſunt immunes à peccato, niſi magna neceſſitas quædam ad id in talibus locis faciendum impellat.

Porrò cùm Sacrilegium novam ſpeciem peccati conſtituat ratione ſpecialis deformitatis oppoſitæ Religioni, debet ſemper exprimi in Confeſſione. Hinc circumſtantiæ perſonæ ſacræ in luxuria, loci ſacri in furto, &c. declaranda eſt; nam utrumque continet duplicem malitiam ſpecie diverſam, unam contra Religionem, alteram contra Caſtitatem vel juſtitiam. Imò quia omnia Sacrilegia non ſunt ejuſdem ſpeciei infimæ, nec gravitatis; atque Sanctitas, quæ per Sacrilegium violatur non ſit ejuſdem naturæ, quia aliter perſona Deo dicata ſancta eſt, aliter locus Deo conſecratus, debent quoque pœnitentes exprimere, quo in genere & qua in re Sacrilegium commiſerint. 451

Denique ex hactenùs de Sacrilegio diſcuſſis & expenſis non obſcurè colligitur, omnia peccata ſaltem externa in Eccleſia commiſſa, non modò ea, quæ ſpecialiter ab eadem prohibita ſunt in loco ſacro, quales ſunt actus ſuprà recenſiti, ſed etiam quæcumque alia indè malitiam ſacrilegii contrahere: quia repugnant Sanctitati loci Deo conſecrati, & propriæ ejus inſtitutioni, quæ eſt, ut Deus in eo piè colatur: nam per ſe & ex natura rei indecentiam & irreverentiam arguit, ut locus orationi & cultui divino dicatus convertatur in locum peccati & offenſionis Dei. Enimverò ſi actus profanus de ſe & alibi licitus, ut venditio Columbarum ad uſum Templi violat Sanctitatem loci, & ideò Matth. 21. prohibetur à Chriſto, qui ejiciebat omnes vendentes & ementes in Templo, quia Templum eſt *Domus orationis*, hoc eſt, ſolis piis actionibus deſtinatum: à fortiori actus per ſe malus factus in loco ſacro Sacrilegium eſt. Deinde à Concilio Generali Lugdunenſi cap. *Decet.* prohiben- 452

hibentur in Eccleſia quæcumque poſſunt oculos divinæ Majeſtatis offendere.

Diximus *ſaltem externa*. Multi enim id negant de actibus ſeu peccatis merè internis: quia, inquiunt, actus ſeu peccatum merè internum nullam habet relationem ad locum ſacrum utpotè ſenſibilem, nec proindè repugnat ejus Sanctitati ac reverentiæ. Verùm hæc ratio non ità ſolida videtur, ut omnes eâ convinci poſſint.

## § IV.

### *De Perjurio.*

453 Suprà in Tractatu de Virtute Religionis Capite 4. §. 1. Juramentum definivimus, *quòd ſit invocatio Dei in teſtem eorum, quæ aſſeruntur aut promittuntur.* & §. 3. ad licitum juramentum has tres inter alias requiri conditiones, ſcilicet veritatem, judicium, & juſtitiam, quæ ſi defuerint, juramentum illicitum fore, & ad perjurium degenerare, diximus. Inſuper, prout ex ipſa Juramenti definitione liquet, atque eodem c. 4. §. 1. adnotavimus, juramentum aliud eſt *aſſertorium*, ſcilicet quo interpoſitâ de atteſtatione aſſerimus aliquid eſſe vel fuiſſe; aliud *promiſſorium*, nempè quo confirmamus id, quod pollicemur, &c.

454 Unde Perjurium generatim & latè ſumptum definiri poteſt, quòd ſit *invocatio Dei in teſtem eorum quæ vel ſine veritate vel ſine juſtitia, vel ſine judicio, vel ſine bis tribus conditionibus ſimul ſumptis aſſeruntur & promittuntur.*

Diximus *Generatim & latè ſumptum*; nam Perjurium ſtrictè ſumptum illud ſolum eſt Juramentum, cui deeſt veritas. Unde definiri poteſt *Invocatio Dei in teſtem falſitatis.* Juramenta verò quibus deeſt judicium & juſtitia, nonniſi latiori ſenſu ut plurimùm perjuria dici poſſunt; prout ibidem annotavimus, necnon ex ipſo perjurii nomine apertum eſt, quamvis & hoc ſenſu perjurium ſumatur apud Gratianum 22. q. 2. Unde & nobis cum eo, illa ſub nomine Perjurii recenſere placet.

Igitur circa Perjurium ſic ſuis conditionibus diſtinctum quæritur primò num ſi ſolo judicio defectuoſum ſit peccatum ſit & quale. Porrò ex dictis in Tract. de Relig. cit. loc. Juramentum cui deeſt judicium illud dicitur, quod fit ſine neceſſitate, ſine prudentia Chriſtiana, & pro re levi. Sit modò

### Conclusio I.

Perjurium ſeu Juramentum ſolo judicii defectu vitioſum, non eſt niſi veniale peccatum, modò abſit contemptus, ſcandalumve, & periculum jurandi falſum. 455

Prob. Quod levem duntaxat irreverentiam contra Deum continet, non eſt peccatum lethale. Atqui tale eſt juramentum, cui non deeſt niſi judicium. Hoc enim juramentum id ſolùm habet vitii, quòd in eo divina auctoritas interponatur ad confirmandam rem parvi, vel nullius momenti, non verò ad confirmandam falſitatem. Atqui hæc irreverentia gravis non eſt. Ergo.

Diximus, modò *abſit contemptus*; quia ratione contemptûs ſolent peccata fieri mortalia, ut in Tract. de legibus oſtendimus. Idque adhuc hîc eſt evidentius, quia talis contemptus in ipſum Deum, per quem juratur, directè cadit; contemptus autem Dei eſt graviſſima illius injuria, ut per ſe conſtat.

Di-

Diximus 2do. *Et Scandalum.* Gravis enim peccati rei ſunt, qui quod eſt in Religione ſacratiſſimum, ut Chriſti mortem & ſanguinem, ſive per iram, ſive in joco pronuntiant. Item verba, quæ in Laicis non multùm arguuntur, in Religioſis & Sacerdotibus ſcandalum parere ſolent.

Dixi 3tio. *Si abſit periculum jurandi falſum.* Nam lethaliter peccat, qui ſe conjicit in periculum lethaliter peccandi juxta illud Eccli. 3. v. 17. *Qui amat periculum in illo peribit.* Sed qui ſine judicio frequenter jurat, conjicit ſe in periculum lethaliter peccandi, ſcilicet jurandi falſum.

456 Undè quisque tenetur ſub mortali conſuetudinem jurandi ſine neceſſitate vitare & contractam evellere; quia hæc affert morale periculum pejerandi, ut conſtat experientiâ, & ex cap. 26. *de Jur. jur. Ex frequenti & incauta juratione perjurium ſæpè contingit.* Et ex S. Auguſtino Epiſt. 89. *Jurandi conſuetudine & in perjurium ſæpè caditur, & ſemper perjurio propinquatur.* Idem docent S. Chryſoſtomus, S. Iſidorus, &c. Ratio eſt, quia hæc conſuetudo propter nimiam facilitatem & proclivitatem ex ea contractam conſtituit hominem in periculo morali jurandi leviter ac temerè, ideoque ſine conſideratione ſufficienti ad judicium prudens ac certum de veritate, & conſequenter in periculo jurandi falſum. At quisque tenetur ſub mortali vitare ac tollere periculum morale peccandi mortaliter; nam, ut ſuprà ex Eccli 3. dictum, *qui amat periculum peribit in illo.* Et quisque tenetur graviter velle efficaciter vitare peccatum mortale. Ergo &c. Hinc illud Eccli. 23. *Jurationi non aſſueſcas os tuum, multi enim caſus in illa . . . vir multùm jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.* Quod verum eſt etiam de conſuetudine jurandi abſque advertentia an juretur, necne; quia hæc conſuetudo exponit periculo proximo incidendi in juramenta falſa, quæ, quamvis inadvertenter & ſine animo jurandi prolata ſint, habent tamen turpitudinem ac difformitatem objectivam, ob quam graviter diſconveniunt naturæ rationali, & ratione cujus homo tenetur ea non velle, neque in ſe, neque in cauſa: quippè exteriùs ſonant perjurium, & eum ſenſum ingerunt audientibus. Hæc autem juramenta indeliberata ſunt ſufficienter voluntaria ac libera in cauſa, nempe in conſuetudine, & in negligentia eam extirpandi. A fortiori id verum eſt de conſuetudine jurandi advertenter & indiſcriminatim ſive verum ſive falſum, vel jurandi inadvertenter circa rei juratæ veritatem: quia exponit proximo periculo jurandi falſum; Undè iis, qui hac prava jurandi conſuetudine detinentur, negari debet abſolutionis beneficium, niſi pravam conſuetudinem tollere, & in dies pro virili minuere ſatagant.

Quæritur 2do. num Perjurium ſeu Juramentum, cui deeſt Juſtitia, ſive quod eſt de re illicita & inhoneſta ſit grave peccatum? Sit

## CONCLUSIO II. 457

Perjurium ſeu Juramentum, cui deeſt juſtitia, ſive ſit promiſſorium ſive aſſertorium ſæpiſſimè eſt peccatum mortale. Igitur 1mo. Qui ſine animo & intentione faciendi jurat ſe facturum rem illicitam, etiam venialem, mortaliter peccat. Ratio eſt, quia ſtrictè perjurus eſt, utpotè qui vocet Deum in

in teſtem falſi & mendacii. Atqui ſtrictum perjurium eſt peccatum mortale, ut ex Concluſione ſequenti patebit. Ergo.

458 2do. Qui jurat ſe rem mortaliter malam eſſe facturum, ſive cum animo, ſive ſine animo ejuſdem implendæ mortaliter peccat. Ratio eſt; quia ibi grave eſt peccatum, ubi gravis eſt irreverentia, & talis Dei contemptus, ut vix major fingi poſſit. Atqui tale eſt peccatum illius, qui adducit Deum in teſtem voluntatis efficacis, quam habet, mortaliter peccandi. Talis enim eſt ſicut ſervus, cui non ſatis eſt transgredi Domini ſui mandatum, niſi inſuper vocet eum in teſtem transgreſſionis ſuæ; ſicque inobedientiæ ſuæ addit impudentiam & contumeliam; ac proinde omnem Dei timorem & reverentiam exuiſſe videtur, ut qui eò audaciæ proſilierit, ut velit Deum eſſe teſtem actionis, quàm ipſe ſummè odit ac deteſtatur, necnon ſub graviſſimis pœnis prohibet.

459 3tio. Perjurium ſeu Juramentum aſſertorium rei mortaliter malæ, cui deeſt juſtitia eſt peccatum mortale. Ratio eſt; qui aſſumere nomen Dei tanquam inſtrumentum ad cooperandum gravi peccato, magnam in Deum irreverentiam continet, adeoque eſt grave peccatum. Sed qui jurat, ut illicitè aſſerat rem mortaliter malam à proximo peractam, aſſumit nomen Dei ad cooperandum gravi injuſtitiæ peccato, nempè ad efficiendum, ut ſibi de fratre ſuo detrahenti plena fides habeatur. Ergo.

De his omnibus facilè conveniunt omnes Theologi; At verò an Perjurium ſeu Juramentum cui deeſt juſtitia, tùm promiſſorium, tùm aſſertorium de re venialiter tantùm mala, ſit peccatum mortale ac veniale tantùm non conveniunt. Aliqui tuentur tale juramentum eſſe mortale peccatum; quia, inquiunt, qui v. g. jurat ſe peccatum veniale facturum cum intentione etiam & animo illud faciendi, per ipſam Dei auctoritatem vult ſe confirmare in propoſito venialiter peccandi. Atqui qui ſe in tali propoſito per Dei auctoritatem vult ſe confirmare, grave peccatum comittit (quamvis illud non tam grave ſit, ac illud, quo aliquis vult ſe confirmare in propoſito peccandi mortaliter) An non enim gravem erga Deum irreverentiam committit, qui Deum mali propoſiti confirmatorem & fautorem eſſe poſſe exiſtimat? Item, qui jurat de re venialiter illicita, vi juramenti tenetur habere propoſitum peccandi venialiter, alioqui jurando contra veritatem peccaret mortaliter, ut ſuprà dictum eſt; Atqui gravis irreverentia eſt in eo, quòd divini nominis aſſumptio hominem cogat ad habendum peccandi propoſitum. Ergo, &c.

Cæteri tamen communiter velut probabile tenent, eum, qui jurat ſe peccatum veniale facturum, nonniſi venialiter peccare, ſi animum habeat promiſſum implendi; Quia, inquiunt, tali juramentô gravem & mortalem irreverentiam erga Deum ejuſque æternam & ſummam veritatem & bonitatem non committunt.

Duo tamen notanda hîc volunt. 1mo. 460 Etſi hæc juramenti ſpecies non pertingat ad malitiam peccati mortalis, eſt tamen peccatum intra latitudinem peccati venialis valdè grave; longè enim pejus eſt jurare de re mala, quàm de honeſta vel indifferenti ſine neceſſitate. 2do. Juramentum hoc in mul-

multis caſibus à mortali excuſari non poteſt. Ratio eſt, quia proferri ſolet ex impotenti iræ impetu; porro homo iratus facilè judicat leve eſſe quod minatur, cùm re vera grave ſit: deindè ſæpè advertere poteſt, ſe, poſt ſedatam iram, malum, quod minatur, non eſſe illaturum, & tunc ſtrictè perjurus eſt. 3tio. Sæpè hæc juramenta proferri ſolent cum verbis quæ blaſphemiam ſonant: adeoque gravem irreverentiam Deo irrogant, quæ proinde nunquam ſunt ſine gravi peccato, juxta illud Concilii Trecenſis an. 1427. *Sunt nonnulli tam Laici, quàm Eccleſiaſtici viri, qui Redemptorem ſuum turpiter inhonorantes, deteſtabilia in ejus blaſphemiam faciunt juramenta, putà per carnem ſuam, per ſanguinem, per mortem, per plagas, per caput, per viſcera, vel aliud concernens ejus humanitatem jurantes, & ipſum Redemptorem noſtrum pro nobis omnibus in cruce mortem paſſum crucifigunt.*

461 Quæritur 3tio. Num Juramentum aſſertorium, cui deeſt veritas, id eſt, perjurium propriè & ſtrictè ſumptum, ſemper & in omni materia, etiam levi & veniali ſit peccatum mortale. Pro quo ſit

## CONCLUSIO III.

Juramentum aſſertorium cui deeſt veritas, hoc eſt, perjurium propriè & ſtrictè ſumptum, ſemper & in omni materia eſt peccatum mortale, niſi excuſet inadvertentia.

462 Prob. 1mo. ex S. Auguſtino Serm. 180. aliàs 28. de verbis Apoſtoli; ubi, *Perjurium*, inquit, *peccatum eſſe, & grande peccatum, nemo dubitat ... tantum mali habet juratio, ut qui lapides colunt, timeant falſum jurare per lapides: tu non times Deum præſentem, Deum viventem, Deum ſcientem, Deum in contemptorem vindicantem? ... Videtis quàm iſta deteſtanda ſit bellua, & de rebus humanis exterminanda! Quis enim hoc fieri velit? omnes homines talia deteſtantur.* Certè colores, quibus hìc perjurium delineat S. Auguſtinus, grave & graviſſimum eſſe peccatum manifeſtè demonſtrant.

Prob. 2do. Ex graviſſimis, quæ in perjuros ſancitæ ſunt, pœnis; quæ utique graviſſimam eſſe perjurii culpam ſupponunt. 1mo. Cauſâ 6. q. 1. cap. *Infames.* perjuri incurrunt infamiam, ſi crimen ipſorum ſit notorium notorietate juris, id eſt, ſi in foro judiciali fuerint publicè convicti & declarati; quam infamiam ſequitur irregularitas & inhabilitas ad Beneficia recipienda: cæterùm ſola notorietas facti magnam apud omnes probos parit infamiam, quæ ſufficit, ut quis a dignitatibus excludatur, ut docent communiter Doctores. 2do. Cauſ. 2. 2. q. 5. c. 4. & præcedentibus; qui pejeravit aut alios ſciens in perjurium induxit, *quadraginta dies* pœnitere debet *in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos, & nunquam eſſe ſine pœnitentia.* 3tio. Cap. 10. & 11. *De jurejur.* Perjurus debet Beneficiô, quod jam habet, privari, & ab Eccleſiis excludi, ſeu nullum deinceps recipere Beneficium, & ad illud inhabilis judicari. 4to. Perjurus ne quidem poſt peractam pœnitentiam admittitur ad ferendum teſtimonium, licèt admitti poſſit, qui in alia cecidit crimina, ſi de iis pœnitentiam egerit, cap. 54. *De teſtibus & atteſtationibus. Quia ex retroactis*, inquit S. Thomas q. 89. art. 10. *præſumitur, quòd debitam reverentiam juramento non exhibebunt.* 463

464 Prob. 3tio. Ex cenſura hujus propoſitionis, quam perſtrinxit Innocentius XI. *Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit aut poſſit damnare hominem.*

Prob. 4to. Ratione. Si perjurium eſſet aliquando peccatum ſimpliciter veniale, vel maximè, cùm eſt in materia levi. Atqui tunc etiam eſt mortale: nam quod ex genere ſuo veniale eſt, imò etiam bonum, illud, ſi in Dei contemptum fiat, eſt peccatum mortale: *Undè*, ſunt verba S. Thomæ q. 98. a. 2. & 3. *multò magis quidquid eſt, quod de ſui ratione pertinet ad contemptum Dei, eſt peccatum mortale.* Atqui *perjurium de ſui ratione importat contemptum Dei, quia per hoc datur intelligere, vel quòd Deus veritatem non cognoſcat, vel quòd falſitatem teſtari velit.* Ergo *ille* etiam, *qui jocosè perjurat, non evitat divinam irreverentiam, ſed quantùm ad aliquid magis auget*; quatenùs absque ulla cauſa nomen Dei prophanat, & *ideo non excuſatur à peccato mortali.*

465 Diximus in Concluſione, niſi excuſet *inadvertentia*, quæ ſicut alia peccata, ſic etiam perjurii peccatum notabiliter minuere poteſt, & intra venialis culpæ limites coercere, imò quandoque ab omni peccato excuſare poteſt: ſi nempè ſit invincibilis, qualis cenſetur in eo, qui jurandi conſuetudinem retractavit, & de ea ſeriò dolet. Si autem ſit leviter duntaxat culpabilis, excuſat à gravi peccato, non tamen à veniali, ſeu, ut loquuntur, à tanto non à toto. At ſi craſſa ſit, penitusque voluntaria, qualis eſt in iis, qui jurandi conſuetudinem non retractant, in qua advertunt, & advertere poſſunt ſe multa miſcere perjuria, nullatenùs à mortali peccato excuſat. Aptiora verò remedia, quibus fieri poteſt, ut quis ad Juramenta ſua advertat, & deponat inveteratam jurandi conſuetudinem, ſunt ex parte jurantis, frequens confeſſio, eleemoſyna, oratio brevis pro ſingulis juramentis, quæ temerè prolata fuerint. Ex parte Confeſſarii prudens abſolutionis dilatio, &c.

Quæritur 4to. An Perjurium promiſſorium ſit peccatum mortale. Porro tribus modis peccari poteſt adversùs Juramentum promiſſorium. 1mo. Si abſit intentio jurandi, etiamſi exteriùs proferatur Juramentum. 2do. Si jurans non habeat actu intentionem implendi id, quod promittit. 3tio. Si intentionem quidem hanc habeat de facto, ſed eam poſteà adimplere nolit, mutata ſcilicet priori voluntate. Modò ſit 466

## CONCLUSIO IV.

Perjurium promiſſorium eſt peccatum mortale 1mo. Si abſit intentio jurandi. 2do. Si abſit intentio implendi id, quod juratur. Et 3tio. Si intentio illa adimplendi id, quod juratur, mutetur, nec adimpleatur ſaltem in re gravi.

Prob. 1ma. pars. Ibi eſt grave peccatum, ubi eſt gravis contra Deum irreverentia. Atqui gravis eſt contra Deum irreverentia, quòd quis Dei nomine utatur ad alios decipiendos, & Deum, ſaltem exteriùs, in mendacii teſtem adducat. Ergo & ibidem eſt grave peccatum. Hinc patet quàm meritò Innocentius XI. hanc reprobaverit propoſitionem: *Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.* 467

Prob. 2da. pars. Peccat mortaliter, qui ſtrictè perjurus eſt, & Deum vocat in teſtem mendacii. Sed qui jurat ſi- 468

ne

ne intentione adimplendi id, quod juravit, ſtrictè perjurus eſt. Ergo &c. Atque id verum eſt non ſolùm ſi materia gravis ſit, ſed etiam levis fuerit, ut patet ex dictis de perjurio aſſertorio: quod & intelligendum eſt de prima parte hujus Concluſionis.

469 Pars 3tia. ab omnibus admittitur; quia utique mortaliter peccat, qui, quantùm in ſe eſt, Deum facit auctorem ſeu teſtem falſi circa materiam gravem & magni momenti.

470 Verùm an ſimiliter mortaliter peccet, qui id non implet, quod, interpoſito juramentô, promiſit, ſi levis aut minimi duntaxat momenti id ſit, nec ne; non conveniunt Doctores.

Multi aſſerunt ex duplici ratione. 1mo. Quia talis, quantùm in ſe eſt, facit Deum authorem & teſtem falſi, non ſecus ac in re gravis momenti. Nam ſicut Deus efficitur teſtis falſi, quando ſub ejus teſtimonio aſſeritur ut actu exiſtens id, quod non eſt actu; ita efficitur teſtis falſi, quando non impletur id, quod ſub ejus teſtimonio affirmatum fuit eſſe aliquando implendum; quia Deus, quantùm fuit in voluntate jurantis, jam teſtatus eſt hoc eſſe ſuo tempore implendum. Ergo ſicut qui jurando aſſerit id eſſe actu, quod actu non eſt, peccat mortaliter, etiamſi materia levis ſit; ita à pari peccat mortaliter, qui non implet id, quod, quantùm in ſe fuit, Deus ab ipſo implendum eſſe teſtatus eſt. 2do. Quia tunc levitas materiæ efficit, ut peccatum leve ſit, quando materia eſt per ſe & immediatè Objectum peccati; ſic ideò levis intemperantia, in cibo vel potu, eſt leve peccatum, quia cibus & potus ſunt immediata temperantiæ materia, in quibus ſi leviter excedatur, etiam nonniſi leviter deſtruitur temperantia. Atqui materia promiſſionis non eſt Objectum actûs Juramenti, ſed honor Dei, qui ſervari debet. Ergo gravitas vel levitas perjurii cujuscumque non eſt metienda ex quantitate materiæ, quæ promiſſa eſt, ſed ex honore Dei, qui læſus fuit: jam verò honor Dei, qui ſic læditur, ut Deus fiat teſtis falſi, quantùm eſt in homine, non poteſt niſi graviſſimè lædi. Ergo in omni perjurio promiſſorio, quantumvis ſit de re levi, non poteſt eſſe niſi grave peccatum.

Multi alii autem negant 1mo. Quia ex S. Thoma q. 89. a. 8. major eſt obligatio Voti, quàm Juramenti. Atqui niſi Juramentum ſaltem in materia levi, ſine gravi peccato violari poſſet, major eſſet obligatio Juramenti quàm Voti, cùm Voti obligatio nonnunquam ad peccatum veniale decreſcat, ob materiæ levitatem. Ergo fieri etiam poteſt, ut Juramentum ſub peccato ſolùm veniali obliget. 2do. Juramentum de peccato veniali faciendo non eſt probabiliter peccatum mortale, prout communis ſententia docere videtur. Ergo nec violatio Juramenti de re levis momenti facienda erit peccatum mortale; non enim eſt major in uno, quàm in altero irreverentia. 3tio. Quotidie contingit, ut pater juret ſe filium ſuum pœnâ aliquâ mulctaturum eſſe; item ex duobus qui in ingreſſu domûs honore ſe præveniunt, juret alter ſe non ingreſſurum priorem, qui tamen alterius importunitate victus prior ingreditur. Atqui vix credi poteſt in his eſſe perjurium mortale. Ergo materiæ levitas à perjurio mortali excuſat. Et verò quis aureos centum debens, æſtimet ſe, etiam poſt Juramentum de ſolvendo, mortaliter peccare, ſi ſummam hanc uno aſſe minorem ſolvat? 471

Hæc ita ex utraque parte diſputantur. Nos arbitramur melius & tutius fore, ſi quis vel non juret, vel neminimam

nimam

nimam quidem hujus, quod juravit, partem omittat.

472 Quæritur 5to. An liceat exigere juramentum ab eo, qui prævidetur pejeraturus?

## CONCLUSIO V.

Non licet perſonæ privatæ etiam in Judicio exigere juramentum ab eo, qui prævidetur pejeraturus; licet tamen Judici ad inſtantiam partis.

473 Prob. 1ma. pars 1mo. ex S. Auguſtino, cujus verba referuntur 22. q. 5. cap. 5. *Scribite*, ait, in cordibus veſtris quod dico. *Ille qui hominem provocat ad jurationem, & ſcit eum falſum eſſe juraturum, vincit homicidam; quia homicida corpus occiſurus eſt, ille animam.* Et Serm. 180. aliàs 28. de verb. Apoſt. *Si ſcit, & cogit jurare, homicida eſt; ille enim ſuâ perjuriô ſe perimit; ſed iſte manum interficientis & expreſſit, & preſſit.*

Prob. 2do. Ratione. 1mo. Non licet ſine juſta cauſa alicui offerre materiam, ex qua prævidetur, eum peccandi occaſionem eſſe ſumpturum. Sed qui Juramentum exigit, aut recipit ab eo, quem prævidet eſſe pejeraturum, offert ei peccandi materiam, ut ſatis patet; eamque offert ſine cauſa, cùm nihil indè ſit emolumenti percepturus, ut ſupponitur, & evidens eſt. Si enim exigas, ut debitor tuus juret, & prævidens eum juraturum eſſe nihil ab eo tibi deberi, non magis debitum tuum recuperaturus es, quàm ſi non juraſſet. Ergo. 2do. Tenemur ex charitate impedire peccatum proximi, ſaltem cùm facilè poſſumus. Atqui tunc facilè poteſt impediri perjurium, cùm, ut dictum, nulla ſit utilitas exigendi à tali juramentum. Nec quis habet jus illud exigendi, niſi quatenus ad debitum recuperandum conducit: ſed ad hoc non conducit, cùm alter prævidetur pejeraturus. Ergo.

Porro cenſetur quis prævidere & ſcire alterum eſſe pejeraturum, cùm vidit hoc vel illud facientem, quod tamen paratus eſt jurare, à ſe factum non fuiſſe. Item ſi certus ſit, alterum ſibi debere, & hujus debiti oblitum non eſſe, & tamen vult alter jurare ſe nihil debere, vel ſolviſſe, quod debebat. Denique ſi ſciat eum non multi facere perjurium, aliàs pejeraſſe, largioris eſſe conſcientiæ.

Prob. 2da. pars. Scilicet id licere Judici ad inſtantiam partis. Quia id exigit juris ordo & officium Judicis, qui debet procedere ſecundùm publicam ſcientiam, ad quam hoc juramentum inſervit. Quo caſu non Judex, ſed is, cui jus dicere debet, cenſetur juramentum exigere. Hæc eſt ratio S. Thomæ q. 98. a. 4. ubi, *Si*, inquit, *aliquis exigat juramentum tanquam perſona publica, ſecundùm quod exigit ordo juris ad petitionem alterius, non videtur eſſe in culpa, ſi ipſe juramentum exigat, ſive ſciat eum falſum jurare ſive verum; quia non videtur ille exigere, ſed ille ad cujus inſtantiam exigit.* 474

Hîc aliqua adhuc notanda veniunt. 475
1mo. Non eſſe licitum Judici in ulla cauſa Juramentum exigere ab utraque parte: *Hæc enim conſuetudo impia eſt, Deo inimica, & Chriſtianæ Religioni nimis contraria, quia ſine dubio ex duobus contra ſe jurantibus, unus perjurus efficitur*; inquit Concilium Valentin. III. 2do. Si quis dubitet, an alter ſit pejeraturus, tunc in re gravi poteſt ab eo exigere juramentum; quia in dubio nemo præſumitur malus, aut peccaturus; & hoc poteſt eſſe utile ad recuperandum

dum id, quod tibi debetur, nec aliter potes illud recuperare. 3tio. Aliquos eſſe caſus, in quibus etiam privatus poſſit Juramentum ab eo exigere, quem prævidet pejeraturum; ut cùm id gravis exigit neceſſitas: putà ſi in aliquo contractu exactio Juramenti neceſſaria ſit vel utilis, ut reſiliens juramentô cogi poſſit per Judicem ad implendum id, quod promiſit; ſi verò nulla ſimilis cauſa ſubſit, non eſt exponendus quiſpiam periculo perjurii. Hinc meritò ſtatutum eſt c. 3. *De cohabitatione Clericorum & mulierum*, ne Epiſcopi à Clericis exigant Juramentum de dimittendis concubinis, cùm vehemens præſumptio ſit, quòd non ſtabunt juramentô; undè improbanda eſt aliquorum Confeſſariorum agendi ratio, qui compellunt pœnitentes ad jurandum, futurum, ut ab iis delictis, in quæ facilè labuntur, abſtineant.

Nihil hìc de Juramento cum amphibologia & reſtrictione. Quid enim de eo ſentiendum ſit apertè colligi poteſt ex iis, quæ in Tractat. de Virtut. Moral. Cardinalibus, ubi de Virtutibus illis Virtuti Juſtititiæ annexis, quas partes Juſtitiæ potentiales nuncupant, circa mendacium diſſeruimus.

## *Solvuntur Objectiones.*

476 Ob. 1mo. contra 1mam. Concluſionem. Exod. 20. v. 7. ſic habetur: *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtrà.* Unde ſic: Verba hæc, *Non habebit inſontem Dominus &c.* gravem indicant vindictam, & conſequenter gravem culpam. Sed qui ſine judicio jurat, aſſumit nomen Domini fruſtrà & in vanum. Ergo.

Reſp. 1mo. Dominum non habere inſontem eum, qui etiam venialiter peccat; & nemo eſt, qui neſciat peccatum etiam veniale graviſſimis in hac vita, & æternis in altera pœnis aliquando puniri: qui enim poſt admiſſum unum mortale & veniale peccatum moritur, pro utroque ſemper cruciabitur.

Reſp. 2do. Hæc verba *in vanum*, idem eſſe juxta Interpretes, ac *mendaciter*: & verò nemo ambigit, quin eo loci præcipuè prohibeatur perjurium ſtrictè ſumptum.

Ob. 2do. Contra partem 1mam. Concluſionis 3tæ. Non peccat, qui malum permittit & illud non vult; quique non dat alteri niſi ſcandalum merè paſſivum. Atqui ſic ſe habet qui petit juramentum ab eo, quem ſcit pejeraturum eſſe. Ille enim malum merè permittit, proinde nec illud vult, qui id tantùm exigit, quod alter licitè facere poteſt; & quod ab ipſo licitè fieri peroptat: Sed qui juramentum petit à pejeraturo, id ſolùm petit, quod alter licitè facere poteſt: ſicut qui mutuum petit ab Uſurario, id poſtulat, quod alter ſine uſura dare poteſt; unde petendo non peccat, quia non tam dat occaſionem peccandi, quàm eam alter malitiâ ſuâ & depravata voluntate arripiat. Ergo. 477

Reſp. ad 1mum. neg. min. Qui enim ab eo, quem ſcit pejeraturum eſſe, juramentum exigit, eſt eidem gravis tentatio, & occaſio proxima peccandi. Unde S. Auguſtinus ſuprà citatus *Ille* (jurans) inquit, *ſuô perjuriô ſe perimit; ſed iſte* (juramentum exigens) *manum interficientis & expreſſit & preſſit*; adeoque graviter peccat.

Ad 2dum. neg. maj. Charitas enim non permittit, ut à proximo aliquid ſine cauſa petatur, undè conſtituatur in

ea peccandi occaſione, in qua pruden-ter judicatur futurum, ut ſuccumbat. Atqui per inutilem de qua loquimur jurandi petitionem conſtituitur proximus in occaſione peccandi, cui certiſſimè ſuccumbet. Ergo.

Comparatio & paritas ex mutuo deſumpta nobis favet: ut enim pecunia mutuò accipi poteſt ab uſurario propter certas cauſas, quibus ſublatis, illicitum foret eam petere & accipere; ſic & juramentum, ut paulò ante diximus, poſtulari licitè poſſet ab eo, qui crederetur pejeraturus, ſi certa adeſſet illud exigendi neceſſitas. Nullam verò privatus neceſſitatem habet petendi Juramentum à perjuro; quia Juramentum non exigitur niſi ad faciendam fidem, perjurium autem fidem facere non poteſt.

478 Ob. 3tio. Tam licet Juramentum ab eo exigere, quem probabiliter noſti pejeraturum, quàm liceat illud exigere ab eo, quem probabiliter noſti per idola juraturum. Atqui poſterius licitum eſt, ut docet S. Auguſtinus (*p*) relatus in cap. *Movet*. 22. q. 1. & nos in Tract. de Relig. cap. 4. §. 3. oſtendimus. Ergo & prius. Prob. maj. Ideò potes petere juramentum ab eo, quem noſti per idola juraturum, quia poteſt hîc & nunc non jurare per idola, ſicut poteſt hîc & nunc uſurarius gratis mutuò dare. Atqui poteſt pariter hîc & nunc ille non pejerare, quem credis pejeraturum, & longè difficilius eſt ut Idololatra convertatur, & per Deum verum juret, quàm ut perjurus abſtineat à pejerando. Ergo &c.

Reſp. neg. utramque maj. Non enim ideò præcisè licitum eſt petere juramentum ab eo, qui per idola juraturus eſt, quia is poteſt hîc & nunc per ea non jurare, verùm quia juramentum quamvis per falſos Deos, valet ex parte jurantis ad faciendam fidem, & firmandum pactum; ac proindè poteſt eſſe medium utile ad avertendum grave damnum petentis. Licet autem ex gravi neceſſitate ab aliquo petere id, quod poteſt licitè præſtare, etſi prævideatur peccaturus. At perjurium cognitum non poteſt prodeſſe privato, ut probavimus & ſupponimus, ideoque non eſt juſta cauſa illud non impediendi. Si tamen aliquando foret neceſſitas aliqua, jam ſuprà innuimus, licitum fore juramentum exigere ab eo, qui pejeraturus eſt, non ſecùs ac ab illo, qui juraturus eſt per idola.

Ob. 4to. Saltem non peccabit, qui Juramentum petet ab eo, qui jam ad pejerandum diſpoſitus eſt. 479

Reſp. Imprimis homines voluntatem falſum jurandi concipere non ſolent, niſi dum actu urgentur ad jurandum; undè, qui juramentum exigunt, ſunt ſæpè cauſa totius peccati, quod alter admittit. Deinde qui petit juramentum ab eo, qui etiam paratus eſt ad jurandum, eſt ſaltem cauſa, cur externo perjurii opere nomen Dei polluatur; ſicut ergo mortaliter peccat, qui parato ad adulterium, adulterii exteriùs conſummandi materiam & occaſionem præbet, ita & in propoſito. Meritò igitur ait S. Auguſtinus *Serm*. 11. *Nonne meliùs erat, ut rem tuam, quam exigebas, perderes; quàm animam iſtius hominis falſa juratione perimeres*: & quidem inutiliter, cùm ipſe pejeraturus ſit?

Ob.

(*p*) Epiſt. 47. aliàs 154.

480 Ob. 5to. Contra 2dam. partem ejuſdem Concluſionis. Ideò privatus non poteſt petere juramentum ab eo, quem ſcit, aut probabiliter judicat pejeraturum eſſe, quia tale Juramentum, utpotè perjurium, ad nihil inſervire poteſt. Atqui non magis inſervire poteſt perjurium reſpectu Judicis, quàm reſpectu cujuslibet privati. Ergo.

Reſp. neg. min. Judex enim oſtendere tenetur, ſe ſententiam non temerè & leviter, ſed ex legum præſcripto, & ſervato juris ordine tuliſſe, ad quod requiritur, ut juramentum exigat, cùm adverſa pars id juridicè petit. Ergo legitimam habet exigendi juramenti cauſam, quam non habet homo privatus. Debet tamen Judex ſeriò admonere juraturum, ne pejeret, actoremque urgere, ut Juramentum remittat, ſi videat eum eſſe certum de futuro alterius perjurio; debet inſuper teſtes ad pejerandum diſpoſitos à teſtimonio, quantum poterit, repellere, ſicut fecit Daniel in cauſa Suſannæ.

## §. V.

### 481 *De Simonia.*

Simonia ſic dicta eſt à Simone Mago, qui primus in nova lege, ut conſtat ex Act. cap. 8. Apoſtolis *obtulit pecuniam*, ut ab eis dona Spiritus ſancti emeret. Hinc rerum ſacrarum venditores, paſſim à SS. Patribus dicti ſunt *Simones*, & aliquando Giezitæ, à Giezi Eliſæi famulo, qui in veteri Lege, quantùm in ſe fuit, ſanitatis gratiam vendidit Naaman Syro, ut habetur 4. Reg. c. 5.

482 Definitur communiter Simonia quòd ſit *Studioſa voluntas emendi vel vendendi pretiô temporali aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.*

Dicitur 1mo. *Studioſa voluntas*, id eſt volitio deliberata ac libera. 2dò. *Emendi vel vendendi*, quæ verba non ſtrictè accipienda ſunt, quaſi Simonia non committatur niſi in caſu veræ venditionis vel emptionis, ſed latè pro quolibet contractu non gratuito, ſive is nominatus ſit, ſive innominatus; ut docent omnes cum S. Thoma, 2. 2. q. 100. a. 1. ad 5. quare ſufficit emptio & venditio virtualis. 3tio. *Pretiô temporali*, quo intelligitur pecunia, & res omnis pecuniâ æſtimabilis, aut quævis commoditas temporalis. 4to. *Spirituale*, quo nomine intelligitur id, quod eſt ſupernaturale, ſeu id omne, quod pertinet ad cultum Dei, aut ad animæ ſalutem ordinatur, ut dona ſupernaturalia Spiritûs ſancti, gratia gratis data & gratum faciens, Oratio, Sacramenta, Reliquiæ Sanctorum, Officia divina, Benedictiones; item omnis poteſtas ſupernaturalis, ejusque uſus, ut actus Ordinis, vel jurisdictionis Eccleſiaſticæ. Hinc Conciones, & Catecheſes ſacræ, quæ, prout in Eccleſia fiunt à Clericis, ordinantur ad audientium ſalutem, ſunt materia Simoniæ. Secùs de munere & actu docendi Theologiam, quia Theologia, licèt verſetur circa Objectum ſupernaturale, poteſt propriis viribus acquiri, & actio eam docendi per ſe primò non ordinatur ad animæ ſalutem, neque immediatè dirigitur ad movendam voluntatem; Idem dicendum de actu docendi rudimenta fidei per Ludimagiſtros in Scholis, quia hic actus non eſt ſacra functio. 5to. *Vel annexum ſpirituali*; quo intelligitur id omne, quod ad ſpirituale ordinatur, vel ab eo dependet, aut ei conjungitur. Poteſt autem conjungi vel antecedenter, ut jus Patronatûs, quod præſupponitur præſentationi ad Beneficium; Altaria, Vaſa Sacra, quæ antecedenter ordinantur ad Sacrificium Miſſæ, & ei præ-



Digitized by Google

ſupponuntur : vel concomitanter , ut labor intrinſecus & neceſſarius adminiſtrationi Sacramentorum : vel conſequenter , ut proventus Beneficii , qui ſupponunt Officium divinum.

483 Not. Allata definitio ſtrictè eſt Simoniæ juris divini , non Simoniæ juris Eccleſiaſtici ſaltem omnis : Nam non convenit Simoniæ , quæ reperitur in permutationibus , & reſignationibus factis ſine auctoritate Superioris citra temporale pretium. Unde generatim omnis Simonia definiri poteſt : *quævis pactio , datio , & acceptio rei ſpiritualis , vel ſpirituali annexæ , lege prohibita , ob reverentiam rei Sacræ.* Porrò Id in ſpiritualibus eſt Simonia , quod in temporalibus uſura ; & ſicut datur uſura palliata , ita & Simonia.

De Simonia ſic definita & explicata varia hîc nobis ſunt dicenda & exponenda ; ut 1mo. Quotuplex ſit. 2do. Quale peccatum. 3tio. De ejus cauſis dicendum, & 4to. Illius pœnæ recenſendæ ſunt. Quæ ſingula ſingulis titulis expendimus ; ne materiæ atque rerum dicendarum & exponendarum amplitudo confuſionem pariat.

## I.

484 *Quotuplex ſit Simonia ?*

Simonia dividitur 1mo. In eam, quæ eſt juris divini , & in eam, quæ eſt juris humani. Prior eſt ea , quæ ideò prohibita eſt , quia mala eſt ex ſua natura : Talis eſt emptio , vel venditio etiam virtualis rei aut actionis Sacræ ; nam recta ratio dictat , rem Sacram indignè ac irreverenter tractari hoc ipſo , quod datur vel accipitur pro re temporali , tunc enim de facto æquiparatur rei temporali , ſicque deprimitur.

Simonia juris humani eſt pactio , aut commutatio , aut acceptio , quæ ex natura ſua non habet malitiam Simoniæ , ſed ſolùm ex prohibitione Eccleſiæ facta ex motivo Religionis , ſeu intuitu reverentiæ erga res Sacras. Nam lex facit , ut Objectum ſuum ſit materia illius virtutis , ex cujus motivo fertur : ſic communio à non jejuno facta eſt Sacrilegium ; quia Eccleſia ex motivo reverentiæ vetuit ſumptionem cujuslibet rei ante communionem.

485 Dividitur 2do. In Mentalem , Conventionalem , Realem , & Confidentialem.

Simonia *mentalis* non eſt præcisè nudum propoſitum committendi Simoniam ; nam hæc dicitur *purè mentalis* , & hoc modo etiam datur furtum mentale , ſeu merè internum ; ſed eſt actio externa facta ex intentione Simoniaca exteriùs non apparente : ſive eſt datio vel acceptio rei ſpiritualis pro temporali , vel temporalis pro ſpirituali , nullo interveniente pacto etiam tacito : ut ſi quis ſerviat Epiſcopo hac intentione , ut pro obſequio temporali ei procuret Beneficium , nulla tamen verbis aut nutibus facta conventione. Igitur duplex generatim eſt Simonia mentalis, una, quæ *purè mentalis* , alia quæ *non purè mentalis* dicitur , quæ communiter , ut dictum , intelligi ſolet & exprimitur nomine *Simoniæ mentalis* ; eaque meliùs diceretur *Simonia occulta* , quàm mentalis , quia re ipſa eſt realis , nec in ſola voluntate conſiſtit , quemadmodùm purè mentalis : undè etiam eſt vera Simonia necnon coram Deo ejuſdem ſpeciei ac realis , ex cap. 34. *de Simon.*

486 Simonia *conventionalis* eſt venditio vel emptio rei ſpiritualis &c. cum pacto tacito vel expreſſo , ſed nondum tamen executioni mandata ſaltem ab utraque parte. Si conventio ſolùm peracta ſit ,

Digitized by Google

ſit, nihilque prorsùs traditum aut receptum, Simonia hæc dicitur *purè conventionalis*; ſi verò ex una parte aliquid datum ſit, putà ſi traditum ſit pretium temporale, ſed nondùm tradita res ſpiritualis, aut contrà ſi res ſpiritualis tradita ſit, nondum traditô pretiô temporali, dicitur Simonia *conventionalis mixta ſeu ſemirealis*.

487 Simonia *realis* eſt pactum pretii temporalis utrimque completum ſaltem ex parte, ut ſi datum ſit Beneficium pro centum nummis, ſive ex toto, ſive ſaltem ex parte perſolutis; quod addimus, quia ad Simoniam realem ſufficit ſolutio partis pretii cum receptione rei ſpiritualis vel ſpirituali annexæ. Imò cenſeretur Simoniam compleviſſe, qui licèt nullam pecuniæ partem ſolviſſet, tradidiſſet inſtrumentum aut chirographum, quo ſe ad eam ſolvendam obſtringeret, etiamſi nec animum nec intentionem haberet ſolvendi poſteà; quia ille omnis eſt Simoniacus, qui per viam temporalis pervenit ad ſpirituale. Sed qui promittit pecuniam, etiam ſine chirographo, & intentione eam ſolvendi, pervenit ad ſpirituale mediante temporali, nempe promiſſione ſua. Ergo.

488 Simonia *confidentialis*, ſeu *confidentia*, quæ eadem eſſe videtur ac Simonia *conventionalis mixta*, fit, cùm quis alteri Beneficium procurat, eligendo, præſtando, poſtulando, reſignando, commendatione, vel alia ratione cum confidentia, hoc eſt, cum pacto expreſſo vel tacito, ut is, cui procuratur, illud aliquando reſignet procuranti vel alteri, aut ut penſionem vel fructus aliquos ex eo præſtet. Hæc Simonia graviter prohibetur à Pio IV. Bullâ 85. & à Pio V. Bullâ *Intolerabilis*. Dicitur *confidentialis*, eò quòd procuratio Beneficii nitatur confidentiâ pactionis, vi cujus Beneficium ipſum, vel fructus illius, penſiove expectatur.

Quatuor modis committitur 1mo. Per *acceſſum*, ut cùm Prælatus volens tibi per ætatem incapaci procurare Beneficium, illud confert alteri ea conditione, ut quamprimùm capax fueris, illud accipias. 2do. Per *ingreſſum*, ut cùm quis Beneficium ſibi collatum ante captam ejus poſſeſſionem, alteri reſignat eo pacto, ut illud poſteà ingrediatur, ſi iſte moriatur, vel illud dimiſſurus ſit. 3tio. Per *regreſſum*, cùm quis Beneficium à ſe poſſeſſum alteri reſignat ea conditione, ut iſte ſibi vel alteri idem Beneficium reſignaturus ſit convenienti tempore. 4to. Si præſentans, reſignans, conferens, &c. paciſcatur expreſsè vel tacitè, ut penſio, vel pars fructuum Beneficii ſibi vel alteri detur. Porrò ad hanc Simoniam requiritur, ut acceſſus, ingreſſus, & regreſſus ſint in idem Beneficium. Hinc, qui reſignat Beneficium alteri ea lege, ut hic aliud, quod poſſidet, dimiſſurus ſit in favorem tertii, non eſt reus Simoniæ confidentialis, ſed conventionalis, vel realis.

Modò hîc adhuc exponendum eſt, 489 quibus caſibus Simonia ſit juris divini, ideoque indiſpenſabilis; quibus verò ſit juris humani.

Quantùm ad 1mum. Ea generatim ut Simoniaca prohibentur jure divino naturali & poſitivo, quæ, cùm ſint ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa, commutantur pro temporali. Speciatim verò ſequentia. 1mo. Dare vel accipere temporale pro virtutibus ſupernaturalibus, donis Spiritûs ſancti, Sacramentis, Reliquiis ſacris, quavis poteſtate ſpirituali ſive Ordinis, ſive juriſdictionis, ejusve actu, Prælaturâ Religioſorum, jure eligendi, uſu gratiarum gratis datarum, precibus, Officiis divinis, Miſſa, Concione, quavis functione ſpirituali, &c. Nam hæc omnia ad finem ſupernaturalem per ſe primò ordinantur; & ſup-

poſita fide recta ratio dictat res Sanctas Sancte eſſe tractandas, & res ſupernaturalis Ordinis, ideoque inæſtimabiles pretiô temporali, ut viles & infimas indignè tractari, ſi re temporali commutentur. 2do. Dare vel accipere temporale pro Beneficio Eccleſiaſtico etiam ſimplici, & ſolùm quoad jus percipiendi fructus temporales. Habetur ex cap. *Salvator*. & ex cap. *Ex multis* 1. q. 3. Et ratio eſt; quia jus illud ita eſt connexum Officio Spirituali, ut non poſſit obtineri, niſi ratione illius Officii, cujus exercendi jus habeatur; nam jus percipiendi fructus temporales Beneficii eſt jus tales fructus obtinendi Miniſteriô ſpirituali, cujus exercendi jus habeatur: Beneficium enim eſt propter Officium ex cap. ult. *de Reſcript.* in 6. & ex Trident. Seſſ. 12. cap. 3. *Cùm Beneficia ad divinum cultum, atque Eccleſiaſtica munia ſint conſtituta.* Ita ut jus percipiendi reditus neceſſariò & ex juſtitia debeatur, & acquiſitum ſit ei, qui habet titulum, id eſt, poteſtatem exercendi tale Miniſterium ſpirituale, propter quod fructus ſunt deſtinati. Ergo jus illud percipiendi fructus vendi non poteſt, quin vendatur primariò & directè jus exercendi Officium ſpirituale, & ipſum officium, ex quo jus provenit, ex cap. *Si quis* 1. q. 3. Quare etſi non tenearis dare Beneficium alteri, tamen ſi conferas, teneris gratìs conferre, nec potes temporale ei annexum ſubtrahere. *Beneficia nullo modo vendere licet: quia eis venditis intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici*, ait S. Thomas 2. 2. q. 100. a. 4. Poteſt tamen Papa, ex plenitudine poteſtatis, Titulum ſeu jus Officii Spiritualis abrogare, & temporale Beneficii ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel majorem utilitatem alienare. Et tunc temporale Beneficii ſeparatum à titulo nihil haberet ſpirituale, nec proindè ejus diſtractio eſſet Simoniaca. 3tio. Omnis tranſactio in Beneficiis, vel aliis rebus ſpiritualibus, facta compenſatione cum re propriè temporali; nam tunc ſpirituale commutatur cum temporali. 4to. Dare vel exigere temporale non ſolùm pro receptione ſeu admiſſione ad Religionem, ut patet, (nam hæc eſt quid ſpirituale, cùm ex ſe ordinetur ad animæ ſalutem, perfectionem, ac Dei cultum) ſed etiam pro ſuſtentatione ingredientis Religionem, quando bona Monaſterii ſufficiunt; quia jus vivendi ex bonis Religionis eſt ex inſtitutione Eccleſiæ, & mente Fundatorum annexum Profeſſioni, ſicut jus percipiendi reditus annexum eſt admiſſioni ad Canonicatum: ita ut illud nequeat obtineri, niſi ratione profeſſionis, quæ eſt quid ſpirituale: nam Monaſteria ſunt dotata, & auctoritate Eccleſiæ ſic inſtituta, ut homines ibi adſcripti liberiùs Deo vacare, & aſſiduè pro fidelibus orare poſſint. Ergo nihil exigi poteſt pro jure vivendi ex bonis Monaſterii, quin exigatur pro ipſa Profeſſione, ex qua provenit hoc jus, quod eſt ſpirituale, vel ſaltem ſpirituali annexum. Quemadmodùm igitur non poteſt citra Simoniam juris divini in Beneficio conferendo vel reſignando vendi vel emi jus percipiendi proventus temporales propter ejus connexionem cum ſpirituali titulo; ita ut qui unum vendit, alterum, nempe ſpirituale, non relinquat invenditum, ex Cap. *Si quis* 1. q. 3. ſup. cit. ita etiam non poteſt vendi jus utendi bonis temporalibus Monaſterii propter ejus connexionem cum ipſa Profeſſione Religioſa, in qua fundatur. Deinde admiſſio ad Religionem eſt admiſſio ad omnia jura Religioſorum, inter quæ eſt jus vivendi ex bonis Religionis. Quare cùm Alexander III. Cap. *Non ſatis.* Innocentius III. Cap. *Dilectus.* & Concilium Generale Lateranenſe IV. Cap.

*Quo-*

*Quoniam* De Simon. id graviter prohibent, in hoc juris divini naturalis obſervationem præcipiunt. Si autem Monaſterium ſit pauper, nec poſſit plures ſuſtentare, non eſt Simonia exigere ab ingredientibus aliquid; quia illud exigitur non pro jure alimentorum, nec ut pretium Religionis, ſed ut habeat Monaſterium unde ei poſſit providere, & ut alii Religioſi non careant neceſſariis, ad quæ jam habent jus acquiſitum. Ita S. Thomas in 4. Diſt. 25. q. 3. a. 2. ad 7. Sed erit injuſtitia & Simonia, ſi quid amplius exigatur ultra id, quod requiritur ad hunc finem, quia jam ceſſat ratio allata quoad exceſſum. Quod tamen eſt intelligendum moraliter, nec conſiſtit in indiviſibili. 5to. Vendere jus Patronatûs; quia hoc jus eſt ſpirituale, nam eſt poteſtas ad actum ſpiritualem, nempè præſentationem, quæ dat jus præſentato ad Beneficium habendum, ita ut neceſſariò inſtitui debeat, ſi ſit idoneus Cap. 18. *De jur. patron.* Atqui poteſtas ad actum ſpiritualem eſt ſpiritualis. 6to. Eſt etiam Simonia juris divini poſt collatum ſpirituale, vel ſpirituali annexum, & nullo præcedente pacto, dare vel exigere aliquid temporale tanquam debitum, vel ut pretium, aut mercedem, vel compenſationem ex cap. 39. *De Simon.* Nam tunc factô ipſô temporale æquiparatur ſpirituali, quaſi eſſet illius pretium, exemplô Giezi, qui pecuniam pro curatione lepræ miraculosè factâ petiit. Licet tamen, ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, aliquid gratìs oblatum accipere, poſtquam res ſpiritualis gratìs collata eſt; quia non datur pro re ſpirituali, ſed ex gratitudine & benevolentia ex cap. 30. *De Simon.*

490 Quantùm verò ad Simoniam juris humani, communiter hi ſequentes caſus recenſentur, in quibus ea committi dicitur. 1mo. Permutatio Beneficiorum ſine auctoritate Prælati, nullo interveniente etiamnum pretio. Item Reſignatio extra Curiam Romanam in favorem certæ perſonæ, & Reſignatio cum pacto, ut Reſignatarius ſuum Beneficium cedat tertio, vel cum confidentia acceſſûs, aut regreſſûs. Nam in his non commutatur ſpirituale nec ſpirituali annexum pro temporali: undè licet commutare Beneficia cum auctoritate Epiſcopi, *Clement. De rer. permut.* Et Papa poteſt in aliis diſpenſare. Iſta ſunt tamen Simoniaca, quia prohibita ſunt ab Eccleſia ob reverentiam rei Sacræ, & ob periculum, ne fiant ex aliquo motivo temporali. vid. Tract. de Relig. cap. 5. §. 3. circa finem, ubi de vacat. Beneficiorum. 2do. Venditio Officiorum Sacriſtæ, Oeconomi, Defenſoris, Advocati, Procuratoris Eccleſiæ, &c. De quibus cap. *Salvator* 1. q. 3. Nam talis venditio prohibita eſt intuitu Religionis, non quòd iſta Officia ſint in ſe quid ſpirituale, aut Sacrum, ſed propter quamdam conjunctionem, quam habent cum ſacra ſupellectili, rebus, & Miniſtris Eccleſiæ. 3tio. Acceptio munerum etſi modicorum ſpontè ac gratìs oblatorum ex occaſione examinis ad Parochiam, ex Trid. Seſſ. 24. c. 18. Item ex occaſione collationis Ordinum, Tonſuræ, Litterarum dimiſſoriarum, aut teſtimonialium, ex Trid. Seſſ. 21. cap. 1. Diximus *ex occaſione*; nam dare vel accipere aliquid pro collatione Ordinum, Tonſuræ; aut pro litteris dimiſſoriis, vel teſtimonialibus, eſt Simoniacum jure divino: cùm iſta ſint actus procedentes à poteſtate ſpirituali Ordinis & Jurisdictionis, proindeque ſpirituales. Subſcriptio verò earumdem litterarum, cùm ſit complementum illarum, eſt quid ſpirituale, aut ſaltem pertinens ad aliquid ſpirituale, nempè ad actum Jurisdictionis. Deindè quando principale fieri debet gratìs, gratis etiam

ac-

acceſſorium fieri debet, cùm ex Reg. Juris, *acceſſorium ſequatur naturam principalis.*

491 Attamen permutatio rerum ſpiritualium inter ſe Simoniaca non eſt, ſi illæ non habeant annexum aliquod temporale commodum, & nullum interveniat pretium; quia nullo jure eſt vetita: non jure divino; nam nulla eſt per ſe irreverentia, ſi res Sacra cum alia commutetur nullo interveniente pretio, cùm utraque ſit ejusdem ordinis. Neque jure Eccleſiaſtico; nam licèt in jure generaliter prohibeatur omnis pactio in rebus ſpiritualibus, hoc intelligitur de iis, quibus annexum eſt aliquod temporale commodum, vel quæ ſit interveniente pretio temporali. Hinc licitè duo paciſcuntur mutuas preces, mutua ſacrificia, mutuam operam ſacram, v. g. me obligo ad celebrandum cras Miſſam pro te, ut tu alio die eam pro me celebres.

## II.

### *De gravitate Simoniæ.*

492 Simonia peccatum eſt inter gravia graviſſimum. Conſtat 1mo. ex 4. Reg. 5. ubi Giezi correptus fuit leprâ, quòd pecuniam pro curatione lepræ per miraculum factæ exegiſſet. Et ex Act. 8. ubi ſtatim ac Simon ſuam de emendo Spiritu ſancto intentionem Apoſtolis aperuit, his, quaſi fulgure, ſancti Petri verbis perculſus eſt: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecuniâ poſſideri . . . in felle amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe.* Atqui verba hæc grande ſcelus ſupponunt. Item Matth. 10. *Gratis accepiſtis, gratis date.* Conſtat 2do. Ex Canonibus. Gelaſius Papa relatus 1. q. 1. cap. 6. *Dantem*, inquit, *& accipientem damnatio Simonis involvit.* Paſchalis relatus 1. q. 2. cap. ult. *Patet*, ait, *Simoniacos velut primos & præcipuos hæreticos ab omnibus Fidelibus reſpuendos . . . omnia enim crimina ad comparationem Simoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo reputantur.* Idem eſt ſtylus aliorum Canonum, à quibus Simonia vocatur *execrabile flagitium, flagitium piaculare, &c.* Conſtat 3tio. Ex ratione. Vitium juri divino, naturali, & humano, Religionique oppoſitum, pro grandi crimine haberi debet. Atqui Simonia adverſatur 1mo. Juri divino & voluntati Dei, qui Matth. 10. dixit: *Gratis accepiſtis, gratis date*; quæ verba jam ab Apoſtolorum temporibus arctum continere præceptum judicata ſunt. 2do. Repugnat juri naturali: Jus enim naturæ vetat, ne ea vendantur, quæ ſunt invendibilia, & quorum venditor Dominus non eſt, nec à Domino accepit poteſtatem vendendi. Atqui ſpiritualia, & ſpiritualibus annexa ſunt hujusmodi, ut evidens eſt. 3tio. Repugnat juri humano, ut patet ex titulis *De Simonia* in Jure Canonico contentis. 4to. Demum, idem ſcelus oppoſitum eſt Religioni in ratione Sacrilegii, cùm per illud ſanctiſſima quæque prophanè, irreverenter, & indignè pertractentur. Ergo.

Igitur Simonia ſemper eſt peccatum 493 mortale, nec in ea datur parvitas materiæ, qua peccatum veniale effici poſſit. Nam illa parvitas materiæ repeteretur vel ex parte rei ſpiritualis, vel ex parte pretii pro ea dati. Non ex primo capite, quia res ſpiritualis, quæcumque ea ſit, tam alti eſt ordinis, ut indigna ejus contrectatio magna cenſeri debeat: non ex altero capite; quia è contrà, quò vilius offertur pro re ſpirituali pretium, eò magis contemni

cen-

cenſetur, adeoque gravior eſt, quæ in eam committitur irreverentia.

494 Neque etiam à gravi Simoniæ peccato immunis eſt, qui, prout Sæculô præteritô malè ſani quidam Theologaſtri tueri auſi ſunt, dat aut accipit temporale, non quidem, ut ajebant, tanquam pretium rei ſpiritualis, ſed ſolùm tanquam motivum ejusdem rei ſpiritualis obtinendæ.

Nam 1mo. Ea ſubtilitate poſita & admiſſa Balaam, Giezi, & ipſe Simon facilè excuſabuntur à Simonia. Quis enim putet Simonem ipſum eò usque deliraſſe, ut crederet pecuniam, quam offerebat Apoſtolis, ejusdem eſſe pretii cum Spiritu Sancto? Sanè hoc ei unum exprobravit S. Petrus, quod exiſtimaret *donum Dei pecuniâ poſſideri.* An non autem æquè poſſediſſet, ſi pecuniam dediſſet ut motivum, quo Apoſtolos flecteret, quàm ſi eandem obtuliſſet inſtar pretii. Difficile etiam oſtendi poteſt Giezi à Naaman munera accepiſſe alio, quàm gratuitæ compenſationis, titulo; undè non eum increpavit Eliſæus, quaſi pecuniam ut pretium miraculoſæ curationis accepiſſet: Sed *accepiſti*, inquit, *argentum, & accepiſti veſtes . . . & lepra Naaman adhærebit tibi* 4. Reg. 5. Imò nemo, dummodò rudis & prorsùs hebes non fuerit, hac poſita opinione in Simoniam incidet: nam quis non fugiet Simoniam, dum pecuniam, qua Beneficia comparabit, non ut pretium Beneficiorum dabit, ſed ut motivum, quo patronos, aut alios ad eorum collationem inducat? 2do. Canones ſimpliciter prohibuerunt, ne quis ad Ordines, ad Beneficia, &c. mediante pecunia aſcenderet; neque eos unquam à cenſuris ſuis exemerunt, qui pecuniam non ut pretium, ſed ut motivum darent. Cap. 34. *De Simonia* ſic habet: *Simonia committitur, quando aliquis offert bona ſua alicui Eccleſiæ, ut in Canonicum admittatur, etiamſi ſine pacto vel conditione qualibet offerat, ſi is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per bona temporalia, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci.* Sed qui pecuniam dat, ut motivum, ea intentione ducitur, ut per temporalia bona, ſpiritualia comparet. Ergo. Item 1. q. 3. c. 9. *Concilium Chalcedonenſe condemnat eos*, inquit Alexander II. *qui Eccleſiæ Beneficium interventu pecuniæ acquirunt.* Sed qui pecuniam dant, ut motivum, procul dubio Beneficia interventu pecuniæ acquirunt. 3tio. Qui dat munus Judici, ut motivum ad obtinendam iniquam ſententiam, dicitur emere juſtitiam, & Judex, qui propter hæc munera jus dicit, dicitur vendere juſtitiam, quia nempe dat unum locô alterius. Ergo à pari, qui dat temporale, ut alium moveat ad collationem Beneficii, emit virtualiter Beneficium, & qui ea de cauſa confert, virtualiter vendit. Undè meritò damnata eſt ab Innocentio XI. hæc propoſitio: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale; vel etiam, quando temporale eſt ſolùm gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut è contrà.*

Ex his colligitur eum Simoniæ reum eſſe, 1mo. Qui Magnatis aut Miniſtri 495
domum ingreditur principaliter, ut Abbatiam obtineat. 2do. Qui conſanguineo Præbendam confert, *ut magnificetur per hoc, & nobilitetur domus ſua &c*, inquit S. Thomas in 4. diſt. 25. q. 3. a. 3. Secus *ſi conferat gratis propter conſanguinitatem, vel quamcumque* af-

*affectionem carnalem*; tunc enim *eſt quidem illicita & carnalis collatio*, *non tamen Simoniaca quia nihil ibi accipitur.* inquit idem S. Doctor, hîc a. 5. ad 2. 3. 3tio. Idem 2. 2. q. 100. a. 5. dicit de eo, qui dat Beneficium Eccleſiaſticum alicui hoc pacto vel intentione, ut exinde ſuis conſanguineis provideat, aut certam pauperibus ſummam eroget; *id enim* ait, *eſt manifeſta Simonia.* 4to. Id etiam dicendum de iis, qui Tonſuram, Ordineſve ſuſcipiunt, ut Beneficium conſequantur, ii enim Simoniam committunt ſaltem mentalem. 5to. *Clericus*, *qui vadit ad Eccleſiam principaliter propter retributiones*, *quas recipit tanquam finem ſui operis*, *committit Simoniam*, inquit S. Thomas Quodlib. 5. a. 21. & Quodlib. 8. q. 6. a. 11. 6to. Imò reus eſt Simoniæ, qui in aliqua Diœceſi ſpirituales exercet functiones, ut Canonicatum aut aliquam dignitatem aſſequi poſſit: *Qui enim*, ait Bernardus lib. de vita & morib. Cleric. c. 5. *evangelizat*, *ut manducet*, *perverſo nimis ordine cœleſtibus terrena mercatur.* Qui tamen primaria intentione Dei gloriam, & Eccleſiæ obſequium, ſecundariâ verò Beneficium quæreret, non eſſet peccati reus, ſecundùm communem Doctorum opinionem, quamvis ſint qui eis contradicant. 7mo. Hæ propoſitiones, quas aliqui approbant, *Memor ero beneficii*, *quod mihi confers*, *ero gratus*, *ſuo tempore gratias agam*, ſunt plenæ periculi, & ab iis penitùs eſt abſtinendum; cùm enim omnes avaritiæ ſtudeant, & munera excæcent oculos etiam ſapientum, difficile eſt, ut ex gratitudinis promiſſiones non moveant; & determinent Collatorem. Et verò quare fiunt, niſi ut moveant; an non promiſſio novam parit obligationem fidelitatis, quæ eſt pretiô æſtimabilis? An non, ſi non detur id, de quo conventum eſt, queritur alter tanquam de injuria ſibi facta, & fide non ſervata?

## III.

## *De Cauſis Simoniæ.*

Simoniæ cauſæ duæ recenſeri generatim poſſunt, efficiens ſcilicet, & materialis. Cauſa efficiens eſt Subjectum committendæ Simoniæ capax. Cauſa materialis duplex eſt *proxima*, & *remota* Illa eſt venditio & emptio. Iſta verò vel eſt pretium, quo emitur, vel ipſa res ſpiritualis quæ emitur; & hæc rurſus vel ex rei natura, vel ſolùm ob Eccleſiæ prohibitionem vendi, aut commutari non poteſt. 496

Extra dubium eſt, Subjectum Simoniæ eſſe, ſeu Simoniam committere 1mo. eos, qui dant & accipiunt temporale pro ſpirituali, quod facere poſſunt omnes *cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis*, *conditionis*, *vel præeminentiæ fuerint*, ut habetur cap. 2. *De Simon.* inter Extravag. commun. 2do. Ab eorum mediatoribus, qui idcircò in eadem Extravag. excommunicationis ſententiâ feriuntur, *à qua niſi à Romano Pontifice non poſſint abſolvi præterquam in mortis articulo.* Et utcumque ab iis, qui *pro officii ſui loco contra Simoniacam hæreſim vehementer non exarſerint*, ut habetur 1. q. 1. cap. 5.

Quantùm ad Simoniæ cauſam materialem ſeu materiam: proxima, ut diximus, eſt venditio & emptio, quibus nominibus intelligitur quilibet contractus, ſive nominatus, ſive innominatus, quo datur aliquid temporale, ut viciſſim detur ſpirituale. In hac autem materia dat temporale, qui ipſum remittit; & dat ſpirituale, qui ſpirituali renuntiat, undè accedente pacto Simoniacus eſt. 497

Ma-

Major difficultas in eo eſt, ut dignoſcatur, an Simonia toties committatur, quoties occaſione ſpiritualis datur vel accipitur temporale. Porrò ſex ſequentes recenſeri ſolent tituli, qui in hocce caſu à labe Simoniaca excuſant, ſcilicet 1mo. Liberalitas ſeu Gratitudo. 2do. Stipendium & debita Suſtentatio. 3tio. Labor. 4to. Amiſſio commodi temporalis, quo quis ſe privat faciendo opus ſpirituale. 5to. Conſuetudo legitima. 6to. Redemptio iniquæ vexationis.

498 Primò quidem gratuita donatio à Simonia excuſat. Ratio eſt, quia quod omninò gratis datur, nec datur per modum pretii, nec ea intentione, ut is, cui fit donum temporale, ad alterius doni reſuſionem accendatur. Sed cautè ponderandum eſt, an non ſub hoc gratuitæ donationis titulo ſæpiùs latitet & involvatur Simonia, dum id, quod gratis dari dicitur, plerumque vix alia, quàm obtinendi Beneficii intentione datur, aut datur ex pacto; cùm tamen pactum ex natura ſua onus ſeu obligationem fidelitatis & juſtitiæ importet, ac proindè gratuitæ donationis naturam evertat. Cæterùm faciliùs præſumitur Simoniaca intentio 1mo. Si aliquid diviti aut Superiori ſpondeatur, aut detur à paupere vel inferiore, ii enim non ita facilè liberales eſſe ſolent. 2do. Si res data vel promiſſa, talis ſit momenti, ut communiter dari non ſoleat gratuitò. 3tio. Si, quod datur, detur tempore neceſſitatis.

499 Secundò, excuſat titulus ſtipendii, & legitimæ ſuſtentationis. *Quis enim militat ſuis ſtipendiis unquam? . . . Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* 1. Cor. 9. Hinc culpâ carent ſive Fideles, qui Eccleſiæ miniſtris temporalia bona largiuntur; ſive miniſtri, qui Chriſti & Apoſtolorum exemplô pias oblationes, vel alia ſtipendia ex conſuetudine, vel Eccleſiæ legibus accipiunt. Cavendum tamen, ne ſub ſtipendii prætextu lateat Simonia, vel aliquid inſtar Simoniæ prohibitum. Sic 1mo. vetat cap. 42. *De Simonia*, ne Clerici pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, & ſimilibus pecuniam exigant, & extorqueant, iis nempè modis, qui Eccleſiæ Miniſtros dedecent, v. g. denegando ſpiritualia, donec vel numerata ſit pecunia, vel de ea numeranda cautio data fuerit, quod juxta S. Thomam hîc a. 3. venditionis, adeoque Simoniæ ſpeciem habet. Sic 2do. juxta multos, qui plus exigit ſtipendii, quàm ſibi verè debitum ſit, non injuſtitiæ ſolùm, ſed & Simoniæ reus eſt; quia quod ſtipendii locum non habet, non alio accipi videtur titulo, quàm in pretium ſpiritualis miniſterii: atque licèt dicat quis ſe non habere intentionem vendendi, in ipſo tamen uſu & exercitio contrarium profitetur, quod ad Simoniam ſufficit. Idem dicendum de iis, qui de novo ſtipendio paciſcuntur pro functionibus, ad quas jam ex-officio tenentur. An autem Sacerdos, qui habet aliundè, undè vivat, aliquid recipere poſſit, diſputatur inter Theologos; negant aliqui, plures affirmant, tùm quia nemo etiam dives, ſuis ſtipendiis militat; tùm quia Stipendium illud ex natura rei debetur.

Tertiò, excuſat labor: ſed labor ille 500 duplex eſt, alius eſt actioni ſpirituali *intrinſecus*, ut fatigatio neceſſaria ad concionem, aut celebrationem Miſſæ; alius *extrinſecus*, ſine quo aliàs opus fieri poteſt, ut celebratio Miſſæ, vel concio facienda in loco admodùm remoto. Labor intrinſecus nunquam vendi poteſt ſine Simonia, ut communiter ſentiunt Theologi, 1mo. Quia, cùm

Chriſtus præcepit, ut ſpiritualia gratis darentur, præcipit etiam, ut gratis daretur id, ſine quo ſpiritualia dari non poſſunt. 2do. Quia labor ad aliquam actionem neceſſarius in unum cum ea opus coaleſcit, & ſic ejusdem fit cum ea conditionis: quid enim aliud eſt labor in celebranda Miſſa intrinſecè neceſſarius, quàm recitatio orationum, oblatio, conſecratio, & alia ejusdem generis, quæ ſunt ipſa Miſſa. Ergo cùm Miſſa ſine immani Sacrilegio vendi non poſſit, nec labor eidem intrinſecè neceſſarius vendi poteſt. 3tio. Quia etiamſi labor ille præcederet opus ſpirituale, nullam tamen æſtimationem habet, niſi ratione operis ſpiritualis, ad quod ordinatur: hinc ſtudium & præparatio ad concionem ſeorſim vendi non poſſunt; verùm labor extrinſecus ſeorſim pretiô æſtimari & vendi poteſt. Igitur Sacerdos pro concione, celebratione Miſſæ licitè quidquam accipere non poteſt, niſi aut longiùs iter peragere debeat, aut tali horâ graviter ſibi incommodâ celebrare non teneatur; quia ſic pœnam hanc compenſare poteſt; aut titulô ſtipendii, & legitimæ ſuſtentationis, aut denique laudabilis, necnon legitimæ conſuetudinis, de qua mox loquemur.

501 Quartò, excuſat à Simonia, quemadmodùm ab Uſura, lucrum ceſſans & damnum emergens: hinc Simoniæ labem non contrahit, qui accipit pecuniam, non quidem ut alteri Beneficium procuret, ſed ut ſuum in ſcribendo, iter agendo, &c. laborem compenſet. In his tamen ſolius laboris, non autem Beneficii habenda eſt ratio, nec penſandus laboris ſucceſſus, aut Beneficii pinguedo; quia tunc pretium pro Beneficio traderetur, quatenùs labor non in ſe ſed ratione Beneficii æſtimaretur, quod Simoniacum eſt; Unde Simonia committitur ab eo, qui tradit alteri pecuniam eumve promiſſis aut muneribus impellit, ut pro ſe Beneficium à Principe, aliove Collatore poſtulet; quia tunc, ut inquit S. Thomas hîc a. 6. *muneris interventu ſpiritualia aſſequitur*, quod nunquam licet.

Quintò, excuſat conſuetudo legitima 502 & laudabilis, qualis reputatur non ea, quæ ab exactione, aliisve ſimilibus principiis originem duxit, ſed quæ ex pietate & liberalitate populorum nata eſt; quod enim ex tali conſuetudine datur, non in pretium rei ſpiritualis datur, ſed per modum oblationis & ſtipendii. Hinc tamen not. 1mo. Nullam eſſe conſuetudinem, quæ excuſet à Simonia jure naturali prohibita; quia nulla eſt conſuetudo, quæ Dei, aut naturæ leges abrogare poſſit. 2do. Etſi fieri poſſit, ut Simonia jure poſitivo inducta conſuetudine tollatur; quod tamen non temerè & facilè præſumendum eſt, ſed videndum, quid ſentiant Confeſſarii, Doctores, Prælati, & præſertim quid ferat Curiæ Romanæ ſtylus.

Sextò, excuſat redemptio injuſtè ve- 503 xationis, quam ſcilicet patiuntur ii, qui vi aut alia iniquitate impediuntur à conſecutione boni ſpiritualis, in quo jus habent; ii enim, ſi pecuniâ aut muneribus ex hac vexatione ſe redimant, à peccato ſunt immunes. Ratio eſt, quia non tradunt temporale pro ſpirituali, quod jam verè ipſorum eſt; ſed pro liberatione ab injuria & ceſſatione vexationis, quæ eſt aliquid temporale. Sed hîc quædam cavenda ſunt: 1mo. Ne res, quæ ad iniquæ vexationis redemptionem traditur, ſit ſpiritualis; ſi quis enim in pingui Beneficio vexetur, & tenue Beneficium vexatori tradat aut promittat, Simoniacus eſt, quia dat ſpirituale pro temporali. 2do.

Ne

Ne vexatio, quæ redimitur, juſta ſit, aut ſaltem probabilis, ut cùm quis juſtè, vel ſaltem probabiliter impetitur: tunc enim pecunia non tam dari videtur pro ipſa vexationis ceſſatione, quàm pro re ſpirituali, ad quam, moraliter loquendo, mediante pecunia pervenitur. Ita S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 4. Et verò non licet pecuniæ ope facere, ut jus adhuc infirmum, firmum evadat. 3tio. Ne redemptio ab iis fieri præſumatur, qui non habent *jus in re*, ſed ſolùm *jus ad rem*, quæ conditio graviter eſt ponderanda: inde enim ſequitur, eum, qui à Patrono nominatus eſt ad Beneficium, cujus inſtitutio ei iniquè denegatur, Simoniacum eſſe, ſi vexationem hanc pecuniâ redimat, quia ſola inſtitutio canonica tribuit jus in re; à fortiori Simoniæ reus eſt, qui ut Collatoris conſanguineum ſibi ex infenſo amicum reddat, eidem munera offert, ne diutiùs Collatorem à conferendo ſibi Beneficio avertat. Ita S. Thomas hîc a. 2. ad 5. & S. Antoninus primùm cit. & colligitur ex cap. 23. *De Simonia.* 4to. Cavendum, ne ablatio vexationis ſit collatio boni ſpiritualis, quia ſicut hæc emi non poteſt, ſic nec illa tunc redimi poteſt. Hinc ſi electus ſim ad Beneficium, & Epiſcopus injuſtè mihi deneget confirmationem, hanc vexationem redimere non licet; quia in hoc caſu remotio vexationis nihil eſt aliud quàm confirmatio, quæ, cùm ſit actus ſpiritualis, emi non poteſt. 5to. In re tam periculoſa recurrendum eſt ad Superiorem, ſi ad eum pateat acceſſus. Ita cenſent graves Theologi, & ſic ſtatuerat S. Carolus Borromæus, prohibens, ne quis ipſo inconſulto redimeret injuſtam vexationem; tùm quia ſæpè injuſta videtur, quæ juſta eſt; tùm quia Superior ut communis pater poterit litem componere, & ſic omnem Simoniæ ſuſpicionem tollere. Hæc de **proxima Simoniæ cauſa materiali.**

Quantùm ad cauſam materialem remotam Simoniæ, quæ, ut ſuprà 504
jam annotavimus, duplex eſt, *pretium* ſcilicet, quo res ſpiritualis emitur, vel *ipſa res ſpiritualis*, quæ emitur, ſequentia ſunt expendenda. Et quidem primò quoad pretium temporale, quo, ut ſuprà in allata Simoniæ definitione jam obſervavimus, intelligitur pecunia & res omnis pecuniâ æſtimabilis, ac quævis commoditas temporalias: Secundùm omnes cum S. Gregorio cap. *Sunt* 1. q. 1. & S. Thoma 2. 2. q. 100. a. 5. Simoniæ pretium triplex eſt. 1mo. *Munus ab obſequio*, id eſt, quodvis obſequium, ſervitium, miniſterium in rebus temporalibus præſtitum, vel præſtandum: ut ſi quis alteri Beneficium conferat pro eo, quòd ejus negotia geſſerit, &c. 2do. *Munus à manu*, ſcilicet pecunia, vel res omnis mobilis aut immobilis pretiô æſtimabilis, ut gemmæ, equus, vinum, prædium, remiſſio debiti, jus aliquod, &c. 3tio. *Munus à lingua*, nempe favor, patrocinium, interceſſio, adulatio, laus, commendatio apud alium, & ſimilia; nam hæc ſunt pretiô æſtimabilia, & commodum temporale pariunt; ut ſi quis Collatoris vel Patroni amico vel famulo det munera, ut pro ipſo Beneficium petat, eum laudet, ac commendet, &c. Hinc c. *Salvator* 1. q. 3. *Qui res Eccleſiaſticas munere lingua, vel indebiti obſequii vel pecuniæ largitùr vel adipiſcitur, Simoniacus eſt.* Nam in his caſibus commutatur, ſaltem æquivalenter & moraliter ſpirituale vel ſpirituali annexum pro temporali; & interventu rei temporalis acquiritur ſpirituale.

De altera remota Simoniæ materia, ſcilicet de rebus ſpiritualibus; ut de Simonia in Sacramentis & Sacramentalibus ſcilicet rebus religioſo cultui conſecratis, necnon ritu, quo res ſacra efficitur; quid dicendum ſit habetur ex



Digitized by Google

dictis hîc tit. 1. præſertim circa finem, ubi & de Simonia in collatione & exercitio Sacrorum Ordinum, in ingreſſu Religionis, in Beneficiis, & eorum permutationibus, quantùm opus eſſe arbitrati ſumus, ſufficienter egimus.

## IV.

### *De Simoniacorum pœnis.*

505 Non loquimur hîc de pœna æterna, quæ Simoniacos omnes manet, niſi, quod perrarum eſt, feriò reſipiſcant. De his agimus pœnis, quas contra nefarium hoc hominum genus decrevit Eccleſia. Priùs verò quàm eas ſingillatim explicemus, quædam, principiorum inſtar, ſunt ſupponenda.

1mo. Nulla Simonia quantumvis completa & realis inducit ipſo facto pœnas in Jure contentas, præter eam, quæ committitur vel in Ordinatione, vel in Religionis ingreſſu, aut profeſſione, aut in Beneficio, quo nomine comprehenduntur etiam Officia quælibet juriſdictionem ſpiritualem habentia, ut Provincialatus, Prioratus, Quardianatus, &c.Extrav. *Cùm deteſtabile.* de Simon. quia in his tribus ob honores, dignitates, vel commoda temporalia frequentiùs cómittitur, aut ſaltem majus eſt illius periculum.

506 2do. Licèt quælibet Simonia etiam mentalis ſit grave crimen, tamen conſentiunt Doctores nullam pœnam juris contrahi ob Simoniam mentalem, quæ abſque externo pacto expreſſo vel tacito admittitur, ex cap. 46. *de Simon.* cit. ubi de Simoniacis mentalibus dicitur *ſufficere per ſolam pœnitentiam ſatisfacere ſuo Creatori.* Neque etiam ob Simoniam purè conventionalem, exceptâ confidentiali: quia jura has pœnas ſtatuentia realem rei ſpiritualis receptionem requirunt, ut conſtat ex Extrav. 1. & 2. *De Simon.* & ex Canonibus 1. q. 1. & ideo conſentiunt, nullam pœnam contrahi ob Simoniam mixtam, ſeu Semi-realem, quando non fuit tradita res ſpiritualis, ſed ſolùm pretium ſeu res temporalis: nam donec res ſpiritualis acquiratur, & ſic quaſi contractetur, non cenſetur plenè conſummata exteriùs Simonia.

An verò contrahantur pœnæ Canonicæ, ſi traditum ſit Beneficium, vel alia res ſpiritualis, licèt pretium promiſſum nulla ex parte fuerit ſolutum, controvertitur. Affirmant alii, atque probant 1mo. ex Extrav. *Cùm deteſtabile.* hoc tit. ubi pœnæ imponuntur ſub disjunctione illis, qui *dando vel recipiendo Simoniam admiſerint*; adeoque videatur ſufficere, eam ex una parte eſſe completam, licèt nondum ex altera. Et cap. *Siquis* 44. h. t. ubi dicitur, quòd tam Ordinans, quàm Ordinandus ſub promiſſione, quòd non poſtulabit Ordinatus ab Ordinante proviſionem, id eſt, ſuſtentationem alioquin de jure debitam Ordinato ad Sacros ſine titulo, arg. c. *Cùm ſecundùm* 16. *De præbend.* incurrat ſuſpenſionem per triennium; cùm tamen hæc videatur eſſe ſola Simonia conventionalis mixta. Et ex cap. De confeſſis, 2. ubi Innocentius III, damnat Simoniæ quemdam Canonicum Bethlehem, *qui pro præſtando alterius electioni conſenſu, quingentorum aureorum obligationem recepe-rat*, eumque Beneficiô privat. Ergo ad hoc, ut incurrantúr pœnæ Canonicæ, ſufficit donatio ſpiritualis, & promiſſio aut obligatio rei temporalis. Item ex Bulla Pii V. quæ incipit *Intolerabilis*, ubi §. 3. declarat, pœnas ibidem ſtatutas incurri, *licèt ipſum confidentiæ crimen alterius tantùm partis conſcientiâ ſit admiſſum.* Verùm hæc Bulla loquitur

de

de Simonia confidentiali, in quo hoc eſt ſpeciale. Denique probant ex cap. *Ea quæ.* 1. q. 3. ubi Urbanus II. ſic loquitur: *Quidquid ergo vel in ſacris Ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel datâ, vel NB. promiſſâ pecuniâ acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas unquam vires habere cenſemus.* Ergo ad hoc ut incurrantur pœnæ Canonicæ, ſufficit ſola promiſſio &c. 2do. Ex ſtylo, ut quidem ajunt, Curiæ Romanæ, quæ tales pro Simoniacis habet. 3tio. Ratione: Cùm enim traditur Beneficium, etiam cum pretii promiſſione, ibi veriſſima eſt venditio & emptio, ſicut in aliis contractibus humanis. Ergo eſt Simonia realis, quæ pœnis Canonicis ſubjacet.

508 Alii, & quidem communiùs, docent ſolam Simoniam realem utrimque completam traditione rei ſpiritualis ſimul & pretii, aut partis pretii inducere pœnas juris Eccleſiaſtici: & probant 1mo. ex praxi Curiæ Romanæ & Romæ, vi cujus Beneficium ſimoniacè acceptum ipſo jure non vacat, nec ita proviſus eſt excommunicatus, nec, ſi in ſacris celebraverit, eſt irregularis, niſi pretium aut ſaltem pars pretii ſoluta fuerit. Filliucius quoque, qui tot annos Romæ docuit & ſcripſit, affirmat pariter hanc eſſe Romanæ Pœnitentiariæ praxim. 2do. Quia non magis perfectæ ſunt emptio & venditio, quando traditum eſt ſpirituale, & non temporale, quàm dum traditum eſt temporale, & non ſpirituale. Atqui in hoc poſteriori caſu non incurruntur pœnæ juris, ut ſuprà ex conſenſu communi Doctorum diximus. Ergo nec in priori caſu. 3tio. Quia pœnæ juris, præſertim graves, impoſitæ pro aliquo actu, intelliguntur de actu perfectè completo, & ex omni parte conſummato exteriùs cum effectu, niſi lex aliud disertè exprimat: nam ex Regula Juris, *Odia ſunt reſtringenda.* 4to. Quia textus ex jure pro contraria opinione adducti ſolùm probant, eos, qui Simoniæ conventionalis, exceptâ confidentiali, rei ſunt, poſſe à Judice ſpoliari Beneficiis, quæ hâc viâ conſecuti fuère, non autem probat eos ſpoliatos eſſe ipſo facto & ante omnem Judicis ſententiam. Et quidem, ajunt ulteriùs, tametſi Simonia quælibet conventionalis induceret pœnas de rigore juris, dicendum eſſet huic rigori Juris derogatum eſſe, vidente & conſentiente Pontifice.

Dictum eſt *Aut partis pretii*; nam ſi, re ſpirituali tradita, promiſſi pretii pars aliqua fuerit ſoluta, tunc ſecundùm omnes contrahuntur pœnæ: quia tunc verè ſpirituale traditum eſt pro temporali, & vice verſa; nec minùs completa eſt Simonia, quàm ſi ab initio conventum eſſet de ſola illa minima quantitate, quæ ſoluta eſſet.

3tio. Triplex eſt genus pœnarum, quas 509 Simoniacis infligunt Canones. Prima eſt pœna cenſuræ; ſecunda eſt invaliditas actûs ſimoniacè facti; tertia eſt reſtituendi obligatio; & hæ quidem pœnæ multùm inter ſe diſcrepant: Cenſuræ enim non incurruntur, niſi vel in Canonibus ſint expreſſæ, vel ab homine decernantur; actus verò Simoniacè facti, ex natura rei invalidi eſſe poſſunt vel ex Juris diſpoſitione, prout patebit ex dicendis.

Primò igitur exponendæ ſunt ſingillatim pœnæ in Simoniacos Jure Canonico conſtitutæ.

1mo. Pœnæ Simoniæ in Beneficiis & Officiis ſpiritualibus ſunt 1mo. Excommunicatio Papæ reſervata, quam ipſo factô incurrunt, tùm qui Simôniacè eligunt, præſentant, inſtituunt; tùm qui ſic eliguntur, præſentantur, inſtituuntur; item mediatores, procuratores ſimoniacæ ordinationis, aut collationis

nis Beneficii ſecutæ, ut parentes, amici, & omnes, qui ſuam operam interponunt, vel pecuniam offerunt, Extrav. *Cùm deteſtabile*, & alibi. 2do. Omnis ſimoniaca electio, præſentatio, reſignatio, proviſio, collatio irrita eſt, nullumque jus tribuit; ita ut ſic proviſus teneatur ante omnem ſententiam Beneficium dimittere, & omnes fructus Eccleſiæ reſtituere, cùm nullum jus in Beneficium acquirat. Ibid. & ex Concilio Conſtantienſi Seſſ. 43. Idque, ut diximus, quamvis Simonia ſit ſolum conventionalis mixta; item etiam ſi Simonia ipſo proviſo inſcio commiſſa ſit, niſi quis, ut eum inhabilem redderet, pecuniam dederit, vel ipſe de Simonia ſuſpicans, expreſsè contradixerit, cap. 27. & 33. *De Simon.* Imò ſi ſciens tertii Simoniam in procurando tibi Beneficio, illud acceptaſti, nulla eſt tua proviſio, quamvis contradixeris: quia acceptando cooperatus es executioni Simoniæ cognitæ; item ſi pecuniam ab alio promiſſam ſolveris, vel ſolutam reddideris, ex eod cap. 33.

Porro juxta varios ignoranti Simoniam non favet regula Cancellariæ de Triennali poſſeſſione ad præſcriptionem; quia expreſsè exigitur poſſeſſio *abſque Simoniaco ingreſſu*. Sed multi alii docent eum, qui mediante tertii Simoniâ Beneficium accepit, poſſe illud retinere, ſi integrô trienniô hanc Simoniam ignorârit: quia illa verba, *abſque Simoniaco ingreſſu*, videntur in rigôre requirere, ut Simonia ſe teneat ex parte ingredientis Beneficium; nam licèt collatio ſit Simoniaca, ingreſſus tamen, ſeu actio, qua proviſus ingreditur, non eſt Simoniaca; nec ipſa punitur, ſed actio mediatoris, quæ fuit Simoniaca, neque hæc ſtrictè *ingreſſus* appellatur, ſed potiùs apertio portæ, ut alter ingredi queat. Verùm in hoc conſuli debet uſus Curiæ Romanæ.

Conſtat autem eum, qui Beneficium per Simoniam parentum vel amicorum, licèt ignorans, obtinuit, ſi hanc ante elapſum triennium reſciverit, teneri ſtatim illud purè reſignare, & omnes fructus perceptos extantes reſtituere, non tamen eos, quos bona fide conſumpſit, cùm eos bona fide poſſederit. Ita communis poſt S. Thomam q. 100. a. 6. ad 3. Nam irritatio directè fertur à Jure in omnem proviſionem & acquiſitionem, quæ fit per Simoniacam labem, nec ad hanc requiritur culpa, vel ſcientia acquirentis aut conferentis, ex cap. 33. *de Simon.* 3tio. Simoniacè electus vel proviſus fit ipſo facto inhabilis ad idem Beneficium, nec poteſt illud ex Epiſcopi diſpenſatione obtinere, cap. 27. *de Simon.* & cap. penult. *de Elect.* ubi excipitur, ſi ſit Beneficium ſimplex, &, ipſo electô ignorante nec ratum habente, Simonia commiſſa ſit; tunc enim poſt puram reſignationem poteſt Epiſcopus diſpenſare. Imò ex Bulla Pii V. Simoniacus fit etiam inhabilis ad quaſcumque alias dignitates, & quæcumque alia Beneficia obtinenda.

Has quoque pœnas ex communi in- 510
currunt etiam ii, qui propria auctoritate permutant Beneficia: nam ii in jure dicuntur Simoniaci, & verè committunt Simoniam Juris Eccleſiaſtici. Item Simonia realis in Prælaturis Regularium, ut ſunt Abbatis, Prioris, Guardiani, Rectoris, Provincialis, &c. inducit nullitatem actûs, obligationem dimittendi Superioris munus, & Excommunicationem Papæ reſervatam; nam ſunt Officia Eccleſiaſtiam juriſdictionem habentia, idque expreſsè ſtatuitur à Paulo II. Extrav. *Cùm deteſtabile.* de Simon. Et conſtat etiam ex Bulla Martini V. in Concilio Conſtantienſi Seſſ. 43. infrà adducenda.

2do.

511 2do. Pœnæ Simoniæ confidentialis ex Bulla 85. Pii IV. & Bulla etiam 85. Pii V. ſunt 1mo. Excommunicatio Papæ reſervata contra utrumque contrahentem, ſi ſint inferiores Epiſcopis; nam hi incurrunt ſolùm interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. 2do. Privatio Beneficii per Confidentiam obtenti, & quidem ante omnem ſententiam; cùm ejus collatio nulla ſit. 3tio. Inhabilitas ad idem Beneficium, & ad alia acquirenda. 4to. Privatio Beneficiorum anteà legitimè poſſeſſorum & Penſionum priùs obtentarum; non tamen, juxta multos, ante ſententiam Judicis declaratoriam, cùm juſtô titulô poſſideantur; & dicunt ita uſu receptum eſſe. 5to. Beneficia per Confidentiam collata & accepta, reſervata ſunt Papæ; quare reſignari non poſſunt in manus Ordinariorum, nec ab iis conferri. Inſuper fructus Beneficiorum per Confidentiam acquiſitorum, & Penſionum ſic conſtitutarum reſervantur Cameræ Apoſtolicæ.

512 Not. 1mo. Ut contrahantur hæ pœnæ, requiritur, ut datum ſit & acceptum Beneficium, ut patet ex his verbis Bullæ Pii. IV. *Omnes & ſingulos, quia Beneficia, vel Penſiones hoc intercedente vitio receperunt.* Non tamen neceſſe eſt, ut, qui Beneficium accepit, promiſſionem ſuam impleverit, hoc eſt, vel pretium promiſſum ſolverit, vel Beneficium alteri reſignaverit, vel penſionem ſolverit, aut fructus Beneficii ab alio percipi permiſerit. Nam hoc ſpecialiter ſtatutum eſt contra hanc Simoniam, quæ gravioribus pœnis punitur, eò quòd innumeris fraudibus ſit obnoxia, & magis latenter, quàm quævis alia committatur, habeatque ſpeciem ſucceſſionis hæreditariæ in Jure valdè exoſam. Imò has pœnas incurrit Beneficium recipiens, qui novit intentionem confidentiariam dimittentis, quamvis recipiat ſine tali intentione, ut ſignificant hæc verba Bullæ Pii V. *Etiam ſola dimittentis intentione receperit.*

Not. 2do. Cùm Conſtitutiones Pii IV. 513 & Pii V. novas pœnas non ſuperaddant ratione Confidentiæ, niſi contra illum ſolùm, qui per Confidentiam recipit Beneficium vel Penſionem; ſoli recipientes privantur Beneficiis & Penſionibus anteà legitimè acquiſitis; non autem reſignantes ſub pactione confidentiali, aut ad id cooperantes; qui tamen ut verè Simoniaci incurrunt excommunicationem Papalem jure antiquo latam, ſi confidentiaria pactio fuerit ex utraque parte completa.

3tio. Pœnæ Simoniæ in Ordinatione 514 ſunt 1mo. Excommunicatio Papæ reſervata, quam ipſo facto incurrit tùm Ordinans tùm Ordinatus, Extravag. *Cùm deteſtabile.* quod multi extendunt ad primam Tonſuram, quia cap. 11. *De ætat. Præfic.* dicitur per eam conferri Ordo Clericalis, & uſitatô loquendi modô aliquis per eam ſimpliciter conſtituitur in Ordine Clericorum. 2do. Ordinatus ſuſpenſus eſt ab Ordinibus, non ſolùm ab iis, quos Simoniacè ſuſcepit, ſed etiam ab omnibus ſimpliciter; Ibid. Ordinans verò ſuſpenſus eſt per triennium à collatione omnium Ordinum, etiam Tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, & interdictus eſt ab ingreſſu Eccleſiæ, juxta Bullam Sixti V. *Sanctum.* Sed dicunt, hanc Bullam non eſſe uſu receptam in pleriſque locis. Ex c. 45. *de Simon.* verò Ordinans ſuſpenſus eſt per triennium à collatione omnium Ordinum duntaxat. Qui autem nec ſciens, nec volens Simoniacè ordinatus eſt, ſecundùm S. Thomam q. 100. a. 6. ad 3. & alios, non poteſt ſine diſpenſatione Ordines exercere.

515 4to. Pœnæ Simoniæ commiſſæ circa ingreſſum Religionis, & Profeſſionem ſunt 1mo. Excommunicatio lata contra perſonas ſingulares dantes & accipientes. 2do. Suſpenſio ab Officiis Capitularibus, lata in Conventum, ſi conſenſerit. Utraque pœna ipſo facto contrahitur, & Papæ reſervatur, Extrav. *Sanè* de Simon. 3tio. Simoniacè ſcienter Profeſſus in aliud arctius Monaſterium in pœnam criminis detrudi debet. Cap. 25. *de Simon.*

516 Quantùm ad obligationē reſtituendi Simoniacè accepta, hæc minùs eſt pœna pactioni Simoniacæ annexa, quàm naturalis illius effectus. Cùm enim contractus Simoniacus ſit irritus vel jurè naturali & divino, ſi Simonia illi repugnet, vel jure Eccleſiaſtico, ſi Simonia ſit juris merè Eccleſiaſtici; ſequitur conventionem Simoniacam nullum effectum producere, & quæ per eam acquiruntur eſſe neceſſariò reſtituenda.

517 Primò igitur Beneficia, Dignitates, Officia & alia ejuſmodi Simoniacè accepta non poſſunt in conſcientia retineri, ſed dimitti debent cum omnibus fructibus, ante omnem ſententiam. Conſtat tùm ex conſenſu Doctorum, & ſenſu ac uſu Eccleſiæ tùm ex cap. *Si quis dator.* & cap. *Ea quæ.* 1. q. 3. tùm quia ſine juſto titulo poſſidentur, cùm omnis collatio, proviſio, & pactio Simoniaca irrita ſit & nulla, ſaltem Jure Eccleſiaſtico, cap. ult. *De Pact.* & proindè careat omni effectu, nullumque jus tribuat; ut declaravit Martinus V. in Conc. Conſtant. Seſſ. 43. approbante, *Electiones, poſtulationes, confirmationes, & quævis proviſiones Simoniacæ Eccleſiarum, Monaſteriorum, Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque deinceps facta, nullæ ſint ipſo Jure, nullumque jus cuiquam acquiratur, nec promoti, nec confirmati, aut proviſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem, tanquam iniquè ablata percipientes, teneantur.* Idem declarat Paulus II. in Extrav. *Cùm deteſtabile.* De Simon. confirmata à Pio V. Idem etiam docet S. Thomas 2. 2. q. 100. a. 6. ubi ſic loquitur: *Nullus poteſt licitè retinere id, quod contra voluntatem Domini acquiſivit, putà ſi aliquis diſpenſator de rebus Domini ſui daret alicui contra voluntatem, & ordinationem Domini ſui, ille, qui acciperet, licitè retinere non poſſet; Dominus autem, cujus Eccleſiarum Prælati ſunt diſpenſatores & Miniſtri, ordinavit ut ſpiritualia gratis darentur, ſecundùm illud Matth. 10. gratis accepiſtis, gratis date. Et ideò qui muneris interventu ſpiritualia quæcumque aſſequitur, ea licitè retinere non poteſt.* Undè quamvis hæc irritatio eſſet tantùm de Jure Eccleſiaſtico, ut multi docent, tamen, illâ ſuppoſitâ, obligatio relinquendi Beneficium cum omnibus ſuis fructibus, eſt de Jure divino naturali, ut patet; nam jure naturali non licet retinere alienum ſine ullo jure ad illud.

Ad hanc autem nullitatem, & reſtitutionis obligationem, ſufficit Simonia conventionalis tantùm & occulta, cùm ſit vera Simonia; & ex Juribus citatis ad nullitatem ſufficit, quòd proviſiones ſint Simoniacæ; & in cap. *Ea quæ* 1. q. 3. Urbanus II. ait: *Quidquid vel in Sacris Ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel datâ vel promiſsâ pecuniâ aquiſitum eſt, nos irritum eſſe, & nullas unquam vires habere cenſemus.* Item ſufficit Simonia ignorata à poſſidente Beneficium, ex cap. 26. *de Simon.* Quòd ſi acceptum

acceptum ſit Beneficium nondum datô pretiô, hoc non debet ſolvi: quia Simonia fieret realis completa ex utraque parte, & ſic contraheretur excommunicatio; nec Beneficium acceptum retineri poteſt, cùm ejus proviſio & collatio nulla ſit. Fructus verò percepti reſtitui debent Eccleſiæ, cùm ſine ullo jure, ſed injuſtè percepti fuerint, ex Conc. Conſtant. cit.

518 Secundò. Pretium ſeu quodvis temporale Simoniacè acceptum reſtitui debet, etiam jure divino naturali. Quia 1mo. contra jus dantis, & proinde injuſtè acceptum eſt. Nam qui dedit pretium habet jus, ut res ſpiritualis ſibi gratis conferatur, ſaltem ex hypotheſi quòd detur: Deus enim dedit omnibus jus res ſpirituales obtinendi gratis, juxta illud Matth. 10. *Gratis accepiſtis, gratis date.* Et ſolùm impoſuit onus alendi Miniſtros, juxta modum ab Eccleſiâ præſcribendum. Qui autem dedit temporale, non intendit dare liberaliter, nec transferre dominium, niſi quatenùs debet, & quatenùs alter juſtè exigere poteſt, ut patet à ſimili de uſura. Deinde res Spiritualis non eſt materia venditionis, ſed eſt ex natura ſua invendibilis: Jus autem temporale in re ſpirituali fundatum vendi nequit, niſi res ipſa ſpiritualis etiam vendatur, quæ tamen invendibilis eſt. 2do. Eccleſiæ Miniſtri ſunt tantùm Diſpenſatores, non Domini rerum ſpiritualium; undè non poſſunt illas diſpenſare, niſi pro voluntate Chriſti jubentis, ut illæ gratis concedantur: aliàs non minùs injuſtè agunt, quàm Eleemoſynarius Principis, qui pro eleemoſyna ex voluntate Principis ſui danda aliquid à pauperibus exigeret. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.* Et verò injuſtè exigit & accipit pretium, qui de ſuo nihil dat pretiô æſtimabile, ut facit conferens Beneficium non gratis; nam fructus ad ipſum non pertinent, ſed ad futurum Beneficii poſſeſſorem: jus verò ad fructus, utpotè fundatum in titulo ſpirituali, non eſt æſtimabile pretiô temporali, & neceſſariò competit ex juſtitia ei, qui habet Beneficium. Ergò Patronus vel Collator injuſtè exigit pretium, nec habet titulum juſtum accipiendi, aut retinendi quidquam, quod omninò ſpontè ac liberaliter datum non ſit.

Tertiò. Si Simonia ſit realis in 519
materia Beneficiali, Simoniacè accepta debent reſtitui Eccleſiæ, in qua eſt Beneficium, vel pauperibus loci, etiam ante omnem ſententiam, ex cap. 11. *De Simon.* ubi dicitur, temporalia recepta pro dando aſſenſu electioni Eccleſiaſticæ reſtituenda eſſe illi Eccleſiæ, cùm ea ſine gravi ſalutis periculo retineri non poſſint. Ita comunis. Sed ſi Simonia non ſit in Beneficiali materia, juxta multos, accepta reſtitui debent ei, qui dedit: quia jure naturali res reddi debet ei, qui habet ejus dominium, niſi lex in pœnam ei reddi vetet. Sed qui dedit Simoniacè, retinet dominium rei datæ; cùm pactio Simoniaca nulla ſit, nec proinde jus ullum transferat, & lex non prohibeat reddi quod Simoniacè datum eſt, niſi Simonia fuerit realis in Beneficio; nam cap. cit. ubi pecunia accepta dicitur reſtituenda eſſe non danti, ſed Eccleſiæ, agitur ſolùm de Simonia reali in Beneficio, nec idem ullibi ſtatuitur in aliis caſibus: undè hæc pœna, cùm ſit quid odioſum, non debet extendi ultra caſus in Lege expreſſos. Imò cap. 19. *de Simon.* præcipitur reddi pecuniam ei, qui Religionem Simoniacè fuerat ingreſſus.



Digitized by Google

520 Quartò, quoad Simoniam mentalem, an ſcilicet hæc ad reſtitutionem obliget, æquè ac realis, & conventionalis mixta, non conveniunt Theologi. Multi negant, & probant 1mo. Ex cap. 46. de Simonia. Ubi Gregorius IX. ait: *Ad reſignationes ſpiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, ſed affectu animi præcedente, utrimque taliter acquiruntur (in quo caſu delinquentibus ſufficit per ſolam pænitentiam ſuo ſatisfacere Creatori) eos pro Simonia bujusmodi non teneri.* 2do. Ex S. Thoma 2. 2. q. 100. a. 6. ad. 6. ubi, *Quoad Deum*, inquit, *ſola voluntas facit Simoniacum; ſed quoad pænam Eccleſiaſticam exteriorem non punitur ut Simoniacus, ut abrenuntiare teneatur, ſed debet de mala intentione pænitere.* 3tio. Quia ſola injuſtitia externa ſeu effectiva inducit obligationem reſtituendi: at in Simonia mentali nulla eſt injuſtitia externa, ſed ſolùm affectiva. 4to. Dicunt, talem eſſe uſum Rotæ & Pœnitentiariæ; & addunt Eccleſiam non irritare collationem Beneficii, niſi Simonia ſit externa ſaltem implicitè; nam Eccleſia non punit actus merè internos.

MANUA-

# MANUALIS SFONDERATUS,

*SEU*

# INNOCENTIÆ VINDICATÆ,

In qua graviſſimis argumentis ex S. THOMA petitis oſtenditur, Angelicum Doctorem pro Immaculato Conceptu Deiparæ ſcripſiſſe & ſenſiſſe,

AUCTORE

*Eminentiſſimo S. R. E. Cardinali & S. R. I. Principe & Abbate S. Galli* COELESTINO SFONDERATI.

## *COMPENDIUM*

ad Cap. 4. part. 1. Tract. de Peccatis.

Digitized by Google

# Præloquium.

SUb finem præteriti Sæculi annô videlicet 1698. Eminentiſſimus S. R. E. Cardinalis, & S. R. I. Princeps ac Abbas S. Galli in Helvetia Ord. S. P. N. Benedicti Opus vulgavit in duas partes diviſum, Theologicam unam, in qua graviſſimis argumentis plerumque ex S. Thoma petitis oſtendit Deiparam immaculatè conceptam fuiſſe; alteram verò Symbolicam, ubi per plura Symbola ex variis naturæ rebus expreſſa ejusdem B. Virginis illibatus conceptus perpulchrè adumbratur. Quod præcellens Opus, cùm ante triginta & duos annos, annô videlicet 1716. quo tempore ſtudiis Theologicis occupati è calamo & ore Rmi. D. Franciſci Abbatis Schutterani Theologiam apud nos docentis Tractatum de Peccatis excipiebamus, fortè in manus noſtras veniſſet, illius priorem partem, Theologicam videlicet, pro noſtra erga B. Virginem Dei genitricem Mariam pietate ſingulari, & quò ad tuendam illius Immaculatam Conceptionem magis compararemur, eâ, qua pro juvenili, quam tunc agebamus, ætate noſtra potuimus, diligentiâ & ſtudiô ſtatim redegimus in compendium, quod in gratiam Theologiæ Candidatorum, & piorum Beatiſſimæ Virginis immaculatè conceptæ clientum, prout ſuprà cap. 4. part. 1. Tract. de Peccat. adpromiſimus, 11. §§. diſtinctum hìc ſubjicimus. Quo ut omnes benè fruantur enixè optamus.

ELEN-

# ELENCHUS

## *Paragraphorum hoc Opuſculo contentorum.*

*Num.*

§. I. *S. Thomas multis in locis docet Beatiſſimam Virginem fuiſſe immaculatè conceptam* 1.

§. II. *Beatiſſima Virgo non eſſet idonea Mater Dei, ſi aliquando peccaſſet; ergo ex ſententia S. Thomæ nunquam contraxit peccatum originale.* - - 7.

§. III. *Eccleſia non celebrat feſtum niſi de aliquo Sancto. Ergo B. Virgo ex ſenſu S. Thomæ fuit ſine peccato concepta.* 8.

§. IV. *Quamvis B. Virgo immaculatè fuerit concepta, eguit tamen redemptione. Ergo ex mente S. Thomæ non contraxit peccatum originale.* - 9.

§. V. *Celeberrimi ex Ordine Dominicanorum tenent B. Virginem eſſe immaculatè conceptam. Ergo idem tenuit S. Thomas.* - - - 12.

§. VI. *Senſus Eccleſiæ auctoritati omnium Doctorum præſtat. Ergo B. Virgo ex ſenſu S. Thomæ eſt immaculatè concepta* - - 13.

§. VII. *Miracula fieri non poſſunt, niſi in teſtimonium veræ doctrinæ. Ergo B. Virgo eſt immaculatè concepta.* - - 14.

§. VIII. *B. Virginem eſſe immaculatè conceptam variis rationibus ex S. Thoma plerumque deſumptis probatur.* - - 15.

§. IX. *Refutantur quæ contra Immaculatam Conceptionem B. Virginis ex SS. Scripturis producuntur.* - - 33.

§. X. *Reſpondetur ad ea, quæ ex SS. Patribus objiciuntur.* 34.

§. XI. *Reſpondetur ad auctoritatem ſancti Thomæ.* - - 37.

§ I.

## §. I.

### *S. Thomas multis in locis docet Beatiſſimam Virginem fuiſſe immaculatè conceptam.*

PRimus locus habetur 1. Sent. d. 44. q. 1. a. 3. ubi expreſsè ait: *Puritas attenditur per receſſum à contrario, & ideò poteſt aliquid creatum reperiri, quo nihil purius eſſe poſſit in rebus creatis, ſi nulla contagione peccati infectum ſit, & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali & actuali immunis fuit; fuit tamen ſub Deo, quatenùs fuit in potentia ad peccandum.* Quid clarius pro immaculata conceptione?

Dicit namque 1mo. Tantam fuiſſe B. Virginis puritatem, ut in rebus creatis major eſſe non potuerit, quod falſum evaderet, ſi peccatum aliquando contraxiſſet, quia purior eſſe potuiſſet, ſi nunquam contraxiſſet. Ut ergo creatura aliqua puriſſima, ita ut purior dici non valeat, nuncupari valeat, non ſufficit, ut nullum peccatum habeat, quod pluribus infantibus & adultis absque peccato ex hac vita decedentibus evenit; ſed ut nunquam ullo corrupta fuerit peccato, quod in B. Virgine eveniſſe apertè indicat S. Thomas, dum illam ab omni peccato immunem pronunciat. Ex quo refutatur Bergomenſis, qui in *Tabula aurea* ſcribit S. Thomam hîc id tantùm voluiſſe, nempè, quòd B. Virgo peccatô originali quidem aliquando caruerit, non verò quod non contraxerit.

At iſtud falſum eſt ex duplici ratione: 1mo. Quia ſi S. Thomas per hanc voculam *immunem* non aliud indigitare voluiſſet, quàm quòd Beatiſſima Virgo Maria aliquando caruerit quidem, tamen contraxerit peccatum originale, falſum foret B. Virginem omnium creaturarum puriſſimâ fuiſſe, quod tamen citatô locô contendit S. Thomas; quia etiam S. Joannes Baptiſta, Jeremias Propheta, imò omnes parvuli Baptiſmô tincti omni peccatô actuali & originali carent, adeoque æquè puri eſſent ac B. Virgo.

2do. Quia ſi B. Virgo peccatum ſemel contraxiſſet, non tantùm, ut vult S. Thomas, in hoc Deo diſpar eſſet, quod poſſet peccare, Deus autem non; ſed etiam in hoc, quòd illa aliquando peccaverit.

Accedit, quòd vox *immunis* non tantùm pro aliquo tempore carentiam, ſed omnimodam & pro omni tempore carentiam ſignificet: inde eſt, quòd homines non poſſint dici immunes à mortalitate, etſi, ſemel eâ expletâ, deinceps ſint immortales; ſic neque qui ſemel tributum ſolvit, à tributo immunis dici valet, &c.

Ex his vides utiquè quàm infeliciter Bergomenſis S. Thomæ in hac parte interpretem egerit. Hinc alii immaculatæ B. Virginis Conceptionis hoſtes, quatenùs hoc tam clarô S. Thomæ teſtimoniô faciliùs liberarentur, præſentem textum eradi curârunt; inter quos fuit quidam Coſmas Morellus: is enim, teſte Catharino lib. 2. de immaculata Concept §. *ad hac*; & Raynaudô Tom. 8. pag. 291. in ultima editione Antverpenſi, cui præfuerat, præſens hoc S. Thomæ teſtimonium expungi curavit.

2 Secundus S. Thomæ locus habetur in cap. 3. Epiſt. ad Galat. lect. 6. ubi, *Non inveni*, inquit, *mulierem à peccato actuali & originali omninò immunem, præter puriſſimam & omni laude digniſſimam virginem Mariam.* Qui textus, licèt in Antiquioribus editionibus reperiatur, in recentioribus tamen omiſſus eſt. Et quidem quanquam, ut aſſerit Joannes Albertus Caſtrenſis Dominicanus, Veneta editio ex correctiſſimis exemplaribus edita ſit, Remigius Florentinus tamen in ſua recenti editione Antverpenſi, annô 1591. quæ Immaculato B. Virginis Conceptui favebant, intrepidè expunxit, adjectâ lituræ causâ; *quia*, inquit, *non benè addita ſunt in editione Veneta.*

3 Tertius locus S. Thomæ deſumitur ex Opuſculo 4. de ſalutatione Angelica, ubi ita legitur: *Maria puriſſima fuit quantùm ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum aliquando incurrit.* Hic textus iterùm in ultimis editionibus omiſſus eſt; reperitur tamen in MS. Pariſienſi apud Patres Præmonſtratenſes prope Lovanium. In MS. Bibliothecæ Corſendoncanæ Canonicorum Regularium propè Thurnantum in Folio, chartâque pergamenâ. In MS. Bibliothecæ Regiæ Pariſienſis num. 690. In MS. Monaſterii S. Martini Lovanienſis, litt. O. num. 7. & in alia editione Patrum Franciſcanorum Coloniæ. Teſtaturque P. Petrus de Alva & Aſtorga Procurator Generalis fol. 943. lib. de Immaculata Concept. nullum à ſe hactenùs viſum eſſe codicem MS. antiquum, in quo non ſit iſta clauſula: *Quia neque originale, neque mortale, neque veniale peccatum incurrit.*

4 Quartus locus eſt in Epiſt. ad Rom. c. 5. ubi ſic legitur: *Omnes in Adam peccaverunt excepta Beatiſſima Virgine, quæ nullam contraxit maculam originalis peccati.* Ita legitur in MS. Codice Bibliothecæ Cardinalis Sfortiæ; quem textum P. Ferdinandus Guevarra Confeſſarius & Theologus Cardinalis de Trexo ſub Urbano VIII. annô 1625. reperit; quæ tamen verba in triplici, Romana ſcilicet, Mediolanenſi, ac Neapolitana editione expuncta reperit.

Quintus locus habetur in 1. Sent. D. 44. q. unicâ a. 3. Sextus, ibid. diſt. 17. q. 2. a. 4. Septimus, deſumitur ex diſt. 44. a. 2. ad Annibald. Octavus habetur in Opuſcul. 61. de decem gradibus charitatis; in quibus locis repetit, ratamque habet notam illam S. Anſelmi ſententiam, videlicet: *Decuit, ut Virgo, quam Deus Unigenito ſuo præparavit in Matrem, ea puritate niteret, qua major ſub Deo reperiri non poteſt.* Atque cit. Opuſcul. 61. occaſione hujus S. Anſelmi ſententiæ hæc inter alia addit: *Deum quidem effeciſſe Angelos ſpeculum puritatis immaculatum, incoinquinatum; ſed ad majorem omnipotentiæ ſuæ manifeſtationem aliud elaboraſſe terſius & purius Seraphinis, videlicet Beatiſſimam Virginem, ac tantæ puritatis, ut puriùs intelligi non poſſit, niſi Deus ſit.* Quæ omnia, ut & Anſelmi ſententia minimè ſubſiſterent, ſi B. Virgo aliquando peccatum originale contraxiſſe debuit; quia ſic creari poterat, imò creatæ ſunt innumeræ aliæ creaturæ puriores, hoc eſt, juxta regulam S. Thomæ, magis malo impermixtæ, & à peccato remotiores, putà Angelos, qui nullum originale peccatum contraxêre. 5

Denique graves ex Ordine Prædicatorum Theologi fatentur S. Thomam pro immaculato conceptu, non contra eundem, ſcripſiſſe. Joannes Bromiardus, qui floruit circa annum 1260. in Summa Prædicantium verbô *Maria* a. 2. n. 10. *B. Virgo*, inquit, *fuit cæteris ſpecialiùs & eminentiùs ſanctificata, nam S. Thom. 3. p. q. 27. a. 2. ponit ejus ſanctificationis excellentiam, quantùm ad temporis prioritatem, in hoc, quòd ſanctificata fuit in ejus animatione,* 6

*id*

*id eſt, in conjunctione animæ cum corpore, non ante.*

Eodem modo citatum S. Thomæ locum legit S. Vincentius Ferrerius in Exemplari Summæ S. Thomæ, adjecta manu propria hac ad marginem inſcriptione: *B. Virgo fuit immunis à peccato originali & actuali.* Hic tamen S. Doctoris locus in modernis editionibus corruptus eſt, ut infrà pluribus oſtendemus.

P. Magiſter Caſparus Catalanus de Monzonis electus Epiſcopus Ilerdenſis Epiſtolâ ad Michaelem de Lanuza &c. annô 1651. Valentiæ datâ, cujus iſtud eſt initium: *Me percunctatur*, candidè fatetur S. Thomam B. Virginem immunem & præſervatam à peccato originali affirmâſſe.

Idem prorsùs ſentit P. Magiſter Joannes à S. Thoma Theologus Complutenſis inſignis, utpotè quo nemo elegantiùs ac ſolidiùs doctrinam S. Thomæ illuſtravit, cùm Diſp. 1. ſuper 1. partem in proœm. a. 2. docet, nullibi S. Thomam docuiſſe B. Virginem fuiſſe in culpa originali conceptam. Idem docet P. Franciſcus de Arauxo Epiſcopus Segovienſis. Item Ferrarienſis l. 4. contra Gent. c. 50. unanimiter inſuper aſſerentes, quia quando S. Doctor dicit omnes incurriſſe peccatum originale, ſolo Chriſto excepto, loquitur ex vi legis ordinariæ, relinquendo ſemper locum privilegio.

Annô quoque 1618. die 24. Junii Patres Dominicani Provinciæ Hiſpaniæ, indicto Madriti coram Lermenſi Cardinali Conventu provinciali, ſupplicârunt Paulo V. dignetur ipſis imperare recitationem Officii, necnon celebrationem Feſti Immaculatæ Conceptionis; utque è ſuggeſtu prædicent opinionem, quæ tenet, B. Virginem fuiſſe ſine peccato originali conceptam, &c. Hi tamen ſolemni more jurârant, ſe nihil docturos contra mentem & ſententiam S. Thomæ; ergo credebant S. Thomam docuiſſe Immaculatum B. Virginis conceptum. Vid. Nierenb. in Except. pag. 211.

## §. II.

### *Beatiſſima Virgo non eſſet idonea Mater Dei, ſi aliquando peccaſſet; ergo ex ſententia S. Thomæ, nunquam contraxit peccatum originale.* 7

S. Thomas 3. p. q. 27. a. 4. ſic loquitur: *Beatiſſima Virgo non eſſet idonea Mater Dei, ſi aliquando peccaſſet, quia honor parentis redundat in prolem, juxta illud Prov. 17. gloria filiorum patres eorum. Unde & per oppoſitum ignominia Matris in Filium redundaſſet.*

Ex hoc textu breviter ſic arguimus: Juxta S. Thomam Matrem Dei non decuit contraxiſſe peccatum etiam veniale. Ergo multò minùs originale. Ant. eſt S. Thomæ: Conſ. ſic oſtenditur: Ideò dedecuit Matrem Dei peccaſſe etiam venialiter, quia peccatum veniale feciſſet illam indignam, ut foret Mater Dei. Atqui multò magis faceret illam indignam peccatum originale; quippe peccatum veniale eſt levius originali, nullamque propriè dictam maculam animæ inurit, ut docet S. Thomas 1. p. q. 89. a. 1. At è contrà peccatum originale non tantùm animæ faciem maculat, verùm etiam penitùs obliterat fœdatque, necnon odiô dignam & mortis ream reddit, vitâque æternâ privat: inde eſt, quòd longè gravius dici debeat peccatô veniali, utpotè quod majora, quàm iſtud, animæ damna infert, dum penitùs à ſuo creatore avertit, graviorique pœnæ, æternæ nimirùm carentiæ viſionis Dei, ſubjacet, &c. Ergo ſi à Matre Dei removendum eſt peccatum etiam veniale, utpotè ad ignominiam pertinens, ne etiam in Filium redundet; multò magis peccatum originale ab ea remo-

removendum cenſere debemus ; quod longè magis infamaret ignominioſamque redderet Matrem Dei, conſequenter & Filium ; quia ſicut honor parentis redundat in prolem, ſic è converſo ignominia parentis etiam in prolem redundat.

## §. III.

8 *Eccleſia non celebrat Feſtum niſi de aliquo Sancto. Ergo B. Virgo ex ſenſu S. Thomæ fuit ſine peccato concepta.*

S. Thomas 3. p. q. 27. a. 1. pro certiſſima regula ponit : *Eccleſiam non celebrare Feſtum niſi pro aliquo Sancto :* Undè infert B. Virginem natam eſſe ſine peccato originali, quia videlicet Eccleſia ejus Nativitatem celebrat. Id ipſum repetit 2. 2. q. 9. a. 1. ad 3. ubi, *Dicendum eſt*, inquit, *quòd diverſæ conſuetudines Eccleſiæ in cultu divino nullo modo veritati repugnant, & ideò ſunt ſervandæ.*

Ex hac S. Thomæ doctrina ſic conficitur argumentum. Eccleſia non celebrat Feſtum niſi de Sancto. Atqui celebrat Feſtum de Immaculata Conceptione B. Virginis Mariæ. Ergo ejus Conceptio, ex ſententia S. Thomæ eſt ſancta, & per conſequens omnis peccati expers.

Vi hujus argumenti perpenſâ multi Adverſariorum varia interpretationum perfugia quærentes, illius nervos incidere allaborant, ut eo faciliùs ſe liberare queant. Verùm ut cum S. Irenæo lib. 5. cap. 13. loquamur, *coguntur tam multa malè interpretari, qui unum nolunt benè intelligere.* Sufficere debet, quòd certum, imò plusquam certum ſit 1mo. Eccleſiam conceptum immaculatum B. Virginis priùs publico cultui non expoſuiſſe, quàm certiſſimis argumentis quæſita & comperta veritate : ſummæ quippe levitatis foret, necnon Eccleſiæ, omnium veritatum Scholæ gravitatem ſummoperè dedeceret, Deo Feſtum agere, quod in dubium vocari poſſit, &c.

2do. Certum eſt, per Conceptionem illam immaculatam B. Virginis Mariæ Eccleſiam aliud non intelligere, quàm primum animationis momentum, quo videlicet anima B. Virginis fuit unita corpori : aut ſi Eccleſia aliud intelligit, cur aliud non exprimit, cur potiùs ſanctificationem, quàm immaculatam Conceptionem non vocat, ut vocant Adverſarii ? At hos dudum jam redarguêre Summi Pontifices, prohibentes, ne Immaculatam Conceptionem *Sanctificationem* tantùm vocent Chriſticolæ. *Nonnulli*, inquit Sixtus IV. in Extrav. *grave nimis, diverſorum Ordinum profeſſores affirmare non erubuerunt, Romanam Eccleſiam ſolam ſpiritualem Conceptionem ſeu ſanctificationem B. Virginis Mariæ celebrare &c.* Et infrà anathemate ferit eos, qui aſſererent, mortaliter peccare eos, qui hujusmodi Immaculatam Conceptionem celebrarent, aut ejus Officium recitarent. Atque hoc ipſum confirmavit Concilium Tridentinum Seſſ. 5.

Ex his habetur falſitas interpretationum, quas ad enervandum noſtrum argumentum afferunt Adverſarii ; quarum prima eſt, quòd Eccleſia celebret Feſtum Immaculatæ Conceptionis, quia probabile tantùm eſt, B. Virginem fuiſſe immaculatè conceptam. 2da. Ab Eccleſia ſpiritualem tantùm Conceptionem, illud nempè tempus, quo Virgo in matris utero ab originali peccato mundata fuit ſeu ſanctificata, celebrari. 3tia. Eccleſiam non obſervare momentum quo anima B. Virginis corpori infuſa eſt, ſed poſterius ab animatione momentum. Hæ falſæ, inquam, ſunt interpretationes, & ex dictis luculenter ſatis refutatæ. Undè manet argumentum noſtrum ; nempe : B. Virgo ſine peccato nata eſt, quia ejus Nativitatem Eccleſia celebrat, ut habet

Digitized by Google

habet S. Thomas, 3. p. q. 27. a. 1. & 2. 2. q. 93. a. 1. ad 3. Ergo etiam ſine peccato concepta eſt, quia Eccleſia ejus Conceptionem celebrat: vel meliùs è converſo: Eccleſia B. Virginis Nativitatem celebrat, quia ſine peccato nata eſt. Ergo etiam ejus Conceptionem celebrat; quia ſine peccato concepta eſt.

## §. IV.

9 *Quamvis B. Virgo immaculatè fuerit concepta, eguit tamen redemptione. Ergo ex mente S. Thomæ non contraxit peccatum originale.*

Quoties S. Thomas in anima B. Virginis peccatum originale agnoſcere videtur, hac ſemper utitur ratione; *quia ſi peccatum nullum nec veniale nec mortale nec originale contraxiſſet B. Virgo, ſequeretur non fuiſſe à Chriſto redemptam, ſicuti enim medicina ſupponit morbum, ita redemptio ſupponit captivitatem, quòd ſi nunquam captiva, ergo nunquam redempta.* Hanc rationem; *Quia ſi immunis fuiſſet à peccato originali non eguiſſet redemptione* decies in S. Thoma reperiri teſtatur Cardinalis Sfonderatus, ſed falſam atque inanem & pro tali agnitam à S. Thoma fuiſſe ait; adeoque vel ex falſis principiis, quæ ipſemet pro falſis habuit, argumentatum eſſe, vel ejus mentem non fuiſſe ex tali ratione B. Virgini attribuere peccatum Originale; vel denique S. Thomæ ſuppoſitam eſſe tuetur hîc pag. 24. & ſeq. cui prorsùs aſſentimur, niſi ipſi adverſarii nobiſcum S. Thomam, non de actuali contractione, ſed tantùm de debito contrahendi peccatum originale interpretandum putent. Inde iis facimus optionem, malintne concedere S. Thomam ex falſis principiis, quæ ipſemet pro falſis ſemper habuit, argumentatum eſſe, ſicque ſibi contradixiſſe (quod ſanè tantô Doctore indignum eſt; quis enim niſi perfidus in re tam ſacra, tantique momenti, pro veris principiis ſtatuat ac venditet necnon aliis perſuadere conetur, quæ falſa eſſe novit, atque alibi profeſſus eſt?) aut non fuiſſe ejus mentem ex falſo illo principio peccatum originale Deiparæ attribuere, & ideò nunquam attribuiſſe; quia nunquam aliter attribuit, niſi ex falſa illa & invalida ratione; *quia aliàs non eguiſſet redemptione.* Aut illum intellexiſſe, quia, niſi debitum contrahendi peccatum originale habuiſſet B. Virgo, ſequeretur non fuiſſe redemptam, aut denique hanc clauſulam: *Quia aliàs non eguiſſet redemptione* S. Thomæ ſuppoſitam eſſe. Eligant quid horum malint dicere Adverſarii.

Et quidem falſam eſſe hanc argumentationem habetur ex eo; quia videtur tollere & redemptionem & medicinam præſervativam, de quibus tamen in Scripturis ſacris, SS. Patribus ac ipſo S. Thoma frequens habetur mentio: Eccli. 18. dicitur: *Ante languorem adhibe medicinam.* Pſalm. 43. *Qui redemiſti David de gladio maligni*, id eſt, *Goliathi*, cui tamen David nunquam ſuccubuerat. Item Epheſ. 5. *Redimentes tempus, quia dies mali ſunt*, non quòd tempus ſemel amiſſum revocare poſſimus, ſed quia, ne amittamus, præcavere poſſumus. Et Pſalm. 85. *Eruiſti animam meam ex inferno inferiori;* non quòd David eò ſemel devenerit, ſed quia veniſſet, niſi Deus prohibuiſſet.

Ad Scripturæ ſenſum apertè differunt SS. Patres, S. Auguſtinus ſuper Geneſ. ad litt. *Major*, inquit, *gratia impenditur illi, cui conſervatur innocentia, quàm cui remittitur culpa.* S. Bernardus Serm. 21. ſuper Cantica ait: *Angelos fuiſſe redemptos ſanguine Chriſti, non à peccato,* 10

*quod commiſerunt, ſed ab eo, quod poſſent committere.* Iterùm S. Auguſtinus in Pſalm. 85. *Liberavit te ab ægritudine non in qua eras, ſed in qua futurus eras.* Et lib. 1. Confeſſ. cap. 1. *Omnia mihi dimiſſa fateor, quæ te duce non feci, &c.*

21 S. Thomas autem, cùm alibi agit de peccato originali agnoſcit redemptionem præſervativam; nam in 4. Diſt. 43. quæſt. 1. a. 4. ad 3. *Oportet*, inquit, *quòd quilibet perſonaliter redemptione Chriſti indigeat non ſolùm ratione naturæ; liberari autem à malo, vel à debito abſolvi non poteſt, niſi qui debitum incurrit, vel in morbum incidit; undè dimiſſio debitorum, vel liberatio à malo, intelligi non poteſt, ſi aliquis ſine debito, vel immunis à malo naſcatur.* Ecce S. Thomas hìc admittit redemptionem, quæ non à malo, ſed tantùm à debito malum incurrendi liberat; & hæc eſt redemptio præſervativa. Clariùs adhuc ad noſtram ſententiam loquitur 3. p. q. 52. a. 2. ad 2. ubi, *Chriſtus*, ait, *ad lymbum deſcendens dolores pænarum abſolvit ſanctos Patres præſervando ab eis, ſicut Medicus dicitur ſolvere morbos, à quibus præſervat per medicinam.* Et Opuſcul. 7. *Deus liberat electos de malis pœnæ tripliciter, præſervando, conſolando, & dando bona.* Et 1. part. quæſt. 20. a. 4. ad 5. repetit ſententiam S. Auguſtini ſuprà relatam, ſcilicet, *Major ei gratia fit, qui conſervatur in innocentia, quàm cui remittitur peccatum.* Quid clariùs eſſe poteſt ad evincendum, quòd, etiam S. Thomas admiſerit redemptionem & medicinam præſervativam?

Ad quemadmodum nemo eſt, qui medicinam præſervativam (utpotè quæ à plurimis liberat malis, putà doloribus, vigiliis, ſiti, &c. quæ morbum conſequuntur) curativâ ſeu eâ, quæ morbum jam ſupponit, nec à tot malis liberat, ſicut præſervativa, longè præſtantiorem & perfectiorem non aſſerat; ita nullum eſt dubium, quin omnes redemptionem illam, quam curativam dicimus, longè imperfectiorem præſervativâ concedant. Ad hoc non modò ſacræ Scripturæ Sanctorumque Patrum teſtimoniis inducentibus, ſed ultrò ipſa ſuadente ratione. Tantò quippe perfectior & major eſt redemptio, quantò à pluribus malis liberat, at multò à pluribus malis liberatur, qui non permittitur peccare (liberatur enim ab actuali culpa, à pudore, à pœnis, & irreparabili innocentiæ jactura) quàm qui actualiter permittitur peccare, quippe talis omnibus his malis eſt præpeditus.

Ex his ergo manifeſtè colligitur, malam omninò & falſam eſſe cauſalem illam: *Quia ſi non contraxiſſet peccatum &c. non eguiſſet redemptione*; cùm tamen B. Virgo perfectiſſimè ſanguine Chriſti redimi potuit, licèt nullum contraxerit peccatum, modò fuerit præſervata ne illud contraheret. Atqui fuit præſervata; Chriſtus enim, utpotè perfectiſſimus Redemptor ſine dubio omnes redimendi modos explevit. Ergo oportuit, ut aliquam creaturam ab omni malo præſervaret; perfectiſſima namque redemptio eſt, quæ ab omni malo præſervat: quænam autem, putas, illa fuit? nonne B. Virgo? Aut ſi non hæc, quæ alia? At quomodò ab omni malo præſervata, ſi non à peccato originali? Satiùs ergo erit, ſi nobiſcum S. Thomam hìc ita interpreteris: *Si B. Virgo nec peccatum nec debitum illud incurrendi habuit, non eguit redemptione, &c.* Niſi dicere velis S. Thomam ſic argumentatum fuiſſe: *B. Virgo ſi eſt præſervata, eſt perfectiſſimè redempta. Ergo non eſt redempta.* Proindè ac ſi dicas: *Ignis eſt perfectiſſimè calidus, Ergo non eſt calidus.* Quod quàm abſurdum ſit nemo non videt.

§. V.

## §. V.

12 *Celeberrimi ex Ordine Dominicanorum tenent B. Virginem eſſe Immaculatè conceptam. Ergo idem tenuit S. Thomas.*

Doctores ſacri Ordinis Prædicatorum, qui poſt S. Thomam floruerunt, ita ejus reverentur doctrinam, ut ſe illam ſequi velle juramentô adſtringant. At eorum potior pars (præcipuos hîc tantùm recenſebimus) ſuffragatur immaculatæ Conceptioni. Ergo ne perjuros dicas, quod ſanè temerarium prorsùs foret, eos credidiſſe eandem S. Thomæ fuiſſe ſententiam aſſeras neceſſum eſt.

1mo. Quidem Barcinonæ tabula aſſervatur ferè à temporibus S. Dominici, qui obiit annô 1221. in qua legitur, quòd libellum contra doctrinam Albigenſium confecerit, in quo firmiſſima veritate confitebatur, *quia B. Virgo fuit immaculatè concepta, quippe de qua Spiritus ſanctus per Salomonem, dixit: tu pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Piumque ſuum effatum per miraculum, libellô ex igne, in quem projectus fuerat, inuſtô retractô confirmavit. Hæc de S. Dominico in memorata tabula, quæ Barcinonæ in Archiviis aſſervatur, leguntur. Porro hujus miraculi meminerunt Petrus Caniſius, lib. 1. de Deipara, cap. 7. Salmeron, in Epiſt. ad Rom. Coccius, lib. 3. Theſauri, a. 1. Petrus de valle Cervi Ciſtercienſis, in Hiſtor. Albigenſium cap. 7. & ex illo Alexander Natalis ad Sæculum 13tium pag. 285. Gotischalchus, qui vixit ante Sixtum IV. Papam, in Serm. de Concept. B. V. editionis Hagenavienſis annô 1520. Hic author expreſsè ſcribit S. Dominicum in prætacto libello contra Albigenſes defendiſſe immunitatem B. Virginis ab Originali peccato. Ejus libri meminit Suarez, 3. part. quæſt. 27. D. 3. Sect. 15. Vasquez, D. 117. Lauſanius in Vita S. Dominici, lib. 1. cap. 3. Surius Tom. 4. Senenſis in Bibliotheca. Vincentius Belluacenſis, qui 35tô poſt S. Dominicum annô obiit, in Speculo Hiſtor. lib. 29. cap. 96. (*a*) Verba verò S. Dominici lib. de carne Chriſti, cap. 17. inter alia hæc ſunt: *Sicut primus Adam fuit ex terra Virgine, & nunquam maledictâ formatus; ita decuit in ſecundo Adam fieri.* Reputa jam tecum, an credi poſſit, S. Thomam à doctrina ſui ſancti Inſtitutoris & Patris miraculô ultrò confirmata alienum eſſe potuiſſe.

2do. S. Vincentius Ferrerius, qui obiit annô 1419. cujus verba ſuperiùs §. 1. jam retulimus; inſuper Serm. de B. Virginis Conceptione, hæc eloquitur: *De nullo Sancto ſit Feſtum Conceptionis niſi Chriſti & B. Virginis.* Et Serm. 2. de Nativit. *Non credatis*, inquit, *quia fuerit ſicut in nobis, qui in peccatis concipimur, ſed ſtatim ac anima fuit creata, fuit ſanctificata, & ſtatim Angeli in cælo celebraverunt Feſtum Conceptionis.* Allegat quidam, Bandellus nomine, contra Immaculatam Conceptionem S. Vincentium, ſed planè corruptum, ut videre eſt apud Nierenbergium, in Except. Concil. Trident. pag. 244. Ex quo magis confirmatur, quod infrà de corruptis & vitiatis S. Thomæ locis & ſententiis dicetur.

3tio. S. Albertus Magnus, lib. de Laudibus Virginis ſuper *Miſſus*: *Hæc virgo ſola*, inquit, *à communi regula excipitur, Omnes in Adam peccaverunt.* Idem, licèt

(*a*) Bzovius Tom. 13. Annalium ad annum 1204. num. 14. & 15. hoc miraculum non S. Dominico Ordinis Prædicatorum Iuſtitutori attribuit, ſed cuidam alii Dominico Ordinis Ciſtercienſis.

licèt aliis verbis, repetit in Bibliis Marianis ſuper Evang. Lucæ. Attamen alibi expreſſis verbis negat B. Virginem fuiſſe immaculatè conceptam; undè vel mutavit ſententiam, vel ejus libri corrupti fuêre, prout de S. Thoma infrà videbimus.

4to. Joannes de Viterbio, de quo Raynaudus Tom. 8. in Tractat. de piet. Lugd. pag. 293. refert, quòd primùm negaverit B. Virginem immaculatè conceptam fuiſſe; at cùm ad mortem infirmaretur, rogavit B. Virginem, ut, ſi eſſet immaculatè concepta, donaret illi ſanitatem, ſeque toto vitæ tempore celebraturum & annuntiaturum populis immaculatam ejus conceptionem; indè ſtatim integræ reſtitutus ſanitati, non ceſſavit, ut promiſerat, id ægrè licèt ferentibus Sodalibus ſuis, deprædicare & propugnare immaculatam B. Virginis Conceptionem.

5to. Joannes Taulerus, Serm. 1. de Purificat. B. V. *Culpa Originalis*, inquit, *perpetuò expers fuit.*

6to. Joannes Bromiardus ſuprà §. 1. citatus; ubi vide.

7mo. B. Ludovicus Bertramus, Serm. de puriſſima Virgine, cui initium: *In hoc Sermone ſunt quatuor partes.* Sic inter alia loquitur: *Maximum beneficium fuit, quo in ſua Conceptione ab originali labe præſervata fuit.* Obiit autem Bertramus annô 1381.

8vo. Venerabilis Hieronymus Lanuza Epiſcopus Balbaſſarenſis & Albaracinus, undecim rationibus immaculatam B. Virginis Conceptionem probat, quas refert Hieronymus Fuſar in ejus vita, lib. 3. c. 12. Obiit Lanuza an. 1625.

9no. Magiſter Caſparus Catalan, Epiſt. ad Joannem Bapt. de Lanuza; de qua vide ſuprà §. 1.

10mo. Ambroſius Catharinus Archi-Epiſcopus Compſanus integrum edidit Opuſculum pro Immaculata Conceptione. Obiit annô 1552.

11mo. Jacobus de Voragine Archiepiſcopus Genuenſis in Hiſtoria Lombardica, binas hiſtorias & miracula refert, quæ in confirmationem Immaculatæ Conceptionis contigêre. Obiit an. 1298.

12mo. Vincentius Juſtinianus, in additionibus ad vitam B. Ludovici Bertrami, commendat miraculum S. Dominici pro puritate conceptûs Virginei ſuprà hìc relati: & habetur in Officio Bernardini de Buſtis approbato à Sixto IV. in tertia die Octavæ, Lect. 4tâ. Et in Hiſtoria Albigenſium Petri Larnenſis, c. 7. quamvis in novis editionibus abraſa ſit.

13tio. In Breviario perantiquo, quo utebantur Patres Dominicani, quodque aſſervatur in Bibliotheca Regia Eſcurialis, recitatur hiſtoria, quæ, ut Baronius in annotationibus ad 8. Decembris refert, occaſio fuit S. Anſelmo ſcribendi pro Immaculata Conceptione.

14to. Patres provinciæ Hiſpaniæ Paulo V. ſupplicant pro recitatione Officii Immaculatæ Conceptionis, prout ſuprà §. 1. jam retulimus.

15to. Armandus de Bellioviſo Magiſter ſacri Palatii, Collat. 4. *Surgere*, inquit, *non eſt niſi cadentis, & quia B. Virgo in peccatum Originale veraciter cecidiſſet, niſi præſervaretur, & omni privilegiô ſeclusô ideò dicitur: Surrexi & adhuc ſum tecum.*

16to. Extat Decretum editum Præſide Alberto de las Caſas &c., & Hiſpali impreſſum annô 1524. hujus tenoris: *Quia Ordo Prædicatorum ſuſtinuit hucusque opinionem, quòd B. Virgo concepta fuit in peccato originali; ſed jam de hoc non eſt curandum &c cùm tota ferè Ecclesia, cujus uſus & auctoritas ſecundùm D. Tho-*

*D. Thomam* 2. 2. *q.* 10. *a.* 12. *&* 3. *part. q.* 68. *a.* 10. *prævalet dictis alterius cujuſcumque Doctoris, jam aſſerat, quòd fuit præſervata.*

17mo. Antiquiſſimum Martyrologium PP. Dominicanorum annô 1254. conſcriptum ad diem 8. Decembris ſic habet: *Conceptio S. Mariæ Virginis, Feſtum duplex.* Idem habet Martyrologium annô 1579. juſſu Seraphini Cavalis Generalis Ord. Prædic. editum; & in libello, cui titulus: *Horæ B. Mariæ Virginis ad uſum FF. Prædicatorum Ordinis S. Dominici*, editô Pariſiis annô 1529. Item Raymundus Lullus in Prologo Tractatûs *de Conceptione* fatetur, an. 1250. Feſtum Immaculatæ Conceptionis fuiſſe à PP. Dominicanis celebratum in Galliis.

18vo. Palaus & Alvarus Pizarus teſtantur, B. Raymundum de Pennafort, qui annô 1230. in vivis agebat, ſæpiùs è Cathedra pro Immaculata Conceptione dixiſſe.

19no. Vincentius Caſſali, qui floruit ſub an. 1217. in nonnullis tractatibus Panegyricis Myſterium Immaculatæ Conceptionis multifariàm & acutè explicat.

20mo. Vincentius Belluacenſis in ſuo Speculo Hiſtorico circa annum 1244. lib. 7. cap. 121. affert & laudat verba S. Ildefonſi, quibus Immaculatam Conceptionem affirmat.

21mo. Joannes de Fennario Magiſter Generalis Ordinis Prædicatorum, referente Ambroſio Catharino in Diſput. ad Concilium Tridentinum part. 1. col. 66. dicere ſolebat: *Antiquiores Magiſtros, quantò magis docti, & ſancti eſſent, tantò magis eam ſententiam ultrò amplexaturos, non quidem ſectantes alios, ſed cunctos ipſi antevertentes, animo multò promptiore, ac propenſiore pro gloria Matris Dei.*

22do. Annô 1635. in Capitulo Beneventano editum eſt ſequens Decretum: *Noſtri Religioſi, & Communitates aſſiſtant concionibus & feſtis hujus Myſterii*, Immaculatæ Conceptionis, *& aliis actionibus publicis, & in omnibus occaſionibus laudetur, glorificetur, & ſuſtentetur prædicta doctrina.*

23tio. Sunt adhuc plurimi præter enumeratos, quorum aliquos duntaxat recenſebimus. Nierenbergius in Except. Concil. Trident. pag. 194. duodecim Magiſtros ſacri Palatii enumerat, quinque Generales, & centum circiter Doctores, inter quos Hugo Cardinalis in cap. 1. & 10. Lucæ, qui vixit ſub an. 1250. Paludanus in Sermonibus tribus de Conceptione annô 1320. Herveus Generalis in Comment. Epiſt. 2. ad Corinth. annô 1325. Bartholomæus de Piſa, Tractat. de Virg. fruct. annô 1335. Holchot, in Sapient. num. 160. annô 1349. Sanctius de la Puente Magiſter ſacri Palatii, Serm. de Concept. annô 1429. Leonardus de Utino in Sanctorali, Serm. 12. annô 1445. Petrus Dore, lib. de Idea virtutum cap. 1. & 2. annô 1500. Jacobus Auſtratus, lib. 3. Moral. cap. ult. annô 1522. Claudius de Roſa, in Opere aureo, pag. 185. annô 1519. Albertus de las Caſas Generalis, & cum eo Capitulum Provinciale Andaluſiæ, an. 1523. Joannes de ſancto Geminiano lib. Sermonum, annô 1529. Hugo de Prato, Serm. de Annunt. annô 1540. vel 1522. Balthaſar Sorio, in Mariali, annô 1540. Soto de nat. & grat. cap. 7. & ad Rom. cap. 5. annô 1550. Catharinus, Tract. de Concept. cap. 6. annô 1552. Mancius Profeſſor Salmanticenſis, annô 1560. Ludovicus Granatenſis, annô 1570. Juſtinianus Antiſtius, in Additionibus. Balthaſar Arias, Stephanus Mendez, Raymundus Paſqual, in Comment. Epiſt. ad Rom. annô 1595. Alphonſus de Cabrera,

brera, Tom. 1. pag. 79. annô 1596. Manuel Vagas, Serm. de Incarn. pag. 7. Antonius Navarrus in tribus Concionibus. Pius V. Pontifex Maximus, qui FeſtumConceptionis præcepit. Guilelmus Pepin, Roſar. aureo Sermone 15. Petrus Lavinius, in Opere de B. Virgine, Gothico charactere exarato, quod habetur in Camberienſi Collegio Soc. JEſu. Joannes Herold cognomento Diſcipulus, Serm. 5. de Sanctis. Joannes Wigerius, cap. 18. Inſtit. Theolog. §. 5. Petrus Auratus celeberrimus Galliæ Eccleſiaſtes, in Imagine virtutis, cap. 1. 2. & 3. Nicolaus Coiffetau in tabula innocentiæ. Laurentius Guittierez, Serm. de Immaculat. Concept. Plures adhuc ſunt tùm pietate, tùm ſcientiâ præſtantiſſimi ex ordine Prædicat. Doctores, qui Immaculatæ Conceptioni & voce, & calamo, adſtipulati ſunt, quos paſſim apud Authores videre eſt. Nos præſentem paragraphum claudimus adjunctô adhuc teſtimoniô celebris illius Pariſienſis Doctoris Theologi Alexandri Natalis, qui Tom. 2. ad Sæculum 13. & 14. Diſſert. 16. §. 20. hæc eloquitur: *Antiqui Patres, quos Auguſtinus adversùs Pelagianos in aciem educit, & Auguſtinus ipſe de peccati originalis debito facilè exponi poſſunt; cùm enim ex Adamo B. Virgo propagata fuerit, communi lege peccati originalis contrahendi tenebatur, illudque re ipſa contraxiſſet, niſi ſingulari Redemptoris ſervata fuiſſet beneficiô, &c.* Et ad finem: *Sententiam*, inquit, *de Immaculata Conceptione non ſolùm ut probabilem & piam, ſed ut propriam facultatis noſtra Pariſienſis doctrinam propugnabimus, ſi de ea dicendi, ſcribendive detur occaſio.*

Si ergo S. Dominicus ipſe, præcipuique ex hoc ſacro agmine Doctores pro Virginis noſtræ innocentia militant; quis dubitet, eundem ſenſum, eandemque ſententiam S. Thomæ fuiſſe? Aut hunc deſererent, cujus doctrinæ juramentô ſe adſtringunt; niſi crederent, eum ita ſenſiſſe? Quisquis ergo B. Virginis inimicus nobis adverſaris, prudentiùs agere videberis, ſi, quemadmodùm ii, qui collabentem jam jam domum vident (quod de muris Plinius ſcribit) fugo ſe ſubducunt, etiam tuam deſeras opinionem. Quid enim, ut cum Vincentio Juſtiniano in addit. ad vitam B. Ludovici Bertrami cap. 3. §. 14. loquamur, contra piam opinionem ſcribere, aut docere, aut concionari velle, aliud eſt, quàm malè canere, & in malo cantu durare, atque occaſionem dare, ne illud Terentii occinatur: *Fruſtrà niti, & laborando nihil aliud, quàm odium quærere, extremæ dementiæ eſt.* Tuæ ſententiæ jam deſunt Cathedræ, Suggeſta, Confeſſionalia, Libri, jam Regum diademata, jam Epiſcoporum Mitræ, jam Cardinalium Galeri, jam Pontificum Thiaræ, & ipſamet Concilia, quando Tridentinum omninò proteſtatum eſt, non eſſe ſuæ intentionis in decreto de peccato originali Deiparam comprehendere.

## §. VI.

*Senſus Eccleſiæ auctoritati omnium* 13
*Doctorum præſtat. Ergo Beatiſſima Virgo ex ſenſu S. Thomæ eſt immaculatè concepta.*

S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12. *Dicendum eſt*, inquit, *quòd maximam auctoritatem habet Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſemper in omnibus eſt æmulanda, quia & ipſa auctoritas Catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctoritatem habet; undè magis ſtandum eſt auctoritate Eccleſiæ, quàm auctoritate Auguſtini, aut Hieronymi, vel cujuscumque Doctoris.*

Judicet inter nos & Adverſarios Angelicus Doctor: ponamus, pro iis omnes illos

Digitized by Google

illos ſtare, quorum nominibus gloriantur; pro nobis verò ſolam auctoritatem uſumque Eccleſiæ; cui litem adjudicabit S. Doctor? Certè ei, cui favet Eccleſia. At quis negare auſit pro nobis ſtare Eccleſiam, cùm ab ejus propè incunabilis, ipſorumque Apoſtolorum tempore ad noſtra usque tempora hæc noſtra de immaculato conceptu veritas tradita, transmiſſa, & propagata fuerit.

Et quidem jam in ipſo Apoſtolorum Concilio aſſertam, atque Apoſtolorum doctrinâ Immaculatam Conceptionem B. Virginis confirmatam fuiſſe, teſtis eſt Luitprandus, qui floruit circa an. 946. in Chronico ad annum 676. ubi *Immaculatam*, ait, *Conceptionem Apoſtoli prædicaverunt ubique.* Item Julianus, qui floruit circa annum 1036. Bernardo Toletano Epiſcopo à ſacris Confeſſionibus, in ſuis adverſariis num. 395. *Traditio*, inquit, *fuit ab Apoſtolis in Concilium congregatis, B. Virginem Mariam originali peccatô intactam eſſe.* Et in Chronico, ubi agit de Bernardo Archiepiſcopo: *fecit celebrare devotiùs Feſtum Immaculatæ Conceptionis, quod prædicavit in Hiſpania S. Jacobus, & incœpit ab Apoſtolis hoc in Concilio decernentibus.* Idem habet Flavius Dexter, qui floruit circa finem quarti Sæculi, in Hiſtoria perpetua, ſcilicet, *quòd Jacobi prædicatione celebretur in Hiſpania Feſtum Immaculatæ Conceptionis.* Hujus etiam meminit S. Hieronymus, lib. de Scriptoribus Eccleſ. ad an. 368. n. 9.

Inſuper hujus Apoſtolicæ Traditionis luculentiſſimum eſt teſtimonium S. Andreæ Apoſtoli, cujus verba in Epiſtola Presbyterorum Achajæ an. circiter 50mô à morte Chriſti conſcriptâ ſic expreſsè referuntur: *Sicut primus Adam formatus eſt ex terra, antequam eſſet maledicta, ita ſecundus formatus eſt ex terra Virgine nunquam maledicta.* Hanc Epiſtolam velut legitimam agnoſcunt Surius, 30mô Novembris, Bellarminus, lib. de Script. Eccleſ. Alexander Natalis, ad Sæculum I. S. Bernardus, Serm. 1. de S. Andrea. Indè etſi Gelaſius I. Innocentius. I. Philaſtrius, & ipſe S. Auguſtinus, quædam acta S. Andreæ rejiciant; non loquuntur de actis Presbyterorum Achajæ, ſed de quibusdam actis à Nexocharide, & Leonide Philoſophis, atque à Manichæis & Lucio conſcriptis, quæ fabulis, narrationibus impudicis, necnon Manichæorum erroribus ſcatent.

Item in Sacello Eccleſiæ Segovienſis, quam fundavit B. Jerotheus S. Pauli diſcipulus hæc inſcriptio legitur: *A tempore Jerothei B. Pauli diſcipuli, & hujus Civitatis primi Præſulis, illibatam Conceptionem ſanctæ Virginis hæc Eccleſia tuetur & celebrat.* Vid. Velasquez pag. 339. de Immaculata Concept. Qui pag. 309. etiam refert, in monte ſancto propè Granatam inter alios plumbeos libros unum reperiri à S. Cteſifonte Martyre ac S. Jacobi diſcipulo exaratum, in quo hæc verba leguntur: *Illa Virgo, illa Maria præſervata fuit à peccato originali in primo inſtanti ſuæ conceptionis, & libera ab omni culpa.*

Demum Weſtmonaſterienſis in ſuo Chronico annô 1228. & Galatinus, lib. 7. cap. 4. teſtantur, *celebrationem Conceptionis in Eccleſiis Armeniæ, Ægypti, Syriæque, Apoſtolos inſtituiſſe.*

His ritè perpenſis meritò Suarez, Theologus planè graviſſimus & modeſtiſſimus, 3. p. q. 27. a. 2. Sect. 6. ſcribit: *Hæc veritas à ſanctiſſimis & antiquiſſimis Patribus, &, ut creditur, etiam ab Apoſtolis tradita eſt.*

Poſt tempora Apoſtolorum multa ſunt & paſſim edita argumenta & exempla, quibus oſtenditur, in Eccleſia perpetuam

de Immaculata Conceptione viguiſſe traditionem.

Sæculô etenim III. S. Cyprianus, lib. de cardinalibus Chriſti operibus, cap. de Nativit. loquens de B. Virgine : *Spiritu ſancto obumbrante*, inquit, *incendium originale extinctum eſt, nec ſuſtinebat Juſtitia, ut vas illud electionis communibus laſſaretur injuriis, quoniam plurimùm à cæteris differens naturâ communicabat, non culpâ.* Eodem Sæculo S. Amphilochius Iconii Epiſcopus, Orat. 4. in Deiparam, quam latinitate donavit Franciſcus Combefis Dominicanus, p. 42. *Quid*, ait, *ſtulte à veritate diſſentis? qui enim antiquam illam Virginem ſine probro condidit, & ſecundam ſine nota & crimine fabricatus eſt.*

Sæculô IV. ſcilicet annô circiter 390. floruit S. Hieronymus (*b*) in cujus Martyrologio mentio fit Feſti Conceptionis. Idem in Pſal. 77. ait : *Nubes illa*, B. Virgo, *nunquam fuit in tenebris, ſed ſemper in luce.* S. Auguſtinus, qui obiit annô 430. lib. de natur. & gratia, cap. 36. *Excepta*, inquit, *B. Virgine, de qua propter honorem Domini, nullam prorsùs, cùm de peccatis agitur, habere volo quæſtionem; indè enim ſcimus, quòd plus gratiæ collatum ei fuerit ad vincendum omni* NB. *ex parte peccatum.* Plura adhuc ex S. Auguſtino teſtimonia in decurſu hujus Opuſculi afferentur. S. Eucharius ejusdem Sæculi author Hom. 2. de Nativit. Domini, aſſerit B. Virginem per ſe quidem non eſſe immunem à peccato originali, at *eſſe tantùm debitricem.* S. Cyrillus Archiepiſcopus Alexandrinus, lib. 6. cap. 15. in Joan. Evang. ait, omnes contrahere peccatum originale, *excepto illo, qui de Virgine natus eſt, & ejus Matre.* Idem habet Serm. contra Neſtorium.

Sæculô V. floruit S. Sabbas Sacrorum Menæorum collector, & Ritualis author. Hic die 12. Febr. Ode 5. die 18. Ode 6. Die 3. Jan. Ode 9. *Deiparam abſque nævo, ab æterno mundam, in qua primi parentis lapſus non ſubſtitit, pronuntiat.* S. Andreas Cretenſis, in Canone Eccleſiaſt. Ode 3. & 50. *Anna*, inquit, *concepit intemeratam, puram ſobolem: hanc ceu ſolam immaculatiſſimam beatam dicamus, ejus ſanctam Conceptionem colamus.* Floruit Sæculô VI. circa an. videlicet 560.

Sæculô VII. S. Ildefonſus (*c*) (de quo vid. Trithemium, lib. de Scriptor. Eccl.) lib. de partu Virg. *Conſtat*, inquit, *illam ab omni peccato originali fuiſſe immunem.* Ante illum S. Iſidorus (*d*), in emendato ſuo Miſſali Hiſpanico, quod juſſu Concilii Toletani IV. emendârat, octavô Decembris ponit Feſtum Conceptionis. Item in præfatione hæc habentur : *Dignum & juſtum eſt omnipotens Pater tibi in Conceptione Virginis Mariæ, &c.*

Sæculô VIII. S. Joan. Damaſcenus, qui obiiſſe perhibetur annô 731. Orat. 2. de Aſſumptione Virginis : *Hodie*, inquit, *Heden ſpiritualem novi Adam paradiſus ſuſcipit, in quo condemnatio abrogata, ad quem ſerpens aditum non habuit.* Item Venerabilis Beda, qui annô 735. obiit, in ſuo Martyrologio ad diem 8. Decemb. ponit *Feſtum Conceptionis B. Virginis Mariæ.*

Sæculô IX. floruit, ut vult Bellarminus, Idiota, qui in Contemplatione B. Virginis, cap. 2. ait : *Macula peccati ſive originalis, ſive actualis, nunquam fuit in te Virgo glorioſiſſima.* Eodem Sæculo Joannes Papa X. approbavit Iſidori Miſſale. Vid. Ambroſium Moralem lib. 12. cap. 19.

Sæculô

(*b*) Obiit annô 420. (*c*) Obiit annô 667. (*d*) Obiit annô 636.

Digitized by Google

Sæculô X. Fulbertus Carnotenſis, in Expoſitione ſalutationis Angelicæ: *Electa es*, inquit, *inſignis inter filias*, *quæ immaculata ſemper extitiſti ab exordio tuæ creationis.*

Sæculô XI. S. Petrus Damianus, Serm. de Aſſumptione: *Caro Virginis*, ait, *ex Adam ſumpta maculas Adæ non admiſit.* S. Anſelmus variis locis tuetur Immaculatam Conceptionem, ita ut de eo nullum ſit dubium. In Commentariis in 2. Corinth. c. 5. *Omnis*, inquit, *mortui ſunt peccato*, *dempta Matre Dei*, *ſive originalibus*, *ſive propria voluntate additis*, *vel ignorando*, *vel ſciendo.* S. Bruno Inſtitutor Ordinis Carthuſ. in Pſal. 105. *Hæc enim incorrupta terra illa*, *cui benedixit Dominus*, *ab omni propterea contagione peccati libera*, *per quam vitæ viam agnovimus.*

Sæculô XII. S. Bernardus Abbas Claravellenſis, Serm. de privilegiis S. Joannis Baptiſtæ, edit. Lugd. annô 1530. ait: *Quicumque de maſſa prævaricante mundum ingredimur*, *longam reſtem originalis peccati nobiscum trahimus*; *ſolus ille*, *qui peccatum non fecit*, *excipitur*, *& quæ cum virginalis ſui uteri thalamô ignorans virum*, *& ignota viro terris effudit.* Hæc ultima verba in recentioribus editionibus eſſe mutata affirmat Cardinalis noſter Sfonderatus, at qua manu ignorat. Plura S. Bernardi teſtimonia referemus infrà §. 10. S. Bernardus Archiepiſcopus Toletanus Ordinis S. Benedicti, Serm. 4. ſuper *Salve Regina* hæc eloquitur: *Innocens fuiſti ab originalibus & actualibus peccatis.* S. Norbertus Religionem ſuam in honorem Immaculatæ Conceptionis, juxta communem & unanimem familiæ ſuæ traditionem inſtituit: ita etiam præter Miſſalia, Breviaria, Proceſſionalia, & Diurnalia Præmonſtratenſium, necnon Diploma & Privilegium Caroli VII. Francorum Regis, teſtatur Quintanilla ejusdem Ordinis Generalis, Epiſt. ad Philippum Regem.

Sæculô XIII. Alexander de Ales integrum librum, teſte Guillielmo Borilongo in 3. Sent. diſt. 3. ſcripſit de Immaculata Conceptione. Albertus Magnus lib. de Laudibus Mariæ dicit: *Hæc Virgo ſola à communi illa regula excipitur*, *omnes in Adam peccaverunt.* Et in Bibliis Marianis in Evang. Lucæ: *Væ culpæ*, inquit, *eſt triplex*, *ſcilicet originalis*, *actualis mortalis*, *& venialis*, *ſine iſto multiplici Væ fuit B. Virgo Maria.* Sed de S. Alberto plura inferiùs. S. Thomam hîc non recenſemus, quippe de quo tota hæc Diſſertatio eſt inſtituta.

Sæculô XIV. floruit Joannes Dunz Scotus, quem Immaculatæ Conceptionis defenſio toto orbe celebrem reddidit, *Subtilisque* titulô donavit. Ita Cajetanus in Opuſc. de Concept. Suarez Tom. 2. in 3. p. D. Sect. 5. Bellarminus de Script. Eccleſ. ad Sæculum 13. Waddingus, &c. & poſt eum ſententia de Immaculata Concept. in omnibus Scholis invaluit.

Sæculô XV. S. Vincentius Ferrerius. De eo vide ſup. §. 5. & §. 1. Petrus de Alliaco in Meditatione ſuper Salutatione Angelica, hisce B. Virginem alloquitur: *Meruiſti* . . . . *ut ſola eſſes ſine Væ* (*ut piè creditur*) *originalis.* Gerſon Serm. de Concept. Tom. 4. Operum, conſideratione 1ma. *Spiritus*, inquit, *interdum revelat Eccleſiæ vel Doctoribus aliquas veritates* . . . . *quas non revelavit prædeceſſoribus.* . . . . *Quapropter dicere poſſumus hanc veritatem*, *B. Virginem non fuiſſe conceptam in peccato originali*, *de illis eſſe veritatibus*, *quæ noviter ſunt revelatæ*, *vel declaratæ tam per miracula*, *quàm majorem partem Eccleſiæ*, *quæ hoc modò tenet.* S. Bernardinus Senenſis, Tom. 1. Serm. 52. de Salutat. Angelica. *Fuit B. Virgo ſine primo Væ*, *id eſt ſine*

*tyranno concupiſcentiæ originalis, quia ſine ipſo concepta eſt. . . .* Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulenſis, prologô in S. Hieronym. *B. Virginem ſine originali macula conceptam fuiſſe nullo modo nego, ſed toto animo confiteor.* B. Laurentius Juſtinianus, Tract. de caſto connubio Verbi, cap. 7. *Hæc eſt originalis pœna delicti, à qua nemo liber extitit: quotquot enim ex ipſa nati ſunt propagine (excepto duntaxat Mediatore Chriſto JEſu, & ipſius Matre) ſub hac peccati lege ſunt conditi.* Hoc quoque Sæculô Facultas Pariſienſis ſolemni decretô ſtatuit, ut omnes hujus Falcultatis Doctores Conceptionem immaculatam jurarent. Trithemius in Chronico ſui Monaſterii Spanhemenſis, & in lib. de laudibus S. Annæ egregiè Immaculatæ Conceptioni patrocinatur.

Sæculô XVI. Sanctus Saleſius Anicii Sodalitium inſtituit ſub titulo Immaculatæ Conceptionis &c. Tranſimus aliorum Doctorum nomina, quia ferè innumeri ſunt, qui poſteà pro Immaculata Conceptione ſcripſerunt.

Ex his patet, quia ſententia de Immaculata Conceptione antiquiſſima eſt, & à primis Eccleſiæ primordiis ad noſtra uſque tempora propagata, ut proindè ad eas veritates pertinere videatur, quæ Religioni coævæ ſunt. Sed age oſtendamus, hanc etiam totius Eccleſiæ mentem eſſe, id eſt, omnium Ordinum, omniumque Eccleſiæ membrorum.

Quod Summos Pontifices attinet, clariùs mentem explicare non poterant. Annô 1476. Sixtus IV. jam ſuprà §. 3. relatus in *Extrav. Cùm præcelſa.* de Reliquiis & venerat. Sanctor. concedit indulgentiam ac remiſſionem peccatorum iis, qui Miſſam & Officium Conceptionis B. Virginis in ipſo feſtivitatis die, & per ejus Octavam devotè celebrarint. Innocentius VIII. Diplomate, cujus initium eſt: *Inter munera.* eximiè collaudat Reginam Catholicam, ob ſingularem, quem ad Conceptionem B. Virginis Mariæ gerit, devotionis affectum. Alexander VI. in Motu proprio, quod incipit: *Illius qui.* recitato Sixti IV. Diplomate, *auctoritate Apoſtolica Decernimus*, inquit, *præinſertas litteras, ac omnia & ſingula in eis contenta, inviolabiliter obſervari debere.* Julius II. Diplomate, *Ad ſtatum.* annô 1511. regulam conſtituit obſervandam à Monialibus ſub invocatione Conceptionis; ubi inter alia ait: *Immaculatam Conceptionem venerantes; &c.* Leo X. in Bulla annô 1518. *Pia Chriſti fidelium.* vocat *Conceptionem immaculatam, &c.* Adrianus VI. Bullâ *Romanus Pontifex.* annô 1522. confirmat Confraternitatem Toletanam in honorem Immaculatæ Conceptionis, in qua primus Confrater erat Carolus V. Imperator. Clemens VII. Officium Conceptionis B. V. M. approbavit. Paulus III. confirmat omnia privilegia Religionis Immaculatæ Conceptionis. Julius III. Paulus IV. & Pius IV. varias indulgentias concedunt Monialibus Conceptionis. Pius V. confirmat Extravagantem Sixti IV. Gregorius XIII. variis Diplomatibus quamplurima Monaſteria Conceptionis B. Virginis in Hiſpania & Indiis ædificari concedit. Sixtus V. in Bulla, *Ineffabilia.* annô 1588. vocat *Conceptionem puriſſimam.* Clemens VIII. confirmat Sixti IV. & Pii V. Conſtitutiones de Immaculata Conceptione. Paulus V. in generali congregatione S. Inquiſitionis annô 1617. prohibet, ne in lectionibus, concluſionibus, & aliis actibus publicis, *opinio tenens B. Virginem in peccato originali conceptam, doceatur.* Idem in Brevi ad Philippum III. annô 1617. vocat *Immaculatam Conceptionem.* Gregorius XV. annô 1622. prohibet, ne quis in privatis colloquiis audeat affirmare *B. Virginem in peccato originali conceptam eſſe.* Urbanus VIII. confirmat Religionem

gionem

Digitized by Google

gionem militarem ſub invocatione Conceptionis, quam inſtituit Nivernenſis poſteà Mantuanus Dux. Alexander VII. annô 1661. renovat Diploma Sixti IV. Pauli IV. Gregorii XV. in favorem Immaculatæ Conceptionis B. Mariæ: inſuper aſſerit veterem eſſe Chriſtianorum ſententiam, B. Virginis animam in primo inſtanti creationis ſuæ à peccato originali præſervatam fuiſſe, & omnes ferè Catholicos id amplecti, &c. Ecce nobiſcum ſentiunt Summi Pontifices.

Sed nec minùs Univerſitates, id eſt, flos omnium Eccleſiæ Doctorum. Tales ſunt Univerſitates Salmanticenſis, Complutenſis, Valliſoletana, Toletana, Hiſpalenſis, Granatenſis, Saguntina, Lexovienſis, Compoſtellana, Baëzenſis, Oſnatenſis, Cæſar-Auguſtana, Valentina, Grandenſis, Barcinonenſis, Tarraconenſis, Ilerdenſis, Oſcenſis, Mexicana, Limenſis, Conimbricenſis, Eborenſis, Pariſienſis, Moguntina, Viennenſis, Oenipontana, Friburgenſis, Salisburgenſis, Toloſana, Lovanienſis, Bononienſis, Neapolitana, Oxonienſis, Cantabrigienſis, &c. &c. Accedunt omnes ſacri Ordines: Ordo Benedictinus, Carthuſianus, Ciſtercienſis, Cæleſtinus, Præmonſtratenſis, Auguſtinianus, Carmelitanus, SS. Trinitatis, Hieronymianus, Seraphicus, Societatis JEſu; &, ut ſuprà recenſuimus, quamplures ex Dominicana Familia. Sequuntur Theologi omnium nationum, Itali, Hiſpani, Galli, Germani, Poloni, Scoti, Angli, Belgæ, Luſitani, Græci, quorum longum catalogum texit Raynaudus, Tract. de piet. Lugd. ut omittam Hieroſolymitanos, Syros, Armenoſque citatos à Petro Ojeda, in Apolog. pro Immacul. Concept. cap. 2. Inſuper teſtatur Nicolaus Lancinius Opuſcul. 11. c. 13. Omnes Epiſcopos, qui in Concilio Tridentino deputati erant ad tractandum de Immaculata Conceptione aſſeruiſſe B. Virginem fuiſſe ſine peccato originali conceptam, quinque tantùm contradicentibus. Hæc & alia ſe legiſſe, & ex originalibus actis Concilii Tridentini deſcripſiſſe annô 1599. aſſerit citatus Nicolaus Lancinius.

Tacemus omnes Principes, Reges, Imperatores, omneſque Chriſti fideles, qui hanc ſententiam tenent, ſuoque & omnium Clericorum necnon Sacerdotum ore, precibus, & Sacrificiis toto orbe Catholico profitentur. Quis, amabo, eſt ſenſus Eccleſiæ, ſi ille non eſt, quem omnes populi, omnes Principes, omnes Sacerdotes, omnes Theologi, omnes Academiæ, omneſque Pontifices, non in Scholis tantùm, ſed in Ecleſiis palam decantant? An non hîc meritò locum habet illa S. Auguſtini ſententia, Epiſt. 7. ad Marcellinum: *Scripturarum auctoritas neceſſaria non eſt, ſi ipſe ſenſus communis verum eſſe proclamat.* Et Epiſt. 99. *Eccleſia ferè tota conſentit, quod eam non inaniter credidiſſe, credendum eſt, undecumque hoc traditum ſit, etiamſi Canonicarum Scripturarum hinc expreſſa non proferatur auctoritas.* Quid ergo te retrahit? cur toti Eccleſiæ piè invitanti manus dare renuis? cur B. Virginem in ſuo conceptu immaculatam teſtanti non credis? an ignoras, *quia meliùs omnibus quàm ſingulis creditur; ſinguli enim decipere & decipi poſſunt; nemo omnes, & neminem omnes feſellerunt?* Plinius panegyr. ad Trajanum.

## §. VII.

*Miracula fieri non poſſunt, niſi in* 14
*teſtimonium veræ doctrinæ. Ergo B. Virgo eſt immaculatè concepta.*

S. Thomas Quodlib. 2. a. 6. ita loquitur: *Contingere non poteſt, quòd quis*

*falſam*

*falſam doctrinam annuntians vera miracula faciat, quæ niſi virtute divina fieri non poſſunt ; ſic enim Deus eſſet falſitatis teſtis, quod fieri non poteſt.* Id ipſum repetit 3. p. q. 47. a. 4. Eſtque expreſſa Chriſti ſententia, cùm dicit : *Opera, quæ ego facio, ipſa teſtimonium perhibent de me.* Si ergo oſtendi poſſit ſententiam, quæ favet Immaculatæ Conceptioni, fuiſſe miraculis confirmatam ; ex mente S. Thomæ neceſſariò ſequetur, veram eſſe, nec falſam eſſe poſſe. Age igitur miracula examinemus à viris fide digniſſimis recitata.

Primò quidem annô 1484. ut refert Raynaudus, in piet. Lugd. pag. 274. Beatrix de Sylva Luſitana è Parthenone Ordinis Ciſterclenſis, novum Ordinem Immaculatæ Conceptionis auſpicata fuerat, & Diploma Pontificium aquis, dum Româ in Hiſpaniam pervehitur, merſum, Archi-Epiſcopô Toletanô, & Epiſcopô Accitanô, universôque populô mirantibus in ſcrinio ſalvum reperit.

Secundò, ut ſcribunt Joannes Serranus Epiſcopus Acernenſis, Joannes Nierenbergius, in cap. 4. vitæ S. Ignatii. Franciſcus de Torres, D. 2. de Concept. c. 4. Sebaſtianus Abren, in Commentariis ad 1. 2. S. Thomæ, Tract. 15. D. 6. Joſephus Minot Canonicus & Vicarius Generalis Eccleſiæ Barcinonenſis in publico inſtrumento ad S. R. E. Cardinales dato die 20. Decembris annô 1653. Chriſtophorus Bernardus de Quiros Inquiſitor, cui, ut hoc miraculum examinaret, commiſſum fuerat. Benedictus Gonenus in Chronico ad annum 1430. Nierenbergius in Parthenone pag. 410. Maureſſæ Civitate Hiſpaniæ quidam Franciſcus Mulet Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ Vicenſis defunctus, paulò antequam humaretur, vivus ſurrexit, atque novem horas poſt reſurrectionem vixit ad hoc unicè, ut teſtaretur Immaculatæ Virginis Conceptionem.

Tertiò. Annô 1650. die 13. Decembris P. Franciſcus Calderon Soc. JEſu in Epiſtola, quam ad Europæos ſcribit, teſtatur, in Epiſcopatu Michuacani, ſive Taraſcorum oppido, quod vocatur Villa de Jauna, trunco per medium ſciſſo inſculpta hæc hiſpanica verba : *Marica concipida ſin peccato*, inventa fuiſſe.

Quartò. Annô 1657. ut Raynaudus in piet. Lugd. pag. 324. refert, Cardinalis Rappaciolus ſtranguriâ ad mortem usque laborabat, à qua tamen liberatus fuit, poſtquam ſchedam, cui ſequentia verba inſcripta erant : *In tua Conceptione Virgo immaculata fuiſti, ora pro nobis Patrem, cujus Filium genuiſti*, deglutierat.

Quintò. Ut Marracius cap. 37. *fundatorum Marian.* ſcribit : Venerabilis Joannis à S. Cruce, quem poſt S. Thereſiam Patrem Carmelitæ agnoſcunt, membris poſt funus puriſſimæ Conceptionis, quam ſingulariùs coluerat, imago impreſſa viſebatur.

Sextò. Famianô Stradâ, lib. 7. Belli Belgici, memorante, annô 1585. Navalis Hiſpanicus exercitus, gravi clade ſibi à Batavis intenta, poſtquam votô ſe erga Immaculatam Virginem adſtrinxerat, feliciter, non ſine prodigio, liberatur.

Septimò. Annô 1653. ut narrat P. Pexenfelder in Concionat. Hiſtoric. Hiſt. 99. atque tota Hiſpania teſtatur, Leodii urbe Regni Valentiæ, Antonius de Guerro S. Theologiæ Doctor pulcherrimum & candentiſſimum inter ſpinas lilium reperit, in quo viſebatur imago Immaculatæ Virginis bulbo floris eleganter impreſſa palliô radiiſque veſtita, & Dracone ad pedes jacente, &c.

Octavò.

Digitized by Google

Octavò. Memorat Spondanus ad annum 1350. num. 4. Item Henricus de Haſſia Carthuſianus ejus temporis Scriptor. Magnum Chronicon Belgicum. Langius in Chronico. Mayerus lib. 13. aliique apud Spondanum. Cracoviæ Monachum quemdam in concione ad populum maculatam in conceptu B. Virginem inclamantem, necdum finito Sermone, ſubita morte correptum cecidiſſe.

Nonò. Bellarminus coram Pio V. retulit annô 1617. Naves, quæ ſignô Immaculatæ Conceptionis caruère, undis merſas fuiſſe, cæteris feliciter appellentibus.

Decimò. Innumera ſanè ſunt alia miracula, quæ in noſtræ ſententiæ favorem afferuntur, è quibus tantùm aliqua (aliter nec chartâ, nec tempore permittentibus) hìc inſerere placuit; neque refert, quòd fidem divinam non mereantur, ſufficit enim, quòd certa ſint, ac ea fide digna, ut ſine temeritate negari haud poſſint; nam, ut optimè dicit Canus, lib. 11. de Loc. Theol. cap. 4. Concluſ. 4. *Plerique noſtra hac ætate perversè, ne dicam, impudenter res, quas eſſe geſtas viri graviſſimi teſtantur, in dubium vocant, qui, ſi idoneas cauſas probabilesque redderent, audiendi quidem eſſent, cùm verò reddant nullas, contemnendi ſunt, ut qui communem hominum ſenſum exuerint; judiciorum humanorum potiſſima inſtrumenta, hoc eſt, teſtimonia rejecerint, vitæque Magiſtram, prudentiæ ſubſidium, lucem veritatis, Hiſtoriam neglexerint, &c.*

## §. VIII.

15 *B. Virginem eſſe immaculatè conceptam, variis rationibus ex S. Thoma plerumque deſumptis probatur.*

Prima Ratio. S. Thomas 2. 2. q. 70. a. 2. ad 2. docet: *In dubio Judicem faciliorem eſſe debere ad abſolvendum, quàm condemnandum.* Et in cap. 8. Joannis Lect. 1. ad ſententiam tres requirit conditiones: *In ſententia*, ait, *debent ſervari tria, benignitas, diſcretio, & certitudo.* Id quoque legibus humanis ratum eſt; neminem videlicet, præſertim in cauſis criminalibus damnandum eſſe, *niſi ex probationibus luce meridiana clarioribus planè convictum.* Ita habetur leg. 5. ff. de pœnis. Et leg. *Item mala.* ff. ad leg. Aquil. Et C. *Litteras.* de præſumpt. Docentque omnes Juris-Conſulti; & id præſertim obtinet in perſonis magna dignitate conſpicuis, v. g. Epiſcopis, Cardinalibus, in quibus ne illæ quidem probationes ſufficiunt, quæ alioquin in Jure pro pleniſſimis & certiſſimis habentur, ut loc. cit. idem S. Doctor docet. Ex qua S. Thomæ omniumque communi doctrina ſic argumentum conficitur: Nulla ratione probari poteſt, prout in ſolutione Objectionum oſtendemus, Dei Matrem fuiſſe originali peccatô fœdatam. Ergo pronuntianda eſt innocens, quam nemo nocentem probat: Nam *accuſante non probante reus abſolvitur.*

Secunda Ratio. Conſtans eſt S. Doctoris multisque locis repetita ſententia, ut 16
in 3. Sent. D. 3. q. 1. a. 1. Quodlib. 2. ad 3. & in 1. Sent. D. 17. q. 2. a. 4. & 3. p. q. 27. a. 2. ad 2. & Opuſc. 61. gradu 10. B. Virginem tanta puritate nituiſſe, quantam Deus puræ creaturæ conferre potuit. Inde hanc propoſitionem, *Credendum eſt B. Virgini collatum eſſe quidquid conferre potuit*: in 3. Sent. diſt. 3. art. 1. concedit S. Thomas. Ex hac hujus Angelici Doctoris toties inculcata doctrina ſic formatur argumentum: Deus B. Virginem à peccato originali præſervàre potuit, utpotè omnipotens. Ergo præſervavit; *credendum* quippe *eſt B. Virgini collatum eſſe, quidquid conferri potuit.*

Aut cur, putas, non præſervaſſet? fortè quia pacto cum Adam inito includebatur? at poterat Deus non includere. Ergo voluit non includere. An quia redimi debuit? at longè perfectior eſt illa redemptio, quæ caſurum præſervat, quàm quæ jam lapſum ſublevat; ut ſup. §. 4. oſtendimus. An ut poſt culpam humilior eſſet? at creſcit ex dignitate humilitas, ut patuit in Chriſto; longeque major potuit eſſe humilitas innocentis, quàm reæ: ſuffecit ergo ad humilitatem potuiſſe cadere, niſi ſuſtineretur. An quia id divinæ Juſtitiæ ratio poſtulabat? At Juſtitiæ divinæ abundè ſatisfactum erat, omnibus Adami poſteris alienæ tantùm culpæ reis, morte damnatis, cœloque excluſis. An proinde alienum à Juſtitia dices curare & cavere ne delinquas, & à culpa præſervare? Demùm demus & id exegiſſe Juſtitiam divinam. At quis ita humanum ſenſum exuerit, ut credat & dicat Deum cum Matre, quam tamen ut filius, quantùm fas erat, honorare debuerat, juſtitiâ potiùs & ſeveritate, quàm clementiâ procedere voluiſſe?

17 Tertia Ratio. S. Thomas pluribus locis, ut in 1. Sent. D. 17. q. 2. a. 4. in 3. Sent. D. 3. q. 1. a. 1. Quodlib. 3. & 3.p. q. 27. a. 5. in Corp. Ibid. ad 1. & alibi ſæpiùs docet B. Virginem plus gratiæ à Deo accepiſſe, ſicque à Deo plus dilectam eſſe, quàm fuerint reliquæ creaturæ omnes. Cui adſtipulatur S. Bernardinus Senenſis, Serm. 51. cap. 3. dicens: *Chriſtum magis veniſſe in carne mortali pro B. Virgine redimenda, quàm pro omnibus hominibus, etiamſi omnes cum illa conferrentur:* & ideò eam vocat *primogenitam Redemptoris.* Et Suarez 3. p. tom. 2. D. 18. *Deus*, inquit, *plus amat ſolam Virginem, quàm reliquos Sanctos omnes.* Ex hac S. Thomæ doctrina ſic arguimus: Deus plus dilexit Matrem, quàm omnes alias creaturas, amore quidem non gratuito ſed debito & neceſſario: ex quo enim momento decrevit eſſe ipſius Filius, decrevit quoque omnem ei amorem, reverentiam, & protectionem præſtare, quam Filius parenti præſtare tenetur. Atqui amor ex ſuo conceptu intrinſeco expellit à re amata omne malum & indignitatem. Ergo, cùm Deus Matrem ab æterno jam plus quàm cæteras creaturas dilexerit, ab omni peccato, tam originali, quàm actuali, eam præſervare debuit; quæ enim peccatô major miſeria, aut indignitas? Accedit, quòd Angelos, utpotè quos ab omni peccato præſervavit, magis, quàm eam, dilexiſſet. Ergo non præ omnibus creaturis Matrem Deus dilexit, ut tamen citatis locis docet S. Thomas.

Ratio quarta. S. Thomas 3. p. q. 27. 18
a. 4. probans B. Virginem nunquam venialiter peccaſſe hæc habet: *Nulla eſt conventio luci ad tenebras; quia gloria filiorum Patres eorum; quia in malevolam animam non introibit ſapientia.* Ad hoc teſtimonium ſic argumentamur: Si poteſtatem haberes tibi ſponſam aut matrem eligendi, quæ nullâ infamiâ unquam laboraſſet, aut corrupta fuiſſet, non dubito, quin id faceres. Cur ergo putas Deum, cum intactam & innocentem matrem eligere potuerit, potiùs infamem & corruptam non à lenone quodam impudico, ſed ab omnium creaturarum turpiſſima & viliſſima Deique inimiciſſima, Diabolô videlicet, eligere voluiſſe, atque in malevolam animam intrare? aut fortè Deus non magis honeſtatem vel innocentiam amat, quàm homines?

Ratio quinta. S. Auguſtinus, Serm. 19
de Aſſump. *Nullus dubitat*, inquit, *quin poſſit Deus Mariam ſine corruptione ſervare. Ergo dubitandum non eſt voluiſſe.*

Ex

Ex hac S. Auguſtini regula ſic inferimus: Si in noſtra poteſtate, qui B. Virginem amamus, arbitrioque fuiſſet eam à peccata originali præſervare, quis noſtrûm eam non præſervaſſet? Multò magis ergo eam Deus præſervavit, qui eam magis dilexit, nullâ eum, cur id non faceret, ratione morante, ſicut & nulla morabatur, ut ejus corpus incorruptum non ſervaret: potuit, & decuit. Ergo fecit.

20 Ratio ſexta. Diſpenſavit Deus cum B. Virgine in aliis legibus, putà *in dolore paries, in pulverem reverteris, pronum eſt cor hominis ad malum ab adoleſcentia ſua, &c.* Et undè? niſi quia Matrem dedecebant. At multò magis dedecuit peccatum; ita quidem, ut B. Virgo maluiſſet non eſſe Virgo, quàm ſemel fuiſſe maculata tantô malô, quale eſt peccatum. Ergo Deus etiam quoad peccatum originàle, licèt omnes poſteri Adæ illud contrahere debuerint, cum illa diſpenſavit. Primum namque hoc noſtræ Virginis votum, primæque preces fuerunt, ne in mundum jam defforata prodiret. Dicebat illa, cùm primò mundum ingreſſa eſt, quod olim Eſther ad ſuum Aſſuerum: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ô Rex! & ſi tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo.* Et quid tam juſta poſtulanti aliud Deus reſponderet, quàm quod Aſſuerus optanti Reginæ: *Noli metuere, non morieris, non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.* Eſther, c. 15.

21 Ratio ſeptima. S. Auguſtinus, Serm. de Aſſumpt. ſuprà Ratione quinta citatô: *Nullâ quidem ſacrar. Scripturarum, aut SS. Patrum auctoritate cogente, credit Corpus B. Virginis in cineres non fuiſſe redactum, ſed incorruptum manſiſſe*, ideò tantùm, *quia pertinet ad dignitatem Domini Matris ſervare honorem; quia nullus dubitat, quin poſſit Mariam ſine corruptione ſervare. Cur ergo dubitandum eſt, noluiſſe? quia in Mariæ integritate plùs potuiſſe gratiam, quàm naturam, non eſt dubitandum.* Ecce juxta S. Auguſtinum, in pede, id eſt, in corpore, ſeu infima hominis parte Cœli Reginam pulvis dedecuit, ac propterea non admiſit; quantò minùs admittemus nos vel in ipſa facie, hoc eſt, in anima ſaniem & carcinomata, id eſt, peccatum, quo nihil coram Deo fœdius. Quis proin neſcit, ſi optio Virgini daretur, millies eam cineres potiùs & pulveres corporis electuram, quàm vel ſemel peccatum?

Ratio octava. Vel B. Virginem eſſe maculatam originali peccatô nullo modo, vel tantùm dubie, vel certò ex S. Scriptura probari poteſt. Si nullo modo, quomodò audes damnare quam Deus non damnat? Si dubiè & nonniſi obſcurè, quæ pietas? cùm Matrem abſolvere licet, & tamen non abſolvere, ſed potiùs velle damnatam, quàm abſolutam. Si autem certò, tunc omnes hæretici ſumus: quid hôc abſurdius? 22

Ratio nona. Juxta S. Thomam, 1. 2. quæſt. 85. Effectus peccati originalis ſunt iſti: *Inclinatio ad malum ſeu fomes peccati & concupiſcentia, pugna naturæ inferioris cum ſuperiore, ignorantia in intellectu, debilitas ſeu languor voluntatis in proſecutione boni, ac denique peccatum veniale.* At in B. Virgine nullus peccati originalis effectus fuit, ut quisque apertè dignoſcit. Ergo prudenter is non judicat, qui illam peccatô originali maculatam aſſerit: niſi dicere velis, prudenter de cauſa judicare illum, cujus nullum, aut ſaltem cauſæ omninò repugnantes & contrarios videt effectus, ſic imprudentiſſimum non eſſe, qui aſſereret ignem eſſe naturæ gravis, cùm tamen in eo nullos gravitatis effectus deprehendat. 23

24 Ratio decima. Edic amabo, cur in lege veteri Deus à Sacerdotibus alias duci uxores, quàm Virgines, noluit? cur à Juda Machabæo deſuper altari à Gentibus profanato ſibi Sacrificium offerri, cur ſuum Corpus niſi in novum & intactum ſepulchrum condi, aliisque, quàm mundiſſimis linteamentis involvi noluit? Reſpondebis utique; quia indecens aliter fuiſſet. At quantò magis indecens fuiſſet in utero coinquinatæ reclinare, necnon à turpiſſimè fœdata naſci. Tanta cura pro altari, tanta pro Templo & ſepulchro, ne quid indecori & fœdi haberent; & non multò major pro Matre? Aut profanatio aliqua poteſt unquam pejor fingi peccatô?

25 Ratio undecima. Eccur Deus Matrem, licèt inopem, Nobilem tamen ſanguinisque Regii elegit? Dicis, ne contemptui hominibus eſſet, atque ignobilitate, maculâ illâ indelebili notaretur. At ſi tanta cura Deo fuit, ut Matrem haberet quoad carnem nobilem, quantò majori curæ ei fuit, ut animâ nobilem, hoc eſt, originis intactæ, præcellentis, & gratiâ inſignis; non verò originis obſcuræ, ſervilis & peccatô fœdatæ? nec enim pejor viliorque conditio, quàm peccatoris. Oportuit ergo carne eſſe Nobilem, ne Mater contemptui hominibus foret; multò magis oportuit animâ eſſe Nobilem, ne Angelis, quibus Regina deſtinabatur, contemptui eſſet.

26 Ratio duodecima. S. Thomas 1. part. q. 47. a. 2. docet:, *Optimi agentis eſſe producere totum ſuum effectum optimum*, &c. Ex hac doctrina ita inferimus: Connaturale eſt omni cauſæ aliquando nobiliſſimum effectum producere. Ergo Chriſtus, utpotè perfectiſſimus Redemptor generis humani ſaltem aliquando edidit ſpecimen optimæ redemptionis, quæ eſt redemptio præſervativa, ut ſuprà §. 4. dictum. At quem optima hac redemptione liberavit, ſi Matrem non liberavit?

Ratio decima tertia. S. Thomas, 3. p. q. 27. a. 5. ex S. Paulo 2. Corinth. 3. docet, Deum dare cuique gratiam proportionatam illi dignitati, ad quam eligitur. Atqui dignitas Matris ſuæ eſt major dignitate omnium Angelorum; alia enim eſt dignitas ſervi, alia Matris. Ergo cùm Angeli fuerint in ſtatu gratiæ creati, incongruum ſanè fuiſſet, etiam Matris animam in ſtatu gratiæ non creari, &c. 27

Ratio decima quarta. Quantùm fas eſt & licet, debemus amare & honorare B. Virginem, atque optimè de ea ſentire. Atqui licet & fas eſt, imò blandè nos invitat Eccleſia, ut amemus, colamus, & teneamus B. Virginem innocentem, immaculatam, omnisque peccati originalis expertem eſſe. Cur ergo nos non colamus, & ubique terrarum innocentem ac omnis peccati expertem deprædicemus? Ais, at dubium eſt, ne erremus, B. Virginem innocentem prædicantes. Sed Reſp. Longè magis dubium eſſe, imò certum, ex eo, quòd Eccleſia ſit infallibilis, quòd erremus eam nocentem dicentes. Si tamen, & qui aſſerunt ſine macula conceptam, & qui negant, errare poſſunt, malumus cum illis errare qui dicunt innocentem, quàm cum illis, qui peccatricem aſſerunt. 28

Ratio decima quinta. S. Auguſtinus, contra Epiſt. fundam. cap. 4. ait: *Multa ſunt, quæ in Eccleſia Catholica juſtiſſimè me tenent: conſenſio populorum & gentium, auctoritas miraculis inchoata, Sedes Apoſtolica*, &c. Si ergo hæc Auguſtino convincendo, ut res etiam difficillimas, omnemque humanum captum ſuperantes crederet, ſuffecère; quid te retrahit, ut rem perſuadendo facillimam, tamque rationi conſentaneam, Matrem ſcilicet à Filio eſſe præſervatam, ne peccatum originale incurreret, non credas? num fortè conſenſus populorum? 29

num

num omnium Doctorum & Univerſitatum auctoritates? num Summorum Pontificum Diplomata? num innumera miracula à viris fide digniſſimis relata? quibus ſi credere nolis, oportebit planè te communem ſenſum exuere, omnemque hiſtoricam auctoritatem è medio tollere; ſicut enim vaniſſimum eſt omnia ac paſſim, ita ſtultiſſimum nihil, & nemini credere. Hæc omnia ſtant pro Beatiſſimæ Virginis conceptu immaculato, eique favent, tu ſolus non favebis?

30 Ratio decima ſexta. B. Virgo omnium creaturarum humillima fuit, adeò ut hac potiſſimùm virtute in Dei Matrem eligi meruerit juxta illud S. Auguſtini: *Virginitate placuit, humilitate concepit.* Indè Richardus à S. Laurentio occaſionem ſumpſit, lib. 1. de laudibus Virg. cap. 3. dicendi, *Humilitas Mariæ Regem Cæli traxit ad terram.* Et hoc quoque viſum eſt S. Bernardo, cùm Serm. ſuper *Signum magnum, meritò* inquit, *facta eſt noviſſima prima, quæ, cùm prima eſſet omnium, ſe ſe noviſſimam faciebat.* Si humillima, ergo nihil eorum omiſit, queis, quantùm citra mendacium licuit, conditionem ſuam deprimeret, inde eſt, quòd in *Cantico* ſuam indignitatem ita deſcribat: *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ*, Græcè Ταπείνωσιν, hoc eſt, *vilitatem, exiguitatem.* Amabo, ſi peccatô originali aliquando tenebatur, cur non potiùs ad tantorum Sanctorum Moyſis, Davidis, quos S. Paulus, & Auguſtinus imitati ſunt, aliorumque exemplum dicebat: *Quia reſpexit iniquitatem miſeræ peccatricis ſuæ.* Cur cum laudato Pſalte Regio etiam originale peccatum non expoſuit, & dixit: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Ergo vel non fuit omnium creaturarum humillima, vel omni peccatô caruit; ideoque nihil de peccato locuta eſt, ne veritatem mendaciô læderet.

31 Ratio decima ſeptima. Potiſſima ratio, quæque omnes alias complecti videtur, eſt dignitas Matris Dei. De hac ita S. Thomas, 1. p. q. 25. a. 6. *Beata Virgo ex hoc, quòd eſt Mater Dei, dignitatem habet aliquo modo infinitam, ex bono infinito, quod eſt Deus, & cujus eſt Mater.* Idem docuit S. Eucherius, cujus eſt celebris hæc ſententia: *Scire vultis quanta ſit Mater? cogitate, qualis ſit Filius.* Et S. Anſelmus de excellentia Virg. c. 2. *Hoc ſolùm de B. Virgine prædicari, quòd ſit Mater Dei, excedit omnem altitudinem, quæ poſt Deum dici, vel cogitari poteſt.* Et S. Petrus Damianus: *Attende Seraphim, & videbis quidquid majus eſt, Virgine minus eſſe, ſolumque opificem opus iſtud ſupergredi.* Ex hac B. Virginis dignitate omnia iſta privilegia Patres, Eccleſia, Theologi deducunt, videlicet: *Quod plùs dilecta à Deo fuerit & ſit, quàm omnes Sancti univerſim, etiam collectivè, ſumpti. Quòd, ſolo Deo excepto, cunctis ſuperior extiterit. Quòd tanta nituerit puritate, qua major ſub Deo intelligi nequeat. Quòd ſit immenſa gratiarum abyſſus. Quòd, quidquid gratiæ vel paucis mortalium collatum fuit, tantæ Virgini denegatum non fuerit. Quòd ſine peccato nata. Quòd poſt partum Virgo. Quòd in Cælos etiam cum corpore aſſumpta fuerit. Quòd menſura privilegiorum Virginis ſit potentia Dei. Quòd omni peccatô veniali caruerit.* Quodque, ut S. Methodius ſcribit Orat. de Purificat. *Deum ſibi debitorem habeat, quia facta eſt ejus Mater.*

Hæc omnia, cùm expreſsè in ſacris Scripturis non habeantur, non aliundè accepta ſunt, quàm ex titulo & dignitate Matris Dei: Sicut enim, eo ipſo, quòd quis Regem nominet, etſi nihil aliud adjungat, eum potentem, divitem, delitiis affluentem, palatiis, militibus inſtructum intelligit; ſic Evangelium,

cùm Mariam *Dei Matrem* nominat, omnia privilegia, beneficia, & gratias complectitur, quæ puræ creaturæ concedi poſſunt. Undè fit, quòd, ſi quæras, cur ſine peccato nata ſit? Reſpondeatur, *quia Mater Dei eſt.* Cur nullo peccato obnoxia? *Quia Mater Dei eſt.* Cur poſt partum Virgo, cur in Cœlos aſſumpta, cur præ omnibus aliis creaturis à Deo dilecta, &c.? *Quia Mater Dei eſt.*

Hanc Dei Matrem jam olim præfiguraverat ſtupendum illud Salomonis Templum, quod tantis expenſis extructum eſt, ut auctores, qui de eo ſcribunt, fateantur iis expenſis integrum Templum ex ſolido auro fieri potuiſſe; eas enim ad noſtram monetam reducens Lorinus, ſupra quinque millia ſexaginta milliones Hiſpanicorum aureorum conficere, queis totidem milliones talentorum argenteorum reſpondebant, ait. Quòd ſi quæras, quo fine tot theſauri, tantaque vis auri & argenti impenſa? Hanc unicam cauſam exponit Salomon: *Non enim homini, ſed Deo habitatio præparatur.* Tanti eſſe ei videbatur Domum Deo adornari, ut nullum aurum, nullæ opes ſufficerent. Mater Dei non in Templum tantùm, ſed & in Matrem Deo præparabatur; quæ ergo gratiæ, qui theſauri ſufficere tam eximio, immenſoque operi putas? planè quidquid in terra, quidquid in Cœlo, Deique ſcriniis eſt, invenies umbram eſſe tantæ dignitati comparatum. Quidquid ergo privilegiorum Mariæ collatum eſt, id omne infra Matrem Dei eſt. Tandem ex hoc S. Thomæ principio ab omnibus Patribus, Eccleſia, Doctoribus, admiſſo ita argumentamur: Maternitas eſt dignitas quaſi infinita. Ergo ad eam debuit Virgo diſponi per gratiam, non quidem abſolutè, id enim eſt impoſſibile, ſed aliquo modo infinitam, *quantùm* nempè *decuit, nec repugnabat.* Atqui conceptam eſſe ſine peccato & decuit; quid enim rationi magis convenit, quàm non peccaſſe? aut quid decet, ſi non decet innocentia? Nec repugnavit; quid enim Omnipotenti repugnat? aut quæ implicantia in hac propoſitione fingi poteſt: *B. Virgo nunquam peccavit?* Accedit, quòd *Deus, qui*, ut habet Apoſtolus, *pro nobis Filium ſuum dedit, etiam cum illo omnia nobis donârit.* Cùm ergo proprium Filium ſuum Deus Mariæ dederit, quid non deinceps donavit? Donavit Theſaurum, negavit teruncium? Aut ergo falſa eſt S. Pauli conſequentia, aut verum quod dicimus.

Ratio decima octava. S. Thomas 2. 2. q. 106 a. 6. docet, gratitudinis officium eſſe, ut quis reddat *plura in recompenſatione*, aut certè *paria*. Qui ergo voluit eſſe Filius, voluit quoque non eſſe ingratus; non quòd Deo obligationem imponamus; ſed quia non poteſt Deus velle repugnantia, rectæque rationi adverſa; ut eſſet, promittere, & promiſſis non ſtare; futura prædicere, & non implere; Filium eſſe, & parentibus ingratum. Qui ergo voluit eſſe Filius, voluit quoque Matri non eſſe ingratus. Cùm ergo vitam à Matre acceperit infiniti pretii, debuit quoque gratiam infinitam rependere, hoc eſt, quanta non repugnat, & decet. Atqui Matrem eſſe immaculatè & in gratia conceptam & non repugnat, & decet, ut ſuprà oſtendimus. Ergo id quoque Matri ſuæ dedit. 32

## §. IX.

### *Refutantur quæ contra Immaculatam Conceptionem B. Virginis ex SS. Scripturis producuntur.* 33

Opponitur 1mo. ex Epiſt. ad Rom. cap. 3. *Omnes peccaverunt, & egent gloriâ Dei.* & cap. 5. *Per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit, in quo omnes*

*omnes peccaverunt.* Et ibid. *Sicut per unius delictum in omnes in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes in juſtificationem.* Ad Galat. 3. *Concluſit Scriptura omnia ſub peccato.* Ecclis. 7. *Virum de mille unum inveni, mulierem autem ex omnibus non inveni.* Hi potiſſimùm ſunt Scripturæ textus, quibus immaculatam B. Virginis Mariæ conceptionem maculare conantur adverſarii. Sed

Reſp. cum S. Thoma 3. p. q. 30. a. 2. ad 2. ubi, *Dicendum*, inquit, *quòd ſicut Auguſtinus dicit in Serm. de Aſſumptione* (idem etiam habet lib. 1. de nat. & grat.) *Maria vera æſtimatione à quibusdam generalibus excipitur; quia nec conceptus multiplicavit, nec ſub viri, hoc eſt, mariti poteſtate fuit.* Ergo Beata Virgo generalibus regulis & propoſitionibus S. Scripturæ non comprehenditur, prout etiam ex ejusdem S. Scripturæ variis locis probatur: Eccli. 40. *Omnia quæ de terra ſunt, in terram revertentur.* Hier. 6. & 8. *Omnes avaritiæ ſtudent.* Philip. 2. *Omnes quærunt quæ ſua ſunt.* Rom. 3. *Omnis homo mendax, omnes ſub peccato ſunt, non eſt juſtus quisquam.* Pſalm. 13. *Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt. Non eſt qui faciat bonum, non eſt usque ad unum.* Hæc omnia perſonam adeò eximiam, privilegiatam & exemptam, ut eſt B. Virgo, nullatenùs complecti poſſunt. Si ergo iſtæ propoſitiones, quæ tamen univerſales ſunt, eam non comprehendunt; cur contendis alias peccati originalis mentionem facientes propoſitiones eam comprehendere? Cùm Paulus dicit omnes peccaſſe, ab hac generali oratione Virginem non eximis; at cùm Auguſtinus, aliique SS. Patres dicunt Beatiſſimam Virginem nullo prorsùs peccato, nullâ omninò maculâ contactam fuiſſe, non admittis illam vocem univerſalem *Nullâ* ad omnia extendi peccata etiamque *Originale.* Ergo ex te habeo, quòd oratio univerſalis, cùm Virginem damnas, omnia comprehendat; at cùm nos abſolvimus non omnia comprehendat: Quanta abſurditas! 2do. 1. Corinth. 15. dicitur, *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes vivificabuntur*, & tamen certum eſt, non omnes de facto *in Chriſto vivificari*, parvulos videlicet ſine Baptismo decedentes. Si ergo iſta Pauli propoſitio, *Omnes in Chriſto vivificabuntur*, vera eſt, etſi tam multi excipiantur; quare non item iſta vera eſſe poſſit, *Omnes in Adam moriuntur*, quamvis una ſola non moriatur. 3tio. Quod dictum Eccleſiaſtis attinet, dicimus illud continere figuram proverbialem, videlicet: multò faciliùs virum bonum & prudentem, quàm fœminam reperiri. Et planè ipſe Salomon inter mille ſuas uxores & amicas, 700. Reginas nempè, & 300. concubinas idipſum expertus eſt, &c.

## §. X.

### *Reſpondetur ad SS. Patres.* 34

Opponitur 1mo. S. Auguſtinus, qui in variis locis neminem, ſi Chriſtum excipias, immunem liberumque fuiſſe à peccato originali docet: præcipuè, lib. 2. de Bapt. parvulorum, ubi, *Non eſt*, inquit, *in filiis hominum, nec fuit, nec erit, qui nullo unquam peccato fuerit obſtrictus &c.* Item lib. de nat. & grat. cap. 41. *Planè quod commemoravi, per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, & antiquos Sacerdotes, & nos, & poſteros noſtros ſententia iſta complectitur.* 3tio. Cap. 10. ſuper Geneſ. ad litt. *Corpus Chriſti quamvis ex carne fœminæ conceptum, quæ de illa carnis peccati propagatione concepta fuerat, tamen, quia non in ea ſic conceptum fuerat, quomodò fuerat illa concepta, ideò ipſum non fuerat caro peccati.* 4to. In Pſal. 34. ita habet:

habet: ***Maria ex Adamo mortua eſt propter peccatum.*** Idem alibi ſæpiùs docet. Ergo juxta S. Auguſtinum B. Virgo à peccato originali nullatenùs immunis fuit.

Reſp. 1mo. Innegabile eſſe, quia, ubi Auguſtinus dicit omnes, Chriſtô exceptô, originali peccatô contaminari, ſub tali univerſali propoſitione comprehendi Beatiſſimam Virginem nullatenùs intendit; ubi enim de ea in particulari agit, & in individuo loquitur, ſemper illam excipit; ut lib. de nat. & grat. cap. 36. ubi ait: *Excepta S. Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorſùs, cùm de peccato agitur, habere volo quæſtionem; inde enim ſcimus, quòd plus gratiæ ei collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere & parere meruit, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum.* Et quamvis cit. lib. præcipuè de peccatis venialibus & actualibus agere videatur, agit tamen & de peccato originali; tùm quia omni ex parte, & ab omni prorsùs peccato illam excipit; tùm quia præcipua concertatio cum Juliano, contra quem hîc agit, erat de peccato originali; tùm quia cauſalis, quam addit, nempe *quæ concepit & parere meruit, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum*, æquè, aut magis locum habet in peccato originali; tùm denique, quia lib. 5. contra Julian. cap. 9. & 15. pro certiſſima regula ponit, eum, qui nunquam peccatô veniali contaminatus eſt, etiam originali caruiſſe. En ejus verba: *Is, qui in adulta ætate peccatum nullum fecit, in infantili ætate peccatum non contraxit, & ideò Chriſtus peccatum etiam major feciſſet, ſi parvulus habuiſſet.* At conſtat B. Virginem in adulta ætate nullo peccato contaminatam fuiſſe. Ergo nec in infantili ætate contraxit; conſequenter ſemper à peccato originali immunis extitit juxta S. Auguſtinum. Item idem S. Auguſtinus lib. de 5. Hæres. p. 15. Chriſtum Manichæis ita reſpondentem inducit: *Hanc, quam deſpicis Manichæe, Mater mea eſt, ſed manu fabricata eſt mea: undè ſordes in domo, ad quam nullus habitator acceſſit? ſolus ad eam Dominus, & fabricator ejus venit.* At non ſolus Deus ad eam veniſſet, ſi priùs per peccatum originale à Dæmone corrupta eſſet, &c. 2do. S. Auguſtinus non tantùm docet ſolum Chriſtum peccatô originali, ſed & ſolum omni actuali caruiſſe; lib. de fide ad Petrum enim ſic loquitur: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, exceptis illis, qui pro Chriſti nomine ſuo ſanguine baptizantur, nullum hominem accepturum vitam æternam, qui non hic à malis ſuis fuerit per pœnitentiam fidemque converſus.* Et cap. 38. *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, juſtos atque ſanctos homines, exceptis his, qui baptizati parvuli ſunt, ſine peccato hîc vivere minimè poſſe.* Idem repetit contra Julian. lib. 5. cap. 9. Item in Enchiridio cap. 6. apertè ſcribit, *Nullo excepto, parvulos naſci cum peccato originali.* Cùm tamen certum ſit B. Virginem, imò & S. Joannem Baptiſtam ſine peccato originali natos eſſe. Et lib. de nupt. & concup. *Quando Chriſtus in carne naſci dignatus eſt, ſolus ſine peccato eſt natus.* Item Epiſt. ad Optat. de orig. anim. ait, *Neminem naſci ex Adam, niſi vinculô delicti & damnationis obſtrictum, neminem inde liberari, niſi renaſcendo per Chriſtum, tam inconcuſsè tenere debemus, ut ſciamus eum, qui hoc negaverit, nullo modo ad Chriſti fidem pertinere.* Idem habet lib. Hypognoſticon contra ſecundam blaſphemiam Pelagianorum. Ad certum eſt, ut jam diximus, tùm ex Conciliis, præcipuè ex Tridentino, tùm ex Bullis Pontificum, & totius Eccleſiæ ſenſu, imò ipſius S. Auguſtini ſuprà relati, B. Virginem & ſine peccato natam eſſe, & omni peccatô actuali ſemper caruiſſe. Aut ergo hîc Auguſtinus errat, aut in

iſtis

Digitized by Google

iſtis univerſalibus propoſitionibus nullo modo involvit B. Virginem. Indè quando Auguſtinus, aliique Patres ſolum Chriſtum à peccato originali excipiunt, eo modo loqui dicendi ſunt, quo Eccleſia & Scriptura loquuntur, cùm dicunt, *Chriſtum eſſe ſolum ſanctum, ſolum bonum, illi ſoli honorem & gloriam deberi.* Non quòd alii etiam Sancti non ſint, ſed quòd quidquid Sanctitatis habent, à Deo habeant. Sic à pari Chriſtus ſolus originali peccatô caruit, non quòd B. Virgo eo etiam non caruerit, ſed quia Chriſtus jure proprio peccatô originali caruit, B. Virgo autem ex meritis Chriſti & privilegiô, adeoque jure alieno. Et ex his patet, quid ad primam & ſecundam S. Auguſtini auctoritatem, aliaque ejusmodi loca univerſalia reſpondendum ſit; dicendum quippe, quòd ſemper intelligenda & apponenda ſit clauſula ſuprà ex S. Auguſtino relata, ſcilicet: *Excepta B. Virgine, de qua, cùm de peccato agitur, nullam prorsùs mentionem fieri volumus.*

Ad 3tiam ejusdem S. Auguſtini auctoritatem dicimus, verum quidem eſſe, quòd B. Virgo habuerit carnem peccati, id eſt, in conceptu corporis contraxerit peccatum originale, non quidem quoad culpam, & privationem gratiæ, cujus ſola anima capax eſt, ſed quoad qualitatem morbidam & infectivam, id eſt, quoad vim, quantùm in ſe eſt, inquinandi animam Deoque odibilem reddendi & gratiæ extorrem, quamprimùm corpori uniretur, niſi ſpeciali privilegio à ſolvendo peccati tributo eſſet exempta. At aliud eſt habere carnem peccati, aliud animam in peccato concipi. Primum, eo ipſo, quòd B. Virginis caro ex concubitu, in quo peccatum eſt (*e*), ſcilicet voluptas & concupiſcentia, quæ ſi non ſemper in conjugibus peccata ſunt, ſunt tamen effectus peccati originalis, proceſſerit & formata ſit, reſpectu illius admittere poſſumus; alterum autem conſtanter negamus.

Ad 4tam ejusdem S. Auguſtini auctoritatem B. Virginem quidem propter Adæ peccatum mortuam eſſe concedimus, ſi enim iſte non peccaſſet, nec ipſa, nec ullus hominum unquam mortuus fuiſſet. At minimè ex hoc ſequitur fuiſſe peccatô originali correptam; ſunt enim aliquæ pœnæ ex Adæ peccato conſecutæ, quæ nec ullam malitiam nec indecentiam moralem complectuntur, ut defatigatio, ſomnus, perſecutiones, mors, &c. & iſtæ, quamvis ſint effectus peccati originalis, manent tamen etiam in iis, qui peccatum originale non contraxerunt; quales ſunt Chriſtus & B. Virgo; cùm non ſint mala propriè dicta, nec propriè effectus peccati originalis, ſed naturæ humanæ ex materia & contrariis ac pugnantibus partibus corporeis compoſitæ. Nec mors ad peccatum inducit, ſed potiùs finit peccatum, eſtque potiùs effectus gratiæ; cùm ſit maximè meritoria, retrahatque à peccato, & ideò, ut jam diximus, in eo etiam fuit, qui nunquam peccavit; ſicut ergo non ſequitur, illic eſſe febrim, ubi eſt calor, cùm calor etiam ab aliis cauſis provenire poſſit, præter febrim; ita non ſequitur fuiſſe peccatum, ubi mors fuit, quia mors non à ſolo peccato, ſed etiam ab aliis cauſis provenit.

Ob. 2do. S. Anſelmus, qui lib. 2. 35
*Cur Deus homo.* cap. 16. ſic loquitur: *Licèt ipſa Chriſti Conceptio munda ſit, Virgo tamen ipſa, undè aſſumpta eſt, in iniquitatibus concepta eſt, & in peccatis concepit eam Mater ejus, & cum originali peccato nata eſt, quoniam in Adam omnes peccaverunt.* Idem Anſelmus, ut Bandel-



(*e*) Seu potiùs fomes peccati.

Bandellus in Officio de ſanctificatione B. Virginis lect. 9. refert: in quadam meditatione Deum ita alloquitur: *Animam glorioſæ Virginis Mariæ in macula culpæ originalis creaſti, ſed conſequenter eandem à primaria labe purgaſti, & immiſſu munditiæ decoraſti, & in ſanctitatis puritate poſteà confirmaſti.* Hæc, ut volunt Adverſarii, Anſelmus. Sed

Reſp. ad 1mum. Quia mala fide hîc citatur Anſelmus: non enim hæc ipſe dixit, ſed Boſo ejus diſcipulus illum interrogans; ad quam interrogationem nihil reſpondet Anſelmus, ſed toto illo capite de innocentia originali B. Virginis abſtrahit, quia ibi non de conceptu illius agebatur, ſed utrum Chriſtus cum peccato natus ſit? Ad quam quæſtionem reſpondet Anſelmus: *Poſtquam conſtat illum hominem eſſe Deum, & peccatorum reconciliatorem, non eſt dubium eum ſine peccato eſſe.* 2do. Quia ſi hoc argumentum aliquid probaret, probaret etiam B. Virginem eſſe cum peccato originali natam, quod affirmare nec Anſelmus unquam ſomniavit. Denique certum eſt, Boſonem loqui non de conceptu animæ, ſed de conceptu corporis; ea enim verba: *In peccatis concepit eam Mater ejus,* de conceptu animæ intelligi non poſſunt, mater enim non generat animam, nec aliud quidquam circa illam facit.

Ad 2dum. Reſpondet Sfonderatus hîc §. 11. hanc ſententiam à Bandello confictam eſſe, atque falsò attributam Anſelmo; cùm nec in proſologio, nec in lib. decem meditat. qui incipit *Evigila*, nec in alio meditationum libro, cujus initium, *Dum conſidero*, nec alibi locorum inveniatur. Porro certum eſſe, quòd Anſelmus pro Immaculata Conceptione ſteterit, habeturque teſtimoniô Concilii Cantuarienſis celebrati annô 1328. in quo fit mentio Sententiæ S. Anſelmi, qua pro immaculato conceptu pronuntiabat. Item Baronius in Notis ad 8. Decembris *Habemus*, inquit, *rei geſtæ*, id eſt, revelationis Abbatis Heluini ob inſtitutionem Feſti Immaculatæ Conceptionis illi factæ (*f*), *hiſtoriam in antiquo codice MS. ex quibus omnibus ſatis compertum habetur, ejuſmodi celebritatem* (Immaculatæ Conceptionis) *in Anglia primò celebrari cœptam, eidemque faviſſe B. Anſelmum.*

Ob. 3tio. S. Bernardus, qui in cele- 36
bri illa Epiſtola ad Lugdunenſes n. 147tâ illos acriter reprehendit, quòd in ſua Eccleſia Feſtum Immaculatæ Conceptionis celebrare cœperint. 2do. Idem S. Bernardus Serm. de S. Joan. Bapt. cujus initium eſt: *Hodie dilectiſſimi* hæc ait: *Cùm omnes homines in iniquitatibus concepti ſint præter Chriſtum.* 3tio. Ut Bartholomæus Spina part. 4. cap. 9. refert, idem S. Bernardus Epiſt. 190. ad Innocentium Papam ait: *Sive ergo reconciliatio, ſive redemptio liberatio eſt de vinculis diaboli, à quo captivi tenebamur, ex quo patet, quia ſi fuit redempta* (B. Virgo) *eam etiam ſub vinculis diaboli fuiſſe, hoc eſt, peccatô.*

Reſp. ad 1mum. Quòd in citata Epiſt. S. Bernardus nonniſi de primo conceptu hominis & inanimati ſeu animalis, cùm ſcilicet in utero materno parentum ſanguis commiſcetur, & primæ fibræ humani fœtûs ducuntur, ſermonem habeat, non de ſecundo hominis animati conceptu, de quo tamen hîc tantùm ſermo eſt; quod evidentiſſimè deducitur ex tota ferè illa Epiſtola, in qua ex eo tantùm Feſtum Immaculatæ Conceptionis reprobat, quòd inter amplexus maritales, in queis libido effectusque peccati eſt, ſanctitas eſſe nequeat. 2do. In eadem Epiſtola S. Bernardus aſſerit, quòd credat ortum

(*f*) Vid. Sfonderatum §. 6. pag. 50.

ortum B. Virginis eſſe ſanctum, quia illum ſumma veneratione celebrandum Eccleſia proponit; *Hæc*, inquit, *mihi de illa cantat Eccleſia*, *& me eadem docuit decantare*, *ego verò*, *quod ab illa accepi*, *ſecurus & teneo*, *& trado.* Si ergo nunc in vivis ageret S. Bernardus; cerneretque totâ Eccleſiâ Immaculatam Conceptionem celebrari, ut olim Nativitatis ejus memoria jam celebrabatur; nonne iterùm diceret ac ſcriberet: *Hæc mihi de illa cantat Eccleſia*, *& me eadem docuit decantare.* Sique de Virginis innocentia litem illi moveres, nonne itidem intrepidus reſponderet: *Ego quod ab Eccleſia accepi ſecurus & teneo*, *& trado.* Accedit denique quòd S. Bernardus eandem Epiſtolam hoc epiphonemate clauſerit: *Quæ autem dixi*, *Romanæ Eccleſiæ auctoritati & examini totum hoc reſervo*, *ipſius*, *ſi quid aliter ſapio*, *judicio paratus emendare.* Si ergo jam viveret S. Bernardus, & Eccleſiæ Romanæ de illibato B. Virginis conceptu Diplomata, Exempla, Feſta, Conciones, Sententiamque audiret, nonne opinionem ſuam, ſi aliquando aliter ſapuit, emendaret?

Ad 2dum & 3tium quamquam in promptu & facilè iis reſponderi poſſet, tamen, cùm, prout Sfonderatus noſter teſtatur, falsò attribuantur S. Bernardo (nullibi quippe apud eum inveniuntur,) non operæ pretium eſt, ut illis reſpondeatur.

## §. XI.

37 *Reſpondetur ad auctoritatem S. Thomæ.*

Quindecim ſententiæ apud Sfonderatum ex S. Thoma depromptæ leguntur, quibus Beatiſſimæ Virginis cauſa onerari aliquo modo videtur; hæque ſententiæ aliquibus adeò claræ viſæ ſunt, ut malint Cœli Reginam criminis arguere, quàm S. Thomam erroris, quaſi verò minus eſſet illam peccaſſe, quàm Thomam erraſſe.

Proin ſi S. Thomas aliquibus locis B. Virginem maculatam agnoſcere videtur, longè pluribus tamen pro ejus innocentia ſtare videtur; ut ſuprà oſtenſum eſt: cur ergo non potiùs illius ſententiæ accedis, cùm Virgini favet, quàm cùm adverſatur? Fortè majori fide dignus eſt cùm Virginem damnat, quàm cùm abſolvit?

At & graviſſimis indiciis probari poteſt S. Doctoris ſententias de Immaculato Conceptu fuiſſe corruptas. Ait quippe P. Wielmus Ord. Prædicat. Epiſcopus, lib. pro defenſ. S. Thomæ: *Execrabilius eſt*, *quòd nequam & ſceleſti homines quidam*, *vel ad Thomæ auctoritatem enervandam*, *vel*, *ut ego quidem arbitror*, *ad ſuam aliquam opinionem*, *quæ in controverſiam vertebatur*, *tanti viri teſtimoniis fulciendam & comprobandam egerunt.*

Imò paucis ab obitu S. Thomæ, qui fuit annô 1274. annis jam ejus libros corruptos fuiſſe habetur ex libro Ægidii Romani ejusdem Diſcipuli, qui floruit circa annum 1290. cui hic præfixus eſt titulus: *Caſtigatorium in corruptorem librorum Thomæ Acquinatis.*

Eodem modo contra corruptores librorum ejusdem S. Thomæ ſcripſerunt Richardus Klapoel, Hervæus Natalis, Guillielmus Meſſelech, Joannes Pariſienſis, Guillielmus Bollonius, Cambertus de Primatiis; item Frater Nicolaus Mendenſis, Durandellus, Ugo Archi-Epiſcopus, &c. de quibus videri poteſt Chronicon Dominicanorum.

P. Joannes Nicolai in Prologo ad impreſſionem Pariſienſem Operum S. Thomæ annô 1663. teſtatur, *ſe textus Summæ D. Thomæ non à typographicis tantùm*

Bbbbbb 2 corru-

*corruptelis expurgaſſe, ſed maximè ab affectatis, ac induſtriâ & ſtudiô relictis, quæ legitimum ſenſum, vel hiſtoricam ſinceritatem veritatemque perverterent, hiatus quoque plures & lacunas impleviſſe ad ſupplendam ſeriem textûs, quæ alioquin nulla erat, & lectorem dubium relinquebat, propter non ſatis plenum ſenſum, vel in errorem inducebat, propter ſenſum illegitimum.* Si ergo toties, & jam à tot annis doctrina S. Thomæ corrupta eſt, quis nos certos reddet, non multò magis corrupta fuiſſe, quæ contra Immaculatam Conceptionem in libris S. Thomæ reperiuntur? Sic in editione Antverpenſi per Heerbergium emiſſa annô 1612. cui præfuit Cosmas Morellus, contra quàm habebatur in aliis editionibus Pariſienſi, & Veneta, omiſſa ſunt in 1. Sent. diſt. 44. q. unic. ad 3. illa verba: *Immunis fuit à peccato originali.* Eodem modo in antiquis editionibus, S. Thomas in Comment. ad Galat. cap. 3. lect. 6. ita habet: *Mulierem ex omnibus non inveni, quæ à peccato omninò immunis eſſet, ad minus originis, & veniali; excipitur puriſſima & omni laude digniſſima Virgo Maria, quæ omninò immunis fuit à peccato originali & veniali.* Et tamen in recentioribus exemplaribus hæc ultima exceptio deſideratur. Et in Opuſcul. 4. de Salutat. Angelic. ut §. 1. oſtendimus, non tantùm omiſſa ſunt, quæ Virgini favebant, ſed in ſenſum contrarium omninò commutata. Et in 3. p. q. 27. a. 2. S. Thomas in hodiernis exemplaribus dicit B. Virginem *nec ante animationem, nec in animatione, ſed poſt animationem ſanctificatam, & à peccato originali mundatam eſſe.* At Codex S. Franciſci ad muros Hiſpalenſes, & Codex PP. Prædicatorum Maſſilienſium, nihil habet de puncto animationis; imò, quod maximi momenti eſt, Joannes Bromiardus Ord. Prædicat. qui florebat circa annum 1260. ut habet Chronicon Prædicatorum, citans hunc ipſum S. Thomæ locum; *S. Thomas*, inquit, 3. p. q. 27. a. 2. *ponit ejus* ſanctificationis excellentiam quantùm ad temporis prioritatem, in hoc, quòd ſanctificata fuit in ſui animatione, id eſt, in conjunctione animæ cum corpore in utero Matris ſuæ non antè, &c. quia ſanctificatio & mundatio fit per gratiam, cujus ſubjectum eſt anima &c. Hæc citatus Bromiardus in *Summa Prædicantium*, verbô *Maria*, a. 2. n. 10. Vides, quia tempore Bromiardi citatus S. Thomæ locus non ſolùm erat alius, ſed è diametro contrarius illi, qui modò legitur. Idque magis adhuc confirmatur ex S. Vincentio Ferrerio, cujus verba ſup. §. 5. retulimus, qui domeſtico ſuo Codici, quo Summa D. Thomæ continebatur, obſervationes quaſdam manu propria adjecit, & inter alias ad 3. p. q. 27. a. 2. ad 3. hanc habet: *B. Virgo fuit immunis à peccato originali & actuali.* Ergo etiam tempore S. Vincentii locus ille S. Thomæ apertè favebat Immaculato Conceptui. Cùm ergo appareat S. Thomam, quando agit de Myſterio Conceptionis, non ſemel fuiſſe vitiatum & corruptum, quæ ex hoc Angelico Doctore producuntur non magis probant, quàm inſtrumentum probare poteſt, quod auctum, minutum, eraſum, atque mutatum eſt, cui in humanis judiciis, quando de domo aut agro lis vertitur, nulla fides adhibetur. Attamen

Reſp. ad omnes S. Thomæ ſententias, quas apud Sfonderatum noſtrum, hic §. 11. pag. 104. require, ſi unicum locum mox recitandum excipias, una & eadem reſponſione, qua ſup. §. 10. adverſariis circa S. Bernardi ad Lugdun. Epiſtolam ſatisfecimus, ſcilicet: S. Thomam locutum fuiſſe more omnium ferè Patrum, qui de peccato originali loquuntur, cùm dicunt peccatum originale contrahi in prima conceptione, cùm videlicet poſt conjugalem congreſſum ex paren-

Digitized by Google

parentum ſanguine in utero materno prima maſſa recipitur, & formatur futuri fœtûs; non quòd fœtus inanimatus peccati propriè capax ſit, ſed quòd illa prima maſſa ex concupiſcentia & libidine proceſſerit, quæ ipſa peccatum eſt, aut certè effectus peccati primi parentis; & quòd maledicta ſit à Deo, ex virtute nimirùm primæ maledictionis Adamo inflictæ, & morti obnoxia; & denique, quòd ex ipſa illa Dei maledictione efficaciam habeat inficiendi animam rationalem peccatô originali, hoc eſt, privandi gratiâ divinâ. Anima enim, cùm immediatè à Deo creetur, non aliundè peccatô originali inquinatur, niſi quia corpori, maſſæque damnatæ, & à Deo maledictæ unitur, &c. Et hæc eſt illa *morbida qualitas*, quam antiqui Theologi recenſebant, non immeritò arbitrantes, peccatum originale priùs eſſe in fœtu inanimato, quàm in anima. Nec obeſt, quòd S. Thomas 2. 2. q. 83. a. 1. Et de Malo q. 4. a. 3. doceat: *peccatum originale eſſe in ſola anima tanquam in ſubjecto, non verò in carne:* Nam S. Doctor ibi tantùm loquitur de peccato originali quantùm ad effectum primarium, quod eſt *privare gratia ſanctificante*, cujus ſola anima, ut jam ſæpiùs diximus, capax eſt; non autem loquitur quoad alios effectus & denominationes peccati originalis, qui etiam in carne reperiuntur, quales ſunt eſſe *maledictum*, eſſe *mortalem*, eſſe *infectivum animæ rationalis, &c.* quæ denominationes, cùm realiter in carne reperiantur etiam ante infuſionem animæ, nec ab alia forma, quàm peccati originalis, provenire poſſunt. Dicendum igitur omninò eſt, animâ necdum infuſâ, jam eſſe jamque operari peccatum originale in fœtu concepto, quamvis, quoad formalitatem culpæ & privationis gratiæ, in ſola anima reperiatur. Et ad hunc ſenſum loquebantur antiqui Patres ac Theologi; & nos cum illis facilè concedere poſſumus B. Virginem in peccato originali fuiſſe conceptam, ſi de fœtu, ſeu conceptu generativo & animali intelligas; ſecùs, ſi de conceptu animationis, ſeu de ipſo inſtanti unionis animæ cum corpore (nam tunc animam peccatô originali correptam firmiter negamus) ſermo ſit.

Et in conceptu corporis ſeu ſeminali SS. Patres admiſiſſe ejuſmodi peccatum originale, in promptu eſſet, ait Sfonderatus, plurimos producere; ſed modò, cùm reliqui paſſim occurrant legentibus, ſufficiant S. Anſelmus, qui lib. de concept. Virg. & peccat orig. cap. 7. ait: *In peccatis homo concipi poteſt intelligi, quia ab ipſo ſemine & ipſa conceptione, ex qua incipit homo eſſe, accipit neceſſitatem, ut cùm habebit animam rationalem, habeat peccati immunditiam.* S. Auguſtinus lib. 1. de nupt. & concup. c. 12. *Ut hinc*, inquit, *etiam Chriſtus doceret omnem, quæ de concubitu naſcitur, carnem eſſe peccati, quandoquidem ſola Chriſti caro, quæ inde nata non eſt, non fuit caro peccati.* Idem ajunt de peccato originali S. Damaſcenus, S. Damianus, S. Vincentius Ferrerius, aliique apud Sfonderatum §. 6. At omnium clariſſimè ipſemet S. Thomas, 3. p. q. 14. a. 3. in Corp. ubi, *Caro Virginis*, inquit, *concepta fuit in peccato originali.* Idem ſupponit, cùm a. 1. q. 83. a. 2. quærit, *an peccatum originale magis ſit in anima, quàm in carne.* Ubi non negat eſſe in carne, ſed magis eſſe in anima aſſerit, videlicet quoad principalem ſuum effectum. Et 3. p. q. 31. a. 7. in arg. *Sed contra: Corpus B. Virginis*, inquit, *totum fuit conceptum in peccato originali, ut ſuprà dictum eſt, & ideò ſecundùm quod fuit in Patribus, fuit peccato obnoxium.* Hic tamen cum Sfonderato noſtro advertendum volumus, quòdſi in Corpore Beatiſſimæ Virginis Mariæ ex laudatorum SS. Patrum, aliorumque

Bbbbbb 3 Theo-

Theologorum antiquorum mente, & ſententia, maculam originalem admittere quis velit, Nos non quoad alium effectum concedimus, quàm quoad neceſſitatem moriendi, debitumque carendi gratiâ, niſi per prævenientem redemptionem præſervata fuiſſet.

38 Tandem pro complemento præſentis Opuſculi ſupereſt, ut mentem noſtram circa textum quemdam S. Thomæ ex 3. Sent. Diſt. 3. a. 1. deſumptum aperiamus. Ibi, ut volunt adverſarii, expreſſis verbis ait: *Sanctificatio B. Virginis non potuit eſſe decenter ante infuſionem animæ, quia nondum gratiæ capax erat, ſed nec in ipſo inſtanti infuſionis, &c.* Ex hoc textu inferunt adverſarii, S. Thomam apertè innuere primùm poſt infuſionem animæ B. Virginem fuiſſe à peccato originali mundatam. Unde patet, inquiunt, quia Angelicus Doctor apertè docuit B. Virginem contraxiſſe, ſaltem pro aliquo temporis inſtanti, peccatum originale, & eo correptam fuiſſe.

Reſp. Quòd hæc S. Thomæ ſententia vitiata & ſuppoſita ſit. Id probatur 1mo ex iis, quæ hactenùs de SS. Patrum & S. Thomæ corruptis ſententiis diximus. 2do. Quia Nicolaus Eymericus Generalis Inquiſitor Arragoniæ in lib. quem contra Immaculatam Conceptionem ſcripſit, annô 1395. in catalogo Auctorum pro ſua opinione ſtantium: *Duodecimus eſt*, inquit, *S. Thomas, cujus tempore hæc quæſtio nondum erat orta.* Adductiſque multis ex S. Doctore teſtimoniis, hoc ſolum omittit; quod tamen, ſi tunc temporis extitiſſet, ante omnia alia, utpotè potiſſimùm, producere debuiſſet. Item Cajetanus in 3. p. q. 27. a. 2. *Inter duas extremas poſitiones*, inquit, *eſt tertia, quòd fuerit ſanctificata in inſtanti infuſionis animæ, cujus opinionis hîc non meminit* (S. Thomas) *quia tempore ſuo nondum erat adinventa.* Ita de S. Thoma Cajetanus. Quòd ſi Cajetanus, alioquin huic myſterio infeſtus, S. Thomam hujus opinionis non meminiſſe, utpotè ſuo tempore nondum adinventæ, fatetur; ergò nec Cajetani tempore hæc verba: *Sed nec in ipſo inſtanti infuſionis*, extabant. Demùm Bandellus, quo nemo ardentiùs B. Virginis innocentiam perſecutus eſt, cap. 33. omnes S. Thomæ ſententias ſuæ opinioni faventes congeſſit, hac una præterita, quæ tamen in eadem q. & art. continetur, quem pro ſe citat Bandellus, omiſſis tamen decretoriis illis verbis: *Sed nec in ipſo inſtanti &c.* Hæc omiſiſſet Bandellus, ſi ea in S. Thoma reperiſſet? Ergo tempore Bandelli in S. Thoma non extabant. 3tio. Hanc ipſam quæſtionem, & iiſdem fermè verbis repetit in 3. p. q. 27. a. 2. S. Thomas; ubi tamen in veteribus & legitimis exemplaribus, quæ annô 1260. legebantur, non ſolùm ea verba: *Sed nec in ipſo inſtanti infuſionis ipſius animæ*, non habentur, verùm etiam Idem Angelicus Doctor apertè pro Immaculato Conceptu pronuntiat, ut ſuprà præſenti paragraphô ex Bromiardo, qui non diu poſt S. Thomam floruit, annotavimus. Si ergo, teſte Bromiardo, auctore omni exceptione majore, hæc ſententia corrupta eſt in 3. part. Quid mirum, idem quoque in libris ſententiarum factum fuiſſe? 4to. Verba illa prolata ex 3. Sent. ſenſum habent planè repugnantem, tantoque Auctore indignum: *Sanctificatio*, inquit, *B. Virginis non potuit eſſe decenter ante infuſionem animæ, quia nondum gratiæ capax erat, &c.* Si capax non erat, quid ergo ſibi vult illud *decenter?* quod enim impoſſibile eſt, illud nec decenter, nec indecenter fieri poteſt. Ex his habetur manifeſtè, quia locus citatus ex 3. Sent. eſt ſuppoſititius, atque S. Doctori aliundè additur.

Tandem

Tandem demus S. Thomam non fuiſſe corruptum, neque unquam niſi de conceptu animationis locutum; Demus eum nunquam pro Immaculata Conceptione ſcripſiſſe; quid inde ſequitur? Eum tunc, cùm vivebat, temporis Virginis Beatæ innocentiam impugnaſſe? eſto. Sed certum eſt, ſi nunc viveret, ex principiis, quæ ipſe ſtatuit, ſententiam noſtram amplexurum. Ipſe enim docuit, *non agi Feſtum niſi de Sancto.* Ipſe profeſſus eſt, *B. Virginem idcirco credi ſine peccato originali natam*, *quia Eccleſia celebrat Nativitatis ipſius Feſtum.* Atqui hæc ipſa ratio pro Conceptione ipſius militat. Si ergo S. Thomas audiret, quæ tunc non audivit, & videret, quæ tunc non vidit; planè, niſi principiis à ſe ipſo poſitis contraire vellet, crederet, quæ tunc non credidit, ſcriberetque, quæ tunc non ſcripſit; id nobiscum fatetur Joannes à S. Thoma Thomiſtarum nobiliſſimus, dum in 1. p. D. 2. de doctrina S. Thomæ a. 2. ita ſcribit: *Poſtquam Eccleſia Romana celebrat Feſtum Conceptionis loquendo in vi doctrinæ D. Thomæ, oportet vice verſa de his ſententiis cenſere, & ſic D. Thomas cenſeret.*

Et hisce tandem Manuali noſtro finem imponimus. Arbitramur equidem ſatis clarè nervoſeque probatum & oſtenſum hactenùs eſſe, Thoma nec accuſatore, nec hoſte, ſed ultrò etiam amico ac patrocinante Beatiſſimam Virginem Mariam Dei genitricem nullis unquam peccati ſive originalis, ſive actualis, laqueis irretitam fuiſſe. Cui ſit Laus & Honor.

*Finis Tomi tertii.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

# ERRATA

## Tomi tertii Theologiæ Univerſalis.

### IN TRACTATU I.

| Pag. | Col. | Lin. | |
|---|---|---|---|
| 11. | 2. | 29. | *poſt* doloroſum *adde* fugiens |
| 15. | 1. | 28. | antecedens *lege* antecedens |
| 25. | 2. | 27. | arbitrinm *lege* arbitrium |
| 29. | 2. | 33. | reperitur *lege* experitur |
| 42. | 2. | 21. | conſiderai *lege* conſiderari |
| 64. | 2. | 34. | moralitr *lege* moraliter |
| 70. | 1. | 8. | bonum *lege* bonam |
| 120. | 2. | 1. | medianti *lege* meditanti |

### IN TRACTATU II.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 14. | in not. | 5. | oſt *lege* eſt |
| 18. | 1. | 2. | ab *lege* ob |
| 20. | 2. | 7. | furerentur *lege* furarentur |
| 26. | in not. | 1. | oppouat *lege* opponat |
| 29. | 1. | 26. | alliud *lege* aliud |
| 78. | 2. | 6. | conſulerat *lege* conſuluerat |
| 85. | 1. | 17. | poiiticas *lege* politicas |
| 94. | 2. | 2. | falſum *lege* falſam |
| 98. | 1. | 41. | *poſt* ſub pœna *adde* privationis |
| 105. | 1. | 8. | quem *lege* quam |
| 111. | 2. | 8. | *ante* fidelium *pone* æternam |
| 112. | 2. | 17. | *poſt* Canonibus *adde* tum ex |
| 118. | 1. | 8. | exigerit *lege* exigeret |
| Ibid. | 2. | 19. | ſirmantur *lege* firmantur |

### IN TRACTATU III.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 16. | 2. | 7 | eſſentam *lege* eſſentiam |
| 17. | 2. | 10. | Cogma *lege* Dogma |
| 18. | 2. | 13. | habent *lege* habet |
| 23. | 2. | ult. | proponat *lege* proponit |
| 30. | 2. | 12. | Hicnque *lege* Hincque |
| 48. | 1. | 32. | ab *lege* ob |
| 52. | 2. | 37. | converſationem *lege* conſervationem |
| 55. | 1. | 16. | ſolus *lege* ſolius |
| 60. | 2. | 36. | 2do. *lege* 4to. |
| 74. | 1. | 5. | moralis *lege* mortalis |
| 82. | 2. | 12. | qua *lege* quia |
| 85. | 2. | 25. | minus *lege* magis |
| 100. | 1. | 38. | *ante* valere *pone* non |
| 101. | 1. | 4. | henignè eſt *lege* benignè & |

### IN TRACTATU IV.

| Pag. | Col. | Lin. | |
|---|---|---|---|
| 5. | 1. | 5. | quo *lege* qua |
| 23. | 1. | 43. | fidei *lege* fide |
| 23. | 2. | 16. | illum *lege* illud |
| 36. | 2. | 26. | hunc *lege* hanc |
| 46. | 1. | 26. | boum *lege* bonum |
| 51. | 2. | 31. | *poſt* mutatio *adde* ſit |
| 59. | 2. | ult. | id *lege* is |
| 75. | 1. | 31. | ter *lege* te |
| 84. | 1. | 14. | facta *lege* facto |
| 104. | 1. | 15. | ipſo *lege* ipſa |

### IN TRACTATU V.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 18. | in not. | 3. | illus *lege* illius |
| 21. | 1. | 43. | Quia *lege* Qui |
| 22. | 1. | 1. | nullam *lege* nullum |
| Ibid. | 2. | 35. | è *lege* à |
| 27. | 1. | 42. | fiilium *lege* filium |
| Ibid. | 2. | 3. | ſit *lege* ſi |
| 29. | 1. | 20. | pertendum *lege* petendum |
| 36. | 1. | 28. | 3to. *lege* 3tio. |
| 38. | 1. | 24. | magis *lege* magnis |
| 40. | 1. | 37. | Germancinm *lege* Germanicum |
| Ibid. | 2. | 19. | præbeat *lege* præbet |
| 41. | 2. | 23. | cùm *lege* num |
| 43. | 1. | 4. | inequeant *lege* nequeant |
| 45. | 2. | 18. | noluit *lege* nolit |
| 46. | 1. | 13. | opponitut *lege* opponitur |
| 49. | 1. | 29. | Hinc *lege* Huic |
| Ibid. | 2. | 23. | ſavebant *lege* favebant |
| 54. | 2. | 13. | cnm *lege* cum |
| 55. | 2. | 21. | *ante* quia *pone* tum |
| 62. | 2. | 24. | dominus *lege* domus |
| 65. | 1. | 4. | nullam *lege* nullum |
| Ibid. | 2. | 35. | rationabiliter *lege* irrationabiliter |
| 67. | 2. | 11. | emmercium *lege* cōmercium |
| 72. | 1. | 6. | *poſt* injuſtè *pone* incuſſus |
| 76. | 2. | 19. | poſſitivo *lege* poſitivo |
| 80. | 2. | 26. | invitiò *lege* invito |
| 85. | 2. | 8. | hbent *lege* habent |
| 101. | 2. | 2. | ſalem *lege* ſaltem |
| 108. | 1. | 15. | nemon *lege* nemo |
| 111. | 1. | 25. | qui- *lege* quin |
| 112. | 2. | 28. | quod *lege* quoad |
| 120. | 1. | 34. | tunc *lege* hunc |
| 122. | 2. | 7. | Id eo *lege* ideò |
| 126. | 1. | 7. | Locatur *lege* Locator |
| 136. | 1. | 12. | cui *lege* qui |
| 141. | 1. | 9. | vel *lege* quæ |
| 142. | 1. | 5. | tacitum *lege* tacitam |
| Ibid. | Ibid. | 14. | ſollet *lege* ſolet |

# *E R R A T A.*

| Pag. | Col. | Lin. | |
|---|---|---|---|
| 142. | 1. | 25. | antidotalis *lege* antidoralis |
| 144. | 2. | 6. | donationes *lege* donationis |
| Ibid. | Ibid | 31. | pon *lege* non |
| 148. | 1. | 36. | teitas *lege* reſtes |

## *In Appendice ad Tractatum V.*

| | | | |
|---|---|---|---|
| 163. | in not. | 4 | dona *lege* dono |
| 173. | 2. | 2. | priuciparıori *lege* principaliori |
| 178. | 1. | 29. | *poſt* jam *adde* ad |
| 187. | 2. | 28. | reſciendi *lege* reſcindi |
| 198. | 2. | 37. | fierit *lege* fuerit |
| 201. | 1. | 38. | obriut *lege* obruit |
| 203. | 2. | 28. | tibi *lege* ſibi |
| 204. | 1. | 32. | pœnus *lege* pœnis |
| 219. | 1. | 21. | illus *lege* illius |
| 224. | 2. | 17. | Taciendo *lege* Tacendo |
| 233. | 2. | 38. | ad eſſe *lege* adeſſe |
| Ibid. | Ibid. | 44. | debeas *lege* debeat |
| 234. | 2. | 39. | muıò *lege* mutuò |
| 240. | 2. | 32. | miuta *lege* minuta |

## In Tractatu VI.

| Pag. | Col. | Lin. | |
|---|---|---|---|
| 20. | 1. | 44. | contractum *lege* contactum |
| 21. | 1. | 41. | Extorquendo *lege* Retorquendo |
| 65. | 2. | 17. | infautinm *lege* infantium |
| 80. | 1. | ult. | actual *lege* actuale |
| Ibid. | 2. | 38. | pauperibuss *lege* pauperibus |
| 81. | 1. | 16. | &. *lege* &c. |
| 89. | 2. | 9. | *poſt* pœnas *adde* injuriis |
| 94. | 1. | 14. | cuisque *lege* cujusque |
| 105. | 1. | 9. | inceitoſo *lege* inceſtuoſo |
| 108. | 2. | 14. | conſumatur *lege* conſummatur |
| 111. | 2. | 7. | tollitur *lege* tollit |
| 112. | 1. | 15. | artificio modò *lege* artificioſo modo |
| 119. | 2. | 17. | credere *lege* crederet |
| 124. | 2. | 28. | ejusqe *lege* ejusque |
| 131. | 1. | 20. | ſolla *lege* ſola |
| 137. | 2. | 22. | Moralis *lege* Mortalis |
| 170. | 1. | 35. | renuntirae *lege* renuntiare |
| 200. | 2. | 40. | Eccleſiaſtiam *lege* Eccleſiaſticam |

## In Manuali Sfonderato.

| | | | |
|---|---|---|---|
| 218. | 2. | 8. | fugo *lege* fuga |
| 232. | 2. | 39. | Ad *lege* At |

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5-2

Digitized by Google